

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Turtledove_Harry-Bourlive_vely_1-Ztraceny_trun.pdb

PDB Name: Turtledove Harry-Bourlive vely
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 30.4.2007
Modification Date: 30.4.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Harry Turtledove
1 - BOUŘLIVÉ VĚKY
1 - ZTRACENÝ TRŮN

OBSAH:

Během posledních let zavládl mezi impériem Videssos a jeho protivníkem Makuranem vratký mír. Nyní Král Králů Makuranu vyburcoval hraniční državy - dokonce i malou tvrz, jejímž pánem byl Abivardův otec - aby se připravily na nájezdy barbarů. Ale Abivard sám vyslechl jiné varování: tajuplné proroctví o poli, kopci a štítu zářícím přes moře. Přešlo léto a mladíkův otec i jeho Král zemřeli na bitevním poli — na místě označeném proroctvím. Abivard pospíchá domů, aby se postavil lítému nepříteli, bránit svou rodinu a zemi. K jeho překvapení a zděšení největší nebezpečí nepřichází ze strany plenících kmenů nebo z Videssosu, ale z hlavního města. Koruny se zmocnil temný a hrabivý uzurpátor; právoplatný dědic zmizel a žádný smrtelník neví, kde ho hledat. Abivardova bouřlivá cesta ho přesto přivádí přes mnohá nebezpečí k opravdovému Králi — a dál až k samotnému pokraji velikosti — a osudu!

Autorova poznámka

Události, zaznamenané ve čtyřech knihách cyklu Bouřlivé věky, začínají zhruba sto padesát let před událostmi popsanými v knihách Krispose z Videssosu, a tedy zhruba šest set padesát let před událostmi popsanými ve Videssoském cyklu.

I.

A bivarď se z cimbuří pevnosti díval na sever na široké pastviny země, kterou ve jménu Velekrále spravoval jeho otec Godarz. Za vesnicí, která stála pod pevností, viděl vzhledem k horkému létu jen matnou hněď. Pouze kolem řeky Vek Rud a v zahradách, zavodňovaných podzemními kanály, kterým se říkalo qanaty, vzdorovala pálicímu slunci zelená tráva.

Videsánci, odvčecí nepřátelé Makuranu, jejichž říše ležela daleko na východě, uctívali slunce jako symbol svého Boha. Podle Abivardova názoru slunci na nějakém uctívání ani v nejmenším nezáleželo. Každý rok v létě opékalo náhorní rovinu Makuran a v zimě během krátkých chladných dnů mizelo.

Pozvedl ruku v gestu, které podle tradic jeho lidu vyjadřovalo požehnání. Videsánci v každém případě uctívali falešného Boha. Byl si tím stejně jistý jako tím, že věděl, jak se jmenuje. Bůh promluvil k lidu Makuranu skrze Čtveřici Proroků: Narseha, Gimillu, paní Shivini a Fraortisha, nejstaršího ze všech.

„Komu žehnáš, synu?“ ozval se za ním drsný, chraptavý hlas.

Abivard se otočil. „Zdravím tě, otče. Omlouvám se, neslyšel jsem tě přicházet.“

„Nic se nestalo, nic se nestalo.“ Godarz se zasmál tak krátce, až to vypadalo, že má jen omezenou zásobu smíchu a nechce ho vyplýtvat všechen najednou. Abivarda častokrát napadlo, že jeho otec představuje jakýsi vzor, do kterého nenápadně a nenásilně dotváří i svého syna. Oba měli stejně podlouhlé, hranaté tváře, stejně hrdé nosy, stejně tmavé přivřené oči pod hustým obočím, stejnou hnědou pokožku a černé vlasy, a posledních zhruba pět let měli i stejný plnovous.

Abivard však stále ještě postrádal jisté rysy, které se lety vepsaly do Godarzovy tváře. Rýhy na tvářích vypovídaly o jeho smíchu i smutku, vrásky na čele o přemýšlivosti. Ve srovnání s ním si Abivard připadal jako dům, který ještě není plně obydlen.

Godarz měl na tváři také jednu rýhu, která se nedala přičíst jeho věku - jizvu na levé lici, od scimitaru khamorthského nájezdníka. Jizva se mu skoro ztrácela pod plnovousem, ale jako by byly vidět qanaty pod zeleným trávníkem, pěšinka bílých vousů označovala, kudy jizva vede. Abivard mu toto znamení odvahy záviděl.

„Komu jsi žehnal?“ otázal se Godarz znovu.

„Nikommu konkrétnímu, otče,“ odvětil Abivard. „Myslel jsem zrovna na Čtveřici a mimoděk jsem učinil znamení, kterému nás proroci naučili.“

„Hodný chlapec, hodný chlapec.“ Godarz měl ve zvyku se opakovat. Abivardova matka Burzoe a dihqanovy ostatní ženy jej za to pořád plísnily. Snášel to celkem dobrosrdečně. Jednou jim odsekl: „Pokud nebudu tak často opakovat své

sliby, mnohé z vás budou méně šťastné.“

„Kdybych žádal Čtveřici, aby se u Boha přimluvila za požehnání nějaké části tohoto panství, myslím, že bych požádal, aby Bůh shlédl milostivým okem na náš dobytek,“ řekl Abivard.

„Nemohl bys udělat lépe.“ Godarz Abivarda laskavě poplácal po rameni. „Bez dobytka bychom byli chudí — vlastně ne, chudí jsou loupeživí nomádi — byli bychom mrtví.“ „Já vím.“

Daleko od řeky a od qanatů byla země po většinu roku příliš suchá na to, aby na ní rostlo obilí. To samé platilo pro větší část celé náhorní plošiny. Po jarních deštích se však kopce a údolí zazelenala trávou a nízkými křovinami. Naštěstí zde po většinu roku rostly odolné rostliny, které poskytovaly píci pro ovce a dobytek, koně a velbloudy. Na těchto zvířatech se zakládalo hospodářství dihqanů — nižších šlechticů — a všech jejich poddaných.

Godarz se poškrábal kolem jizvy. Přestože byla stará už roky, dodnes ho občas zasvědila. „Když už ses dal na modlení, mohl bys zařídít podle mého příkladu a poprosit Čtveřici o to, aby nám dala ještě alespoň jeden rok míru podél severní hranice,“ řekl. „Možná, že když ji budeme prosit oba společně, že nás vyslyší, doufejme, že ano.“ Jeho obličej ztvrdl. „Anebo možná ne.“

Abivard zamyšleně pokýval hlavou. „To je to tak špatné?“

„Ano, to je,“ odvětil Godarz. „Dnes ráno jsem byl na projížďce na novém hřebci a potkal jsem jezdce, který tryskem uháněl k Mashizu od řeky Degird. Řekl mi, že Khamor'ané znovu zaútočili.“

„Posel od Velekrále?“ zeptal se Abivard. „Proč jsi ho nepozval k nám do pevnosti, aby se tu občerstvil?“ Alespoň bych měl možnost si s ním popovídat a nezískával bych tak novinky jen z druhé ruky, pomyslel si.

„To jsem udělal, svím, to jsem udělal, ale on mi řekl ne,“ odpověděl Godarz. „Říkal, že spěchá, bude stavět jen na noc. Říkal, že zprávy pro Velekrále Peroze jsou tak naléhavé, že se nemůže ani na chvíli zdržet. A je pravda, že když se o ně se mnou podělil, nezbylo mi než pokývat hlavou a popřát mu na jeho cestě boží ochrany.“

„A jaké jsou ty novinky?“ zeptal se Abivard dychtivě a v hlase mu zazněla netrpělivost a vzrušení. Z tváře mu čísel zájem. Nemnoho farsangů na východ od Godarzova panství se malá řeka Vek Rud stáčela na sever a vtékala do Degirdu. Hranice a stepní nomádi, kteří žili za ní, byli blízko, velmi blízko.

„Zjistil, proč kmeny v poslední době projevují tak nezvyklou aktivitu,“ řekl Godarz vážně. Po delší odmlce, při níž Abivard div netrpělivostí nevyskočil z kůže, dihqan pokračoval: „Nomádi na nás útočí, protože je podporuje Videssos.“

„Cože?“ podivil se Abivard. „Jak je to možné?“

Godarz se zachmuřil. Jeho jizva, normálně tmavší než zbytek kůže, zbledla. Hněval se. Když však znovu promluvil, pečlivě ovládal svůj hlas. „Pardrayanská pláň se táhne velmi daleko na východ. Videssos přes ni může vyslat vyslance — není to žádná rychlá cesta, ale jde to. A zdá se, že přesně to se skutečně stalo. Bůh z důvodů, které zná jen on sám, dal Videssosu velké bohatství zlata.“

Abivard přikývl. V otcově pokladu bylo poměrně dost krásných videsánských zlatých mincí. Každý národ na světě po těchto mincích toužil, a když je někdo získal, choval je jako oko v hlavě. Korupce a nečestnost císařství Videssosu byly v Makuranu dobře známy, ale císařské mince byly vyhlášené svou ryzostí. Bez ohledu na to, jaký Autokrat na nich byl zobrazen, mince byly z čistého zlata a razilo se jich přesně sedmdesát dva do libry.

Makuranské mince byly převážně stříbrné. Jmenovaly se arkety a měly dobrou pověst, ale směnámíci si vždycky hodně přiráželi na ceně, když je měnili za videsánské zlato.

„Vidím, že už ti nemusím nic vysvětlovat,“ pokračoval Godarz. „Zbabělí muži z východu nemají odvahu postavit se nám v boji muže proti muži, a tak podplatili nomády, aby za ně udělali špinavou práci.“

„Pak si nezaslouží, abychom je nazývali válečníky — nejsou o nic lepší než sprostí vrazi,“ prohlásil Abivard prudce.

„Bůh jistě rozevře zemi pod jejich nohama a navěky je uvrhne do propasti.“

„Kéž by tomu tak bylo.“ Godarz učinil levou rukou gesto, které se lišilo od gesta požehnání, které předtím udělal Abivard. Godarz přivolával trest na zbabělce. „Jsou jako hladoví psi a nemají žádné kasty,“ odpověděl dihqan.

Abivard zopakoval znamení po svém otci. Z Godarzova hlediska neexistovala žádná horší kletba. Obyvatelé Makuranu se rozdělovali do pěti kast. První z nich tvořil Velekrál a královský dvůr. Kněží a Sedm Klanů vyšší šlechty tvořilo druhou kastu, třetí kastou byli nižší šlechtici jako Godarz — ti se považovali za páteř celého Makuranu. Čtvrtou kastu představovali obchodníci, a sedláci a pastevcí, kteří tvořili hlavní část celé populace, byli členy páté kasty.

Sedm Klanů a dihqani bojovali za Velekrále a občas i za některého z vyšších šlechticů. Pro šlechtice neexistovala cesta, jak se vyhnout vojenské službě, s výjimkou toho, když se šlechtic rozhodl stát eunuchem. V takovém případě by však ztratil čest, takže to byla mnohem jistější cesta k porážce, než prohra na bitevním poli.

Dobrá, pokud se Videsánci rozhodli, že si koupí vítězství v boji proti Makuranu, makuranská šlechta nomády jistě dokáže naučit, co to znamená být pravým válečníkem. Abivard svou myšlenku hned vyjádřil nahlas.

Godarz se usmál a poplácal ho po zádech. „Až sem z Mashizu dorazí rudý prapor války, doufám, že do boje vyrazíš po mém boku.“

„Ano,“ řekl Abivard a pak znovu nadšeně vykřikl: „Ano!“ Byl cvičen k boji již od dětství. Učil se jezdit na koni, vrhat kopím, nést váhu zbroje, šermovat scimitarem a střílet z luku.

V Makuranu však už dlouho vládl mír. Až dosud neměl příležitost vyzkoušet si to, co se naučil, v praxi. Teď se mu konečně naskytá možnost využít své schopnosti v boji proti skutečnému nepříteli, kterého je třeba porazit. Pokud se nomádi převálí přes řeku Degird a vyrazí na jih, jak se to stávalo tak jednou za dvě generace, budou zabíjet, budou krást, a co je ze všeho nejhorší, budou ničit qanaty, a obyvatelé Makuranu budou hladovět tak dlouho, dokud se podzemní kanály nepodaří opravit.

Godarz se vesele zasmál a bylo vidět, že má ze svého syna radost. „Vidím, že ze všeho nejraději by ses okamžitě navlékl

do kroužkové košile a nasadil si helmu. Do Mashizu a zpátky je však dlouhá cesta — válka nás nečeká zítra, ba ani za týden. Dokonce i když k nám dorazí rudý prapor symbolizující válku, bude ještě chvíli trvat, než se sem do: stane i armáda, ke které se pak připojíme.“

Abivard netrpělivě přešlápl z nohy na nohu. „Proč nemá Velekrál svůj palác v původním Makuranu, ale až za Dilbatskými horami u Země Tisíce Měst?“

„Ze tří důvodů,“ řekl Godarz výchovným tónem, přestože Abivard to nezamýšlel jako otázku, ale spíše jako povzdech. „Zaprvé, my, rodilí Makuraňané, jsme našemu vládci věrní, neboť jsme stejné krve jako on, a proto není nutné na nás dohlížet. Za druhé, země mezi Tutubem a Tibem, nad kterou leží Mashiz, je plná bohatství. Nejde jen o Tisíc Měst, ale také o úrodnou zemi, která je úrodnější než ta na náhorní plošině. A za třetí, Mashiz je o sto farsangů blíž k Videssosu než my, a Videssos je pro naši říši většinou mnohem důležitější než severozápadní hranice.“

„Většinou ano, ale dnes ne,“ opáčil Abivard.

„Ne, dnes, kdy proti nám stojí khamorthské kmeny, tomu tak není,“ souhlasil Godarz. „Ale kdo je proti nám popudil? Jejich náčelníci to nebyli.“

„Videssos,“ řekl Abivard.

„Ano, Videssos. Tato říše je naším velikým soupeřem a my jsme velikým soupeřem pro ni. Jednoho dne na světě, myslím, zůstane jen jeden,“ řekl Godarz.

„Říše, která dosáhne konečného vítězství, bude vládnout světu,“ řekl Abivard. V duchu si představoval, jak nad Autokratovým palácem ve Videssosu vlaje lví zástava Velekrále, jak v hlavním městě císařství velebí makuraňští kněží Čtveřici Proroků a Boha, přímo v chrámu falešného Phose.

Abivard nevěděl, jak hlavní město Videssosu vlastně vypadá. Věděl, že je ze tří stran obklopeno mořem. Nikdy však moře na vlastní oči neviděl, dokonce ani vnitrozemské My-lasské moře, do kterého se vlévala řeka Degird.

Představoval si moře podobně jako jedno ze slaných jezer, která byla roztroušena na makuranské plošině, s tím rozdílem, že moře je větší. Přesto si však nedokázal představit tak obrovské množství vody, že přes ně není vidět na druhou stranu.

Godarz se usmál. „Zrovna myslíš na to, jak by bylo hezké, kdyby se dobytí Videssosu uskutečnilo za našeho života, že ano? To samé si představuji i já, synu, to samé si představuji i já. Dá-li Bůh, stane se tak.“

„Ano,“ odvětil Abivard. „Také jsem myslel na to, že kdybychom dobyli Videssos, otče, viděli bychom moře. Myslím tím moře, které obklopuje město Videssos.“

„Chápu tě,“ prohlásil Godarz. „To by byl pohled, co? Vždyť víš, že ani já jsem to moře neviděl. Obávám se však, že v naší době k něčemu podobnému nedojde. Jejich říše sousedí s naší již po osm set let, od doby, kdy Makuranu vládli horalé z Tharpiye. Až dosud nás Videsánci nedokázali rozdrtit, ani myje. Ale jednoho dne—“

Dihqem pokýval hlavou, jako by si byl naprosto jist, že k tomu jednou dojde. Pak se na syna naposledy usmál a sešel dolů z hradeb. Kolem kotníků mu povlával jeho kaftan a Godarz se každou chvíli díval dolů, jako by se ujišťoval, že každý kousek zlatého pískovce, ze kterého bylo schodiště, je na svém místě.

Abivard zůstal ještě chvíli na hradbách a pak sešel dolů po schodech vedoucích na vnitřní nádvoří pevnosti. Schody byly jen dva kroky široké a neměly zábradlí. Kdyby se mu pod nohama uvolnil kámen, zřítíl by se dolů a rozbil si hlavu. Schodiště však bylo v pořádku. Godarz byl v tomto případě stejně pečlivý jako ve všem ostatním.

Dole na nádvoří se do Abivarda opřely sluneční paprsky dvojnásobnou silou, neboť kromě toho, že mu dopadaly na hlavu přímo, další se ještě navíc odrážely od zdi. Spěchal do stínu obytných částí pevnosti a jeho sandály vířily prach. Pevnost byla zhruba trojúhelníkového tvaru a využívala všech výhod, které jí poskytoval tvar skalnatého kopce, na kterém stála. Krátká zeď na východní straně mířila na sever a na jih, ostatní dvě zdi, které se sbíhaly do vrcholku, byly delší a mířily na severozápad a severovýchod. Obytná část pevnosti se nacházela v rohu, který tvořila východní zeď a zeď mířící na severozápad. V této části byl proto vždycky největší stín.

Když Abivard prošel dřevěnými okovanými dveřmi, dlouze a šťastně si vydechl. Obytná část pevnosti sloužila také jako citadela. Díky silným kamenným zdem bylo v citadele mnohem chladnější než ve žhnoucí peci nádvoří, a také větší šero, kvůli oknům vytesaným především z obranného hlediska — proto to byly jen úzké škvíry s těžkými okenicemi, které bylo možno v okamžiku zabouchnout. Abivard potřeboval chvíli, aby si jeho oči zvykly na tmu.

Než si zvykl, krácel pomalu a opatrně. Obytná část pevnosti byla rušným místem. Všude se hemžili služebníci a Abivard se musel vyhýbat obchodníkům a sedlákům, kteří, když nenašli jeho otce, by svými problémy mohli obtěžovat jeho. Řešení jejich problémů bylo jednou z jeho povinností, ale Abivard se na to teď necítil.

Také musel dávat pozor na děti hrající si na zemi. Jeho dva vlastní bratři Váraz a Frada už byli dospělí muži a jeho sestra Denak již dávno odešla do ženských komnat. Věk jeho nevlastních bratrů se však velice různil. Jahis byl starší než Frada, ale měl i dva bratry, kteří byli ještě malé děti a stále sáli mléko z prsou svých kojných. Nevlastní bratři — a nevlastní sestry ve věku pod dvanáct let — se motali všude kolem spolu s dětmi služebníků, ovčáků a každým, koho dokázali zatáhnout do svých her.

Když zrovna nebojovali s draky, zlými černokněžníky nebo khamorthskými bandity, hráli si na Makuraňany a Videsánce. Kdyby Videssos i ve skutečnosti padl tak snadno, jak tomu bylo v jejich hrách, panství Velekrále by se již po staletí rozkládalo od východu až k legendárnímu Severnímu moři.

Jeden z jeho nevlastních bratrů, osmiletý chlapec jménem Parsuash, doběhl k Abivardovi a využil jej jako ochrany před dalším hochem, který ho pronásledoval. „Nechytíš mě, nechytíš mě!“ křičel Parsuash. „Vidíš, mám štít, a ty mě nemůžeš chytit.“

„Tvůj štít jde zrovna do kuchyně,“ řekl Abivard a odkráčel. To umožnilo Rodákovi, jako druhému nevlastnímu bratrovi, aby Parsuashe chytil. Ten rozčarovane vykřikl.

V kuchyni zrovna vytáhli z pece čerstvý chleba. Abivard si kousek utrl a strčil jej do úst. Pak utrl další kousek, došel

s ním k bublajícímu kotli a použil jej místo lžíce na dobrotu uvnitř.

„Jehněčí s granátovými jablky,“ řekl šťastně, když polkl. „Byl jsem si téměř jistý i podle vůně. Otec bude mít radost — je to jeho oblíbené jídlo.“

„A co byste dělal, kdybyste zjistil, že vařím něco jiného, synu dihqanův?“ zeptal se jeden z kuchařů.

„Snědl bych to i tak,“ odpověděl Abivard. Kuchař se zasmál. Abivard pokračoval: „Ale protože to je právě tohle—“ Utrhl další kus chleba a podnikl další nájezd na kotl. Kuchař se zasmál ještě hlasitěji.

Potom opustil Abivard kuchyň a pustil se chodbou, která vedla k jeho pokoji. Protože byl nejstarším synem Godarzovy první ženy, získal konečně pokoj sám pro sebe, což mu vysloužilo závistivé pohledy jeho bratrů, vlastních i nevlastních. Soukromí pro něj bylo na jednu stranu požehnáním, na druhou stranu mu občas trochu vadilo. Byl rád, že má místo, kde může být jen on sám, ale čas od času pocítil touhu po vřelém kamarádství provázeném občasnými rozmlškami, které znal předtím.

V polovině cesty chodbou mu začal levý sandál pleskat o chodidlo. Pohlédl dolů a zjistil, že ztratil bronzovou přezku, která mu přidržovala řemen sandálu na kotníku. Rozhlédl se kolem a nakonec klesl na všechny čtyři, ale nenašel ji.

„Nejspíš spadla do propasti,“ zamumlal tiše. Šouravými kroky došel ke dveřím svého pokoje, vstoupil dovnitř a nazul si nový pár sandálů.

Pak znovu vyšel ven s poškozeným sandálem v ruce. Jedno z Godarzových pravidel — které, což mu bylo třeba přičíst ke cti, pečlivě dodržoval i on sám — znělo, že vše, co se rozbije, se musí nechat okamžitě opravit. „Zapomeň na jednu poškozenou věc a brzy se ti pokazí i drahá, ze dvou věcí jsou brzy čtyři a čtyři — no, je lepší nenechat to dojít až ke čtyřem věcem,“ říkával.

Kdyby mu ze sandálu upadl jen kousek kůže, vzal by si Abivard nějakou kůži ze stájí a opravil by si sandál sám.

Protože však ztratil přezku, musel jít do vesnice, která stála na úpatí kopce a navštívit tam ševce.

Takže ho znovu čeká horký venkovní vzduch. Sluneční paprsky ho udeřily do obličeje. Po tváři mu začal stékat pot, který se v proučích valil za krk. Litoval, že vesnice neleží dál od pevnosti, pak by si mohl vzít koně. Kdyby však jel na koni takovýhle kousek a náhodou ho viděl otec, dělal by sarkastické poznámky, že Abivard se vozí v sedle, jako by byl nějaký vznešený pán a ne jen pouhý dihqanův syn. Proto Abivardovi nezbylo než jít pěšky.

Když procházel branou, udeřili strážní ratišti oštěpů do země. Oplatil jim pozdrav pokývnutím hlavy. Pak opustil pevnost a krácel k vesnici, která ovšem představovala úplně jiný svět.

Kolem úpatí kopce se kupily domy a obchody. Některé byly kamenné, jiné z hliněných cihel s doškovými střechami, které široce přesahovaly zdi, aby je chránily před zimními bouřemi. V porovnání s obrovitou pevností vypadaly domy jako dětské hračky.

Kopec byl příkrý a ulice špatně schůdné a plné kamení; když člověk klopýtl, mohl skončit až dole se zlomenou nohou.

Všichni místní se však učili tudy chodit už jako děti, proto Abivard došlapoval tak jistě jako horská ovce.

Obchodníci na tržišti hlasitě vychvalovali své zboží: zeleninu, datle, skopové, kolem kterého bučely mouchy, svaté ostatky některého ze Čtveřice Proroků, amulety, které měly chránit před kletbami nebo měly sloužit jako ochrana před nemocí a jako lék. Abivarda, jehož vzdělání zahrnovalo čtení a psaní, ale ne logiku, nenapadlo, proč by měly mít amulety i tu druhou vlastnost, pokud funguje ta první. Všude kolem vykřikovali prodáváci své nabídky: nože, měděné džbery, hliněné džbány, skleněné cetky, železný drát — a spousta dalších věcí. Kromě hluku tu byl i silný zápach. Ti, kteří měli na skladě kvalitnější zboží, přicházeli prodávat do pevnosti.

Nějaký chlapík vařil nad ohněm hrnec plný kdoulí. Abivard usmlouval cenu za jednu kdouli z pěti na tři měďáky. Godarz nebyl z těch, kteří by své syny vychovávali tak, aby se naučili lehkomyšlně utrácet. Kdoule byla horká. Abivard si na zemi našel klacík, na který ji napíchl a pojídal cestou k ševcově krámku.

Když Abivard vstoupil, švec se hluboce uklonil. Měl mnohem nižší postavení než dihqanův syn, takže mu nemohl nabídnout tvář k obřadnímu polibku, jak by to mohlo udělat několik bohatších obchodníků. Abivard mu pozdrav oplatil kývnutím a vysvětlil mu, co potřebuje.

„Ano, ano,“ řekl švec. „Ukažte mi ten druhý nepoškozený sandál, prosím, a já se podívám, jestli tu náhodou nemám nějakou vyhovující přezku.“

„Obávám se, že jsem ho s sebou nevzal.“ Abivard se cítil jako hlupák a měl na sebe vztek. Přestože Godarz zůstal v pevnosti, Abivard měl pocit, že na sobě cítí otcův ironický pohled. „Vrátím se a přinesu ho.“

„To nemusíte, Vaše Excelence. Jen pojďte sem a vyberte si přezku, která vám bude vyhovovat. Žádné dvě si nejsou podobné.“ Švec mu ukázal koš z poloviny naplněný mosaznými přezkami. Abivard se jimi s cinkáním probíral, dokud nenalezl tu, kterou chtěl.

Ševcovy prsty ji dovedně připevnily na sandál. Ale ať už byly jakkoli dovedné, byly na nich vidět jizvy po dratvi, noži, sídle a jehle. „Žádné řemeslo není jednoduché,“ řekl by Godarz, „přestože nějaká mohou hlupákům jednoduchá připadat.“

Abivard přemýšlel, kolik bolesti si švec stálo, než se naučil svou práci.

Nevyjednával se ševcem tak tvrdě jako předtím s prodáváčem ovoce. Ševcova rodina žila ve vesnici po celé generace a sloužila vesničanům i dihqanům. Proto si řemeslník zasloužil podporu svých nadřízených.

S opraveným sandálem se Abivard mohl vydat rovnou zpátky do pevnosti, aby v obytných komnatách unikl žáru.

Místo toho se však vrátil na tržiště a koupil si další kdouli. Stál tam, uždíboval a snažil se vypadat, jako že si prohlíží nabízené zboží. Ve skutečnosti však sledoval mladé ženy, které procházely mezi krámky a nakupovaly.

Pro ženy obchodnické a sedlácké kasty platilo mnohem méně omezení než pro ženy šlechtického původu. Pár bohatých obchodníků sice své ženy a dcery zamykalo do zvláštních komnat, aby napodobilo chování urozených, ale většina žen z nižších kast musela chodit ven, aby pomáhala živit rodinu.

Abivard byl zaslíben Roshnani, dceři Papaka, dihqana, jehož pevnost ležela několik farsangů jihozápadně od Godarzova panství. Protože to jejich rodiče považovali za výhodné, byli spolu zaslíbeni ještě dříve, než začali dospívat.

Abivard svou nastávající dosud nespátřil. Uvidí ji až v den, kdy bude svatba. „

A proto, kdykoli se mu naskytla příležitost, sledoval dívky — služebné v pevnosti nebo ženy na vesnickém náměstí. Když ho některá zaujala, představoval si, že Roshnani se jí podobá. Když spatřil nějakou, která se mu nelíbila, doufal, že ji jeho nevěsta nebude připomínat.

Dojedl kdouli a olízl si prsty. Pohrával si s myšlenkou, že si koupí ještě jednu, tak by získal záminku procházet se ještě chvíli po náměstí. Musel však myslet na svou důstojnost, neboť vždycky, když na ni zapomněl, Godarz mu ji důrazně připomenul.

Přesto se mu však ještě nechtělo vracet se do pevnosti. V náhlém nápadu luskl lehce ulepenými prsty. Godarz mu řekl spoustu zajímavých novinek. Proč nezajít za starým jasnovidcem Tansharem, aby mu předpověděl budoucnost?

Pro tento nápad hovořilo i to, že Tansharův dům ležel hned vedle tržiště. Abivard viděl, že okenice domku starého muže jsou doširoka otevřené. I když vejde dovnitř, aby si nechal vyložit budoucnost, může pořád pozorovat ženy venku, aniž by tím tratil na důstojnosti.

Tansharův dům stál na druhé straně náměstí. Kromě okenic měl otevřené i dveře, aby bylo jasné, že k jasnovidci může kdokoli zajít, neboť starý muž se věnuje práci.

U Tanshara byla jistá jedna věc: nepoužíval svůj prorocký dar ke snadnému zbohatnutí. Jeho domov byl až úzkostlivě čistý a úhledný, ale jediným nábytkem byl jen nízký stůl a pár proutěných židlí. Abivard měl pocit, že by se nezatažoval ani s tím, kdyby nechtěl, aby se jeho klienti cítili pohodlně.

S výjimkou několika vousů měly Tansharovy vlasy a vousy barvu bílého sněhu. Jasnovidcovo levé oko bylo zastřeno šedým zákallem. To pravé však bylo jasné a pozorné. Tanshar se hluboce uklonil. „Vaše přítomnost je pro můj dům velkou ctí, synu dihqanův.“ Pokynul Abivardovi, aby se posadil do zachovalejší židle, postavil před něj pohár vína a datlové koláčky slazené medem a posypané pistáciiovými ořechy. Když Abivard pojedl a upil vína, Tanshar se zeptal: „Co pro vás mohu udělat?“

Abivard mu sdělil novinky, které vyslechl od Godarze, a pak se zeptal. „Jak tyto zprávy ovlivní můj život?“

„Dobrá, podíváme se, zda nám Bůh poskytne odpověď.“ Tanshar si přitáhl svou židli k Abivardovi. Vyhrnul si levý rukáv svého kaftanu a zpod něj vytáhl stříbrnou pásku, kterou měl obtočenou kolem ruky, a která měla možná větší cenu než celý dům i s vybavením. Jeden její konec podal Abivardovi. „Chyťte se za jeden konec a já budu držet druhý. Uvidíme, zda mi Proroci na chvíli propůjčí část své moci.“

Na pásce byly vyobrazeny tváře proroků - mladý Narseh, kterému teprve začínal rašit vous, válečník Gimillu s tváří posetou jizvami, Shivini s mateřským výrazem a Fraortish, nejstarší ze všech, s očima zářícími vnitřním světlem. Přestože páska až dosud spočívala na Tansharově paži, byla studená na dotyk.

Tanshar pohlédl vzhůru k doškové střeše své chalupy. Abivard se tam podíval také. Jediné, co uviděl, byla sláma, ale měl podivný pocit, že Tanshar se dívá skrze střechu a vidí obydlí Boha na druhé straně nebes.

„Sešli mi vidění,“ zamumlal Tanshar. „Bude-li to tvá vůle, sešli mi vidění.“ Oči se mu rozšířily a upíraly se najedno na jedno místo, tělo mu ztuhlo. Abivarda začala svědit levá ruka, kterou držel pásku, jako by si ji ve spaní přeležel. Pohlédl na pásku. Mezi tvářemi jednotlivých proroků přeskakovalo zlatavé světlo. Nakonec se ustálilo na Fraortishovi a způsobilo, že prorokovy nehybné oči jako by ožily a hleděly na Abivarda.

Nezvykle silným a mocným hlasem Tanshar pronesl: „Synu dihqanův, vidím veliké pole, které polem není, věž na kopci, kde bude získána a ztracena čest, a stříbrný štít, zářící nad mořskou úžinou.“

Světlo ve Fraortishových očích pohaslo. Tanshar sebou trhl a přišel k sobě. Když Abivard usoudil, že jasnovidec se už úplně vrátil do světa pokroucených proutěných židlí a silného lomozu z trhu, zeptal se: „Co znamená to, co jsi mi právě řekl?“

Tanshar se možná ještě úplně nevzpamatoval. Jeho zdravé oko vypadalo stejně prázdně jako to, které bylo zahaleno šedým závojem. „Já jsem pronesl nějaké prorockví?“ zeptal se nejistě.

„Ano, ano,“ řekl Abivard netrpělivě a začal se opakovat jako jeho otec. Zopakoval Tansharovi to, co jasnovidec před chvílí řekl, a přitom se snažil, aby nic nevynechal.

Jasnovidec se opřel o opěradlo, a když židle pod jeho vahou zaskřípěla, zamyslel se. Stříbrnou pásku si opět omotal kolem ruky s kůží barvy pergamenu. Zdálo se, že mu to dodalo sílu. „Synu dihqanův, nepamatuji si nic z toho, co jsem vám řekl. Někdo — něco — mne využilo jako nástroj.“ Navzdory vedru, které panovalo venku, se zachvěl. „Nejsem už žádný mladík. Ale za všechna ta léta, kdy jsem se snažil poodhalit závoj skrývající budoucnost, se mi něco podobného předtím přihodilo jen dvakrát,“ prohlásil pomalu.

Abivard cítil, jak mu na těle vyskakuje husí kůže. Měl pocit, že se dostal do nějaké hry, jejíž pravidla nezná, a kde je jen pouhým pěšákem. „A co se v těch dvou předchozích případech stalo?“ zeptal se opatrně.

„Poprvé jsem předpovídal budoucnost kostnatému kočovníkovi, zhruba v době, kdy jste se narodil,“ řekl Tanshar. „Byl kostnatý, protože byl vyhladovělý. Řekl mi, že jsem předpověděl, jak sedí na hromadě stříbra a drahých kamenů a dnes je z něj boháč žijící v Mashizu.“

„A ten druhý?“ otázal se Abivard.

Chvilku měl dojem, že Tanshar ponechá otázku bez odpovědi. Jasnovidcův výraz napovídal, že Tanshar je teď zahleděný sám do sebe, a vypadal velice staře. Pak promluvil.

„Kdysi jsem byl i já mladý a měl jsem nevěstu, která čekala mé prvorozené dítě. I ona mne požádala, abych jí předpověděl budoucnost.“

Kam až sahala Abivardova paměť, žil Tanshar vždycky sám. „Co jsi tehdy viděl?“ zeptal se téměř šeptem.

„Nic,“ odvětil Tanshar. „Neviděl jsem nic.“ Abivard měl znovu pocit, že jasnovidec nebude pokračovat. Tanshar však nakonec dodal: „Zemřela při porodu o čtyři dny později.“

„Kéz odpočívá v pokoji.“ Abivard cítil, jak tato slova znějí prázdně. Položil ruku na Tansharovo kostnaté koleno.

„Jednou jsi předpověděl velkou radost, jednou veliký žal. Ale co přináší tvé třetí proroctví?“

„To nevím, synu dihqanův,“ odpověděl Tanshar. „Mohu jen říct, že tyto věci vás v budoucnu očekávají. Lhal bych však, kdybych řekl, že vím, kdy a za jakých okolností dojde k jejich naplnění. Odhalíte je, nebo ony se odhalí vám, až se Bůh rozhodne.“

Abivard vytáhl tři stříbrné arkety a vtiskl je jasnovidci do ruky. Tanshar rukou potřásl a naslouchal cinkotu mincí, ale pak zavrtěl hlavou a vrátil je Abivardovi. „Nabídněte je Bohu, chcete-li, ale ne mně. Já na tomto proroctví nemám žádnou zásluhu, přestože přišlo skrze mě. Nemohu za ně přijmout odměnu.“

„Nechte si je, prosím,“ řekl Abivard a rozhlédl se po čistém, ale chudě vybaveném příbytku. „Podle mého názoru ty peníze potřebujete víc než Bůh.“

Tanshar však znovu zavrtěl hlavou a odmítl si peníze ponechat. „Říkám vám, že na ně nemám právo. Kdybych vaši budoucnost předpověděl obvyklým způsobem, podle toho, jak by se pohybovaly tváře proroků na pásce, kterou jsme drželi každý za jeden konec, s radostí bych vaše peníze přijal, neboť bych šije zasloužil. Teď však odměnu přijmout nemohu.“

Jednou z věcí, kterou Godarz Abivarda naučil, byla schopnost rozpoznat, kdy je nějaký člověk pevně rozhodnut, a kdy je třeba před jeho rozhodností ustoupit. „Ať se tedy stane, jak říkáš.“ Abivard arkety vyhodil z otevřeného okna. „Kdo je teď získá, je v božích rukou.“

Tanshar přikývl. „To bylo správné. Necht’ vám proroctví, které jste skrze mne vyslechl, přinese jen dobro.“

„Kéz by,“ souhlasil Abivard. Když vstal ze židle, hluboce se Tansharovi uklonil, jako by jednal se členem vyšší šlechty. Zdálo se, že to jasnovidce rozechvělo ještě víc než proroctví, které vyslovil tak neobvyklým způsobem. „Přijmi, prosím, alespoň vyjádření mé úcty,“ řekl Abivard a Tanshar tak váhavě učinil.

Abivard opustil jasnovidcův dům. Původně se chtěl ještě chvíli potulovat po tržišti, nakoupit si pár cetek, které ve skutečnosti nepotřeboval, neboť je chtěl použít jako záminku, aby se mohl dívat na zdejší mladé ženy nebo si s nimi dokonce pohovořit. Teď na to však neměl náladu.

Pohlédl na zemi, mučenou slunečními paprsky, která se táhla do dále až k řece Vek Rud. V tomto ročním období tu skoro nic nerostlo. Má snad tohle být široké pole, které polem není? Proroctví skrývají jeden háček: nikdy není jisté, co vlastně předpovídají.

Otočil se a pohlédl na úpatí kopce, na jehož vrcholu stála pevnost. Je snad právě tohle věž, kde bude získána a ztracena čest? Pevnost Abivardovi nepřípadala jako věž, ale kdo může říct, jak Bůh nahlíží na pozemské věci?

A co to může? Znamenají snad Tansharova slova, že je skutečně jednoho dne spatří, jak doufal? Jaké může měl jasnovidce na mysli? A či štít nad ním bude zářit?

Mnoho otázek — žádná odpověď. Napadlo ho, jestli by nebyl šťastnější, kdyby se mu dostalo obyčejného proroctví. Ne, usoudil nakonec. Když už nic jiného, tohle určitě znamená, že se stane svědkem velikých událostí. „Nechci strávit svůj život v nicnedělání a počítání dnů,“ řekl nahlas.

Navzdory veškerému učení svého otce byl stále ještě mladý.

Ve dnech a týdnech, které následovaly, se Abivard často z hradeb rozhlížel na jih a na západ. Věděl, co čeká, že uvidí. Stejně tak i Godarz, který jej za to často káral. Ale i sám dihqan strávil velké množství času v rohu, kde se setkávala východní a jižní zed’.

Abivard cítil zadostiučinění, když jednoho dne z tohoto místa pozoroval jezdce, který se blížil k pevnosti. V pravé ruce ten muž držel cosi zvláštního. Abivard nejprve nedokázal rozeznat, co to je. Pak si uvědomil, že je to vlajka třepotající se ve větru. A nakonec uviděl, že ta vlajka má rudou barvu.

Hlasitě zavýskl a hlavy všech lidí, kteří byli tou dobou kolem, se k němu otočily. „Válečný prapor!“ vykřikl. „Z Mashizu k nám dorazil válečný prapor!“

Nevěděl, kde byl v tu chvíli Godarz, ale jeho otec se na hradbě vedle něj objevil během minuty. Dihqan se také zahleděl na jih. „Ano, je to válečný prapor, o tom není pochyb. Pojďme tedy uvítat jeho nositele. Pojďme.“

Jezdec, který nesl znamení války, byl unavený a zaprášený. Godarz jej uvítal se vši zdvořilostí, pohostil jej vínem a medovými koláčky a teprve pak se začal věnovat pracovním záležitostem. Jeho otázka však byla pouhou formalitou.

Rudý prapor, který nyní zplihle visel na tyči v poslově ruce, hovořil sám za sebe.

Makuranské tradice však byly na formalitách založeny a stejně jako Godarz musel položit otázku, posel na ni musel odpovědět. Pozdvihl prapor, takže rudý samet na chvíli znovu zavláhl, a pak řekl: „Velekrál Peroz přikazuje, aby se každý muž Makuranu, schopný nosit zbraň, připojil k trestné výpravě do Khamorthu, jehož obyvatelé plní naši říši. Musíme ztrestat nepřitele, kterého proti nám poštvál Videssos, a proto musí každý vyšší šlechtic a dihqan shromáždit patřičnou sílu vojáků a připojit se k jádru armády, která překročí řeku Degird za účelem nápravy křivd a potrestání opovážlivých nomádů.“

Posel ze sebe toto všechno vyrazil jedním dechem. Když domluvil, dlouze se napil vína a úlevně si povzdechl. Pak se napil znovu.

Godarz, za všech okolností zdvořilý, čekal, až posel dopije, a pak se zeptal: „Kdy armáda Velekrále — necht’ vládne mnoho let a jeho říše vzrůstá — dosáhne řeky Degird?“

Ve skutečnosti se ptal, kdy dorazí k pevnosti, která od hranice ležela jen pár dní cesty na jih. Také se ptal — v dokonalém náznaku — jak vážně Velekrál toto tažení bere: čím pomaleji bude on a jeho armáda cestovat, tím méně pravděpodobné bude, že se k ní bude muset připojit i Godarz a jeho syn.

„Velekrál Peroz začal shromažďovat své síly v den, kdy se k němu dostala zvěst o opovážlivosti nomádů,“ odpověděl posel. „Rudý prapor začal svou cestu zemí v ten samý den. Armáda dorazí na vaše panství během měsíce.“

Když to Abivard slyšel, zamrkal. Godarz se sice ovládl, ale i on měl co dělat, aby nedal najevo své překvapení. „Myslí

to vážně,“ zamumlal dihqan. „Myslí to vážně.“

Zpráva o válce se roznesla po celé pevnosti. Hlavy všech mužů — opálené, podlouhlé, vousaté, v zásadě podobné tvářím Godarze a Abivarda — se k sobě vzrušeně nakláněly, jak si jejich majitelé navzájem sdělovali tuto vzrušující novinku. Velekrál Makuranu měl velikou moc, ale už dlouho se nestalo, že by ji demonstroval ve válce.

„Velekrál Peroz zřejmě opravdu touží po potrestání stepních nomádů,“ prohlásil Abivard. To mu vyneslo mnoho souhlasných příkývnutí, v první řadě od jeho otce. Zalila ho vlna vzrušení. Byl ještě chlapec, když naposledy Velekrál — tehdy to byl Valash, Perozův otec — podnikl tažení proti Khamorťanům. Dodnes si však pamatoval oslepující lesk armády, která mířila na sever s tisíci praporci vlajícími nad hlavami vojáků. Godarz se k ní tehdy připojil a zpátky se vrátil s krvavým obvazem na tváři. Abivard si vzpomínal, že to v jeho očích vši té slávě poněkud ubralo na lesku.

Ále přesto... tentokrát pojedu s nimi, pomyslel si.

„Zůstanete u nás přes noc?“ zeptal se Godarz posla. „Pohostíme vás, jak nejlépe budeme moci, abychom uctili vás i zprávu, kterou přinášíte. My, kteří žijeme na hranici, dobře známe nebezpečí, které představují nomádi. Známe to nebezpečí dobře.“ Jednou rukou si přejel po jizvě na tváři — tuto jizvu si přinesl z předchozího tažení.

„Dihqan je šlechtetný,“ odpověděl posel, ale zavrtěl hlavou.

„Obávám se, že nemohu využít vaší pohostinnosti. Ještě dnes musím vyrazit na cestu, neboť všechna panství musí vyslechnout prohlášení Velekrále, a čas, který máte na shromáždění sil, je velmi krátký.“

„To vskutku je,“ odpověděl Godarz. „To vskutku je.“ Obrátil se k jednomu z kuchařů, který stál na nádvoří mezi ostatními. „Vrať se do kuchyně, Sakkizi. Přines chleba, uzené skopové a cibuli, a také měch dobrého vína. Nikdo nesmí říct, že jsme odsud nechali Velekrálova posla odjet hladového.“

„Dihqan je šlechtetný,“ zopakoval posel, a nyní se v jeho formálním chování objevila opravdová upřímnost. To, co říkal o naléhavosti své cesty, myslel vážně. V okamžiku, kdy mu Sakkis přinesl víno a jídlo, pobídl svého koně do cvalu a vyrazil opět na cestu. Zvedl prapor vysoko do výše, takže rudý samet se rozvinul a pyšně zavlál ve větru.

Abivard jej sledoval tak dlouho, dokud jezdec nezmizel za zákrutem cesty mezi vesnickými domy. Pak, jako by se probudil ze snu, pohlédl na svého otce.

I Godarz se na něj díval. Na tváři měl nečitelný výraz. Dihqan mu pokynul. „Přístup blíž, synu. Musíme spolu probrat něco důležitého.“

Abivard přistoupil ke Godarzovi. Obyvatelé pevnosti se vzdálili, aby si spolu ti dva mohli promluvit soukromě.

Makuraňané byli zdvořilý národ. Videsánci by je nejspíš obklopili tak, aby jim nic z jejich hovoru neuniklo. Alespoň tak to tvrdily příběhy o obyvatelích východu. Abivard až dosud žádného Videsánce na vlastní oči nespatrił.

„Domnívám se, že se ke mně na tomto tažení budeš chtít připojit,“ řekl Godarz. „Domnívám se, že ano.“

„Ano, otče. Říkal jsi, že mohu.“ Abivard se na Godarze úpěnlivě požíval. Snad otec nemá v úmyslu ho tu nechat? Jak by mohl po pevnosti a ve vesnici chodit se vztyčenou hlavou, kdyby tu během války zůstal a nemohl dokázat, že je hoden bránit panství?

„Jen stěží tě tu mohu postrádat, synu,“ řekl Godarz ztěžka. „Jen bůhvíco by se tu mohlo přihodit, kdyby tu jeden z nás nezůstal, aby dohlížel na řádný chod věcí.“

Abivard jeho slovům naslouchal s pokleslým srdcem. Jestli ho tu. otec nechá, tak... nevěděl, co bude v takovém případě dělat. Chtěl mu nějak dát najevo své rozčarování, ale nemohl přijít na to jak. Měl sto chutí se rozplakat, ale to by ho jen ponížilo.

Když si Godarz všiml jeho výrazu, pousmál se. „Netvař se tak. Vezmu tě s sebou, to se neboj — splním svůj slib, splním ho. Měl bys okusit chuť války, dokud jsi ještě mladý.“

„Děkuji, otče!“ Abivard měl chuť vyskočit radostí do výše. Srdce se mu vzrušeně rozbušilo. Nadšeně mávl rukou, jako by v ní držel meč, který právě srazil stepního nomáda ze sedla.

„Dá-li Bůh, poděkuješ mi, až se vrátíme domů,“ řekl Godarz. „Ano, dá-li Bůh. Jeden z důvodů, proč chci, abys se mnou šel do války, chlapče, je to, abys pochopil, že válka není jen pozlátko slávy, o kterém zpívají trubaduři. Čas od času je válka nezbytná, opravdu je nezbytná, ale mrzačení a zabíjení, které je její součástí, nelze bez ohledu na nezbytnost nikdy brát na lehkou váhu. A právě to chci, abys pochopil - že na muži s rozpáraným břichem, ze kterého mu visí střeva, a který si chce podříznout vlastní hrdlo proto, že jeho bolest je příliš veliká, než aby se dala snést, není nic velkolepého.“

Představa něčeho takového byla natolik hrůzostrašná, že se Abivard na chvíli zarazil. Věděl, že ho v bitvě může čekat smrt. Když však o něčem takovém přemýšlel, představoval si, že se mu do prsou zarazí šíp a po krátkém okamžiku bolesti ho bude čekat věčnost v milující náručí Boha. To, že by ho místo toho mohlo potkat dlouhé umírání plné mučivé bolesti, mu nikdy nepřišlo na mysl. Ani teď tomu doopravdy nevěřil.

„Myslíš si, že něco takového se ti nemůže stát,“ řekl Godarz, jako by mu četl myšlenky. Abivard neodpověděl.

„Vidím ti na očích, že si to myslíš,“ pokračoval jeho otec. „Proto chci, abys válku zažil na vlastní kůži, aby ses přesvědčil, že se to stát může. Když to budeš vědět, bude z tebe lepší člověk.“

„Jak lepší?“ otázal se Abivard. Jak mu může seznámení se s krutostí války a s bolestí, kterou přináší, dát něco, co dosud nemá?

„Budeš lepší, protože už nikdy nebudeš brát válku na

lehkou váhu,“ odpověděl Godarz. „Muži, kteří válku neznají, se do ní často pouštějí bez dobrého důvodu dřív, než se pokusí vymyslet nějaké lepší řešení, jak dosáhnout svého. Proto se dychtivě vrhnou vstříc své vlastní záhubě, což by pochopitelně tak nevedlo. Ale oni s sebou mohou vzít velké množství skvělých mužů, kteří jim přísahali věrnost. Až přijde den, kdy převezeš vládu nad tímto panstvím, synu, nechci, aby se z tebe stal tento druh dihqana.“

„Ano, otče.“ Abivardův hlas byl rozvášněný. Godarzova vážnost na něj učinila dojem. Už vyrostl z období, kdy si myslel, že vše, co otec řekne, je špatně jen proto, že to říká právě on. Jeho bratr Frada i někteří starší nevlastní bratři tímto

obdobím zrovna teď procházeli. Abivard však byl už dost starý na to, aby mu došlo, že otec zpravidla dobře ví, o čem mluví, i když se pořád opakuje.

„Nezapomínám, že tohle bude tvá první válka,“ řekl Godarz. „Chci tě předem připravit na to, co tě čeká. Pamatuješ si na svou první dívku před několika lety? Po noci strávené s ní ses trochu změnil. Až se vrátíš z války, také tě to změní. Není to však zdaleka taková zábava jako noc strávená se ženou, alespoň pokud se nevyžíváš v krutosti a násilnostech. Protože jsi po mně, jsem si jistý, že se v tom nebudeš vyžívat. Tím jsem si jistý.“

Ani Abivard neměl pocit, že by mu myšlenka na zabíjení, které ho čeká, činila nějakou zvláštní radost. Pamatoval si, jak nadšeně se cítil poté, co v domku jistě vdovy žijící ve vesnici nechal trochu stříbra. Jestli se takto bude cítit i po bitvě... Godarzova poslední věta mu však stále zněla myslí a napovídala, že tomu tak asi nebude.

Godarz obřadně vložil dlouhý bronzový klíč do zámku na dveřích, které oddělovaly ženské komnaty od zbytku pevnosti. Otočil klíčem. Nic se nestalo. Zamračil se, vytáhl klíč, nazlobeně se na něj zahleděl a znovu jej zasunul do zámku. Tentokrát Abivard uslyšel uspokojivé kliknutí, když dihqan klíčem otočil. Nadzdvihl závoru, zatlačil na dveře a otevřel je. Mezi muži, shromážděnými v uctivé vzdálenosti na chodbě, proběhl povzdech. Abivard se pokoušel vzpomenout si, kdy naposledy vyšlo ženské osazenstvo pevnosti a Godarzovy ženy ze svého odloučení. Jak si vzpomínal, bylo to už před lety.

Vedla je Burzoe, neboť to bylo její právo. Abivardova matka byla zhruba v Godarzově věku, ale rozhodně na to nevypadala. Její vlnité vlasy byly pořád černé a nebyl v nich ani nejmenší náznak šedi, který by prozrazoval její stáří. Její tvář byla o něco širší, než bylo v Makuranu obvyklé, a měla světlejší kůži, přestože to mohlo být také v důsledku toho, že většinu času, na rozdíl od níže postavených žen, trávila v pevnosti a nevycházela na slunce.

Burzoe vyšla na nádvoří s královskou hrdostí. Hned za ní přicházela Abivardova sestra Denak, která ve srovnání s Burzoe vypadala jako mince vyražená na stejné raznici. Když uviděla svého bratra, ušklíbla se a vyplázla na něj jazyk. Věkově rozdíl mezi nimi činil asi rok a oba dlouho vyrůstali společně jako dvojčata, dokud se z Denak nestala žena a neodešla do odloučení, aby na ní až do její svatby nespočinuly oči žádného muže.

Po Denak přišlo procesí Godarzových dalších žen a jejich dcer, dost starých na to, aby mohly přebývat v ženských komnatách. Poslední dvojice žen byla jen stěží starší než některé z nejstarších dcer. Kdyby to nebylo dáno pořádkem, ve kterém ženy přicházely, nevěděl by Abivard, do které kategorie poslední dvojice patří.

Burzoe zvedla ruku, aby dala najevo, že chce promluvit, a sluneční paprsky se odrazily na zlatých náramcích a prstenech a na náhrdelnících s drahými kameny. Nad nádvořím se rozhostilo ticho. Dihqanova první žena se jen zřídkakdy objevovala na veřejnosti, byla to koneckonců úctyhodná makuranská dáma. Byla však také osobou, která měla velký vliv na chod pevnosti. Ona sama byla sice zavřená v ženských komnatách, ale skrze Godarze se její vliv rozprostíral po celém panství.

„Můj manžel, moji synové a jejich bratři nyní odcházejí do války,“ řekla. „Armáda Velekrále je blízko. Naši blízcí přidají svou sílu k jeho vojm, aby se mohli s hněvem přehnat přes zem nomádů a ztrestat je za škody, které nám způsobili.“ Navíc čím dříve se připojíme k Velekrálově armádě, tím dříve se jeho voje pohnou k hranici a přestanou vyjít naše panství dům od domu, pomyslel si Abivard. Záblesk v oku jeho matky mu prozradil, že ona myslí na to samé, ale nic takového by nikdy neřekla nahlas.

„Náš klan se již nesčíslněkrát pokryl slávou na bitevním poli,“ pokračovala Burzoe. „Vím, že i tentokrát se muži našeho rodu budou statečně bit za naši říši. Modlím se k Bohyni, aby na ně shlédla milostivým zrakem a aby zajistila, že všichni, kteří nás dnes opustí, se také bezpečně vrátí domů.“ „Kéž je to tak!“ zazněl chór ostatních žen. Pro ně byl Bůh ženského pohlaví, pro Abivarda a ostatní muže mužského.

„Vraťte se bezpečně zpátky domů ze širokého pole za řekou,“ řekla Burzoe.

„Bezpečně,“ zazněl sbor ostatních žen. Abivard ještě chvíli poslouchal, jak jeho matka pokračuje. Pak si náhle něco uvědomil a překvapeně na ni pohlédl. Byla to jen náhoda, že použila tuto frázi k popisu stepní země severně od Degirdu? Tanshar viděl široké pole v Abivardově budoucnosti, přestože nevěděl, kde to pole leží.

„Jedte s naším pozhénáním a vraťte se ověnčení vítězstvím,“ řekla Burzoe a její hlas se pozvedl. Každý, kdo byl na nádvoří, muži i ženy, společně zajásali.

Godarz došel ke své první ženě, objal ji a políbil na rty. Pak objal Denak a tak pokračoval podél celé řady žen, objímal a líbal své ženy, zatímco dcery se musely spokojit jen s objetím.

Abivard a jeho mladší bratr Varaz, kteří se měli spolu s dihqanem připojit k Velekráli, objali Burzoe a Denak. To samé učinil i Frada, přestože ten na své bratry žárlil, neboť Godarz mu nedovolil připojit se k výpravě.

Několik Abivardových nevlastních bratrů se také chystalo připojit k Velekrálovým vojm. Objímali své matky a sestry, stejně jako jejich mužští příbuzní, kteří museli zůstat v pevnosti. Když se dihqanovy ženy ukazovaly na veřejnosti, byla tato gesta povolena.

„Jako žena vašeho otce dihqana vám řeknu, abyste bojovali statečně, a aby všichni ostatní válečníci obdivovali vaši odvahu,“ řekla Burzoe Abivardovi a Varazovi. Pak se jí na obličeji objevil něžný výraz. „Jako vaše matka vám řeknu, že každý den, kdy budete pryč, mi bude připadat jako věčnost.“

„Zvítězíme a vrátíme se zpátky přesně podle tvých slov,“ odpověděl Abivard. Varaz stojící vedle něj nadšeně přikývl. Abivardův mladší bratr byl Burzoe docela podobný, přestože teď, protože měl plnovous, to nebylo tak vidět. Měl širší ramena než Abivard a byl to obávaný zápasník a skvělý lučištník.

„Já nejsem ženou dihqana, takže nemusím zachovávat dekorum,“ řekla Denak. „To znamená, že vám oběma říkám, abyste se oba vrátili ve zdraví a abyste dohlédli na otce.“

Hovořila k oběma svým bratrům, ale její oči se převážně dívaly na Abivarda. Ten vážně přikývl. Přestože Denak odešla do ženských komnat v den, kdy jí začaly měsíčky, stále mezi ní a Abivardem přetrvával vztah, který spolu měli jako děti. Věděl, že Denak na něj spoléhá, aby dal pozor na Varaze i na otce, a on se rozhodl, že ji nezklame.

„Nomádi vyrábějí překrásné zlaté šperky,“ řekl Varaz. „Nějaké vám dvěma přivezeme.“

„Já mám zlata dost,“ opáčila Burzoe. „A kdybych toužila po dalším, snadno bych jej získala. Synů však mám málo a nevyměnila bych je za všechno zlato světa.“

Abivard znovu objal svou matku. Přitiskl ji k sobě tak silně, až lehce vykřikla. „Neboj se, matko,“ řekl. „Až Khamort'ané uvidí naši mocnou armádu, v hrůze před námi uprchnou. Myslím, že dosáhneme snadného a nekrvavého vítězství.“

„Kéž bys měl pravdu, synu. Kéž bys měl pravdu,“ řekla Burzoe.

„Už i ty se začínáš opakovat?“ zeptal se jí Abivard škádlivě.

Usmála se na něj a s tím úsměvem rázem jako by omládl. Pak však znovu zvážněla a v jejím obličejí bylo znovu vidět známky toho, že je na tomto světě již mnoho let. „Války se většinou bez krve neobejdou. Myslím, že kdybyste dosáhli snadného vítězství, méně byste si ho vážili. Takoví jsou všichni muži. Čím větší jatka, tím více se pyšní vítězstvím. Proto vám znovu opakuji, dávejte na sebe pozor.“ Pozdvihla hlas, aby oslovila všechny muže, nejen své syny:

„Dávejte na sebe pozor!“

Jako by to byl nějaký signál — a možná, že skutečně byl — Godarzova nejmladší žena se obrátila a pomalu odkráčela do obytné části pevnosti a do ženských komnat. Za ní se vydala druhá nejmladší žena, pak třetí nejmladší a za ní šla její nejstarší dcera.

Denak vzala Abivarda za ruku. „Za chvíli bude řada na mně a na matce. Vrat' se brzy ve zdraví zpátky. Mám tě ráda.“

„Já tebe také, nejstarší sestro. Všechno bude v pořádku, uvidíš.“ Každý řečnil o tom, aby se domů vrátil zdravý a vyhnul se neštěstí proto, že chtěl odvrátit každé možné špatné znamení.

Jak Denak říkala, za chvíli na ni přišla řada, aby odešla. Ona a Burzoe s velikou důstojností odkráčely zpátky ke vchodu do obytných částí pevnosti. Už tam na ně čekal Godarz, s klíčem od ženských komnat v pravé ruce.

Burzoe k němu pronesla nějakou poznámku, a pak si se smíchem stoupla na špičky a políbila ho. Dihqan se také zasmál a učinil pohyb, jako by ji chtěl poplácat po zadku. Okamžitě se však zarazil. Kdyby to udělal, pevnost by tímto skandálem vzrušeně bzučela celé týdny. To, že vůbec učinil náznak podobného gesta, ukazovalo na to, jak blízko hranice leží jeho panství. Někde u Mashizu by se něco podobného nemohlo nikdy přihodit.

Denak odešla do citadely. O chvíli později ji stále ještě s úsměvem následovala Burzoe. Poslední vstoupil dovnitř Godarz. Po několika krocích zmizel ve stínech uvnitř. Dveře vypadaly temné a prázdné.

Abivard měl pocit, jako by byl v peci, a to vše kvůli zbroji, jež měl na sobě. Po tváři, zakryté od očí dolů kroužkovým chráničem, jenž zakrýval jeho rysy, mu stékal pot. Další kroužkový chránič připevněný k zadní části jeho vysoké kónické helmy mu chránil krk a ramena.

A to ještě ve srovnání se zbytkem těla byla jeho hlava dobře větraná, skrze kroužky se mohl dostat větřík a trochu ho ochladit. Na těle měl však kůži podšitou kroužkovou zbrojí a pod tím ještě bavlněnou vestu a kalhoty, které ho měly chránit nejen před tím, aby jeho zbroj prosekl meč, ale také, aby mu úder nezlomil kosti.

Kroužková zbroj mu zakrývala celé tělo. Dvě vertikální řady železných kroužků mu chránily břicho a kostrč. Pod nimi měl krátkou kroužkovou suknicí. Na kožených rukávech a nohavicích měl horizontálně našité kroužky železné zbroje. Stejně tak na botách. Z obrněných rukávů mu až

k rukám vybíhaly kroužkové rukavice, které mu nechávaly volné jen dlaně a prsty.

I jeho kůň měl na sobě zbroj představovanou dlouhým šupinovým přehozem, otevřeným vepředu i vzadu, aby kůň mohl volně pohybovat nohama. Jeho hlavu chránila maska z tepaného železa. Z kroužků na vrcholu masky viselo několik jasně rudých fábory. Abivard měl na své přilbici také kroužek se stejnými fábory.

V koženém pouzdře na pravé straně svého sedla měl zasazené dlouhé kopí. Na opasku mu visel meč. Síla makuranské armády spočívala v její těžké jízdě, která dokázala pouhou vahou svého nárazu prorazit nepřátelskou formaci. I Videsánci bojovali na koních, ale ti byli spíše lučištníci než kopiníci. A co se týká stepních nomádů...

„Polovina nomádkého způsobu válčení spočívá v útěku,“ řekl nahlas.

„To je pravda, ale ne vždy je k tomu vede strach,“ poznamenal Godarz. Dihqan měl na sobě zbroj podobnou zbroji svého syna, s výjimkou toho, že přes kroužkovou košili měl ještě železný náprsní plát připoutaný k ramenům koženými řemeny. „Nomádi jezdí na ponících,“ pokračoval. „Nemají dost píce, aby pěstovali tak velké koně, jako jsou ti naši.“

Popleskal po krku svého hřebce.

„Rozdrtíme je hned, jak se s nimi poprvé střetneme,“ prohlásil Abivard.

„Jen v případě, že se nám podaří je přimět, aby se nám postavili v otevřeném boji. Tak to většinou dopadá, když bojujeme s nomády jižně od Degirdu na našem území - soustředíme se na ně a přinutíme je bojovat za našich podmínek. Venku ve stepi to však není tak jednoduché, naše armáda tam bude jen jako jedna inkoustová skvrna na velkém bílém pergamentu.“

Jejich koně pomalu vyjeli z pevnosti. První Godarz, pak Abivard a Varaz, pak jejich nejstarší nevlastní bratr Jahis a nakonec dva další nevlastní bratři od dvou různých Godarzových žen, Arshak a Uzav. Godarzovo panství nebylo tak bohaté, aby mohlo opatrovat více než půl tuctu obrněných jezdců. Pokud by byl Makuran rybník, představovalo by v něm Godarzovo panství rybu střední velikosti.

Tábor Velekrálovny armády ležel mezi řekou Vek Rud a pevností. Abivard ukázal na rozlehlé stanové město.

„Tohle že bude jedna inkoustová skvrna, otče? Tomu nevěřím.“

Mezi stany pobíhali muži jako mravenci. Většinou to byli válečníci. Slunce se odráželo od jejich zbrojí, i když mnoho vojáků podobně jako Abivard a jeho příbuzní na sobě měli přes zbroj přehozené volné kaftany, aby se trochu ochladili. Spolu s válečníky tu však byli vozkové, kuchaři, obchodníci, osobní sluhové a zřejmě i ženy, které měly Velekrále Peroze a nejurozenější bojovníky obšťastňovat za noci. V táboře bylo podle Abivarda víc lidí, než jich mohlo žít v Mashizu.

Godarz se však zasmál: „Na druhé straně Degirdu ti to bude připadat jinak. Brzy uvidíš, synu.“

Abivard nevěřicně zavrtěl hlavou. Godarz se znovu zasmál. „Souhlasím s tebou, bratře,“ přidal se Varaz. „Tohle není armáda - tohle je celá země na pochodu.“

„Kde jsou vesničané?“ zeptal se Jahiz. „Čekal bych, že nás budou s jásotem vyprovázet.“ Abivard čekal to samé, ale kolem nebyl jediný civilista. Snad s výjimkou staré bezzubé ženy, která šla domů se džbánem na vodu na hlavě, a která jim několikrát zamávala. To však nebylo rozloučení, se kterým by se Abivard spokojil.

„Mají na práci mnohem důležitější věci než nám mávat na rozloučenou,“ řekl Godarz. „Všichni vesničané jsou dozajista v táboře a snaží se z vojáků vyrazit jejich arkety. Prodávají jim, co mohou. Taková šance se jim nenaskytne po mnoho dalších let a oni to dobře vědí.“

Jeho hlas zněl pobaveně a zdálo se, že je Godarz potěšen tím, že jeho poddaní využívají této možnosti. Někteří dihqani by se z toho sami snažili vyrazit co nejvíce a z náhlého bohatství, které by jejich poddaní nabyli, by jim sebrali maximum. Godarz by nic takového nikdy neudělal. Už od chvíle, kdy začal Abivard dospívat, mu jeho otec neustále opakoval ostříhej z ovce vlnu, ale nikdy jí neber kůži.

Godarz a jeho pět synů dojeli na úpatí kopce, na němž stála pevnost. Abivardovo srdce se nervózně rozbušilo. Po celý svůj život věděl, že je výjimečný, neboť je synem dihqana. Čím blíže však byli táboru, tím nicotnější si připadal.

Nad mohutnými pavilony vlály praporce, které označovaly sídla marzbanů ze Sedmi Klanů, kteří sloužili jako velitelé divizí. Abivard se rozhlížel a hledal prapor v barvě indigové modře, který byl znakem Chishpish, do jehož divize on a jeho rodina náleželi. „Támhle!“ vykřikl a ukázal tím směrem.

„Výborně, chlapče,“ řekl Godarz. „Dobře, že sis toho praporu všiml. Myslím, že bychom tam měli zajet a vyjádřit Jeho Sádelnatosti naši úctu.“ Pobídl svého koně tím, že mu vrazil paty do slabin. Jahiz jedoucí za Abivardem si přiškrceně odkašlal. I Abivard byl šokován, přestože už dříve slyšel svého otce, jak hovoří o vysoké šlechtě s mírným opovržením. Co se týkalo Godarze, byli nejdůležitější kastou Makuranu dihqani. Tábor se rozkládal na velkém kusu země a na rozestavení stanů nebyl patrný žádný řád. Spatřit Chishpishův prapor z dálky ještě neznamenal, že se k němu snadno dostanou. Museli si pracně razit cestu skrumáží stanů a lidí, kteří sami spěchali na místa svého určení.

Nakonec se však dostali před vchod do velkého sametového pavilónu. Cestu jim zastoupili dva strážní, jejichž zbroje byly zdobenější než zbroj Godarzova. „Kdo přichází?“ zeptal se jeden z nich, když Godarz sesedl a začal přivazovat svého koně k tyči zaražené do země. Strážný hovořil s měkkým jižním přízvukem, ale Abivardovi by se nechtělo postavit se mu v boji. Navzdory měkké mluvě vypadal jako tvrdý bojovník. Godarz odpověděl s květnatou formálností. „Jsem Godarz, syn Abivardův, dihqan panství Vek Rud.“ Ukázal zpátky k pevnosti. „Přivedl jsem svých pět synů, abychom políbili nohy marzbana Chishpish, neboť nás potkala ta neuvěřitelná čest, že budeme společně bojovat pod jeho praporem.“

„Jestli bojujete stejně dobře, jako mluvíte, pak budete moci marzbanovi dobře sloužit,“ odpověděl strážný. Abivard se v sedle narovnal pýchou. Godarz mávl rukou a poděkoval za kompliment, a pak se obrátil ke svým synům. Na jeho pokývnutí i oni sesedli a přivázali své koně. Strážný odhrnul stanovou plachtu a strčil dovnitř hlavu.

„Godarz, dihqan panství Vek Rud, a jeho synové.“ „Ať vstoupí,“ zazněl hlas z nitra pavilónu. „Vstupte.“ Strážný a jeho společník jim podrželi stanovou plachtu a Godarz, Abivard a ostatní vstoupili dovnitř. Abivardovou první myšlenkou po vstupu do stanu bylo, že Chishpish si v polních podmínkách žije obklopen větším luxusem než Godarz ve své vlastní pevnosti. Lehké skládací stoly z umně vyřezávaného santalového dřeva vykládané slonovinou, stříbrné mísy zdobené reliéfy se spoustou ovoce, bohatě vyšíváný koberec, který byl podle Abivardova názoru příliš krásný na to, aby ležel na špinavé zemi, malá videsánská ikona nějakého svatého muže uctívajícího Phose... Jako by si vysoký šlechtic jednoduše sbalil celý svůj domov a vzal si ho s sebou na toto tažení.

Slon by se mu hodil i na něco jiného než pro svou slonovinu, pomyslel si Abivard zlomyslně, když jeho pohled spočinul na vůdci. Například by na něm mohl jezdit. Chishpish byl tak tlustý, že by jistě strhal i sebesilnějšího koně, tím si byl Abivard jistý. Jeho kaftan se nadouval horou sádla, která byla pod ním. Oblek měl zdobený stříbrným vyšíváním. Chishpishův pilos, hranatá makuranská pokrývka hlavy, měl kolem dokola vyšívání pruhy jasných barev. Kolem marzbana se šířil silný pach pačuli. Odér byl tak silný, že Abivard měl co dělat, aby nekýchl. Navzdory svému objemu měl však zdvořilé způsoby. Vyškrábal se na nohy a nabídl Godarzovi a jeho synům tvář k polibku. Ne každý vyšší šlechtic by byl toho názoru, že dihqan a jeho potomci se od něj vhodnosti liší jen málo. Abivard ve skutečnosti očekával, že bude marzbanovi muset políbit nohy.

„Godarz z panství Vek Rud, jsem si jistý, že budeš pro Velekrále bojovat statečně,“ řekl Chishpish. „Tvoji synové jsou...?“

„Abivard, Varaz, Jahiz, Arshak a Uzav,“ odpověděl Godarz. Marzban jejich jména bez zaváhání zopakoval, což na Abivarda učinilo dojem. Ten tlustý muž nevypadal jako válečník — vypadal spíš jako dva válečníci v jedné osobě — ale nebyl to žádný hlupák. Abivard se jako pravý Godarzův syn ze všeho nejvíce obával právě hlupáků.

Venku před stanem zahrály trumpety břešnou fanfáru. Zazněl zvukný hlas herolda. „Jezte prach před božským, dobrým, pokorným, velkolepým Velekrálem Perozem, šťastlivým, zbožným, velkorysým, jehož Bůh obdařil velikým štěstím a velikou říší, obrem mezi obry, utvářeným k obrazu božím. Jezte prach, neboť Peroz přichází!“ Znovu zazněla fanfára, tentokrát hlasitěji než předtím. Chishpishovi strážní doširoka roztáhli stanovou plachtu.

Abivard si lehl na břicho na Chishpishův krásný koberec a čelo přitiskl na měkkou vlnu. Když si lehal, jeho zbroj řinčela a cinkala. Jeho bratři a otec si lehli kolem něj. Stejně tak i Chishpish, přestože jeho tvář zrudla námahou, která po něm byla vyžadována.

„Povstaňte,“ řekl Peroz. Když Abivard vstával na nohy, srdce se mu prudce rozbušilo, nejen z námahy, protože vstával obtížený železem a kůží, ale hlavně proto, že se mu nikdy ani nesnilo o tom, že se setká s Velekrálem tváří v tvář. Navzdory heroldovu prohlášení nevypadal Peroz nikterak božsky, vlastně byl jen o málo starší než Godarz. Jeho vous byl stále ještě černý a navoskovaný knír mu trčel do obou stran jako rohy býka. Měl dlouhé vlasy vzadu sepjaté sponou. Měl nepřírozeně červené tváře — Abivard si po chvíli uvědomil, že je nalíčený.

„Chishpishi ze Sedmi Klanů, představ mi ryto válečníky, které jsem našel v tvém stanu,“ řekl Velekrál.

„Stane se, jak Vaše Veličenstvo přikazuje,“ odpověděl Chishpish. „Nejprve tu máme dihqana Godarze z panství Vek Rud, na kterém se nyní nacházíme. Spolu s ním se k armádě připojili jeho synové —“ Šlechtic ze sebe znovu vychrlil jména Abivarda i ostatních bez jediného zaváhání. Jeho paměť musela být stejně objemná jako jeho žaludek — to znamená, že byla zřejmě bezedná.

„Jsi dobře vyzbrojený a tvoji synové také,“ řekl Peroz Godarzovi. „Ti koně před pavilónem patří vám?“ Na Godarzovo přikývnutí Peroz pokračoval: „Nádherná zvířata. Kdyby všechna panství přinesla naší armádě takový vklad jako vy, byl by Makuran mnohem silnější.“

„Vaše Veličenstvo je až příliš velkorysé,“ zamumlal Godarz. Abivarda udivilo, že jeho otec vůbec dokáže promluvit. Kdyby Velekrál oslovil jeho, jazyk by mu určitě úplně zduřevněl.

Peroz zavrtěl hlavou. „To ty jsi velkorysý, neboť naši říši nabízíš sebe a svých pět urostlých synů. Který z nich je tvůj dědic?“

„Abivard,“ řekl Godarz a položil ruku na obrněné rameno svého nejstaršího.

„Abivarde, synu Godarzův, věz, že tvůj otec je symbol věrnosti,“ řekl Peroz.

„Ano, Vaše Veličenstvo, já vím,“ odpověděl Abivard. Takže přece jen dokázal před Velekrálem promluvit.

„Výborně,“ řekl mu Peroz. „Kéž Bůh dá, abys nikdy nemusel přinést takovou oběť jako on. Pokud toto tažení proběhne tak, jak plánuji, nikdy před tebou taková nutnost nevystane. Mám v úmyslu vrhnout se na nomády, přinutit je k bitvě a takto je rozdrtit.“ Velekrál udeřil pěstí jedné ruky do dlaně druhé.

„Jistě se stane, jak říkáte, Vaše Veličenstvo,“ řekl Abivard. No vida, už podruhé dostal příležitost promluvit! Současně si však vzpomněl na obtíže, o kterých otec mluvil, a které budou provázet boj s nomády na jejich vlastní půdě.

Moudrost Velekrále byla mezi Makuraňany jedním z ústředních článků víry. O moudrosti Godarze se však Abivard mohl přesvědčit na vlastní oči a uši.

Peroz se obrátil zpátky k Chishpishovi, za kterým původně přišel. „Chishpishi ze Sedmi Klanů, na tobě bude ležet odpovědnost za to, že nomádům nezbude jiná možnost, než se nám postavit v otevřeném boji. Je všechno připraveno?“

„Ano, je, Vaše Veličenstvo. Budeme vypalovat každou část stepi, kterou projedeme, a nomádi tak budou mít na výběr, buď se nám postavit tváří v tvář, anebo ztratit své pastviny. Ve vozech jsou připraveny tisíce pochodní.“

Jasně světlo pochodně jako by se rozzářilo i v Abivardově hlavě. Khamort'ané severně od Degirdu byli závislí na svých stádech. Nebudou-li mít tato zvířata co jíst, nebudou mít brzy co jíst ani nomádi. Proto budou muset bojovat, aby se pokusili tomu zabránit. Pohlédl na Godarze. Jeho otec pomalu přikývl. I Abivard přikývl a jeho víra v moudrost Velekrále se vrátila.

II.

Široká zablácená řeka Degird oddělovala farmy, pevnosti a města Makuranu od barbarů, kteří žili na druhém břehu. Přes vodní tok nebyly postaveny žádné stálé mosty. Velekrál, který by prohlásil, že má v úmyslu nějaký postavit, by dosáhl jen toho, že každý dihqan v severozápadní části říše by proti němu povstal. Khamort'ané měli ve zvyku překračovat řeku Degird s loupeživými úmysly příliš často už za současného stavu věcí — není důvod jim to ještě usnadňovat.

Perozova obrovská armáda však nemohla řeku přeplavat. Ani nemohla čekat na zimu až řeka zamrzne, jako to dělali nomádi. S přírodní říční překážkou před nimi Abivard přemýšlel, jak chce Peroz tento problém vyřešit.

Přestože zatím neměl příležitost své znalosti využít, měl Abivard jistou představu o tom, jak bojovat. Věděl, jak oblehnout sídlo banditů nebo jinou pevnost. Zde však jeho vojenské znalosti končily.

Během několika následujících dnů si rozšířil obzory. Zásobovací kolona, která se táhla za armádou; mu připadala až přehnaně velká — dokud ženisté, kteří sem cestovali až z Mashizu, nezačali do dna Degirdu směrem k severnímu břehu zarážet dvě řady pilířů vzdálených od sebe čtyřicet stop.

Jedna řada pilířů byla nakloněná po směru toku, drahá proti němu. Každý pár pilířů ženisté spojili příčníky, které dokázaly odolat síle proudu.

Podél každé řady pilířů pak ženisté připevnili dřevěné kozy, z jižní strany Degirdu až na sever. Přes kozy naskládali prkna a přes prkna tyče a otepi větví. Armáda vstoupila z Makuranu do plání Pardraye za dobu kratší než týden od doby, kdy dosáhla Degirdu.

Nepřekročila však řeku nepozorovaně. Na druhém břehu řeky pozorovali stavbu mostu Khamort'ané, kteří zdálky vypadali jako nepatrné tečky. Když se ženisté dostali dostatečně blízko, začali je nomádi ostřelovat. Na rostoucí most vstoupili lučištníci, kteří střelbu opětovali a udržovali nomády v uctivé vzdálenosti. Ženisté se při stavbě chránili řadou velikých štítů. Šípy sice zasáhly pár mužů, ale stavba mostu nerušeně pokračovala.

Když přišla řada na Abivarda, pobídl svého koně. Jeho kopyta zaduněla na mostě. Most se chvěl, neboť po něm kráčelo mnoho zvířat a jely po něm vozy, a proto se jeho kůň vyděsil. Sklopil uši a začal se vzpouzet. Abivard jej musel stisknutými koleny přinutit k poslušnosti.

„Tak tohle je Pardraya,“ řekl, když se octl na pevné zemi na druhé straně řeky. „Moc se neliší od země kolem pevnosti.“

„Nejsou tu žádné qanaty,“ poukázal Varaz jedoucí vedle něj. „A proto tu není ani žádné obilí.“

Jeho mladší bratr měl pravdu. Kam až oko dohlédlo se táhla tráva a křoviska, vysušená letním žárem až do žlutohnědé

barvy. Právě ta barva Abivardovi trochu připomínala domov. Vždycky si ale myslel, že pardrayanská pláň bude úplně rovná. Tak tomu však nebylo. Byla zvlněná jako každá jiná země.

Zvlněná krajina mu připomněla mořské vlny. V tu chvíli si vzpomněl na Tansharovo proroctví. Zvlněná pláň táhnoucí se do dáli se však rozhodně nedala považovat za úžinu.

Velekrál Peroz nechal u mostu početný oddíl, který měl za úkol jej chránit, neboť most představoval životně důležitou spojkou s Makuranem. Abivard pozoroval vybrané válečníky, kteří začali u mostu stavět tábor a pocítil k nim chvilkovou lítost. Ti ubožáci se sem táhli takovou dálku, jen aby nakonec přišli o možnost zúčastnit se rozhodující bitvy.

Hlavní část armády se vydala na sever. Když se Abivard otočil, aby se znovu podíval na most, zjistil, že jej zakrývá obrovské mračno prachu zvířené tisíci koní a stovkami vozů. Prachu bylo tolik, až mu začaly slzet oči a měl ho plná ústa. Když si odplivl, měla slina hnědou barvu.

Vzhlédl k nebi. Alespoň že bylo vidět slunce. Jediné mraky byly ty, které vyráběla pochodující armáda. „Přál bych si, aby začalo pršet,“ řekl okamžitě.

Godarz odmítavě mávl rukou. „Nevíš, o čem mluvíš, chlapče,“ prohlásil. „Stačí mírný deštěk a z toho prachu se stane hustá kaše, podobně jako u nás v pevnosti. Jeden jezdec stěží projede. Ale celá armáda v blátě bezvýhodně uvízne a cesta, která by jinak trvala dny, zabere celé týdny. Zapamatuj si jednoduché pravidlo: prach je špatný, bláto je mnohem horší.“

Zahanbený Abivard nepromluvil až do večera, kdy se armáda utábořila na noc. Uvědomil si také, že kdyby začalo pršet, Perozovy plány na vypálení pláně by přišly vniveč. Protože se nemohl přimět k tomu, aby byl šťastný nad stavem počasí a přesto věděl, že změna by byla ještě horší, strávil neklidnou noc.

K snídani bylo tvrdé sušené maso, datle naložené v medu a omáčka tak slaná, že se Abivardovi málem zkroutil jazyk. K pití bylo mizerné víno. Varaz s odporem spolkl několik soust, zašklebil se a řekl Godarzovi. „Kdyby nám naši kuchaři v pevnosti připravili k jídlu něco podobného, nechal bys je zbičovat.“

„To bych udělal,“ řekl Godarz. „Ano, to bych udělal.“ Dojedl a dopřál si pořádný doušek vína, aby spláchl odpornou chuť. „Kdybychom však vyráželi na dlouhou cestu, nechal bych je zbičovat, kdyby nám nepřipravili právě takové jídlo, jako je tohle. Tyto zásoby nám vydrží celou věčnost a nezkaží se.“

„Na něčem takovém by si brouci a jiný hmyz vylámali zuby,“ řekl Abivard. Myslel to jako vtip a jeho bratři se usmáli, ale Godarz vážně přikývl a z Abivardovy tváře se vytratil úsměv.

Dihqan a jeho synové sbalili stan, který sdíleli, smotali ovčí kůži a tyče a připevnili je na nákladního koně. Pak se oblékli do zbroje — navzájem si pomáhali se zavazováním kožených řemínků — a vyrazili na sever. Jeden dlouhý pomalý farsang následoval za druhým. Když Abivard náhle zpozoroval pár mužů ozbrojených luky, kteří byli oděni jen v kůži, aktéři jeli na neobrněných koních, srdce mu poskočilo, ale pak se ukázalo, že to jsou zvědové přinášející zprávu veliteli. „Nemůžeme se tlouct po celé Pardrayi ve zbroji, protože Khamorťané by nám jenom uhýbali z cesty a my bychom na ně nikdy nenarazili,“ řekl Godarz. Abivard se nad tím zamyslel a pak usoudil, že to dává smysl. Válčení mu připadalo čím dál tím složitější.

Ze západu vál slabý větřík. Chvilí po poledni se stepí začal šířit kouř a plameny. Požár byl založen asi půl farsangu východně po směru pochodu armády. To bylo dost daleko na to, aby kouř a plameny nevadily zvířatům. Kopyta jednotvárně bušila do prašné země a stále stejný rytmus Abivarda postupně otupil.

Jak Perozovy voje postupovaly na sever, zakládali jeho muži stále další požáry. Při každém dalším pocítil Abivard radost, neboť s každým novým požárem ubývalo pastvin nomádů.

Ukázal na východ. „Nemohou připustit, abychom jim takto spálili celou zemi, protože jinak by brzy začali hladovět.“

„O to právě jde,“ řekl Jahiz. Na jeho pohledné tváři — Jahizova matka byla vyhlášená svou krásou — se objevil výhružný výraz. Dotkl se svého kopí. „Pak se nám budou muset postavit.“

Po zbytek dne a po většinu dne následujícího však postupující válečníci nespatri ani jedinou známku přítomnosti Khamorťanů, jejichž územím projížděli. Podél jejich trasy hořel oheň, a přesto se na obzoru neukázal ani jediný nepřítel. Následujícího dne pozdě odpoledne zvědové přihnali stádo ovcí a dobytka, které našli severně od jádra Velekrálovy armády. Abivard i všichni ostatní, když spatřili zvířata, hlasitě zajásali. „Dnes v noci si pochutnáme,“ řekl.

„To ano, to tedy ano,“ řekl Godarz. „Stane se však i něco jiného. Podle toho dobytka můžeme říct, že jsme velmi, velmi blízko nomádům samotným. Jejich stáda jsou jejich živobytí. Narazíš-li na zvířata, muži, kteří je ženou pláňmi, musí být blízko za nimi.“

Abivard se rozhlédl kolem. Viděl své bratry, své kamarády, step a ohně, které Makuraňané založili. Po nomádech nebylo ani vidu ani slechu. Přesto tu však někde byli — možná číhali nedaleko. Věřil, že jeho otec má v tomto pravdu. Ta představa Abivarda znepokojila, jako by ho někdo pozoroval klíčovou dírkou v jeho pokoji.

Znovu se rozhlédl kolem sebe a tentokrát se soustředil na tisíce ozbrojených mužů, kteří jeli spolu s ním na sever, na jejich obrněné koně, na chytré ženisty, kteří postavili most přes Degird a na veškerou ostatní výbavu velké a dobře vyzbrojené armády civilizovaného Makuranu. Jak by barbarští obyvatelé plání mohli vzdorovat takové moci?

Když to řekl nahlas, Godarz se suše usmál. „Proto jsme sem přišli, synu — abychom to zjistili.“ Abivard musel vypadat dotčeně, protože dihqan pokračoval. „Neber si to tak, synu, nemyslel jsem to nijak ironicky. Za svůj život už jsem pár armád viděl a tahle je z nich ze všech nejsilnější. Pokud se Khamorťané rozhodnou postavit se nám tváři v tvář, nevím, jak bychom mohli prohrát.“

To Abivarda uklidnilo. Jestli ani jeho otec nedokázal přijít na způsob, jakým by nomádi mohli zvítězit, byl ochoten uvěřit, že takový způsob neexistuje. „Velekrál, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzrůstá, mi připadá jako muž, který, až dojde na lámání chleba, rozhodně nebude stát v zádu,“ řekl. „Mně tak také připadá,“ odvětil Godarz. „Nebude-li v okamžiku, kdy se konečně srazíme s Khamorťany, vlát lví zástava úplně vepředu, budu velice překvapen. A slyšel jsem, že jeho syn Sharbaraz je z úplně stejného těsta, i když jsem se s ním nikdy nesetkal. Víceméně by měl být v tvém

věku.“

„Jeho prapor jsem tu neviděl,“ řekl Abivard.

„Ani neuvidíš,“ odvětil Godarz. „Peroz, nechť vládne mnoho let, jej ponechal v Mashizu stejně, jako já jsem v pevnosti ponechal Fradu. Naše důvody se ovšem poněkud lišily. Nechal jsem Fradu doma, protože si nemyslím, že je plně připraven na válku, to si nemyslím. Zato Sharbaraz je už dospělý muž a mám pocit, že jej Velekrál nechal doma, aby udržoval eunuchy a šlechtice v latí, zatímco Peroz bude na tažení.“

„Přece by nevyužili toho, že Velekrál je pryč...“ Abivard zaváhal, neboť si byl vědom toho, že na něj Godarz upírá cynický pohled. „No dobře, možná, že by toho využili.“

„Ne jen možná, synu, rozhodně ne jen možná,“ řekl Godarz. „Děkuji Bohu, že já se s něčím podobným nemusím zatěžovat. Vládnu jedinému panství, ne říši a mohu se spolehnout na lidi kolem sebe, když se k nim otočím zády. V mnoha ohledech mám lepší život než Velekrál.“

„S tím souhlasím.“ Abivard si nedovedl představit, že by otcovi služebníci jednali proti přáním svého dihqana. Slýchal historky o tom, jak v Mashizu kvete korupce, ale nevěřil jim. Zjištění, že mají pravdivou podstatu, ho překvapilo. „Musí to být tím, že Mashiz je moc blízko videsánské hranice, otče,“ řekl.

„Ano, i s tím to možná souvisí,“ připustil Godarz. „Myslím, že je to také proto, že jsou blízko velkému množství stříbra. Když máš dost peněz na to, aby sis koupil jídlo a ještě ti trocha zbude na potěšení, je to dobré, tak jako je dobré víno. Ale muž, který v sobě nosí příliš velkou touhu po stříbře, je špatný stejně jako ten, který pije víno příliš často, možná horší. Ano, možná horší.“

Abivard se zamyslel. Usoudil, že jeho otec má nejspíš pravdu, a aby mu to dal najevo, pokýval hlavou. „Kde myslíš, že se nám nomádi postaví?“ zeptal se nakonec.

Godarz se poškrábal na jizvě, zatímco si promýšlel odpověď.

„Nemohou si dovolit čekat déle než pár dní,“ řekl nakonec. „To rozhodně nemohou, protože jsme jim vypálili veliký kus pastvin. Jejich stáda potřebují široká pole, na kterých se mohou pást.“

Zase ta fráze! Od té doby, co se mu od Tanshara dostalo toho podivného proroctví, ji slyšel už podruhé. Co to však znamená, stále nemohl říct. Zajímalo by ho, kdy to konečně zjistí.

Když uplynuly dva dny, byl by Abivard ochoten považovat otce za lepšího jasnovidce, než je Tanshar. První Khamort'ané se před makuranskými voji objevili ráno po tom, co spolu oni dva mluvili. Vystřelili pár šípů, které nezpůsobily žádné vážnější škody, a pak odevčovali pryč rychleji, než je mohli obrnění nepřátelé pronásledovat. Před jádro obrněných jezdců proto předjeli makuranští lučištníci, kteří měli chránit hlavní voj před nájezdy nomádů. Zbytek válečníků se seřadil do bojových linií, které nahradily původní cestovní pořádek.

Abivard se pod svou kroužkovou rouškou vzrušeně usklíbl — každou chvíli mohlo dojít k boji. Mrkl na Varaze. I tvář jeho bratra byla téměř úplně zakrytá, ale jeho blýskající se oči prozrazovaly, že i on dychtí po boji.

Godarz na druhou stranu seděl naprosto nevzrušeně na koni. Podle vzrušení a nervozity, kterou projevoval on, by mohl nezkušený pozorovatel soudit, že nejbližší Khamort'an je odsud tisíc farsangů daleko. Abivard usoudil, že jeho otec je už přece jen starý muž.

O pár hodin později se objevil silnější oddíl nomádů na levém křídle armády, které zasypal šípy. Makuranští jezdci vyrazili proti nim a zvířili mnohem víc prachu, než když armáda cestovala běžným tempem. Zahnali nomády pryč a pak se vrátili ke svým kamarádům. Nad celou armádou se zdvihl radostný jásot.

„Bůh je mi svědkem, že bych si přál, abychom měli postavení nalevo,“ prohlásil Abivard. „Alespoň bychom se pokryli první slávou.“

„Kde?“ zeptal se Godarz ironicky. „Při pronásledování Khamort'anů? Nevšiml jsem si, že by se našim podařilo nějakého zabít. Nomádi se brzy vrátí a budou nám znepříjemňovat život. Přesně takový je běžný průběh války zde ve stepi.“

Godarzova předpověď se zanedlouho naplnila. Nejen, že se nomádi brzy vrátili, aby sledovali makuranský postup, ale začali se navíc objevovat ve větších počtech na levém křídle

a vepředu. Dva muži byli odneseni do léčitelských vozů, jeden se zraněnou nohou, druhý se svíjel a křičel.

Abivard se oťásl. „Takto jsem naposledy slyšel křičet toho starého kuchaře — jakže se jmenoval, otče? — který na sebe zvrhl velký kotel vroucí polévky a nakonec zemřel. Byl jsem tehdy ještě malý. Denak mi jednou řekla, že kvůli tomu měla celé roky noční můry.“

„Pamatuji si na to. Ten kuchař se jmenoval Pishinah.“ Godarz si sundal helmu a otřel si pot z čela. Vypadal ustaraně.

„Pronásleduje nás víc nomádů, než bych čekal.“

„Ale to je přece to, co chceme, přinutit je bojovat,“ opáčil Abivard udiveně.

„To ano.“ Jeho otec se rozpačitě zasmál. „Vždycky jsem podezřívavý, když nám nomádi dávají to, co chceme, i když je k tomu nutíme.“

„Ale vždyť jsi to sám včera předpovídal,“ protestoval Abivard. „Proč jsi z toho teď, když se tvá předpověď naplnila, tak nešťastný?“

„Protože se nenaplnuje způsobem, jakým jsem očekával,“ odvětil Godarz. „Předpokládal jsem, že přinutíme Khamort'any k bitvě, protože budou zoufalí a vyděšení. Ale jejich lučištníci se nechovali jako zoufalí muži, útočí na nás podle nějakého plánu.“ Pokrčil rameny a jeho zbroj zařinčela. „Ale je samozřejmě také možné, že vidím zlé duchy za každým keřem a pod každým kamenem.“

„Cožpak by naši věštcí nemohli zjistit, co mají nomádi v úmyslu?“ zeptal se Jahiz.

Godarz si odplivl na zem. „Věštby mají v tomto případě menší cenu než můj plivanec. Pokud doma v pevnosti ztratíš prstýnek, chlapče, věštec ti může pomoci ho najít. Ale během války se věstecké umění skoro nedá použít. Zaprvé, magie je nespolehlivá dik! vzbouřeným vášním — z toho důvodu také příliš nefungují například nápoje lásky — a

válka, to je záležitost, při které se mužům pění krev. Za další, nomádští šamani používají svou vlastní magii, aby se nás pokusili zmást. A za třetí, naši kouzelníci skutečně dělají, co mohou, aby ti uctívači démonů naopak nezjistili, co máme v úmyslu my. Válka je zejména o železe, synu. O železe, ne o magii.“

„To je na jednu stranu dobře,“ řekl Abivard. „Kdyby

byly války záležitostí čarodějníků, nikdo jiný by se jich nemohl zúčastnit.“

„A to je podle tebe dobře?“ zeptal se Godarz. „To nevím, to tedy opravdu nevím.“

„Proč jsi se tedy připojil k Velekrálovým vojmům?“ otázal se ho Abivard.

„Protože je to má povinnost, a protože Velekrál Peroz — nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá — mi to přikázal,“ odpověděl Godarz. „Cožpak ty bys chtěl, abych odhodil stranou svou čest a čest našeho klanu?“

„To v žádném případě ne,“ prohlásil Abivard. Přál by si však, aby Godarz do tažení vložil víc srdce.

Zepředu zaznělo troubení rohů. Byl to signál, na který Abivard čekal od chvíle, kdy překročili Degird: Nepřátelská armáda na dohled. Makuraňané sice od okamžiku, kdy je nomádi začali napadat, postupovali v bitevním pořádku, ale přesto celou armádou proběhla vlna vzrušení. Brzy budou mít možnost potrestat Khamorťany za to, že se odvážili loupit v makuranské říši.

Abivard vjel na vrcholek terénní vlny. Teď i on spatřil asi půl farsangu daleko na sever nomády. Byli rozděleni do dvou skupin, jedna poměrně malá byla vepředu a větší skupina byla o něco víc vzadu.

„Myslím, že vím, jaký mají plán,“ řekl Godarz. „Jejich předvoj se nás pokusí zaměstnat, zatímco zbytek se roztáhne a napadne nás z boku. To nebude fungovat — předvoj se nám podaří zničit dřív než se jádro jejich armády stihne doširoka roztáhnout.“ Jeho hlas zněl mnohem radostněji než předtím.

„Neměli bychom se na ně rovnou vrhnout, otče?“ zeptal se Abivard dychtivě. Pohled na Khamorťany připravené k boji v něm vzbudil touhu pobídnout svého koně a v okamžiku se na ně vrhnout.

Ale Godarz zavrtěl hlavou. „Je to ještě příliš daleko. Kdybychom teď pobídli zvířata do trysku, než bychom dojeli až k nomádům, byli by naši koně příliš unavení. Vyrazíme k útoku, až se k nim přiblížíme na dostřel luku.“

Jako na potvrzení jeho slov vydal Chishpish, který jel nedaleko od nich, příkaz jezdcům pod svým velením: „Každý, kdo se na nomády vrhne dřív, než zazní signál rohů, se mi bude osobně zodpovídat.“

Varaz se zasmál. „To není žádná velká hrozba. Ten, kdo neuposlechne, by mu snadno utekl.“ Byla pravda, že Chishpishův kůň byl těžký a mohutně stavěný jako marzban sám, aby unesl jeho váhu. Chishpishova hrozba, jak každý válečník, který ji slyšel, dobře věděl, však neměla nic společného s fyzickým ohrožením. Díky vlivu, který vysoký šlechtic měl, mohl každému, který ho neuposlechne, zničit reputaci a naději na budoucí postup.

Abivard vzal kopí a potěžkal je v ruce. To samé učinili všichni Makuraňané, takže nad hlavami vojáků zavlál les kopí. Všichni je drželi hrotem vzhůru, aby nešťastnou náhodou nezranili své kamarády. Sklonit kopí bylo možné jen na rozkaz.

Velekrálovy voje se blížily k nepříteli. Perozova zástava vlála před Abivardem - podle makuranských zvyklostí velekrál z pravého křídla. Nomádi ze sebe vydali ostrý válečný pokřik, který pronikal až do morku kostí. Abivard nerozuměl tomu, co volají. Přestože jazyk Khamorťanů byl příbuzný jazyku Makuraňanů, byli nomádi příliš daleko, než aby bylo možno rozeznat jednotlivá slova.

Zaznělo vysoké krátké zatroubení rohu. Tisíce Makuraňanů jako jeden muž ze sebe vyrazily válečný pokřik.

„Peroz!“ zařval Abivard ze všech sil, aby vyděsil nepřítel.

Když se Makuraňané dostali téměř na vzdálenost, kterou určil Godarz, vyrazila jim vstříc malá čelní skupina nomádů. Khamorťané ze sebe vydávali ječivý válečný pokřik a zasypávali sevřené obrněné řady Makuraňanů šípy. Díky několika šťastným zásahům se vyprázdnilo pár sedel, zazněly výkřiky bolesti a ržání zraněných koní. Většina šípů se však, jak je v těchto případech obvyklé, odrazila od makuranských zbrojí a štítů.

Právě ve chvíli, kdy se Abivard divil, jestli budou Khamorťané natolik šílení, aby čelně zaútočili na Perozovu mnohem lépe vyzbrojenou armádu, otočili nomádi své malé stepní poníky téměř na místě, což byla nádherná ukázka jezdeckého umění a jako jeden muž začali prchat zpátky ke svým vzdáleným spolubojovníkům.

„Zbabělci!“ vykřikl Abivard spolu s polovinou makuranské armády. „Vraťte se zpátky a bojujte!“

Godarz vedle něj znepokojeně řekl: „Co to dělají?“ Nikdo mu neodpověděl, protože v tu chvíli znovu zazněly rohy. Byl to příkaz, na který všichni čekali. Příkaz k útoku. „Kopí — sklonit!“ zařval Chishpish. Železné hroty se zabýskaly na slunci a vodorovně se sklonily. Ještě hlasitěji než předtím, Chishpish zařval: „Vpřed!“

V tu chvíli se dal prapor Velekrále do pohybu, neboť Peroz a jeho stráž vyrazila proti Khamorťanům. Abivard zaryl svému koni ostruhy do slabin. Protože jeho kůň měl na sobě také brnění, musel ho Abivard pobídnout vši silou, aby jej přinutil k trysku.

Země pod ním začala ubíhat, nejprve pomalu, a pak stále rychleji. Vzduch kolem něj svištěl tak rychle, až mu osušil z čela pot a Abivard měl pocit, že kdyby jel jen o něco málo rychleji, vznesl by se do vzduchu. Dunění tisíců, desetitisíců kopyt znělo jako bouře. A desetitisíce jezdců se vlnily jako nekonečný oceán. Abivard pocítil vzrušení nad tím, že je malou součástí veliké a vznešené armády, která se brzy pokryje slávou. Měl pocit, jako by mu sám Bůh položil ruku na rameno.

Pak jeho kůň šlápl do díry.

Možná ji udělal králík, možná krtek. Na tom však nezáleželo. Záleželo však už na tom, co z ní vzešlo. Abivard cítil, jak se jeho hřebec zapotácel a v tu chvíli uslyšel — díky hluku kolem podivně vzdálené — prasknutí zlomené kosti. Když jeho kůň zaržal a padl, vytáhl Abivard nohy ze třmenů a odskočil pryč.

Dopadl na zem s hromovým rachotem a byl rád, že má na sobě zbroj. I přesto se však z něj brzy mohla snadno stát hromada krvavé kaše. Kolem něj s hřmotem projížděli jeho spolubojovníci. Když ležel na zemi, jeden kůň ho čistě

přeskočil. Nikdy se nedozvěděl, jak bylo možné, že na něj tehdy žádný z nich nedupl.

V té chvíli mu však na tom nezáleželo. Po tvářích mu stékaly slzy zoufalství a bezmoci. Proklínal osud, že díky jeho zásahu promarní velký okamžik svého života. Jak by se bez koně mohl dostat k nepříteli a dokázat svou odvahu.

Odpověď byla jednoduchá - nemůže. Jeho otec a bratři se vrátí

domů ověncení slávou, a co on? Navždy bude terčem jejich vtipů — budou mu říkat Abivard, který zameškal boj.

Kolem projeli poslední Makuraňané se jménem Velekrále na rtech. Abivardův kůň řičel bolestí. Abivard se přinutil vstát na nohy, došel k trpícímu zvířeti a podříz mu krk. Když tak učinil, otočil se a vydal se na sever — možná, jen možná, stihne do bitvy dorazit před jejím koncem. Možná si dokáže najít koně nějakého padlého vojáka nebo může použít stepního poníka Khamorťanů, přestože podsaditý ko' nik by jistě nebyl nikterak nadšený, kdyby musel nést váhu jeho zbroje.

Skrze zvířený prach pozoroval pyšné praporce, které lemovaly přední řady makuranských vojů. Pak na chvíli odmítl uvěřit svým očím, neboť všechny praporce najednou zmizely.

K pochmurnému, necitelnému nebi se zvedly výkřiky zraněných mužů a ržání zraněných koní. Vojáci i zvířata se zřítily do příkopu, který Khamorťané vykopali přes celou pláň a pak dovedně zakryli větvemi, hlínou a trávou. Jen úplně uprostřed, v místě, kudy tam a zpět projel předvoj nomádů, byla pevná země, ale Makuraňané by tudy mohli projet jen v malém počtu. Jejich nepřátelé se na ně zuřivě vrhli jako vlci trhající na kusy medvěda.

Abivardův výkřik hrůzy zanikl v řevu, který se zvedl od zmatených makuranských vojů. Prapor Velekrále zmizel.

Abivard ho nikde neviděl. Útroby mu sevřelo zděšení. Přední řady však nebyly jediné, které se zřítily do pastí.

Válečníci za nimi nedokázali včas zastavit svá zvířata a narazili do skrumáže prvních obětí.

„Otče!“ vykřikl Abivard. Godarz se musel nacházet někde uprostřed té katastrofy. Stejně tak Abivardův bratr i jeho nevlastní bratři. Ve zbroji, která byla vyrobena pro boj z koňského hřbetu, se dal ztěžka do běhu.

I mezi Makuraňany, kteří se nezřítily do příkopu a stihli včas zastavit, vypukl naprostý zmatek. Bojové řady se promíchaly a nebylo nikoho, kdo by mohl znovu nastolit pořádek. Tu chvíli si vybrali Khamorťané k útoku. Z obou stran objeli příkop a začali své nepřátele obklíčovat.

„Není to široké pole,“ zakvílel Abivard. „Je to past!“ Příliš pozdě pochopil význam první části Tansharova proroctví.

Byla to past. Makuraňané, kteří byli zbaveni výhody prvního nárazu, neboť jejich přední řady byly pobité, a kteří se nacházeli v naprostém zmatku, představovali pro nomády snadnou kořist. Jejich krátké, rohy posílené luky dokázaly na menší vzdálenost prorazit zbroj. Na každého obrněného válečníka se vrhli dva nomádi, útočili z více směrů najednou a válečník dříve či později — většinou spíše dříve — padl.

Abivard se nacházel, jako jeden z pouhé hrstky Makuraňanů, mimo okraje bitvy. Jeho první myšlenkou bylo pokračovat v běhu a zemřít po boku své rodiny a krajanů. Pak si všiml koní bez jezdců, převážně makuranských hřebců, ale občas i stepních poníků, kteří probíhali řadami nomádů.

Shromáždí je později, pomyslel si. Teď považují za důležitější muže. Kdyby byl nomádkým náčelníkem, rozhodl by se stejně.

Pohled na koně jej přiměl znovu se zamyslet a nerozběhnout se slepě vstříc své zkáze jako můra vlétající do plamene pochodně. Uvnitř hlavy jako by mu zazněl Godarzův hlas: Nebuď hlupák, chlapče, nebuď hlupák. Zachraň, co můžeš. Polobůh na koni by bitvu dokázal zvrátit, prorazil by řady nomádů a osvobodil by obklíčené válečníky Makuranu. Šance, že by se to samé podařilo opěšalému mladíkovi, pro něhož je toto první boj, byla tak malá, že ani nestála za úvahu.

Abivard se snažil odhadnout — ne vymyslet; Godarz by s pouhým odhadováním nesouhlasil — co náčelníci Khamorťanů udělají, až jejich jezdcí pobijí všechny obklíčené Makuraňany. Okamžitě ho napadla jasná odpověď: vyplnění zásobovací kolony. A až potom začnou ve stepi hledat přeživší Makuraňany.

„Což znamená, že nejlepší bude, když odsud zmizím, dokud to ještě jde,“ řekl si nahlas. Asi fůrlong od místa, kde stál, se zastavil kůň bez jezdce, stepní poník, a začal okusovat trávu. Abivard se k němu pomalým krokem vydal. Když se k němu přiblížil, kůň ostražitě vzhledl, ale pak znovu sklonil hlavu a vrátil se k okusování suché žluté trávy.

Ve vaku na opasku měl Abivard sušené meruňky, kterými měl v úmyslu odměnit svého koně po vítězné bitvě. Bitva však byla ztracená a jeho kůň také. Vytáhl tři nebo čtyři meruňky, položil si je na dlaň ruky a kráčel k stepnímu poníkovi.

„Pojď ke mně, chlapče,“ řekl konejšivě. Svalnatý poník si odfrkl, napůl s podezřením, napůl se zájmem. Abivard k němu natáhl ruku. Kůň meruňky očichal a pak jednu opatrně ochutnal. Znovu si odfrkl, tentokrát potěšený a snědl zbytek ovoce.

Potom nechal Abivarda, aby přistoupil až k němu, a když na něj nasedal, jen sklopil uši. Na jeho pobízení se kůň vydal na jih. Abivardovi se na něm jelo dost nepohodlně. Jako většina nomádů, i Khamorťan, který vlastnil tohoto koně, používal zkrácené třmeny, aby mohl za jízdy používat luk. Abivard proto musel jet s pokrčenými nohama.

Zjevně nebyl prvním nebo jediným Makuraňanem, který uprchl před neštěstím na severu. Když dorazil k zásobovací koloně, vělo to kolem něj jako v rozbořeném mraveništi. Pokračoval v jízdě. Měl v úmyslu vyvolat poplach. Kdyby jen tak uprchl, nemohl by se sám sobě podívat do obličeje. Kolona však už obdržela varování a on neměl v úmyslu nechat se chytit v nové katastrofě, která jistě brzy přijde.

Cítil únavu svého poníka, neboť jeho váha byla víc, než mohl kůň zvládnout. Věděl, že by se měl zbavit své železné zbroje hned, jak to bude možné. Jestli se poník vyčerpá dřív, než se dostanou za Degird, je z Abivarda mrtvý muž.

Asi o půl hodiny později se ohlédl přes rameno. K nebi stoupal nový sloup kouře. Tento však neměli na svědomí muži z Makuranu. Khamorťané dosáhli pomsty.

Abivard v tom spatřoval jednu dobrou věc, která spočívala v tom, že nomádi teď budou nějakou dobu příliš zaměstnáni rabováním, než aby se starali o uprchlíky. Nebyl jediný Makuraňan, který se z rozdrčené královské armády zachránil.

Všude po stepi kolem něj prchali stejným směrem jako on jezdci, cestující osamoceně nebo v malých skupinkách. Někteří z nich byli zřejmě muži prchající od zásobovací kolony, jiní byli válečníci, kteří podobně jako Abivard z nějakého důvodu nedorazili mezi čelisti uzavírající se pasti, jiní byli možná muži, kteří se dokázali prosekat ze smrtícího sevření, které kolem Makuraňanů vytvořili nomádi.

Abivard byl v pokušení k jedné z malých skupinek se připojit. Nakonec se však rozhodl pokračovat svou vlastní cestou. Za prvé, i kdyby se dali dohromady všichni uprchlíci, nedokázali by zastavit přesilu Khamorťanů, která je bude brzy pronásledovat. Za druhé, rychlost skupiny jezdců je dána rychlostí jejího nejpomalejšího člena. Chtěl se od nešťastného pole, které nebylo polem, dostat tak daleko, jak to jen jde.

Stále ještě byl pod vlivem šoku. Ztratil otce a čtyři bratry. Makuran ztratil Velekrále Peroze a výkvět válečníků. Abivard si plně uvědomoval dvojité neštěstí, přestože ztrátu svých blízkých nesl mnohem hůř.

„Co budu dělat?“ povzdechl si. „Co si počne celá říše?“

Protože o tom, co si počne celá říše, neměl ani představu, soustředil se na svou první otázku. Nejprve se musí dostat přes most, který přes Degird postavili Velekrálovi ženisté. Pokud se mu nepodaří tohle, bude mrtev, takže starat se o další věci má smysl až po překročení řeky.

Podaří-li se mu vrátit zpět do pevnosti, stane se dihqanem. Věděl, že jednoho dne k tomu dojde, ale myslel si, že ono jednoho dne je vzdálené ještě celé rok. Teď to však bylo velice blízko, a váha jeho budoucí odpovědnosti mu začala tížit ramena víc než jeho zbroj.

„Když už o tom tak mluvíme, nechám koně odpočinout,“ zamumial a přitáhl otěže. Seskočil z koně a nechal ho chvíli si odpočinout a napást se. Nemohl pokračovat v útěku bez přestávky, ne když byl několik dní jízdy severně od Degirdu. Nesměl koníka během cesty nechat vyčerpat, přestože ho všechny instinkty přesvědčovaly k tomu, aby jej pobídl na šílený úprk zvládnutou stepí.

Když dorazil k malému potůčku, znovu zastavil. Nechal stepního poníka, aby se napil, ale ne příliš mnoho. Když jej odváděl od vody, kůň se po něm ohnal.

„Hlupáku,“ řekl a popleskal ho po hlavě. Koně byli schopni se přepít, až z toho onemocněli nebo zemřeli. Byli schopni se také přejít, ale to za současných okolností nepředstavovalo žádný problém.

Jak nejlépe zvolit únikovou cestu? Nakonec Abivard vyrazil na jihozápad, stále směrem k Degirdu, ale ne tak přímo — a mimo linii pochodu, po které se voje Velekrále Peroze vydaly vstříc zkáze. Bylo naprosto jisté, že právě po této linii vyrazí Khamorťané, kteří dostihnou každého válečníka, který neměl dost chytrosti, aby se jí vyhnul.

Když se přiblížil večer, neviděl už Abivard kolem sebe ani stopy po jiných uprchlících. Považoval to za dobré znamení.

Když teď nomádi honí někoho jiného, vzrůstá šance na to, že ho neopozorují.

Když dorazil k dalšímu potoku, rozhodl se tu zastavit na noc a nechat stepního poníka odpočívat až do rána. Sesedl, z nedostatku něčeho lepšího vytřel zvíře do sucha trsem žluté trávy a pak přivázal otěže k nejvyššímu křovisku, které v okolí nalezl.

Pak přišel čas, aby se zbavil zbroje. Oddělal háčky, kterými měl zbroj sepnatou na boku, a sundal kroužkovou košili. Pak si sundal železem okované boty, které byly dalšími háčky spojeny s kroužkovými nohavicemi.

Krunýř, kroužkovou košili a kroužkové nohavice zahodil do potoka. Neměl důvod nechávat je na suché zemi, aby si je nějaký nomád mohl odnést do svého stanu jako kořist. Pak si z helmice sundal kroužkový závoj a také jej odhodil.

Helmu si ponechal a znovu si nazul boty. Byly těžké, ale Abivard se obával, že bez nich by si poranil nohy.

„Už jsi tu váhu nemohl vydržet, že ano, chlapče?“ oslovil stepního poníka. Kůň nastražil uši, aby dal najevo, že ho slyšel, ale pochopitelně mu nerozuměl.

Aby si udržel náklonnost zvířete, dal mu další meruňku ze zmenšujících se zásob. Jednu snědl také sám. Od rána neměl nic jiného než vodu. Kdyby kolem něj proběhla ještěrka, s radostí by ji rozsekl na dva kusy, které by oba syrové snědl. Na žádnou ještěrku však nenarazil.

Pak se plácl do čela a vynadal si za vlastní hloupost. U sedla stepního poníka visely brašny. V nich mohlo být... cokoliv. Když nalezl proužky sušeného skopového, měl chuť hlasitě zajásat. Maso bylo sice skoro tak tvrdé jako jeho zuby a ne o mnoho chutnější, ale nějakou dobu ho uchrání před hladověním.

Na sobě měl jen tenké lněné spodní prádlo. Zatoužil po svém teplém plášti a pak se zasmál. „To bych si stejně mohl přát, aby se celá naše armáda vrátila zpátky,“ řekl si. Se vši vřelostí, která v něm zbyla, si začal přát, aby se armáda vrátila, ale byl až příliš Godarзовým synem na to, aby nevěděl, že takové přání je nespílitelné.

Strávil mrazivou, mizernou noc schoulený na zemi do

klubíčka a s mečem po ruce, aby jej mohl ve spěchu popadnout. Nesčíslněkrát se probudil při sebeslabším zvuku nebo při závanu větru nebo i bezdůvodně. Znovu usnout bylo těžší a těžší. Nakonec, těsně nad ránem, už zůstal vzhůru.

Rozžvýkal několik soust sušeného skopového a pokračoval v další jízdě.

Den po bitvě ho zastihl v litostivé náladě. Občas litoval své rodiny, občas svého poraženého panovníka, občas Makuranu jako celku, občas sám sebe. Cítil se vinen za to, že přežil, když všichni jeho nejdraší zemřeli.

To je nesmysl, synu. Musíš pokračovat a vypořádat se se vším, jak nejlépe dokážeš. Hlas jeho otce mu zazněl v hlavě natolik živě, že Abivard otočil hlavou v náhlé divoké naději, že se dihqanovi podařilo nějakým zázrakem přežít. Step však byla prázdná kam až oko dohlédlo s výjimkou vrány, která ostře zakrákala a vzlétla do vzduchu.

„Pitomý ptáku, co tu děláš?“ Abivard ukázal přes rameno. „Tarn vzadu na tebe čekají bohaté hody.“

Každou chvíli spatřil králíka uhánějícího přes pláň. Jen pohled na něj stačil k tomu, aby dostal hlad, ale lovit králíky mečem bylo jako pokoušet se přeseknout mouchu za letu a Abivard neměl čas lícit oka. Jednou viděl, jak se za králíkem žene liška. Popřál jí víc štěstí, než měl on sám.

Přestože s jídlem maximálně šetřil, došlo mu sušené maso v půli třetího dne. Pak ho spolu s obavami začal sužovat i

hlad. U potoka chytil dvě žáby, vyvrhl je dýkou a snědl je syrové. Když dojedl, začal litovat toho, že vnitřnosti zahodil do vody.

Pokusil se najít další žáby nebo možná želvu či neopatrnou mřenku, ale ani teď ani při své další zastávce u vody nic nechytil.

K večeru čtvrtého dne po bitvě dorazil k Degirdu. Měl sto chutí strhat ze sebe zbytky oblečení, skočit do řeky a přeplavat na druhou stranu. Věděl však, že vzhledem k tomu, jak je slabý a unavený, by se nejspíš utopil dřív než by se dostal na jižní břeh. Ani se nemohl pokusit přeplavat řeku na koňském hřbetu, neboť poník nebyl v o nic lepším stavu než on sám.

„Někde tu musí být most,“ řekl. Často teď hovořil sám se sebou, protože neměl žádného jiného společníka. Jestli byl most stržený nebo jestli jej už přešli Khamor'ané... Snažil se na takové věci nemyslet.

Než padla noc, poodjel asi půl farsangu od řeky. Khamor'ané pátrající po uprchlících, kteří se z převážné části nacházeli ještě na jejich území, budou určitě hledat podél severního břehu Degirdu. Není důvod jim jeho dopadem ulehčovat. Pokud už Khamor'ané pátrali podél břehu, jistě také strhli most nebo jej přinejmenším pečlivě hlídali, ale Abivard se přinutil na to nemyslet.

Ještě před tím, než vyšlo slunce, jej vzbudil hlad. Nasedl na stepního poníka a byl příjemně překvapen jeho výdrží. Makuranský kůň dokázal unést větší váhu a na krátkou vzdálenost běžet mnohem rychleji, ale během dlouhé strasti plné cesty na jih by se nejspíš zhroutil únavou. Dělal vše pro to, aby si poník během cesty mohl čas od času odpočinout, ale věděl, že odpočinku bylo žalostně málo.

Nad hlavou mu svítilo ranní slunce a Abivard jel tak, aby měl Degird stále na dohled. S výjimkou toho, když se on nebo jeho kůň potřebovali napít, se však k vodě nepřibližoval. Nevěděl, jak daleko na východ bude muset jet, aby dorazil k mostu. „Je jen jeden způsob, jak to zjistit,“ řekl si a pobídl koně do klusu.

Slunce se šplhalo stále výš a rozpalovalo studený ranní vzduch. Začínalo být horko. Abivard se potil, ale to mu nijak zvlášť nevadilo. Před pár týdny mířil na sever, bylo podobné počasí a on byl od hlavy k patě oděný do zbroje. Pořád ještě měl helmu a okované boty, ale jinak měl na sobě jen spodní prádlo, které bylo lehké na nošení.

Je snad to, co vidí, most? Už několikrát měl pocit, že jej zahlédl, jen aby pak zjistil, že to je jen výběžek říčního břehu.

Ale ne, tentokrát je to určitě most a na něm jsou jezdcí, kteří na sobě mají makuranskou zbroj. Abivard si uvědomil, že most představuje poslední výspu zničeného snu o vítězné válce. Ale i když sen zemřel, most může umožnit makuranským válečníkům — „nebo alespoň jednomu válečníkovi“, řekl si Abivard — aby zůstali naživu.

Pobídl vyčerpaného stepního poníka k co nejrychlejší chůzi a jako posedlý mával směrem ke strážným, kteří stále věrně hlídali cestu ke svobodě. Dvojice Makuraňanů se od-

dělila od ostatních a cvalem vyrazila k němu. Za jízdy sklonili kopí a jejich hroty mu teď mířily na břicho. Zalomcoval jím strach, neboť si uvědomil, že se ho chystají probodnout. Koneckonců jel na nomádkém stepním poníkovi.

„Proboha ne!“ zařval ze všech sil. Nechat se zabít vlastními krajany poté, co se mu podařilo uprchnout nomádům, mu připadalo jako osud, který je tak plný hořké ironie, že nebyl ochoten ho připustit.

Jezdci uslyšeli jeho křik v jejich vlastním jazyce a kopí se napřímila. „Co jsi zač?“ zavolal jeden z nich výhružným tónem. Jeho tvář byla zakryta kroužkovým chráničem.

„Abivard, syn Godarze, vládce panství Vek Rud,“ odpověděl Abivard a ze všech sil se snažil, aby mluvil jako pravý Makuraňan, a aby ho strážní nepovažovali za nomáda, který se snaží překročit Degird v přestrojení.

Válečníci pohlédli jeden na druhého. Ten, který předtím hovořil, se zeptal: „Tím chceš říct, že ty jsi ten vládce, nebo jejím Godarz?“

„Godarz,“ řekl Abivard automaticky, ale pak se musel opravit: „Vlastně byl. Teď je mrtvý spolu s mým jedním vlastním a třemi nevlastními bratry. Takže dihqanem jsem teď já.“

„To je možné,“ řekl kopiník a v jeho hlase bylo stále cítit podezření. „Jak se ti podařilo přežít boj, když ostatní z tvé rodiny padli?“ Co jsi to za zbabělce? skrývalo se za jeho slovy.

„Když začal útok, můj kůň šlápl do díry a zlomil si nohu,“ odpověděl Abivard. „Proto jsem nespádl do příkopu a nedostal jsem se do obklíčení, když ti prokletí nomádi vyrazili vpřed. Chytil jsem prvního koně, na kterého jsem narazil a jel jsem až sem.“

Makuraňané znovu pohlédli jeden na druhého. Ten, který až doposud mlčel, řekl: „To se mohlo stát.“

„Ano, to mohlo,“ souhlasil drahý. Znovu se obrátil k Abivardovi. „Můžeš projít. Makuran bude potřebovat každého muže, který dokáže udržet v ruce zbraň a i my už se odsud chytáme odjet — spálíme most, aby se nomádi nemohli přepravit přes řeku a zaútočit na nás.“

„Překvapuje mě, že se tu ještě neobjevili,“ řekl Abivard.

„Proč?“ zeptal se ten upovídanější z obou kopiníků. „Když

rozdrtili naši armádu, snědli celou kýtú skopového, a proto měli tak naplněná břicha, že se nestarali o zbytky, jako jsi ty.“

Toto přirovnání Abivardovi dávalo smysl. Pokývl a vyrazil k mostu. „Dej pozor a jeď pomalu,“ zavolal za ním druhý válečník. „Už jsme most polili naftou, takže je kluzký jako melounová slupka. Spálíme ho hned, jak všichni přejdeme na druhou stranu.“

Abivard přikývl a mávl rukou, aby ukázal, že slyšel. Když stepní poník ucítil zápach nafty, chřípí se mu rozšířilo. Odfrkl si a potřásl hlavou. Abivard jej pobídl vpřed. KM opatrně kráčel po plaňkách politých černou tekutinou. V některých částech Makuranu se nafta používala v lampách místo tuku a oleje. Abivarda by zajímalo, jak mohou vydržet ten zápach.

Část mostu uprostřed nebyla politá. Jeho jižní konec, který se dotýkal požehnané půdy Makuranu, byl však politý také.

Když Abivard překročil most a ujel pár kroků, zastavil. Otočil se a sledoval poslední Makuraňany přecházející na svou stranu řeky. Nakonec na mostě zůstal jediný jezdec. V rukou nesl blikající pochodeň. Když dorazil doprostřed mostu, kde nebyla nafta, vrhl válečnou pochodeň na jeho severní část. Rychle vznikl oheň, ze kterého vyrazily žlutočervené plameny a hustý černý kouř. Makuraňan pobídl svého koně a přešel přes holé místo a pak i přes naftou pokrytou jižní část mostu.

„To bylo chytré,“ řekl Abivard. „Části pokryté naftou rychle shoří a ten holý kousek uprostřed vám zajistil, že se oheň nerozšíří tak rychle, aby vás chytil ještě na mostě.“

„Přesně tak,“ odpověděl voják, který vrhl pochodeň. „Zřejmě již máte s naftou nějaké zkušenosti.“

Abivard zavrtěl hlavou. „Dosud nikdy, ale děkuji vám za vaše zdvořilá slova.“ Pak se mu připomenul jeho žaludek.

„Pane, mohl by vás vyhladovělý muž požádat o kousek chleba?“

„Samí už máme málo zásob, neboť jsme po několika předchozích dnů krmili hladové uprchlíky a naše zásobovací vozy odjely včera odpoledne. Ale přesto—“ Otevřel sedlovou brašnu a vytáhl kus chlebové placky, ve které byla vidět rozdrčená pšeničná zrna, a podal ji Abivardovi.

Chléb byl tvrdý, ale Abivardovi to bylo jedno. Jen vzpomínka na jeho otce mu zabránila v tom, aby jej spolykal jako hladový vlk. Přinutil se jíst pomalu a rozvážně, jak se na dihqana sluší. Pak se svému dobrodinci uklonil v sedle. „Jsem vaším dlužníkem, šlechtný pane. Ocitnete-li se někdy v nouzi, navštivte panství Vek Rud a dostane se vám pomoci.“

„Kéž Bůh ochrání vás i vaše panství,“ odpověděl válečník. Náhlý závan větru k nim donesl kouř a válečník se rozkašlal a promnul si oči. Ohlédl se k hořícímu mostu a k řece Degird. „Kéž Bůh ochraňuje celý Makuran, neboť pokud k nám nomádi vtrhnou, nevím, zda nám zbylo dost mužů na to, abychom se ubránili.“

Abivard chtěl pronést nějaká konejšíva slova, ale žádná ho nenapadla.

Most přes řeku Vek Rud zůstal nedotčený. Když jej Abivard přešel, měl plné břicho a přes špinavé rozervané hadry měl přehozený kaftan. Za oboje mohl děkovat štědrým lidem, které potkal na cestě. Před ním na kopci stála pevnost, ve které vyrůstal, a která nyní patřila jemu.

Když projížděli vesnickými uličkami, stepní poník nervózně odfrkoval. Nebyl zvyklý na budovy, které ho z obou stran tísnily. Pokračoval však v chůzi. Abivard byl téměř přesvědčený, že poník by dokázal kráčet donekonečna. Dosud nikdy nepotkal koně s takovou výdrží.

Pár lidí ve vesnici ho poznalo a oslovovalo ho jménem. Jiní se ptali po jeho otci způsobem, který napovídal, že zpráva o plném rozsahu neštěstí ve stepi se sem ještě nedostala. Rozhodl se na tyto otázky neodpovídat. Odpovědi na ně museli nejprve vyslechnout jiní lidé než prostí vesničané.

Brána pevnosti byla zavřená. Takže někdo už možná něco tušil. Strážný na zdi při spatření Abivarda radostně vykřikl.

Brána se pomalu otevřela. Abivard vjel dovnitř.

Frada už na něj čekal na nádvoří a trochu se třásl — zřejmě k bráně běžel. Abivardovu mladšímu bratrovi stál u nohy velký černý pes, který také ztěžka dýchal. Frada měl masné ruce. Možná, že když zaslechl křik strážného, zrovna psa krmil.

„Kam se poděla tvá zbroj?“ zeptal se Abivarda. „A kde

máš svého koně? Cožpak tažení skončilo tak brzy? Kde je otec a ostatní bratři? Přijedou brzy? Jediné, co jsme až dosud slyšeli, byly příběhy ze čtvrté ruky a víš, jak nás otec vždy učil, že každá historka se s počtem vyprávěčů nafukuje.“

„Tentokrát asi těžko,“ odpověděl Abivard. „Všechno, co jsi slyšel, je pravda a troufám si říct, že skutečnost je možná ještě horší. Velekrál Peroz je mrtev a většina armády s ním—“

Původně chtěl ze sebe vychrlit všechno najednou, ale nešlo to. Z davu lidí, kteří se shromáždili při jeho příjezdu, zazněly nešťastné výkřiky už při první smutné větě. Frada udělal krok dozadu, jako kdyby ho někdo udeřil do tváře. Byl ještě dost mladý, takže mu podobné neštěstí připadalo neuvěřitelné. Ať už tomu však věřil nebo ne, byla to pravda. Sebral se a třesoucím se hlasem položil další otázku, kterou Abivard očekával. „A otec a Varaz a Jahiz—“

Abivard jej utál dřív, než je stihl vyjmenovat všechny. „Statečně se vrhl do útoku spolu s ostatními. Dá-li Bůh, než sami zemřeli, vzali s sebou mnoho nomádů. Kdybych se útoku účastnil spolu s nimi, byl bych i já mrtev.“ Znovu vypověděl, co se stalo jeho koni a jak tato nehoda způsobila, že nepadl do khamorthské pasti spolu se zbytkem makuranské armády. Vyprávěl tu historku už po několikáté, takže už měl skoro pocit, jako by vyprávěl o něčem, co se přihodilo někomu jinému.

„Pak jsi se tedy stal dihqanem tohoto panství,“ řekl Frada pomalu. Hluboce se Abivardovi uklonil. Takto se až dosud klaněl pouze Godarzovi. Jeho pozdrav Abivardovi připomněl, kolik se toho navzdory jeho mládí změnilo.

„Ano, já jsem teď dihqan,“ řekl a únava na něj dorážela jako nepokojné dítě. „Cokoli se tu nahromadilo, zatímco jsem byl pryč, bude muset jeden nebo dva dny počkat. Nejprve si musím odpočinout a pak se začnu věnovat svým povinnostem.“

„Jak se jmenuje nový Velekrál?“ otázal se někdo z davu.

„Sharbaraz,“ odpověděl Abivard. „Velekrál Peroz jej nechal v Mashizu, aby dohlížel na tamní události, zatímco on sám vyrazil proti nomádům. Otec říkal, že je to poměrně mladý muž.“

„Bůh žehnej Velekráli Sharbarazovi!“ Tuto frázi pronesl nejprve jeden nebo dva lidé, ale ostatní se k nim pomalu přidávali.

„Budeš muset říct matce a ostatním Godarzovým ženám, co se stalo,“ řekl Frada.

„Já vím,“ odvětil Abivard ztěžka. Mnohokrát o tom během své dlouhé cesty na jih přemýšlel. Říci Burzoe a ostatním ženám, co se stalo na severu, bude však pouze začátek veškerých komplikací, které ho zde čekají. Spolu s panstvím přešly pod jeho kontrolu i dihqanovy ženy. Nyní to byly jeho ženy, s výjimkou Burzoe, která ho porodila.

Nebyl tou myšlenkou nikterak nadšen. Zaprvé byl unavený a vyhladovělý, což je stav, který rozhodně nepovzbuzuje milostnou touhu. Za druhé měl vážné pochybnosti o tom, jak dobře dokáže spravovat ženské komnaty. Godarzovi se to dařilo docela dobře, ale Godarz byl starší a navíc své ženy získával jednu po druhé a nezdědil je všechny najednou. O takové věci se však bude starat později. Prozatím se bude věnovat malým praktickým podrobnostem. „První věc, kterou potřebuji udělat, je najít způsob, jak se do jejich komnat dostanu. Otec si vzal klíč od dveří určitě s sebou na tažení a—“ Udiveně se zarazil. „Jsem to ale hlupák. Do ženských komnat určitě vede i cesta přes kuchyň, že ano?“ „Ano, vede,“ odpověděl jeden z kuchařů. „Služebná vám ji ukáže. Příliš o ní však nehovoříme.“ Makuranské zvyky nařizovaly, že ženy šlechticů musí žít v odloučení od světa venku. Zdravý rozum však nařizoval, že svět venku se čas od času potřebuje dostat k nim. Zdravý rozum převážil, ale zvyky se snažily tvářit, jako že tomu tak není.

Abivard se rozhlédl po shromážděných lidech, aby mezi nimi našel jednu z žen, která sloužila jeho matce a ostatním Godarzovým ženám — ne, ostatním Godarzovým vdovám. Ukázal na první, kterou spatřil. „Yasno, znáš tu cestu?“ „Ano, můj lorde,“ odpověděla Yasna. Abivard potřásl hlavou jako člověk sužovaný komáry. Tento titul patřil jeho otci a bude chvíli trvat, než si na něj zvykne.

Následoval ji do obytné části pevnosti přes kuchyň a do spižírny. Obyčejné dveře, které tam byly, vídal velice často a vždycky si myslel, že vedou do dalšího skladiště. Nevedly. Otevíraly se do dlouhé úzké potměšlé chodby. Na jejím druhém konci se nacházely další dveře. Na této straně nebyla žádná petlice a ve dveřích byla zamřížovaná špehyrka, takže ti na drahé straně mohli vidět, kdo přichází.

Yasna zaklepala na dveře. Postavila se až ke špehyrce a Abivard stál za ní. Zaklepala znovu. Po chvíli se ve špehyrce objevil ženský obličej. „Ach, Yasna,“ řekla žena. „Kdo je to s tebou?“

„Přivedla jsem dihqana, paní Ardini,“ odvětila Yasna. Ardini byla jednou z Godarzových nejmladších žen, mladší než Abivard. Radostně vyjekla a pak vykřikla. „Dihqan se vrátil? Ach, Bůh buď pochválen za to, že jej přivedl domů zdravého!“ Odsunula závora na dveřích a doširoka je otevřela.

Když se dveře otevřely, Abivarda napadlo, zda se tudy někdy nějaký cizí muž prosmykl do ženských komnat. Někteří šlechtici měli eunuchy, kteří ženské komnaty před podobnými událostmi hlídali. Godarz u ženských komnat nikdy žádné strážce neměl, neboť říkal: „Nemůžeš-li ženě věřit, stráž ji jen naučí větší lstivosti, ne upřímnosti.“

Na Ardinin výkřik se začaly sbíhat další ženy. I ony radostně jásaly. Když však spatřily Abivarda, zarazily se. Jedna z jeho nevlastních sester Ardini řekla: „Říkala jsi, že přišel dihqan, ne jeho syn.“

„To mi tvrdila Yasna,“ odpověděla Ardini rozmrzele. „Je to snad zločin, že jsem jí věřila?“

„Říkala pravdu,“ prohlásil Abivard, „přestože Bůh je mi svědkem, že bych si přál, aby lhala. Já jsem dihqanem tohoto panství.“

Některé ženy na něj zíraly a nechápaly, o čem to mluví. Jiné, bystřejší, zalapaly po dechu a propukly v pláč. Nárek se rychle rozšířil i mezi ty ostatní, které si rovněž uvědomily svou ztrátu. Abivard si přál, aby si mohl zakrýt uši, ale to by se na ženách dopustil urážky.

Navzdory svému pláči si jej některé ženy zamyšleně měřily. Bylo mu jasné, na co teď myslí: pokud v něm vzbudím touhu po svém těle, možná mne učiní svou první ženou. To by znamenalo bohatství, vliv a šanci porodit syna, který se jednoho dne stane pánem pevnosti a vládcem panství Vek Rud.

Věděl, že i na takové věci bude muset myslet... ale ne teď. Godarz často žádal Burzoe o radu. To bylo pro novopečeného dihqana více než dostatečné doporučení. Spatřil Burzoe, jak spolu s Denak stojí za ostatními ženami. „Nejprve bych si rád promluvil se svou matkou a sestrou,“ řekl. Pokud Godarz věřil schopnostem své první ženy, Abivard si navíc vážil schopností své sestry.

„Počkej,“ řekla Burzoe. „Než si spolu promluvíme v soukromí, každý, kdo přebývá v ženských komnatách, by si měl poslechnout, co se stalo našemu manželovi a synům, kteří odešli do války, a kteří — kteří se nevrátili.“ Její hlas se na konci téměř zlomil. Ztratila nejen Godarze, ale také Varaze. Abivard si uvědomil, že má pravdu. Tak rychle, jak to jen šlo, jim znovu povyprávěl příběh o tažení s nešťastným koncem a učinil další krok k tomu, aby mu jeho zážitky začaly připadat jako vzdálená vzpomínka. Spako a Mirud, matky Jahize a Uzava, vypukly v nový nárek. Arshakova matka, žena jménem Sarduri, už před časem zemřela.

„A tak jsem já a pár ostatních se štěstím unikli jejich léčce, přestože v tu chvíli jsem svou nehodu považoval za cokoli jiného, jen ne za štěstí,“ skončil Abivard. „Výkvět naší armády však teď padl a čekají nás krušné časy.“

„Děkuji ti, synu... nebo bych spíš měla říct, děkuji ti, pane,“ řekla Burzoe, když skončil. Hluboce se mu uklonila, stejně jako předtím Frada na nádvoří. Ze všech sil se snažila, aby její hlas zůstal klidný, a pokračovala. „A nyní, pokud si přeješ se se mnou a s Denak poradit, následuj mě prosím na vhodnější místo.“

Godarzovy vdovy a ty z jeho dcer, které byly nejmladší, ustoupily zpátky, aby Abivardovi, procházejícímu jejich řadami, udělaly místo. Některé ze starších a prohnanejších dihqanových žen neustoupily dostatečně daleko, takže se o ně Abivard, když procházel kolem, otřel. Abivard si toho však nevšímal. Žal a únava v něm naprosto umrtvily veškerou touhu.

Když jej Burzoe a Denak vedly k místnosti, kterou měly na mysli, rozhlížel se Abivard udiveně kolem sebe. Nebyl v ženských komnatách od doby, kdy byl malé dítě. Pripadaly mu světlejší a vzdušnější než zbytek pevnosti. Kráčel po nádherných kobercích, kamenné zdi byly zakryty vyšívánými tapisériemi a na oknech byly zdobené závěsy. Všechno to byl výsledek trpělivé práce generací žen, které zde měly svůj domov od chvíle, kdy byla pevnost kdysi v dávné minulosti postavena.

„Je to tu — hezké,“ řekl.

„Nemusíš to říkat tak překvapeně,“ odpověděla Burzoe s hrdostí v hlase. „Nejsme tu vězněny pro nějaký zločin, ale kvůli ochraně naší cti. Proto tu nemusíme žít jako ve vězení.“

„Občas mi to jako vězení připadá,“ řekla Denak.

„To si nesmíš připouštět,“ opáčila Burzoe. Abivard měl pocit, že toto je hádka, která mezi matkou a dcerou už zřejmě probíhá delší dobu. „Bez ohledu na to, kde dlí tvé tělo, dokáže tvá mysl obsáhnout celé panství — i více, pokud jí to umožníš,“ pokračovala Burzoe.

„Pokud jsi první ženou, pokud má tvůj manžel ve zvyku ti naslouchat a pokud umíš - nebo je ti dovoleno naučit se číst, pak možná ano,“ namítla Denak. „Jinak tu jen sedíš, klevetiš a plýtváš časem s jehlou a nití v ruce nebo u tkalcovského stavu.“

„Jsi-li moudrá, naučíš se brzy nedělat jednu věc. Nikdy svými problémy nezatěžuj dihqana,“ řekla Burzoe káravě.

Odmělela se a pokynula Abivardovi, aby vstoupil do pokoje pokrytého koberci, na kterém byly rozložené vyšívané polštáře. „Zde si můžeme promluvit bez obav z vyrušení.“

„Nikdo v Makuranu nebude moci dnes, během příštích měsíců a možná ani během příštích let dělat nic beze strachu z vyrušení,“ řekl Abivard. Přesto však vešel a sedl si na koberec, na kterém byl vyšíty stepní výjev, veliká kočkovitá šelma vrhající se na záda stepnímu jelenovi.

Burzoe a Denak se také posadily a zády se opřely o hromady polštářů. Po chvíli vstoupila služebná Yasna s tácem, na kterém byl tác vína a pistáciové ořechy. Postavila tác na nízký stůl před Abivarda. Ten vzal mísu ořechů a nabídl ji matce a sestře.

„My bychom měly obsluhovat tebe,“ namítla Burzoe. „Ty jsi přece dihqan.“

„Jestli ano, tak mě nechte využívat svou moc tak, jak se mi to líbí,“ řekl Abivard.

Navzdory strašlivým zprávám, které přinášel, se Burzoe na chvilku usmála. „Jsi velmi podobný svému otci, víš to?“

řekla. „Mluvil přesně jako ty a také svou moc využíval tak, jak ho to těšilo.“

„Přesto však nedokázal zabránit svému konci,“ řekl Abivard a vzpomněl si na koně řítící se do příkopu, který vykopali Khamor'ané a na další, kteří do nich naráželi přes zoufalou snahu jezdců zastavit.

„Ano, máš pravdu,“ úsměv zmizel Burzoe z tváře. „Je to pro království opravdu tak zlé?“

„Ano, matko,“ řekl Abivard. „Mezi námi a obyvateli pláni teď stojí jen řeka. Naše ztráty byly tak těžké, že pokud nomádi překročí řeku, není jisté, že dokážeme odrazit.“

„Mám co dělat, abych dokázala myslet v širších souvislostech, než které zahrnují jen toto panství,“ řekla Burzoe s roztřeseným smíchem. „Ztratili jsme toho tolik, že mi připadá těžké uvěřit, že celá říše utrpěla stejně.“

„Věř tomu,“ řekl Abivard. „Je to pravda.“

„Takže...“ Jeho matka se dlouze nadechla. Oči se jí leskly slzami, ale ona se přesto ovládala. „Nejprve jsou tu dvě věci, které musíš pro dobro věci udělat jako první.“

Abivard se naklonil kupředu. Doufal, že přesně tohle uslyší. „Co je to?“

„Zaprvé,“ řekla Burzoe, „musíš vyslat posla na Papakovo panství s žádostí, zda by tvá svatba s Roshnani nemohla proběhnout co nejdříve.“

„Cože? Proč?“ Radu, aby se oženil, rozhodně neočekával.

„Ze dvou důvodů,“ odvětila jeho matka. „Nevíš, jestli Papak nebo někteří z těch, kteří s ním vyrazili na sever, přežili bitvu ve stepi?“

„Nejsem si jistý, ale pochybuji o tom. Přežilo nás jen pár. Ale jak jsem řekl, jistě nevím nic.“

„Pokud dihqan a všichni jeho nejpravděpodobnější dědici padli v boji, budou ti, kteří se stanou vládci panství, slabí a budou hledat každou možnost, která jim pomůže upevnit jejich postavení. Silný švagr by se jim mohl hodit. A navíc, bude-li panství Vek Rud potřebovat pomoc v boji proti nomádům, budeš k nim moci vznést oprávněný požadavek o pomoc. Chápeš?“

„Ano, matko.“ Abivard se Burzoe uklonil. Musel její předvídavost obdivovat a věděl, že sám tak předvídavý zatím není.

„To je jeden důvod,“ řekl. „Jaký je ten druhý?“

„Ten přinese spíš prospěch tobě jako člověku než celému

panství. Když sem přivedeš Roshnani, budeš ji moci ustavit svou první ženou. Kdyby sis svou první ženu vybral mezi Godarzovými vdovami, vzbudilo by to mnohem větší žárlivost a nenávist. Ženy pochopí, že pro dobro panství sis vybral první ženu, která nepochází z jejich středu. Kdyby sis však vybral jednu z nich, všechny ostatní to budou považovat za křivdu a budou si myslet, že dotyčná si takovou poctu nezaslouží. Věř mi, že nic takového rozhodně nechceš. Žádný dihqan nemůže doufat v klidnou vládu, když to v ženských komnatách vře.“

„Pokud se ukáže, že Roshnani je schopná to břímě nést, zachovám se, jak říkáš,“ odvětil Abivard.

„Ona to břímě ponese, protože bude muset,“ řekla Burzoe.

Abivard to nechal být. Jeho matka automaticky předpokládala, že všechny ženy mají stejně silnou vůli jako ona sama.

„Říkala jsi, že musím udělat dvě věci. Jaká je tedy ta druhá?“ zeptal se.

„Přesně to, co bys čekal,“ odvětila Burzoe. Abivard nevěděl, co by měl čekat, ale snažil se, aby to na sobě nedal znát. Možná se mu to podařilo, možná ne, nemohl to říct jistě. Burzoe pokračovala. „Má to pochopitelně co dělat s Denak.“

„Vážně?“ Abivard teď už nedokázal zakrýt, že nechápe, o čem je řeč.

Burzoe si podrážděně odfrkla. Denak se usmála. Věděla, o čem její matka mluví. „Nejsi jediný z rodiny, kdo byl někomu zaslíben. To přece víš.“

„Ne, to nevím,“ řekl Abivard, přestože si vzápětí uvědomil, že by měl. Dihqanova nejstarší dcera, kterou měl s první ženou, byla cenným vkladem do hry o moc, kterou mezi sebou hráli makuranští šlechtici. Prohrál si plnovous. „A komu?“ Teď, když byl dihqanem, se bude muset seznámit s budoucími manžely Godarzových dcer.

„Pradtakovi, nejstaršímu synovi dihqana Urashtu,“ odvětila Denak.

„Aha,“ řekl Abivard. „Tak to pro tebe tedy otec našel skvělou partii.“ Urashtovo panství leželo na jihovýchod od panství Vek Rud. Nejenže bylo pokryto úrodnou zemí a jeho horké prameny lákaly bohaté neduživce z celého Makuranu,

ale jeho pevnost, která se tyčila na kopci Nalgis Crag, byla tak mohutná a nedobytná, že vedle ní hrad Vek Rud vypadal, jako by stál na rovné zemi.

„Stejně jako ty požádáš o Roshnani, musíme co nejdřív Denak seždat s Pradtakem,“ pokračovala Burzoe. „Jestli přežil bitvu ve stepi, i on bude dychtit po co nejrychlejšímu uzavření sňatku ze stejných důvodů jako my. Doufám, že je naživu. Pokud ne, budeme muset začít rozhovory s tím, kdo nyní toto panství zdědil.“

Abivard pohlédl na Denak. Manželství byla vždycky riskantní, protože rodinné zájmy hrály při jejich uzavírání mnohem větší roli než vášně. V Pradtakově případě alespoň Denak mohla doufat v manžela, který bude skoro stejně starý jako ona sama. Pokud však zemřel v khamorthské pasti, mohlo by se jí stát, že bude oddána nějakému seschlému bezzubému starci, který nyní vládne panství Nalgis Crag jen proto, že byl příliš starý na to, aby mohl vyrazit do boje. To mu připadalo jako hrozný osud a Abivard doufal, že nic takového jeho sestru nepotká.

Denak se na něj usmála, ale způsobem, který říkal, že i ona se obává něčeho podobného. „Stejně jako ty i já udělám, co je pro panství nejlepší,“ řekla.

„Samozřejmě, že uděláš, dítě,“ poznamenala Burzoe. Z jejího hlediska neexistovalo místo pro pochybnosti.

„Potřebujeme pevné spojení a manželství je nejlepší způsob, jak je získat. Všechno bude v pořádku. Cožpak jsem se tu neměla dobře, i když jsem Godarze neviděla až do dne, kdy byly mé ruce vloženy do jeho?“

Měla se tu dobře, všiml si Abivard. Jeho matka neříkala nic o tom, že by byla šťastná. Burzoe by však nikdy nic takového nenapadlo, protože ona vždy kladla zájmy panství nad své osobní zájmy.

Pokračovala v podobném duchu. „Toto panství si jistě také povede dobře. Máš talent svého otce, Abivarde, vím, že Bohyně ti pomůže, abys jej využil co nejlépe, neboť ona miluje lid Makuranu víc, než miluje národy jiných zemí.“

„Jak říkáš, matko,“ odvětil Abivard. Burzoe se ani slovem nezminila o tom, že to ona sama mu vlastně načrtla cestu, po které se musí vydat. Byla ideální ženou dihqana, vždycky měla po ruce nějaký nápad, ale ochotně nechávala svého manžela, aby za její myšlenky sklízel slávu. Teď dělala to samé pro Abivarda.

Burzoe by byla nepochybně schopna vládnout celému panství sama. Kdyby byl jejím manželem někdo méně schopný než Godarz, možná, že by mu také skutečně vládla. Abivarda znepokojilo, že momentálně má Burzoe o vedení panství mnohem lepší představu než on. Jestli se má stát skutečným vládcem a nejen pouhou neschopnou loutkou, bude muset co nejrychleji získat potřebné zkušenosti.

Pak se hořce pousmál. Vzhledem k potížím, se kterými se musel vypořádat celý Makuran, k tomu bude mít příležitosti víc než dost.

III.

„Přijíždí jezdec!“ zavolal strážný na zdi pevnosti.

Každý, kdo byl na nádvoří, se zastavil a vzhledl, aby zjistil, odkud volání přichází. Jižní zeď, pomyslel si Abivard.

Napětí, které mu svíralo útroby při každém varování, trochu povolilo. Khamorťané by nezaútočili z jihu.

„Nese rudý prapor!“ dodal strážný.

„Posel od Velekrále,“ prohlásil Abivard všeobecně. Vydal se k bráně. Nechat čekat královského posla by byla stejná urážka jako zdržovat samotného Velekrále. Během chůze vydal Abivard příkazy, aby přinesli ovoce a maso, neboť chtěl jezdců ukázat, že vše v tomto panství čeká na příkazy panovníka.

Hlídky spatřila jezce dostatečně včas, takže služebníci stihli přinést vše potřebné a postavili se za Abivarda. Když posel projel branou, s úlevným povzdechem seskočil z koně, zhluboka se napil vína a pak přijal nabízený mokřý ručník, kterým si otřel zpocenou tvář pokrytou prachem z cest.

„Děkuji,“ řekl a potěšen si povzdechl. „Jste šlechetný k muži, který je již dlouho v sedle. Ve jménu božím vám děkuji.“

„Bůh nám přikazuje pomáhat poutníkům,“ odpověděl Abivard. „Cožpak svatá Čtveřice necestovala po celém Makuranu a nehledala spravedlnost a pravdu mezi obyčejnými lidmi?“

„Hovoříš dobře, zjevně jsi vzdělaný, velmi vzdělaný, stejně jako jsi zdvořilý ke svým hostům,“ řekl posel a uklonil se Abivardovi. Z pouzdra u opasku vytáhl list pergamentu a pohlédl na něj. „Jste tedy Godarz, dihqan panství Vek Rud?“ promluvil, jako by pochyboval o správnosti svých slov.

Po katastrofě v Pardayi měl k pochybnostem důvod. Abivard upřímně odpověděl: „Ne, jsem Godarzův syn, nový dihqan tohoto panství.“

Význam jeho odpovědi byl zcela jednoznačný. „Kéž Bůh zajistí klid duši vašeho otce,“ odpověděl královský posel.

„Dovolíte-li mi vyslovit můj názor, jeho panství se nyní nachází v dobrých rukou.“

Nyní byla řada na Abivardovi, aby se uklonil. „Děkuji vám za vaši laskavost.“

„Není zač.“ Posel si dopřál dalšího doušku vína. „Vzhledem k tolika náhlým změnám, kterým jsme byli vystaveni, cestující nyní královští poslové po všech panstvích a žádají po jejich vládcih přísahu věrnosti pro nového Velekrále, kéž mu Bůh požehná.“

„S radostí budu přísahat věrnost Velekráli Sharbarazovi, synu Peroze,“ opáčil Abivard. „Můj otec o něm vždycky hovořil s úctou a jsem si jistý, že království pod jeho vládou brzy obnoví svou slávu.“

Otec ho vždycky učil, že pravdu je třeba vhodně okořenit lichotkami. Abivard očekával, že královský posel mu odpoví květnatou frází, ve které bude velebit jeho laskavost nebo moudrost či cokoli takového, jak to bylo v takových případech obvyklé.

Posel si však místo toho mírně odkašlal, jako by chtěl dát najevo, že je ochoten přeslechnout to, co Abivard právě řekl.

„No, panství Vek Rud leží až u hranice,“ zamumlal po chvíli. „Asi bych neměl být překvapen, že jsem první, kdo vám přináší zprávu o tom, že na trůn nastoupil Velekrál Smerdis, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá.“

Abivard měl pocit, že nestojí nohama na pevné zemi, ale že se řítí rovnou do propasti, do které Bůh svrhávat ty, kteří se protivili jeho učením. „Vpravdě jste, pane, první, kdo mi o Velekráli Smerdisovi říká,“ vypravil ze sebe. „Možná byste

mohl být tak laskav a sdělit mi o něm víc. Předpokládám, že je legitimním následníkem.“

„To rozhodně ano,“ odpověděl posel. „Je to syn sestry Perozova dědečka stejného jména.“

Po chvíli přemýšlení si Abivard uvědomil, že Smerdis je Perozovým bratrancem z druhého kolena a Sharbarazovým bratrancem ze třetího: rozhodně tedy je členem královské rodiny, ale legitimní nástupce? To rozhodně nebylo jisté. Abivard si chtěl v této věci udělat jasno: „Pane, než se v této záležitosti jakkoli vyjádřím, chtěl bych od vás slyšet, jak je možné, že nástupcem Velekrále Peroze není Sharbaraz.“

„Přirozeně respektuji vaše podezření v této záležitosti,“ řekl posel. „Pravda je však velice jednoduchá: Sharbaraz se vzhledem ke svému mládí, nevědomosti a nezkušenosti necítil jako vhodný nástupce na trůn, a proto uvolnil místo muži, kterého dlouhá léta života obdařila moudrostí, kterou Makuran v těchto časech útrap tak potřebuje.“

To znělo docela dobře, ale kdyby chtěl nějaký synovec pratety Abivardovi říkat, jak má vládnout svému panství, nejspíš by ho dal vyhnat a nebo, pokud by měl špatnou náladu, by ho nechal shodit z hradní zdi. Abivard si vzpomněl, jak Sharbaraze charakterizoval jeho otec. Pokud se Perozův syn skutečně podobal muži, kterého popisoval Godarz, Abivard mohl jen stěží uvěřit, že někdo takový by se vzdal trůnu.

A přesto podle poslových slov vládl nyní v Mashizu Smerdis a nad jeho hlavou vlála lví zástava makuranského království. Abivard si pečlivě prohlédl poslův erb. Pokud mohl říct, zdálo se, že je pravý. Musel připustit, že není způsob, jak by zjistil, co se v Mashizu skutečně stalo.

Nezbylo mu než odpovědět s podřízeností, do které však vložil jistou dávku podezření: „Pane, přísaháte při Bohu, že to, co jste mi řekl o nástupu Velekrále Smerdisa na trůn, je pravda?“

„Přisahám při Bohu,“ odpověděl posel hlasem pevným a jistým a jeho tvář byla otevřená a upřímná. Klidně však mohl lhát, neboť pokud Smerdis na trůn nastoupil neoprávněně a měl aspoň špetku zdravého rozumu, vyslal by jako posly ty nejlepší herce.

„Dobrá tedy. Je-li vaše přísaha pravdivá, pak prohlašuji, že jsem věrným poddaným Velekrále Smerdisa a modlím se k Bohu, aby jej obdařil moudrostí, kterou bude potřebovat, aby Makuran vyvedl z útrap, kterými je nyní říše zmítána,“ řekl Abivard. „Jak jste poznamenal, pane, jsme blízko hranice. Novinky z Mashizu se k nám dostávají jen pomalu. To, co se děje za Degirdem, však máme z první ruky. Protože tolik našich válečníků padlo, musíme sebrat všechny síly, abychom uhájili hranici.“

„Velekrál Smerdis udělá vše, co je v jeho moci, abychom se nomádům ubránili,“ řekl posel. Tomu byl Abivard ochoten věřit. Otázkou ovšem bylo, kolik toho skutečně je v moci Velekrále. Rozhodně ne tolik, kolik toho bylo v moci Velekrále Peroze, dokud nepřekročil řeku Degird a neztratil celou armádu.

Abivard si všiml dlouhých se stínů. „Měl bys tu strávit noc,“ řekl poslovi. „Nejbližší pevnost je daleko a stejně bys musel na noc zastavit.“

I posel se rozhlédl po potmělé krajině. Přikývl. „Jsem dlužníkem vaší pohostinnosti.“

„Vždycky s radostí posloužím služebníků Velekrále.“ Abivard se poté obrátil ke svým podkoním: „Postarejte se o koně—“ Pohlédl na posla. „Jak se jmenujete, pane?“

„Jmenuji se Ishkuza.“

„Postarejte se o koně Ishkuzy, posla Velekrále Smerdisa.“ Toto jméno připadalo Abivardovi stále cizí. Napadlo ho, zda se otec ohledně Sharbaraze nemýlil. Panství Vek Rud leželo od Mashizu daleko. „Osobně dohlédnu na vaše pohodlí. Dnes pečeme skopovou kýtu. Otevřeme také nejlepší džbán vína.“

Pohostinnost a dobrá pověst jeho panstva byla pro Abivarda to nejdůležitější. Kromě toho chtěl však do Ishkuzy nalít tolik vína, kolik to jen šlo, aby se poslovi rozvázal jazyk. Abivard doufal, že se od něj dozví víc o muži, který nyní držel v rukou osud Makuranu.

Ishkuza se nacpal skopovým, chlebem a medovými koláčky, vypil mnoho rohů vína a chválil je jako člověk, který se podíval na dno už nejednomu poháru. Obličej mu zčervenal. Začal se chovat uvolněně a pokusil se posadit si do klína jednu ze služebných. Když se mu vytrhla, bouřlivě se rozesmál.

Na všechny Abivardovy otázky však — a ten mu je pokládal zcela svobodně, neboť kdo by se mohl divit, že chce o novém vládce zjistit co nejvíc? — odpovídal pozoruhodně stručně. Jeho odpovědi byly velice věcné. Abivardovi se nepodařilo z něj dostat jeho názory anebo klevety, kterých musel vyslechnout spoustu.

A tak se Abivard dozvěděl, že Smerdisovi je kolem šedesáti let, což mu připadalo jako docela pokročilý věk. Ishkuza ještě dodal, že Smerdis zastával vysoký úřad na dvoře Velekrále Peroze a jeho předchůdce Valashe.

„V jaké funkci tam sloužil?“ otázal se Abivard, kterého zajímalo, zda byly jeho povinnosti čistě formální nebo zda vykonával nějakou skutečnou práci.

„Po mnoho let dohlížel na práci mincovny,“ odvětil Ishkuza. Abivard pokýval hlavou. Nebylo to postavení, ve kterém by si člověk mohl získat velkou slávu či pověst, ale bylo velice zodpovědné. Získal si o Smerdisovi o něco lepší dojem. Takže těch šedesát let přece jen nestrávil nicneděláním.

O povaze a charakteru nového Velekrále mu posel nic neřekl. Abivard to akceptoval. To nebyly věci, které by musely zajímat pohraničního dihqana.

Byl srdečně rád, že Ishkuza přijal jeho improvizovanou přísahu Velekráli Smerdisovi. Možná, že když byl nový makuranský vládce dlouho v postavení vedoucího mincovny, vypěstoval si klidnou a nevzrušenou povahu, čímž by v řadách ostatních šlechticů velice vyčníval.

Nebo měl na druhou stranu možná Smerdis dost svých vlastních problémů a byl ochoten se spokojit s každou přísahou věrnosti, které dosáhl. Dokud se Perozův útok nerozbil v příkopu vykopaném nomády, Abivard netušil, že i Velekrál by mohl mít problémy jako každý obyčejný muž. Teď už byl zkušenější.

Čím déle o tom přemýšlel, tím pravděpodobnější mu připadalo druhé vysvětlení.

* * *

Pár dní po Ishkuzově odjezdu dorazil k pevnosti další posel. Tento přinášel mnohem vítanější novinku: Abivardova žádost o co nejrychlejší svatbu s Roshnani byla přijata.

Ale i radost této zprávy byla zakalena, neboť dihqan, který ji poslal, nebyl Papak, ale jeho třetí syn Okhos. „Ne, řekl posel smutně, „nevrátil se ze stepi stejně jako jeho dva synové, kteří jeli s ním.“

„U nás to vypadá stejně,“ odpověděl Abivard. „Ztratil jsem otce, vlastního bratra a tři bratry nevlastní. A já jsem z té pasti unikl jen díky tomu, co mi tehdy připadalo jako nešťastná náhoda.“ Znovu povyprávěl příběh o tom, jak přežil jen díky zakopnutí svého koně.

„Bůh na vás vpravdě shlédl milostivým okem,“ prohlásil Okhosův posel. „Jak jsem říkal, z našich se nevrátil nikdo. Mému novému pánovi je teprve patnáct let.“

„V dnešních časech nezbyvá, než aby se mladí učili co nejrychleji záležitostem starších a zkušenějších,“ řekl Abivard, a posel, který byl sám středního věku, vážně přikývl. Abivarda by zajímalo, jak moc je Okhoš závislý na radách Papakovy první ženy a také jak moc ochotný je patnáctiletý chlapec jejím radám naslouchat. Bylo zjevné, že některé rady určitě vyslechl, anebo je možná Okhos sám dostatečně chytrý na to, aby pochopil, že z Abivardovy nabídky mu vyplyne velký prospěch.

„S vaším dovolením, pane, paní Roshnani a její svatební doprovod vyrazí k vašemu panství ve chvíli, kdy se vrátím domů,“ řekl posel. „Dokonce se může stát, že dorazí ještě dřív — slyšel jsem klepy, že Roshnani by ráda vyrazila co nejdřív — a proto vás raději varuji předem.“

„Vyřídíte Okhosovi, že paní Roshnani i její doprovod jsou zde vítáni. Čím dříve tím lépe,“ řekl Abivard. Přípravy na svatbu už byly v plném proudu. Výstražně zvedl prst. „Řekněte také svému pánovi, aby zajistil, že v jejím doprovodu bude dostatečné množství ozbrojených mužů. V těchto dnech na cestě nemusí být jen lupiči.“

„Vyřídím mu vaše slova přesně tak, jak jste je řekl i mně,“ řekl posel a zopakoval je, aby dokázal, že si to pamatuje.

„Výborně,“ řekl Abivard. „Mohu vám položit ještě jednu otázku?“ Na poslovo přikývnutí Abivard snížil hlas. „Je hezká?“

„Pane, kdybych to věděl, řekl bych vám to,“ odvětil muž. „Ale nemohu. Když ženy vycházely z ženských komnat, nikdy jsem u toho nebyl, takže to zkrátka nevím. A když byla Roshnani ještě malá holčička, musím říct, že jsem jí nevěnoval mnoho pozornosti.“

„Co se dá dělat.“ Abivard si povzdychl, sáhl do váčku, který nosil na opasku a vytáhl dva stříbrné arkety. „Tohle je za vaši upřímnost.“

Posel mu zasalutoval. „Jste ke mně velkorysý, i když jsem vám moc nepomohl. Pro vaše dobro doufám, že je krásná. Její otec a bratři nejsou — vlastně nebyli — jeho ústa se zkrivila, „ti nejhůř vypadající muži, jaké kdy Bůh stvořil.“ S touto alespoň částečnou útěchou vyrazil na cestu zpátky k Papakově — teď vlastně Okhosově — pevnosti.

Hned následujícího dne dorazil k pevnosti další jezdec, tentokrát vyslaný Pradtakem, synem Urashtu. Po obvyklých zdvořilostech muž řekl: „Můj pán je nyní dihqanem panství Nalgis Crag a s potěšením přijímá vaši nabídku ke spojení našich dvou držav skrze co nejrychlejší sňatek s vaší sestrou Denak.“

„V tomto směru mi přinášíte dobré zprávy,“ řekl Abivard. „I když cítím smutek nad tím, že jeho otec se odebral do propasti. Zúčastnil se tažení do Pardraye?“

„Zúčastnil,“ odušil Pradtakův muž. Nic dalšího už neřekl. Po nešťastném konci Perozova tažení to ani nebylo potřeba. „A váš nový pán měl to štěstí, že se mu podařilo vrátit se domů?“ zeptal se Abivard. Dychtil dozvědět se o dalších, kteří přežili boj. Jejich počet nebyl nikterak velký.

Nyní Pradtakův posel zavrtěl hlavou. „Ne, pane, Pradtak se tažení nezúčastnil. K jeho velké lítosti si týden před začátkem tažení zlomil ruku a kotník při pádu z koně, a proto musel zůstat v pevnosti. Teď je jisté, že Bůh nad ním musel držet ochrannou ruku.“

„Chápu, co myslíte,“ odvětil Abivard. „Pád z koně i mě uchránil před neštěstím.“ Znovu se vytasil se svým příběhem, a dokončil: „Tehdy jsem si myslel, že na mě Bůh zapo-

mněl, ale příliš brzy jsem pochopil, že tomu je naopak. Přál bych si, aby celou naši armádu ochraňoval tak jako mne.“

„Ano, pane, to je pravda,“ řekl posel. „Pradtak by byl velice potěšen, kdybyste vaši sestru vyslal na cestu do Nalgis Crag co nejrychleji a postaral se o to, aby měla na cestě zajištěný ozbrojený doprovod.“

„Může mne zdržet jen jediná věc,“ řekl Abivard. Aniž by pohnul jediným svaem v obličeji, zatvářil se Pradtakův muž nešťastně. Žádné zdržení zřejmě nebylo žádoucí. „Brzy sem dorazí má vlastní nevěsta. Hned jak se s ní ožením, doprovodím Denak na panství Nalgis Crag,“ vysvětlil Abivard.

„Aha.“ Posel měl velmi proměnlivou tvář. Abivard z ní vyčetl, že toto je přijatelné vysvětlení. „Nechť Bůh popřeje vám a vaší ženě mnoho štěstí, jak se dozajista stane i v případě vaší sestry a mého pána.“

„Kéž je to tak,“ řekl Abivard. „A když už hovoříme o štěstí mé sestry, doufám, že dihqan Pradtak se dobře uzdravuje.“ Bez ohledu na to, co bylo dohodnuto, když byla Denak ještě malá, Abivard neměl v úmyslu provdat ji za mrzáka, který by si ji mohl zvolit jako objekt pomsty za svá zranění.

Posel však učinil znamení, aby odvrátil všechno zlé. „Pane, přísahám na svůj život i při Bohu, že za půl roku už nikdo nepozná, že se zranil. V našem panství jsou skvělí léčitelé a Pradtakovy zlomené kosti se dobře hojí. Možná, že nakonec bude nepatrně kulhat, ale jinak je to výkvět mužství a je vhodným chotěm pro ženu, kterou obdrží z vašich ženských komnat.“

„Dobrá tedy. Považuji vás i jeho za odpovědné za to, - že to, co říkáte, je pravda.“ Abivard se pozorně díval na poslova tvář, aby z ní vyčetl jakoukoli známku toho, že Pradtakův posel lže. Jeho tvář však vyzařovala upřímnost. To Abivarda uklidnilo.

Pradtakův muž si několikrát mírně odkašlal a pak nervózně promluvil. „Mohu svému pánovi přinést zprávu o kráse vaší sestry? Nechci ji vidět — nežádám vás o nic nepatřičného,“ dodal rychle, „ale jistě chápete, že vaše slovo by mého

pána velmi uklidnilo.“

Abivard málem propukl v smích. On sám se Okhosova posla ptal včera téměř na totéž. Odpověď si musel rozmyslet, slovo muže muselo být pevné jako skála a pravdivé. Je Denak krásná? Je to jeho sestra, neřídil se na ni jako na ostatní ženy. Když však odešla do ženských komnat, mezi mladšími Godarзовými vdovami, které byly velice krásné, se dobře vyjímal.

„Můžete Pradtakovi vyřídit, že podle mého skromného mínění nebude jejím vzhledem zklamán,“ řekl nakonec.

Posel se rozzářil. „Vyřídím mu to, pane. Ještě než vás opustím, musím se zeptat ještě na jednu věc. Kdy můžeme čekat, že nás poctíte svou přítomností v Nalgis Crag?“

„Očekávám, že má nevěsta sem přijede během týdne. Počítejte další týden na svatební obřad a oslavy a ještě jeden týden na cestu do vašeho panství. Takže řekněme tři týdny. Dva dny před tím, než vyrazíme, vyšlu kvám posla na rychlém koni, abychom k vašemu pánu nepadli bez varování.“

„Jste moudrost sama.“ Pradtakův muž se hluboce uklonil, pak nasedl na koně a vyrazil na cestu domů. Abivard se v duchu poplácával po zádech. Pozice jeho panství mezi sousedy byla stále silnější. Jestli to pomůže proti Khamor'anům však bylo stále ve hvězdách.

Abivardovi bušilo srdce stejně jako těsně před tím, než Chishpish vydal svým válečníkům rozkaz sklonit kopí. Potřásl hlavou a rukou udělal znamení na odvrácení všeho zlého. Po Chishpishově rozkazu přišlo neštěstí. Modlil se k Bohu a Čtveřici, aby se to samé nestalo i na jeho svatbě.

Už brzy, pomyslel si a vyhlédl na nádvoří z okna, které bylo blízko okovaných dveří do obytné části pevnosti. Spatřil Okhose, který nervózně přešlapoval z nohy na nohu, pak si uvědomil, co dělá a zarazil se, pak na to zase zapomněl a začal znovu přešlapovat.

A to jsem si myslel, že pro mne bude těžké zvládnout panství, pomyslel si Abivard, když pozoroval Okhosovu nervozitu. Nejenže byl ve chvíli, kdy mu na ramenech spočinula váha panství Vek Rud, už dospělým mužem, ale byl také Godarзовým vyvoleným dědicem. Okhosovi však na tvářích teprve stěží rašil vous; byl jen jedním z nejmladších Papakových synů... dokud Papak a každý, kdo byl v linii následnictví před Okhosem, neodešel do stepi, ze které se už nevrátil. A tak to teď byl Okhos, kdo se musel vyrovnat s povinnostmi dihqana. Navzdory své vlastní nervozitě s ním Abivard pocítil účast.

Vedle Okhose stál služebník Boží ve žluté róbě, která byla odznakem jeho stavu. Vlasy a vousy měl nepěstěné, aby dal najevo, že jeho mysl se obrací k jiným záležitostem než k pozemským.

Abivard věnoval Božímu služebníku jen zběžný pohled. Jako po celou dobu, i teď se jeho pohled vrátil k bráně. Tam ve stínu čekala Roshnani. Až vstoupí na nádvoří, bude řada i na něm.

„Přál bych si, aby mi dovolil si ji prohlédnout,“ zamumlal Abivard. Okhos a svatební družina přijeli včera večer. Ale mladý dihqan, nejspíš proto, že neměl dostatek zkušeností, aby věděl, které zvyky lze bez obav porušit, lpěl nesmlouvavě na všech. A tak Abivard směl svou nastávající přivítat — a zjistit, že má příjemný hlas — ale její vzhled pro něj byl stále tajemstvím. Tvář jí zakrýval závoj, přes který nemohla skoro nic vidět, a který odolával veškerým Abivardovým snahám zjistit, co se skrývá pod ním.

Na nádvoří začal jeden z Abivardových nevlastních bratrů bušit do bubnu. Při čtvrtém hlubokém zadunění vystoupila Roshnani ze stínu u brány a pomalu se vydala ke svému bratrovi a muži ve žlutém.

Mladší nevlastní bratr Parsuash uštědřil Abivardovi šturec. „Běž,“ řekl. „Už je čas.“

Roshnaniny svatební šaty zářily jako maják. Oranžově červený hedvábný kepr byl zdobený ornamentálními výšivkami, znázorňujícími stylizované koše s ovocem. Pod lemem šatů jí vykukovaly zvednuté špičky červených střevíků. Její závoj měl tentokrát stejnou barvu jako šaty, ale nebyl tak neprůhledný.

Parsuash znovu do Abivarda šťouchl. Ten se zhluboka nadechl a vydal se na nádvoří. Podobně, jako když se chystal vyrazit do bitvy, i teď se v něm svářily pocity strachu a vzrušení.

Když došel k lidem, kteří na něj čekali, Okhos se mu formálně uklonil a Abivard jeho úklonu opětoval. Uklonil se také služebníku Boha — který, protože jeho pán byl výše postavený než Velekrál Smerdis, se mu na oplátku neuklonil — a nakonec Roshnani. I tuto úklonu mu za jeho sestru oplatil Okhos.

Služebník Boží řekl: „Jménem Narseha, Gímillu, paní Shivini a Fraortishe, nejstaršího ze všech, jsme se dnes sešli, abychom dokončili to, co bylo připraveno před mnoha lety. Dnes dojde k uzavření sňatku mezi dihqanem Abivardem a Roshnani, dcerou předchozího dihqana Papaka a sestrou současného dihqana Okhose.“

Okhosovi se zkřivila tvář. Vypadal, že by dal cokoli za to, kdyby teď na jeho místě stál Papak. Abivard to chápal. I on toužil po tom, aby teď vedle něj stál Godarz a dodával mu jistotu. Musel však jednat naprosto sám za sebe a stejně tak i Okhos.

Pohledem sklouzl po zástěnách, které zakrývaly okna ženských komnat. Z jednoho z nich se jistě dívala matka a z jiného určitě vykukovala Denak. Určitě se díval i zbytek Godarзовých žen — teď jeho žen — které pozorovaly cizinku z jiného panství, jež pravděpodobně dosáhne vyššího postavení, než mají ony.

„Nechť vám Bůh požehná, aby se vám dostalo štěstí, a abyste společně překonali útrapy,“ pokračoval svatý muž.

„Díky jeho požehnání plodí muži a ženy nové generace, nový život. Abivarde, synu Godarzův, jsi ochoten potvrdit své zasnoubení a vstoupit ve svazek manželský s Roshnani?“

„Ano, jsem,“ odpověděl Abivard tak, jak byl předem poučen. Frada nedaleko od něj pomalu přikývl, jako by si dělal poznámku, co má očekávat, až i na něj přijde řada.

„Okhosi, synu Papakův, jsi ochoten potvrdit zasnoubení, připravené tvým otcem a souhlasíš s tím, aby tvá sestra uzavřela manželství s Abivardem?“

„Ano, jsem.“ Okhosovi při odpovědi přeskočil hlas a on se zamračil a zrudl. Abivard mu chtěl říct, aby si s tím nedělal starosti, že na tom nezáleží, ale muž ve žluté róbě se již otočil k Roshnani, které měla v této záležitosti také co říci.

„Roshnani, dcero Papakova, jsi ochotna potvrdit své zasnoubení a vstoupit ve svazek manželský s Abivardem?“
„Ano, jsem,“ odpověděla tak tiše, že ji Abivard jen stěží zaslechl. Není divu, že je nervózní, pomyslel si. On vlastně jen přidává další ženu k těm několika, které už obývají ženské komnaty. Pokud se ukáže, že mu Roshnani nevyhovuje, může ji ignorovat. Ale tím, že opustila pevnost, ve které se narodila, se celý její život změní... a může se snadno stát, že k mnohem horšímu.

„Takže s ohledem na vaši vůli —“ Služebník Boží podal Abivardovi i Roshnani po jedné datli. Ona pak dala tu svou Abivardovi a Abivard ji podal svoji. Když jedl datli, kterou mu dala, byl zvědavý, zda se mu podaří zahlédnout její tvář, až si i ona vstřetí datli do úst. Ona však vsunula ruku pod závoj, a pak ještě jednou, aby vyndala semínko, které, stejně jako Abivard, podala svatému muži. Služebník Boží řekl: „Zasadím tato semena bok po boku, aby mohla společně vyrůstat, jako i vy budete žít společným životem.“

Pák uchopil Roshnani za ruce a vložil je do Abivardových. Toto gesto dokončilo a stvrdilo svatební obřad. Na nádvoří se rozlehl jásot, který zazněl i z některých — ale ne ze všech — oken ženských komnat. Frada čerstvě sezdáný pár posypal pšenicí jako symbol toho, aby jim Bůh zajistil plodnost.

Teď, když držel její dlaně ve svých, měl Abivard právo sejmout Roshnani závoj. On dodržel své slovo, přestože dohoda o jejich zasnoubení byla učiněna mezi oběma otci a tím, že až dosud neviděl její tvář, dokázal svou víru v jejího otce a bratra. Teď byla Roshnani jeho.

Abivard zvedl hedvábný závoj, který byl na dotek hladký. Roshnani se pokusila usmát, když na ni Abivard poprvé pohlédl. Měla kulatou tvář, která byla navzdory jejímu napětí milá na pohled, a hezké oči, zvýrazněné očními stíny. Na straně brady měla znaménko krásy. Na tvářích měla nanesenu růž — ale ne tak silně, jako Peroz toho dne v táboře: Byla méně, než o čem snil, ale více, než čeho se obával. Jako Godarzův syn byl dost praktický na to, aby tím byl potěšen. „Vítej na panství Vek Rud, má ženo,“ řekl a usmál se na ni. „Nechť ti Bůh dopřeje, abys tu strávila dlouhá léta štěstí.“

„Děkuji ti, můj manželi,“ odpověděla celkem klidným hlasem — možná i ona byla se svým životním partnerem celkem spokojena. „Kéž ti Bohyně dopřeje, abys ode mne dostal, co očekáváš.“

Frada na ně hodil další hrst pšenice. Abivard znovu uchopil Roshnani za ruku a vedl ji mezi shromážděnými do obytných částí pevnosti. Sluhové a příbuzní, kolem kterých procházeli, se jim hluboce klaněli. Než vešli dovnitř, Abivard se na chvíli zastavil, aby si jeho oči mohly zvyknout na přítomnost.

Roshnani se zvědavě rozhlížela po lidech, závěsech na zdech, nábytku. Tohle byla koneckonců první pevnost, kterou si měla, kromě té, kde se narodila, příležitost prohlédnout. „Máte to tu hezké,“ řekla nakonec.

„To ano,“ souhlasil Abivard. „A teď naše panství získalo novou ozdobu.“ Usmál se na ni, aby jí bylo jasné, jak to myslí.

Byla dobře vychovaná, s patřičnou skromností sklopila oči. „Jsi ke mně laskavý,“ zašeptala. Její tón Abivarda přiměl zamyslet se, zda říká to, co si myslí, nebo to, v co doufá.

„Teď půjdeme tudy,“ řekl a vedl ji chodbou, která ústila do dihqanovy ložnice. I on sám cestou pocítil úzkost. Od chvíle, kdy se vrátil domů jako pán Vek Rud, i nadále spal v malé místnosti, která mu patřila předtím. Každou noc spal sám, neboť nechťel do Roshnanina příjezdu ustavovat novou favoritku.

Teď se však všechno změnilo. Bude se muset přestěhovat do komnaty, která patřila jeho otci. Nejen, že měla postel delší, než byla úzká pelest v jeho starém pokoji, ale vedly z ní dveře do ženských komnat. Po usilovném hledání k nim našel rezervní klíč, přilepený na rámu, na kterém visela jedna z tapisérií.

Vnější dveře do dihqanovy ložnice byly zavěšené na závoru. Když je za sebou zabouchl, jeho příbuzní a sluhové na chodbě začali jásat a udělovat mu oplzlé rady. Když uslyšeli zapadnout závoru, jejich jásot se ještě znásobil.

Abivard pohlédl na Roshnani, která si prohlížela postel, na niž služebná rozprostřela čtverec bílé bavlněné látky. Když si všimla, že se na ni Abivard dívá, začervenala se a řekla: „Přisahám, že až dosud jsem nepoznala žádného muže, ale —“ Nejistě se zarazila.

„Jedna z věcí, které mi otec řekl —“ jedna z mnoha užitečných věcí, které mi otec řekl, pomyslel si Abivard, „— je to, že ženy ne vždy poprvé krvácejí. Jestli to bude i tvůj pří-

pad, v jedné ze zásuvek ve skříní je připravena miska drůbeží krve, aby vše vypadalo patřičně.“

„Myslím, že mne potkalo větší štěstí, než o jakém jsem se odvažovala snít,“ řekla Roshnani tiše.

„Doufám, že si to budeš myslet i nadále,“ odvětil Abivard. „Něméně, ať už té misky s krví bude potřeba nebo ne, jsme tu z jistého důvodu.“

„Ano, jistě.“ Roshnani se k němu obrátila zády. Její šaty byly po celé délce sepnuté přezkami. Aby si je dokázala všechny rozepnout sama, musela by být nadána schopnostmi hadí ženy. Abivard jednu po druhé rozepnul. Jak pokračoval, ruce se mu chvěly čím dál tím víc. V zemi, kde bylo zvykem ženy skrývat, bylo odhalování jejich nahoty velice vzrušující.

Pod svatební róbou měla Roshnani spodní šaty z mihotavého hedvábí. Nechala Abivarda, aby jí je sundal, a když sklouzly na podlahu, nervózně se zasmála. „Mám pocit, že bych se před tebou měla zakrýt, ale to, k čemu se chystáme, by se pak dalo provést jen těžko.“

„Ne,“ řekl trochu ochraptěle. Stejně jako její obličej bylo i její tělo, pokud ne nádherné, pak alespoň velmi vzrušující. Stáhl si přes hlavu kaftan a pak ze sebe rychle sundal spodní prádlo. Nijak ho nepřekvapilo, když zjistil, že Roshnani si ho prohlíží s ještě větší zvědavostí, než si on prohlíží ji. Ona toho koneckonců věděla o mužích mnohem méně, než on věděl o ženách.

Vzal ji za ruku. Připadala mu chladná. Odvedl ji do postele a řekl: „Budu se snažit, abych ti neublížil, vím, že dnes je to pro tebe poprvé.“

„Děkuji ti,“ odpověděla. „Všechny Papakovy — teď Okhosovy — ženy mi říkaly, co mám očekávat, ale protože každá mi tvrdila něco jiného, myslím, že se budu muset přesvědčit sama.“

Přestože se zrovna chystal ji položit na čtverec bílé látky, zarazil se, neboť musel její slova obdivovat stejně jako její tělo. „Víš,“ řekl jí vážně, „můj otec by řekl to samé a on byl ten nejmoudřejší muž, jakého jsem kdy poznal.“ Začal mít pocit, že Roshnani má všechny předpoklady stát se jeho první ženou.

Pak se položili na postel, která pod jejich váhou zaskřípěla a pohnula se. I Abivard sám cítil jistou nervozitu — až do této chvíle ležal se ženami, které měly dostatek zkušeností. Vzít si ženu, která byla s mužem poprvé, bylo něco docela jiného.

Napadlo ho, jestli Roshnani ví, jak líbat. Poté, co to vyzkoušel, zjistil, že umí. Když se jejich rty oddělily, krátce se zasmála. „Šimrají me tvé vousy,“ řekla.

Nikdy ho nenapadlo, že by akt lásky mohl sloužit jako způsob, jak se s někým seznámit, ale v tomto případě tomu tak bylo. Pokaždé, když se jí dotkl, se učil, stejně jako pokaždé, když se jeho rty dotýkaly jejího těla. A každá částička jejich aktu lásky je spojila víc, než by to dokázalo cokoliv jiného.

O chvíli později do ní opatrně vnikl. Když pronikal branou, kterou dosud nikdo neotevřel, její tvář se mírně zkrivila. Ze všech sil se snažil, aby jí neublížil, ale jeho naléhavost si přesto žádala svou daň. Nakonec ze sebe vydal dlouhý vzdech potěšení.

Ona se pod ním mírně zavrtěla. Byl to pohyb, který jako by mu naznačoval slez ze mě — jsi těžký. Vzepřel se na loktech a pak se z ní odvalil.

Pohlédl na Roshnani a pak na postel. „Tu drůbeží krev nebudeme potřebovat,“ řekl.

Posadila se a pohlédla na tenkou stružku krve, která jí stékala po stehnech, a která se vpíjela do látky. „To nebudeme.“ „Jsi v pořádku?“ zeptal se.

„Myslím, že ano,“ odpověděla. „Trochu to bolelo, ale to jsem očekávala, takže to nebylo tak hrozné. Jsem si jistá, že příště to bude jednodušší a čím častěji to budeme opakovat, tím lepší to bude.“

„A — líbilo se ti to?“ zeptal se váhavě. Předtím než odpověděla, jeho otázku pečlivě zvážila. Abivard měl pocit, že takto pečlivě zvažuje každou otázku. To byl z jeho hlediska bod v její prospěch. „Jestli mě to příště už nebude bolet, myslím, že to bude velmi příjemné a také bych byla raději, kdyby se mne tvé rty a jazyk dotýkaly na trochu jiných místech,“ řekla po chvíli. Nervózně na něj pohlédla. „Nezlobíš se na mě?“

„Proč bych se na tebe měl zlobit kvůli pravdivé odpovědi?“ řekl Abivard.

„Věděla jsem, že bych neměla věřit všemu, co jsem slyšela v ženských komnatách,“ odpověděla jeho nová nevěsta.

„Ostatní ženy tvrdily, že muži jsou natolik pyšní na svůj nástroj—“

„Takhle tomu říkají?“ přerušil ji Abivard udiveně. „No ano. V každém případě říkají, že muži jsou na něj tak pyšní, že zapominají na všechno ostatní. Jsem ráda, že zjišťuji, že se mýlily.“

„Muži nejsou všichni stejní a ženy také ne,“ poznamenal. Roshnani přikývla. Abivarda napadlo, zda už předtím poznala dotyk rtů a jazyka. Slýchal historky, že obyvatelky ženských komnat, zvláště pokud byli jejich manželé staří či neschopní nebo měli tolik žen, že každá přišla na řadu jen zřídka, si občas navzájem ukájely své touhy. Nenapadal ho však žádný způsob, jak se jí na to zeptat. Dospěl k závěru, že to koneckonců není ani jeho starost.

„To, co říkáš, je nejspíš pravda, ale musím přiznat, že toho o mužích vím málo,“ řekla Roshnani.

„Doufám, že alespoň s mužem, který leží vedle tebe, budeš spokojená,“ řekl.

Díky svému mládí byl Abivard okamžitě připraven na druhé kolo, ale rozhodl se, že pro tentokrát by to stačilo, neboť pro Roshnani to bylo poprvé. Zítra je také den. Má-li se stát Roshnani jeho první ženou, chtěl, aby v posteli s ním i ona nalézala potěšení. Aby mohli společně vládnout celému panství, musí mezi nimi být soulad. Bolest, kterou by jí způsobil dalším stykem, by tomu nijak nepomohla.

Vstal z postele, natáhl si kaftan a zvedl krví potřísněný čtverec látky. Roshnani si začala navlékat sametové spodní prádlo, ale pak zavrtěla hlavou. „S tímhle už se nebudu zatěžovat,“ řekla a místo toho se rovnou oblékla do svých šatů.

„Zapnul bys mi prosím tě dostatek přezek, aby ze mě ty šaty nespadly?“

Abivard udělal, o čem ho požádala, a pak otevřel dveře od dihqanovy ložnice. Chodba byla napaná dychtivě — a zvědavě — čekajícími lidmi. Zvedl látku s Roshnaninou panenskou krví. Odpovědi mu byl hlasitý jásot. Roshnani s hlavou vztyčenou se postavila vedle něj.

Po tomto rituálu Abivard znovu zavřel dveře. Z chodby zazněly oplzlé poznámky, ale on už se rozhodl, že pokračování bude až příště. Místo aby z ní znovu svlékl hedvábné šaty, zapjal jí i zbytek přezek. „Učinili jsme zadost povinností a teď se můžeš odebrat do ženských komnat,“ řekl.

„Děkuji ti za péči, kterou jsi mi věnoval.“ Roshnani vypadala nervózně, i když tentokrát jiným způsobem, než tomu bylo, když ji vedl do postele. Nebylo divu — s ostatními ženami bude žít zbytek života a jako nově přichozí si mezi nimi bude muset najít své místo.

Abivard vzal klíč a použil jej k odemčení dveří, které vedly do uzavřené části pevnosti. Nedaleko v chodbě čekaly Burzoe a Denak. Očekával, že tam budou. Dovedl k nim Roshnani: „Matko, sestro, představuji vám svou ženu.“

Burzoe i Denak Roshnani objaly. „Kéž tomuto panství přineseš prospěch, jako jsi přinesla prospěch panství svého otce,“ řekl Burzoe. „Kéž nás obdaří mnoha zdravými dědici. Kéž jsi tu šťastná.“ Bylo typické, že zmínka o tom vyšla z jejich rtů až jako poslední.

„Kéž se vaše přání vyplní, matko dihqana,“ odvětila Roshnani měkce.

Denak řekla: „Musíš mi říct všechno o cestě sem a o obřadu a—“ mrkla na Abivarda a snížila hlas, „— o všem ostatním. I já se budu zanedlouho vdávat.“

Roshnani obrátila oči k Abivardovi. „Promluvíme si, o čemkoli budeš chtít — co nejdřív.“

Pochopil její nárazku. Uklonil se své ženě, matce a sestře a řekl: „S vašim velkomyslným svolením, dámy, vás teď

opustím. Bezpochyby budete hovořit o záležitostech, kterými by neměly být mé ubohé mužské uši znesvěceny.“ Roshnani, Burzoe a Denak propukly v smích takovým způsobem, že jej to přimělo dát se na ústup mnohem rychleji než měl v úmyslu. Bezpochyby budete hovořit o záležitostech, které by mé ubohé mužské uši úplně spálily, pomyslel si. Jestli bude Roshnani Denak popisovat jeho chování, chtěl se od nich dostat alespoň na padesát farsangů daleko. Utéct tak daleko by bylo nepraktické, ale alespoň se mohl dostat z doslechu.

Frada tiše hvízdal a ukázal na kopec Nalgis Crag a na pevnost, která stála na jeho vrcholku. „Jen se na to dobře podívej,“ řekl. „Na úpatí té hromady skal by mohla sedět

armáda celou věčnost, ale kdyby se snad pokusila vystoupat nahoru—“

„Zase by se vrátila zpátky dolů a to velice rychle,“ dokončil Abivard za svého mladšího bratra. K pevnosti panství Nalgis Crag vedla jen jediná úzká cesta. I ze vzdálenosti čtvrt farsangu si Abivard všiml alespoň tuctu míst, kde by hrstka rozhodných mužů dokázala zadržet celou armádu.

„Musí mít také nějaké místo, odkud berou vodu, jinak by tato pevnost neměla tak dobrou pověst,“ doplnil Frada tónem zkušeného generála.

„Budu rád, až budeme za jejími zdmi,“ řekl Abivard. „Na cestě se cítím jako nahý.“ Ukázal na sebe. Jako všichni válečníci ve svatební družině Denak měl na sobě helmici a jako správný makuranský bojovník byl ozbrojen mečem a kopím. Všichni však byli oděni pouze v kožené zbroji zpevněné roztaveným voskem, což byl stejný druh lehké zbroje, jakou užívali stepní nomádi. Kovář na Abivardově panství už započal práci na výrobě nových železných zbrojí, které by nahradily ty ztracené během pardrayanského debaklu, ale zatím dokončoval teprve první z nich. Frada se obrátil k Denak. „Jak se cítíš, sestro?“ „Jsem moc ráda, že jsem mohla odejít z ženských komnat,“ odpověděla. „Ale cítila bych se ještě lépe, kdybych na tváři neměla ten závoj. Bez něj bych si mohla okolní krajinu prohlédnout mnohem lépe.“

„Až do dnešního dne, kdy jsme vstoupili do panství Nalgis Crag, toho nebylo moc k vidění,“ opáčil Abivard. „Mezi naší a Pradtakovou zemí leží jen poušť a skaty. S výjimkou oáz není Makuran příliš úrodný.“

„Kdybys během posledních deseti let nedělal nic jiného než vyhlížel z okna na nádvoří, připadala by ti zajímavá i poušť,“ řekla Denak. Jak u ní bylo obvyklé, snažila se na všem najít tu lepší stránku věci: „Pevnost Nalgis Crag je tak vysoko položená, že snad budu mít z oken ženských komnat dobrý výhled.“

Abivard se nikdy moc nezabýval tím, jak se asi cítí ženy urozeného původu, které jsou od určitého věku zavírány před světem. Byl to zvyk jeho země a on se jím řídil. Ani moc nepřemýšlel o tom, jak se v ženských komnatách pevnosti Vek Rud cítí jeho sestra. Stalo se to, když byl jen stěží

víc než chlapec, a tak vyrůstal uvyklý podobným věcem. Ale být zavřená v ženských komnatách na cizím panství... Ucítil ostré bodnutí bolesti.

„Budeš mi chybět, sestro,“ řekl vážně. „Ty mně také,“ odvětila Denak. „Možná si budeme moci psát. Doufám, že to Pradtakovi nebude vadit.“ Jak oba věděli, když to Pradtakovi vadit bude, nemůže být o výměně dopisů ani řeč. „K čemu mi bude, že umím psát, když tuto znalost nebudu moci použít?“ pokračovala Denak.

Abivard se divil, proč se Godarz rozhodl naučit Denak číst a psát. Umělo to jen málo makuranských žen. Byl přesvědčen, že ani Burzoe to navzdory své chytrosti neumí. Nakonec dospěl k závěru, že když Godarz v někom nalezl potenciál, nedopustil, aby jej nechal uvadnout, bez ohledu na to, na jak neobvyklém místě jej našel. Jeho otec nebyl člověk, který by čímkoli plýtvál.

Zdálky z pevnosti Nalgis Crag zazněly rohy. Strážníci na hradbách spatřili svatební družinu.

„Pojďme!“ vykřikl Abivard. „Vjedeme tam s plnou parádou, abychom podpořili dobré jméno našeho panství.“ Přál si, aby jeho skupina vjela do pevnosti za zvuku cinkání zbrojí, ale to nebylo možné. Věděl však, že Pradtak to pochopí. Většina panství v těchto dnech utrpěla těžké ztráty.

Cesta vedoucí do pevnosti se vinula podél útesu. Když po ní jeli, Abivard pochopil, že se ve svém předchozím odhadu mýlil. Míst, na kterých by se hrstka odhodlaných mužů mohla bránit velké přesile zde bylo mnohem víc. Na každém furlongu cesty byly připravené hromady kamenů, které bylo možné vrhat na hlavy útočníků.

Samotná pevnost Nalgis Crag představovala vrchol stavitelského umění. I kdyby se armáda dostala až k ní, pochmurné žulové zdi postavené tak, aby využívaly každý kousek tvrdé země, by ji zadržely na dlouhou dobu.

„Kdo přichází?“ zeptal se ostře strážný u brány, kopí připravené zahradit cestu.

„Abivard, syn Godarzův, dihqan panství Vek Rud,“ odpověděl Abivard formálně. „Se mnou přichází má vlastní sestra Denak, budoucí nevěsta Pradtaka, syna Urashtu, velkého a mocného dihqana panství Nalgis Crag.“ Netušil, jak velký a mocný je Pradtak osobně, ale každý dihqan, který

ovládal toto panství, vládl mocí, kterou by mu záviděl leckterý marzban.

Strážný ubrány se hluboce uklonil. „Nechť na vás všechny Bůh shlédne milostivým okem, Abivarde, synu Godarzův, a kéž je svazek tvé sestry s naším dihqanem šťastný a plodný.“ Ustoupil stranou, aby svatební družina mohla projet.

Teď Abivardovi připadla role, kterou hrál mladý Okhos v pevnosti Vek Rud. Pomohl Denak sesednout. Zůstali stát ve stínu brány, zatímco ostatní členové družiny zaujali svá místa mezi diváky z Pradtakova panství.

Doprostřed nádvoří došel služebník Boží, který tam zůstal stát. Jeho žlutá róba zářila v paprscích pálicího slunce.

Abivard se otočil k Denak a pomohl jí z kabátu, který měla na sobě, aby si neušpinila své svatební šaty. „Jsi připravená?“ zamumlal. Tvář jí zakrýval závoj, ale přikývla. Uchopil ji za ruku —jedinou část těla, která jí byla vidět— a vedl ji směrem ke svatému muži.

Sluneční paprsky se odrážely i na jejích šatech z tmavomodrého sametu. Byly na nich vyšité dvojice pávů ve zlatých, klenoty vykládaných klecích. Nad každou klecí se vznášel liliový květ. Mezi nimi byly šaty posíté dalšími květinovými vzory.

„Nechť vám Bůh a Čtveřice požehná,“ řekl svatý muž, když Abivard a Denak zaujali svá místa vedle něj. Abivardovy oči se obrátily ke dveřím do obytných částí pevnosti. Dveře se otevřely. Ven vyšel Pradtak s jednou rukou na pásce a

ve druhé držel hůl, o kterou se při chůzi opíral. Téměř veškerou váhu svého těla přenášel na pravou nohu. Na tváři měl výraz plný zachmuřeného odhodlání, který se však přesto pokaždé, když se jeho levá noha dotkla země, zkrivil bolestí. Abivard si jej pozorně prohlédl — je tento muž hoden jeho sestry? Pradtakovi bylo něco kolem třiceti, byl dobře rostlý, s pravidelnými rysy a hustým plnovousem. Musel mít odvalu, když se rozhodl zatěžovat chůzí kotník, který se mu ještě nezahojil. Na první pohled vypadal, že je jeho sestry hoden, přestože v srdci Abivard choval přesvědčení, že jeho sestru by měl pojmut za ženu pouze Velekrál. A vlastně ani ten ne, neboť nyní na trůnu v Makuranu seděl šedovousý Smerdis.

Svatební obřad začal. Pradtak souhlasil, že je jeho vůlí oženit se s Denak. Služebník Boží se otočil směrem k Abivardovi: „Abivarde, synu Godarzův, jsi ochoten svolit, aby se dnes zasnoubení, dohodnuté vašimi otci, změnilo ve sňatek?“

„Ano, jsem,“ prohlásil Abivard tak pevně, jak jen dokázal. Svatý muž se pak otázel i Denak, zda je ochotna svolit ke sňatku. Odpověděla mu o něco silnějším hlasem než Roshnani, ale ne o mnoho.

Svatý muž jim pak oběma dal po jedné datli, které společně snědli jako symbol jejich svazku a plodnosti. Denak dala svou datli manželovi, on dal tu svou jí. Stejně jako Roshnani, i Denak dokázala sníst datli, aniž by Pradtakovi odhalila svou tvář. Jen ho nech čekat, pomyslel si Abivard. Já jsem si také počkal.

Služebník Boží pak vzal pecky obou datlí a vložil je do váčku, který měl na opasku, aby je později zasadil. Pak vložil Pradtakovi do dlaní ruce Abivardovy sestry. Obyvatelé pevnosti Nalgis Crag začali hlasitě jásat a házet na čerstvě sezdáný pár obilná zrna.

A protože nyní na to měl už právo, odhrnul Pradtak závoj, zakrývající Denak tvář, aby zjistil, jakou ženu získal díky dohodě, uzavřené před mnoha lety mezi jeho otcem a Godarzem. Abivard měl co dělat, aby samou nervozitou nezaťínal pěsti. Jestli Pradtak jeho sestru poníží... nevěděl, co by měl takovém případě udělat, ale jistě by se hrozně pomstil. Už kvůli Denak by se tak musel zachovat.

Ale Pradtak se usmál. Pohlédl na Abivarda a přikývl. „Zjišťuji, že ode dneška jsem šťastný muž, švagre.“

„Kéž jste s mou sestrou šťastní až do konce vašich dnů,“ odvětil Abivard, neboť zdvořilost je třeba oplácet. „Teď, když jsme my a naše klany uzavřeli spojení, mohu ti položit jednu otázku, která nemá se svatbou nic společného?“ pokračoval Abivard.

„Ale jen stručně,“ prohlásil Pradtak, který měl oči jen pro Denak.

„Bude to stručné, nemám v úmyslu tě zdržovat. Takže: přísahal jsi věrnost Velekráli Smerdisovi?“

To Pradtaka přinutilo odtrhnout myšlenky od svatebního lože. Obezřetně odpověděl: „Ano, přísahal. Nenašel jsem žádný rozumný důvod, proč se zachovat jinak, protože Sharbaraz se dobrovolně vzdal trůnu. A ty?“

„Udělal jsem to samé,“ odvětil Abivard, „a ze stejného důvodu. Děkuji ti, švagre.“

„Jak jsi slíbil, ta otázka byla stručná,“ řekl Pradtak. „Teď však, s novou ženou a zraněným kotníkem, mám dva důvody, proč se co nejdříve odebrat na lože.“

„Jestli ti to pomůže, můžeš se o mě opřít,“ řekla Denak. „Cožpak pro tebe nemám být v budoucích letech oporou?“

„To ano,“ připustil Pradtak, „ale ne na veřejnosti. Tuto cestu musím vykonat bez pomoci, abych neztratil svou hrdost. Pojď vedle mě, jestli chceš.“

Denak pohlédla na Abivarda — možná naposledy, pomyslel si a pocítil další bodnutí bolesti — a očima jej žádala o radu, jak se má zachovat. Abivard nepostřehnutelně přikývl. Oloupit muže v den jeho svatby o hrdost by nepřineslo nic dobrého, a jestli Pradtak dokázal bez pomoci vyjít ven, bezpochyby se dokáže dostat i do své ložnice.

A tak se Pradtak pomalu vydal do pevnosti s Denak, která se ho nedotýkala, po boku. Lidé na nádvoří se vzrušeně nahnuli ke vchodu do obytných částí pevnosti, ale protože novomanželé kráčeli velmi pomalu, musel se jim dav svou rychlostí přizpůsobit. Většina lidí se nakonec začala rozcházet a zamířila do kuchyně, odkud se linula libá vůně. Zbylí následovali Pradtaka a Denak k dihqanově ložnici, zřejmě aby Pradtaka oblažili stejnými radami, jaké před nedávnem vyslechl i Abivard.

I on sám se vydal za novomanželi, ne kvůli tomu, aby mohl vykřikovat oplzlosti, ale aby ukázal, že má v Denak důvěru a aby se vypořádal s případnými obtížemi, které by mohly nastat. Kdyby se na bílém čtverci látky neobjevila krev, mohl by Pradtak, pokud by chtěl, vyhlásit manželství za neplatné. Abivard nepředpokládal, že by k tomu došlo, ale bylo jeho povinností čelit případným problémům.

Dveře ložnice se zavřely. Slyšel, jak závora zapadla na místo. Pak uvnitř všechno utichlo. Někteří muži si vyměňovali lechtivé poznámky o tom, co se teď uvnitř děje. Abivard měl chuť na ně vytasit meč, ale ovládl se. Na svatbě měly i podobné vtipy své místo. Jak ubíhaly minuty, začali se ostatní nudit a postupně odcházeli na jídlo.

Buch! Někdo na druhé straně dveří do ložnice odstranil závoru. Dveře se otevřely. Povzbuzován jásotem lidí kteří ještě zůstávali v chodbě, Pradtak vysoko pozdvihl krví potřísněný čtverec bavlny. „Jsi můj opravdový švagr,“ zvolal na Abivarda, čímž odstranil veškeré pochybnosti.

Abivard se mu na oplátku uklonil, a pak se i on vydal ke kuchyním. Denak teď bude na cestě do ženských komnat, odkud bude v budoucnu vycházet jen zřídka. Abivardovi už to nepřipadalo jako správné.

„Je všechno v pořádku?“ zeptal se ho Frada s plnými ústy. V jedné ruce měl chléb se skopovým a borovými ořechy, ve druhé držel pohár vína.

„Všechno je v pořádku,“ odvětil Abivard. „Očekával jsi snad něco jiného?“ Počkal, až jeho mladší bratr zavrtí hlavou, a pak pokračoval: „Také si dám něco k jídlu. To, co máš ty, vypadá lákavě. Ale jakmile učiníme zdvořilosti zadost, vrátíme se co nejdříve domů.“

„Proč?“ Na Fradově tváři se objevily obavy. „Doufám, že Pradtak tebe nebo naši sestru neurazil.“ Ruka mu zabloudila k jílcům meče. „Jestli ano—“

„Ne, ne,“ řekl Abivard rychle. „Nic takového. Ale v téhle pevnosti se necítím dobře. Čím dříve znovu uvidím panství Vek Rud, tím budu raději.“

Tu a tam se v Makuranu nacházela úrodná země. Mezi tím byla poušť. Po šterkové cestě, spojující Abivardovo a Pradtakovo panství, nebyla vidět ani ještěrka.

On a jeho družina vyrazili časně ráno, aby urazili co největší kus cest', než nadejde polední žár. Jak slunce stoupalo výš a výš, zabarvily se kopce na severu a západě růžovými a korálovými stíny, a mnozí si ukazovali na jejich krásu. Když však slunce vystoupalo ještě výš, ztratily jeho paprsky půvabné ranní zabarvení a hory odhalily svou skutečnou tvář — pochmurnou hněd' a popelavou šed'. „Ty kopce se chovají jako ženy,“ prohlásil Frada. „Setřít z nich líčidla a veškerá krása je tatam“

Většina jezdců se jeho poznámce srdečně zasmála. Za jiných okolností by se k nim připojil i Abivard. Teď však setrval v zamyšleném tichu, neboť měl obavy, jak se Denak daří v Pradtakově náručí a v ženských komnatách pevnosti

Nalgis Crag. To mu připomnělo, jak se asi cítí Roshnani na panství Vek Rud. Když s Denak odjížděli, vše se zdálo být v pořádku, ale mezitím se mohlo ledacos přihodit.

„Myslíš, že kovář během naší nepřítomnosti dokončil tu zbroj?“ zeptal se ho Frada. „Vím, že tahle první bude tvoje — ty jsi koneckonců dihqan. Ale moje bude hned druhá.“

„Nebud' tak dychtivý ji nosit,“ odpověděl Abivard. „Kdyby mělo naše panství v době Perozova tažení sedm zbrojí, vyrazil bys s námi pravděpodobně do stepí, což znamená, že bys byl teď nejspíš mrtev.“

Frada si jen odfrkl. Nevěřil, že by ho mohlo potkat něco zlého. Ani Abivard tomu dříve nevěřil, dokud nespatřil Perozův prapor, řítící se do pastí nomádů. Od té doby nepochyboval, že neštěstí může potkat kohokoliv, včetně vladaře.

Uprostřed skalnaté vysušené pláně, na které nerostly ani trnité křoviny, byla modrá, jiskřivá fata morgána — Godarz jí vždycky říkal jezero duchů — která v nezkušených poutnících vzbuzovala dojem, že je tu spousta vody. Bylo podivuhodné, že vzdálenost poutníků od jezera zůstávala pořád stejná, a že vodní iluze jim nikdy nedovolila, aby do ní vstoupily jejich nohy. Žíznlivý cestovatel, který by nevěděl, že jezero je jen iluze, by jistě při jeho pronásledování zemřel.

„Jestli nás Khamort'ané napadnou, doufám, že se Bůh postará o to, aby se pokusili napít z jezera duchů a aby se tak vehnali do náruče smrti,“ řekl Abivard.

„Možná, že přece jen nepřekročí Degird,“ řekl Frada. „Kdyby chtěli vyplenit Makuran, cožpak by tu už dávno nebyli?“

„Kdo může říct, jaké jsou plány nomádů?“ opáčil Abivard. „Bojujeme s obyvateli stepí již od dob, kdy po zemi kráčeli dávní hrdinové. Občas jsme vyhráli my, občas oni.“ Jen zřídka, pomyslel si, dosáhla jedna strana tak naprostého vítězství.

Když se den nachýlil ke konci, hledali jezdci příhodné místo, kde by se mohli zastavit na noc. Po tiché poradě s muži staršími a zkušenějšími než on sám, Abivard vybral vrcholek malého kopce, na kterém rostlo několik křovisek, díky kterým se dal zapálit strážní oheň. Nepotřeboval radu k tomu, aby vyslal hlídky do trojúhelníku kolem tábora.

Kdokoli, bandita či nomád, který by je chtěl v temnotě překvapit, by na jednu z nich musel narazit.

Nevěděl, jestli jeho opatření napomohla k tomu, že strávili klidnou noc, ale měl v úmyslu je zopakovat, až nadejde další večerní soumrak. Poté, co si osmažili palačinky, které zapili vínem, vydali se znovu na cestu k panství Vek Rud.

Tak uplynulo několik dní, během kterých se stále blížili ke své pevnosti. Najednou, asi hodinu před polednem, když si zrovna Abivard pohrával s myšlenkou, že by si odpočinuli někde ve stínu, dokud se trochu neochladí, zpozoroval skupinu mužů na koních, kteří se k nim blížili.

„To není karavana,“ řekl Frada s údivem v hlase. „Nemají žádné nákladní koně. Zajímalo by mě, co jsou zač.“ Zastínil si oči rukou a pozorně se na blížící muže zahleděl.

„Oni nepochybně přemýšlejí o tom, co jsme zač my.“ Abivard vyzkoušel, zda jeho meč v pochvě volně klouže a zda má připravené kopí. Muži, kteří se blížili, mohli být poutníci, podobně jako jeho skupina. Nebo to také mohli být bandité, a v tom případě padne kosa na kámen. Obě skupiny byly zhruba stejně početné a bandité se ani výcvikem ani výzbrojí nemohou rovnat Abivardovým mužům.

Frada se na ně znovu pozorně zahleděl. „Jedou na mizerných malých konících,“ řekl. „Nejsou o nic lepší než ten stepní poník, na kterém jsi přijel z—“ Zarazil se s ústy dokořán a s doširoka rozevřenými očima.

Abivard věděl, co ho právě napadlo. To samé došlo i jemu. „Khamort'ané!“ vykřikl nahlas. „Seřadte se do bojové linie. Bůh je mi svědkem, že se postaráme o to, abychom dosáhli alespoň malé pomsty.“

Jeho společníci se seřadili po obou stranách cesty. Nebyli cvičeni pro boj ve skupině, ale věděli, co musí udělat. Když Abivard mávl rukou, aby vyrazili kupředu, pobídlí své koně do klusu. Nebyl důvod řítit se tryskem, dokud se nedostanou k nepříteli na kratší vzdálenost.

„Zůstaňte v řadě,“ přikazoval Abivard, oči upřené na nomády. Ti se na chvíli zmateně zarazili, zřejmě překvapení, že druhou skupinu netvoří jejich krajané. Ale pak se i oni seřadili do bojové linie, i když mnohem neuspořádaněji než jejich makuranští protivníci. Vyrazili však bez zaváhání, stejně jako Abivardovi muži.

„Makuraan!“ vykřikl Frada. V okamžiku ze sebe celá svatební družina vyrazila válečný pokřik. Jak si Abivard všiml, nikdo nevykřikoval jméno Velekrále Smerdisa. Byl na trůnu příliš nový, než aby se stal pro zemi, které vládl, symbolem. I Khamort'ané odpověděli ostrým pokřikem. Abivardovi jejich výkřiky, kterým nerozuměl, připadaly jako vytí divokých zvířat. Pak, všichni téměř ve stejné chvíli, natáhli nomádi ruce přes levá ramena pro šípy, postavili se ve svých zkrácených tmenech a vystřelili. Abivard zvedl štít. Kolem hlavy mu proletěl šíp, který bzučel jako rozzuřená vos. Jeden z jeho mužů ze sebe vyrazil výkřik bolesti, ale udržel se na koni.

„Tryskem!“ vykřikl Abivard a pobídl svého koně kupředu.

Khamort'ané přerušili svůj vlastní postup, otočili koně a začali prchat směrem, ze kterého přijeli. Při ústupu vystřelovali přes ramena další šípy. Tímto způsobem však neměli dobrou mušku a muži, kteří je pronásledovali, přestože nebyli

zakuti v železe, byli dobře chráněni proti náhodným zásahům. A protože makuranští koně na sobě neměli obvyklou těžkou zbroj, dokázali běžet mnohem rychleji než obvykle. Rychle nomády doháněli.

Nomádi si to také uvědomili. Rozdělili se do několika malých skupin a vyrazili různými směry přes holou pláň.

Abivard a Frada zůstali bok po boku a pronásledovali dvojici Khamorťanů. Jeden z nomádů vytasil svůj zakřivený scimitar, ale příliš pozdě. Abivardovo kopí ho zasáhlo do zad těsně pod levé rameno. Abivard až dosud netušil, jak málo odporu kladou maso a kosti ostrému hrotu kopí. Khamorťan doširoka rozhodil paže a meč mu vypadl z ruky.

Vydal ze sebe bublavý výkřik a zřítel se na zem.

Když Abivard vytáhl kopí z rány, vyrazila nomádovi z díry na zádech krev. Hrot kopí, předtím jasný a blyštivý, byl nyní pokrytý rudou krví stejně jako část dřevce. Abivard ztěžka polkl. Mluvit o zabíjení Khamorťanů bylo snadné, ale krutá realita ho málem přinutila vyzvrátit snídani.

„Není čas na slabost,“ řekl si nahlas a pobídl koně, aby se podíval, jak si vede Frada proti druhému nomádovi. Jeho mladší bratr bodl kopím a minul. Ted' používal svou zbraň,

aby Khamorťana udržel v uctivé vzdálenosti. Abivard vyrazil k bojujícímu páru. Když Khamorťan otočil hlavu, aby se postavil novému nepříteli, prohnal mu Frada hlavici kopí krkem.

Vytryskla krev. Její železitý zápach naplnil Abivardova chřípí a připomněl mu zápach provázející porážení ovci. Rozhlédl se kolem, aby zjistil, jak si vede zbytek svatební družiny.

Dva velcí koně leželi na zemi a další utíkal přes pláň s prázdným sedlem. Khamorťané však ztratili šest nebo sedm mužů a zbytek před Makuraňany divoce prchal. Bojová linie nevydržela dlouho, ale i tak přinesla Abivardovi a jeho mužům vítězství.

Očekával, že ostatní vybuchnou v radostný jásot, jásot, který byl Makuraňanům upřen, když vpadli do stepi. Nic takového se však nestalo. Ani sám Abivard neměl chuť jásat. Stejně jako ostatní byl rád, že zůstal naživu.

Dojel k nomádovi s hustým plnovousem, oděnému v jemné kůži, který ležel na zemi. Jednu nohu měl zkroucenou v nepřírovnalém úhlu. Khamorťan měl obě ruce přitisknuté na břicho v bezúspěšné snaze zastavit tryskající rudý přívál, se kterým odplouval jeho život. Abivard mu kopím probodl krk. Nomádovo tělo se několikrát zachvělo a pak ztichlo.

„Proč jsi to udělal?“ zeptal se Frada. „Nepřežil by své zranění,“ odpověděl Abivard a pokrčil rameny. „Nemám žaludek na to mučit hojen tak pro zábavu. Co jiného jsem měl dělat, než ukončit jeho trápení? Modlím se k Bohu, aby někdo to samé udělal pro mne, kdybych se dostal do stejné situace.“

„Když to postavíš takhle, tak to, co říkáš, dává smysl.“ Zdálo se, že Fradův hlas zní překvapeně a zřejmě mu připadala podivná myšlenka, že by se mu něco podobného mohlo přihodit v bitvě. Abivard to chápal. Ještě před několika týdny měl stejný pocit. Ted' už nikoliv. Už věděl, jak to chodí.

Makuraňané se znovu shromáždili. Někteří sesedli, aby svým padlým nepřátelům sebrali luky a šípy, zakřivené meče a ozdoby. „Podívejte se,“ zavolal někdo a zvedl zlatou brož. „Tohle je makuranská práce, jistě kořist z prohrané bitvy na pláních.“

„Pak je správné, že se vrátila, kam patří,“ poznamenal Abivard. Rozhlédl se kolem sebe, aby zjistil, jaké ztráty jeho skupina utrpěla v boji. Někdo zrovna zlomil šíp, který Vidarnagovi vězel v paži a protáhl jej ven. Obvaz, kterým ovázali zranění, zrudl, ale nepříliš rychle. Farnbag měl sečnou ránu na tváři, skrz kterou mu prosvítaly zuby. Mělo by se to hned sešít, pomyslel si Abivard, nebo tam bude mít až do smrti jizvu. Několik dalších mělo lehčí zranění.

A chyběli Kambujiya a Dostaň. O půl furlongu dál našli tělo a vedle něj kopí. Makuraňanova helma ležela na zemi, takže byla vidět hlava s prořídlnými vlasy. Takže to byl Dostaň. A tamhle leží Kambujiya.

„Kéž jim Bůh dá mír,“ řekl Abivard. V duchu provedl několik výpočtů. Svatební družina byla asi dva dny cesty daleko od panství Vek Rud. Konec jejich cesty bude smutný, ale...

„Přivážeme je na nákladní koně. Necháme je spočinout v zemi našich otců.“

„A ať se šakali, havrani a supi postarají o padlé Khamorťany,“ dodal Frada.

„Ano,“ řekl Abivard, „a ať si na nich pochutnají.“ Prohrábl si vousy na bradě gestem, které převzal od svého otce.

„Ted' musíme zjistit, jestli tu byli tihle nomádi na vlastní pěst, nebo jestli jsou součástí větší skupiny. Jestli je tomu tak...“ Zachmuřil se. Jestli je tu nomádů víc, jeho naděje, že nomádi zůstanou na své straně Degirdu, přijde vniveč.

Poté, co byly mrtvoly dvou zabitých mužů naloženy na koně, vyrazili Makuraňané znovu na severozápad. Ted' museli jet opatrně, neboť z kteréhokoli směru mohlo přijít ohrožení. Vyslali zvědy. Jeden jel několik furlongů před nimi, druhý ve stejné vzdálenosti za hlavní skupinou, kde sloužil jako zadní stráž.

Po zbytek dne však už neviděli žádného nomáda. Když se přiblížil večer, hledal Abivard obranyschopné tábořiště s mnohem větší péčí než předešlého večera. Tehdy se obával, co by se mohlo stát. Ted' věděl, že ohrožení má mnohem hmatatelnější podobu.

Nakonec našel příkrý kopec, který by mohl být korunován pevností, pokud by ovšem v okolí byla nějaká voda. Stejně jako před tím vyslal tři zvědy do trojúhelníku kolem tábořiště. I on sám si vzal hlídku a uprostřed noci vystřídal Fradu.

„Všude klid,“ sdělil mu jeho bratr a zív. „Před ostatními bych to neřekl, ale nelíbí se mi, s jakou přijedeme domů,“ dodal ztišeným hlasem.

„Ano, mám stejný pocit,“ odvětil Abivard také tiše. „Svatební družina by se měla vracet s radostí a nadějí. Namísto toho uslyšíme nářek žen hned, jak projedeme branou pevnosti.“ Rozhodil ruce. „Ale máme snad na výběr?“

„Nezdá se mi,“ odvětil Frada. „Ale v celém Makuranu bylo již letos prolito příliš mnoho ženských slz.“

„Což ovšem neznamená, že nebudou prolity další.“ Abivard svého bratra poplácal po zádech. „Bojoval jsi dobře. Ted' se vrať zpátky k ohni a odpočiň si.“

Frada udělal pár kroků, pak se zastavil a obrátil se. „Je to horší, než jsem si myslel — ted' mluvím o bojování. Krev, zápach, strach —“ Než zmínil to poslední, zaváhal, jako by se bál, zeje to zženštilé.

„Ach ano,“ řekl Abivard. Ve tmě neviděl bratrovu tvář. Frada stál mezi ním a září ohně. Všiml si však, že Godaržův mladší syn vydechl úlevou.

Abivard na hlídce chodil sem a tam, protože věděl, že jinak by mohl usnout. Kromě zvuku jeho kroků však byla noc tichá. Jednou, daleko odtud, uslyšel zaštekám lišky. Protože dlouho před tím byl klid, Abivard při tom zvuku hmátl po meči.

Zasmál se vlastní nervozitě a znovu začal přecházet sem a tam. I jemu samotnému však ten smích připadal prázdný. Kvůli Khamorťanům, pohybujícím se volně po Makuranu, bude každý poutník, který se vydá z dohledu pevnosti, riskovat přepadení. Někteří z těch, kteří nebrali v potaz možná nebezpečí, se stanou obětí nebezpečí skutečných. Měsíc nebylo vidět. Noc byla černá a na nočním nebi svítily hvězdy jako nepatrné drahokamy na temném sametu. Od horizontu k horizontu se táhl světlý pás záře, kterou Makuraňané nazývali Boží Plášť. Abivard si nepamatoval, že by ji kdy viděl jasněji.

Pak po noční obloze přeletěla padající hvězda a hned za ní druhá. Zašeptal modlitbu za duše Dostána a Kambuiji, které se na těchto hvězdách nesly do propasti. Spadla třetí hvězda. Nemohl uvěřit tomu, že na ní letí duše jednoho z Khamorťanů. Na drahou stranu dnes velmi pravděpodobně pod meči nomádů padlo víc Makuraňanů, než jen jeho dva společníci.

IV.

Jezdec vytáhl zpoza opasku koženou trubici napuštěnou voskem, aby se zajistila její nepromokavost. S rozzářeným obličejem odtrhl zátku a podal Abivardovi svitek pergamenu, který byl uvnitř. „Prosím, pane.“

„Děkuji.“ Abivard dal poslovi půl stříbrného arketu - lidé při rozměňování často mince sekali na kousky. Jezdec se uklonil v sedle, pak pobídl koně patami a odjel z pevnosti Vek Rud.

Abivard rozbil svitek. Byl si jistý, že dopis je od Denak. Nejenže si posla pamatoval ze své cesty do panství Nalgis Crag, ale nikdo jiný kromě jeho sestry mu neměl důvod psát. Pohled na její pečlivý rukopis mu na tváři vyloudil úsměv. JDihqanovi Abivardovi posílá pozdravy jeho milující sestra Denak, četl, mumlaje si slova nahlas, jako kdyby přivolával vzpomínky na její hlas. Jlíám větší radost, než dokážu vyjádřit, že ses po boji s Khamorťany dostal bezpečně domů. Na tomto panství jsme žádného z nomádů neviděli a já doufám, že ani neuvidíme. A jak si můžeš povšimnout, můj manžel Pradtak nemá nic proti tomu, abys mi psal a já ti mohu psát odpověď. Myslím, že byl překvapen zjištěním, že umím psát. Myslím, že jsem jediná žena, která to tu umí.

Když Abivard dočetl až sem, zamračil se. To, že se liší od ostatních, ji možná život v ženských komnatách vůbec neusnadní. Pokračoval ve čtení: „Pradtak se s nesmírnou péčí stará o to, aby jeho panství prosperovalo, a také má potěšení z lovu. Stále ještě nemůže jezdit na koni a nemůže se dočkat dne, kdy bude znovu moci vyrazit na hon za divokým oslem a gazelou.“

A dne, kdy se bude moci přestat starat o panství a vyrazit za zábavou, četl Abivard mezi řádky. Jeho otec často troustil poznámky 6 dihqanech, kteří na první místo stavěli svá potěšení. Tyto poznámky rozhodně nebyly lichotivé. Některé z nich zřejmě zaslechla i Denak. Abivard byl zvědavý, zda se snaží svého manžela napravit.

Znovu se začel do dopisu. „Protože umím číst a psát, den ode dne mi svěřuje větší část správy panství. Všechno je tu pro mne nové a mám teď větší odpovědnost, než na jakou jsem byla zvyklá. Vždycky, když jsem na pochybách, snažím se udělat to, co by na mém místě udělal náš otec. Až dosud se mi to vždy osvědčilo, kéž by to tak fungovalo i nadále. Doufám, že se máš dobře a dychtivě čekám na tvou odpověď.“

Takže otec nyní vlastně vládne dvěma panstvím. Tato myšlenka Abivarda donutila k úsměvu. Domníval se, že i Godarž by se tomu usmál. Podle dopisu byla Denak na nejlepší cestě stát se Pradtakovou pravou rukou a možná i třemi prsty na levé.

Sroloval dopis a vložil jej zpátky do pouzdra. Později jej přečte Burzoe, která bude nepochybně pyšná na to, co její dcera dokázala. Napadlo ho, zda by jej neměl přečíst i Roshnani. Ta by z toho však mohla získat pocit, že po ní chce, aby se pokusila vést panství Vek Rud, jako Denak vede panství Nalgis Crag. Abivard však nebyl žádný Pradtak. Měl své vlastní představy o tom, jak vést panství.

Prozatím bude s pastevcí posílat vojáky, aby je a jejich stáda chránili před malými loupeživými skupinami Khamorťanů. Pokud se rozhodne na jeho území vpadnout celý klan nomádů, nebudou strážce stačit na to, aby nepříteli zadržely, ale Abivard stále doufal, že k tomu nedojde. Bohužel od chvíle, kdy vstoupil do Pardraye, se žádá z jeho nadějí nenaplnila.

„No,“ prohlásil všeobecně, „všechno, co se mohlo pokazit, už se pokazilo. Odteď se mohou věci už jen zlepšovat.“ Pokřik z opevnění přinutil Abivarda vyběhnout po schodech co nejrychleji: „Vojáci! Vojáci pod zástavou Velekrá-le!“ Abivard pohlédl směrem, kterým ukazoval strážný a spatřil blížící se jednotku. Byla větší, než očekával, několik set mužů, kteří měli přes železnou zbroj přehozeny pláště v jasných barvách. Jestli zaútočí na Khamorťany, způsobí jim těžké ztráty. Abivardovo srdce při pohledu na vracející se makuranskou moc poskočilo radostí. „Otevřete bránu,“ vykřikl. „Pojďme tyto hrdiny přivítat.“

Když se brána pomalu otevřela, Abivard seběhl na nádvoří, aby přichozí osobně přivítal. Všechny pochybnosti, které měl o Velekráli Smerdisovi, zmizely jako krátká jarní přeháňka vpijející se do vyschlé pouštní půdy. Nový vládce natahoval ruku, aby ochránil své vzdálené provincie.

Na nádvoří se zdaleka nevešli všichni jezdci. Abivard přikázal, aby služebníci přinesli chléb a víno těm, kteří museli čekat před pevností. „Požehnej vám Bůh za to, že přicházíte na hranici v hodině naší nouze,“ řekl veliteli Smerdisových vojáků, drsně vyhlížejícímu veteránovi s šedým knírem s navoskovanými špičkami.

I od muže, který byl pouhým vojákem, očekával zdvořilou odpověď. Obyvatelé Makuranu byli schopni vyměňovat si zdvořilé komplimenty od rána do večera. Ale velitel, místo aby velebil Abivardovu pohostinnost či aby pochválil

postavení pevnosti, byl postižen náhlým záchvatem kašle. Když byl nakonec schopen promluvit, řekl: „Asi by bylo lepší, vznešený dihqane, kdybyste svou chválou poctil tady mého kolegu, slovutného Murghaba.“

Abivard původně slovutného Murghaba považoval za velitelova písaře. Byl to seschlý mužik v prostém šedohnědém kaftanu, který se na koni zjevně necítil dobře. Ale jestli

o něm voják tvrdil, že on je tou nejdůležitější osobou, musel ho Abivard patřičně přivítat. Hluboce se uklonil: „Jak mohu posloužit šlechtnému služebníkově Velekrále Smerdis, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá?“

„Tvá zdvořilost tě ctí,“ řekl Murghab hlasem, který skřípěl jako zrezavělé panty. „To, co mě sem přivádí, lze vyjádřit stručně: Velekrál Smerdis pocituje nedostatek stříbra, a proto se rozhodl vypsát pro všechna panství zvláštní daň.

Vyžadujeme od vás poplatek—“ rozbalil list pergamentu a jel po něm prstem dolů, dokud nenarazil na řádku, kterou hledal, „—osm tisíc pět set stříbrných arketů nebo jinou měnu stejné hodnoty. Tato daň je splatná s okamžitou platností.“

Teď se rozkašlal Abivard, či se, přesněji řečeno, začal dusit. Navíc se cítil jako idiot. Teď už nemohl říct ne, když dovolil tolika Velekrálovým válečníkům, aby vstoupili přímo do pevnosti Vek Rud. Tucet z nich sedělo na koních mezi ním a dvěma do citadely. Sledovali ho se zdvořilou, ale pečlivou pozorností — byli na potíže připravenější, než byl původně on.

Sebral se. Požadovanou částku měl v pokladnici. Jestli ji Smerdis využije k obraně království, budou to dobře utracené peníze, jakkoli Abivard litoval toho, že se s nimi musí rozloučit. „Doufám, že Velekrál použije mé stříbro i stříbro, které získá od ostatních dihqanů k tomu, aby najal nové vojáky a zaměstnal kováře na výrobu zbrojí a zbraní,“ řekl.

Slovutný Murghab neodpověděl. Udivený Abivard pohlédl na vojenského velitele. Důstojník se ošil v sedle, čekal až Murghab odpoví, ale když se tak nestalo, odpověděl sám.

„Velekrál Smerdis přikazuje, abychom všechny vybrané peníze zaplatili jako daň Khamort'anům. To má zajistit, že nomádi se stáhnou na svou stranu Degirdu a zůstanou tam už navždy.“

„Cože?“ zavrčel Abivard a zapomněl na výhodu, kterou vůči němu měli Smerdisovi vojáci. „To je šílené!“

„Tak přikázal Velekrál Smerdis, a tak se také stane,“ prohlásil Murghab. „Kdo jsi, abys zpochybňoval vůli Velekrále?“ Z tohoto hlediska byl Abivard nikdo a věděl to. Místo aby Murghabovi odpověděl, obrátil se na velitele. „Ale což-pak nechápete, statečný kapitáne, že když teď, v době naší slabosti, zaplatíme takovou daň, jen tím nomády povzbudíme, aby nás v budoucnosti každoročně obírali o nové hromady stříbra?“

„Tak přikázal Velekrál Smerdis, a tak se také stane,“ řekl důstojník neutrálním tónem. Přestože zopakoval Murghabova slova, jeho výraz a chování napovídaly, že je velice nespokojen s politikou, kterou dostal rozkaz prosazovat.

„Zmíněná suma je splatná s okamžitou platností,“ řekl Murghab. „Proto neplýtvěj časem ani na to, aby ses poškrábal na hlavě. Nechceš být přece obviněn z toho, že odporuješ Velekráli?“

Kdyby si Abivard ty vyděrače nepustil až do domu, pravděpodobně by se rozhodl odporovat — dávat stříbro Khamort'anům bylo to samé, jako kdyby je naházel do řeky. Za těchto okolností... S nesmírnou hořkostí proto řekl:

„Vyčkejte zde, ó slovutný Murghabe.“ Nemohl odolat tomu, aby mužův titul nevyslovil sardonickým tónem. „Přinesu vám to, co chcete, a doufám, že si mé stříbro Velekrál Smerdis — a Khamort'ané — užijí.“

Godarz byl metodický člověk. Stříbro v místnosti, která sloužila jako pokladnice, bylo uloženo v kožených vacích po tisíci arketech. Abivard vzal do každé ruky jeden vak, vydechl námahou a odnesl je chodbou ven na nádvoří, kde je postavil před Murghabova koně. Tuto cestu vykonal ještě třikrát.

„Vyčkejte ještě chvíli, slovutný pane,“ řekl, když přinesl osm tisíc arketů. Vrátil se do pokladnice. Zůstaly v ní pouze tři vaky mincí a několik prázdných pytlů, které byly srovnané v rohu a čekaly na naplnění. Abivard vzal jeden z nich a sypal do něj cinkavé stříbrné mince tak dlouho, dokud vak nevážil zhruba tolik jako ten, ze kterého bral peníze.

Povzdechl si. Tohle rozhodně nebyl způsob, jakým chtěl Godarz \$ penězi naložit. Chtěl, aby stříbro zůstávalo v pokladnici, ne aby někdo většinu odvezl pryč. Abivard s tím však nemohl nic dělat, ne teď. Vynesl napůl plný vak ven a položil jej k ostatním. „Možná je v něm o dvacet nebo třicet arketů méně nebo naopak více. Bude vám to takhle stačit nebo chcete, abych to přesně spočítal?“

Murghab našpulil rty. „Rozkaz Velekrále, nechť vládne

mnoho let, požaduje osm tisíc pět set arketů, ne více a rozhodně ne méně. Takže jsem toho názoru, že—“

„Takhle je to v pořádku, pane,“ přerušil ho důstojník, který vedl oddíl královských vojáků.

„Děkuji vám, že jste nám tak ochotně vyšel vstříc.“

Co jiného bych měl podle tebe dělat, když jste mi nalezli až do pevnosti? pomyslel si Abivard. Voják se však v každém případě alespoň přiklonil ke zdvořilostem, které byly všem Makuraňanům tak drahé. Abivard na tváři vykouzil nejlepší výraz, na jaký se kdy zmohl, lehce se uklonil a řekl: „Pro každého poddaného je poctou sloužit Velekráli způsobem, jakým je potřeba. Mohl bych znát vaše jméno, abych vás mohl velebit za způsob, jakým vykonáváte své povinnosti?“

„Vaše slova chvály jsou přehnaná,“ odpověděl voják. Abivard zavrtěl hlavou. Přál si, aby se se slovutným Murghabem nikdy nesešel. Nemohl to říct nahlas, ale měl pocit, že důstojník to ví. „Co se týče mého jména, pane, jsem Zal.“ dodal voják.

„Zal,“ zopakoval Abivard a pečlivě si to jméno uložil do paměti. Byl si jistý, že ho nezapomene. Věděl, že nezapomene ani jméno Murghab, i kdyby se o to jakkoli pokoušel. „Čím vám mohu dále posloužit?“ zeptal se.

„Myslím, že jsme tu skončili.“ Zal Abivardovi zasalutoval. Na jeho rozkaz dva muži sesedli a naložili stříbro na trpělivý hřbet nákladního koně. „Nechť vám Bůh zajistí pokračující prosperitu,“ řekl Zal bez zjevné ironie.

Proč? Abyste se sem mohli vrátit a znovu mě obrát? Abivard dospěl k názoru, že nejspíš proto. Tak obrovskou daň by si už nejspíš nemohl dovolit... a teď už byl chytřejší, než aby Smerdisovým mužům znovu otevíral brány. Až po něm budou chtít příště nějakou daň, budou ji muset získat tím těžším způsobem.

Dihqanova ložnice měla okno na východ, takže její obyvatel se mohl rozhlížet po svém panství. Okno také vpouštělo

dovnitř sluneční paprsky již od časného rána, takže její obyvatel byl nucen ráno brzy vstávat. Kdyby tato komnata nepatřila dihqanům už dávno před Godarzem, byl by Abivard přesvědčen, že byla postavena podle otcova plánu. Ať už však ta myšlenka patřila komukoliv, fungovala pořád stejně dobře.

Sluneční paprsky ho přinutily otevřít oči. Posadil se na posteli a protáhl se. Roshnani ležela zády k oknu, takže pořád ještě spala. Usmál se a něžně ji pohládl po křivce jejího obnaženého boku. Jeho kůže, opálená lety strávenými na slunci, byla mnohem tmavší než její.

Dihqanova žena by měla být bledá, pomyslel si. Ukazuje to na to, že nemusí opouštět ženské komnaty a pracovat jako vesnická žena. Ani po Smerdisovu vyděračskémčinu to s panstvím tak špatné nebylo.

Roshnani se zavrtěla. Abivard odtáhl ruku, nechtěl ji vzbudit. Tím, jak se pohnula, však vystavila tvář slunečním paprskům. Snažila se otočit, ale příliš pozdě. Její oči se otevřely.

Když spatřila Abivarda, usmála se. „Dobré ráno, slunce v mém okně,“ řekla. „Možná, že během dnešní noci jsem počala chlapce.“ Položila si ruku na podbřišek.

„Možná ano,“ odpověděl Abivard. „A jestli ne, můžeme to zkusit pořád dál.“ Udělal gesto, jako by na ni chtěl skočit. Byla to však jen hra. Věděl, že Roshnani na takové věci nemá po ránu náladu. A tak se nad ní jen sklonil a zlehka ji políbil. „Kdo by si byl pomyslel, že dohodnuté manželství, přestože jsme se před svatebním dnem vůbec neviděli, nám může přinést takové štěstí?“

„Já jsem tě viděla,“ opravila ho. „Sice špatně, protože jsem měla tvář zakrytou tím závojem, ale viděla jsem tě.“

„A?“ zeptal se a dožadoval se tak komplimentu.

„Neutekla jsem,“ odvětila. Šťouchl ji do žeber. Roshnani vyjekla a šťouchanec mu oplatila. Abivard byl lechtivý, což byla slabost, kterou jeho otec a bratři bez milosti zneužívali. Popadl Roshnani za ruce a držel jí je u těla, aby jej nemohla lechtat. Pak už vše následovalo jedno za druhým a Abivard za chvíli zjistil, že Roshnani přece jen má náladu na ranní hrátky.

Poté řekl: „Toužím po tobě. Chci tě k sobě zavolat i tuto noc.“

„I já po tobě toužím,“ řekla a prstem mu přejela po hrudníku. „Ale měl bys být moudřejší a vybrat si nějakou jinou.“

„Proč?“ zamračil se Abivard. Po tom, mít k dispozici

mnoho krásných žen, by toužil leckterý mladý muž. Jak Abivard zjistil, skutečnost byla mnohem horší. Samozřejmě, občasná změna by mohla být dobrá, ale on dával Roshnani přednost před ženami, které zdědil po Godarzovi.

Když jí to řekl, rozzářila se jako právě zapálená lampa. „I tak by sis měl raději pro dnešní noc vybrat nějakou jinou,“ zopakovala. „Pokud budeš chodit spát jen se mnou, budou mě ostatní ženy nenávidět — a tebe také.“

„Copak už to došlo tak daleko?“ zeptal se Abivard poplašeně.

„Myslím, že zatím ne, ale za zavřenými dveřmi jsem zaslechla náznaky nějakého reptání,“ odpověděla Roshnani. „Tvá matka by ti k tomu možná řekla víc. Myslím si však, že je lepší vzdát se kousku štěstí teď, než mnohem většího kusu později.“

Tato slova dávala smysl, Abivard byl zvyklý slýchat podobné poznámky od Burzoe, což znamenalo, že Roshnani měla tak dobré předpoklady stát se první ženou, v jaké by jen každý dihqan mohl doufat.

„Víš, co jsi?“ zeptal se jí. Zavrtěla hlavou. „Jedna žena z deseti tisíc,“ řekl. „Ne, ze sta tisíc.“

To mu od ní vysloužilo polibek, ale když se pokoušel o něco dalšího, Roshnani se odvalila pryč. „Musíš zůstat v kondici, abys se sebe dnes v noci mohl vydat to nejlepší,“ řekla.

Žertovně na ni zahrozil prstem. „Opovažuješ se zpochybňovat mé mužství?“ Ale protože měla ohledně dnešní noci pravdu, spokojil se jen s vlažnými protesty.

Když přišel večer, povolal místo Roshnani Ardini. Přišla do jeho ložnice v hedvábných šatech, které byly tak průhledné, že Abivard mohl vidět dvě malá mateřská znaménka, která měla těsně nad pupíkem. To ho vzrušovalo, ale Ardini se ke své škodě navoněla růžovou vodou tak, že se kolem ní vznášela silnější vůně než ubylínkáře. Měl sto chutí poslat ji zpátky do ženských komnat, aby vyčichla, ale nakonec tak neučinil. Nebylo důvodu ji ponižovat. Později toho litoval, neboť v jeho ložnici se vznášela vůně růží po několik dalších dnů.

Během dalších nocí pak Abivard záměrně přivolaával jednu po druhé své ostatní ženy. Několikrát si musel představit, že se ve skutečnosti miluje s Roshnani, ale úzkostlivě se snažil, aby si toho jeho partnerky nevšimly.

Pomyšlení na to, že vykonává svou povinnost, mu pomáhalo to zvládnout. Domníval se, že Godarze by to pobavilo.

Když svou povinnost vykonával, začal znovu většinu nocí trávit s Roshnani. Když sem tam trávil noc i s jinými ženami, bylo to jen na její naléhání. Věděl, že některé první ženy, kterým by dihqan věnoval takovou přízeň, by začaly být arogantní. Roshnani se však chovala, jako by byla jen jednou z mnoha. Abivard ji měl díky tomu ještě raději.

Jednoho rána po noci, kterou ve své posteli strávil sám — předešlého večera popíjel s Fradou a některými staršími nevlastními bratry víno, a když si šel lehnout, byl příliš opilý, než aby měl chuť na ženskou společnost — se probudil s tak silnou bolestí hlavy, že se nedokázal ani posadit. Převalil se na břicho a slepě zašmátral po svých sandálech.

Jediné, co se mu však podařilo, bylo to, že je odstrčil ještě dál od postele mimo svůj dosah.

„Jestli budu muset zavolat služebnou, aby mi našla boty, každý se dozví, jak špatně se cítím,“ řekl nahlas. Ze zvuku jeho vlastního hlasu ho hlava rozbolela ještě víc. Abivard se však nehodlal se svým stavem smířit. Vstal z postele — vlastně z ní spíš vypadl — nahmatl první sandál a pak druhý.

Jak tak byl skloněný k zemi, padl jeho krví podlitý pohled na něco pod postelí, co tam předtím určitě nebylo — ne, že by hledáním pod postelí strávil příliš mnoho času -malá, tmavě šedá čtvercová destička.

Aniž by se nějak zvláště zamýšlel nad tím, co dělá, natáhl ruku a zvedl ji ze země. Když ji odnesl na světlo, aby si ji mohl prohlédnout, pozdvihl obočí. Byla těžší, než by čekal. „Musí být z oliva,“ řekl.

Horní strana destičky byla úplně hladká, ale na druhé straně jeho prsty nahmataly nějaké značky, a tak ji otočil. A skutečně, na druhé straně byla do měkkého kovu vyrytá slova, pravděpodobně železnou jehlou. Když destička ležela

pod postelí, byla otočená dolů.

Když Abivard začal číst, ztuhla mu krev v žilách. Necht' ke mně tato destička a loutka, kterou udělám, připoutá

Abivarda pouty lásky. Necht' touhou po mně chřadne, necht' ho

tato touha ovine jako had. Jestli mě nebude chtít, ať pocítí takovou bolest, až si bude přát skočit do propasti. Pokud však touhou po mně zemře, ať nikdy nespátí Boží tvář. Ať se tak stane.

Abivard, pohybující se jako ve zlém snu, rozlomil prokletou destičku na dva kusy. Srdce mu bušilo a úplně zapomněl na bolest hlavy. Slyšel o ženách, které používaly kouzla, aby k sobě připoutaly muže, ale nikdy ho nenapadlo, že by se něco podobného mohlo stát v ženských komnatách pevnosti Vek Rud.

„Kdo?“ zašeptal. Roshnani? Tomu nemohl uvěřit — ale jestli ho uhranula, mohla být jeho nevíra součástí jejího kouzla.

Činila ho snad tak šťastným proto, že ho kouzlem přinutila, aby se do ní zamiloval?

Bylo to možné. Podíval-li se na celou záležitost s chladným odstupem, musel to připustit jako jednu z možností.

Napadlo ho, zda bude ještě někdy schopen věřit nějaké ženě, jestli se ukáže, že je to tak. Věděl však také, že vzhledem k tomu, že v poslední době do své ložnice postupně pozval i všechny ostatní ženy z ženských komnat, mu mohla destičku pod postel položit kterákoli z nich.

Chystal se zavolat Burzoe, ale pak zavrtěl hlavou. Bude lepší, když se o prokleté destičce nedozví ani jeho matka.

Kdyby ji o tom vyklouzlo jen jediné slůvko, což by se mohlo stát i tomu nejmoudřejšímu člověku, zavládl by v ženských komnatách chaos a každý by mohl začít podezřívát každého. Jestli dokáže najít způsob, jak tomu zabránit, bude to lepší.

Začal si tiše pohvizdovat mezi zuby a položil rozbité kousky destičky na postel. Když si na sebe natáhl kaftan a obul sandály, díky kterým destičku našel, vložil její kousky do váčku, který měl u opasku.

Když vyšel ze dveří a vydal se chodbou, uvědomil si, že úplně zapomněl na bolest hlavy. Je úžasné, co dokáže strach, pomyslel si. Nebyl to však způsob léčení, který by chtěl ještě někdy použít.

Vůně z kuchyně, která mu za obvyklých okolností připadala lákavá, však měla za následek, že se mu bolest hlavy vrátila plnou silou: takže léčba šokem byla jen dočasná. Spěchal přes nádvoří a vydal se do vesnice, která ležela na úpatí kopce.

Zaklepal na dveře jasnovidce Tanshara. Starý muž byl v celém panství vlastně jediný čaroděj, a proto Abivarda napadlo, zda prokletou destičku a loutku, která ji doprovázela, nepřipravil právě Tanshar. Abivard si však spíš dokázal představit, že by nebe zhnědlo a země zmodrala, než aby se Tanshar propůjčil k něčemu takovému.

Jasnovidec jednou rukou otevřel dveře a ve druhé držel skrojek chleba a pohár vína. Jeho oči, to nemocné i to zdravé, se mu rozšířily, když spatřil toho, kdo ho vyrušil při snídani. „Lorde Abivarde,“ prohlásil. „Pojďte dál. Prokazujete mému domu čest. Ale co vás přimělo navštívit mě tak časně ráno?“ V Tansharově hlase byla slyšet zvědavost.

Abivard počkal, dokud starý muž nezavřel dveře a pak vytáhl z váčku rozbité kousky destičky a ukázal mu je. „Když jsem ráno vstal, našel jsem tohle pod postelí,“ řekl prostým hlasem.

Jasnovidec natáhl ruku. „Mohu?“ zeptal se. Na Abivardovo přikývnutí vzal oba kousky olova, přiložil je k sobě a podržel je tak, aby si mohl přečíst, co je na nich vyryto. Tiše si mumlal zařikání, které četl a pak několikrát zamlaskal.

„Mám pravdu, když se domýšlím, že to tam nechala jedna z vašich žen, pane?“

„Nikdo jiný mě nenapadá. Vás ano?“ „Rozhodně ne,“ souhlasil Tanshar. „A co s tím mám udělat, pane? Cítíte se být pod vlivem toho kouzla? Magie lásky, stejně jako bojová magie, je velmi nejistá, neboť vášně její účinnost redukuje na minimum.“

„Upřímně řečeno nevím, zda jsem pod vlivem kouzla nebo ne,“ opáčil Abivard. „A nebudu to vědět, dokud se nedozvím, kdo tam tu destičku položil.“ Jestli to byla Roshnani, nevěděl, co bude dělat... Vlastně to věděl, ale nechtělo se mu na to ani pomyslet. Donutil se ke klidu. „Vím, že jsi věstec. Dokážeš zjistit, kdo mi tu věc dal pod postel?“ „Pane, myslím, že ano, ale jste si jistý, že to opravdu chcete?“ zeptal se Tanshar. „Pokud se budu muset podívat do ložnice ve chvíli, kdy se tam dostala ta destička, je pravděpodobné, že také uvidím vás a nějakou ženu při... intimním aktu lásky. Nebude vám to vadit?“

„Bude,“ řekl Abivard okamžitě. Nechtěl se o své soukromí s nikým dělit a už vůbec nechtěl, aby Tanshar spatřil v jeho loži některou z žen. Se zamračením se zamyslel a pak pozdvihl prst. „Na té destičce je napsáno něco o loutce. Dokážeš zjistit, kde je ta loutka ukrytá? To by mi mohlo napomoci zjistit, kdo ji udělal.“

„Panství má štěstí, že mu vládne muž tak moudrý, jako jste vy,“ řekl jasnovidec. „Udělám, co říkáte.“

Položil kousky prokleté destičky na stoličku a pak odešel do zadní místnosti svého malého domku. O chvíli později se vrátil s měchem na vodu a malou, lesklou miskou z téměř průhledného černého obsidiánu. Položil misku na oba kousky olova a do poloviny ji naplnil vodou.

„Musíme počkat, dokud se voda neustálí,“ řekl Abivardovi. „Pak ji nesmíme zvlnit ani naším dechem. Společně do ní nahlédneme, a pokud Bůh nerozhodne jinak, uvidíme, co chcete vědět. Nezapomeňte, že musíte myslet na to, co chcete najít.“

„Dobrá.“ Abivard čekal tak trpělivě, jak jen to šlo. Pohlédl na misku. Měl pocit, že voda už se ustálila. Věštění však nerozuměl ani za mák. Tanshar se mu nepokoušel radit, jak má vést panství, takže ani Abivard by mu neměl mluvit do jeho práce.

Když byl Tanshar konečně spokojen, řekl tiše: „Položte opatrně ruku na okraj misky — snažte se to udělat co nejjemněji — a soustřeďte se na Boha a Čtveřici a na to, co chcete zjistit.“

Abivard nevěděl, jak má v hlavě udržet dvě soustředěné myšlenky najednou. Pokusil se však udělat, oč jej Tanshar požádal. Obsidián ho hladil pod prsty, ale jeho dotek nepatrně rozvlnil hladinu vody. Pohlédl na Tanshara. Jasnovidec pokýval hlavou, tohle zřejmě nevadilo.

Když se voda znovu ustálila, neukázal se v ní obraz pokoje ani hlavy Abivarda a Tanshara, ale malá loutka z vlny a jílů,

téměř skrytá ve stínech. Byla ovázaná čtyřmi provázky, kolem hlavy, krku, hrudníku a nohou. Každý provázek byl smotan ze čtyř nití různé barvy.

„Tohle je perversnost, která popírá Čtveřici,“ řekl Tanshar tichým hlasem plným hněvu.

Abivard si povzdechl. Viděl sice loutku, ale už nic. Jiného, takže neměl představu, kde v pevnosti — pokud to vůbec je v pevnosti — se nachází. Ale tato myšlenka mu zřejmě mě pomohla k tomu, aby se celý výjev projasnil. Viděl, že loutka je ve stínu, protože leží za truhlou v Roshnaniině komnatě.

Odtáhl ruku z misky tak rychle, jako by si popálil prsty. Obraz na vodní hladině okamžitě zmizel a voda začala odrážet obvyklé věci. Spatřil svůj vlastní obličej, který, jak si bez překvapení všiml, byl plný smutku.

„Spatné zprávy?“ zeptal se Tanshar.

„Nemohly být horší,“ odvětil Abivard. Pomyšlení na to, že to, co považoval za radost, bylo pouhé čarodějnictví! Pořád nemohl uvěřit tomu, že ho byla Roshnani schopna takhle podvést. Ale jaké jiné vysvětlení by to mohlo mít? Panenka ležela v jejím pokoji v ženských komnatách. Kdo jiný by ji tam mohl dát?

Když to vyslovil nahlas, Tanshar odpověděl: „Proč to nezjistíte sám? Pokud si to budete přát, miska a voda stále čekají na váš pohled.“

Abivard málem odmítl. Pohled na Roshnani, ukrývající kouzelnou loutku, by ho mohl stát víc bolesti, než kolik byl schopen unést. Ale již dříve byl vystaven velké bolesti, takže se rozhodl, že nebude zbabělec, a že celý výjev shlédne až do konce. „Dobrá, budeme pokračovat,“ řekl ostře. „Chci mít v té věci naprostou jistotu.“

„Musíme znovu počkat, než se voda ustálí,“ řekl Tanshar. Abivard zamračeně čekal a neřekl ani slovo. Nakonec jasnovidec pokýval hlavou. Abivard opět položil ruku na misku a pak musel čekat, až zmizí malé vlnky, které jeho dotek vyvolal.

Tentokrát už věděl, co má očekávat. Na vodní hladině se znovu objevil obraz Roshnaniiny komnaty, a tentokrát byla vidět i Roshnani sedící na stoličce vedle truhly, za kterou byla schovaná loutka, jež měla Abivarda spoutat do osidel čarodějně vyvolané lásky. Byla skloněná nad nějakým vyšíváním a v hezkém obličejí měla výraz soustředění. Abivard pohlédl na Tanshara. Jasnovidec měl zavžené oči. Byl dobře vychován a nechtěl se dívat na dihqanovu ženu. V tu chvíli však na tom Abivardovi nezáleželo. Zíral na klidnou hladinu vody a čekal, až Roshnani vstane ze stoličky a ukryje loutku za truhlu.

Vzhlédla od práce a vstala. Abivard se přinutil k abso-
lutní nehybnosti, aby neporušil věštecké kouzlo. Díval se na obraz své ženy a přemýšlel, jak daleko do minulosti Tansharova magie zasahuje.

Ať už se výjev odehrál kdykoliv, Roshnani nešla k truhlici, od které byla vzdálená jen pár kroků. Namísto toho s úsměvem přivítala jinou ženu, která vstoupila do komnaty. Nově příchozí ukázala na vyšívání a něco řekla. Pro Abivarda se její rty samozřejmě pohybovaly bez zvuku. Ať už však řekla cokoli, Roshnani to potěšilo, neboť její úsměv se rozšířil.

Druhá žena znovu promluvila. Roshnani vzala vyšívání ze stoličky a opět se posadila. Znovu se dala do práce, možná druhé ženě ukazovala steh, který používá. Druhá žena ji chvíli pozorně sledovala — Abivard si nebyl jistý, jestli čas ve věštecké misce ubíhá stejně rychle jako ve skutečnosti — a pak se naklonila k truhlici.

Ted! Natáhla ruku k zadní hraně truhly, něco za ni vhodila, a pak ruku spustila podél těla. Roshnani, soustředěná na vyšívání, si toho vůbec nevšimla.

„Bože můj,“ řekl Abivard tiše. Stáhl ruku z vyleštěné obsidiánové misky. Kouzelný obraz zmizel, jako by tam nikdy nebyl.

Tanshar ucítil jeho pohyb a otevřel oči. „Dozvěděl jste se to, co jste chtěl, pane?“ zeptal se.

„Ano.“ Abivard otevřel váček u opasku, vytáhl pět stříbrných arketů a vtiskl je Tansharovi do ruky. Jasnovidec chtěl začít protestovat, ale Abivard jej umlčel: „Je pravda, že tolik peněz bych jen tak za něco neutratil, ne teď, když slovutný Murghab ve jménu Velekrále ožebračil mé panství. Ale věř mi, že za tvé služby je to ještě málo.“

„Jste tedy pod vlivem kouzla, pane?“ zeptal se Tanshar. „Jestli ano, nejsem si jist, zda mám dostatek sil na to, abych vás toho odporného očarování zbavil.“

Abivard se však zasmál a řekl: „Ne, zjistil jsem, že nejsem.“ Přemýšlel, proč tomu tak je. Možná, že jeho přirozená láska k Roshnani byla natolik silná, že kouzlo nefungovalo. Tanshar koneckonců říkal, že milostná magie je velmi nejistá.

„Jsem rád, že to slyším,“ řekl jasnovidec.

„A já jsem ještě raději, že to mohu říci.“ Abivard se Tansharovi uklonil, pak vzal oba kousky olověné destičky a vydal se po prašné cestě k pevnosti. Tu a tam se zastavil, dokud nenašel tři černé obličejky.

Když Abivard vstoupil do dveří, Roshnani vzhlédla od vyšívání. Úsměv, kterým ho obdařila, mu připomněl ten, který před nedávnem viděl ve věštecké misce. „Co tě sem přivádí?“ zeptala se. Napadla ji obvyklá odpověď, takže se jí na obličejí objevil rošťácký výraz, který však zmizel, když si lépe prohlédla Abivardovu tvář. „Ne, tohle jistě ne.“

„Ne, tohle ne.“ Abivard se otočil ke služebné, která uctivě čekala za ním. „Vyříd' mé paní matce a všem mým ženám, aby sem okamžitě přišly. Vím, že je brzo ráno, ale nepřijmu žádné výmluvy. Pospěš si.“

„Ano, pane.“ Služebná se uklonila a odspěchala. Pochopila, že se děje něco vážného, ale nevěděla co.

To samé platilo pro Roshnani. „Co se děje, můj manželi?“ zeptala se. V hlase jí zazněly obavy.

„Jen počkej,“ odpověděl Abivard. „Počkám si, až tu budou všechny ženy, abych se nemusel opakovat.“

Roshnaniina komnata se brzy zaplnila. Když přišla Burzoe, pohlédla tázavě na svého syna, ale Abivard mlčel. Některé jeho ženy si potichu stěžovaly, že byly vyrušeny od toho, co zrovna dělaly, jiné neměly zrovna radost, že se nestihly ani pořádně nalíčit. Většina však zvědavě čekala, co se bude dít. Do místnosti zvědavě nahlíželo i několik

Abivardových nevlastních sester.

Abivard udeřil rukou do truhlice. Ten zvuk přitáhl pozornost žen a na Abivarda se upřely všechny páry očí v místnosti. Vzal oba kousky rozbité destičky a zvedl je vysoko, aby si je všechny ženy mohly prohlédnout. „Víte, co to je?“ zeptal se klidně.

Odpovědi mu bylo naprosté ticho, ale oči žen hovořily samy za sebe. Ano, věděly to. Abivard oba kousky olova upustil na truhlici. Při dopadu se neozvalo sladké zacinkání, jaké by zaznělo v případě stříbrných mincí. Olovo při úderu vydalo prázdný, tupý zvuk.

Odsunul roh truhlice ode zdi a zašmátral za ní rukou, aby nahmatal loutku, která se tam ukrývala. Po chvíli ji našel, vytáhl ji a všem ji ukázal. Některá z žen — nevěděl která —

vyjekla. Abivard odmotal čtyři provázky, kterými byla loutka ovázaná. Pak loutku upustil na truhlici. Rozbila se na kousky.

Vytáhl jeden černý oblázek. Pomalu rozevřel prsty a upustil jej na podlahu. Vše muselo proběhnout podle pravidel.

Hlasem, ve kterém nezazněl sebemenší náznak emoce, řekl: „Ardini, rozvádím se s tebou.“

Mezi ženami proběhl povzdech jako vítr ohýbající obilné klasy. Ardini sebou trhla, jako by ji proklál mečem. „Se mnou!“ řekla příškrčeně. „Nic jsem neudělala. Tohle je Roshnanin pokoj, ne můj. To ona tě očarovala, aby s tebou mohla trávit tolik nocí, pane, ne já. Nás ostatní ženy, které jsme tu již celé roky, jsi nechtěl. To není správné, to není přirozené—“

„Viděl jsem tě ve věstecké misce, jak sem tu loutku ukrýváš,“ řekl a upustil na zem druhý oblázek. „Ardini, rozvádím se s tebou.“

„Ne, to jsem nebyla já. Byl to někdo jiný. Přisahám při Bohu. To ona—“

„Jestliže budeš falešně přísahat, bude všechno ještě mnohem horší.“ Klidně a nevzrušeně, jako voják podávající hlášení, Abivard přesně vypověděl, co spatřil na vodní hladině.

Všechny ženy znovu vydechly, všechny, kromě Ardini. „Ano, na ten den si pamatuji,“ řekla Roshnani. „Hnědou nití jsem vyšívala letícího ptáka.“

„Ne, to je lež. Já jsem to neudělala.“ Ardini úzkostně vrhala pohledy na všechny strany. Jako mnoho lidí si dokázala představit, co se stane, pokud její plán uspěje, ale vůbec ji nenapadlo, co se stane, pokud selže. Hlas jí klesl až k pouhému šepotu: „Nechtěla jsem nikomu ublížit.“ To mohla být dokonce pravda.

Abivard upustil třetí oblázek. „Ardini, rozvádím se s tebou.“ Tím bylo po všem. Upuštěním třetího oblázku a třetím zopakováním rozvodové fráze před svědky bylo manželství rozvedeno. Ardini začala kvílet. Abivard zaskřípěl zuby. Rozvést se s ženou, dokonce i s takovou, která ho zradila, bylo velmi těžké. Pokud věděl, Godarz se nikdy s žádnou ze svých žen nerozvedl, a tak mu také nenechal žádnou radu, jak se s tím vypořádat. Abivard si však nemyslel, že by existoval nějaký snadnější způsob, jak to udělat.

„Prosím—“ vykřikla Ardini. Ostatní ženy, jako by se dohodly, od ní o krok ustoupily.

„Byl bych v právu, kdybych tě vyhnal z ženských komnat, z této pevnosti, z tohoto panství, nahou a bosou,“ řekl jí Abivard. „Já budu velkorysý. Vezmi si své šaty a tolik věcí, kolik pobereš do obou rukou a zmiz odsud. Modlím se k Bohu, abychom se my dva už nikdy nepotkali.“

„Pokud jí dovolíš, aby se ještě vrátila do své komnaty, synu, pošli s ní někoho, kdo jí bude hlídat, aby proti tobě nezkoušela ještě nějakou magii,“ řekla Burzoe.

„Ano, to je moudré.“ Abivard se své matce uklonil. „Postaráš se o to, prosím?“ Burzoe přikývla.

Ardini začala vykřikovat kletby. Po tváři jí stékaly slzy, které si razily cestičku vrstvou líčidla, jako potůčky vody po dešti.

„Vyháníš mě na vlastní nebezpečí!“ vykřikla.

„Nechávám tě tu na vlastní nebezpečí,“ odpověděl Abivard. „Odejdi odsud a odnes si, co pobereš, nebo tě vyženu, jak zákon a tradice povolují.“

To Ardini umlčelo. Starala se víc o sebe než o cokoli jiného. Stále ještě s pláčem opustila Roshnaninu místnost a v závěsu za ní kráčela Burzoe, aby jí zabránila ve zkoušení nějakých dalších triků.

Roshnani čekala, dokud ostatní ženy, z nichž některé slibovaly Abivardovi neselhávající věrnost, neopustily komnatu. Když začaly na chodbě s Abivardovými nevlastními sestrami a služebnými celý skandál probírat, obrátila se k němu a řekla: „Manželi, děkuji ti, že sis nemyslel, že tu loutku jsem za truhlici ukryla já. Něco o věštění vím, sama mám v tomto směru určité schopnosti—“

„Opravdu?“ zeptal se Abivard zaujatě. Postupně mu docházelo, že o této mladé ženě, kterou pojal za choť, toho stále ještě moc neví...

„Ano, ale jen omezené. V každém případě vím, že nejprve jsi zřejmě spatřil tu loutku. Když jsi ji viděl za mou truhlicí, nemusel jsi už v tomto směru dál pátrat a místo Ardini ses mohl rovnou rozvést se mnou.“

Abivard jí raději neřekl, jak blízko měl k tomu, aby udělal právě tohle. Měla o něm dobré mínění, protože to neudělal, a to bylo přesně to, co Abivard chtěl. „Tanshar — vesnický jasnovidec — mi řekl, že milostná magie je velmi nespolehlivá, protože je závislá na vášních. A mému srdci byla Ardini lhostejná.“

Roshnani po této poznámce sklopila oči, ale obličej se jí rozzářil. „To jsem moc ráda,“ řekla tiše.

„Já také.“ Abivard si povzdechl. „No, myslím, že Ardini už měla dost času, aby si vzala, co mohla, takže mě čeká nepříjemný úkol vyprovodit ji z ženských komnat a z pevnosti a vykázat ji ze svého panství. Bůh je mi svědkem, že bych si přál, aby to nikdy neudělala.“

„Dej si pozor, aby se tě nepokusila probodnout nebo něco takového,“ varovala ho Roshnani.

„To by přece—“ Abivard se zarazil. On sám by nikdy nic tak hloupého neudělal. Ale Ardini klidně může dospět k názoru, že když se její život octl v troskách, nemá už co ztratit. „Budu opatrný,“ slíbil Roshnani.

Když se vydal chodbou k Ardinině komnatě, ostatní ženy mu ustupovaly z cesty. Vzhledla k němu od vaku nacpaného k prasknutí. Už neplakala. Pohlédla na něj s takovou nenávistí, že Abivard málem udělal znamení na odvrácení zlé kletby. Zaplašil nejistotu a palcem jí ukázal ven ze dveří.

Když procházeli ložnicí, kde nechala olověnou destičku, Ardini si něco zamumlala. Abivard děkoval Bohu, že už ji nikdy nebude muset zvát na své lože. Raději se snažil neposlušovat, co si Ardini brumlá.

Zatímco odemykal dveře, pečlivě ji sledoval. Nechtěl, aby tu Ardini nechala nějakou další prokletou věc. Ardini chvíli jako by se rozmyšlela, a pak plivla na postel. „Nejsi ani ze čtvrtiny takový muž jako byl tvůj otec,“ zasyčela.

To ho ranilo. Měl chuť ji udeřit. Jen vědomí, že se ho snažila záměrně urazit, ho zadrželo — neměl v úmyslu nechat se vyprovokovat. „Chvála mého otce ti nezíská mé odpuštění,“ řekl tak klidně, jak jen dokázal. To, že se choval, jako by její urážku nepochopil, Ardini rozčililo. Abivarda to však neuspokojilo. Když otevíral vnější dveře ložnice, bouchl jimi s hlasitým prasknutím o zeď.

Služebník procházející zrovna chodbou vyděšeně nadskočil. „Vylekal jste mě, pane,“ řekl s úsměvem. Pak ztuhl, neboť spatřil Ardini stojící vedle Abivarda. To ho natolik

překvapilo, že to nedokázal jen tak přejít. „Je všechno v pořádku, pane?“

„Ne,“ odvětil Abivard. „Právě jsem se s touto ženou rozvedl, neboť se mne pokoušela svázat kouzlem. Rozhodl jsem se ji odsud vyhnat.“

Služebník na něj chvilku zíral, pak váhavě přikývl a odešel tak rychle, jak jen to šlo. Ted' bude mít dlouho o čem klevetit, pomyslel si Abivard. Otočil se k Ardině. „Tak pojď už.“

Vyšli ven na nádvoří. Lidé, kteří tam byli, se zarazili a začali lapat po dechu, a pak se tvářili, jako by tam Ardini nebyla.

Když došli k bráně, Ardini padla na kolena a uchopila Abivarda za lem kaftanu. „Dovol mi tu zůstat!“ zakvílela.

„Přisáhám při Bohyni, že tě budu navždy milovat.“

Zavrtěl hlavou a vytrhl se z jejího sevření. „Vím, za co stojí tvé přísahy,“ opáčil. „Vstaň a odejdi. Přeji ti, abys někde daleko odsud našla alespoň kousek klidu.“

Zasyčela na něj nějakou kletbu, pak vstala a vydala se dolů po příkré cestě. V duchu si udělal poznámku, že musí do všech vesnic na panství poslat zprávu, že se s Ardiní rozvedl a vyhnal ji. Přemýšlel, kam se asi vydá. Nejspíš do pevnosti svého otce. Uvědomil si, že vlastně ani neví, kdo je její otec. Musim se zeptat matky, pomyslel si. To, co ani Burzoe nevěděla o dihqanových ženách, nestálo za to znát.

Abivard si povzdechl a přemýšlel, kolik lží o něm teď Ardini rozšíří a jakou škodu mu tím způsobí. Rozhodl se ponechat si kousky destičky i rozbitou loutku a barevné provázky, kterými byla omotána, aby mohl v budoucnu dokázat, že se stal obětí čarodějnictví. Pak si znovu povzdechl. Nic nebylo jednoduché. Přál si, aby tomu alespoň jednou bylo naopak.

Dihqanovi Abivardovi zasílá pozdravy jeho milující sestra Denak. Při přečtení úvodní věty nejnovějšího dopisu od své sestry se Abivard usmál. Přestože jej četl vlastním hlasem, slyšel přítom hlas její a v duchu viděl její soustředěný výraz, když namáčela brk do kalamáře.

Jsem moc ráda, že jsi unikl tomu odpornému kouzlu a je mi líto, jaký skandál to způsobilo v Tvých ženských komnatách, pokračoval dopis. Už když jsem začala číst, musím se přiznat, že jsem věděla, že za tím vším je Ardini. Vím, že čekala, že se stane Tvou první ženou — přestože k tomu, pokud vím, neměla žádný důvod kromě své pýchy a ambicí — a i během té krátké doby, po kterou jsem žila v ženských komnatách pevnosti Vek Rud, po Tvě s^oatbě s Roshn ani jsem si všimla, s jakou nelibostí se Ardini dívá na váš láskyplný vztah.

Abivard pomalu přikývl. Ardini byla mladá a krásná, a jak Denak říkala, i ambiciózní. Domnívala se, že to je dostatečný důvod k tomu, aby ji Abivard ustanovil první ženou. Naneštěstí pro ni šlo Abivardovi i o něco jiného než o krásu.

„Mám se dobře a dostávám na starost čím dál tím větší část správy panství,“ psala Denak. „Pradtak říká, že jsem lepší než leckterý videsánský správce a podle množství práce, kterou mne zavahije, tomu věřím. Naše matka by to ovšem zvládla také, i když neumí psát. Parni, jedna ze zdejších žen, čeká dítě. Doufám, že i já brzy otěhotním.“

„Také doufám, sestro,“ zamumlal Abivard. Pociťl nelibost — jak může Pradtak dávat přednost nějaké Parni, ať už je to kdokoli, před Denak. Pak se Abivard sám sobě vysmál, neboť si uvědomil, že je to hloupost. Těhotenství bylo hlavně otázkou štěstí. Například Roshnani nebyla navzdory vši snaze také dosud těhotná.

V tu chvíli pociťl také obavy. Jestli Parni Pradtakovi porodí syna, je možné, že Denak nahradí na jejím místě. To by nebylo dobré.

Pokračoval ve čtení: „Mému manželovi se jeho zranění zatím dobře hojí. Ruku už nemá na pásce a může s ní dělat většinu věcí, přestože ji má pořád ještě slabší než tu druhou. Při chůzi už hůl potřebuje jen občas. Dychtí po tom, aby se mohl znovu vyšvihnout do sedla. Má ve zvyku neustále si stěžovat na to, jak moc mu chybí jízda na koni, i když právě pád z koně způsobil jeho zranění.“

Mimo to, psala Denak, „když se zrovna nevěnuje svým ženám, podílí se na nějakém plánu, který mi ještě nevyjevil — a vlastně ani nikomu jinému, protože v tom případě už bych o tom věděla. Jak už možná i Ty víš, v ženských komnatách se novinky šíří rychleji než kdekoli jinde.“

„To je rozhodně pravda,“ řekl Abivard nahlas. Zajímalo by ho, co Pradtak chystá, že o tom neřekl ani své první ženě.

Dospěl k názoru, že nějakou hloupost. Kdyby tomu tak nebylo, Pradtak by se o tom poradil s Denak. Abivard před Roshnani nic neskrýval. Jak by také mohl, když chtěl, aby mu pomáhala při správě panství Vek Rud? Možná, že Pradtak na to má jiný názor. Možná, že Pradtak je ve skutečnosti hlupák.

„Těším se na Tvůj další dopis. Doufám, že v něm budou lepší zprávy než ty, které se týkají Khamor'anů a žen, kterým nelze věřit. Pokaždé, když vidím Tvůj známý rukopis, vzpomenu si na pevnost, ve které jsem vyrůstala. Daří se mi tu celkem dobře, ale pořád jsem tu ještě nová a lidé, kteří tu žijí, jsou mi stále ještě trochu cizí. Tvé dopisy jsou mi

balzámem na duši. Zatím sbohem, Tvá milující sestra.'

Truhlář dole ve vesnici mu vyráběl dřevěnou stěnu s dvaceti svislými a dvaceti vodorovnými příhrádkami. Takto vzniklých čtyři sta příhrádek měl Abivard v úmyslu zaplnit dopisy od Denak. Až je zaplní, nechá si vyrobit novou. Svinul dopis, zavázal jej šňůrkou a odložil do truhlice, kam zatím ukládal všechny písemnosti.

Hned, jakmile zavřel truhlu, ozval se výkřik strážného na hradbě: „V dále severozápadně odtud vidím skupinu jezdců ženoucí stádo!“

Abivard vyrazil ke stájím. To samé učinili všichni válečníci, kteří slyšeli křik strážného. Abivard si na hlavu narazil helmu a vzal si štít. Nebyl čas oblékat se do zbroje. Ve spěchu popadl kopí a spěchal k hřebci, na kterého čeledín nandával sedlo. Jakmile dotáhl poslední popruh, strčil Abivard nohu do třmenu a vyšvihl se nahoru.

Hned po něm na koně vyskočil i Frada. „Máme to jednoduché,“ řekl Abivard a ušklíbl se. „Otec říkával, že jeho děd si pamatoval na dobu, kdy jsme se ještě od nomádů nenaučili používat třmeny.“

„To by mě zajímalo, jak se naši předkové dokázali udržet na koni,“ poznamenal Frada.

„Asi to nebylo nic moc.“ Abivard se rozhlédl po stájích. Na koně nasedali stále další muži, až jich nakonec bylo dost na to, aby bandity či nomády přinutili přistě si dvakrát rozmyslet, než budou Abivardovi zase krást ovce nebo dobytek.

Zvýšil hlas, aby přehlušil ržání koní: „Pojďme si vzít zpátky, co je naše. Bojový pokřik bude ‚Godarz!‘“

„Godarz!“ zařvali Makuraňané, až z toho Abivardovi zazvonilo v hlavě. Pobídl koně a vyrazil z pevnosti.

Během cesty dolů z kopce musel koně nutit, aby krácel co nejpomaleji, aby nezakopl a nespadl. Když však dorazil na úpatí, pobídl zvíře ke klusu a byl připraven přinutit jej ke cvalu, až to bude potřeba.

„Támhle jsou!“ vykřikl někdo za ním.

Abivard je spatřil, nájezdníci byli nedaleko řeky Vek Rud a odháněli pryč stádo ovcí. „Jsou to Khamorťané — pozor na lučištníky!“ zavolal Abivard, když se dostal dost blízko na to, aby mohl zloděje rozeznat. Napadlo ho, co se stalo s pastevcem a muži, kteří s ním stádo hlídali. Obával se, že nic dobrého.

„Godaaarz!“ zazněl kolem něj válečný pokřik. Tentokrát jej Khamorťané uslyšeli. Okamžitě se přestali věnovat zlodějně a soustředili se na válečné řemeslo. Abivardovi připadal jejich manévř důvěrně známý. Po chvíli si uvědomil, že bojují stejně, jako skupina, která zaútočila na svatební družinu během zpáteční cesty z panství Nalgis Crag.

Místo aby ho to vystrašilo, pocítil záchvěv spokojenosti. „Už jednou jsme nomády porazili,“ vykřikl. „Dokážeme je porazit znovu.“ V okamžiku, kdy to dořekl, vzpomněl si, že i nomádi dokázali porazit jeho krajany, a to takovým způsobem, na jaký Makuran hned tak nezapomene.

Zdálo se však, že jeho vojáci na to zapomněli. Řvali jako muži posedlí démoni. I v Abivardově skupině byli tentokrát zastoupeni lučištníci. Abivard chtěl, aby opětovali střelbu nomádů.

Nomádi začali střílet na dlouhou vzdálenost. Když těsně vedle kopyt Abivardova koně zvířil prach dopadnuvší šíp, Abivard se pohrdavě zasmál. „Myslí si, že nás mohou vyděsit svými luky,“ řekl. „Dovolíme to?“

„Ne!“ vykřikli muži. Zazvonily tětivy. Jeden stepní poník nomádů se zapotácel a zřít se na zem. Makuraňané zintenzívnili střelbu.

Pak ve válečném pokřiku zazněl výkřik bolesti. Těsně po Abivardově levici spadl jeden z mužů z koně. Bezvzádně dopadl na zem a už se nepohnul. Z řad nomádů zazněl jásavý pokřik.

Abivard se snažil ze všech sil nemyslet na to, že v bitvě může zemřít. Makuraňané se rychle blížili k nepřátelské skupině. Abivard si vybral protivníka a sklonil kopí.

Khamorťan však nečekal na to, až bude zasažen. V nádherné ukázkě jezdeckého mistrovství otočil koně rychlostí, jakou by Abivard nepovažoval za možnou. Když uháněl pryč, otočil se a vystřelil.

Abivard pozdvihl štít. Šíp se odrazil od jeho bronzového kování a spadl na zem. Abivard pocítil chvilkovou úlevu, která však neměla dlouhého trvání: Khamorťan střílel znovu a znovu. Naštěstí to nebyl zrovna nejlepší lučištník, jakého kdy Bůh stvořil, a střílet dozadu během jízdy na koni na pohyblivý cíl není nikterak jednoduché. Abivardův kůň byl však na druhou stranu rychlejší než stepní poník a vzdálenost mezi nimi se stále zkracovala.

„Au!“ Abivard ucítil bolest v pravé noze. Pohlédl dolů a uviděl, že krvácí. Šíp se mu naštěstí nezarazil do nohy, jen ho škrábl a spadl na zem. Kdyby měl na sobě železnou zbroj, kterou kovář zrovna dokončoval, unikl by bez zranění.

Když Khamorťan viděl, že ho Abivard dohání, vytasil meč a sekl po Abivardově kopí v naději, že mu usekne hrot. To se však nomádovi nemohlo podařit, neboť hlavice kopí byla spojena s dřevcem železným kováním. Abivard ucítil náraz, ale přesto udržel kopí namířené na nomáda.

Khamorťanovi se na poslední chvíli přece jen povedlo odvrátit jeho hrot. Ten se sice nezarazil do něj, ale zasáhl uhánějícího poníka. Abivard jej rychle vytrhl z rány. Kůň hlasitě bolestně zařičel.

Khamorťan hrubě zaklel. Jeho tvář, zkřivená grimasou nenávisti, zůstane Abivardovi navždy v paměti. Neudržovaný plnovous prokvetlý šedými prameny, doširoka rozevřená ústa vykřikující něco, čemu bylo jen stěží rozumět — dva chybějící přední zuby a třetí černalý — zobákovitý nos přefatý jízvou, krví podlité oči, vrásčité čelo, pokožka opálená sluncem. Oba muži byli blízko u sebe, Abivard ucítil zápach starého potu a kyselého mléka, který nomáda obklopoval jako lepkavý mrak.

Stepní poník divoce prechal asi sto metrů a na vyschlou prašnou zemi stříkala krev ze zranění, které mu Abivard způsobil. Pak, podoban lodi plnící se vodou, která nakonec

klesá pod mořskou hladinu, se zvíře skácelo na zem. Jeho jezdec však stačil seskočit a pokusil se uprchnout.

Nomád byl pomalý a neohrabaný — jeho boty nebyly uzpůsobeny pro běh po zemi. Sáhl po luku. Právě se otáčel a natahoval se po šípu, když jej Abivardovo kopí zasáhlo doprostřed hrudi. Nomád zasténal. Jeho křik se však ztratil mezi ostatními zvuky bitvy a Khamorťan se pomalu složil na zem.

Abivard trhl kopím, aby je vytáhl z rány. Musel vši silou zakroutit sem a tam. Kopí se zachytilo mezi Khamorťanovými žebry. Nomádova krev na dřevci se mísila s krví jeho koně. Nové krvavé skvrny překrývaly ty starší, které na kopí byly

od doby, kdy Abivard bojoval s Khamorťany před několika týdny, a které byly nyní hnědé.

Stejně jako při tehdejší srážce, i nyní byl příliš zaměstnán svým protivníkem, než aby mohl věnovat pozornost tomu, jak se vyvíjí boj jako celek. Když se rozhlédl kolem po svých vojácích, zjistil, že Khamorťané byli poraženi a že většina z nich prchá ze všech sil na sever.

Abivard a jeho muži se jali nomády pronásledovat. Kopyta stepních poníků duněla na prknech dřevěného mostu, který vedl přes řeku Vek Rud. Tři nebo čtyři nomádi přitáhli na drahé straně řeky otěže a s šípy založenými na tětivách čekali, až se Makuraňané pokusí přebročit řeku.

„Stát!“ Abivard zdvihl ruku. Kdyby Khamorťané začali na muže a koně, kteří by se pokusili přebročit most, střilet, mohli by Makuraňanům způsobit těžké ztráty a mohli by změnit porážku ve vítězství.

„Ale vždyť prchají,“ protestoval Frada.

„Teď už neprchají,“ odvětil Abivard. „Pořádně se na ně podívej, bratře. Co myslíš, že chtějí, abychom udělali? Kdybys byl ty nomádký náčelník na druhé straně této řeky, také bys doufal, že se ti hloupí Makuraňané, kteří tě honí, pokusí přebročit řeku za tebou a vystaví se tak tvým šípům.“

I Frada byl Godarzovým synem. Pečlivě zvážil Abivardovu poznámku, a pak dospěl ke stejnému závěru jako on.

„Myslím, že bych doufal, že se na mě vrhnou.“

„Myslím si to samé,“ ujistil jej Abivard. „A proto zůstaneme tady a počkáme, dokud nomádi neodjedou. Pak—“ zamračil se, ale neviděl jiné řešení. „Pak ten most spálíme.“

Frada na něj zíral. „Ale vždyť tu stojí již od časů našeho pradědečka, možná ještě déle.“

„Já vím. S jeho ztrátou také přijdeme o značnou část obchodu. Ale vzhledem ke Khamorťanům rozlezlým všude kolem si zkrátka nemůžeme dovolit ho tu nechat stát. To už bych rovnou mohl na bránu pevnosti napsat velkými písmeny OKPvADTE MNE.“ Abivard se hořce zasmál. „Tady vidíš, jak daň, kterou Velekrál Smerdis zaplatil Khamorťanům, pomohla udržet nomády na jejich straně Degirdu.“

„Ano, zrovna jsem se na to chtěl zeptat. O kolik peněz nás slovutný Murghab obral?“

„Osm a půl tisíce arketů,“ odpověděl Abivard. „Roky střádání, a díky tomu mizerovi přišly vniveč během jednoho dne. A kvůli čemu? Měšce nomádů jsou teď napěchované k prasknutí a oni stejně nemají dost.“

Frada ukázal na ležící poníky a jezdce, kterými byla posetá pláň na jihu. „Zaplatili za to.“

„No to bych prosil,“ řekl Abivard. „Snažili se vzít si, co je naše. Ale my jsme na Smerdisův příkaz zaplatili mnohem větší cenu a na oplátku jsme nedostali nic. Smerdisův posel říkal, že Sharbaraz se vzdal trůnu, protože neměl zkušenosti potřebné k vládnutí. Jestli ovšem Smerdisovy zkušenosti spočívají v tom, že bude nomádům platit peníze jen tak pro nic za nic, pak bych byl mnohem raději, kdyby na trůnu v Mashizu seděl někdo úplně nezkušený, Bůh je mi svědkem.“ Čím déle pokračoval, tím víc ztišoval hlas. Uvědomoval si, že jeho řeči hraničí s velezradou nebo přinejmenším s urážkou královského majestátu. Frada však souhlasně pokyvoval hlavou. „Rozhodně bychom na tom nemohli být hůř než jsme teď.“

Abivarda však jeho poznámka přiměla k zamyšlení. „Nejbolestnější je na tom to, že bychom na tom skutečně mohli být hůř. Všechny kmeny nomádů by se například mohly vrhnout najednou přes Degird, aby se pokusily navždy sebrat Makuranu jeho severní část. To byla po pádu Velekrále Peroze nejhorší můra každého severozápadního dihqana.“ Hrdá lví zástava hroutící se do příkopu — tento děsivý obraz zůstane Abivardovi navždy vryt v paměti, i kdyby žil sto let.

„Možná bychom na tom mohli být hůř,“ souhlasil Frada. „Ale jak se teď věci mají, jsme na tom už tak dost špatně. V těchhle malých šarvátkách přijdeme o mnoho mužů.“

„Ano,“ řekl Abivard. Kromě nomádů leželi na zemi i tři jeho vojáci, z nichž jeden se nehýbal a ostatní dva se svíjeli a křičeli svou bolest k lhostejnému nebi. Možná se uzdraví, pomyslel si, a možná, že ne. Abivard bezmocně sevřel ruku v pěst. „Viš, bratře, zajímalo by mě, jak špatně jsou na tom ostatní panství. Co mi například sdělí Okhos, jestli mu napíšu a zeptám se ho?“

„Umí vůbec číst?“ zeptal se Frada.

„To nevím,“ připustil Abivard. Pak se mu rozjasnila tvář. „Roslmani mi to řekne. Když už o tom mluvíme, nedávno mne požádala, zda bych i ji nenaučil číst a psát. Z toho, že dostávám dopisy od Denak, asi pochopila, že mi nevadí, když ženy znají takové věci.“

„Takže ty ji to učíš?“ Fradův hlas zněl, jako by Abivard nehovořil o psaní, ale o nějaké exotické, nechvalně známé neřesti.

Abivard přikývl. „Ano, a musím říct, že Roshnani to docela jde. Jsem si jistý, že otec by udělal to samé. Koneckonců dovolil i Denak, aby se to naučila.“

„To je pravda,“ odvětil Frada zamyšleně. I on přikývl. Stejně jako pro Abivarda, i pro Fradu byl Godarz nezpochybnitelným vzorem správného chování.

Když Khamorťané viděli, že jejich nepřátelé nehodlají spáchat sebevraždu, odjeli na sever. Makuraňané prozkoumali bitevní pole, aby dorazili zraněné Khamorťany, pochytili zraněné stepní poníky a co největší počet kusů ovcí. Pak spěšně ovázali své dva zraněné kamarády, naložili je na koně a vydali se zpátky k pevnosti. Boj s nomády byl podle všech měřítek vítězný. Abivarda však stál přinejmenším jednoho muže, a možná, že dokonce tři. Navíc pochyboval, že tento boj nomádům zabráni v tom, aby na jeho zemi podnikali další nájezdy. Nechal své muže jásat, ale sám se necítil jako vítěz.

„Ano, můj bratr umí číst a psát, nebo se to přinejmenším učil,“ řekla Roshnani. „Jestli však měl příležitost se v tomto umění cvičit v praxi, nevím jistě.“

„Je jen jeden způsob, jak to zjistit,“ poznamenal Abivard. „Napíšu mu a uvidím, jakou dostanu odpověď. Jen tak pro jistotu ale naučím obsah dopisu nazpaměť i posla, aby Okhos v každém případě pochopil, o co jde. Také napíšu Pradtakovi. O něm vím, že umí číst, neboť Denak mi psala, že ho překvapilo zjištění, že ona to umí také.“

„Budeš psát zde v ložnici?“ zeptala se Roshnani. „Chtěla bych se na to díval a zkoušet si, jestli rozumím jednotlivým slovům.“

„Pero a kalamář tady někde mám. Podívám se, jestli tu najdu i pár listů pergamentu.“ Abivard měl kalamář s inkoustem a rákosové pero v malé truhle u postele spolu s nožem, několika mincemi, proužky kůže a dalšími podivnostmi. Abivard se v této truhlici prohraboval přinejmenším jednou denně. Člověk nikdy nemůže vědět, kdy se mu nebude hodit něco, co zatím vypadá jako starý krám.

Když našel veliký list pergamentu, spokojeně zabrumlal. Nožem jej rozřízl na dvě poloviny. Oba dva kusy byly dost velké na to, aby se na ně vešla zpráva, kterou chtěl napsat.

Odstranil víčko z kalamáře a postavil je na truhlici. Položil na ni i jednu část pergamentu, pak namočil pero do inkoustu, naklonil se nad pergamen a začal psát. Roshnani seděla těsně vedle něj, tak blízko, že se ho dotýkala řadry. Snažil se to vzrušivé rozptýlení ignorovat. Na zábavu bude čas později, řekl si káravě. Nejdřív práce.

Protože si nebyl jistý, jak dobře umí Okhos číst, a protože chtěl, aby Roshnani dokázala vyluštit jeho rukopis, psal co nejpečlivěji. „Okhos!“ prohlásila Roshnani. „Právě jsi napsal jméno mého bratra. A tady je tvoje jméno!“ dodala po chvíli. Její úspěch ji naplnil radostí.

„V obou případech máš pravdu,“ řekl a volnou rukou ji objal kolem pasu. Hlavou se mu opřela o rameno, ucítil vůni jejích vlasů. Sebral veškerou svou vůli, aby se dokázal soustředit na dopis. Když jej dokončil, počkal, až inkoust vyschne, a pak jí pergamen podal. „Dokážeš to přečíst?“

Dokázala to, slovo za slovem, mnohem pomaleji, než to Abivard napsal. Když dočetla, potila se námahou, ale byla na sebe pyšná. „Rozumím tomu,“ řekla. „Chceš vědět, o kolik peněz Okhose obral Smerdis a jaké škody způsobily jeho panství nájezdy Khamort'anů.“

„Velmi správně. Vedeš si dobře,“ řekl Abivard. „Jsem na tebe hrdý.“ Aby jí ukázal, jak hrdý na ni je, objal ji oběma rukama a políbil. Ať už to byla náhoda nebo její záměr, ztratila rovnováhu a položila se na postel. Dopis Pradtakovi musel počkat.

Když jej nakonec napsal, Roshnani si jej nahlas přečetla. Abivard jejímu čtení nevěnoval tolik pozornosti, kolik by možná měl. Ani jeden z nich se neobtěžoval oblékáním, a Abivard měl chuť na druhé kolo. Roshnani se však soustředila na čtení navzdory tomu, že byla nahá. „S výjimkou jména jsi použil stejná slova, jako v dopise pro Okhose,“ řekla. „Proč jsi to udělal?“

„Hmm?“ řekl. Roshnani si podrážděně povzdechla a zopakovala svou otázku. Abivard se na chvíli zamyslel, a pak odpověděl: „Ani pro mě není psaní zrovna jednoduché. Když mi stejná slova mohou posloužit dvakrát, ušetřím čas, který bych strávil vymýšlením druhého dopisu.“

Svým obvyklým pečlivým způsobem zvážila jeho odpověď. „To je asi pravda,“ řekla nakonec. „Není pravděpodobné, že by si Okhos a Pradtak své dopisy navzájem porovnávali a zjistili, že jsi nebyl originální.“

„Originální?“ Abivard obrátil oči v sloup. „Kdybych věděl, že až tě naučím číst a psát, bude z tebe takový kritik, dvakrát bych si to rozmyslel.“ Roshnani si odfrkla. „A znám ještě jednu věc, která je podruhé stejně dobrá jako poprvé, i když se dělá stejným způsobem,“ dodal.

Roshnani sklopila oči stejně jako prvního dne, kdy přišla do pevnosti Vek Rud, ale nyní si na stydlivost jen hrála. „Co by to asi mohlo být?“ zeptala se, jako by oba neleželi nazí na posteli.

Nakonec Abivard oba dopisy svinul a zapečetil. Okhosova odpověď přišla asi za týden. Dihqcmovi Abivardovi zaslal pozdravy jeho švagr dihqan Okhos, četl Abivard a při prvním čtení mu přes rameno nahlížel Frada a pak, později v ložnici, Roshnani. „Vidíš?“ řekl večer své ženě. „Píše docela dobře.“ Okhosův rukopis byl opatrný a pečlivý a byla na něm vidět jistá nezkušenost.

„Pokračuj,“ pobízela ho Roshnani. „Co píše dál?“

Jino, můj švagre, i my jsme byli okradeni, nejprve Smerdisovými muži a pak nomády. Ti první nás obrali o pět tisíc stříbrných arketů, ti druhí o ovce, dobytek, koně a muže. I my jsme způsobili nomádům ztráty, ale k čemu je rozdrtit jedno zrnko písku, když sem vítr brzy přivane celou poušť? Bojujeme, jak nejlépe dokážeme. Kéž Ti Bůh dopřeje vítězství i v Tvé válce.

„To je všechno?“ zeptala se Roshnani, když se Abivard odmlčel, aby nabral dech.

„Ne, je tu ještě něco,“ řekl. „Vyříd' prosím mé sestře, že její bratr na ni často vzpomíná.“

Roshnani se usmála. „Napišu mu dopis na oplátku. Nemyslíš, že ho to překvapí?“

„Jsem si jistý, že určitě,“ řekl Abivard. Napadlo ho, jestli bude Okhos překvapen nebo šokován. Ne každý manžel učil svou ženu psát, a pak jí dovoľoval, aby psala dopisy. Abivardovi to však nepřipadalo jako porušení starých tradic. Nebylo to přece stejné, jako kdyby své ženy nechával chodit po venku, jako to měli ve zvyku Videsánci.

Na odpověď od Pradtaka si musel počkat o něco déle. Nejenže posel, který s dopisem vyrazil na panství Nalgis Crag, musel urazit delší cestu, ale Pradtak také s odpoA'ědí nějakou dobu otálel. Uplynul skoro měsíc, než k pevnosti dorazil posel z panství Nalgis Crag.

Abivard mu dal půl arketu za námahu. Před bitvou ve stepi by mu nedal nic, ale v těchto dnech byla cesta pro osamocenému muže velmi nebezpečná. Abivard dobře věděl, že v bezpečí nemusí být ani velká skupina ozbrojených mužů.

Otevřel koženou trubici a rozbil pergamen, na který Pradtak napsal svou odpověď. Kromě obvyklých úvodních pozdravů obsahoval Pradtakův dopis jen jednu jedinou větu: „Za všech okolností jsem věrný Velekráli Smerdisovi.“

„A kdo říká, že nejsi?“ zeptal se Abivard nahlas, jako by tu Pradtak byl a mohl mu odpovědět. „Pane?“ zeptal se posel.

„To nic.“ Abivard si prohrábl vlasy a přemýšlel, proč si jeho švagr pro všechno na světě myslí, že ho Abivard podezřívá.

V.

„Tak tohle už je lepší,“ řekl Abivard unaveně vyhlížejícímu muži, který seskočil z koně na nádvoří pevnosti Vek Rud. „Téměř po celý měsíc nepřišel z panství Nalgis Crag ani jeden dopis, a teď dva během jediného týdne.“

„Jsem rád, že jste potěšen, můj pane,“ pravil posel. Namísto kaftanu měl na sobě kožené kalhoty a plášť z ovčí kůže. Zima sice ještě nezačala, ale chladný vzduch napovídal, že se již blíží. „Tento dopis je od vaší paní sestry,“ pokračoval muž. „Alespoň tak mi to říkala služebná. Sám jsem ho nečetl. Než jsem si ho uložil do pouzdra, zapečetili ho.“

„Opravdu?“ řekl Abivard. Denak se s takovými věcmi nikdy nezatežovala. Dal jezdcí stříbrný arket. „Za to, že jste dopis doručil v pořádku, si zasloužíte zvláštní poděkování, neboť kdyby se s tím dopisem cokoliv stalo, nemohl byste mi říct, co v něm stojí.“

„Jste velmi laskavý, můj pane, ale kdyby se s tím dopisem něco stalo, jsem si jist, že to, co by se stalo se mnou, by bylo mnohem horší. Doufám, že chápete, co tím myslím.“ Posel z panství Nalgis Crag pozdravil, vyjel z pevnosti a vydal se na cestu domů.

Pečeť, kterou Denak použila, patřila Pradtakovi – jízdní kopiník lovící kance. Abivard pečeť zlomil palcem a byl zvědavý na to, až zjistí, co chtěla jeho sestra skrýt před všemi ostatními. Jako obvykle četl její slova nahlas: „Dihqanovi Abivardovi zasílá pozdravy jeho milující sestra Denak.“ Její další věta ho velice překvapila. „Bylo by moudřejší, kdyby sis to, co bude následovat, přečetl stranou od kohokoliv, kdo by tě mohl zaslechnout.“

„Zajímalo by mě, o co jí jde,“ zamumlal. Věděl však, že Denak její instinkty nikdy nezklamaly, a tak svitek sroloval a odnesl si jej do ložnice. Nikdo mne tu neuslyší, pomyslel si. Špehyrkou ve dveřích nahlédl do ženských pokojů. Nikoho nespátřil.

Spokojeně rozbalil svitek a začal znovu číst. Denak mu psala: „Pradtak, můj manžel, nechal vedle mého pokoje udělat novou komnatu, do níž nechal prorazit zvláštní vstup. Tato komnata sousedí s mým pokojem i s ženským křídlem. Když jsem se ho zeptala na důvod jeho počínání, odpověděl mi vyhýbavě. Musím přiznat, že mne to znepokojilo.“

Abivard svou sestru nepodezíral z falešné ješitnosti. Nejpravděpodobnější vysvětlení Pradtakova chování, které ho napadlo, bylo, že Pradtak si přivedl novou ženu. Abivard však přesto nechápal, proč ji jednoduše nemohl ubytovat spolu s ostatními ženami.

Pokračoval ve čtení. „Vztekl mě už přešel, ale můj údiv naopak vzrostl, neboť jsem přes zeď zaslechla, že ta komnata má obyvatele. Ze zvuků jsem dokázala rozluštit, že se jedná o muže. Ujišťuji tě však, že Pradtak nikdy nevyhledával potěšení s muži.“

To tedy opravdu nechápu, proč ubytuje nějakého muže hned vedle ženského křídla. Nechápu to i přesto, že své manželky od něj oddělí zdí, řekl si v duchu Abivard. Jako kdyby mu dopis mohl odpovědět sám a on už nemusel dál číst.

Nic takového se pochopitelně nestalo. Znovu sklopil oči ke svitku. „Zavřela jsem dveře a tiše jsem zavolala z okna,“ psala Denak. „Doufal jsem, že kameníci nechali ve stěnách škvíry. Ukázalo se, že tomu tak je. Ten muž mi více než ochotně sdělil své jméno. Řeknu ti je a myslím, že pochopíš, proč s tímto dopisem dělám takové tajnosti: je to Sharbaraz, Perozův syn, a jak prohlašuje, je právoplatným Velekrálem Makuranu.“

Abivard se téměř na minutu zarazil a přestal číst. Kdyby se Sharbaraz o své vlastní svobodné vůli zřekl trůnu, jak tvrdí současný Velekrál Smerdis, proč by ho uvěznilo do tajné cely jako zločince, který čeká na oprátku? Jediná odpověď, která mu přišla na mysl, ho udivila svou jednoduchostí: Smerdis lže.

Další věta Denak bylo ozvěnou jeho myšlenek: „První jídlo, které Sharbaraz snědl poté, co se zvěst o porážce jeho otce dostala do Mashizu, v sobě muselo obsahovat uspávací prostředek, neboť když se probudil, zjistil, že se nachází v temné malé místnosti někde v paláci, na krku má nůž a před sebou písemné prohlášení, ve kterém se vzdává trůnu. Protože nechtěl zemřít, podepsal.“

Někdo zahvízdal. Po chvíli si Abivard uvědomil, že to byl on sám. Až dosud se divil, jak mohl ten mladý muž, od kterého jeho otec tolik očekával, tak prostoduše předat vládu starci s naprostým nedostatkem schopností. Teď konečně pochopil, že Sharbaraz se vlády dobrovolně nevzdal.

Dopis pokračoval: „Smerdis sem poslal Sharbaraze, aby se k němu nikdo nedostal – pevnost Nalgis Crag je nepochybně nejsilnějším opevněním v celém Makuranu. Uzurpátor Pradtakovi dobře platí za to, aby tu věznil jeho rivala a zabránil mu v jakémkoliv pokusu o útěk nebo záchranu. Asi tě nepřekvapí, když ti řeknu, že jsem si přečetla poslední dopis, který jsi poslal mému manželovi. Je mi smutno z pomýšlení, jak Kharmot'ané vysávají naši zemi díky obrovským daním, které jim Smerdis platí, aby zůstali severně od Degirdu. Z toho je mi jasné, že ten, který nyní sedí na trůnu, nemá ani ponětí o tom, co království potřebuje.“

„I mně je to jasné,“ řekl Abivard, jako kdyby tu Denak byla a mohla ho slyšet.

Už dopis skoro dočetl. Jeho sestra dále psala: Myslím, že žádná armáda nemá šanci osvobodit Sharbaraze zvenku.

Možná by však šlo ho z pevnosti tajně vyvést. Veškeré své úsilí zaměřím na to, abych našla způsob, jak to provést. Protože prostor před Sharbarazovou celou formálně spadá do ženských komnat, a protože já jsem zde důvěryhodnou osobou, dokážu, myslím, zjistit, jak silně je střežen.“

„Buď opatrná,“ zašeptal Abivard, jako by si ani neuvědomoval, že Denak je daleko od něj.

„Zachovám při tom maximální opatrnost,“ psala Denak — Jako by mi odpovídala, pomyslel si Abivard. „Až mi budeš na můj dopis odpovídat, o ničem se konkrétně nevyjadřuj. Pradtak sice nemá ve zvyku číst moje dopisy, ale každá chyba by se nám mohla vymstít — mně, Velekráli Sharbara. zovi a myslím, že i Makuranu. Ať ti Bůh požeňná a drží nad tebou ochrannou ruku.“

Abivard se chystal dopis uložit k ostatním listům, které mu Denak poslala, ale pak najednou změnil názor. Některý z jeho služebníků by si dopis mohl přečíst, a to by mohlo způsobit katastrofu. Skryl ho za zeď, kde byl rám, na kterém

visel náhradní klíč od ženských komnat.

Poté začal Abivard přecházet po ložnici sem a tam jako lev v kleci. Co mám dělat? znělo mu neustále myslí jako dunění vzdáleného bubnu. Co mám dělat?

Náhle se zarazil. „Od této chvíle nejsem ke Smerdisovi, tomu nepravému Velekráli, vázán žádnou přísahou,“ prohlásil nahlas, když si tuto skutečnost uvědomil. Přisahal Smerdisovi věrnost za předpokladu, že makurský vládce mluvil pravdu o tom, jak se dostal k moci. Teď, když se ukázalo, že jeho slova byla lživá, k němu Abivarda už nic neváže. To však nedávalo odpověď na otázku, co udělat dál. I kdyby všichni dihqanové a marsbanové vypověděli Smerdisovi poslušnost a vyrazili na pochod k pevnosti Nalgis Crag, její dobytí by jim způsobilo nemalé obtíže. Navíc by byl Sharbaraz nepochybně zabít, aby se vzbouření nemohli sjednotit pod jeho vedením.

Pak si vzpomněl na Tansharovo proroctví: věž na kopci, kde bude získána a ztracena čest. Pevnost Nalgis Crag vlastně byla taková věž na kopci, a protože v ní byl uvězněn pravý Velekrál, bylo tam možno získat mnoho cti. Ale jak by ji bylo možno ztratit? To Abivarda znepokojovalo.

Když znovu pročítal dopis od Denak, pomyslel si, že úskalí každého proroctví spočívá v tom, že není jisté, co vlastně předpovídá. I když se jedná o pravé proroctví, neexistuje způsob, jak zjistit, o čem se v něm vlastně hovoří, dokud událost, o které se proroctví zmiňuje, skutečně nenastane. Nemůže si být jistý, v jakém smyslu Tanshar hovořil o zisku a ztrátě cti, pokud se navíc nejedná o metaforu. V každém případě si nemůže být ničím jist.

„Musím si o tom s někým promluvit,“ řekl si. Cítil, že potřebuje někoho, kdo se na problém, který mu Denak předložila, dokáže podívat z odlišného úhlu. Chystal se zavolat Fradu, ale zaváhal. Jeho bratr byl mladý a nebylo jisté, zda dokáže udržet tajemství. Kdyby se zvěst o Sharbarazově uvěznění rozšířila, mohla by přinést Perozovu synovi zkázu stejně jistě jako armáda, která by napadla panství Nalgis Crag.

Už po tisíci si Abivard začal přát, aby mohl všechny tyto věci přenechat Godarzovi. Ale kdyby byl jeho otec naživu, byl by pravděpodobně naživu i Peroz, Sharbaraz by byl jeho právoplatný dědic a Smerdis by byl pouhý hodnostář, který by musel své ambice, pokud by vůbec před Perozovou smrtí nějaké měl, dobře skrývat.

Abivard luskl prsty. „Jsem to ale hlupák,“ řekl. „Tohle je záležitost ženských komnat, takže kdo by o tom mohl vědět víc než právě ženy?“

Než vyrazil za Burzoe a Roshnani, znovu zaváhal a zvážil, zda si ženy nechají tak velkou záležitost pro sebe. Klevěty, šířící se v ženských komnatách, byly známé po celém Makuranu. Jestli se o čemkoliv doslechne služebná, určitě se to brzy dozví celá pevnost. Ale Burzoe byla po mnoho let Godarzovou pravou rukou. Kdyby nedokázala udržet tajemství, nikdy by takové postavení nezískala, a ani Roshnani nevypadala na to, že by byla užvaněná. Abivard si sám pro sebe přikývl a rozhodl se.

Vzal klíč a vydal se do ženských komnat. Mohl by svou matku a první manželku pozvat do své ložnice, ale to by všechny ostatní upozornilo na to, že se děje něco neobvyklého.

Roshnani vyšívala ve své komnatě, podobně jako tehdy, když k ní přišla Ardini a skryla magickou figurku za její truhlici. Když Abivard lehce zaklepal na otevřené dveře, vzhledla od práce. „Můj manželi,“ řekla s úsměvem. „Co tě sem přivádí uprostřed dne?“ Její úsměv se rozšířil a napověděl mu, že má svá podezření.

„Ne, nic takového,“ odpověděl Abivard rovněž s úsměvem. „To bude muset počkat na jindy. Mimochodem, kde je paní matka? Stalo se něco, o čem bych se s tebou i s ní rád poradil.“

„Přeješ si hovořit zde?“ otázala se Roshnani. Když přikývl, odložila šaty, na kterých pracovala. „Seženu ji. Bude to jen chvilka.“ Odspekchala chodbou.

Bylo to, jak říkala. Když se za okamžik vrátila s Burzoe, zavřel Abivard dveře. Jeho matka nad tím udiveně pozvedla obočí. „Jaké to může být tajemství, že má tak obrovskou důležitost?“ zeptala se a její tón napovídal, že pochybuje o tom, že by jakékoliv tajemství mohlo skutečně být tak závažné.

Navzdory zavřeným dveřím jim Abivard odpověděl stěží víc než jen pouhým šepotem. Shrnul jim obsah dopisu své sestry ve třech či čtyřech tichých větách, a pak svou řeč zakončil: „Jde mi o to, že bych rád našel nějaký způsob, jak osvobodit právoplatného Velekrále. Nejen, že se Smerdis chopil moci zradou, ale jeho vláda může Makuran přivést na pokraj zkázy.“

Burzoe vrhla rychlý pohled ke dveřím. „Dlužím ti omluvu, synu,“ řekla a hovořila stejně tiše jako Abivard. „Máš pravdu — tohle je tajemství, které se nesmí nikdo dozvědět.“

„Bude Sharbaraz pro Makuran skutečně lepší než Smerdis?“ otázala se Roshnani.

„Jen stěží by mohl být horší,“ odvětil Abivard. Uvědomil si však, že to není dostatečná odpověď. Proto doplnil: „Můj otec byl přesvědčen, že z něj bude důstojný Perozův nástupce a můj otec měl v těchto věcech zpravidla velmi dobrý odhad.“

„Je to tak,“ řekla Burzoe. „Několikrát jsem Godarze slyšela, jak o Sharbarazovi mluví velmi pěkně. A Smerdisovi jsme zaplatili osm a půl tisíce arketů, které si na nás doslova vynutil, a k čemu to? Řekl, zeje použije k tomu, aby zabránil nomádům v překročení Degirdu a teď vidíme, jak tento svůj slib dodržel. Jestli Denak dokáže Sharbaraze osvobodit, myslím, že bychom měli — musíme mu všestranně pomoci.“

„Ale dokáže ho osvobodit?“ zeptal se Abivard. „Vý dvě toho víte o chodu ženských komnat mnohem víc, než kdy budu vědět já. Proto jsem se rozhodl poradit se s vámi.“

„Všechno bude záležet na tom, jak Pradtak při stavbě té cely postupoval,“ odpověděla Burzoe. „Podle mého názoru tam postavil strážného — buď svého nebo Smerdisova muže. Ten bude stát před Sharbarazovou celou a tato část chodby bude zřejmě obezděna, aby se mezi ženy nedostal nějaký vášnivý milovník. Pokud se Denak dokáže dostat chodbou až před celou, může se jí plán podařit. Pokud ne, nevím, co bych ti poradila. Všechno se tím hrozně zkomplikuje.“

„Možná by se mohla nabídnout Sharbarazovi k službám — připravovat pro něj jídlo nebo něco podobného,“ řekla Roshnani. „Je sice zajatcem, ale zajatcem, jemuž v žilách koluje královská krev. A říkal jsi, že Smerdis je starý. Co když

zítra zemře? Pak by Sharbaraz pravděpodobně získal svou korunu zpět — a dozajista by si vzpomněl, jakým způsobem s ním Pradtak v pevnosti Nalgis Crag zacházel.“

„To je dobrý nápad,“ souhlasil Abivard. „Pokud by mu byla k službám Pradtakova první žena, mohl by Sharbaraz považovat své zajetí za čestné. V každém případě by Denak mohla tuto záležitost přednést Pradtakovi.“

„Ty vůbec nejsi hloupá, mé dítě,“ řekla Burzoe Roshnani a obličej mladší ženy se zalil jasnou červení. Aby si toho Abivard nevšiml, Burzoe se k němu obrátila. „Tento plán má něco do sebe. Mnohé závisí na tom, jak pečlivě je Pradtak zvyklý kontrolovat své ženské komnaty. Pokud tváře jeho žen nesmí spatřit žádný jiný muž kromě něj, nikdy to Denak nedovolí. Na druhou stranu, pokud se od svého otce Urashta naučil volnějším způsobům, naše šance na úspěch se zvyšují.“

„Každopádně to stojí za pokus.“ Abivard se své matce a první ženě uklonil. „Děkuji vám za vaši moudrost. Ať už uděláme cokoliv, musíme to udržet v tajnosti. Nic z toho, o čem jsme tu hovořili, se nesmí dostat ven, nebo celý náš plán ztroskotá.“

Roshnani a Burzoe se podívaly jedna na druhou. Abivard si všiml, jak mezi nimi přeskočila jiskra pobavení a ještě něčeho jiného — něčeho skrytého způsobem, jakým ženy skrývaly určité věci před muži. Díky tomu měl na chvíli pocit, jako by mu bylo znovu sedm let, navzdory své výšce, své síle a svému hustému černému plnovousu.

Hlasem suchým jako poušť kolem pevnosti Burzoe řekla: „Snaž se, abys to tajemství udržel i ty. Můžeš se spolehnout na to, že žádná jiná žena se nedozví důvod, proč jsme sem dnes přišly.“

Roshnani přikývla. „Ženy rády vyzrazují tajemství, na kterých ve skutečnosti nezáleží — ale to koneckonců dělají i muži. A myslím, že muži jsou daleko spíš ochotní zradit své blízké.“

Abivard se rozhodl to nijak nerozebírat. Nechtěl se hádat, a tak jen pokrčil rameny. Pak otevřel dveře a vyšel na chodbu, která vedla ven z ženských komnat.

Za sebou uslyšel Burzoe promlouvající hněvivým hlasem. „Má ničemná snacho, přinese nám všem hanbu, když se můj syn, dihqem, dozví, jak nerovně jsou stehy na tvém vyšívaní.“

„Nic takového není pravda,“ odvětila Roshnani stejně prudce. „Jestli jsi Abivarda naučila rozpoznat dobrou práci, dá mi za pravdu.“

Obě ženy si začaly nadávat stále hlasitěji, křičely jedna na druhou, takže Abivard nerozuměl tomu, co říkaly. Málem se rozběhl zpět do Roshnaniny komnaty, aby je od sebe odtrhl. Pak si uvědomil, že jeho první žena a matka hádku jen předstírají, aby mu poskytly důvod k návštěvě. V ženských komnatách se o tom povedou klepy celé dny, ale bude to bezpečný druh klepů. Chtěl se před oběma ženami obdivně sklonit, ale to by jim pokazilo jejich hru.

Nikdo v ženských komnatách se nepřiběhl podívat, co se děje. Nikdo, jak si Abivard všiml, tomu navenek nevěnoval zvláštní pozornost. Přesto si však byl jistý, že to nikomu neuniklo. Svedení z cesty, pomyslel si Abivard, ne ukrývání: to je něco, co se hodí i na bojišti.

Vrátil se do své ložnice, zamkl dveře vedoucí do ženských komnat a vložil klíč do jedné z kapes, které měl na opasku.

Vrhl se na postel a usilovně přemýšlel.

„Nemohu ani odepsat a poradit Denak, co má dělat, alespoň ne jasnými slovy,“ zamumlal. „Kdyby Pradtak — nebo kdokoli jiný — ten dopis uviděl, všechno by se rozpadlo v prach.“

Obezřelost nebyla jeho silnou stránkou. Podle makuranských měřítek byl velice přímý. Ale Godarz vždycky říkával, že muž by měl být schopen se vypořádat s čímkoliv. Stejně jako většina dobrých rad to znělo daleko jednodušeji, než to ve skutečnosti bylo.

Ještě nějakou dobu přemýšlel, pak vzal pero a pergamen a začal pomalu psát: „Denak zasílá pozdravy její milující bratr, dihqan Abivard. Novinky, o kterých jsi mi psala, jsou jako vždy fascinující a poskytují mi mnoho námětů k přemýšlení.“

Abivard si přečetl, co napsal a odfrkl si. „Bože, to je skutečně pravda!“ prohlásil. Znovu se sklonil k práci.

Bezmyšlenkovitě vyplázl jazyk koutkem úst stejně, jako to činil za dnů svého dětství, kdy se poprvé učil psát.

Pokračoval: „Pokud své sousedce dokážeš pomoci, Bůh se na Tebe za Tvou dobrotu bude jistě usmívat. Možná na Tebe bude shlížet milostivě, pokud se mu o tom zmíníš.“

Tomu, kdo nevěděl, o čem Abivard mluví, by mohlo připadat, že v poslední větě myslí „jím“ Boha. Abivard doufal, že Denak pochopí, že myslí Pradtaka. Zuřivě zíral na pergamen. Kódované psaní byla složitá práce.

„Jsem si jistý, že vzhledem ke vzteku, který tvá sousedka ukázala těm, kteří ji ubytovali vedle tebe, by na ni měl někdo neustále dohlížet. Možná, že s tou ženou či eunuchem dokážeš navázat přátelství — to záleží na tom, jakým způsobem Pradtak vede své ženské komnaty — a tak budeš moci udržovat sousedské vztahy na dobré úrovni.“

Znovu si všechno přečetl. Denak by to měla bez problémů pochopit. Většina ostatních, kteří by si tento dopis přečetli, by zřejmě nepochopila, o co jde. Kdyby však dopis padl do Pradtakových rukou, lra by skončila. Abivard se kousl do rtu. Denak mu psala, že její manžel nemá ve zvyku číst její dopisy. Rozhodně nečetl ty, které psala ona, protože by mu jinak nemohla napsat tak otevřený dopis. Ale klidně se mohlo stát, že jí Pradtak řekne něco jako „strážný u brány mi řekl, že jsi dnes dostala dopis od svého bratra. Proč mi ho také neukážeš?“ Jak by mu mohla říci ne?

Aby ji uchránil od podobných nepříjemností, vzal Abivard nový list pergamenu a napsal jí veselý dopis o novinkách v pevnosti Vek Rud, ve kterém nebyla ani zmínka

o uvězněném králi. Jestli bude chtít Pradtak vědět, co se Abivardovi honí hlavou — a to, že má na svém panství jako zajatce Sharbaraze, by mohlo mít za následek, že ho to skutečně bude zajímat — může mu Denak ukázat tento dopis, který Abivarda ukazoval jako kumpána s prázdnou hlavou, kterého nezajímá nic jiného než prázdné řeči.

Abivard si povzdechl a vložil oba listy do koženého cestovního pouzdra. Život by byl jednodušší — a možná veselejší — kdyby mohl žít životem, jaký se rozhodl předstírat v druhém dopise.

Znovu si povzdechl. „Kdyby Bůh chtěl, aby byl život jednoduchý, neumístil by Makuran hned vedle Khamort'anů — či Videssosu,“ zamumlal a zavřel pouzdro.

Tanshar otevřel dveře, překvapeně zamrkal a hluboce se uklonil. „Můj lorde, vaše návštěva v mém poníženém domově je pro mne velkou ctí,“ řekl a ustoupil, aby mohl Abivard vstoupit.

Jasnovidcův příbytek byl jako vždy stroze uklizený a prost všeho nábytku. Abivard si vzal hrst pistácií z mísy, kterou mu Tanshar nabídl, ale slupky si nechal v ruce, neboť se neodvažoval pohazovat je po čisté podlaze. V jiných domech by se ztratily mezi špinou. Tady by vypadaly jako znesvěcení.

Tanshar vyřešil jeho dilema tím, že přinesl jinou, menší miskou. Když do ní Abivard vysypal slupky, jasnovidec se ho zeptal: „Jak mohu dnes svému pánovi posloužit?“

Než začal, Abivard zaváhal. Prozrazování tajemství, které mu Denak sdělila, ho znervózňovalo. Ale jestli se má Denak podařit osvobození Sharbaraze z pevnosti Nalgis Crag, bude nejspíš potřebovat pomoc kouzel. Kouzla mohou v každém případě pomoci víc než armáda, a tak se Abivard rozhodl. Důrazně řekl: „To, co ti teď prozradím, nesmíš říct nikomu — nikomu, rozumíš?“

„Ano, pane.“ Tanshar vypadal docela pobaveně. „A komu bych to vlastně mohl prozradit? Mým početným služebníkům? Mávl rukou, jako by chtěl přivolat služebníka z čirého vzduchu či holých zdí. „Obyvatelům města nebo trhovcům? To by snad bylo možné, ale kdybych byl užvaněný jako nějaká stařena, kdo by se mi svěřil se svými záležitostmi?“

„V pořádku, A'ěřim ti,“ řekl Abivard. „Tahle záležitost je natolik důležitá, že jsem ti to musel připomenout.“

„Pokračujte, můj pane,“ řekl Tanshar. „Když už nic jiného, vzbudil jste mou zvědavost.“

To Abivarda naplnilo obavami. Věděl, že Tanshar zná způsoby, jak se dozvědět mnoho věcí, obyčejným lidem nepřístupných. Řekl však jen „vyslechni mne tedy a řekni, zda mám pravdu.“ Řekl Tansharovi, co se dozvěděl od Denak.

Jasnovidci se rozšířily obě oči, to zdravé i to potažené šedým zákalem. „Pravý Velekrál?“ zamumlal. „Vskutku, pane, dlužím vám omluvu, neboť zde je opatrnost opravdu namístě. Máte v úmyslu toho muže osvobodit?“

„Pokud k tomu dojde, bude s tím mít Denak víc co do činění než já,“ odvětil Abivard. Pak mu došla ironie skrytá v tom, co právě řekl. Makuranští muži drželi ženy zkrátka a otěže moci svírali ve svých vlastních rukou, a nyní leží osud celé říše právě v rukou ženy. Zavrtěl hlavou — nemohl dělat nic jiného, než pomáhat své sestře ze všech sil.

Tanshar přikývl. „Ano, to dává smysl, opravdu ano. Manžel vaší sestry — říkal jste, že se jmenuje Pradtak — vám asi těžko dá šanci zaútočit na komnaty svých žen s válečníky, že ano?“

„Není to moc pravděpodobné,“ opáčil Abivard, což mu od Tanshara vysloužilo pomalý úsměv. Pokračoval: „Zdá se mi, že magie má větší šanci na úspěch než muži. Proto jsem za tebou přišel, abych zjistil, zda mi můžeš pomoci. Napadlo mne, že bys jel se mnou na návštěvu panství Nalgis Crag.“

„A kdy to má být, pane?“ otázal se Tanshar.

„To momentálně leží v božích rukou,“ odpověděl Abivard. „Všechno bude záviset na tom, co dokáže Denak zevnitř. Pokud nám však budou okolnosti nakloněny, pojeděš se mnou?“

„S radostí, můj pane — uzurpování trůnu je vskutku čin hodný opovržení,“ řekl Tanshar. „Přesto mi však zatím není úplně jasné, jak bych vám mohl pomoci.“

„To ani mně,“ přiznal Abivard. „Přišel jsem za tebou, abychom spolu vymysleli co nejlepší plán.“ Tiše spolu hovořili po několik hodin. V době, kdy se Abivard vracel do své pevnosti, měl už v hlavě hrubé obrysy celého plánu.

* * *

Zima byla dalším útočníkem z Pardrayánské stepi. Přestože do Makuranu přicházela mnohem pravidelněji než nomádi, nebyla proto méně obávaná. Nad poli a pláněmi rozepjaly svou bílou náruč sněhové bouře. Pastevci se oblékli do tlustých pláštíků z ovčí kůže, které dosahovaly až na zem. Přesto za nevlídných nocí někteří umrznou k smrti. Abivard to věděl — docházelo k tomu každou zimu.

Z pevnosti se zvedal černý kouř, takže připomínala ruiny po nájezdu dobyvatelů. Makuran nebyl bohatý na palivové dříví, dřevorubci museli cestovat velmi daleko, aby během ostatních ročních období dokázali shromáždit dostatek dřeva na zimu. Abivard prosil Boha o několik jasných dní, a místo toho dostal další blizzard. Jen nad tím pokrčil rameny, modlitby o lepší počasí byly vyslyšeny jen zřídka.

Nad čím však rameny pokrčit nemohl, byla skutečnost, že zima neúměrně zpomalila cestování. Když posílal Denak svůj dopis, doufal, že hezké počasí vydrží dost dlouho na to, aby rychle dostal odpověď. Nestalo se tak. Se skřípěním zubů se smířil s tím, že mu nezbývá než čekat.

Kdykoli za sebou následovalo několik slunečných dnů, doufal, že budou stačit na to, aby jezdec dojel z pevnosti Nalgis Crag do panství Vek Rud. Kdykoli se znovu začal sypat sníh, nadával si, jaký je hlupák.

Nakonec dorazil jezdec z Pradtakova panství až několik dnů po zimním slunovratu, uprostřed nejhorší bouře roku. Na nádvoří pevnosti a v ulicích města pod zdmi si děti stavěly sněhuláky. Jezdec, který projel branou, měl na pláští a kožešinové kapuci tolik sněhu, že sám vypadal jako sněhulák jedoucí na sněžném koni.

Abivard přikázal, aby se sloužící postarali o napůl zmrzlého koně a pak jezdce posadil co nejbližší k výhni v krbu. Do ruky mu vtiskl pohár horkého kořeněného vína a před něj na stůl postavil miskou s dušeným skopovým.

„Máš za sebou obtížnou cestu,“ řekl mu Abivard. „A já jsem moc rád, že jsi to dokázal.“

„Nebylo to tak hrozné, lorde dihqane“ odpověděl muž mezi dvěma doušky.

„Ne? Tak proč pořád cvakáš zuby?“ „Neříkám, že bylo venku zrovna teplo, rozumíte?“ odpověděl posel. „Ale služebná, která mi dopis od vaší paní

sestry předávala, mi řekla, že paní si přeje, abyste ten dopis dostal co nejdříve. Proto jsem se rozhodl vydat se na cestu. Prosím, lorde dihqane.“ Když mu předával kožené pouzdro na dopisy, obličej mu zářil.

„Děkuji ti.“ Abivard odložil pouzdro stranou a sáhl do váčku na opasku, odkud vylovil několik stříbrných arketů,

kterými jezdce odměnil. Pak si i on dopřál velký doušek vína. Přestože za sebou neměl cestu sněhem, i uvnitř pevnosti byla zima.

„Jste velmi velkorysý, lorde dihqane.“ Muž z panství Nalgis Crag vložil stříbrné mince do vlastního váčku. Pak, když si všiml, že se Abivard nechystá pouzdro otevřít, zeptal se. „Copak vy si ten dopis nepřečtete?“

„Běda, obávám se, že tady bych ho číst neměl.“ Abivard tuto otázku očekával, a proto si pospíšil s připravenou odpovědí: „Kdybyste si ten dopis přečetl v doslechu jiného muže, bylo by to stejné, jako kdybyste Pradtakovu manželku vystavil jeho pohledu. Protože je Pradtak tak velkorysý, že mé sestře Denak dovoluje, aby si se mnou dopisovala, nechci porušit soukromí jeho ženských komnat.“

„Ach tak.“ Posel uctivě sklonil hlavu. „S velkou pečlivostí udržujete staré zvyky a staráte se o čest mého pána, jako by to byla vaše vlastní.“

„Dělám, co mohu.“ Abivard ze všech sil bojoval, aby udržel nehybný obličej. On a Denak vymýšlejí plán, jak z Pradtakových ženských komnat propašovat muže a Pradtakův sluha přitom jejich chování považuje za vzor. Samozřejmě doufal, že se mu podaří nevzbudit podezření, ale neočekával, že jej za to budou ještě chválit.

Muž zívá. „Omlouvám se, pane,“ řekl. „Obávám se, že nebudu schopen zamířit rovnou do pevnosti Nalgis Crag.“

„To mě nepřekvapuje,“ odvětil Abivard, „i tvůj kůň je unaven. Odpočiň si tu tak dlouho, jak jen budeš chtít. Nechám ti připravit pokoj s pohodlnou postelí a silnou vlněnou pokrývkou.“

„A co teplé ženské tělo, které by mě zahřálo pod ní?“ zeptal se posel.

„Pokud zde najdeš ženu, která s tebou bude ochotná sdílet lože, posluž si,“ řekl Abivard. „Nemám ve zvyku nutit služebné spát s muži proti jejich vůli.“

„Hm.“ Zdálo se, že jezdec by proti tomu něco namítl, kdyby se odvážil. Pak vyskočil na nohy. „V tom případě se, pane, podívám, co s tím dokážu udělat. Kuchyně jsou tímto směrem?“ Když Abivard přikývl, posel odešel. Bylo otázkou, jestli bude mít štěstí, ale rozhodně nepostrádal sebeúvěrou.

Abivard odešel jinudy a zamířil do své ložnice. Hned, jakmile za sebou zavřel dveře, odstranil uzávěr a vytáhl dopis od Denak. Byl zapečetěný stejně jako ten poslední. Rozlomil voskovou pečeť, rozbalil pergamen a začal číst.

Přestože byl v ložnici, nečetl nahlas, ale šeptal. Doufal, že se jednoho dne díky těm tajnostem naučí číst úplně potichu. To by mohlo být užitečné.

Po obvyklých pozdravech Denak psala: „V Sharbarazově záležitosti jsem se zařídila podle Tvého návrhu. Vlastně mě něco podobného napadlo ještě před tím, než dorazil Tvůj dopis. Pradtak nic nenamítal. Nevím, jestli si myslí, že může podporovat více stran tím, že mne nechá sloužit právoplatnému Velekráli, ale myli se. Sharbaraz mi připadá jako muž, který nezapomíná ani na své přátele ani na nepřátele.“

„Výborně!“ vykřikl Abivard, jako kdyby jeho sestra byla v místnosti s ním. Začal se cítit jako hlupák a vrátil se ke čtení.

Přestože Pradtak mu ochotně dovolil vstoupit do nové chodby, ve které je Sharbarazova cela — mohu se tam vždy zdržet jen krátce — strážní, kteří dorazili se Sharbarazem, se ukázali jako tvrdší oříšek. Jsou to Smerdisovi muži a na tom, co si myslí dihqan, jim ani v nejmenším nezáleží.

To je hloupé, pomyslel si Abivard. Doufal, že Smerdis za sebou nebude mít věrné muže — je to koneckonců uzurpátor. Jestli však má vojáky, kteří jsou mu bez výhrad oddáni, je jen logické, že je nechá hlídat své rivaly. Ta je opravdu hloupé — věci by byly mnohem jednodušší, kdyby Smerdis žádné přátele neměl.

Denak pokračovala: „Použila jsem každou páku, abych je přesvědčila, že jejich život v pevnosti Vek Rud bude mnohem šťastnější, když mě nechají dělat to, co Pradtak považuje za nejlepší. Jsou dohromady tři. Každý den se střídají na hlídce. Jeden přes den, jeden večer a jeden v noci.“

Abivard mimoděk přikývl. Jeho sestra byla chytrá. Pev-

nost, kde vás každý nenávidí, kde vám dávají k jídlu ztvrdlý chléb a kyselé víno, vám brzy může připadat jako vězení, přestože jste to vy, kdo má být hlídačem.

„Modlím se k Bohu, aby byla má snaha korunována úspěchem,“ psala Denak. / když však mou modlitbu vyslyší, stále si nejsem jistá, že mohu doufat v to, že se mi podaří s Sharbarazem z pevnosti utéci. Máš-li v tomto směru nějaký návrh, dej mi, prosím, vědět. Ráda bych ještě připojila, že od tebe bylo velmi chytré zamaskovat svou skutečnou zprávu jiným, bezvýznamným dopisem. Ten jsem mohla bez obav ukázat Pradtakovi, aniž by přitom zjistil, co se doopravdy v pouzdrů skrývalo. Doufám, že tvá moudrost nalezne cestu ven i z našich současných obtíží.“

Abivard přešel k oknu. Po nebi se hnaly mraky, šedé a napěněné jako čerstvě nastříhaná ovčí vlna. „Až se vyčásí — pokud se vyčásí — myslím, že bych měl u svého švagra vykonat zdvořilostní návštěvu,“ řekl.

„Kdo přichází do pevnosti Nalgis Crag?!“ Volání zaznělo, když byl Abivard ještě několik set metrů daleko od pevnosti. Oznámil své jméno a doplnil: „Váš pán by mne měl očekávat. Napsal jsem mu, že přijedu.“

„Ano, jste zde vítaným hostem, lorde Abivarde. A také, jak jste řekl, očekávaným,“ odpověděl strážný. „Kdo je ten starý muž vedle vás a jaké je jeho postavení? Uvítáme ho patřičně, tak jak nám to prikazuje jeho důstojnost.“

„To je můj lékař Tanshar. Stará se o mne.“

„Jak si přejete, pane,“ odvětil strážný. „Ale cožpak nevíte, že u nás v panství Nalgis Crag máme dostatek schopných léčitelů? Díky Bohu zde nejsme v Khamorthu.“ Jeho hlas zněl pohoršeně.

„Tanshar se o mne stará již od dětství.“ Abivard tuto lež vyřkl s lehkostí, které dosáhl díky nekonečnému nacvičování během cesty z pevnosti Vek Rud. „Neodvážuji se svůj život svěřit do péče někoho jiného.“

Strážný sklonil hlavu a zopakoval. „Jak si přejete, samozřejmě. Vstupte, prosím. Brána je otevřená.“

Abivard popohnal svého koně kupředu. Za ním úzkou škvírou v bráně projel Tanshar. Díky svému umístění si mohla pevnost Nalgis Crag dovolit nechat bránu otevřenou většinu času — žádná útočící armáda by se k ní nemohla nepozorovaně přiblížit. Útočící armáda by se ve skutečnosti mohla stěží dostat tak blízko, aby mohla začít se samotným

dobýváním. Nebylo to poprvé, co si Abivard přál, aby i jeho pevnost byla tak nedobytná.

Pradtak vyšel ven, aby ho uvítal na nádvoří. Dihqan panství Nalgis Crag se stále při chůzi opíral o hůl, na kterou již zřejmě bude odkázán po zbytek života, ale pohyboval se již mnohem lehčeji než v den, kdy si bral Denak.

„Rád tě znovu vidím, švagre,“ řekl a vykročil k Abivardovi s jednou paží napřaženou. Pohlédl na Abivarda a pak jeho pohled přešel k Tansharovi, který vedl pár nákladních koní. „Čekal bych, že si s sebou přivedeš víc mužů, zvláště teď, když naši zem plní barbaři.“

„Uvažoval jsem o tom,“ řekl Abivard a pokrčil rameny. „Nechtěl jsem však odvést muže od úkolu bránit nomádům, aby ničili naše stáda. Dovol mi, abych ti představil svého osobního lékaře Tanshara.“

„Lorde Pradtaku,“ řekl Tanshar přátelsky a uklonil se v sedle.

Pradtak mu pokývl a pak svou pozornost obrátil zpět k sobě rovnému a zeptal se Abivarda: „Trpíš snad nějakou nemocí, která tě přinutila brát si s sebou na cesty lékaře?“

„Pociťuji ostrou bolest zde —“ Abivard si přejel rukou po pravé straně břicha, „— a také trpím neustálým průjmem. Tansharovy lektvary a horké obklady, které mi připravuje, když táboříme, mi poskytují dostatečnou úlevu k tomu, abych se další den dokázal udržet v sedle.“

„Jak si přeješ,“ přitakal Pradtak. Abivarda napadlo, zda si strážný tuto frázi nevypůjčil od svého pána. Dihqan panství Nalgis Crag pokračoval: „Pojď se občerstvit. Pak mi můžeš, Abivarde, objasnit důvody své návštěvy. Nechápej mne špatně, jsi tu velice vítán, ale tvůj dopis byl — odpusť mi to přirovnání — velice vágní.“

„Není co odpouštět,“ řekl Abivard kráčející vedle Pradtaka směrem k obytným částem pevnosti. „Vždyť právě s takovým úmyslem jsem ten dopis psal. Některé věci nelze svěřit pergamenu, neboť hrozí nebezpečí, že by se dostaly do rukou nepovolaných. Nebyl bych do dopisu napsal ani

zdaleka tolik, kolik jsem napsal, kdybych si nebyl jist tvou věrností Velekráli Smerdisovi, necht’ se jeho roky neukrátí a necht’ jeho říše roste.“

Pradtak se na něj ostře podíval, a pak úkosem pohlédl na Tanshara. „Neměl bys raději počkat, dokud nebudeme v soukromí?“

„Co tím myslíš?“ řekl Abivard. Jeho oči sledovaly směr Pradtakova pohledu. „Aha, ty myslíš lékaře.“ Hlasitě, dlouze a rozpustile se rozesmál. „Je to cenný poradce naší rodiny, a je jím již od časů mého dědečka. Můj otec Godarz jej dokonce pouštěl do ženských komnat a nechával jej jednat s jeho ženami a dcerami, mezi nimiž byla i Denak. Spíše bych neměl důvěru ve východ slunce než v Tanshara.“

„Ještě jednou tě prosím o odpuštění, ale můj otec Urashtu často přemýšlel, zda Godarz není příliš liberální,“ řekl Pradtak. „Rozhodně tě tím nechci urazit, jen ti to říkám. A musím ti také připomenout, že já toho Tanshara přece neznám. Proto mu také nemohu věřit jako ty.“

To bys také neměl, protože tě zatím krmím jednou lží za druhou, pomyslel si Abivard. Před Pradtakem se však tvářil jako obraz uražené důstojnosti. Položil ruku na Tansharovo rameno: „Vraťme se tedy na panství Vek Rud, příteli. Jestli ti Pradtak nemůže věřit, vidím, že ani já nemohu věřit jemu.“ Udělal pár kroků směrem zpátky ke stájím, jako kdyby měl v úmyslu nasednout na koně.

Tanshar předstíral, že váhá. „Ale co zprávy, které přinášíte Denak, můj pane,“ vykřikl. „Vaší paní matce to dozajista zlomí srdce, pokud se vrátíte domů, aniž byste ji je předal.“

„Ani v nejmenším mi na tom nezáleží,“ odsekl Abivard a napřimil se. „Nebudu tu stát a nechat se urážet. To by na mne vrhalo špatné světlo.“

Pradtak zíral z jednoho na druhého. Spolkl návnadu, pomyslel si Abivard, přestože navenek udržoval v obličejí chladný a odtazitý výraz. „Možná jsem se ukvapil—“ začal Pradtak.

„Nejspíš ano.“ Abivard udělal další dva kroky ke stájím. „Pokud tomu muži natolik důvěřuješ, určitě si to zaslouží. Omlouvám se za to, že jsem tě urazil, neměl jsem to v úmyslu.“

„Dihqan je velice šlechetný,“ zamumlal Tanshar.

Abivard se tvářil, jako že se nechává přesvědčit omluvou svého hostitele. „Protože Tanshar se necítí uražen, žádnou urážku jsi nevyřkl,“ řekl, ale stále mluvil nevrlym tónem. „A ta záležitost, o které chci mluvit, má značnou důležitost. Dobrá, Pradtaku, přehlédnou to; až dosud jsi se mnou vždy jednal zdvořile.“

Pradtak vypadal nervózně. „Nic nenamítám proti tomu, abys navštívil svou sestru, alespoň pokud budu vašemu setkání přítomen i já. Blízký příbuzný mé ženy ji může vidět, aniž by vyvolal zdání nepatřičnosti, přestože ta žena patří do ženských komnat jiného muže. Ale tvůj lékař—“

„Je to lékař, navíc starý a slepý na jedno oko,“ opáčil Abivard suše. „A setkal se s Denak již mnohokrát. Copak si myslíš, že se na ni chystá vrhnout a znásilnit ji? Navíc bude lepší, když jí zprávy od mé paní matky předá právě on. Má sestra snad utrpí po jejich vyslechnutí menší šok, když je uslyší od někoho mimo rodinu.“

„Cokoli tě potěší.“ Pradtak vypadal mrzutě, ale ustoupil. „Protože jsi ke mně vážil tak dlouhou cestu, musí být tvé zprávy velmi důležité — a díky tvým skrytým narážkám už se málem neudržím zvědavostí. Okamžitě mi, prosím, řekni, o co jde a nezdržuj se ani tím, že by ses poškrábal na hlavě.“

„Mé hrdlo je vyschlé,“ řekl Abivard. „I v zimě je většina cesty mezi tvým a mým panstvím plná prachu.“

Pradtak sevřel hlavici své hole, a pak sklonil hlavu. Pohostinnost především, takové bylo jedno z železných pravidel, které platilo v celé zemi. A proto, jakkoli byl netrpělivý, musel nejprve Abivarda a Tanshara odvést do kuchyně, nechat je, aby se občerstvili, a přitom mluvit co nejméně. Nabídl jim víno, čerstvý chléb s cibulí, sněhobílým sýrem a kořeněným skopovým. Ať už měl jakékoliv špatné vlastnosti, jeho tabule byla skvělá.

Nakonec Abivard řekl: „Doufám, že budeš natolik velkomyslný, lorde dihqane, že necháš do svých komnat přinést víc tohoto skvělého červeného vína, abychom si mohli svlažit hrdlo vzhledem k rozhovoru o záležitostech, které nás sem

přivedly.“

„Samozřejmě, lorde dihqane, řekl Pradtak se špatně skrývanou dychtivostí. „Pokud budete ty a tvůj ctihodný porádce tak laskavi a budete mne následovat—“ Rukou se opřel o stůl a s námahou povstal. Než se však jakoby mimochodem upamatoval na to, aby se koncem hole začal opírat o podlahu, udělal několik kroků bez její pomoci. Jak už říkala Denak, rychle se uzdravoval.

„Chodíš už skvěle,“ poznamenal Abivard. „Můžeš už také jezdit na koni?“

„Ano a nemáš ani představu, jak moc jsem proto rád,“ odpověděl Pradtak. On na druhou stranu neměl tušení o tom, jakou radost ta zpráva způsobila Abivardovi. „Během posledních týdnů jsem často vyrazil na lov, abych dohnal všechny ty zameškané chvíle, které jsem strávil upoután na lůžku.“

„Neměl byste se příliš přepínat.“ Tansharův káravý tón by slušel i kterémukoliv světcu.

Pradtak na něj pohlédl s mnohem větší úctou než předtím. „Obávám se, že máš pravdu, ale nemohu si pomoci.“ Pohlédl na Abivarda a vypadal jako někdo, kdo se chystá k velkému ústupku. „Tvůj služebník je velmi moudrý.“

„To vskutku je.“ Abivard doufal, že to neznělo překvapeně. Nešlo o to, že by Tanshara považoval za hlupáka. Kdyby byl hloupý, nebral by jej s sebou. Nečekal však, že se vesnický jasnovidce tak dobře zhostí své role. Přimělo ho to přemýšlet, zda by Tansharovo postavení nemělo doznat změny.

Než však měl čas tuto myšlenku rozvinout, Pradtak pokračoval. „Pojďme v našem rozhovoru pokračovat až poté, co si zajistíme trochu soukromí, jak jsi ty sám navrhoval.“ Holí netrpělivě poklepával o kamennou podlahu.

„Jsem tvým služebníkem.“ Abivard šel za Pradtakem a Tanshar jej jako obvykle těsně následoval.

Abivard byl v chodbě vedoucí k Pradtakově ložnici v den, kdy si bral Denak, ale tehdy se pochopitelně zastavil přede dveřmi. Teď Pradtak odemkl dveře, podržel je otevřené a pokynul svým hostům, aby vstoupili. „Prosím, račte dál,“ řekl. Jakmile byli Abivard a Tanshar uvnitř, zavřel za nimi. „A teď—“

Abivard však ještě nebyl připraven začít rozhovor. Se zvědavostí se rozhlížel kolem sebe. Tohle byla první ložnice dihqana, kterou viděl, kromě své vlastní v pevnosti Vek Rud. V mnoha ohledech se tato ložnice podobala jeho vlastní — postel, vyřezávaný nábytek, malý stůl. Ale jak říkala Denak, nyní z ní vedly dvojce dveře, z nichž jedny byly postaveny teprve nedávno.

Ukázal na ně a na obličej vykouzlil dychtivý výraz. „Co to má být? Máš snad své nejhezčí ženy za jedněmi dveřmi a ten zbytek za druhými? Kvůli tomu, aby se ti navzájem nepomíchaly?“

Pradtak zrudl jako panna o svatební noci. „Ne. Jedny dveře vedou do pokoje... zvláštního hosta.“

„Zámek je na téhle straně,“ poznamenal Tanshar.

„A co je na tom?“ zeptal se Pradtak.

„Rozhodně nic, můj pane,“ opáčil jasnovidce upřímně. „Toto je tvé území a máš právo se zde chovat podle své libosti. Má ústa jen říkají to, co vidí mé oči — tedy co vidí mé zdravé oko.“

Pradtak otevřel ústa, možná aby Tanshara upozornil na to, že by měl svá slova pečlivěji vážit, ale pak je znovu zavřel, aniž by cokoli řekl, a spokojil se s krátkým pokývnutím. Abivard řekl: „Švagre, mohl bych tě, prosím, obtěžovat a požádat ještě o trochu vína? To, co ti musím říct, je tak hrozné, že se obávám, že budu potřebovat jeho pomoc, abych přinutil svůj jazyk vtělit své myšlenky do slov.“

„Cokoli tě potěší,“ řekl Pradtak, ale jeho oči prozrazovaly, že on zatím potěšen není. Dokulhal zpátky ke dveřím vedoucím ven a zavolal na sluhu. Ten rychle přiběhl s konvicí tak velikou, že by se z ní dokázalo opít půl tuctu mužů.

Na stůl postavil zdobené porcelánové poháry, uklonil se a zmizel. Pradtak usrl trochu vína, a pak si založil paže na prsou. „Dost kličkování,“ zavrčel. „Okamžitě mi objasni všechny ty narážky, které kolem sebe trouseš od chvíle, kdy jsi přijel.“

Abivard pohlédl na dveře. Ztišil hlas. Nechtěl, aby je zaslechl někdo, kdo by stál za nimi. „Mám zprávy o nebezpečném spiknutí proti Velekráli Smerdisovi, nechť je jeho vláda dlouhá a požehnaná. To spiknutí má tolik účastníků, až se obávám, že by mohlo uspět. Proto musíme my, kteří jsme Velekráli věrní, udělat všechno pro to, abychom ho podpořili.“ „Toho jsem se obával,“ řekl Pradtak ztěžka. „Když jsi mi poslal dopis, ve kterém sis stěžoval na daně, které od tebe jeho muži vybrali, bál jsem se, že i ty jsi součástí toho spiknutí a chceš mne do něj zatáhnout. Proto jsem ti také odpověděl tak, jak jsem odpověděl. Denak mne však přesvědčila, že ty nejsi nevěrný.“

„Výborně,“ řekl Abivard upřímně. Ještě předtím, než Denak zjistila, co je Pradtak zač, starala se Abivardova sestra především o dobro panství Vek Rud. „Obdrželi jsme mnoho stížností od těch, kterým se nechtělo platit daně, které požadoval Velekrál Smerdis,“ pokračoval Abivard.

„Vsadím se, že jedna z nich byla od tvého drahého švagra,“ řekl Pradtak. Svým způsobem byl mazaný. „Je to ještě mladík a neví, jakou zodpovědnost má dihqan vůči svému suverénovi.“

„Mnohá jména tě překvapí,“ odpověděl Abivard. „Může se stát, že během jara povstane téměř celý severozápad. Protože jsi mi tak jasně vysvětlil, že jsi věrný Velekráli Smerdisovi, věděl jsem, že mi pomůžeš se rozhodnout, jak se té nadcházející rebelii nejlépe postavít.“

„Udělal jsi správně, že jsi přišel právě za mnou,“ řekl Pradtak. „Mám určité spojení s dvorem Velekrále a—“ Odmlčel se. Bylo na něm vidět, že by se rád pochlubil, ale byl dost chytrý na to, aby si uvědomil, že něco takového by bylo nemoudré. Po krátké odmlce pokračoval. „Ale na tom nezáleží. Jsem rád, že jsi přijel, takže —“

Znovu se odmlčel, tentokrát proto, že někdo zabušil na dveře vedoucí do ženských komnat. Přistoupil k nim, vyhlédl zamřížovanou špehýrkou, aby zjistil, kdo je na druhé straně, a pak dveře odemkl. Dovnitř vstoupila Denak nesoucí stříbrný tác.

„Prosím o prominutí, můj manželi,“ začala. „Nevěděla jsem—“ rozzářila se. „Abivarde! As tebou je tu i doktor Tanshar!“ Pradtak se zasmál. „Chceš říct, že ses ještě nedoslechla o tom, že jsou tady? Tomu je mi zatěžko uvěřit. Ale ať je to jak chce, stejně bych tě dal brzy zavolat, neboť tvůj bratr a lékař říkají, že pro tebe mají zprávy od tvé matky.“

„Od mé matky? O co může jít?“ řekla Denak. Abivard byl pohledem na ni zděšen. Vypadala, jako by zestárla o pět, možná o deset let, přestože v pevnosti Nalgis Crag žila teprve pár měsíců. V koutcích úst měla vějiře vrásek, oči jí lemovaly tmavé kruhy. Abivard měl sto chutí vytřást z Pradtaka přiznání, co s ní udělal, že se to na ní tak podepsalo. „Pročpak našemu hostu nepřineseš večeři?“ řekl Pradtak. „Pak budeš mít volno od svých povinností a budeš si moci vyslechnout ty novinky.“

„Cokoli tě potěší,“ odpověděla Denak — zdálo se, že se touto frází zaklíná každý v panství Nalgis Crag. Tanshar pozdvihl obočí. „Tvůj host je tak významný, že ho obsluhuje dihqanova žena? V tom případě si k té večeři jistě zaslouží i víno.“ Naplnil jeden pohár z konvice a postavil na stříbrný ták, který nesla Denak.

„Díky, doktore, ale za těmi dveřmi čekají ještě dva muži,“ řekla Denak.

„Pak přines víno i jim,“ prohlásil Tanshar velkoryse a naplnil odpovídající počet pohárů. Postavil je na ták, jako kdyby on sám byl dihqanem a jakoby mimochodem po něm přešel prstem.

Denak pohlédla na Pradtaka, který pokrčil rameny. Odemkl čerstvě zbudované dveře. Denak jimi prošla. Pradtak je za ní znovu zavřel.

„Předpokládám, že i vy si ještě dáte víno, vznešený pane.“ Tanshar vtiskl Pradtakovi do ruky pohár a nyní se choval mnohem zdvořileji. Pohár byl naplněn vínem až po okraj.

Pradtak usrkł vína. Abivard krátce pohlédl na Tanshara, který nenápadně přikývl. Abivard pozvedl svůj vlastní pohár.

„Necht' nám Bůh pomůže, abychom se postavili všem spiknutím proti Velekráli, necht' je jeho vláda požehnaná a jeho říše vzroste.“ Dopil zbytek vína z poháru. Tanshar učinil totéž. Pradtak se zachoval podle svých hostů.

Olízl si rty a trochu se zamračil. „To víno je nějaké zvláštní,“ řekl a zapotácel se. Ústa se mu otevřela v mohutném zívnutí. „Co se to se mnou děje?“ zeptal se zastřeným hlasem. Obrátil oči v sloup a bezvládně padl na podlahu.

Překrásný pohár mu vyklouzl z ruky a roztříštil se. Abivard se kvůli tomu cítil hrozně.

Otočil se k Tansharovi a na znamení hluboké úcty se mu uklonil. „Co bylo v tom tvém uspávacím prostředku?“ zeptal se.

„Vlčí mák, blín a několik dalších věcí, které raději ne-

budu jmenovat,“ odpověděl Tanshar. „Do poháru stačilo dát jen pár kapek. Jediné, co jsem musel udělat, bylo dostat se mezi Pradtaka a víno, aby si nevšiml, že mu do něj přidávám drogu. Podobně jsem vylepšil i víno pro strážného.“

Mluvil hlasitým šepotem a ukazoval na dveře, kterými odešla Denak.

Abivard vytáhl z pochvy meč. Pokud dala Denak Sharbarazovi strážnému špatný pohár, nebo pokud jej voják rovnou nevypil, čeká je boj. Zalomcoval jím strach — pokud by nějakou hroznou chybou dala otrávené víno Sharbarazovi, veškeré jejich pečlivé plánování by přišlo vniveč a padlo by přímo do prázdnoty.

Přešel ke dveřím, odemkl je a vplížil se do chodby připraven setnout strážného dřív, než stihne vytasit svůj vlastní meč. K jeho obrovské úlevě seděl ten muž opřený zády o zeď a chrápal. Na konci krátké chodby byly další dveře, které byly rovněž zamčené zvenku. Abivard je otevřel. Ven vyšla Denak a s ní širokoramenný muž, jen o pár let starší než Abivard.

„Vaše Veličenstvo,“ řekl Abivard. Chystal se vrhnout na zem na břicho.

„Na to teď není čas,“ zarazil ho Sharbaraz. Oči mu zářily vzrušením z toho, že se může dostat ven z vězení. „Pokud se mi nepodaří uniknout ven z pevnosti, nejsem ničím Veličenstvo. Ceremoniemi se budeme zatěžovat, až na to bude čas.“

Vyrazil kolem zdřogovaného strážného do Pradtakovy ložnice. Denak se v chodbě na chvíli zastavila. Tak silně, jak jen mohla, kopla strážného do břicha. Zasténal a zkroutil se, ale neprobudil se. Abivard na něj zíral. Zachmuřeně na něj pohlédla. „Udělal bych to všem třem, kdybych mohla — udělala bych jim něco mnohem horšího,“ řekla a propukla v pláč.

„Pojďte,“ řekl Tanshar naléhavě. „Jak nám připomněla Jeho Výsost, nemáme času nazbyt.“ Abivard vstoupil do ložnice. Denak, která pořád ještě vzlykala, ho následovala. Když Tanshar spatřil její slzy, prohlásil: „Má paní, teď musíte být statečná. Pokud vás uvidí plakat, selžeme.“

„Já — vím.“ Denak se kousla do rtu. Osušila si oči brokátovým hedvábím své róby, otřásla se a nakonec Tansharovi pokývla. „Udělej, co musíš. Nezničím rvou iluzi.“

„Výborně,“ řekl Tanshar. Události se řítily tak rychle, že měl Abivard potíže je sledovat a nezdálo se, že by mohly v nejbližší době nějak zvlášť zpomalit své tempo. Tanshar se uklonil směrem k Sharbarazovi. „Vaše Veličenstvo, teď budu potřebovat vaši pomoc. Vezměte Pradtakovy ruce do svých.“

„Dobrá.“ Sharbaraz se sklonil nad bezvědomým dihqanem. Tanshar oba muže poprášil načervenalým práškem — „rozdrcený heliotrop“ — vysvětlil, a začal zaklínat. Abivard věděl, že existují kouzla — jakýkoli pokus o únik z pevnosti Nalgis Crag by bez jejich pomoci musel selhat — ale vidět přípravu kouzla na vlastní oči v něm stále vzbuzovalo obavy. Před jeho očima na sebe Sharbaraz vzal Pradtakovu podobu, včetně šatů a všeho ostatního a tělo, ležící na zemi, na sebe vzalo podobu Sharbaraze.

Když byla přeměna dokončena, Abivard a Sharbaraz, který vypadal jako Pradtak, odtáhli změněného Pradtaka do cely, kde držel Sharbaraze, a zamkli za ním dveře. Tanshar řekl Denak: „Teď na vás, má paní, přenesu podobu toho strážného, a pak musíme co nejrychleji zmizet.“

Oči se jí rozšířily a na tváři se jí objevil zděšený výraz. „Věděla jsem, že to bude nutné, ale jak to vydržím?“ řekla.

„Copak se i já sama uvidím v jeho podobě?“

„Nikoli, má paní.“ Sharbaraz zvedl ruku a pohlédl na ni. „Mé oči vědí, že jsem stále sám sebou.“ Jeho hlas však zněl jako Pradtakův.

„Přesně tak to kouzlo funguje,“ souhlasil Tanshar. „Nemění vaši skutečnou podstatu, jen vyvolává zdání, že jste někým jiným, a vy samotná si té změny nevšimnete.“

Denak váhavě přikývla. „Pak to tedy udělám, ale opravdu se ho musím dotýkat?“

Tanshar zavrtěl hlavou. „Rituál, který podstoupíte, je poněkud odlišný, neboť vy si se strážným nebudete podobu vyměňovat, vy si jen půjčíte tu jeho. Postavte se, prosím, blízko něj.“

I to se na Denak zdálo být příliš, ale podřídila se. Tanshar napráhl ruku a mezi ní a strážného vložil krystalový kotouč. Když poodstoupil, zůstal kotouč viset ve vzduchu. Znovu začal zaklínat, tentokrát v odlišném rytmu a opakovaně vyzýval jméno Shivini. Krystal se asi na půl minuty

rozzářil. Když záře pohasla, byli v chodbě dva strážní, podobní si jako vejce vejci.

„Pojďme odsud pryč,“ řekla Denak hrubým skřipavým hlasem omámeného muže.

Abivard zavřel vnější dveře do chodby, ve které ponechali bezvědomého strážného, a zamkl je. Zubil se od ucha k uchu. Vše šlo zatím lépe, než se zatím odvažoval doufat.

„Vsadím se, že budou pěkně zmatení,“ řekl šťastně. „Nejen to, navíc budou pěkně dlouho ochromení. Jak dlouho to kouzlo vydrží, Tanshare?“

„Pár dní, nebudou-li ovšem vystaveni působení jiné magie,“ řekl Tanshar a jeho hlas zněl vyčerpaně. „Jiný čaroděj mé kouzlo prohlédne stejně snadno, jako jehla propíchne hedvábí. To je další důvod, proč bychom odsud měli zmizet tak rychle, jak to jen půjde.“

„To je opravdu úžasné,“ řekl Sharbaraz Pradtakovým hlasem. „Až se dihqan probudí, jeho vlastní služebníci jej budou považovat za mne a nepustí ho ven. Až kouzlo přestane působit a on získá zpět svou podobu, budou to všichni považovat za čarodějnictví, které mu má pomoci v pokusu o útěk. Upředl jsi vskutku překrásnou past.“ Radostně se rozesmál jako muž, který neměl po dlouhou dobu ke smíchu příležitost. „Ale moudrý Tanshar má pravdu — neměli bychom magii příliš pokoušet.“ Vyrázil ke dveřím, které vedly z ložnice.

„Vaše Veličenstvo, tedy chci říct, můj manželi — nezapomeň, že kulháš,“ připomněla mu Denak. „Pokud nebudeš hrát svou roli věrně, prohráme.“

Sharbaraz se uklonil. „Máš pravdu, má paní,“ řekl, přestože současný vzhled Denak ženu nepřipomínal ani v nejmenším. „Na to nesmím zapomenout.“ Sebral z podlahy Pradtakovu hůl, začal se o ni opírat a celkem přesvědčivě se choval jako muž, který má poraněný kotník. „A teď — pryč odsud.“

Sharbaraz se ujistil, že nově instalovaný zámek před Pradtakovou ložnicí je zamčený. Abivard souhlasně přikývl. Teď, když ložnice sloužila jako vstupní místnost do ženských komnat, by ji žádný dihqan nenechal otevřenou, aby ženy náhodou neopustily své vyhrazené prostory bez jeho vědomí.

„Ram teď?“ zeptal se Sharbaraz tiše, když západka zapadla.

„Do stáji,“ odvětil Abivard stejně tiše. „Prosím, pojdte vedle mne a tvařte se, jako byste vedl vy mne a ne naopak.“

Tanshare, Denak, vy půjdete za námi. Jste přece naši služebníci.“

Pradtakovi služebníci, které cestou potkávali, zjevně neprohlédli jejich přestrojení. Sharbaraz věrně napodoboval kulhání. Přátelsky zdravil Pradtakovy příbuzné a poradce. Pokud žádného z nich neosloví jménem, neskrývalo se ve stručném rozhovoru žádné nebezpečí — a on dělal vše pro to, aby veškerá konverzace byla co nejstručnější.

Ve stáji však na ně překvapeně pohlédl jeden z čeledínů, který se staral o Abivardovy koně. „Kde máte luk a kopí, můj pane?“ zeptal se. „Jedete přece na lov?“

Abivard ztuhl a proklínal svou hloupost. Všechno pečlivé plánování teď zmaří chvilková nepozornost! Sharbaraz však klidně řekl: „Ne, jedeme na východ do vesnice Gayy. Lord Abivard se ptal na zdejší síť qanatů, protože zasahuje tak daleko od řeky Hyuja, a on doufá, že něco podobného by mohl vytvořit podél Vek Rud. Myslel jsem, že bude jednodušší mu to ukázat, než mu to popisovat. Co myslíš ty?“

„Já?“ Čeledín vypadal poplašeně, ale pak se usmál. „Pane, o vytváření qanatů nic nevím, takže k tomu nemohu nic říct.“

Pohlédl na Abivarda. „Chcete tedy, abych vám a vašemu poradci osedlal koně?“

„Ano, a vezmeme si s sebou také soumary,“ odpověděl Abivard, kterému se velmi ulevilo, jak Sharbaraz pohotově zareagoval. Značný dojem na něj udělala také Sharbarazova podrobná znalost Pradtakova panství. Pokračoval:

„Možná, že v té vesnici budu přes noc a pořádně se tam porozhlédnu až ráno.“

„Město má sarai, pane,“ řekl čeledín s mírnou výčitkou. Abivard si založil ruce na prsou. Čeledín pohledem vyhledal podporu muže, jehož považoval za Pradtaka.

„Cokoli ho potěší,“ odvětil Sharbaraz stejně, jako by to učinil Pradtak. Abivard měl co dělat, aby se nerozesmál. Čeledín přikývl na srozuměnou a obrátil se k Denak. „Vy musíte být jeden z těch pánů, kteří přijeli tehdy v noci. Omlouvám se, pane, ale od té doby jsem vás moc neviděl“

a zapomněl jsem, který z těch koní je váš.“ Ukázal na tři stáři na konci stáje.

Než mohla Denak odpovědět — nebo zpanikařit a udělat nějakou hloupost — přišel jí na pomoc opět Sharbaraz. „Tvůj je ten hnědák s jízvou na boku, že ano?“

„Ano, pane,“ odpověděla Denak svým kouzlem změněným mužským hlasem.

Čeledín vrhl na Sharbaraze pohled plný obdivu. „Pane, nikdo o vás nemůže říci, že nemáte oko pro koně.“ Sharbaraz se přesně jako Pradtak spokojeně usmál.

Kůň, který patřil Smerdisovu muži, si odfrkl a začal se trochu vzpouzet, když na něj Denak nasedala. Stejně se choval i Pradtakův kůň, na kterého se vyhoupl Sharbaraz. Lidi bylo možno ošálit, zvířata nikoliv. Sharbaraz snadno uklidnil své zvíře. Denak měla větší těžkosti - jediná jízda, kterou vykonala od chvíle, kdy se stala ženou, byla její svatební cesta do pevnosti Nalgis Crag. Nakonec se jí však podařilo koně ovládnout a čtyři jezdci vyrazili po příkré, neschůdné stezce vedoucí k úpatí kopce, na kterém stála pevnost.

„Bože, myslím, že jsme to dokázali,“ vydechl Abivard, když dorazili k úpatí. Zavolal na Sharbaraze, který je v roli Pradtaka vedl. „Pane, chci říct, Vaše Veličenstvo, jak je možné, že toho tolik víte o vesnici Gayy a jejích qanatech? Nevšadil bych ani arket na to, že skutečný Pradtak by o nich mohl říct tolik, co vy.“

„Ještě než mi vyrašil první vous, poslal mne otec studovat říši a její panství, abych, až dosednu na trůn, byl s Makuranem dokonale obeznámen,“ odpověděl Sharbaraz. V jeho smíchu zaznělo skryté ostří. „S panstvím Nalgis Crag jsem se však seznámil lépe, než bych chtěl.“

„Můj otec měl pravdu,“ řekl Abivard. „Bude z vás skvělý Velekrál Makuranu.“

„Váš otec — to musí být Godarz z panství Vek Rud,“ řekl Sharbaraz a sám si odpověděl: „Ano, samozřejmě, neboť jste bratr Denak. Godarz zmizel ve stepi se zbytkem své družiny?“

„Přesně tak, Vaše Veličenstvo. Spolu s mým bratrem a třemi nevlastními bratry.“

Sharbaraz zavrtěl hlavou. „V Pardrayi jsme měli dosáhnout skvělého vítězství. Utrpěli jsme však takovou porážku... To tažení nemělo nikdy začít. Měli jsme však na výběr buď udeřit nebo čekat, a můj otec vždycky preferoval tu první.“

V té chvíli dojeli na poměrně rovnou zemi. Pobídl koně do rychlého cvalu. Jeho společníci ho následovali. Čím dále se dostanou od pevnosti Nalgis Crag, tím dříve budou v bezpečí.

„Škoda, že nemůžu vidět ten zmatek, který jsme tam způsobili,“ řekl Abivard. „Až se Pradtak probudí ve vaší podobě, bude se snažit přesvědčit své vojáky, že není tím, za koho ho považují, a oni se mu vysmějí. Řeknou mu, že jejich pán odjel do vesnice Gayy. A jak jste řekl, až získá zpět svou skutečnou podobu, budou to považovat za nějaký trik.“

„Jediný skutečný problém spočívá v tom, že se nevrátím do ženských komnat,“ podotkla Denak. „Nějakou dobu si však nikdo nevšimne, že chybím. Koho by koneckonců zajímala pouhá ženská.“ Její hluboký hlas zněl podivně, ale zaznívala v něm stará známá hořkost.

„Má paní, vaši nesmírné statečnosti by si všiml i slepý. Uspěla jste na bojišti, na kterém by se žádný muž nechtěl nikdy ocitnout. Prosím vás, nesnižujte své skutky,“ řekl Sharbaraz.

„Nic nesnižuji, vždyť jak bych mohla snížit něco, co už tak je bezcenné?“ řekla. Když Abivard něco namítl, odvrátila hlavu a už nepromluvila. Netlačil na ni, ale přemýšlel, co se asi stalo v pevnosti Nalgis Crag, že se jeho sestra tak nenávidí. Levou rukou, tu, kterou nesvíral otěže, začal v pěst. Kdyby byl tušil, že ji Pradtak týral, posloužil by jejímu manželovi stejně, jako ona strážnému, který střežil právoplatného Velekrále.

Bledé zimní slunce spěchalo k horizontu. Přestože bylo chladno, byl jasný den. Když jezdci dorazili k mandloňovému háji nedaleko od kraje Pradtakovy zavlážené země, řekl Abivard: „Pojďme se tu utábořit. Je tu dostatek dříví na pořádný oheň.“

Nikdo proti tomu nic neměl, tak přitáhl koni uzdu, seskočil, přivázal ho a začal hledat spadlé větve a haluzky. Sharbaraz se k němu připojil. „Díky Bohu, nemusíme ubližovat samotným stromům. Na zemi je dost větví, aby nám posloužily jako palivo.“

Denak, stojící za oběma mladíky, řekla Tansharovi: „Okamžitě ze mne sejmi mé přestrojení.“

„Bylo by lepší ještě počkat,“ odpověděl Tanshar váhavě. „Naše bezpečí může ještě záviset na tom, že budete vypadat jako strážný.“

„Raději zemřu, než abych tak vypadala ještě chvíli.“ Denak znovu propukla v pláč. Tansharova magie její pláč změnila na hluboké vzlyky nešťastného muže.

Abivard přinesl náruč dřeva, hodil ho na zem a začal šátrat po kapsách, aby našel křesadlo a troud. Tanshar na něj s očekáváním pohlédl. „Pane, jaká je tvá vůle? Mám z ní kouzlo sejmut?“

„Jestli má sestra tu podobu tak nenávidí, možná by to bylo lepší,“ odpověděl Abivard. „Proč by ji měla tak nenávidět, to opravdu nevím, ale—“

„Ujišťuji vás, že k tomu má důvod.“ Sharbaraz přidal na vrcholek hromady, kterou sesbíral Abivard, další větev.

To, zeji podpořil, však Denak neuklidnilo a ona namísto toho propukla v ještě větší pláč. Abivard vzhlédl od pomalé práce rozdělování ohně a pokývl Tansharovi. Jasnovidce vytáhl krystalový kotouč, který použil, aby dal Denak podobu Sharbarazova strážce. Znovu jej nechal viset jen tak ve vzduchu. Tentokrát bylo jeho zaklínání odlišné. Když disk krátce zazářil, vypadalo to, jako by vysával temnotu z blížící se noci. Když záře pohasla, byla Denak opět sama sebou.

Abivard k ní přistoupil a objal ji pažemi. „Už je to pryč,“ řekl. „Už jsi to zase ty a nikdo jiný, jak to má být.“

Pod jeho dotekem se otřásla a pak ucukla. „Už nikdy nebudu taková, jaká jsem byla, copak to nechápeš?“ vykřikla.

„Vše, co jsem byla dřív, jsem zanechala za sebou v pevnosti Nalgis Crag.“

„Co? Myslíš být Pradtakovou ženou?“ řekl Abivard opovržlivě. „Ten prokletý zrádce si tě nezaslouží.“ „Přesně tak,“ souhlasil Sharbaraz. Chtěl říct ještě něco dalšího, ale Denak jej umlčela ostrým mávnutím pravé ruky. „To, co říkáte o Pradtakovi, je pravda, ale to jsem neměla na mysli. V pevnosti za sebou jsem zanechala víc než jen manželství. Ztratila jsem tam také svou čest.“

„Na tom, že jsi pomáhala Velekráli proti těm, kteří jej nespravedlivě uvěznil, přece není nic nečestného,“ namítl Abivard. „Ty...“ Jeho hlas se vytratil, když mu konečně došlo, proč asi Denak nakopla Sharbarazova strážného, který byl v bezvědomí, a proč pro ni byla jeho podoba víc, než dokázala unést. Zíral na ni. „On tě...? Oni tě...?“ nedokázal pokračovat.

„Ano,“ odpověděla zachmuřeně. „Taková byla cena, kterou požadovali za to, abych směla sloužit právoplatnému Velekráli. Bylo jim úplně jedno, že mám Pradtakovo svolení. Řekli mi, že jsou Smerdisovými muži. A pokud komukoli prozradím, co se mnou dělali, najde se Sharbaraz jednoho dne ve své cele mrtvý. Věděla jsem, stejně jako ty, že on je jedinou nadějí Makuranu, a tak jsem se jim odevzdala.“

„Je to pryč. Už se to nevrátí.“ Abivard si však okamžitě uvědomil, že jeho slova jsou pustá a prázdná. Věděl, že na něco takového nelze zapomenout. Cítil se hrozně. Nezáleželo na tom, proč Denak udělala to, co udělala. Jak se na ni má dívat teď, když to ví?

I ona to chápala. Potřásla hlavou. „Po celou cestu z pevnosti jsem si přála, abych měla odvahu vrhnout se dolů z útesu.“

Beze cti nejsem nic.“

Na to Abivard neměl odpověď. Ani Tanshar, který seděl u ohně a zdálo se, že je přemožen vyčerpáním. Ani Sharbaraz, přinejmenším ne hned. Klečel na kolenou a po několik minut šátral po špinavé zemi. Nakonec s výrazem triumfu povstal a ukázal, co drží v ruce: tři černé oblázky.

„Jako právoplatný Velekrál mám určitou moc nad ostatními muži,“ prohlásil. Hodil jeden z černých oblázků na zem, ze které je sebral. „Denak, rozvádím tě s Pradtakem.“ Zopakoval tuto formuli ještě dvakrát a tak rozvod dokončil. Denak však byla stále nešťastná. „Vím, že to myslíte dobře, Vaše Veličenstvo, ale to na celé věci nic nemění. Nepochybně i Pradtak proti mně hodí oblázky, až se nakonec osvobodí z vaší podoby a z vaší cely. Co by mi to však mohlo přinést dobrého?“

„Má paní, dokonce ani Velekrál nemá tu moc — přestože někteří si myslí, že ano — požádat o ruku ženu, která je provdána za jiného muže,“ řekl Sharbaraz. „Proto jsem vás nejprve musel osvobodit z vašeho svazku.“

„Ale... Vaše Veličenstvo!“ Denak se zakoktala a promluvila roztřeseným hlasem. „Vy ze všech lidí nejlip víte, že jsem na chodbě před vaším žalářem... odhodila svou čest.“

Sharbaraz zavrtěl hlavou. „Vím, že jste tam naopak velkou čest získala, neboť jste obětovala sama sebe, abych mohl žít dál a aby Makuran mohl pokračovat. Možná to o mně ještě nevíte, ale já vždycky pomáhám těm, kteří pomáhají mně, a trestám ty, kteří mi ubližují. Až znovu usednu na trůn v Mashizu, budete vy sedět po mém boku jako má první žena. Tak přísahám a беру Boha a Čtveřici za svědky.“ Abivard si nebyl jist, kdo se před Sharbarazem uctivě vrhl na zem jako první, zda on či Denak. Jeho sestra stále vzlykala, ale její vzlyky teď nezněly tak zoufale, neboť se zdálo, že proti všemu očekávání může její obětí a ponížením, kterému se vystavila, přece jen přinést ovoce.

„Ztracená čest je získaná čest,“ pravil Sharbaraz. „Povstaň, Denak, a ty také, Abivarde, Než se vrátím na své právoplatné místo v Mashizu, čeká nás ještě mnoho práce.“

„Ano, Vaše Veličenstvo.“ Když se Abivard zvedl na nohy, pohlédl na Tanshara, který ze sedlové brašny soumaru vytahoval chléb a datle. Vzpomněl si na jasnovidcovu druhé proroctví: získaná a ztracená čest ve vysoké věži. Teď už věděl, co to znamená. Kde však, napadlo ho, zjistí, co znamená záblesk světla nad úzkým mořem? A co mu to zjištění přinese?

VI.

Godarz Abivarda naučil mnoho věcí. Jak jezdit na koni, jak vládnout panství, jak myslet dopředu na celý rok a ne jen na zítřek. Jednou z věcí, kterou ho nenaučil, bylo, jak být vzbouřencem. Abivard byl přesvědčen, že Godarzovi se nikdy nesnilo — ani v té nejhorší noční můře — o tom, že panství Vek Rud vzdoruje moci Velekrále v Mashizu.

Cokoli tedy udělá, musí uvážit sám, aniž by mu přitom zněly v mysli otcovy rady a varování. Chyběly mu. Vyrůstal uvyklý myšlence, že Godarz zná odpověď na všechno, že stačí se jen zeptat, a vše bude v pořádku. Ve hře, kterou hrál teď, tomu tak nebylo.

Nemohl ani jen tak sedět a nechat Sharbaraze, aby nesl celé břímě války proti Smerdisovi. Nebylo to možné nejen proto, že se Velekrál stal jeho švagrem — neboť Sharbaraz dodržel svůj slib a oženil se s Denak hned, jakmile se vrátili do pevnosti Vek Rud — ale také proto, že Abivard znal většinu pohraničních dihqanů lépe než jeho panovník.

„Mám zastaralé zprávy,“ vysvětloval Sharbaraz jednoho večera, zatímco žvýkal sušenou pšenici s borovými ořechy a skopovým, máčeným v omáčce z kysaného mléka z drcenými mátovými listy. „Znám všechna panství a vládcy, kteří na nich vládli před tím, než naše armáda vpochodovala do Pardraye, ale kolik z těchto pánů je ještě naživu? Sem tam někdo. Většinou jsou to jejich synové, vnuci a synovci, kdo po nich převzali vládu, tedy muži, jejichž způsoby jsem nestudoval. Zatímco ty—“

„Ano, s některými z nich jsem lovil a proti jiným jsem hrál pasáka na slavnostech a podobně, ale nemohu s čistým svědomím říct, že je dobře znám. Většinu jednání jsem s nimi měl poté, co jsem se vracel z Pardraye.“

„A to je právě teď důležité,“ řekl Sharbaraz. „Nedokážeme-li sjednotit severozápad pod mou vládu, mohl jsi mne klidně nechat zavřeného v pevnosti Nalgis Crag, protože to pomůže Smerdisovi - proklínám ho, ať se propadne do prázdnoty - aby v boji s námi zvítězil.“

Abivard se zvedl z lavice v kuchyni a začal přecházet sem a tam. „Pokud sepíšeme seznam sil obou stran na pergamen, ty naše budou menší a slabší než Smerdisovy, a to i tehdy, skloní-li se před tvou vůlí všichni severozápadní dihqanové,“ řekl. „Jak vyrovnáme tuto jeho výhodu?“

„Pokud všechny síly, které jsou dnes věrné Smerdisovi, mu zachovají věrnost i nadále, jsme ztraceni,“ odpověděl Sharbaraz. „Nevěřím však, že tomu tak bude. Jsem přesvědčen, že většina z nich mu slouží, protože věří, že jsem se vzdal trůnu o své vlastní svobodné vůli. Až zjistí, že tomu tak není, mnozí se ke mně připojí.“

To by měli, pomyslel si Abivard. Jinak zjistíme, jak vynalézavý způsob poprav si pro nás Smerdis připravil. Toto však nebyla úvaha, o kterou by se mohl podělit s mužem, jehož uznal jako svého panovníka.

Sharbaraz k němu vzhlédl. Nic z jeho oděvu neprozrazovalo, že je Velekrálem: na sobě měl jeden z Abivardových vlněných plášťů, které byly jako oděv zcela dostačující, ale jen stěží se daly považovat za královský šat. Na vousech, těsně pod koutkem úst, měl stopy po kysaném mléku. Když však promluvil, v jeho hlase zazněla sebedůvěra jako troubení rohu. „Když jsi mne osvobodil z Pradtakovy pevnosti, nezajímalo mne, co to bude stát nebo co se stane dál — zkrátka jsi udělal, co bylo správné. Tímto způsobem budeme pokračovat i nadále, a Bůh se na nás dozajista usměje.“

„Bude to tak,“ prohlásil Sharbaraz zapáleně a udeřil pěstí do kamenného stolu stojícího před ním. Stejně jako vždy předtím, zažehla v Abivardovi jeho slova vnitřní oheň, díky kterému si nepřál nic jiného než vyskočit na koně, zaútočit na Mashiz a klestit si cestu pouhou silou své vůle.

Ale jakkoliv moc si přál tak učinit, jedna jeho část, která byla Godarzovým dědictvím, ho varovala, že by lo nemuselo

být tak jednoduché. Peroz takto zaútočil na Khamorth — a podívejte, co mu to přineslo.

V tu chvíli vstoupil Frada. Jeden z kuchařů mu podal chléb plněný stejnou směsí hovězího a pšenice, jakou jedli i Abivard a Sharbaraz. „Vaše Veličenstvo,“ zamumlal, když si sedal vedle Sharbaraze. Tón jeho hlasu ležel někde mezi obdivem a uctíváním hrdiny. Nikdy se mu ani nesnilo, že bude sedět a jíst vedle samotného Velekrále.

Když však pohlédl na Abivarda, tvář mu ztuhla vztekem. Abivard mu neprozradil plán na Sharbarazovo osvobození. Neřekl o něm nikomu, kdo to nemusel nutně vědět. Bylo vidět, že si Frada přeje, aby tam mohl být s nimi.

Všiml si toho i Sharbaraz. Řekl Fradovi: „Tajemství je proto tajemstvím, že je třeba držet je v tajnosti. Ještě budeš mít možnost ukázat přede mnou svou odvahu.“

Frada se rozzářil jako páv. Kdyby měl peří, radostně by je načepýřil. Protože však peří postrádal, musel se spokojit s tím, že nadmul hrud', hrdě napřímil bradu a podle Abivardova názoru vypadal velmi hloupě.

Ale možná, že Frada ani tak hloupý nebyl. Stejně jako Abivard, i on byl nyní švagrem právoplatného Velekrále. Až Sharbaraz znovu získá své hlavní město, stanou se oba Godarzovi synové — a jejich mladší nevlastní bratři také — v Makuranu vlivnými muži. Abivard však zatím na něco takového ani nemyslel.

V tuto chvíli byl Frada jen jeho mladším bratrem. „Radši odsud zmiz,“ řekl mu, „protože zvedáš nos tak nahoru, že nevidíš kam šlapeš a mohl bys spadnout přímo do pece.“ Gesto, kterým mu Frada odpovídal, rozhodně nebylo zdvořilé, ale poslechl a hlasitě žvýkáje odešel.

Sharbaraz se zasmál. „Vy dva spolu vycházíte docela dobře,“ řekl. V jeho hlase zazníval tesklivý podtón. „Já i mí bratři jsme vyrůstali ve vzájemné nedůvěře.“

„Slyšel jsem, že k tomu dochází v mnoha panstvích,“ podotkl Abivard. „A umím si představit, že v Mashizu je to ještě mnohem horší, protože tam je hlavní cenou trůn.“

„Přesně tak,“ řekl Sharbaraz. „Když dorazila zpráva o smrti mého otce, hlídal jsem své bratry, neboť jsem čekal, že se mě některý pokusí svrhnout z trůnu.“ Sebekriticky se zasmál. „A tak jsem nedával pozor na svého bratrance, správce pokladu — a zaplatil jsem za to. A platil bych za to pořád, nebýt tvé sestry a tebe.“

Abivard nepatrně sklonil hlavu. V písniích se říkalo, že panovníkova vděčnost je jako sníh ležící v nížině za teplého jarního dne, ale zdálo se, že Sharbaraz je výjimkou potvrzující pravidlo. Bude-li jim štěstí nakloněno, zůstane pravý Velekrál prvním věrným mezi sobě rovnými i poté, co získá trůn.

„Jak to, že se ty a tví bratři nehašteříte?“ zeptal se Sharbaraz.

„Ale hašteříme — jako roz dováděná štěňata,“ odpověděl Abivard. „Ale náš otec nikdy nedovolil, aby to zašlo příliš daleko. Panství je větší než kterýkoliv z vás a dost veliké pro vás pro všechny,“ říkal a bez přestání nám uštědřoval výprask, aby se ujistil, že jsme si tuto lekci dobře zapamatovali.“

„Můj otec nám říkal něco podobného.“ Sharbaraz zavrtěl hlavou. „Nepodařilo se mu však nás přesvědčit. Je mi to líto.“

„Co myslíte, že Smerdis udělá, až se dozví o vašem útěku?“ Abivard dospěl k názoru, že je vhodný čas na změnu tématu. „Co byste udělal vy, kdybyste byl v Mashizu a on byl rebelem v jedné z provincií?“

„Kdybych seděl na trůnu já, zaútočil bych na každého rebela s tak velikou silou, jakou bych jen dokázal sebrat, aby se nestalo, že nepřátelé vyhrají nějakou bitvu proti silám příliš slabým na to, aby je dokázaly vykořenit. To by jim jen dodalo odvahy, což je ta poslední věc, kterou bych si u vzbouřených vojáků přál.“

„Naše myšlenky se ubírají stejným směrem,“ přikývl

Abivard. „Naskytá se ovšem otázka, zda Smerdis přemýšlí stejně jako my.“

Sharbaraz na okamžik přestal žvýkat. „Přisahám při Bohu, Abivarde, že mám o důvod víc žehnat dni, kdy jsem tě potkal, než jsem jich měl, když jsem získal svobodu a pojal tvou sestru za ženu. Abys věděl, tohle mne dosud nenapadlo. Byl jsem si jistý, že Smerdis vyrazí z Mashizu s celou svou armádou hněd, jak se doslechne o mém útěku, protože to bych na jeho místě udělal já. Ono to tak ale nemusí být.“ „Musíte ho přece znát a pamatovat si ho z otcova dvora.“ Abivard v duchu děkoval svému otci za to, že je učil, že zpravidla existuje víc pohledů na určitou věc. „Nemáte nějaké tušení, jaký bude jeho další krok? Já jsem ho potkal jen jednou, když ode mne jeho muži vybírali peníze na daně Khamorthu. Nezdálo se mi, že by byl rozeným vládcem.“

„Nikdy jsem ho za něj nepovažoval, tím si buď jist,“ souhlasil Sharbaraz. „A právě proto jsem ho zcela pouštěl ze zřetele, dokud mi neukradl trůn. Byl to jen šedý muž s šedým vousem, který stál stěží za povšimnutí, i když mluvil, a on mluvil jen zřídkakdy. Kdo mohl tušit, že za jeho prázdným výrazem se skrývají takové ambice?“

„Možná to nevěděl ani on sám, dokud se mu nenaskytla příležitost je naplnit,“ řekl Abivard.

„I to je možné.“ Podle elegantních způsobů královského dvora si Sharbaraz osušil ústa ubrouskem — vlastně to nebyl ubrousek, ale spíš ručník, neboť v panství Vek Rud se dvorské zvyky neudržovaly. Abivard si podle zvyků dvora Vek Rud otřel ústa rukávem. Sharbaraz odložil ručník a pokračoval: „Jednou věcí si však můžeme být jisti: on se brzy dozví, že jsem volný, a pak zjistíme, „co je doopravdy zač.“

Jezdec z panství Nalgis Crag, čekající na Abivardův příchod, vypadal nervózně. „Můj pane,“ řekl dřív, než bylo zdvořilé, „prosím vás, abyste nezapomněl, že jsem pouhý posel, který tlumočí slova a úmysly Pradtaka, mého dihqana. Rozhodně to nejsou má slova či úmysly, proto vás snažně prosím, abyste mne za ně netrestal.“

„Cokoli tě potěší,“ řekl Abivard. Jezdec si dlouze vydechl úlevou, a pak na Abivarda vrhl ostrý pohled. Abivard na tváři pečlivě udržoval nevinný výraz. Napřáhl levou ruku v gestu požehnání. „Bůh Je mi svědkem, že za zprávu, kterou přinášíš, tě zde nestihne žádná újma.“

„Jste šlechetný, pane. Pradtak mi přikázal, abych vám nejprve doručil toto.“ Jezdec otevřel pouzdro na zprávy. Místo dopisu z něj do dlaně vysypal tři černé oblázky. „Toto jsou oblázky, které upustil před svědky, aby prohlásil svůj rozvod se svou dřívější ženou, paní Denak, vaší sestrou.“

Abivard vybuchl v smích. Znepokojený výraz na tváři posla se v okamžiku změnil ve výraz šoku. Ať už čekal jakoukoliv reakce — nejspíš zuřivost nebo možná rozčarování — na tohle nebyl připravený. „Můžeš oblázky vrátit

svému pánu spolu s mými pozdravy. Vyříd' mu, že zameškal, a že k rozvodu došlo již dávno.“

„Tomu nerozumím, pane,“ řekl posel opatrně. „Podle tradice i zákona nemáte právo ukončit manželství vaší sestry s mým pánem Pradtakem.“

„Pravda,“ připustil Abivard. „Ale Velekrál, necht' jsou jeho roky co nejdelší a jeho říše vzrůstá, takovou moc má.“

„Velekrál Smerdis přece ne—“ začal jezdec. Abivard ho přerušil. „Ne, ale Velekrál Sharbaraz, Perozův syn a skutečný vládce Makuranu ano.“

„Velekrál SharbarazT Pradtakův posel na něj zíral jako jeseter vylovený z řeky Vek Rud. „Každý přece ví, že Sharbaraz se zřekl trůnu.“

„Zjevně ne každý ale ví, že k tomu byl přinucen hrotem dýky a že ho drželi v pevnosti Nalgis Crag, aby nedělal potíže,“ řekl Abivard. Jezdcovy oči se ještě rozšířily. Abivard spokojeně pokračoval. „A ne každý ví, že moje sestra a já jsme ho z pevnosti Nalgis Crag osvobodili a místo něj jsme do cely zavřeli tvého pána. Jak dlouho Pradtakovi trvalo, než získal zpátky svou tvář?“

Posel chvíli váhal a pak ze sebe vypravil „Pane, o něčem takovém nic nevím. Jsem jen bezvýznamný muž a pro takové, jako jsem já, je nebezpečné plést se do záležitostí mocných. Mám pro vás rovněž dopis od mého pána Pradtaka.“ Podal Abivardovi další kožené pouzdro.

Když je Abivard otevřel, řekl: „Nemusíš být mocný na to, abys věděl, zda tvůj pán náhodou nevypadal po nějaký čas jako někdo jiný, co?“

„Čeká se ode mne, že o tom s vámi nebudu mluvit,“ odvětil muž.

„Tak tedy nemluv.“ Abivard vytáhl pergamenový svitek a rozbalil ho. Zpráva byla, když už nic jiného, krátká a šla rovnou kvěci: válka na ostří nože. Abivard to ukázal poslovi. „Můžeš ode mne Pradtakovi vyřídít, že nůž má dvě ostří. Pokud se rozhodl podporovat uzurpátora, který se posadil na místo pravého Velekrále, zjistí, že se octl na jeho špatném konci.“

„Vyřídím mu vaše slova přesně tak, jak jste je vyřkl,“ odvětil jezdec.

„To udělej. A i ty o nich cestou zpět do pevnosti Nalgis Crag přemýšlej. Až tam dorazíš, řekni svým přátelům, co se stalo — a proč. Někteří z nich, to se klidně vsadím, budou vědět, co se Pradtakovi stalo, když jsme osvobodili Sharbaraze. Předtím, než odejdeš, však pojez chleba, napij se vína a posad' se na chvíli k ohni. Ať už Pradtak říká cokoli, s tebou válku nevedu.“

Posel však zavrtěl hlavou. „Ne, pane, to by nebylo správné. Jsem věrný svému dihqanovi, vskutku ano, a nestanu se hostem člověka, proti kterému pravděpodobně zanedlouho pozvednu zbraň. Přesto vám však děkuji, vaše nabídka je šlechetná.“ Na chvíli se zamyslel a na tváři se mu usadil vážný výraz.

„Přeji ti, aby tvůj dihqan prokázal stejnou věrnost svému právoplatnému vládci, jakou prokazuješ ty jemu,“ řekl Abivard. „Pokud tedy musíš, odejdi v míru. Možná, že až si vyslechněš celý příběh, změníš názor. Třeba tak učiní i někteří z tvých přátel.“

Pradtakův jezdec neodpověděl. Ale když obrátil koně, aby vyrazil na cestu zpět do panství Nalgis Crag, zasalutoval. Abivard mu pozdrav oplatil. Doufal, že Pradtak si těmi třemi oblázkami a doprovodným nepřátelským dopisem způsobí víc škody než užítku. Ať se jeho muži dozví, jak zradil Perozova syna a možná, že se pevnost Nalgis Crag, ať už je jak chce nedobytná, otfese v základech.

Kovárna byla tmavá a zakouřená, osvětlená převážně vyšlehujícími rudými jazyky plamenů ve výhni. Ve vzduchu byla cítit vůně hořícího dřeva, rozžhaveného železa a potu.

Ganzak, kovář, byl nejsilnějším zápasníkem panství Vek Rud. Hrad' a ramena měl jako býk a jeho paže, které bez ustání zvedaly těžké kladivo, byly mohutné jako nohy leckterého muže.

„Můj pane, Vaše Veličenstvo, je mi ctí, že jste poctili můj krb svou návštěvou,“ řekl, když dovnitř jednoho zimního rána vstoupili Abivard a Sharbaraz.

„Tvůj oheň je pro nás stejným potěšením, jako tvá společnost,“ odpověděl Abivard a usmál se, aby ukázal, že žertuje. Jako v případě mnoha žertů, i v tomto se skrývalo zrno pravdy. Přestože na nádvoří pevnosti ležel sníh, Ganzak pracoval svlečený do půli těla a díky žáru a vyčerpání se jeho kůže v odlescích ohně leskla potem, jako by byla naolejovaná.

„Jak jsi pokročil s mou zbrojí?“ otázal se ho Sharbaraz. Právoplatný Velekrál nebyl člověk, který by v důležitých záležitostech plýtvál časem. „Čím dříve ji budu mít, tím dříve se budu znovu cítit jako celý muž a válečník — a chystám se vyrazit do pole tak brzy, jak jen to půjde.“

„Veličenstvo, už jsem vám říkal, že dělám co mohu, ale výroba zbroje, a zvláště kroužkové, je pomalá práce,“ řekl Ganzak. „Pásová zbroj je jednoduchá — jsou to jen dlouhé tenké plátky vykované do správného tvaru a přibité na koženou vestu. Kroužková košile—“

Abivard měl podobné rozhovory s kovářem již dávno za sebou. Ale Sharbaraz, člen královské rodiny, nevěděl o tom, jak se vyrábí zbroj, téměř nic. Možná, že jeho studium jednotlivých panství a jejich vůdců mu zabránilo věnovat pozornost jiným, zdánlivě bezvýznamným věcem. „V čem je problém? Vyrobíš kroužky, spojíš je dohromady, připevniš je na koženou vestu a máš to.“

Ganzak si povzdychl. Kdyby se ho na něco podobného zeptal někdo níže postavený než byl Sharbaraz, asi by se mu dostalo ostřejší odpovědi, kterou by možná doprovodil tím, že by nešťastníka vyhodil z kovářny s výhrůžně pozvednutým kladivem. Takto však odpověděl tónem, ve kterém Abivard postřehl jemnou výčitku: „Vaše Veličenstvo, tak jednoduché to není. Z čeho jsou ty kroužky vyrobené?“

„Pochopitelně z drátu,“ odpověděl Sharbaraz. „Z železného drátu, jestli se ptáte na tohle.“

„Správně, z železného drátu,“ přisvědčil Ganzak. „Dokážu vyrobít to nejlepší železo. Ale drát neroste na stromech jako

pistáciové ořechy. Bůh je mi svědkem, že bych si přál, aby tomu tak bylo, ale protože tomu tak není, musím vyrobit i ten drát. To znamená, že musím nejprve nastříhat dlouhé, úzké pásy železa, což bylo přesně to, co jsem dělal, když jste vy a můj pán dihqan vstoupili.“

Ukázal na několik pásků, které ležely stranou. „Tamhle jsou. Pořád to ještě není drát, jak si můžete sami všimnout— jsou to jen pásy železa. Aby se z nich stal drát, musím do nich bušit kladivem a zakroutit je.“

Sharbaraz řekl: „Myslím, že jsem se unáhlil.“ Ale Ganzak už se dostal do tempa a nehodlal se spokojit s pouhou omluvou. „Když mám už drát hotový, musím z něj udělat kroužky. A všechny musí mít stejnou velikost, je to jasné? Abych toho dosáhl, namotám drát na tuhle tyč—“ ukázal na silný dřevěný rošt; „— a pak je jeden po druhém nasekám. Pak musím rozklepat oba konce kroužků a jeden po druhém je snýtovat. Pochopitelně před tím, než jimi prostrčím nýty, už musí být navzájem spojeny, protože je pochopitelně nelze spojit až poté, co jsou snýtovány. Prosím o prominutí, Vaše Veličenstvo, ale to všechno je pomalá práce.“

„Už tomu rozumím. Odpusť mi, Ganzaku, promluvil jsem unáhleně.“ Sharbarazův hlas zněl poníženeji, než bylo u Velekrálů obvyklé. „Další lekce hodná zapamatování: než začneš cokoli kritizovat, seznam se s tím, co to doopravdy obnáší.“

„Viděl jsem kroužkové košile, jejichž jednotlivé kroužky byly vyraženy z plátu oceli, a nebyly vyrobeny způsobem, jaký jsi popsal,“ řekl Abivard. „Nebylo by to rychlejší na výrobu?“

„To tedy ano,“ Ganzak si odplivl do ohně. „Já to však dělám takto. Vyražené kroužky nemůžete navzájem propojit, můžete je jen našít v řadách pod sebou na koženou vestu. To znamená, že taková zbroj není zdaleka tak pevná, jako ta, kterou dělám já. Vy možná chcete, aby Jeho Veličenstvo šlo do války ve slabé, špatně chránící zbroji, ale v tom případě si najdete jiného kováře.“ Mohutné paže si založil na ještě mohutnější hrudi.

„Kdy myslíš, že tu zbroj dokončíš?“ zeptal se poražený Abivard.

Kovář se zamyslel. „Tři týdny, pane, berte, nebo nechte být.“

„Budu zkrátka muset počkat,“ řekl Sharbaraz s povzděchem. „Popravdě řečeno neočekávám, že by někdo na nás zaútočil dřív, než tato lhůta uplyne, ale každý den, kdy nemám zbroj, protřpím. Cítím se nahý jako právě narozené dítě.“

„Tak zlé to zase není, Vaše Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Mnoho válečníků jde do boje v kožené zbroji. Muži z Khamorthu si z toho udělali zvyk, neboť jejich koně jsou menší a neunesou takovou váhu jako ti naši. I já jsem proti nim bojoval v kůži, protože Ganzak zatím ještě nedokončil mou vlastní zbroj.“

„Nepochybuji o tom,“ řekl Sharbaraz, „že pokud je to nutné, jsi schopen obětovat ledacos. Vždyť mimo jiné jsi to dokázal, když jsi mne osvobodil z pevnosti Nalgis Crag. Ale copak si nepřipadáš jako hrdina a nejen pouhý válečník, když ti na ramenou sladce cinká kroužkovaná zbroj?“

„K tomu nemohu nic říct,“ odvětil Abivard. „Kroužková zbroj nesnižuje pravděpodobnost, že zemřu, neboť v bitvě hrozí člověku mnohá nebezpečí.“

„Pane, když vás tu slyším tak rozumně hovořit, připomínáte mi vašeho otce, jako by tu stál on sám,“ řekl Ganzak.

„Přál bych si, aby tu doopravdy byl,“ odpověděl Abivard tiše. Přesto se však při kovářově pokloně rozzářil radostí.

„U dvora mého otce jsem se o válce učil od minstrelů stejně jako od vojáků,“ řekl Sharbaraz. „Je dobré mít blízko sebe někoho, kdo válku viděl na vlastní oči, a proto ví, jaké klade na muže nároky. Konat svou povinnost a zůstat naživu sice není něco, co by inspirovalo vznik hrdinské písně, ale má to své místo. To je pro mne další cenná lekce.“ Pokýval hlavou, jako by si tuto informaci vtiskal do paměti.

I Abivard přikývl. Sharbaraz se neustále učil. Toho si na něm Abivard cenil: samotná povaha jeho úřadu jako by Ve-lekrále přesvědčovala, že všechno vědí a všechno znají, neboť kdo by se jim opovážil říct, že tomu tak není?

Přitom však Abivarda něco napadlo. Co když se Sharbaraz jednoho dne zmýlí? Jak Velekrál řekl, teď blízko něj stojí Abivard. Ale jak bude moci Sharbarazovi říci, že dělá chybu? O tom neměl žádnou představu.

V pevnosti se Sharbaraz zabydlil v komnatě, kterou používal Abivard, dokud byl Godarz ještě naživu. Původně v ní bydlel Frada, který ji však velkomyslně opustil. Ležela na stejné chodbě jako dihqanova ložnice. Sharbaraz proto mohl Abivarda snadno dosáhnout, když se s ním potřeboval poradit.

Když se Abivard, Sharbaraz, Tanshar a Denak vrátili do pevnosti Vek Rud, ubytovala se Abivardova sestra znovu v ženských komnatách. V souladu se svým slibem se s ní Sharbaraz oženil hned, jak bylo možné přivést do pevnosti Božího služebníka. Přestože však byla jeho ženou, ženské komnaty mu nepatřily. Kdyby do nich vstoupil, aby ji k sobě povolal, když toužil po její společnosti, mohl by způsobit veliký skandál, přestože byl Velekrálem.

Z této zdánlivě bezvýchodné situace vedla jediná cesta, která však byla také poněkud ožehavá. Vnější dveře dihqanovy ložnice byly vlastně hranicí ženských komnat — stejně jako v pevnosti Nalgis Crag, myslel si Abivard, ale nechával si to pro sebe. Sharbaraz dovnitř nechodil. Abivard vždy přivedl Denak ke dveřím a Sharbaraz ji pak doprovázel do komnaty, kterou obýval. Z jejího hlediska byla i tato místnost součástí ženských komnat.

Až potud bylo vše v pořádku. Potíž se skrývala v úseku chodby mezi dihqanovou ložnicí a Sharbarazovou komnatou. Nikdo v pevnosti nebyl ochotný považovat i chodbu za součást ženských komnat, ale nikdo také nedokázal vymyslet, jak by se Denak mohla dostat ke svému manželovi, aniž by jí musela projít. Pevnost byla plná klevet.

„Možná by mne Tanshar mohl do Sharbarazova pokoje vždycky přičarovat,“ řekla Denak, když spolu s Abivardem jednoho večera mířili ke sporné chodbě.

„To si nemyslím,“ řekl pochybovačně. „Děkuji Bohu, že jeho síla stačila alespoň na to, k čemu jsme ji potřebovali na osvobození Sharbaraze.“

„Bratře, myslela jsem to jako vtip.“ Denak ho šťouchla do žeber a přinutila ho uskočit. „Napadlo mne, že by to byl jediný způsob, jak zastavit všechny ty klepy.“

„Aha.“ Abivard zvažoval, co by měl říci. Rozhodl se zasmát. „Je skvělé mít tě zase tady.“

„Jsem moc ráda, že tu jsem,“ řekla a zvažovala. „Po tom, co se stalo v Pradtakových ženských komnatách—“ Obličej se jí zkřivil nenávistí. „Přeji si, abych toho strážného bývala zabila. Měla jsem je zabít všechny tři, pěkně jednoho po druhém. To, že jsem odtamtud uprchla, mi nestačí, ale prozatím se s tím musím spokojit.“

Chystal se jí položit ruku kolem ramen, ale sotva toto gesto naznačil, hned se zarazil. Denak si nepřála, aby se jí dotýkal kdokoli s výjimkou Sharbaraze. I Abivardovi přišlo líto, že Denak strážného nezabila — všechny ty strážné — hezky pomalou smrtí. On by jí pomáhal.

„Popravdě řečeno, asi je dobře, že mne Tanshar nemůže přenést z komnaty do komnaty pomocí magie,“ řekla. „Nezáleží na tom, co říkají ostatní, díky tomu, že mohu procházet touto chodbou, se cítím svobodná. Připomíná mi to dny, kdy jsem byla děvčátko a mohla jsem volně pobíhat po celé pevnosti. Je zábavné, co dokáže dvacet nebo třicet stop kamenné podlahy a prázdných zdí, nemyslíš?“

„Právě jsem myslel na to samé,“ řekl Abivard. „Víš, že Roshnani a některé mé další ženy na tebe žárlí?“

„Nedívám se jim,“ řekla Denak, když Abivard otevřel vnitřní dveře ložnice, aby mohla projít. „Těm, kteří nemají žádnou svobodu, připadá i malá troška jako hodně.“

„Hmm“ Abivard zavřel dveře, které vedly do ženských komnat, zamkl je a krácel s Denak k vnějším dveřím ložnice.

Venku před nimi stál čekající Sharbaraz. Abivard se mu uklonil. „Vaše Veličenstvo, přivádím vám vaši ženu.“

Sharbaraz Abivardovi úklonu oplatil, a pak se uklonil i Denak. Vztáhl k ní ruku. „Má paní, budete tak laskavá a půjdete se mnou?“ Denak překročila práh. Abivard se odvrátil, aby alespoň z formálního hlediska neviděl ženu jiného muže, jak kráčí veřejnou chodbou. Pak se sám pro sebe usmál. Pobavila ho představa, jak se za každou cenu snaží udržovat zdání tradice, kterou porušovali. Věděl, že Velekrál Makuranu si na tradice příliš nepotrpí.

Toho večera si přivedl do ložnice Roshnani. Toužebně pohlédla k vnějším dveřím. „Přála bych si, abych těmi dveřmi mohla projít i já,“ řekla. „V ženských komnatách je

hrozná nuda, neboť tam za chvíli znáš úplně všechny. Když chce člověk nějakou změnu—“ odmlčela se a zdálo se, že spolkla něco, co měla původně v úmyslu říct. „Je to těžké,“

dokončila.

„Mrzí mě, že tě to tak trápí,“ řekl Abivard. „Nevím však, co s tím. Nemohu jen tak zahodit nespočetné roky tradice.“

Tradice však nepočítá s Velekrálem, který má útočiště v odlehlé pevnosti, nebo s jeho ženou, dihqanovou sestrou.“

„Já vím,“ řekla Roshnani. „A nechápej mě, prosím, špatně. Já Denak její štěstí přeji. Skvěle spolu vycházíme. Měly jsme se narodit jako sestry. Jen bych si přála, aby se ten kousek světa, po kterém se mohu pohybovat, trochu rozšířil. Vše, co jsem ze světa viděla od doby, kdy jsem se stala ženou, jsou dvoje ženské komnaty a země mezi touto pevností a tou, kde jsem vyrůstala. To je hrozně málo.“

„Skvěle by ses hodila k Denak jako její sestra,“ souhlasil. „Ona o tobě říká to samé, a to od té doby, co tě viděla poprvé. Od tebe jsem však něco takového slyšel dnes poprvé.“

„Neměla jsem důvod o tom až dodnes přemýšlet,“ řekla, což Abivarda přimělo vzpomenout si, jak Denak říkala, že málo svobody se může zdát jako hodně. „Nehněvám tě, že o tom hovořím?“ pokračovala Roshnani. „Z toho mála, co vím, je jen málo mužů, kteří svým ženám tak povolují otěže jako ty,“ pohlédla na Abivarda.

„To je v pořádku,“ řekl. „Jsem si jist, že Smerdis, kdyby mohl, by uvěznil Sharbarazovy myšlenky spolu s jeho tělem. Já v tom však nevidím žádný smysl. Pokud bys mi nemohla říci, co si myslíš, jak jinak bych to měl zjistit? Nemusím s tebou ve všem souhlasit — a i kdyby ano, nemusím být schopen ti jakkoli pomoci — ale chci to vědět.“

Na Roshnanině tváři se objevil úsměv připomínající slunce, které právě vyhlédlo zpoza mraků. „Pokud si myslíš, že mám pravdu, proč s tím nemůžeš něco udělat?“ zeptala se.

Rozhodil ruce. „Brzy k nám do pevnosti Vek Rud přijede mnoho šlechticů, kteří se chtějí setkat se Sharbarazem a rozhodnout se, zda se mají přidat na jeho či Smerdisovu stranu. Myslíš, že kdyby zjistili, že Sharbaraz chce, aby se jejich ženy a dcery přestaly zdržovat v ženských komnatách, že by mu to v jejich očích prospělo? Nemyslím, že by byl j k něčemu takovému ochoten, a i kdyby ano, pokud jim něco takového oznámí, přijde přinejmenším o polovinu jejich podpory.“

„Ne mezi ženami,“ prohlásila Roshnani umíněně. „Ženy nebudou stát na bitevním poli.“ Roshnani se kousla do rtů. „Je hrozné, když se otázka, co je dobré a co zlé, střetne s otázkou o zavedeném fungování světa.“

„Můj otec by řekl, že pokud něco nefunguje, nezáleží na tom, zda je to dobré nebo špatné. Když jsme s Tansharem navštívili Pradtaku, moc jsem s ním nemluvil, abych mu neprozradil své nepřátelské úmysly. Pradtak mi tedy musel posloužit jídlem a vínem, ať už chtěl nebo ne. S ženskými komnatami je to stejné: protože jsou součástí dávných tradic, do zítřka nezmizí, i kdyby Sharbaraz přikázal, aby se tak stalo.“

Abivard se díval, jak to Roshnani zvažuje. Podle jejího výrazu se jí to moc nelíbilo. „Asi ne,“ připustila váhavě. „Ale co tedy s tím? Dovolíš tedy ženám větší svobodu, až Sharbaraz vyhraje válku a shromáždění šlechticů Makuranu nebude tvou — naši pevnost tak pozorně sledovat?“

Chystal se odpovědět, ale než vyřkl první slovo, zarazil se. Předpokládal, že svou logikou Roshnani přesvědčí, a tak se také stalo. Ale místo aby ji přesvědčil, že má pravdu, ji přesvědčil jen k tomu, aby souhlasila se zdržením při snaze dosáhnout toho, co chtěla. Se znepokojením si pomyslel, že toto je velmi ženský způsob diskuse — připustila, že má skutečně pravdu a jedním dechem tuto pravdu obrátila proti němu.

Co jí tedy má odpovědět? Jeho svědomí mu napovídalo, aby jí nedával příliš velkou naději — neboť kdyby její naději musel zmařit, bylo by to pro ni mnohem horší. „Myslím, že bychom to mohli zkusit. Snad se kvůli tomu svět nezboří,“ řekl nakonec.

„Pokud to nebude fungovat, vždycky se můžeš vrátit ke starým způsobům,“ řekla povzbudivě.

„To je pěkná hloupost, a ty to víš,“ řekl. „To bych mohl stejně snadno dát dohromady kousky vařeného skopového a prohlásit, zeje to opět živá ovce.“

„Ano, vím to,“ připustila Roshnani. „Doufala jsem však, že ty ne.“

„Jsi prohnáné děvče.“

„Samozřejmě,“ opáčila. „Když musím být stále uvězněná v ženských komnatách, nezbyvá mi nic jiného, než být prohnána.“ Vyplázla na něj jazyk, ale rychle zvážněla. „Když tedy vím, že změníš staré způsoby, znamená to, že budu moci já i ostatní ženy svobodně vycházet ven?“

Abivard cítil, jak mu přes rameno nahlíží duch jeho otce. Měl nutkání se otočit, aby zjistil, jak se Godarz tváří. Čekal, že by měl na tváři výraz pobavení z potíží, které si jeho syn sám přivodil. Má na výběr buď zlomit tradici nebo způsobit, že se na něj Roshnani i ostatní manželky rozhněvají. S povzdechem tedy řekl: „Ano, myslím, že bychom mohli zkusit, jak to bude fungovat.“

Roshnani zavýskla, radostně poskočila, vrhla se mu kolem krku a políbila ho. Nedalo mu to a musel se jí zeptat, co by s ním provedla, kdyby jí dal zápornou odpověď. Jeho opatrnější, moudřejší já v duchu přemýšlelo nad tím, zda to z její strany nebyl úplatek. Jedna ze skvělých věcí na Roshnani byla ta, že ji mohl škádlit, aniž by ji rozhněval.

„Neboj se, miláčku,“ odpověděla. „Jsem teď zkrátka velmi šťastná a chci se s tebou o své štěstí podělit.“

Pohlédl na ni. „Měl bych tě činit šťastnou častěji.“

„No proč ne,“ řekla uličnický.

Bezvládně padl na postel. „Kdybych to dělal příliš často, nejsem si jist, zda bych to přežil.“ Když se na něj vrlůa, aby ho zlechtala, rychle dodal: „Na druhou stranu by bylo zajímavé to zjistit.“

„Královští vojáci!“ vykřikoval jezdec, který hnal zpoceného koně po příkrých uličkách města pod pevností Vek Rud.

„Naším směrem jedou královští vojáci!“

Abivardovi přejel po zádech mráz, který neměl nic společného se zimou. Svým způsobem na to čekal od chvíle, kdy Sharbarazovi pomohl utéci z pevnosti Nalgis Crag. Na druhou stranu, přestože se na něco takového v duchu připravoval, když k tomu skutečně došlo, pocítil strach.

Jakmile jezdec vjel na nádvoří, vykřikl Abivard: „Zavřete brány!“ Muži na stráži spěchali vyplnit jeho rozkaz.

Železem kovaná křídla se zavřela. Veliká závora, tlustá jako mužská noha, za nimi zapadla. „Kolik jich je?“ zeptal se Abivard jezdcem. „Dvacet nebo třicet, pane,“ odpověděl. „Rozhodně to není žádná armáda, to vám mohu říct jistě,“ odpověděl.

„Je možné, že by šlo jen o předvoj?“ zeptal se Abivard.

Jezdec na něj vrhl vyčerpaný pohled. „Pane, žádám vás o prominutí, ale jak bych to mohl vědět? Kdybych byl takový hlupák, že bych se potloukal kolem nich, abych to zjistil, tak by mne zpozorovali.“

Abivard si povzdechl. „Samozřejmě máš pravdu. Jdi do kuchyně a vezmi si něco k jídlu a pití. Pak vezmi luk a postav se na hradby s námi ostatními.“

„Ano, pane.“ Jezdec odspěchal. Abivard bral schody po dvou a když se dostal na hradní ochoz, zahleděl se na jih.

Bylo zataženo a na nebi visely těžké mraky. Sněžilo, takže viditelnost byla špatná. Tiše zaklel. Smerdisovi muži se zatím nepřiblížili. Přesto se však Velekrál zjevně nakonec odhodlal k činu.

Po chvíli dorazil i Sharbaraz. „Slyšel jsem, že byl vyhlášen poplach,“ řekl Velekrál. „Co se děje?“

„Budeme mít hosty,“ odpověděl Abivard. „Nevím přesně kdy a kolik, ale uvítáme je co nejlépe.“

„Věděli jsme, že se to může stát,“ odpověděl Sharbaraz a kousl se do rtu. „Ale Smerdis, ať je proklet, se pohnul rychleji, než jsme očekávali. Doufal jsem, že mne neoblehne v této pevnosti, dokud neshromáždím armádu dostatečně silnou, abych se mu mohl postavit.“

„Ano.“ Abivardův hlas zněl nesoustředěně. Ukázal rukou. „Myslíte, že to jsou oni, nebo je to jen předvoj?“

Sharbaraz se upřeně zahleděl směrem, kterým ukazovala Abivardova natažená paže. „Musíš mít lepší oči než já. Ne, počkej, už vidím, co myslíš. Obávám se, že to není dobytek ani ovce. Jsou to jezdci.“

„Souhlasím.“ Abivard by měl větší jistotu za slunného dne, kdyby se světlo odráželo na hlavicích kopí a na zbroji vojáků. Ale účelný způsob, jakým se vzdálená skupina pohybovala stejným směrem na sever, mu řekl vše, co potřeboval vědět.

„Není jich zas tak moc,“ řekl Sharbaraz po chvíli.

„Ne. Jezdec, který mi sdělil zprávu o jejich příchodu, řekl, že je to jen malá skupina,“ opáčil Abivard. „Vypadá to, že měl pravdu.“ Pohlédl směrem k blížícím se vojákům. „Za nimi už nikoho dalšího nevidím.“

„Ani já,“ řekl Sharbaraz udiveně, jako kdyby si myslel, že je to od Smerdisa nějaká léčka. „Čeho si myslí, že dosáhne, když pošle chlapce — ne, vlastně kojence — namísto mužů?“

„Kdybych to věděl, řekl bych vám to,“ odvětil Abivard suše. „Myslím však, že během půl hodiny to zjistíme.“

Královský voják přitáhl svému koni uzdu u úpatí kopce, na kterém stála pevnost Vek Rud. Předtím, než Abivard přikázal zavřít brány, uprchli do města někteří z lidí žijících ve městě na úbočí. Ostatní se snažili ze všech sil, aby byli co nejméně vidět.

Jeden válečník jel směrem k pevnosti se zdvihnutým naběleným štítem na znamení míru. Co nejhlasitěji zavolal: „Je pravda, že se zde usídlil Sharbaraz, syn Perozův?“

Abivard ten hlas poznal, a chvíli poté rozeznal i tvář. „To se tě netýká, Žale,“ zavolal v odpověď. „Ať už zní odpověď ano či ne, myslíš, že tě pustím dovnitř poté, co jsi naposledy, když jsi navštívil mé nádvoří, tak ulehčil mé pokladně?“ Zal se nepokrytě zašklebil. „Jen jsem plnil rozkazy. Ale myslím, že mám něco, co mi vykoupí vstup dovnitř.“

„Vážně? Tomu uvěřím, až to uvidím.“

„Dobře, že je tak chladno,“ poznamenal Zal, když sáhl dozadu, aby otevřel sedlovou brašnu. „Jinak by to smrdělo mnohem víc než teď.“ Jeho komentář nedával Abivardovi smysl, dokud královský důstojník nezvedl do výše

useknutou hlavu, kterou držel za vlasy. Jak říkal, nebyla zrovna čerstvá, ale bezpochyby to byla hlava, která kdysi zdobila ramena známého Murghaba.

Abivard ztěžka polkl. „Naznačuješ mi snad, že jsi pro Sharbaraze, a ne proti němu?“

„Čije to hlava?“ zeptal se šeptem Sharbaraz stojící vedle něj.

„Patřila Smerdisovu výběrčímu daní, tomu, který ode mne vybral osm a půl tisíce arketů jako daň pro Khamorth,“ odpověděl mu Abivard také šeptem. Zvýšil hlas a zavolal na Žala. „Co říkáš?“

„Samozřejmě, že jsem pro Jeho Veličenstvo,“ vykřikl Zal. „Dokud jsem si myslel, že se Sharbaraz doopravdy vzdal trůnu, sloužil jsem Smerdisovi stejně jako ty. Pak jsem s mými muži narazil na posla, který přinášel zvěst z pevnosti Nalgis Crag, že Jeho Veličenstvo — chci říct pravý Velekrál — unikl z vězení. To na celou věc ovšem vrhlo úplně jiné světlo. Vypořádal jsem se s tím poslem a pak jsem se vypořádal s tímhle —“ pozvedl Murghabovu hlavu o něco výš, „— ale zachránil jsem dost na to, abych tě snad přesvědčil, že nejsem vrah, který se plíží za noci.“

„Takže ty jsi narazil na posla?“ zeptal se Abivard. „Pokud je to tak, mohl ses rozhodnout, že se sem vplížíš a zbavíš Smerdisa jeho potíží.“

Zal zavrtěl šednoucí hlavou. „Kdepak, mladíku. Byl jsem daleko na jihu a právě jsem měl sám namířeno do Mashizu. Právě tehdy jsem narazil na toho posla. Podle mého nejlepšího názoru Smerdis ještě vůbec netuší, že je pravý Velekrál na svobodě.“

Abivard a Sharbaraz pohlédli jeden na druhého. Jestli tomu tak skutečně je...

„Nepotrvá to věčně,“ řekl Abivard.

„Ne,“ souhlasil Sharbaraz. „Ale jestli tuhle příležitost nevyužijeme, Bůh se k nám určitě obrátí znechuceně zády.“

„To se tam vy dva budete vybavovat celý den?“ zeptal se Zal netrpělivě. „Nebo mi otevřete a pustíte mne dovnitř, abychom na sebe nemuseli pořávat jako pitomci?“

„Otevřete bránu,“ zavolal Abivard na jednoho z mužů. „Můžeš dovnitř, ale zatím jenom ty,“ řekl Zalovi. „Pořád nějak nemohu zapomenout, co se stalo naposledy, když jsem ti dovolil přivést do pevnosti ozbrojené muže.“

„Přál bych si, abych ti mohl vrátit tvoje stříbro, ale ten pitomec —“ Zal zdvihl Murghabovu hlavu, „— ho už doručil do královské pokladnice. Jediný způsob, jak můžeš své peníze dostat zpět, je bojovat a získat královskou pokladnici pro sebe.“

Projel otevřenou branou. Lučištníci na ochozu i na nádvoří na něj namířili zbraně. Abivard nervózně přešlapoval z nohy na nohu. Vojáci na úpatí kopce byli všichni oděni v železe, stejně jako jejich koně. Velekrál si mohl dovolit vydržovat velké množství kovářů, kteří vyráběli z železných

pásků drát a z drátu kroužky. Kdyby vojáci na úpatí pobídlí koně, možná by se jim podařilo projet dovnitř dřív, než se brána zavře, a kdyby se jim to podařilo, těžko odhadnout, jaké škody by způsobili.

„Vaše Výsosti, bylo by moudřejší, kdybyste zůstal zde na ochozu nebo zde na schodech, výš, než kam dosáhne kopí,“ řekl Abivard.

„To je svým způsobem skutečně moudré, ale na druhou stranu je to hloupé.“ Pak Sharbaraz bez jediného slova seběhl ze schodů. Říkal — a Abivard to viděl na vlastní oči, ke svému rozčarování a k rozčarování celého Makuranu — že jeho otec Peroz raději záutočil a pak teprve kladl otázky. Podle tohoto měřítka byl Sharbaraz pravým synem svého otce. Zal seskočil z koně. Přestože již dávno nebyl mladý, byl pořád ještě čilý a při síle. Navzdory blátu na nádvoří, které zašpinilo jeho plášť a zbroj, se před Sharbarazem vrhl na břicho a čelem udeřil do dlažebních kostek.

„Vstaň, člověče,“ řekl mu Sharbaraz. „Ty jsi Zal, syn Sintrawka, jednoho ze starších kapitánů stráže v Mashizu?“

„Ano, to jsem já, Veličenstvo.“ Zdálo se, že na Žala udělalo dojem a překvapilo ho, že ho Sharbaraz zná. Udělalo to dojem i na Abivarda, ale nepřekvapilo ho to tolik. Už měl možnost seznámit se se Sharbarazovou znalostí všech možných podrobností.

„Až se zpráva o tom, že jsem naživu, dostane ven, kolik dalších důstojníků se ke mně připojí?“ zeptal se Sharbaraz.

„Docela dost, Veličenstvo, docela dost. Bude-li to boží vůle, dost na to, abyste pak nemusel udělat nic jiného než Smerdisa chytit a srazit mu hlavu, stejně jako jsem to udělal já tady Murghabovi,“ pokračoval Zal. „Jediný problém je, zda to skutečně bude boží vůle.“

„To je vždycky otázka, že ano?“ Sharbaraz se obrátil k Abivardovi. „Toto je vaše pevnost, lorde dihqane. Nemohu vám zde přikazovat, co máte dělat. Nemyslíte však, že bychom Žalovy muže mohli pustit dovnitř?“

Sharbaraz byl během toho otočený k Zalovi zády. Nejprve to Abivarda vyplašilo - překvapilo ho, jak hloupě se Velekrál zachoval. Pak si však uvědomil, že to Sharbaraz udělal schválně. Vyplašený byl pořád, ale musel Obdivovat, jaké má pravý Velekrál nervy. Zal však neučinil žádný pohyb, kterým by mohl vytáhnout meč či dýku, které mu visely u pasu.

Když Abivard viděl, že Zal úspěšně složil zkoušku, řekl: „Jak si přejete, Veličenstvo.“ Zeptal se Žala: „Zavoláš je sám, nebo to mám udělat já?“

„Raději to udělám já,“ řekl Zal. „Jinak by si mohli myslet, že je to nějaká past. Vlastně by bylo vůbec nejlepší, kdybych odjel zpátky k nim a řekl jim, zeje vše v pořádku.“

Abivard měl pořád celou řadu pochybností: co zabráni Zalovi a jeho těžce ozbrojeným válečníkům, aby se nevrátili zpět do Mashizu? Lovit je by vůbec nebylo jednoduché. Potřásl hlavou — něčím takovým se teď nemá smysl zatěžovat.

Pokývl Zalovi. Kapitán gardy vyskočil zpět na koně a zamířil k úpatí kopce.

Abivard krátce pohlédl na Sharbaraze. Právoplatný Velekrál vůbec nebyl tak klidný, jak vypadal, bylo vidět, že ho šírají pochyby. Díky tomu Abivard také znervózněl. Měl chuť říct něco jako to byl tvůj nápad, ale nemohl, ne svému panovníkovi.

Zal byl příliš daleko od pevnosti, než aby bylo slyšet, co říká svým mužům. Pak se však od nich zvedl radostný křik, který Abivarda naplnil radostí a úlevou. Proti své vůli se začal usmívat jako hlupák. I na Sharbarazově tváři se objevil

široký, úlevný úsměv. „Zvládli jsme to,“ řekl.

„Vypadá to tak,“ souhlasil Abivard, který se snažil, aby jeho hlas zněl lhostejně.

Jezdci projížděli městem a hlasitě a falešně zpívali. Abivardovi chvíli trvalo, než píseň rozpoznal: píseň chvály Ve-lekráli. Sharbaraz vzrušeně zdvihl zaťatou pěst. „Pravda přivede většinu lidí na mou stranu,“ prohlásil a Abivard přikývl.

„Tamhle přichází někdo další,“ řekl Frada a ukázal na jihozápad.

„Vidím ho,“ odpověděl Abivard. „Pokud se Smerdis rozhodl, že na nás teď udeří, bude muset shromáždit většinu dihqanů ze severozápadní části říše.“

„Pokud se Smerdis rozhodl, že na nás teď udeří, většina vojáků mu dezertuje,“ řekl jeho mladší bratr přesvědčeně.

„Co jiného by se mohlo stát? Teď, když všichni vědí, že je jen uzurpátor — a že právo platný Velekrál je na svobodě — kdo by pro něj chtěl položit život? Bude se zbaběle skrývat v paláci v Mashizu a čekat na Sharbaraze, až dorazí a ukončí

jeho utrpení.“

„Kéž dá Bůh, abys měl pravdu.“ Přestože to nechtěl před Fradou rozebírat, měl Abivard své pochybnosti. Naposledy si byl jist, že něco bude dokonale fungovat v době, kdy jel s Perezem na sever, aby rozdrtil Khamorth jednou provždy.

Tehdy to vlastně fungovalo... Ale ne tak, jak Peroz zamýšlel.

„Kdo to přijíždí?“ zvolal jeden z mužů u brány, když šlechtic se svým doprovodem dorazil.

„Digor, syn Nadinův, dihqan panství Azarmidukht,“ zazněla odpověď.

„Vítejte do panství Vek Rud, Digore z Azarmidukhtu,“ odvětil strážný. „Vězte, že Velekrál Sharbaraz vyhlásil pevnost Vek Rud za neutrální půdu. Je jedno, zdali jste v rozepři se svým sousedem. Setkáte-li se s ním zde, setkáte se s ním jako s přítelem. Tak přikázal Sharbaraz a tak tomu také bude.“

„Tak tomu také bude,“ zazněl ozvěnou Digorův hlas. Abivard nedokázal rozeznat, zda jej ten rozkaz rozhněval. Jeho hlas >y\ klidný a tvář nehybná. Na rozdíl od mnoha šlechticů, kteří se zde shromáždili, nebyl ani neobvykle mladý, ani neobvykle starý. Buď do Pardrayánské stepi nejel, anebo se odtamtud vrátil živý zpátky.

Abivard vzal list pergamentu, kalamář s inkoustem a rákosové pero. Namočil pero do inkoustu, přeškrtl Digorovo jméno na svitku a odložil psací náčiní. Frada se usmál. „Náš otec by souhlasil,“ řekl.

„S čím? Že si dělám seznam?“ Abivard se také usmál, a pak ukázal na dav mužů, který se tísnil na nádvoří. „Bez seznamu bych je nikdy nedokázal zorganizovat.“

„Přišli sem na Sharbarazovo zavolání,“ řekl Frada, „a jen Sharbarazovo volání po míru jim brání, aby se na sebe navzájem nevrhli. Někteří z nich se chovají jako za časů Čtyř Proroků.“

„Já vím,“ řekl Abivard. „Když teď tolika panstvím vládnou noví vládci, doufal jsem, že sem nebude nutné pozvat všechny, ale zdá se, že jsem se mýlil. Dokud však Smerdis nenávidí víc než sebe navzájem, budou nám ku prospěchu.“

„Doufám, že máš pravdu,“ řekl Frada. „Kolik šlechticů má ještě přijet?“

„Myslím, že ještě tři,“ řekl Abivard a pohlédl do pergamentu. „Ano, správně, ještě tři.“

„Myslím, že Jeho Veličenstvo nemá náladu čekat na ně příliš dlouho,“ poznamenal Frada a ukázal k obytnému křídlu, odkud Sharbaraz vyhlížel z okna. Během posledních tří dnů doslova hořel netrpělivostí. Od chvíle, kdy se severozápadní dihqanové začali sjíždět v odpověď na jeho volání do panství Vek Rud, nemohl se dočkat, až bude moci jednat.

„Jen ať to začne co nejdříve,“ odpověděl Abivard. „Všichni ti šlechtici nás za chvíli úplně vyjedí, a kdoví jak dlouho mezi sebou dokáží udržovat mír? Jakmile jednou někdo vytáhne nůž, všichni si vzpomenu na krevní mstu — a dojde k boji. Náš rod se zatím krevní mstě dokázal vyhýbat, ale dojde-li na území pevnosti Vek Rud k jedné či dvěma vraždám, naši vnuci a pravnuci budou muset koutkem oka sledovat své sousedy a nikdy se k nim neobracet zády.“

„V tom máš pravdu,“ řekl Frada. „Stát se součástí msty je snadné. Ale přestat být její součástí—“ Zavrtěl hlavou.

Právě v tu chvíli se Sharbaraz zjevně rozhodl, že na zbývající opozdilce už nebude čekat. Vyšel z obytných komnat a prošel davem na nádvoří směrem k řečnickému pódiu, které pro něj postavili Abivardovi tesaři. Neměl na sobě velkolepou róbu, jaké měl ve zvyku nosit během tažení Peroz, byl oblečen v prostém kaftanu z těžké vlny a na hlavě měl kónickou helmu s péřovým chocholem. I tak však přitahoval pozornost shromážděných podobně, jako k sobě magnet přitahuje železné piliny. Rozlehl se vzrušený šepot, který však postupně umlkal, neboť shromáždění šlechtici se otočili k pódiu, aby si poslechli, co bude Sharbaraz říkat.

Abivard a Frada seběhli dolů z ochozu. Snažili se získat co nejlepší místo, aby si poslechli chystaný projev pravého Velekrále, což by se však neobešlo bez pošťuchování a rázné práce lokty. Nakonec to Abivard vzdal. Koneckonců se ze Sharbarazovy společnosti těšil po několik týdnů, takže si docela dobře uměl představit, o čem bude pravý Velekrál hovořit.

Sharbaraz vytasil meč a zamával s ním nad hlavou. „Mí přátelé!“ vykřikl. „Chceme snad zůstat otroky Khamorthu na jedné straně, a bezpáteřnými červy v Mashizu, kteří z nás vysávají krev a tyjí z našeho potu na straně druhé? Chceme?“

„Ne!“ zazněl ozvěnou řev davu, který se odrážel od kamenných zdí pevnosti a naplnil nádvoří hlukem. Hluk útočil na Abivardovy uši ze všech stran.

„Cožpak dovolíme tlustým kněžím, aby bezohledně obsazovali místa, která náleží skutečným mužům?“ zařval Sharbaraz. „Nebo si vezmeme zpět, co nám právem náleží a ušetříme zrádcům a uzurpátorům takovou lekci, na kterou se bude vzpomínat tisíc let?“

„Ano!“ Řev byl tentokrát ještě hlasitější.

„Všichni jste již jistě slyšeli, jak se uzurpátor zmocnil trůnu — tím, že mi nechal do jídla nasypat uspávací prostředek,“ řekl Sharbaraz. „A všichni jste se stali obětí jeho krádeže, neboť od vás vybral nemalé prostředky s výmluvou, že musí

zaplatit Khamorthu, aby jeho vojsko nepřekročilo Degird. Řekněte mi, mí páni, zůstali snad prokletí nepřátelé skutečně na své straně Degirdu?“

„Ne!“ Ted' už to nebyl řev, ale ohlušující výbuch hněvu. Jen málokdo v pohraničí neutrpěl ztráty v důsledku nájezdu nomádů.

Sharbaraz, zapálený pro věc, pro kterou strhl i své posluchače, pokračoval. „Takže, vážení lordi, mí přátelé, necháte na trůně tu ubohou trosku, která se zmocnila vlády odpornou zradou a lživými slovy a jejíž vlastní důstojníci začali dezertovat v okamžiku, kdy se všechny lži prozradily?“

„Ne!“ zařval znovu dav.

Než mohl Sharbaraz pokračovat, vykřikl Zal nahlas: „Ajá nejsem jediný, kdo od něj uteče, jako by byl nakažen morem, ne teď, když pravda vyšla najevo. Jaký čestný muž by mohl sloužit lháři?“

„Žádný!“ souhlasili shromáždění dihqani a v jejich hlasech se opět objevil hněv. Když dal makuranský šlechtic své slovo, předpokládalo se, že se na něj může každý spolehnout. O co víc než o jejich slovo by je mohl Velekrál požádat?

„Tak co říkáte, mí páni?“ otázal se Sharbaraz. „Pojede-

me na jih, až se nám zlepší počasí? Rozdrtíme každého, kdo se nám postaví, triumfálně vstoupíme do Mashizu a vrátíme Makuranu jeho velikost. Nepopírám, že Khamorthu nebudeme moci oplatit tak, jak si zaslouží, teď hned, ale rozhodně je dokážeme zbavit chuti na přepadání naší země. A Bůh je mi svědkem, že jakmile usednu na trůn, vyrovnáme skóre s Videssosem. Kdyby ti východňané, ať je Bůh uvrhne do Temnoty, proti nám nepošvali nomády, byli by mnozí naši stateční válečníci i můj skvělý otec pořád ještě naživu. Půjdete se mnou, až vyrazím na tažení pomsty proti Císařství a jeho falešnému Bohu?“

„Ano!“ Abivard zařval tak hlasitě, jak jen mohl. Zničit pýchu Videssosu byl velký sen jeho otce. Pokud se Sharbaraz rozhodne pro válku, on ho bude následovat.

Podle křiku, který se zvedl kolem něj, to většina dihqanů cítila stejně. Khamorthané sice představovali bezprostřední hrozbu, ale pro každého muže Makuranu byl nepřítelem Videssos. Spojenectví mezi nomády vznikala a zanikala a měla délku života jepice. Občas byli nomádi nebezpeční, občas neškodní. Videssos však přetrvával.

Sharbaraz seskočil mezi ostatní. Muži ho obklopili, aby ho poplácali po zádech, stiskli mu ruku, navždy mu přísahali věrnost a činili květnatá prohlášení o tom, že se v boji postaví proti Smerdisovi a jeho věrným.

Stržení všeobecným vzrušením si Abivard a Frada razili cestu spolu s ostatními šlechtici směrem k pravému Velekráli. Pracovali společně a postupovali vpřed. „Víš, teď se chováme jako hlupáci,“ řekl Frada poté, co si vyměnil několik úderů lokty se šlechticem žijícím sto farsangů západně od panství Vek Rud. „Už tu máme Velekrále pěkně dlouho a klidně se s ním můžeme setkat i potom.“

„To ano, ale měli bychom si ho užít co nejvíc,“ řekl Abivard. „Až tuhle válku vyhraje, on bude žít v Mashizu, který již neopustí, pokud zrovna nevyrazí na válečné tažení. My pravděpodobně skončíme zase tady.“

„Nemusí to tak být, vždyť se oženil s naší sestrou,“ namítl Frada. „Myslím, že by našim záležitostem mohl popřávat sluchu i v budoucnu. Možná bychom mohli získat postavení v hlavním městě.“

Abivard něco pochybovačně zavrčel. „A co se pak stane

s panstvím? Králova přízeň — a to platí pro každého krále, ať už je dobrý nebo špatný — vychází a zachází jako slunce. Země je však věčná a tato země je naše.“

Frada se nahlas rozesmál. „Jak tě tak poslouchám, čím dál víc začínáš připomínat otce.“

„Nech si to,“ řekl Abivard, kterého tento kompliment potěšil a zároveň pocítil smutek, že se otec nedožil dnešního dne. Chtěl ještě něco dodat, ale místo toho vykřikl bolestí, neboť jeden z dihqanů mu vši silou dupl na nohu a odstrčil ho stranou. Neprozřetelně se však ocitl na dosah Fradova loktu, který ho vši silou udeřil do břicha, takže bojovný šlechtic se složil na zem. Oba bratři se na sebe spokojeně usmáli.

Mezi nimi a Sharbarazem už zbývalo jen pár šlechticů. Pohyb kolem pravého Velekrále byl ještě obtížnější, neboť ti, kteří s ním už domluvili, se snažili odejít, zatímco ti, kteří s ním ještě chtěli promluvit, se tlačili dopředu. Před Abivarda a Fradu se dostala dvojice dihqanů, kteří nešťastnou náhodou skopli na zem šlechtice, který šlápl Abivardovi na nohu, a kterého Frada na oplátku udeřil loktem. Šlechtic zrovna vstával, když se znovu ocitl na zemi.

Muži se k Sharbarazovi hrnuli ze všech stran. Stát před ním ještě neznamenal, že s ním bylo možné hovořit, neboť dihqani na něj pokřikovali také zezadu a z obou stran. Neustále se otáčel na všechny strany jako muž hrající pasáka — který se bojí, aby protivník nezasáhl pálkou jeho a ne míč.

Když jeho pohled nakonec spočinul na Abivardovi, rozpřáhl Sharbaraz doširoka paže, jako kdyby chtěl obejmout celé nádvoří. „Dokázal jsem to!“ vykřikl. „Rozdrtíme Velehlupáka Smerdisa!“ tento titul vymyslel Zal a Sharbaraz si jeho používání bez ostychu přivlastnil, „— a vyženeme ho z Mashizu jako služebnou, která zametá ve skladišti. Jakmile se tak stane, obrátíme svou pozornost na přímo Videssos a—“

„Pozor, Vaše Veličenstvo!“ vykřikli Abivard a Frada současně. Sharbaraz možná ještě nikdy neviděl bitvu, ale měl reflexy rozeného válečníka. Bez jediného zaváhání se vrhl na zem. To mu zachránilo život. Nůž, který se mu právě jeden z mužů stojících za ním pokusil vrazit mezi žebra, mu jen roztrhl oděv a způsobil krvácející řeznou ránu na rameni.

„Ať Bůh prokleje tebe i tvůj dům a uvrhne tě do temnoty,“ vykřikl onen dihqan a napřáhl se, aby bodl znovu. Šlechtic stojící vedle něj s hrůzou na tváři mu však paži stačil zachytit, než se mohla pokusit dokončit, co začala. Abivard i Frada se okamžitě na neúspěšného vraha vrhli a přitiskli ho k zemi.

Bojoval jako posedlý, dokonce i poté, co se šlechticům podařilo vyrazit mu nůž z ruky. Teprve až váha mužů, kteří na něm leželi, ho zbavila dechu a přinutila ho přestat se bránit. Protože i Abivard byl téměř vespod hromady, i on bojoval o každý nádech.

„Postavte ho,“ řekl Sharbaraz, když byl dihqan s nepřátelskými úmysly zneškodněn. Šlechtici se jeden po druhém začali

zvedat. Abivard a Frada vraha s trhnutím postavili na nohy. Okamžitě se pokusil vytrhnout z jejich sevření, ale kdosi ho vši silou udeřil do břicha. Předklonil se a znovu začal lapat po dechu.

Sharbaraz si pravou ruku tiskl na levé rameno. Šaty měl potřísněné krví, která mu protékala mezi prsty. Zranění však bylo na rameni a neohrožovalo funkci levé paže. Levou ruku měl sevřenou v pěst a zatínal zuby bolestí. Abivard doufal, že zranění není příliš vážné.

Pravý Velekrál se upřeně díval na útočníka. „Co jsem ti udělal, Prypate, žes mi chtěl vrazit nůž do zad?“ Přestože právě o vlasek unikl smrti, dokázal si vzpomenout na jeho jméno.

Prypátův obličej se zkřivil vztekem. „Proč bych tě neměl zabít?“ vyrazil ze sebe mezi jednotlivými nádechy. „Díky tvému prokletému otci je z mého vlastního otce, dědečka a všech starších bratrů žrádlo pro havrany a vlky a jejich výstroj se stala kořistí Khamort'anů. Každý muž zde má důvod se ti pomstít, kdyby jen byli ostatní natolik chytří, aby si toho všimli.“

Sharbaraz zavrtěl hlavou, a pak zkřivil tvář; pohyb ho zřejmě bolel. „Tak tomu není,“ odpověděl, jako by diskutoval u dvora a nesoudil právě člověka, který se ho pokusil zavraždit. „Můj otec udělal to, co považoval pro Makuran za nejlepší. Žádný muž není dokonalý. Dokonalost je vlastnost Boha. Jeho tažení však neselhalo kvůli zášti. Velekrál přece nezavraždil tvé příbuzné vlastní rukou. Je mi líto, že padli, je mi líto, že padlo tolik dobrých mužů z celé říše. Můj dům si však za to nezaslouží krevní mstu.“

„Žádná lež ti nepomůže — mé příbuzné to k životu neprobudí,“ odsekl Prypat.

„Ty se k nim brzo připojíš,“ vykřikl někdo. Dihqani zavrčeli jako vztekli psi. Jejich hněv měl z velké části původ ve strachu, usoudil Abivard. Přišli do pevnosti Vek Rud, aby se připojili k Sharbarazovi proti Smerdisovi. Kdyby Prypat Sharbaraze zabil, revolta proti Mashizu by zemřela s ním. Žádný ze severozápadních vládců nebyl dostatečně silnou osobností, aby se mohl ucházet o úřad Velekrále. Kdyby se však Smerdis dozvěděl jména těch, kteří se zde shromáždili, mohl by se jim pomstít. Není divu, že byli ochotni Prypata na místě zabít.

„Znáš nějaký důvod, proč bych ti neměl nechat srazit hlavu?“ zeptal se ho Sharbaraz. Useknutí hlavy bylo samo o sobě již dost milosrdné. Každý, kdo se pokusil zabít Velekrále, byl odsouzen k tak pomalé a bolestivé smrti, jak jen to bylo možné. Ale i při této příležitosti Sharbaraz prokázal, že nerad plýtvá časem.

Prypát se ještě jednou pokusil vytrhnout ze sevření, ale pak poklekl na kolena a sklonil hlavu. „Zemřu se ctí, neboť jsem se snažil vrátit hrdost svému klanu.“

„Bodnout někoho zezadu není nic, na co bys mohl být hrdý,“ Sharbarazovi mezi prsty stále ještě protékala krev. Zvýšil hlas a oslovil ostatní šlechtice: „Kdo tu má těžký meč?“

Abivard ho měl, ale zaváhal a nijak nedychtil po tom se přihlásit. Zabít nepřítele v bitvě byla jedna věc, ale zabít někoho chladnokrevně — i když se se svou smrtí smířil a dokonce po ní dychtil — byla věc jiná. Zatímco se Abivard snažil sebrat dostatek odhodlání, aby se mohl přihlásit, Zal ho předběhl. „Já, Vaše Veličenstvo, a s radostí jej použiji pro vykonání spravedlnosti.“

„Tedy udeř,“ řekl Sharbaraz. To samé současně řekl

1 Prypat. Zdálo se, že to Velekrále uvedlo do rozpaků, ale pak sundal pravou ruku ze svého zranění a pokynul Zalovi, aby postoupil kupředu. Prypat čekal bez pohybu, zatímco důstojník k němu přistoupil, vytasil meč, uchopil jej oběma rukama za jilec, rozpráhl se a udeřil. Prypatovi sletěla hlava

z ramenou, byla to čistá rána. Jeho tělo se zachvělo a sesunulo se na zem. Po několika vteřin, než si jeho srdce stihlo uvědomit, že jeho tělo je mrtvé, skrápěla dláždění krvavá fontána.

„Raději tu mrtvolu odneste,“ řekl Sharbaraz Abivardovi. V tu chvíli se zapotácel.

Abivard mu přispěchal na pomoc. „Raději pojdte se mnou, Veličenstvo,“ řekl a vedl Sharbaraze k obytnému křídlu.

„Raději zjistíme, jak je vaše zranění vážné.“

Když služebníci zjistili, co se stalo, vykřikli zděšením. Na Abivardův rozkaz přinesli přímo na chodbu hromadu polštářů.

„Prosím, lehněte si, Veličenstvo,“ řekl Abivard Sharbarazovi, který se napůl zřítíl a napůl si lehl na provizorní lůžko.

Aniž by o to Abivard musel žádat, přinesla mu služebná mísu vody a nějaké hadry. Roztrhl Sharbarazovi šat}', aby si mohl zranění pořádně prohlédnout. Sharbaraz se pokusil otočit hlavou tak, aby se mohl podívat i on. Podařilo se mu však jen to, že ho rána rozbolela ještě víc. „Jak to vypadá?“ zeptal se Abivarda a hlas se mu třásl, neboť teď se již nemusel ovládat jako venku před shromážděnými dihqany.

„Ne tak zle, jak jsem si myslel,“ odpověděl Abivard. „Je to dlouhá rána, ale ne hluboká. Krvácí to čistě, takže snad nebude hnisat.“ Otočil se a přesně jak doufal, zjistil, že za ním stojí služebná. „Přines mi mast na zranění — víš, kterou myslím,“ řekl jí. Přikývla a odpěchala.

„Nebude to bolet?“ otázal se Sharbaraz, nervózní jako chlapec, který si odřel koleno.

„Doufám, že moc ne, Vaše Výsosti,“ odpověděl Abivard. „Mast je složena z vína, medu a myrhy. Jakmile vám mast vetřu do rány, zavážu vám ruku. Pokud v několika dalších dnech nebudete svou paži příliš namáhat, budete v pořádku.“ Doufám, doplnil v duchu. Je prokletím medicíny, že člověk nikdy nemůže říct, co se stane a k jakým dojde komplikacím.

Služebná se vrátila a podala Abivardovi malý kelímek. Zatímco otvíral uzávěr, řekla: „Pane, vaše paní sestra — žena Vašeho Veličenstva,“ doplnila a celá se třásla, neboť byla nervózní z hovoru k Sharbarazovi, „chce vědět, co se přihodilo a jak se Velekráli daří.“

„Řekni jí, že jsem v pořádku,“ prohlásil Sharbaraz okamžitě.

„Novinky se šíří rychle. Řekni jí, že má řeznou ránu, ale že si myslím, že bude v pořádku,“ sdělil jí Abivard své odborné stanovisko. Obrátil kalíšek nad Sharbarazovým ramenem dnem vzhůru. Lék začal pomalu vytékat ven. Sharbaraz zasyčel, když se mast dostala do styku s ránou. „Než předáš zprávu Denak, přines mi trochu vepřového sádla,“ nařídil

Abivard služebné. Znovu odspěchala vyplnit jeho rozkaz.

Když Abivard ránu ošetřil ke své spokojenosti, přitiskl na ni obvaz, převázal ji a pověsil Sharbarazovi ruku na pásku. Pravý Velekrál si povzdechl, a když bylo ošetření u konce, řekl: „Mám vůči tobě další dluh.“

„Nesmysl, Vaše Veličenstvo.“ Abivard mu nalil plný pohár červeného vína. „Vypijte to. Čarodějové říkají, že posiluje krev, protože se samo krví podobá.“

„I já jsem to slyšel. Nevím, zda je to pravda, ale vína se v každém případě napiji rád.“ Sharbaraz okamžitě dostal svým slovům. „Bůh je mi svědkem, že je lepší krev prolévat hrdlem, než ji prolévat z ramene.“ Podal šálek zpátky Abivardovi.

„Protože jsem ztratil tolik krve, myslím, že ten zbytek potřebuje ještě trochu posílit.“

Když mu Abivard znovu naléval, vrátila se služebná a řekla: „Vaše Veličenstvo, můj pane, kdybyste byli tak laskavi, pani Denak říká, že vás chce oba okamžitě vidět, a že jestli nepřijdete dost brzy, půjde ona okamžitě za vámi.“

Sharbaraz pohlédl na Abivarda. Oba věděli, že Denak je schopná to udělat a oběma bylo jasné, že skandál, který by díky tomu vypukl mezi dihqany, by věci pravého Velekrále rozhodně nepomohl. „Paní, sděl, prosím, mé ženě, že se s ní setkám přímo v mé komnatě,“ řekl Sharbaraz.

Služebná, kterou právě samotný Velekrál oslovil, jako by byla šlechtické krve, se rozzářila. Otočila se jako na obrtlíku a odběhla. Sharbaraz si promnul čelist a postavil se na nohy. „Prosím, Vaše Veličenstvo, opřete se o mne,“ řekl Abivard.

„Nechcete přece, abyste znovu začal krváčet.“

„To rozhodně ne,“ řekl Sharbaraz s přesvědčením. Rukou Abivarda objal kolem ramen a přenesl na něj značnou část své váhy. Společně vyrazili chodbami obytných částí ke komnatě, kterou užíval Sharbaraz.

„Počkejte tady,“ řekl Abivard, když dorazili na místo. „Přivedu Denak tak rychle, jak jen to půjde.“ Sharbaraz přikývl a vrhl se do postele. Se zasténáním se na ni co nejpohodlněji uvelebil. Navzdory posilujícím účinkům vína byl velmi bledý.

Denak už netrpělivě čekala za dvěma oddělovacími Abivardovu ložnici a ženské komnaty. „Trvalo ti to dost dlouho,“ poznamenala, když je otevřel. „Ale nebudeme chodit kolem horké kaše — jak je mu?“

„Je zraněný,“ odpověděl Abivard. „Funkce paže však není ohrožena. Pokud se pořádně uzdraví, bude v pořádku, ale zůstane mu jizva.“

Denak mu pozorně pohlédla do tváře. „Nelhal bys mi, že ne? Ne, nelhal, zvláště když se budu moci přesvědčit na vlastní oči a to tak rychle, jak rychle tam jen stihneme dojít — a buď, prosím, tak laskav a při této příležitosti trochu zrychli, ano?“ Navzdory jejímu ostrému tónu se po Abivardově ujištění, že zranění není vážné, poněkud uvolnila.

„Život bez něj by pro mne neměl cenu,“ řekla Abivardovi stejně jako pro sebe.

Abivard neodpověděl. Znovu zatoužil vzít sestru do náručí a držet ji tak dlouho, dokud se nebude cítit lépe, ale vždy, když se ji pokusil obejmout kdokoli — jiný mimo Sharbaraze, muž či žena, Denak ztuhla jako kámen. Kdyby nebyl Sharbaraz tak pohotový, žila by Denak v přesvědčení, že přišla o čest a Abivard byl přesvědčen, že by jí v tom případě přestalo záležet na životě. Děkoval Bohu, že se jí podařilo alespoň částečně obnovit svůj starý život.

Když uviděla Sharbaraze ležet na posteli s tváří bílou jako křída, vyjekla a zapotácela se. Pak se však sebrala. „Co se stalo?“ dožadovala se informací. „Už jsem si vypočetla tři různé historky.“

„O tom nepochybuji.“ Sharbaraz na tváři vyčaroval úsměv, který se však rychle změnil v grimasu bolesti. „Jeden z dihqani se rozhodl, že nesu zodpovědnost za porážku, kterou jeho klan utrpěl ve stepi a pokusil se mne zabít, aby tak vyrovnal skóre. Měl odvalu. Nikdy jsem neviděl a ani jsem neslyšel o muži, který by poté, co neuspěl, zemřel tak statečně.“

Svým vyprávěním však Denak nijak nepřesvědčil. „On

tě mohl zabít a ty mi tu vyprávíš o tom, jak byl statečný? Dobře, že je mrtvý. Kdyby se mu podařilo, co zamýšlel—“ hlas se jí zlomil. „Nevím, co bych si bez tebe počala.“

Sharbaraz se na posteli posadil. Abivard by jej byl jemně položil zpátky, ale Denak jej na postel doslova srazila. Podle lehkosti, s jakou znovu padl na postel, bylo možno usoudit, že jím zranění skutečně otřásl. Přesto však jeho druhý pokus o úsměv dopadl lépe než ten první. „Mohu si dovolit být velkorysý, neboť jsem naživu,“ řekl. „Kdybych byl mrtvý a on to přežil, rozhodně bych mu to neodpustil.“

Denak na něj chvíli zírala a pak si nevěřícně odfrkla. „No, myslím, že už je ti lépe. Kdybys umíral, rozhodně bys nedělal tak pitomé vtipy.“

„Děkuji ti, má drahá.“ Zdálo se, že Sharbaraz je už silnější, ale nezkoušel znovu vstát. „Dlužím tvému bratrovi za tři další věci,“ pokračoval. „Za to, že na mne vykřikl varování, za to, že pomáhal zneškodnit útočníka a za jeho skvělé léčitelské schopnosti. Jestli nakonec uspějí, bude to jen díky jemu.“

„Jeho Veličenstvo je příliš velkomyslné,“ zamumlal Abivard.

„Ne, to není,“ opáčila Denak. „Jestli jsi jednal jako skutečný hrdina, měl by se to svět dozvědět. Ostatní dihqani o tom roznosou zprávu do svých panství, ale myslím, že bychom navíc měli zaplatit minstrela, aby na tvou počest složil píseň.“

„Viš, co byl na to řekl otec, kdyby tě slyšel mluvit o něčem takovém?“ řekl Abivard a zrudl. „Nejdřív by se smál až do úplného vyčerpání, pak by si tě ohnul přes koleno a pořádně tě seřezal za to, že jsi vůbec vyslovila myšlenku zaplatit minstrela, aby pro mne složil píseň jen kvůli tomu, že jsem konal svou povinnost.“

Pouhá zmínka o Godarzovi zpravidla stačila k ukončení jakékoliv rozepře. Tentokrát však Denak zavrtěla hlavou. „Otec byl skvělý dihqan, Abivarde, jeden z nejlepších, ale nikdy se nepodílel na událostech, které ovlivnily celou říši. Ty už nejsi obyčejný dihqan, jako byl on, stal se z tebe muž stojící blízko trůnu. Během neuvěřitelně krátké doby jsi dokázal osvobodit Sharbaraze a stát se jeho švagrem. Až Sharbaraz znovu získá svůj trůn, buď si jistý, že někteří dihqani a většina marzbanů na tebe budou mít vztek a budou tě považovat za nadutce. Čím víc jim ukážeš, že si zasloužíš místo po pravici Velekrále, tím pravděpodobnější je, že je skutečně získáš. Není nic špatného na tom chválit odvalu, kterou

jsi skutečně prokázal a která ti pomůže vybudovat pověst.“

Denak si položila ruce v bok a zahleděla se rozhodně na Abivarda. Dřív než mohl odpovědět, řekl Sharbaraz: „Ona má pravdu. Dvůr funguje podobně jako ženské komnaty, jen je mnohem horší. Není tak důležité, jaký ve skutečnosti jsi, ale za jakého tě považují lidé a za co si lidé myslí, že tě považuje Velekrál.“

I Godarz kdysi řekl něco podobného a v očích měl přitom sardonický výraz. Abivard nečekal, že by mu to někdy mohlo být k užítku. Teď vyslechl stejná slova od své sestry, která navíc byla v pozici, kdy jí musel věnovat pozornost, a to i přesto, nebo možná právě proto, že byla ženou. Vzpomněl si na rozhovor, který vedl s Fradou nedlouho před tím, než se Prypat pokusil zabít Sharbaraze. On může ignorovat intriky v Mashizu, ale ony určitě nebudou ignorovat jeho.

„Můj švagre, než se však začneme starat o takové věci, musí se stát něco jiného,“ řekl Sharbaraz.

„A co?“ otázal se Abivard.

„Musíme vyhrát.“

VII.

Jaro přineslo na pole v okolí pevnosti Vek Rud čerstvou zeleň, která sice brzy zmizí, ale byla překrásná na pohled.

Alespoň tak Abivardovi připadala po většinu let. Ne dnes. Otočil se k Fradovi a řekl: „Bůh je mi svědkem, že budu rád, až zítra vyrazíme na jih. Ještě pár dní, kdy budeme muset krmit válečníky a jejich koně, a naše skladiště budou prázdná. I naši vlastní lidé budou potřebovat jídlo, zvláště pokud bude letošní sklizeň chudá.“

„Pravda.“ Frada udělal pár kroků sem a tam a odkopl kámen pod nohama. „Přál bych si, abych mohl jet s vámi. Zatím mi to připadá, že mě necháváte vzadu.“

„Nestěžuj si na to,“ řekl mu Abivard ostře. „Kdyby tě nenechali vzadu minulé léto, nebyl bys naživu, aby sis na to teď mohl stěžovat. Navíc jsme se o tom bavili už alespoň tisíckrát. Já musím jet se Sharbarazem a to znamená, že ty tady musíš zůstat a chránit panství proti všem nepřítelům, ať už to budou Smerdisovi muži, Pradtakovi, či Khamor'ané.“

Frada pořád vypadal vzpurně. „Na začátku zimě jsi říkal, že země je to nejdůležitější, protože je věčná. Jestli to tak je, měl bys tu zůstat ty, abys na ni dohlédl, a já bych měl vyjet do boje.“

„Tehdy jsem se na to nedíval z politického hlediska,“ řekl Abivard, který váhal připustit, že na změně jeho názoru se z velké části podílela Denak. „Smerdis teď už ví, jaký jsem měl podíl na osvobození Sharbaraze z pevnosti Nalgis Crag. V dobrém i ve zlém je můj život spojen s životem pravého Velekrále. Kdybych nejel po jeho boku, lidé by řekli, že se bojím. To nepřipustím.“

„Jak by mohl někdo říct něco takového, když si teď píseň o tvé statečnosti zpívají až ve Videssosu?“

Abivardovi zrudly uši. „Ta píseň je i o tobě,“ namítl chabě.

„Ne, to tedy není. Mé jméno tam sice několikrát je, ale ta píseň je o tobě.“ K Abivardově úlevě ve Fradově hlase nezazněla žárlivost. Žárlivost a podobné vášně zničily mnoho klanů, ale Godarz je vychovával tak, že jeho synové považovali žárlivost za stejný hřích jako rouhání. „Pochopitelně bude po tvém,“ pokračoval Frada. „Nemohu popřít, že ty víš mnohem lépe, co je třeba udělat, než já. Jen bych si přál, abych i já mohl zvednout kopí v boji proti Smerdisovi.“

„Až vyjedeme proti Videssosu, budeš mít příležitost,“ řekl Abivard. Frada přikývl. Proti velkému nepříteli Makuranu vyjede každý.

„Podívej — Sharbaraz vyšel ven,“ řekl Frada a loktem šťouchl Abivarda do žeber. „Měl bys být na nádvoří s ním. Víš stejně dobře jako já, že matka nebude mít radost, jestli ceremonie neproběhne v naprostém pořádku.“

„Pravdu říkáš.“ Abivard seběhl po kamenných schodech a zaujal své místo po boku právoplatného Velekrále. Zeny z pevnosti Vek Rud vyšly naposledy ze svých komnat minulé léto, kdy tu stál se svým otcem, bratrem a nevlastními bratry. Z nich všech se jen on vrátil domů živý. A teď mu jeho matka, sestra, nevlastní sestry a ženy znovu přály mnoho štěstí, neboť vyrážel na další tažení. Život žen nebyl jednoduchý.

Dveře obytného křídla se otevřely. Denak a Burzoe vyšly společně, tak jako tehdy. Tentokrát však šla Denak před svou matkou, jako první žena Velekrále měla vyšší postavení než kdokoli jiný v panství Vek Rud.

Pokývla Abivardovi a pak přešla kolem něj, aby zaujala své místo u Sharbaraze. Burzoe se postavila před Abivarda. Její obličej, který na první pohled vypadal klidný, odhaloval při podrobnějším pohledu hluboko ukrytý hněv. Abivard si zammul bradu - cítí se snad matka uražena, protože Denak využila své právo a vyšla jako první? To na matku nevypadalo.

Za Burzoe přišla Roshnani. I její obličej vypadal na první pohled klidný, stejně jako v případě Burzoe, pokud se ovšem Abivard nepodíval pozorněji. Zatímco matka v sobě dusila hněv, Abivardova první žena skrývala — veselí? Vzrušení? Nedokázal to říci přesně a zajímalo ho, jaké nové zemětřesení otřásl ženskými komnatami a co se stalo, že se Burzoe hněvá na Denak — a také na Roshnani, jak si všiml, neboť matčin hněv byl zjevně namířen proti nim oběma. Neměl však chuť řešit potíže, za které nemohl. Buď bude muset zjistit, o co jde, nebo se všechno vyřeší samo, aniž by on sám něco zjišťoval. Doufal, že to bude ten druhý případ. Ať už šlo o cokoli, jeho ostatní ženy a mladé nevlastní sestry o tom zjevně také nic nevěděly. Dívaly se kolem sebe a tiše štěbetaly mezi sebou navzájem. Měly radost, že zas po dlouhé době mohou být někde jinde než v chodbách ženských komnat. Toto shromáždění pro ně představovalo jen příjemné vytržení z jednotvárné šedi.

Burzoe se otočila k Denak. Když tak učinila, lehce stiskla rty. Možná se skutečně hněvala kvůli tomu, že její dcera zaujala místo v čele procesí. Abivard si olízl rty — netušil, zeje tak malicherná.

„Sešly jsme se tu, abychom našim mužům popřály mnoho štěstí na jejich cestě do války, a abychom vyslovily přání, že se nám ve zdraví vrátí domů,“ řekla Denak. Burzoe se zachvěla, ale nic neřekla. Zdálo se, že z ní vyzařují doslova vlny hněvu. Její hněv by stačil rozpálit Ganzakovu kovářskou výheň. „Určitě zvítězíme, neboť Bůh vždy chrání spravedlivou věc, jako je ta naše,“ pokračovala Denak.

Muži i ženy jí začali tleskat. Abivard se k potlesku připojil, přestože nebyl příliš přesvědčen o pravdivosti jejích slov

tak, jako byl přesvědčen o pravdivosti podobného prohlášení předchozí léto. Jak Bůh chránil ty, kteří následovali Peroze do Pardraye? Jasná odpověď zněla nepříliš dobře. Denak ustoupila o krok zpátky a uklonila se Burzoe. Vybraně si lehla na zem před Sharbaraze. „Kéž vás Bůh ochrání, Veličenstvo,“ řekla a povstala. Objala Abivarda. „Kéž Bůh chrání i tebe, tak jako předtím.“

Slova, gesta — nic neobvyklého. Co však leží za nimi... Abivard si přál, aby mohl přerušit obřad a zjistit, co se mezi ženami stalo. Tradice mu však bránila jednat podle svého stejně jako Pradtakovi tehdy v pevnosti Nalgis Crag. Burzoe pak rovněž ustoupila o krok zpátky a pokývla Roshnani. Roshnani jí přátelsky, jako vždy, pokývnutí oplátila, ale její pohled se střetl s pohledem Denak. Jako by mezi nimi přeskočila jiskra a Abivard přemýšlel, co spolu jeho sestra a první ženy upekly. Ať už to bylo cokoli, jeho matce se to nelíbilo.

Stejně jako Burzoe, Roshnani obřadně popřála Velekráli mnoho štěstí a lehla si před ním na zem. Pak objala Abivarda, pevněji než vyžadovalo dekorum. Vůbec mu to nevadilo. „Ať tě Bůh ochrání před vším nebezpečím,“ řekla.

„Kéž se tvé přání vyplní a já se co nejdřív vrátím k tobě,“ odpověděl. Z nějakého důvodu to jeho první ženu znervóznilo, ona však přesto na tváři vykouzila úsměv.

Abivard kráčet podél řady čekajících žen, přijímal jejich požehnání, která mu dávaly jeho ostatní ženy a nevlastní sestry. Kdyby Bůh skutečně desítky jejich modliteb vyslyšel, musel by žít věčně a být bohatší než tři Velekrálové dohromady. Jeho nejmladší nevlastní sestra vyrazila na cestu zpět k obytným částem. Procesí začalo odcházet v opačném pořádku než v jakém přišlo. Ty, které přišly jako první, nyní odcházely jako poslední. Po chvíli přišla řada na Burzoe. Vztekla si odfrkla, hrdě se napřímila a začala odcházet k otevřeným dveřím do obytné části.

Roshnani a Denak pořád ještě stály na nádvoří. Abivardovi chvilku trvalo, než si uvědomil, že ty dvě nemají v úmyslu odejít zpět do ženských komnat. „Co chcete vy dvě dělat?“ vydralo se mu z hrdla vyděšené zakrákorání. Roshnani a Denak na sebe pohlédly. Teď už si byl naprosto jist, že ty dvě spolu něco ukulý. Denak promluvila za ně za obě. „Můj bratře, můj manželi—“ obrátila se k Sharbarazovi „— my dvě pojedeme s vámi.“

„Proč? Abyste mohly bojovat? Cožpak jste se úplně zbláznily?“ zeptal se Sharbaraz.

„Když dovolíte, Vaše Veličenstvo, nechceme bojovat,“ odpověděla Roshnani. „Bůh ví, že bychom kvůli vám rády pozvedly zbraň, ale chybí nám výcvik a zkušenosti. V boji bychom pro vás byly jen pět. Ale s každou armádou jede zásobovací kolona. Minstrelové o ní obvykle nezpívají — neboť v porovnání s těmi, kteří jdou do boje, vozkové nevykonávají hrdinské činy — ale my víme, že nebýt zásobovacích vozů, začala by armáda hladovět nebo by jí došla zásoba šípů. A jsme si jisté, že jeden vůz navíc, ve kterém pojedeme my dvě, vás rozhodně nezpomalí ani neohrozí vaši věc.“

Pravý Velekrál na ni hleděl o otevřenými ústy. Od ženy rozhodně neočekával tak dokonalou argumentaci, jako kdyby byla vychovávána a školená nejlepšími učiteli Videssosu, ale on vlastně s Roshnani až dosud ještě pořádně nepřišel do styku. Bylo vidět, že se chystá něco říci, ale pak se zarazil a vyslal k Abivardovi zoufalý pohled, kterým ho žádal o pomoc.

„Je to proti veškeré tradici,“ použil Abivard jediný argument, který ho v tom okamžiku napadl. V duchu ještě doplnil je ještě příliš brzy na splnění slibu, který jsem ti dal, že až skončí válka se Smerdisem, dopřeji ti více svobody. To však nemohl říci nahlas, neboť nemohl připustit, že takový slib učinil. „Není divu, že je matka na vás dvě rozrušená,“ doplnil. Jestli nějaké ženě záleželo na makurské tradici a zvyklostech, byla to právě Burzoe.

Roshnani to na duševním klidu rozhodně neubíralo. Burzoe sice byla její tchyně, kterou je třeba respektovat, ale nebyla strážcem jejího správného chování od dětství. Pro Denak to bylo mnohem těžší, ale byla to ona, kdo odpověděl: „Proti zvyklostem bylo i Smerdisovo jednání, neboť on ukradl trůn tomu, komu právem náleží. Proti zvyklostem bylo i to, abych se já jako žena podílela na osvobození Velekrále.“ Sklopila oči k zemi. Protože to bylo nezbytné, udělala i jiné věci, které byly proti zvyklostem, věci, kvůli kterým se užírala navzdor cti, kterou jí vrátil Sharbaraz.

Nemluvila o nich na veřejnosti, ale lidé, se kterými právě hovořila, věděli, o co jde.

„Jaký prospěch nám z vás dvou vyplyne? Vždyť nejen, že vaše chování pošlapává všechny naše zvyky, ale já budu navíc muset vyhradit muže, kteří vás budou chránit během bitvy,“ řekl Sharbaraz. Protože však Velekrál nevyslovil naprosto jasné odmítnutí, bylo Abivardovi jasné, že ženy zvítězily.

Hru však bylo třeba hrát dál. „Dokud jsme přebývaly zde v pevnosti, cenili jste si naší rady,“ řekla Roshnani. „Cožpak si myslíte, že jakmile vyrazíme na cestu, ztratíme náhle všechnu moudrost? Než Abivard vyrazil do pevnosti Nalgis Crag, plánoval vaše osvobození spolu s Denak a mnou, a také s vaší matkou.“

„To, že vy dvě pojedete s námi, vyvolá mezi dihqany hotový skandál,“ namítl Sharbaraz.

„To už jsem říkal Roshnani,“ přisvědčil Abivard.

„Cožpak si myslíte, že se kvůli tomu otočí a zamíří zpět do svých domovů?“ zeptala se Denak. „Přikloní se snad na stranu Smerdisa? Cožpak tomu doopravdy věříte?“ Její tón napovídal, že ona rozhodně ne. Také se z něj dalo vyčíst, že si myslí, že tomu nevěří ani Sharbaraz. Neznala ho sice dlouho, ale znala ho velmi dobře.

„Co byste řekly, kdybych to zakázal?“ otázal se.

Kdyby to jednoduše zakázal, stalo by se tak. Protože to však nadhodil jen jako hypotetickou otázku, Abivardovi napovědělo, že souhlasí. Pravděpodobně to bylo jasné i Denak, která to však na sobě nedala ani v nejmenším znát a ponížným hlasem, který používala jen velice zřídka, řekla: „Pochopitelně bych Vaše Veličenstvo poslechla.“

„To bych chtěl vidět,“ poznamenal Sharbaraz. I on už znal Denak velmi dobře. Obrátil se k Abivardovi. „Nuže, švagre můj, co s nimi uděláme?“

„Vy se ptáte mě? V řekl Abivard zaskočeně. „Co se mě týče, můžeme jim oběma klidně dát krunýře a jmenovat je generály. Podle mého názoru by udělaly větší kus práce než spousta mužů.“

„V podstatě s tebou souhlasím,“ řekl Sharbaraz a zavrtěl hlavou. „Můj otec se z mého rozhodnutí musí obracet v hrobě — na tažení si bral jen dívky, a to ještě jen v malém počtu.“

tu — ale můj otec je mrtvý. Proto tvé sestře řeknu ano, Abivarde. Co řekneš ty své ženě?“

Jestli chceš být přísný a neústupný, jsem na tebe zvědav, signalizoval jeho pohled. Abivard věděl, že má jen jednu možnost, tedy alespoň v případě, že chce i nadále s ženskými komnatami vycházet v klidu a míru. Proto se rozhodl pro nejméně nápadnou kapitulaci, jakou dokázal vymyslet: „Budu následovat vašeho příkladu ve všem, Vaše veličenstvo.“ Roshnani se rozzářil obličej jako letní slunce v poledne. „Děkuji,“ řekla tiše. „Možnost vidět svět mne pokouší natolik, že mám sto chutí dopustit se společenské nehoráznosti, jen abych ukázala, jak jsem ti vděčná.“

„Ty a Denak už jste ukázaly tolik společenské nehoráznosti, že by to stačilo pro tři tucty žen na celý život,“ zavrčel Abivard svým nejpřísnějším tónem. Jeho první žena a sestra sklonily hlavy a zatvářily se poníženě. Proč ne?

Koneckonců dostaly, co chtěly.

Abivard měl v úmyslu je ještě chvíli kárat, ale pak ho napadlo, že taková společenská nehoráznost by mohla být v soukromí docela příjemná. To ho rozptýlilo natolik, že se další kárání nekonalo.

V sedle a cestou na jih... Abivard jel radostně vstříc občanské válce. Po jeho boku jel pravý Velekrál na koni z Abivardových stájí. V čele Sharbarazových vojáků vlál makuranský lví prapor.

Válečníci byli seřazeni podle klanů, neboť každý muž se cítil lépe mezi svými přáteli ze stejného panství. Abivard si nebyl jistý, jak dobře budou bojovat jako celek, ale vzhledem k tomu, že Perozova armáda, která vyrazila proti Khamorthu, byla organizovaná úplně stejně, bylo pravděpodobné, že i Smerdisovi vojáci budou mít stejné uspořádání. Když se o tom zmínil Sharbarazovi, ten řekl: „V tomto směru nemám žádné obavy. Kdybychom jeli proti Videsáncům, měl bych starosti, že máme takové volné uspořádání, ale protože jedeme proti vlastním spoluobčanům, jsem si jistý, že to nebude vadit.“

„Cožpak jsou Videsánci tak odlišní?“ zeptal se Abivard. „Slyšel jsem o nich spoustu historek, ale ani dvě z nich nebyly stejné.“

„Podle mého názoru je to právě proto, že jsou tak odlišní,“ odpověděl Sharbaraz vážně. „Když bojují, ani v nejmenším se nestarají o nějaké klany, ale pohybují se sem a tam ve velkých skupinách podle zvuků důstojnických rohů a bubnů. Každý muž v jejich armádě se chová, jako by byl jen kapkou v moři nebo jen maličkou součástí velkého stroje. Mají mnohem lepší disciplínu než naši muži, to je jisté.“

„Proč tedy nesmetou všechno, co jim stojí v cestě?“ zeptal se Abivard. Obraz Videsánců, jak mu je právě Sharbaraz vykreslil, byl znepokojující.

„Zejména ze dvou důvodů,“ odpověděl pravý Velekrál. „Za prvé dávají přednost luku před kopím, což znamená, že rozhodný útok do jejich středu je snadno rozpráší. A za druhé, co je ještě důležitější, mají sice disciplínu, ale chybí jim náš oheň. Bojují, jako by pro ně byla válka jen hra, jako by je nezajímal samotný boj, ale jen to, co lze získat vítězstvím, a když se válečná štěstěna kloní na naši stranu, často se vzdají nebo ustoupí.“

Abivard se snažil vyhnat všechny myšlenky na Videssos z hlavy. Představoval si obraz nepřátel, s jakými se nikdy nesetkal, ale se kterými se střetne v den, kdy skončí makuranské vnitřní rozmišky a Sharbaraz vyrazí proti Videssosu, aby vyrovnal skóre. Velká část císařství Videssosu hraničila s mořem. Abivard byl zvědavý, jestli ho tam dosáhne třetí část Tansharova proroctví.

Nebyl však způsob, jak to zjistit předem, a proto mu nezbyvalo než čekat. Ohlédl se k zásobovací koloně, se kterou jel Tanshar a několik dalších jasnovidců a čarodějů, které si na pomoc přivedli různí páni. Abivarda napadlo, zda tito muži dokáží armádu ochránit před mnohem většinou kouzelníky, které Smerdis jistě shromáždí v Mashizu. Byl rád, že má Tanshara s sebou. Každý známý obličej tu byl vítán.

Se zásobovací kolonou jel také vůz, který nevezl ani pšenici ani uzené maso nebo píci pro koně či šípky svázané do svazků v toulcích po dvaceti, ale jeho sestru, jeho první ženu a pár služebných z pevnosti Vek Rud. Z jejich účasti na výpravě měl smíšené pocity, ale doufal, že všechno dobře dopadne, a že nedojde k nějakému neštěstí.

Až dosud koně nesnědli příliš mnoho ze zásob, které pro

ně armáda vezla. Bylo jaro, takže vyprahlá země mezi oázami a řekami byla pokryta zeleným kobercem. Slunce ji sice brzy znovu vysuší, ale dokud tráva rostla, mohla ji zvířata během cesty oždibovat.

Sharbarazova armáda zatím rostla s každým dalším panstvím, do kterého dorazila. Pod jeho praporem se shromažďovali bojovníci, kteří svolávali na Smerdisovu uzurpátorskou šedou hlavu kletby. Když se objevila další taková skupina, prohlásil Abivard k Sharbarazovi: „Veličenstvo, tohle není žádné tažení, ale triumfální pochod.“

„To je dobře,“ odpověděl Sharbaraz. „Minulé léto jsme v boji proti obyvatelům plání ztratili příliš mnoho životů.“

Nemůžeme si dovolit utrácet další v občanské válce nebo nás vítězství přijde stejně draho jako porážka. Musíme myslet na to, že bude třeba chránit naši říši před nepřáteli a vést pomstu proti těm, kteří nám ublížili. Po pravdě řečeno jsem do Mashizu vyslal jezdce, který měl Smerdisovi vyřídit, že v případě, že se vzdá trůnu bez boje, ušetřím jeho bezcenný život.“

Abivard to zvažoval a přikyvoval. „Myslím, že to bylo správné. Nikdy až do doby, kdy se zmocnil trůnu, neukazoval žádné ambice a kdybyste si na něj dával pozor, nikdy by neměl šanci stát se Velekrálem.“

„Kdybych?“ řekl Sharbaraz. „Kdybych byl věděl, k čemu dojde, nevytáhl bych pat} z domu, protože bych kolem něj rozestavěl celou armádu.“

Než však Sharbarazovi došla odpověď od jeho rivala, dostalo se mu této odpovědi jiným způsobem. Na východě lemovaly cestu na jih sněhem pokryté vrcholky Dilbatských hor. Aby se armáda dostala do Mashizu, musela by je obejít a pak vyrazit do hlavního města podél vzdálenější strany pohoří. Počasí bylo na tuto roční dobu teplejší, než by Abivard čekal.

K jádru Sharbarazovy armády se plnou rychlostí přiblížil zvěd, který vykřikoval: „Před námi jsou vojáci připraveni k boji! Vystřelili na mne tolik šípů, že by ze mne mohli udělat jehelníček. Jen díky Bohu mne netrefili.“

„Takže jsou připraveni k boji,“ řekl Sharbaraz chmurně. „V tom případě jim rádi posloužíme.“

Zazněly rohy, zaduněly bubny. Z toho, co Sharbaraz řekl

Abivardovi, by podobně, jen mnohem dokonaleji, postupovala videsánská armáda, jejíž jednotky by se pohybovaly jako figurky na šachovnici. Abivard si přál, aby jeho krajané byli stejně disciplinovaní. Zal a jeho eskadrona v železe zakutých profesionálů zaujala postavení vpředu uprostřed, neboť měla působit jako útočný hrot. Navzdory bojové hudbě a nekonečným výkřikům od dihqanů i od důstojníků, které Sharbaraz jmenoval, většina válečníků, alespoň všude tam, kam Abivard upřel pohled, brala formování na lehkou váhu a místo toho jen tak bezcílně popojížděla kolem dokola.

V době, kdy se před nimi objevil prach, se armádu podařilo uspořádat alespoň do jakés takés bojové linie. Zal vztekle proklínal každého, kdo mu byl ochoten naslouchat. Jediný problém byl v tom, že mu nikdo nenaslouchal. Makuranská armáda vždy bojovala jako volný spolek jednotlivých válečníků a ani v tomto případě ji nedokázali nezkušení důstojníci, kteří měli stejně vesměs nutkání vykašlat se na povely a místo toho se zuřivým křikem vyrazit vpřed, dovést k pořádku. Bylo tedy jasné, že tuto bitvu nelze vyhrát pomocí disciplíny a manévrování, ale že se budou muset spolehnout na odvahu, zuřivost a početní převahu.

Přijel Okhos, jehož rozcuchaný vous se ježil vzrušením. Vytasil meč a radostně jím zamával směrem k Abivardovi. Málem přitom odsekl ucho muži, který byl vedle něj, ale ani si toho nevšiml. Roshnanin mladší bratr zvolal: „Všechny je povraždíme a vykoupeme se v jejich krvi!“

Toto byl oblíbený verš všech minstrelů, kteří cestovali od pevnosti k pevnosti v naději, že jim síla jejich nápěvu zajistí večeri a střechu nad hlavou. Dospělí muži, kteří věděli, co je válka, se při poslechu pobaveně usmívali a užívali si poezie, aniž by ji brali vážně. Okhos však nebyl dospělý muž, byl ještě mladší než Frada. Vše, co věděl o bitvě, se dozvěděl právě z písní minstrelů a jediné skutečné šarvátky zažil díky Khamort'anům, kteří podnikali nájezdy na jeho panství.

Pak Abivard přestal přemýšlet o tom, jak se chová jeho švagr a začal se namísto toho starat sám o sebe. Přes plán se k nim blížila Smerdisova armáda a přibližovala se rychleji, než by Abivard považoval za možné. V jejím čele vláda lví zástava Makuranu. Sharbaraz vedle Abivarda zamumlal:

„To je prokletí občanské války: obě strany nesou stejný emblém.“

„To vsutku ano,“ odpověděl Abivard, přestože vzhledem k blížící se bitvě neměl náladu na filozofické úvahy. „V každém případě, jestliže dosud nedokázali rozpoznat, že si vybrali špatného vůdce, budeme jim to muset ukázat názorně.“ Blížící se vojáci vypadali velice odhodlaně. Abivard se zhluboka nadechl a ze všech sil vykřikl výzvu: „Sharbaraaa!“

V tom okamžiku ze sebe celá armáda vyrazila pokřik. Díky řevu zamkly veškeré pokusy důstojníků a hudebníků předávat si bojové signály. Severozápadní šlechtici a jejich poddaní měli konečně šanci rozdrtit člověka, který nejen že ukradl trůn, ale ukradl také jejich peníze a dal je barbarům, kteří jim povraždili příbuzné — a přitom tyto barbari nedokázal vyhnat ze země, jak původně slíbil.

Podle očekávání zazněl v odpověď křik i z druhé strany: „Smerdis!“ Stejně tak, přesně podle Abivardových očekávání, zněl pokřik nepřátel vyčerpaně a nejistě. Abivard si však musel připustit, že je poněkud zaujatý. Divil se, jak je možné, že mnozí muži jsou ochotni položit životy za vládce, který se prokázal nejen jako zloděj, ale i jako lhář.

Ať už to bylo jakkoliv, Smerdis měl k dispozici dostatek mužů. Vzduchem začaly létat šípy, kopí se v blyštivé vlně sklonila směrem k nepříteli. Abivard zamířil svou zbraň na nepřitele v protější řadě a pobídl koně do plného trysku.

„Sharbaraz!“ zařval znovu.

Obě armády se s hlasitým kovovým třeskem srazily. Muž, na kterého Abivard mířil, stihl uhnout jeho útoku. Abivard jen tak tak strhl koně stranou a nepřátelské kopí ho zasáhlo jen do štítu. Úder byl natolik silný, že jej cítil až v rameni. Kdyby měl méně štěstí, srazila by jej rána z koně.

Hlavní zbraní kopiníka bylo to, že dokázal svou rychlost proměnit v energii soustředěnou na hrotu kopí. Soustředěný útok velkého množství kopiníků mohl prorazit nepřátelskou formaci. Po prvním úderu však nebylo možné, aby se obě armády od sebe vzdálily a opět rozjely proti sobě, a proto se bitva změnila v boj muže proti muži, ve kterém se jezdci navzájem bodali kopími, máchali meči a snažili se manévrovat koňmi tak, aby zbavili nepřátele a jejich koně rovnováhy a mohli je snadno zabít.

Sharbaraz se nacházel ve víru boje a máchal kolem sebe ulomeným ratištěm kopí. Jednoho z nepřátel udeřil ze strany do hlavy. Voják měl sice na sobě helmu, ale úder jím přesto otřásl. Sharbaraz jej udeřil znovu, tentokrát plnou silou do tváře. Voják se v krvavé spršce svezl z koně, a i kdyby byl ještě naživu, byl okamžitě udupán koňmi. Sharbaraz vyrazil vítězný pokřik.

Abivard se pokoušel probojovat si cestu ke svému suverénovi. Kdyby pravý Velekrál padl, bitva, i kdyby skončila vítězstvím, by přesto nakonec vyústila v porážku. Snažil se sice Sharbarazovi rozmluvit jeho úmysl bojovat v přední linii, ale bylo to stejně, jako by se pokoušel přesvědčit mšic, aby v noci nevycházel na oblohu.

Mezi Abivarda a Velekrále se dostal nepřátelský voják. Voják musel své kopí ztratit nebo se mu zlomilo, neboť zaútočil na ratiště Abivardova kopí svým mečem. Rozletěly se jiskry, jak se ostří odrazilo od železného kování, které ratiště zpevňovalo.

Abivard se napřáhl kopím a bodl. Nepřítel uhnul a znovu sekl. Po této výměně úderů se oba ocitli tělo na tělo. Abivard se pokusil udeřit nepřitele ostrým výběžkem uprostřed štítu. O chvíli později si uvědomil, že měl obrovské štěstí, když se mu podařilo vyhnout podobnému úderu ze strany protivníka.

On a Smerdisův voják spolu s kletbami bojovali, dokud někdo — Abivard nikdy nezjistil kdo — nezasáhl nepřátelského koně. Když zvíře zaržalo a ucouvlo, Abivard proklál jezdce. Nepřítel vykřikl bolesti a křičel tak dlouho, dokud mu Abivard nevyrvál kopí z těla. Jeho smrtelný křik zanikal mezi řevem ostatních — výkřiky triumfu a nenávisti — který panoval na celém bojišti.

„Docela by mě zajímalo, kdo vyhrává,“ zamumlal Abivard. Měl příliš práce s tím, aby zůstal naživu, než aby dokázal vnímat bitvu jako celek. Podařilo se jim po prvním útoku nepřítele zatlačit nebo tomu bylo naopak? Nedokázal to rozeznat. Jen držet se co nejbližší pravého Velekrále bylo natolik obtížné, že neměl myšlenky na nic jiného.

Když se mu nakonec podařilo dostat se po bok Velekrále, Sharbaraz na něj zařval: „Jak si vedeme?“

„Doufal jsem, že to budete vědět vy,“ odpověděl Abivard poněkud rozčarovane.

Sharbaraz se zašklebil. „Není to tak jednoduché, jak jsme doufali. Nepadají jeden přes druhého ve snaze utéct, že ne?“

„Co jste říkal, Veličenstvo?“ Abivard Sharbarazovu poznámku neslyšel, byl zaměstnán bojem s jedním ze Smerdisových kopiníků. Teprve když nepřítel ustoupil, mohl Velekrál znovu věnovat pozornost.

„Na tom nesejde,“ řekl mu Sharbaraz. Velekrál už dávno přišel o své kopí a čepel jeho meče byla pokryta krví. Poprvé po dlouhé době, od chvíle, co jej Abivard poznal, se zdálo, že si Velekrál není jist, co by měl udělat dál. Zatvrzelý odpor Smerdisových vojáků ho zřejmě vyvedl z míry.

Pak, zrovna když začal vydávat rozkazy, které měly zvýšit nápor na nepřítele, ozvaly se na levém křídle Smerdisovy armády divoké, panikou naplněné kletby. Někteří vojáci křičeli „zrada!“ ale většina z nich řvala „Sharbaraz!“. Obrátili se proti válečníkům, kteří zůstali věrní Smerdisovi a zaútočili na ně spolu se Sharbarazovými vojáky.

Smerdisova armáda se ocitla ve zmatku a začala se rychle rozpadat. Muži uprostřed a vpravo viděli, že válečná štestěna se naklonila na stranu nepřítele a buď odhazovali zbraně a vzdávali se, nebo obraceli zbraně a prchali. Tu i tam se formovaly malé skupinky odhodlaných vojáků, kteří se snažili zpomalit postup Sliarbarazovy armády, aby umožnili svým kamarádům utéct.

„Zatlačte je!“ zařval Sharbaraz. „Nedovolte jim utéct.“ Teď, když se ukázalo, že rozhodný útok měl úspěch, byl zpátky ve svém živlu a pobízel své vojáky, aby dosáhli co největšího vítězství.

Navzdory jeho pobízení se však velké části Smerdisovy armády podařilo odpoutat a uprchnout na jih. Jeho vlastní síly bojovaly již od rána, aby se jim podařilo dosáhnout rozhodujícího průlomu, který by zničil nepřítele jednou provždy, takže již byly unavené na pronásledování.

Sharbaraz si to zřejmě nakonec uvědomil, takže přikázal svým vojákům, aby si odpočinuli. „Kdybych jim teď rozkázal, aby udělali něco, co nedokáží, příště by mě mohli neuposlechnout, když jim přikážu, aby udělali něco, co dokázat mohou,“ vysvětlil Abivardovi.

„Dosáhli jsme velkého vítězství,“ poznamenal Abivard.

„Ne tak velkého, jak jsem si přál,“ řekl Sharbaraz. „Doufal jsem, že se nám podaří uzurpátorovo vojsko dokonale rozdrtit, takže se proti mně už nikdy neodváží postavit. Pouhé vítězství nestačí.“ Pak zmírnil tón. „Ale nedá se nic dělat, pořád je to mnohem lepší než dostat výprask.“

„Nemohu než souhlasit,“ odvětil Abivard.

„Chci vyslechnout některé z mužů, které jsme zajali a chci se dozvědět, proč proti nám tak odhodlaně bojovali,“ řekl Sharbaraz. „Musím zjistit, jak se Smerdisovi podařilo udržet si jejich věrnost i poté, co poznali, že jsem se nevzdal trůnu ze svobodné vůle. Cím dříve to zjistím, tím dříve s tím budu moci něco udělat.“

„Ano,“ řekl Abivard, ale jeho hlas zněl nepřítomně, poslouchal Velekrále jen na půl ucha. Rozhlížel se po bojišti a poprvé se mu odhalovala odvrácená tvář bitvy. Po boji na Parrayánské stepi se mu tento pohled nenaskytl. Musel utéci ještě před koncem bitvy, aby se nestal jednou z jejich obětí. Ostatní boje, kterých se zúčastnil, byly pouhé šarvátky. Po jejich skončení vypadalo bojiště jako dnes, ale v mnohem menším měřítku. Utrpení, kterého zde byl svědkem, jej silně zasáhlo.

Všude kolem leželi na hromadách mrtví, kteří byli probodnutí, měli posekané tváře nebo oddělené ruce. Mnohým z nich vyhrázely z břicha vnitřnosti a všechna těla ležela v kalužích krve, která se srážela a měnila barvu z šarlatové na černou.

Kolem mrtvých bzučely mouchy a na nebi se vznášeli havrani, kteří se chystali na hostinu. Nad bitevním polem se vznášel pach, který byl směsí pachu jatek a latriny.

Mezi mrtvými těly lidí se povalovaly mrtvolvy koní. Abivardovi jich bylo líto víc než vojáků. Zvířata vubec netušila, proč umírají.

Mnohem horší než pohled na mrtvé, ať už lidi či zvířata, byl však pohled na zraněné. Zranění koně řzáli děsivým sopránem žen v agónii. Muži řvali, vyli, proklínali, prosili, plakali, krváceli, pokoušeli se ovázat si svá zranění, prosili o pomoc, volali své matky či žebroňovali, aby si je už vzala smrt nebo všechno najednou, nebo se plazili směrem k jiným mužům, od kterých, jak doufali, se jim dostane pomoci. A po bojišti se také procházeli další muži, kteří připomínali šakaly na dvou nohách, kteří olupovali mrtvé

a raněné a ostrými noži si zajišťovali, že ti, které okradli, si to nebudou pamatovat a nebudou se moci pomstít.

Také se však našli mnozí, kteří pro zraněné dělali vše, co bylo v jejich silách, ovazovali rány, zašivali je a narovnávali zlomené kosti. Několik vesnických čarodějů mělo léčitelské schopnosti. Dokázali ošetřovat rány, které by byly bez jejich pomoci smrtelné. Léčení pomocí kouzel si však na nich vybíralo strašlivou daň. Jeden z nich s rukama pokrytými krví muže, kterého právě přivedl zpátky od prahu smrti, vstal ze země, na které klečel, udělal několik kroků směrem k dalšímu zraněnému válečníkovi a pak se pomalu zhroutil tváří na zem, kde zůstal ležet v bezvědomí.

„Když se na to tak dívám, přál bych si, abychom s sebou nebrali naše ženy,“ pravil Abivard. „Přestože jsme přežili bitvu a ani jim se nic nestalo, obávám se, že v jejich mysli už navždy zůstane obraz hrůzy a utrpení, které přináší válka.“ Sharbaraz se ohlédl zpátky k zásobovací koloně, která stála dostatečně daleko v týlu, mimo skutečný boj. Zdálo se, že ho to uklidnilo. „To bude v pořádku,“ řekl. „Myslím, že toho mnoho nespátily.“ Abivard doufal, že má pravdu.

Zajatec měl na sobě jen potřhané vlněné spodní prádlo. Jeden ze Sharbarazových bojovníků, který byl na počátku dne oblečen v surové kůži — nebo možná jen v kaftanu — měl na sobě nyní kvalitní zbroj k královským zbrojnic. Zajatý válečník měl na ruce špinavý zkrvavený obvaz. Vypadal unaveně a vyčerpáně, a jeho oči v dlouhé tmavé tváři tékaly sem a tam.

Vědomí, že ho přivedli před samotného Sharbaraze, ho vyděsilo ještě víc. Než ho strážný, který ho přivlekl před Sharbaraze, mohl srazit dolů na zem, lehl si zajatec sám a dobrovolně. „Necht' jsou tvé roky dlouhé a tvá říše vzroste, Veličenstvo,“ vyrazil ze sebe.

Sharbaraz se obrátil k Abivardovi. „To říkáš teď,“ poznamenal právoplatný Velekrál. „Dnes ráno by mne však jistě s radostí srazil ze sedla.“

„Je úžasné, jak může člověk změnit názor během několika hodin,“ souhlasil Abivard.

Zajatec zavrtal tvář do prachu na zemi. „Veličenstvo, odpusťte!“ zakvílel.

„Proč bych měl?“ zavrčel Sharbaraz. „Když jsi se dozvěděl, že jsem se nevzdal trůnu dobrovolně, jak jsi se mohl opovážit pozvednout proti mně zbraň?“

„Odpusťte!“ zopakoval zajatec. „Veličenstvo, jsem jen obyčejný muž a nevzdělanec a nevím nic kromě toho, co mi říkají moji důstojníci. A ti říkali — teď vám opakuji přesně to, co říkali — to přísahám při Bohu — říkali, že jste se nejprve dobrovolně vzdal trůnu, ale pak jste z ničeho nic změnil názor podobně jako žena, která nejprve řekne „dnes si vezmu ty červené boty“, ale pak si to rozmyslí a řekne „ne, vezmu si ty modré“. Nadřizení nám říkali, že nesmíme dovolit, abyste porušil svůj slib, že se vzdáváte trůnu, neboť pokud byste se znovu chopil vlády, Bůh by od Makuranu odvrátil svou tvář. Teď už samozřejmě chápu, že nám lhali, opravdu.“ Odvážil se pozvednout tvář o několik palců a nervózně pohlédl na Sharbaraze.

„Odvedte ho pryč, zpátky k ostatním,“ nařídil Sharbaraz strážným. Ti zajatce vytáhli na nohy a odvedli ho pryč. Pravý Velekrál ze sebe vydal dlouhý, unavený povzdech a obrátil se k Abivardovi. „Další.“

„Další,“ zazněl ozvěnou Abivardův hlas. „Vyslechli jsme jich — kolik? — šest? A všichni zpívají stejnou písničku.“

„To tedy ano.“ Sharbaraz rázoval sem a tam a kopal do zaprášené země. „Smerdis, necht' je navždy proklet a Bůh ho uvrhne navěky do propasti, je chytřejší, než za jakého jsem ho považoval. Ta pohádka o tom, že jsem porušil svůj slib a rozhodl se uchvátit trůn, může být vymyšlená od začátku do konce, ale těm, kdo ji věří, dává důvod bojovat proti mně. Myslel jsem, že jeho síly se při první srážce rozpustí jako sůl ve vodě, ale obávám se, že to bude mnohem těžší, než jsme čekali.“

„Tak, tak,“ pokýval Abivard zamyšleně hlavou. „Kdyby se část Smerdisových vojáků nepřiklonila na tvou stranu, bitva by ještě neskončila — nebo bychom ji možná prohráli.“

„Přesně to samé se honí hlavou i mně,“ připustil Sharbaraz a o chvíli později dodal: „I když se mi to vůbec nelíbí.“

Znovu si povzdechl. „Teď si dám chléb s hrozkami, sýrem a cibulí a zaliju to pořádným pohárem vína. Pak půjdu za Denak, aby věděla, že jsem to přežil a nejsem zraněn. Co však potřebuji ze všeho nejvíc, je pořádně se vyspat. Nikdy v životě jsem nebyl tak unavený. Myslím, že na mne doléhá břemeno velení.“

„Vaše Veličenstvo, myslím, že se zařídím podle vašeho skvělého příkladu,“ prohlásil Abivard, „přestože k sýru a cibuli si raději dám maso.“

„Myslím, že ti udělíme svolení takto se od nás odlišit,“ řekl Sharbaraz. Oba muži se zasmáli.

„Skoro si přeji, abych zůstala v pevnosti,“ řekla Roshnani. „Skutečná tvář války se podstatně liší od toho, jak ji popisují minstrelvé.“ Její oči byly rozšířené a Abivard v matném světle lampy, která osvětlovala stan, viděl, že je má naplněné hrůzou z toho, co viděla a slyšela. „Tolik bolesti—“

Vždyť jsem ti to říkal, řekl Abivard v duchu. Nechal však ta slova nevyřčená. Nepřinesla by nic dobrého. Nemohl zabránit tomu, aby jeho první žena viděla, jaké útrapy s sebou přináší boj a ani ji nemohl poslat zpět na panství Vek Rud. Godarz by určitě poznamenal něco jako teď, když jsi osedlal koně, na něm budeš muset jet.

Protože ji nemohl nijak utěšit, řekl jen: „Jsem rád, že tvůj bratr z bitvy vyvázl jen s několika lehkými poraněními. Jsem si jistý, že bude brzy v pořádku.“

„Ano, já také,“ řekla Roshnani a v hlase jí zazněla úleva. „Když se včera po bitvě vrátil, byl na sebe tak hrdý a zdálo se mi, že se mu boj zalíbil.“ Zavrtěla hlavou. „Musím říct, že tomu prostě nerozumím.“

„Je ještě mladý,“ řekl Abivard. „Do chvíle, než se minulého léta ve stepi vše obrátilo k horšímu, jsem byl přesvědčen, že budu žít navždy.“

Roshnani natáhla ruku a pohládla ho po paži. „Ženy vždycky vědí, že se věci mohou obrátit k horšímu. Občas se divíme, jak na to muži mohou zapomínat.“

„Když se ohlédnou zpět, občas se tomu také dívám,“ souhlasil Abivard. „Doufali jsme, že se Smerdisovi muži vzdají nebo že se rozutečou bez boje. Tato válka bude mnohem těžší, než jsme předpokládali během plánování v pevnosti.“

„Takhle jsem to nemyslela,“ řekla Roshnani odevzdaně.

„Celý ten nápad... ach, k čemu to vlastně je? Nezbyvá mi než doufat, že nakonec vyhrájeme a že ty, Okhos a Sharbaraz zůstanete naživu.“

„Samozřejmě, že ano,“ řekl Abivard rozhodně. Sténání raněných, které pronikalo vlněnou plachtou stanu jako šípy masem, však jeho ujištění značně zpochybnilo.

Roshnani se o tom nezminila, alespoň ne slovy. Nebyla ženou, která by se se svým manželem hádala tak dlouho, dokud by se nakonec nevzdal. Abivardova mysl byla proti rozepřím chráněna stejně dobře, jako byla pevnost Nalgis Crag chráněna proti obléhání. Ale něco — nedokázal říci přesně co — se na její tváři změnilo. Možná, že ve chvíli, kdy byl křik bolesti zvenčí nejsilnější, na chvíli odvrátila oči od jeho tváře. Pokud ano, on si toho nevšiml, alespoň ne vědomě. Přesto však pochopil, že se mu nepodařilo zahnat její obavy.

Když pokračoval, vyděsilo ho, jak omluvně zní jeho tón. „V každém případě musíme vytrvat v boji a doufat, že naše volba se nakonec ukáže jako správná. Jinak budeme všichni žít pod Smerdisovou vládou a bezmocně se dívat, jak naše arkety tečou přes Degird do pokladnice nomádů.“

„Ovšem,“ řekla okamžitě. Byla dcerou dihqana. Teď rozeznal výraz na její tváři: vypočítavost stejného druhu, s jakou by on sám uvažoval, zda zaplatí koňskému handlíři cenu požadovanou za čtyřletého valacha. „Pokud vy tři zůstanete

naživu a vyhrajeme, budeš mít pravdu. Jestli však některý z vás padne nebo pokud prohrajeme, pak ji mít nebudeš. Ale protože zatím jsi ty, Sharbaraz a Okhos v pořádku—“

„Chceš snad, abychom při boji stáli vzadu?“ zeptal se Abivard a v hlase mu zazněla uražená hrdost.

„Pro mé bezpečí, pro tvé vlastní bezpečí bych si to přála,“ odpověděla Roshnani. Pak si povzddechla. „Kdybyste to však udělali, armáda by ztratila ducha, což by mělo za následek, že by se zvýšila šance na to, že budete zraněni. Zjistit, co je správné, není vždy jednoduché.“

„Přesně tak tomu bylo i tehdy, když jsme mluvili o tom, kdy — nebo zda vůbec — budeš moci svobodně vycházet z ženských komnat.“ Abivard se zasmál. „Ty jsi to však krátce na to rozhodla — prostě jsi přeskočila veškeré tradice a zvyky a ty a Denak jste se vydaly s námi.“

Roshnani se usmála. „Přijal jsi to lépe, než jsem si myslela. Mám pocit, že většina mužů by se na mě stále ještě hněvala.“

„K čemu by mi to bylo dobré?“ řekl Abivard. „Už se stalo, ty jsi vyhrála a mně nezbyvá, než se tomu přizpůsobit a dělat vše, co mohu, stejně jako jsem to dělal, když jsem se vrátil minulého léta ze stepi.“

„Hmm,“ řekla Roshnani. „Nemyslím, že by se mi líbilo být srovnávána s Khamorthem. A ty jsi se mnou neprohrál bitvu, neboť jsi mi řekl, že jsi vzdal celou válku.“

„Nic jiného mi nezbylo,“ prohlásil Abivard. „Ty a Denak jste mne převálcovaly stejně snadno, jako nomádi rozdrtili Peroze.“

„Všešlo z toho snad nějaké zlo?“ zeptala se Roshnani. „Rozpadla se kvůli tomu snad armáda na kousky? Stalo se snad, že by nějaký dihqan či ten nejposlednější z válečníků přešel na Smerdisovu stranu jen kvůli tomu, že Denak a já jsme tady? Změnilo se snad kvůli naší přítomnosti celé toto tažení v katastrofu?“

„Ne a ne a ne,“ připustil Abivard. „Udělali bychom lépe, kdybychom vám dvěma svěřili velení pravého a levého křídla. Rozhodně byste odvedly lepší práci než důstojníci, kterým jsme svěřili velení.“

Cekal, zda Roshnani využije možnosti, kterou jí poskytl, a použije to jako důkaz, že ženy jsou v Makuranu nedoceňovány. Ona však nic takového neudělala a místo toho se ho vypytovala, jak se daří raněným. Až později si uvědomil, že tím, že neřekla ani slovo na toto téma, dosáhla toho, že její nevyřčené argumenty dopadly na jeho mysl mnohem větší vahou a že tak vlastně dosáhla velikého vítězství.

Čím dál na jih a na východ postoupila Sharbarazova armáda, tím více měl Abivard pocit, že není v Makuranu, který vždycky znal. Noví vojáci, kteří se přidávali k Sharbarazovi, mluvili přízvukem, který zněl jeho uším přinejmenším podivně, nosili kaftany, které mu připadaly nevkusné a rozčilovali ho tím, že na muže, kteří původně vytáhli s pravým Velekrálem do boje, pohlíželi jako na burany z pohraničí. To vedlo k několika soubojům, které vyústily ve smrt několika nově přichozích.

Když si však Abivard stěžoval na chování jižanů, Sharbaraz se mu vysmál. „Jestli tyhle lidi považuješ za odlišné, příteli, počkej, až se setkáš s těmi, kteří žijí mezi Tutubem a Tibem na říční planině zvané Země Tisíce Měst.“

„Ano, ale to přece nejsou Makuraňané,“ řekl Abivard. „Jsou to jen ti, které jsme si podrobili.“

Sharbaraz pozdvihl obočí. „Tak to může připadat muži, jehož panství leží u Degirdu. Nezapomeň však, že Mashiz si Zemi Tisíce Měst neustále hlídá. Lidé, kteří žijí dole na pláních, vskutku nejsou našeho druhu, ale pomáhají z naší říše dělat to, čím je. Z jejich řad pochází řada kněží a kronikářů. Bez nich bychom ani nevěděli, co se stalo před deseti lety a nemohli bychom si být jisti, zda naše říše řádně funguje.“

Abivard ze sebe vyrazil zavrčení, které říkalo, že to na něj nedělá žádný dojem. Kdyby tyto byrokraty vychvaloval kdokoli jiný než jeho panovník, vyjádřil by svůj názor mnohem přesněji a hlasitěji.

Sharbaraz to možná vycítil a proto dodal: „Také se z jejich řad rekrutuje dobrá pěchota. Ty jsi se s nimi ještě nesetkal, protože proti stepním nomádům by byla pěchota k ničemu, a proto je tehdy s sebou Velekrál nevzal. Je jich však hodně, jsou z nich dobré hradní posádky a proti Videssosu nám dělali dobrou službu.“

„Tak to bych jim možná mohl odpustit část hříchů,“ řekl Abivard.

„Ano, to by mohlo mluvit v jejich prospěch,“ souhlasil Sharbaraz. „Ale jestli budou stát při Smerdisovi a bojovat proti mně, budu k nim méně velkorysý.“

„Proč by to dělali?“ zeptal se Abivard. „Vy jste přece pravý Velekrál. Proč, pro všechno na světě, by měli bojovat pro Smerdisa a ne pro vás?“

„Jestli věří té lži o tom, že chci vzít zpátky svůj slib, mohlo by se to stát,“ odvětil Sharbaraz. „Nebo jim třeba Smerdis slíbil víc privilegií a nižší daně. To by jim stačilo už samo o sobě. Byli pod makuranskou vládou dlouhou dobu, protože my jsme praví válečníci, ale nejsou to praví Makuraňané. Většinu času na tom nesejde. Čas od času se však vzeprou a způsobí Velekráli starosti.“

„Co s tím tedy uděláme?“ Abivard věděl, že v jeho hlase jsou znát obavy. Kdysi se učil něco o tom, o čem se teď Sharbaraz zmínil, ale až do této chvíle mu to připadalo jako nějaká vzdálená nepoužitelná záležitost. Teď viděl, že je to holá skutečnost.

Sharbaraz natáhl ruku a položil mu ji na rameno. „Neměl jsem v úmyslu ti způsobit obavy. Do údolí Tutub a Tib jsem vyslal své muže. Mohu slíbit to samé a dokonce mnohem více než Smerdis, přestože bych to raději nedělal. A pěchota nemá proti jezdcům příliš mnoho použití. Pohybuje se příliš pomalu. Často se nedokáže dostat včas na místo, kde je jí potřeba — a i když ano, jezdci se pěchotě obvykle dokáží vyhnout.“

„Asi ano. O umění boje proti pěchotě vím asi tolik jako o výhodách videsánských falešných kněží.“

„Vzhledem k místu, kde jsi až dosud vyrůstal, ti takové poznatky byly až dosud k ničemu.“ Sharbaraz se zatahal za knír.

„Bůh je mi svědkem, že si nepřeji, aby se ta válka proti Smerdisovi táhla příliš dlouho. Jestli naše severozápadní hranice zůstane dlouho nechráněná, nomádi se přes ni převalí a zahnat je zpátky za Degird bude vyžadovat tolik sil, že dlouhou

dobu nebudeme moci věnovat pozornost Videssosu.“

Abivard hned neodpověděl. Nebylo to tím, že by se Sharbarazem nesouhlasil. Jeho zájem o nomády za hranicí měl jen málo co dělat s tím, co to znamenalo pro celkovou strategii Makuranu. Báł se toho, co by se stalo s jeho panstvím: s dobyt看em a lidmi, kteří na něm záviseli, s qanaly a farmáři, kteří využívali vodu, která jimi protékala, aby pěstovali pšenici, ořechy a zeleninu, co by se stalo s pevností Vek Rud, s jeho bratrem, matkou a ženami, s jeho nevlastními bratry a sestrami. Nomádům se jen zřídka kdy podařilo dobýt pevnost — pevnosti na severozápadě byly silné, ale čas od času se to stávalo. Protože Abivard měl od přírody sklony k obavám, neměl potíže představit si to nejhorší. Sharbaraz ho zlehka pohladil po rameni. „Nepodléhej pesimismu, švagre. Frada na mne udělal dojem, že je více než schopný. Až se vrátíš domů ověčený vítězstvím, panství Vek Rud ti bude stále patřit.“

„Uklidnil jste mne,“ řekl Abivard a myslel to upřímně. On sám bral Fradu stále jen jako mladšího bratra, který je vlastně stále ještě dítětem, a kterého nelze brát vážně. To se trochu změnilo v době, kdy Fradovi vyrašily první vousy a ještě víc se to změnilo poté, co se Abivard vrátil z pardrayanské stepi. A to, že teď z úst pravého Velekrále slyšel chválu na svého mladšího bratra, způsobilo, že se rozzářil pýchou.

Ale vrátit se domů ověčen vítězstvím? K tomu je nejprve potřeba porazit Smerdise, pak Khamorth a nakonec Videssos. A až bude Videssos po zásluze potrestán, kdo může říci, zda se v tu chvíli neobjeví nějaký nový nepřítel, možná někde na západě, nebo možná někde na pláních?

„Veličenstvo,“ řekl Abivard a poněkud rozřeseně se zasmál, „vzhledem k tomu, kolik nás ještě čeká bojů, jen Bůh sám ví, kdy a zda ještě uvidím svůj domov.“

„Dokud budeme vyhrávat, bude ten den čím dál tím blíž,“ odpověděl Sharbaraz a Abivardovi nezbylo, než se s tím spokojit.

Ze všech sil se snažil nemyslet na následky možné porážky, když tu se přičítali zvědové, přinášející zprávu o armádě, která se objevila na jihu. Zazněly rohy. Sharbarazovy síly, kterým veleli důstojníci mající za sebou již zkušenosti s jednou bitvou, se začaly složitě přeskupovat z pochodového útvaru do bojové linie.

„Jestli se uzurpátor a jeho nohsledi co nejdříve nevzdají, buduje muset vykořenit,“ prohlásil Sharbaraz. „Vědomí, že mám kolem sebe přátele jako jsi ty, Abivarde, mě přesvědčuje, že musíme uspět.“

Tato řeč Abivarda naplnila ohněm — na chvíli. Pak měl co dělat, aby si udržel bojový zápal. Jeho první pohled automaticky směřoval dozadu, aby se ujistil, zda je zásobovací kolona mimo nebezpečí... a s ní Roshnani a Denak. Hned poté začal vykřikovat rozkazy. Jednou z věcí, kterých si u Sharbaraze všiml, bylo to, že se příliš nestaral o to, co dělají jeho blízcí společníci. Pravý Velekrál předpokládal, že jeho následovníci jsou schopni jednat samostatně, a že dokáží velet svým útvarům.

Když se mu podařilo řádně rozestavit Sharbarazovy jezdce, zahleděl se Abivard na jižní obzor, kde mu mělo mračno prachu oznámit, že se blíží Smerdisovi válečníci. Velice brzy — na jeho vkus až příliš brzy — je spatřil poněkud více na východ než předpokládal podle zpráv zvědů. To mu vnuklo určitý nápad.

Čekal, dokud Sharbaraz nepřestane vykřikovat rozkazy. Když získal pozornost svého panovníka, ukázal a řekl: „Co kdybychom umístili skupinu jezdců tamhle na tu vyvýšeninu? Vzhledem k tomu, že nepřítel přichází tamhle odsud, nespátrí naše muže, než bude příliš pozdě.“

Sharbaraz se nad tím zamyslel a zamyšleně se tahal za knír. Pak, jak pro něj bylo charakteristické, se náhle rozhodl a přikývl. „Stane se, jak říkáš. Vezmi si regiment a počkejte tam, dokud nepřijde ta správná chvíle. Vaším signálem budou dvě krátká a jedno dlouhé zatroubení na roh.“

„Vy chcete, abych ten regiment vedl já? V Abivard si ke svému rozčarování všiml, že jeho hlas zní rozřeseně.

„Proč ne?“ odpověděl Sharbaraz netrpělivě. „Ten nápad je tvůj a je dobrý. Jestli uspěje, zasloužíš si všechnu chválu. A protože jsi v minulé bitvě bojoval po mém boku, můžeš v této klidně vést svůj vlastní regiment.“

Abivard ztěžka polkl. Největší jednotka, kterou až dosud vedl, čítala několik tuctů mužů, se kterými vyrazil proti khamorthskými nájezdníkům nedlouho před tím, než zjistil, že Pradtak vězní Sharbaraze. Kdyby to však řekl před Velekrálem, ztratil by tvář. „Veličenstvo, udělám, co bude v mých silách,“ vyrazil ze sebe a vydal se shromáždit své muže.

Někteří z důstojníků, kterým začal rozkazovat, na něj vrhali pochybovačné pohledy. Byli to profesionálové, kteří opustili Smerdisovy síly a dali se do služeb Sharbaraze. Pro ně byl Abivard jen pohraniční dihqan, o jehož velitelských schopnostech nic nevěděli a pochybovali o nich. Na druhou stranu však byl švagrem samotného Velekrále. Proto si své pochybnosti nechávali pro sebe a podřídili se jeho rozkazům.

„Počkáme na signál,“ řekl Abivard vojákům, které vedl do pozice na přepad. „Pak vyrazíme a zaútočíme na uzurpátorovy muže z boku. Jestli se nám to podaří, zvrátíme bitvu v náš prospěch.“

Jezdci se mezi sebou vzrušeně rozhovořili. Na rozdíl od svých skeptických kapitánů oni Abivarda dychtivě následovali. Samozřejmě, řada z nich pocházela ze severozápadních panství. Tito muži nebyli cvičení profesionálové, byli tu

proto, že jejich dihqanové — a i oni sami — chtěli svrhnout Smerdise a vrátit Sharbarazovi jeho trůn. Má nadšení větší váhu než profesionalita? Abivard doufal, že ano.

Dovedl svou jednotku za malou vyvýšeninu, kterou měl původně na mysli a která jim měla poskytnout úkryt před očima Smerdisových mužů. To však s sebou přinášelo nevýhodu, neboť Abivard a jeho vojáci neuvidí první dějství bitvy. Neuvedomil si to, dokud nebylo příliš pozdě s tím cokoli udělat, aniž by přitom prozradil své postavení.

Doufal, že zvuky mu napoví, jak bitva probíhá. To se však ukázalo jako velice obtížné. Podle řevu dokázal určit, kde probíhají nejtěžší boje, ale nemohl zjistit, kdo vyhrává. Nervózně se přesunoval v sedle, dokud se jeho neklid nepřenesl i na koně, který začal odfrkovat a hrabat kopytem v zemi.

Muži, které vedl, byli stejně nervózní jako on.

„Vydej rozkaz, abychom zaútočili na nepřátele, lorde Abivarde,“ zvolal jeden z nich. „Vrhneme se na nějako přívál!“ Ostatní souhlasně zamručeli, ale Abivard zavrtěl hlavou. „Počkáme na signál,“ zopakoval, nebo na to, až se bitva převalí přes nás. V tom případě by jim nezbylo než bojovat do posledního muže. K ostatním válečníkům však dodal: „Pokud bychom se pohnuli příliš brzy, ztratili bychom výhodu překvapení.“

Doufal, že je to zadrží na dostatečně dlouho. Napjali se pokaždé, když zazněl roh — stejně jako on. Dříve nebo později vyrazí ze svého úkrytu, ať už se je bude snažit jakkoliv zadržet. Cítil se mizerně — jestli jeho muži vyrazí proti jeho rozkazům, Sharbaraz pozná, že Abivard nedokáže velet vojsku:

Túúú. Túúú. Tú. Abivardem projelo zamrazení. Teď se čekající regiment mohl pohnout, aniž by nad ním zdánlivě ztratil kontrolu. „Vpřed!“ zařval. „Ukážeme Smerdisovi, jaký trest ho čeká za to, že ukradl trůn. Náš pokřik je—“

„Sharbaraz!“ vydralo se z tisíce hrdel. Abivard zaryl svému koni paty do slabin. Zvíře zaržalo, napůl bolestí a napůl úlevou, že se konečně může rozeběhnout. Okamžitě přešlo do cvalu a chvíli poté do trysku. I tak měl však Abivard co dělat, aby se mu podařilo zůstat v čele regimentu.

„Sharbaraz!“ zařvali jezdci znovu, když vyrazili ze svého úkrytu. Abivard bleskově zhodnotil dosavadní průběh bitvy. Na tomto křídle Smerdisovi muži zatlačili Sharbaraze o několik furlongů. Abivard sklonil kopí a vrhl se na nepřitele. Funguje to, pomyslel si spokojeně. Viděl překvapené a vyděšené tváře nepřátel a mezi Smerdisovými vojáky se začaly rozléhat kletby a poplašné výkřiky. Nepřítel však nestihl zareagovat dostatečně včas. Abivard srazil kopím ze sedla vojáka, který se k němu stihl obrátit jen napůl. Srazit nepřitele, který k němu nebyl tváří, nebylo příliš čestné, ale bylo to nejúčinnější.

Když ostatní Sharbarazovi vojáci viděli, že jejich kamarádi překvapili nepřitele, vykřikl s novým odhodláním. Abivard a jeho muži zatlačili levé křídlo Smerdisovy armády. Nepřátelský velitel, který velel tomuto úseku, měl zřejmě zdravý rozum — odvolal své muže ze středu a zprava, aby je znovu uspořádal, než se dají na panický útek. Bitva, která původně vypadala, že skončí pro uzurpátora vítězstvím, se náhle začala obracet v další hroživou porážku.

Smerdisovo vojsko mělo také trumpetisty. Abivard rozpoznal signál, který vytrubovali: ústup. Vzrušeně vykřikl:

„Tlačte je! Tlačte je!“ Tento rozkaz nevydal jen on, ale i ostatní velitelé zbytku Sharbarazovy armády. Smerdisovi muži díky ústupu ztratili bojové odhodlání, zatímco Sharbarazovi vojáci se vítězstvím posílili. Tvrdě na nepřitele dotírali a snažili se, aby mu zabránili v tom, aby znovu uspořádal své řady.

Válečník, který na Abivarda naléhal, aby vydal rozkaz k útoku ještě před signálem, jel nyní blízko něj. Na čele měl sečnou ránu, ze které mu na tvář stékala krev, ale na rtech měl nadšený úšklebek. „Lorde Abivarde, mylil jsem se a vy jste měl pravdu, ale já nejsem muž, který by to nepřiznal,“ prohlásil. „Rozdrtili jsme je napadrt’ — napadrt’, říkám vám.“ Jiný voják, jehož vous byl díky pokročilejšímu věku spíš šedý než černý, na Abivarda pozorně pohlédl. „Měl byste si toho vážít, pane,“ řekl. „Brzy zjistíte, že příležitostí, kdy vaši muži přiznají, že jste byl chytřejší než oni, je méně než prstů na jedné ruce — a to ještě jen tehdy, pokud budete mít štěstí.“

„Nejspíš máš pravdu, příteli,“ řekl Abivard. Část Smerdisových mužů se pokusila o protiútok, který měl jejich spolumojovníkům zajistit spolehlivý ústup. Zuřivý boj, který se rozhořel, Abivardovi zabránil v dalším hovoru s cynickým šedovousem.

„Do propasti se Sharbarazem! Ať žije Velekrál Smerdis!“ vykřikl jeden z nepřátelských kopiníků a pobídl svého koně na Abivarda. Abivard okamžitě pobídl svého koně patami. Poslední věcí, kterou by si přál, bylo, aby se stal nehybným cílem útoku. Jen tak tak stihl zdvihnout štít a v tu chvíli se srazil s nepřitelem.

Nepřátelské kopí se roztrátilo na jeho štítu. Jeho vlastní kopí náraz vydrželo, ale Smerdisův jezdec ránu odrazil štítem, takže mu neublížila. Díky srážce se nyní oba nacházeli blízko sebe. Rychleji, než Abivard čekal, se nepřítel napřáhl a ratištěm kopí jej udeřil do hlavy.

Jeho železná helma sice zabránila tomu, aby mu rána roztrátila lebku, ale jeho hlava náhle poznala, jak se asi cítí kus železa mezi kladivem a kovadlinou. Před očima se mu objevila rudá mlha. Jediné, co mohl dělat, bylo ze všech sil se držet na koni. Uvědomil si, že už nemá své kopí, ale neměl představu, kdy ho upustil.

Další věcí, na kterou si vzpomínal, byl unavený, hubený, ustaraně se tvářící muž, který mu hořící svíčkou svítil do oka. Po chvíli svíčku přesunul a posvítil mu na druhé oko. Pak dlouze, hvízdavě vydechl. „Zornice mají různou velikost,“ řekl někomu — Abivard natočil hlavu a spatřil Sharbaraze. „Dostal úder do hlavy.“

„To je pravda,“ zasípěl Abivard, který náhle ucítil tak strašlivou bolest hlavy, že mu měnila mozek v želatinu. Takovou bolest necítil ani po té nejhorší kocovině. „Vyhráli jsme? Po té ráně jsem úplně ztratil přehled o bitvě.“ Nemohl si pomoci a zív.

„Veličenstvo, musí si odpočinout,“ řekl ustaraně vypadající muž. Abivard si uvědomil, že je to lékař.

„Já vím. Viděl jsem už podobné případy,“ odpověděl Velekrál. Pak se naklonil k Abivardovi a řekl: „Ano, vyhráli jsme. Pořád je ještě pronásledujeme. Nechám tady Kakiu, aby tě vzal do vozu, který sdílí tvá žena a sestra. Bude nejlepší, když se o tebe pár dní postarají.“

„Dní?“ Abivard se snažil, aby jeho hlas byl plný síly. Místo toho však zazněl slabě a chraptivě. Polkl a snažil se udržet v sobě obsah žaludku. Země se pod ním houpala, jako kdyby se nacházel na rozbouraném moři.

Kakia vzal Abivardovu ruku a položil mu ji na rameno. „Pane, není to nic, za co byste se musel stydět. Vždyť přestože nekrvácíte, jste zraněn stejně jistě, jako kdybyste byl posekán. Dostal jste ránu do hlavy, váš mozek poskakoval v lebce sem a tam, a proto potřebujete čas, abyste se zotavil.“

Abivard se chtěl přít, ale cítil se příliš slabý a unavený. Dovolil lékaři, aby mu pomohl vstát a odvedl jej k zásobovací koloně. Když jej Kakia přivedl k vozu, ve kterém cestovaly Roshnani a Denak, vykřikly služebné, které je doprovázely, úlekem.

„Jsem v pořádku,“ ujistil je, přestože hlasitě zvonění, které se mu rozléhalo v hlavě při každém úderu srdce, ho

usvědčovalo ze lži.

„Bude-li to boží vůle, a já si myslím, že v tomto případě se mnou bude Bůh jistě souhlasit, bude váš pán během tří nebo čtyř dnů určitě v pořádku,“ řekl Kakia, aby uklidnil další vlnu nářků služebných. Ve stavu polovičního bezvědomí, ve kterém se nacházel po ráně do hlavy, Abivarda napadlo, jak by se služebné chovaly, kdyby jim lékař řekl, že v pořádku nebude. Jejich nárek by byl asi tak hlasitý, že by ho možná uzdravil.

Na to, aby vystoupal po schodech vedoucích do vozu, potřeboval každý kousek síly a rovnováhy, který mu ještě zbyl. Ženy, stále se třesoucí jako čerstvě vylíhla ptáčka, ho podpíraly a vedly ho do malé kóje, kterou obývala Roshnani. Když vstoupil, nebo přesněji řečeno, vpotácel se dovnitř, objevil se na její tváři úsměv, když však viděla, v jakém je stavu, změnil se její výraz jako mávnutím kouzelného proutku. „Co se stalo?“ zašeptala.

„Dostal jsem ránu z boku do hlavy,“ řekl. Už ho unavovalo věčné vysvětlování. „Jsem... poněkud otřesený a řekli mi, abych si odpočinul, dokud se mi neudělá lépe. Den nebo dva.“ Když to řekne Roshnani, možná, že tomu i on sám uvěří. „Co jsi, prosím tebe, vyváděl?“ ptala se Roshnani, když se zhroutil na rohož, na které seděla i ona.

I v tomto mátožném stavu mu to připadalo jako pěkně hloupá otázka. „Bojoval,“ odpověděl.

Pokračovala, jako kdyby ho vůbec neslyšela: „Klidně tě mohli zabít. Teď si pěkně lehni, já se o tebe postarám. Chtěl bys trochu vína?“

Chystal se zavrtět hlavou, ale pak si to raději rozmyslel a spokojil se s pouhým, „Ne. Je mi zle. Jestli teď vypiju cokoli, co má v sobě alkohol, asi se pozvracím.“ Jestli teď cokoli vypiji, odšroubuje se mi hlava z ramenou a uletí mi pryč.

Skoro si přál, aby to tak bylo.

„Tady.“ Roshnani otevřela malou truhlu, vytáhla z ní malý flakónek a vytáhla zátku. Tónem, který nepřipouštěl odpor, řekla: „Jestli nechceš víno, napij se tohohle. Myslím, že po tomhle se nepozvracíš a udělá ti to dobře.“

Abivard byl příliš unavený, než aby se hádal. Polkl tekutinu, ať už to bylo cokoli, i když se mu obličej sešklebil nechutí nad silnou chutí léku. Po chvíli se bolest hlavy změnila z nesnesitelné pouze na strašlivou. Zívl. Díky léku, který vypil, byl ještě ospalejší než předtím. „Skutečně mi to pomohlo,“ připustil. „Co v tom bylo?“

„Nebudeš se na mě zlobit?“ zeptala se Roshnani. „Ne,“ řekl udiveně. „Proč bych měl?“ I ve slabém osvětlení kóje viděl, jak se Roshnani začervenala. „Protože je to lektvar, který si občas berou ženy při bolestivém průběhu měsíčeků,“ odpověděla. „Obsahuje šťáva z makovic a napadlo mě, že by ti to ulevilo. Ale z toho, co vím, jsou muži často hrozně netýkavky, když si mají vzít to, co berou ženy.“

„Je to tak.“ Abivard bezvládně pozvedl ruku, a pak ji nechal dopadnout na Roshnaninu vztaženou paži. „Tak. Jestli chceš, můžeš si představovat, že jsem tě za tvou opovázlivost právě ztloukl.“

Zírala na něj, a pak se zahihňala. Přestože byl zdrogovaný a unavený, Abivard věděl, že původ jejího smíchu nebyl ve vtipu, který udělala. Možná, napadlo ho, se smála proto, že pocítila úlevu.

V tu chvíli vstoupila do kóje Denak, která se musela shýbnout, aby prošla nízkým průchodem. Dívala se střídavě na Roshnani a Abivarda. „Vida!“ řekla. „Věci nemohou být tak špatné, když sem přijdu a vidím scénu jako je tahle.“

„Mohlo by to být i lepší,“ opáčil Abivard. „Kdybych měl víc štěstí, nepokusil by se jeden ze Smerdisových ztracených zrádců použít mou hlavu jako zvon, aby zjistil, jestli se mu líbí jeho tón. Ovšem na druhou stranu, kdybych měl méně štěstí, měl bych teď hlavu na kaši, takže si vlastně nemám nač stěžovat.“ Znovu zívl. Zůstat vzhůru ho stálo obrovské úsilí.

„Služebné říkaly, že doktor, jenž ho sem přivedl, si myslí, že mu bude brzy lépe,“ oznámila Roshnani Denak, jako kdyby byl Abivard už v bezvědomí nebo kusem nábytku. „Ale musí si pár dní odpočinout.“

„Tohle je pro něj opravdu to nejlepší místo,“ řekla Denak kousavým hlasem. „Mám pocit, jako by s námi z pevnosti Vek Rud b}dy odvezeny celé ženské komnaty. Ženské komnaty na čtyřech kolech — kdo by si to jen pomyslel? V každém případě jsme tu však skoro stejně uvězněné, jako jsme byly tam.“

„Nic jiného jsem ani nečekala,“ řekl Roshnani. Byla mnohem méně impulzivnější a mnohem trpělivější než její švagrová. „Už jen to, že nám dovolili opustit pevnost, je vítězství, které bude mít za následek, že budeme mnohem svobodnější. Uvidíš, že za pár let se budou moci ženy svobodně pohybovat podle své vůle a nikdo už si nevzpomene na to, co jsme musely udělat, abychom strhly lavinu, jež smete staré zvyky.“

„Ta lavina mě zasypala,“ poznamenal Abivard.

„To už je druhý hloupý vtip, co od tebe slyším během krátké chvíle — takže tvůj mozek je asi celkem v pořádku,“ odsekla Roshnani.

Abivardovi, který se nemohl příliš hýbat, nezbylo než poslouchat, jak Denak říká: „Bůh je mi svědkem, že to není správné. Unikly jsme ženským komnatám, atak bychom měly uniknout i omezením, které s sebou pobyt v nich nese. Jaký má smysl opouštět pevnost, když se přesto stále neodvažujeme ukazovat naše tváře venku s výjimkou případů, kdy nás naši manželé povolají do svých stanů?“

Roshnani určitě něco odpověděla, ale Abivard nikdy nezjistil, jak její odpověď zněla. Díky úderu do hlavy a šťávě z včelího máku ho nakonec přemohl hluboký spánek. Když otevřel oči, byla uvnitř kóje tma, s výjimkou mihotavého světla lampičky. Olej, který v ní hořel, měl zvláštní vůni. Nedokázal si vzpomenout, kde už něco podobného v minulosti cítil. Usnul dřív, než mu mohla jeho paměť napovědět.

Dalšího rána, když procitl, potřeboval zhruba minutu na to, aby si uvědomil, kde je. Otřesy jedoucího vozu spolu s jeho těžkou, omámenou hlavou, ho nejprve málem přesvědčily, že má za sebou prohranou noc, a že se teď probudil uprostřed zemětřesení.

Pak se vedle něj náhle posadila Roshnani, která až dosud ležela vedle, „Jak se daří tvému zranění?“ optala se.

Paměť se mu vrátila. Jemně si přitiskl prst na spánek. „Nic moc,“ oznámil.

Pokývla hlavou. „Myslím, že tam máš asi pěknou modřinu, i když přes vlasy toho není moc vidět. Máš štěstí, že ti ten uzurpátorův voják neprorazil lebku.“

„To tedy mám.“ Abivard se znovu dotkl svého spánku a bolestně zamrkal. „Myslím, že mu k tomu ale moc nechybělo.“ Roshnani sfoukla lampičku. Tentokrát už Abivard vůni rozpoznal. „Jak se tomu jen říká? Aha, už vím, ropa. Perozovi ženisté ji použili, aby spálili most přes Degird poté, co se z Pardraye vrátilo těch pár přeživších. Říkali, že jižaně ji používají jako palivo do lamp.“

„Nemám to ráda — hrozně smrdí,“ řekla Roshnani. „Obvyčejný olej nám ale došel a jedna ze služebných s sebou měla plnou láhev tohoto. Co náplň do lamp to funguje docela dobře, ale nedovedu si představit, že by se to dalo použít i k něčemu jinému.“

Služebná přinesla Abivardovi speciální snídani: hovězí jazyk, mozek a kýtu, hojně okořeněné pepřem. Hlava ho stáela ještě bolela, ale vrátila se mu chuť k jídlu. Už neměl pocit, že vyzvrátí všechno, co sní. Navíc, Roshnani by mu určitě nedovolila vstát z jiného důvodu kromě toho, aby si mohl odskočit.

V poledne se na něj přišel podívat Sharbaraz. „Kéž vám Bůh zajistí krásný den, Veličenstvo,“ řekl Abivard na uvítanou. „Jak vidíte, už předem jsem si před vámi lehl na zem.“

Právoplatný Velekrál se zasmál. „Řekl bych, že se uzdravuješ,“ poznamenal a nevědomky tak opakoval Roshnanina slova. „To jsem rád.“ Pak Abivardovi připomněl, že je Perozův syn, neboť bez okolků přistoupil kvěci: „Takže do práce. Uzurpátorova armáda musela ustoupit. Nechali za sebou zadní voj, který nás má za úkol zpomalit, ale nedokážou zastavit náš postup.“

„To jsou dobré zprávy,“ řekl Abivard. „Takže nám nic nebrání, abychom se dostali jižně od Dilbatských hor, a pak se obrátili na sever a na jih a vstoupili do Mashizu, že?“

„Na první pohled ne,“ řekl Sharbaraz. „Ale včerejší události mne nemálo znepokojují. Ano, vyhráli jsme bitvu, ale ne způsobem, jakým jsem doufal. Na naši stranu nepřešla ani jedna rota, ani jediný muž. Museli jsme je zahnat, a když jsme tak učinili, buď ustoupili, nebo v případě, že jsme je odřízli, se vzdali. Nikdo se od Smerdis neodvrátil.“

„To je znepokojující.“ Abivard cítil, že je pomalejší a hloupější, než by potřeboval být, a to ho zlobilo. Sharbaraz potřeboval, aby mu dal co nejlepší radu. „Mám pocit, že nám nezbývá než pokračovat v tlaku,“ pokračoval po chvíli.

„Nemůžeme se přece vzdát jen proto, že věci nejdou tak hladce, jak jsme doufali.“

„Souhlasím,“ řekl Sharbaraz. „Dokud budeme vyhrávat, máme jistotu, že Smerdis dříve nebo později padne.“ Jednou, dvakrát, třikrát udeřil pěsti jedné ruky do dlaně druhé. „Asi jsem příliš doufal, že uzurpátor ztratí svou pozici v okamžiku, kdy zjistí, že žije a že jsem byl odsouzen k abdikaci.“

„Jednou z věcí, které můj otec říkával, bylo, že čím déle žiješ, tím složitější ti život připadá,“ řekl Abivard. „Říkal také, že jen chlupci a svatí mají vždycky jistotu. Ale ti, kteří žijí ve skutečném světě, brzy pochopí, že svět je větší a mnohem složitější, než si smrtelník dokáže představit.“

„Myslím, že už jsem ti říkal, jak si můj otec cenil rad tvého otce,“ řekl Sharbaraz. „A čím víc skrze tebe Godarzovi naslouchám, tím víc jsem přesvědčen, že můj otec věděl, o čem mluví.“

„Vaše Veličenstvo je velmi velkomyslné,“ řekl Abivard potěšený chválou. Přál si, aby tu byl i Godarz a slyšel to. „Takže co dál? Budeme se držet přímého postupu směrem k hlavnímu městu?“

„Ano, co jiného?“ Pravý Velekrál se zamračil. „Vím, že

to není příliš elegantní, ale nevidím jinou možnost. Myslím, že se Smerdisovi už nebude chtít riskovat. S trochou štěstí se dostaneme až k Mashizu, aniž bychom s ním museli znovu bojovat. Získáme-li hlavní město, a pokud Smerdis uprchně řekneme do pevnosti Nalgis Crag, zjistíme, že máme dost trpělivosti, abychom ho vyhladověli.“ Oči mu zářily rozhodností.

Během několika minut se Sharbarazova nálada změnila ze zasmušilosti nad způsobem, jakým se Smerdisovi následovníci odmítají vzdát, ke vzrušení nad představou, že svého rivala vyhladoví. Abivard si přál, aby i on měl takovou schopnost měnit nálady z obav na nezdolný optimismus. Zřejmě však zdědil Godarzovu vlastnost kráčet životem, aniž by klesl do nehlubších údolí či vystoupal na nejvyšší vrcholky.

„Pěkně popořadě, Veličenstvo,“ řekl. „Teprve až získáme Mashiz a za předpokladu, že tam Smerdis nechytíme, se budeme starat o to, jak ho uštvat. Nemá cenu pokoušet se jet na koni, který nemá uzdu a sedlo.“ Hořce se zasmál.

„Musím říct, že jsem docela rád, že nebudeme útočit na hlavní město hned zítra. Nebyl bych vám totiž vůbec k ničemu, a to i kdyby můj kůň byl už i osedlaný.“

„Musíš se pořádně uzdravit,“ řekl Sharbaraz, jako by dával rozkaz vzpurnému služebníkov. „Díky Bohu nás zřejmě žádný boj nečeká, takže na to budeš mít dost času. Ty jsi ten, kdo si dokáže zachovat klidnou hlavu i tehdy, když mne strhne nadšení jako list ve větru.“

„Vaše Veličenstvo je šlechetné.“ Abivard byl Sharbarazovým jednáním potěšen. Dokud pravý Velekrál dokáže rozpoznat, že se občas nechává unést vášněmi a nechá si poradit od ostatních, bude vše v pořádku. Otázkou ovšem bylo, jak dlouho mu to vydrží, až vyhraje občanskou válku.

Sharbaraz natáhl ruku a jenně se dotkl jeho ramene — úzkostlivě přitom dával pozor, aby nezavadil o jeho zraněnou hlavu. „Teď musím jít zkontrolovat armádu. Doufám, že se sem budu moci podívat ještě večer a navštívit tebe a Denak. Do té doby pořádně odpočívej.“

„Mám snad na výběr, Vaše Veličenstvo?“ otázal se Abivard. „I kdybych se pokusil vstát a jít ven, Roshnani se na mne vrhne a připoutá mne na lůžko. Muži obvykle drží své ženy zavřené v ženských komnatách, ale teď jsem v nich zavřený já.“

Sharbaraz se dlouze a hlasitě rozesmál, jako kdyby to nebyla pravda. Vydusal ven z kóje; Abivard poslouchal, jak nasedá na koně a odjíždí pryč. Okamžitě začal vykřikovat rozkazy, jako kdyby úplně zapomněl na muže, kterého právě navštívil. Abivard věděl, že tomu tak není, ale přesto ho to určitým způsobem rozčilovalo.

Roshnani, jako správná žena Makurašana, se držela mimo dohled, dokud byl u jejího manžela na návštěvě jiný muž. Jakmile ovšem Sharbaraz odešel, okamžitě se vrátila. „Takže já jsem tě tu uvěznila, je to tak?“ řekla.

„Ty jsi poslouchala.“

„Co jiného jsem měla dělat, když od sebe jednotlivé části vozu oddělují jen závěsy?“ S nevinným a současně zlomyslným výrazem na tváři zatahla závěs, který odděloval kóji od zbytku vozu. „Takže ty jsi tu uvězněný, ano?“ zopakovala a poklekla vedle něj. „Uvězněný a ležíš bezmocně na zádech, že ano?“

„Co to děláš?“ vyjekl Abivard, když mu stáhla kaftan. Neodpověděla, alespoň ne slovy — dlouhé černé vlasy se mu rozlily na prsou a na břiše. Udělal vše pro to, aby využil této příležitosti a další okamžik, proběhlý k jeho naprosté spokojenosti.

VIII. j

To, co se v jižním Makuranu považovalo za poušť, bylo mnohem úrodnější než pustina v panství Vek Rud. To, co bylo úrodnou zemí, bylo mnohem žímější než v Abivardově domově. „Zdejší země odvádějí oproti severozápadu dvojnásobné daně,“ řekl Sharbaraz Abivardovi. „A i tak si mnozí ministři myslí, že jsme k nim příliš shovívaví.“

„Musí se tu velmi dařit obilí,“ připustil Abivard. „Jaké jsou tu zimy?“

„S tím, co máte u vás doma, se to nedá srovnat,“ prohlásil Sharbaraz. „Četl jsem o stepních zimách, ale nikdy jsem to nezažil na vlastní kůži, dokud mne neuvěznili v pevnosti Nalgis Crag a dokud jsem jednu zimu nestrávil v tvé pevnosti. Tady lze pěstovat různé plodiny po celý rok. Sníh tu v průměru napadne jen každou drahou zimu.“

Abivard, který znal blizardy, sněhové bouře a led, které na jeho panství útočily každoročně po tři, čtyři nebo pět měsíců, se zasmál. Sníh jen každou drahou zimu se řadil k těm

nejméně přirozeným či nejzáračnějším věcem, o jakých kdy slyšel.

Než mohl odpovědět, dorazil ke Sharbarazovi zvěd. Zasalutoval a řekl: „Veličenstvo, blíží se skupina jezdců nesoucí štít míra.“

„Přiveďte je sem,“ řekl Sharbaraz okamžitě. „Pokud přinášíjí zprávu o Smerdisově kapitulaci, s radostí ji přijmu.“ Zvěd se zasmál a pobídl patami koně do trysku. Vyrázil k příchozím, aby je doprovodil k právoplatnému Velekráli. Sharbaraz se obrátil k Abivardovi a hořce se zasmál. „S radostí bych přijal Smerdisovu kapitulaci, ale nemyslím, že toto bude ten případ.“

O několik minut později přijel celý oddíl zvědů doprovázejících Smerdisovu delegaci. Aniž by k tomu museli dostat rozkaz, roztavili se mezi Sharbaraze a Smerdisovy muže — nehodlali připustit pokus o vraždu. Zvěd, který Sharbarazovi původně oznámil příjezd vyjednávačů, oznámil: „Veličenstvo, tady máte ty uzurpátorovi, psy.“ Jeho hlas přetéká urážlivou výsměšností.

Několik Smerdisových mužů, sedících na koních, se vztekale napjalo, ale nikdo z nich nepromluvil. Ticho prolomil až Sharbaraz. Ukázal na jednoho z vyjednávačů a řekl: „Ale, Ishushinaku, tak ty pořád ještě pobíráš plat od toho starce?“ I sám Ishushinak byl již dávno za rozpučením mládí. Byl tlustý, šedovousý a seděl na koni tak, jako by nebyl v sedle již dlouhou dobu. Pokývl Sharbarazovi a řekl: „Synu Perozův, jeho Veličenstvo, Velekrál Smerdis—“

Dále se nedostal. Několik Sharbarazových zvědů sáhlo po mečích, zatímco ostatní sklopili kopí. Jeden z nich zavrčel: „Ukaž před Velekrálem patřičný respekt, nebo si mě nepřej.“

Sharbaraz pozvedl ruku. „Nechte ho mluvit. Přišel se štítem míra. Bůh nenávidí ty, kteří by porušili jeho právo svobodně přijet a odjet. Já toto pravidlo neporuším, ale budu si pamatovat, že se rozhodl následovat muže, který mi ukradl trůn. Pokračuj, Ishushinaku.“

Ishushinak nevypadal nikterak nadšeně, ale pokračoval: „Synu Perozův, jeho Veličenstvo, Velekrál Smerdis, ať jsou jeho roky dlouhé a jeho říše vzroste, mne pověřil, abych sem

přijel se svými podřízenými—“ mávl rukou směrem k pultu mužů, kteří ho doprovázeli: tři vojáci, dva úředníci a jakýsi na kost vyhublý člověk s nejasným postavením, —a pokusil se vyřešit rozdíly, které vás navzájem odcizují.“

„Ishushinak byl za mého otce správcem pokladu,“ zamumlal Sharbaraz k Abivardovi. „Kdysi byl Smerdisův nadřízený, teď je, jak se zdá, jeho služebníkem.“ Zvýšil hlas a oslovil delegaci z Mashizu. „Můžete se vrátit zpátky do hlavního města a vyřídit mému bratranci, že pokud se vzdá trůnu a uhradí všechny škody, které vznikly tím, že platil daně Khamorthu, a pokud se navíc zaváže, že se nechá po zbytek svých dní uvěznit tak, jako on uvěznil mne, budu snad moci zvážít, zda mu ponechám jeho bezcenný život. Jinak ovšem—“

„Synu Perozův, Velekrál Smerdis mne sem neposlal, abych žebal o milost.“ Zdálo se, že si Ishushinak přeje, aby ho sem Smerdis neposílal vůbec, ale pokračoval. „Budeš tak laskav a vyslechněš podmínky, které ti nabízím?“

„Nerad.“ Pak však Sharbaraz pokývl hlavou: „Protože jsi vážil tak dlouhou cestu, abys mi je doručil, klidně pokračuj.“

„Jsi šlechetný.“ Navzdory letům, která Ishushinak strávil u dvora, nedokázal zajistit, aby jeho slova zněla upřímně.

„Aby ukončil útrapy občanské války, ve kterých je říše zmítána, nabízí ti Velekrál Smerdis titul Král Severozápadu. Na svém území budeš mít autonomii s výjimkou toho, že mu budeš odvádět daně, které se určí při vyjednávání.“

„Smerdis je velkomyslný,“ řekl Sharbaraz a Ishushinak na chvíli zpozorněl. Perozův syn však pokračoval. „Je od něj opravdu milé, že mi dává malý kousek toho, co jsem již dobyl, a že je ochoten dohodnout se na částce, kterou mu budu muset platit. Protože si však mohu vzít celou říši, nevidím důvod, proč bych se měl spokojit jen s její částí.“

Jeden z vojáků doprovázejících Ishushinaka řekl: „Nebud' tak sebejistý, synu Perozův. Ve většině válek, s výjimkou té, kterou vedl tvůj otec minulého roku, jediná bitva nerozhoduje o výsledku celého tažení.“

Sharbaraz se vztekale kousl do rtu, ale udržel svůj hlas klidný, a odpověděl: „Jediný důvod, který mě napadá ohledně toho, proč si tě můj otec na tu výpravu nevzal s sebou,

Hakkamanishi, je ten, že tvá přítomnost by měla za následek ještě horší porážku našich vojsk. Vlastně jsem docela rád, že sis zvolil Smerdisovu stranu. Jako generál uzurpátorovi spíš uškodíš než pomůžeš.“

Hakkamanishův obličej potemněl vzteky. „Dobrý zásah, Veličenstvo,“ řekl Abivard.

„Synu Perozův, mohu se tedy domýšlet, že odmítáš šlechetnou, nabídku Velekrále Smerdisa?“ otázal se Ishushinak.

„Nemusíš se nic domýšlet,“ opáčil Sharbaraz. „Otevřeně prohlašuji, že ji odmítám. Nechám tě jít, abys mou odpověď mohl doručit Smerdisovi. Buď však opatrný, pokud budeš jít u Smerdisova stolu, neboť by ses mohl probudit na místě, na kterém by ses rozhodně nechtěl nalézat.“ Odmlčel se. „A ještě jedna věc — pokud se bojíš doručit mou zprávu, protože je možné, že má odpověď vzbudí Smerdisův hněv a ten se snese na tvou hlavu, jednoduše mu vyřídí, že budu v Mashizu dost brzy na to, abych mu mohl odpovědět osobně.“

„Synu Perozův, tvá domýšlivost způsobí tvůj pád stejně, jako tomu bylo v případě tvého otce,“ řekl Hakkamanish. „Nikdy se nedostaneš na dohled od Mashizu, natož abys ho dobyl.“

Ishushinak se na důstojníka zamračil. To samé učinil nepopsatelný mužik, který by na jakékoli ulici plné lidí dokázal zmizet stejně snadno jako chameleon. Hakkamanish měl možná chuť říci ještě něco víc, ale místo toho trhnul otěžemi. Jeho kůň zaričel, obrátil se a Smerdisův generál bez rozloučení odjel. Zbytek Smerdisovy skupiny napodobil jeho neobřadný odjezd, přestože Ishushinak tak učinil poměrně neobratně. Kdyby se i on pokusil svému koni přitáhnout uzdu, nepochybně by mu přeletěl přes hlavu.

Sharbarazovi, pozorně sledujícímu odjezd vyjednávačů, se zúžily oči. „Jsou mnohem sebejistější, než by vzhledem k dosavadnímu průběhu války měli být,“ řekl Abivardovi. „Smerdis, ať ho Bůh prokleje, si zřejmě stále myslí, že tuto válku může vyhrát, i když za žádnou cenu nemohu přijít na to, proč.“

„Což znamená, že ví nebo si myslí, že ví něco, co my ne,“ řekl Abivard. „Veličenstvo, nebylo by moudré nechat ty vyslance sledovat a zjistit, zda nejsou součástí nějakého tajného Smerdisova plánu? Sledování by bylo pochopitelně třeba provádět diskrétně.“

„To není špatný nápad.“ Sharbaraz si zamnul bradu, pak zavolal na dvojici zvěďů, kterým vydal rozkazy a doplnil:

„Jeden z vás mi v noci přijede podat zprávu o tom, kde se utábořili a zda se s někým setkali. Ten druhý je bude sledovat i po setmění.“

Jezdci zasalutovali a vyrazili za Ishushinakem a jeho společníky. Abivard řekl: „Pokud dovolíte, Veličenstvo, nemyslím, že zjistíš něco podstatného, ale—“

„Lepší je poslat a nezjistit nic, než je neposlat a nechat si uniknout něco podstatného,“ řekl Sharbaraz. „To je, myslím, celkem jasné.“

Armáda pokračovala v cestě. V dále se típyly paprsky slunce na solisku. O něco blíž ve vzduchu tančila iluze vody. Něco podobného se stávalo i v okolí Vek Rud, přestože ne tak často. Pokud jste uvěřili, že vidíte skutečnou vodu a vyrazili jste k ní, mohlo se stát, že zemřete žízní.

Přišel večer. Rozestavený tábor byl podle Abivarda dlouhý asi jeden a půl farsangu. Kdyby měl Smerdis poblíž armádu, mohl by Sharbarazovým rozptýleným silám uštědřit zdrcující úder. Tábory obrovské armády, které vedl Peroz do Pardraye, byly organizovány stejně špatně. Abivard přemýšlel, jestli by se s tím nedalo něco dělat.

Než měl možnost se nad tím pořádně zamyslet, málem vrazil do Sharbaraze, neboť pravý Velekrál se právě vracel z obchůzky po táboře, kde se ujišťoval, zda jde všechno hladce. „Jaké jsou zprávy od zvěďů, Veličenstvo?“ otázal se.

„Hodlají nás Smerdisovi věrní proměnit ve velbloudy?“

Sharbaraz se zasmál, ale rychle zvažněl. „Abys věděl, švagre, tak nevím, protože ten zvěd se ještě nevrátil.“

Abivard pohlédl na východ. Kulatý měsíc, těsně po úplňku, vycházel nad horizontem a nad holou zemí se rozlévalo jeho stříbřité světlo. „Je těžké ztratit armádu, nemyslíte?“

Ze Sharbarazovy tváře zmizel úsměv. „To ano. Myslíš, zeje Smerdisovi muži zajali?“

„Smerdisovi muži nevypadali, že umí dobře jezdit na koni,“ odmítl to Abivard. „A pokud naši zvědové nedokáží uprchnout před takovými, jako jsou oni, budeme si na tu práci muset najít někoho lepšího.“

„V tom máš naprostou pravdu,“ souhlasil Sharbaraz. „Ale co se tedy stalo? Nehoda? Možné to je, ale nepříliš pravděpodobné. Jak říkáš, naši zvědové jsou skvělí jezdci a dobře znají zdejší kraj.“

„Možná magie.“ Abivard to napůl myslel jako vtip, ale jeho slova jako by napůl zůstala viset ve vzduchu. „Možná bychom si měli dávat pozor na kouzla, Veličenstvo,“ řekl. „Je možné, že Smerdis by poslal vyjednávače, aby se pokusili vás uplatit, a když to selhalo—“

„— poslal na mě čaroděje,“ dokončil Sharbaraz. „Ano, to by dávalo smysl a přesně by to pasovalo na jeho charakter — či přesněji řečeno na nedostatek charakteru — který Smerdis ukázal během celé své slabé a ubohé vlády. Co proti tomu tedy uděláme?“ Sám si na svou otázku odpověděl: „Vyšleme muže, aby vystopovali tábor vyjednávačů, zjistili, co se tam děje, a pokud je to to, čeho se obáváme, aby proti tomu něco podnikli.“ Zvýšil hlas a zavolal zvědy.

„Nalézt Smerdisovy muže nebude snadné, zvláště v noci,“ poznamenal Abivard. „A kdo ví, jak dlouho už ten čaroděj — pokud tam skutečně nějaký je — sesílá kouzla? Budete potřebovat magickou ochranu, čistě jen pro své bezpečí.“

Vyšel ze Sharbarazova stanu, popadl za paži jednoho z kolemjdoucích vojáků a řekl: „Viš, kde mají stany jasnovidec Tanshar a ti ostatní, kteří mají magické schopnosti? Obvykle si je staví blízko sebe, stranou od zásobovacích vozů.“

„Ano, pane,“ odpověděl bojovník. „U jednoho z nich jsem byl — nebyl to Tanshar a jeho jméno jsem už zapomněl — a on mi z dlaně vyčetl, že mne brzy čeká velká odměna.“

„Dovedl Tanshara a ostatní do stanu Velekrále tak rychle, jak jen dokážeš a zjistíš, že jasnovidecova slova jsou pravdivá,“ řekl Abivard. Voják zamrkal, poškrábal se na hlavě a pak se okamžitě rozběhl. Chvilu mu sice trvalo než pochopil smysl Abivardových slov, ale když mu došel jejich význam, neplýtl časem.

Abivard se zadíval na měsíc. Když se na něj člověk dívá, napadlo ho, vypadá, jako by stál nehybně na nebi — a pokud se nehýbe měsíc, jak by mohl plynout čas? Život v táboře však pokračoval dál, noci se rozléhalo ržání koní, sesedání a nasedání vojáků a dusot kopyt.

Ze Sharbarazova stanu se ozval jakýsi zvuk. Nebylo to slovo ani výkřik. Ten zvuk se nepodobal ničemu, co Abivard až dosud slyšel. Odhalil stanovou celtu a vtrhl dovnitř. Když se narovnal, polní lůžko ve stanu, které nebylo o nic lepší než lůžka ostatních důstojníků, se s rachotem převrátilo.

Sharbaraz dopadl na podlahu a zápasil s něčím, co viděl jen on a co zůstávalo Abivardovým očím skryté. Abivard se mu vrhl na pomoc. Podle Sharbarazových pohybů se pokusil určit, kde je jeho protivník a pokusil se jej odtrhnout od Velekrále, přestože jej neviděl.

Jeho ruce však sahaly do prázdna, jako by prostor mezi ním a Sharbarazem byl skutečně naplněn jen vzduchem, jak mu napovídaly jeho oči. To samé však zjevně nebyla pravda pro Sharbaraze. Kroutil se, někoho svíral rukama, kopal a mlátil a tam, kde jeho úderů přistávaly, byl slyšet zvuk, jako by zasáhl něčí tělo.

„Proboha!“ vykřikl Abivard. „Co je to za šílenství?“

Když vyslovil boží jméno, zaslechl výkřik, který nepocházel ze Sharbarazových rtů, a který zřejmě vydal neviditelný útočník. Ať už to však bylo cokoli, nepřestalo to se svými útoky na Sharbaraze. Začalo jej to škrtit. Pravý Velekrál bojoval jako šílenec a odtrhl útočnickovy — ruce? — od svého hrdla.

„Proboha,“ řekl Abivard znovu. Tentokrát si nevšiml žádného efektu, možná proto, že tentokrát záměrně použil boží jméno jako zbraň a jeho volání k Bohu nevycházelo z instinktivní potřeby. Pohled na Velekrále bojujícího o život a Abivardova neschopnost mu pomocí dihqanovi připomněla děsivou bezmoc, kterou poznal, když se opěšalý díval, jak Peroz a jádro makuranské armády padají do příkopu, který vykopali Khamor'ané.

„Lorde Abivarde? Vaše Veličenstvo?“

Abivard ještě nikdy nebyl tak rád, že slyší starcův třaslavý hlas. „Sem, Tanshare, a rychle!“ vykřikl.

Tanshar vpadl do Velekrálova stanu a celý se třásl námahou, jak spěchal ze svého vlastního stanu až sem. Jasnovidce s úžasem zíral na Sharbaraze bojujícího o život proti nepříteli, který byl pro všechny ostatní neviditelný. Jeho první reakce byla úplně stejná jako Abivardova, i každého jiného Makuraňana: „Proboha!“

Když k Bohu volal Abivard, útočník jen zasténal, ale

nyní vykřikl bolestí, jako kdyby ho udeřili do ruda rozžhaveným pohrabáčem. Pořád ještě bojoval se Sharbarazem, ale teď, jak se oba zápasící převalovali ze strany na stranu, se Sharbaraz ocital nahoře stejně často jako jeho protivník.

Tanshar neplýtvá časem na další volání božího jména. Místo toho vytáhl z pouzdra na opasku lahvičku s nějakým práškem, který rozprášil nad Sharbarazem a tím, s čím bojoval. Z něčeho nic se náhle objevily útočnickovy obrysy a Abivard viděl, že je to nahý, svalnatý muž.

„Udeř!“ vykřikl Tanshar.

„To, co můžeš vidět, můžeš i zabít.“

Abivard vytasil meč z pochvy a zaútočil na stále ještě průsvitnou postavu Sharbarazova nepřítele. Tentokrát vrahův křik bolesti chápal — krev, která mu vytékala z ran, byla zcela viditelná. Sekal znovu a znovu, Sharbaraz svíral vrahovo hrdlo. Že je vrah mrtvý, poznali v okamžiku, kdy se jeho tělo stalo plně viditelným.

Sharbaraz zíral na krví pokrytou tvář muže, který se ho pokusil zavraždit. Otočil se k Abivardovi a řekl: „Není to jeden z vojáků, kteří doprovázeli Ishushinaka?“

„Nejsem si tím jistý. Veličenstvo,“ odvětil Abivard. „Pod tou krvavou maskou nevidím dobře na jeho rysy — a kromě toho největší část pozornosti jsem věnoval těm, kteří hovořili. Ale pokud to říkáte, nevidím důvod, proč byste se měl mýlit.“

„To je od tebe moudré — vždyť jsem koneckonců tvůj panovník.“ Sharbaraz se roztřeseně zasmál. Ohmatal si krk. „Ten mizera byl silný jako medvěd. Mám pocit, jako bych měl kosti na kaši. Ani já jsem ho původně neviděl, do chvíle, než se mi začal sápat po krku.“

„Ani já, Veličenstvo.“ Abivardovi zrudl obličej hanbou. „Musel projít kolem mě do vašeho stanu, když jsem byl venku a posílal jsem pro Tanshara.“

Sharbaraz zavrtěl hlavou a bolestně přitom zamrkal; musel mít zle pohmožděný krk. „Nemáš se z čeho obviňovat. Magie ošálila tvé smysly — nelze přece čekat, že prohlédneš magickou léčku. Kromě toho, to, co říkáš, nemusí být pravda. Z toho, co víme, tady mohl klidně číhat celou tu dobu a tvářit se jako součást vzduchu, dokud jsi nevyšel ven a jemu se nenaskytla příležitost zaútočit.“

„Mohlo by to být i tak,“ přikývl Abivard vděčně. „Dokud byl naživu, viděl jsem ho jen díky Tansharovu magickému prášku.“

Stanem se rozlehl jasnovidcův hlasitý smích. „Vaše Veličenstvo, můj pane, je mi líto, že vás musím zklamat, ale nepoužil jsem žádný magický prášek, protože žádný nemám. Byla to jen sůl, kterou jsem si chtěl osolit maso, nic víc.“

Abivard na něj zíral. „Tak jak se nám podařilo zlomit kouzlo Smerdisova čarodějnika?“

„Nemám představu, zda jste porazili nějaké kouzlo,“ odpověděl Tanshar. „Porazili jste jen muže, na kterého bylo toto kouzlo vloženo, a to stačilo.“

„Ale—“ Abivard se snažil vtělit své myšlenky do slov. „Když jsem zavolał Proboha, a pak znovu, když jsi to samé udělal ty, toho čubčího syna to evidentně bolelo. To přece nelze vysvětlit jinak než pomocí magie.“

„Také to zřejmě byla magie,“ řekl Tanshar. „Když jsme volali k Bohu, porušili jsme spojení — evidentně zlé spojení — skrze které Smerdisův mág ovládal kouzlo, které uvedl v pohyb. Možná jsme narušili povahu kouzla: ne dost na to, abychom zničili jeho účinek, ale dost na to, abychom útočnickovi způsobili bolest, protože voláním k Bohu jsme zřejmě zranili samotného mága. Díky soli, kterou jsem nasypal na útočníka, byly alespoň částečně vidět jeho obrysy, a tak jste ho společně mohli zabít. Pochopte však, že to vše se jen dohaduji, neboť podobná magie zcela přesahuje mou moc.“

„Přesto jsi ji však zlomil, stejně jako jsi mi pomáhal při útěku z pevnosti Nalgis Crag,“ řekl Sharbaraz. „Myslím, že jsi až příliš skromný. Já však na tvé služby nezapomenu. Až bude Mashiz znovu můj, budeš moci požádat za odměnu o cokoli.“

„Veličenstvo, nemůžete mi vrátit zpátky třicet let, ani mi nemůžete vrátit zrak do nemocného oka,“ řekl Tanshar a prstem ukázal na oko poničené šedým zákalem. „Netoužím po bohatství a prožil jsem již tolik let, že pro mne ztratily půvab i tělesné prožitky.“

„Nevím, jestli ti mám závidět nebo na tebe žárlit,“ poznamenal Sharbaraz. „Ať se tedy stane, jak chceš, ale pamatuj, že mé dveře ti budou vždy dokořán, a pokud ti budu moci prokázat jakoukoli službu, s radostí tak učiním.“

Tanshar se uklonil. „Vaše Veličenstvo je ke mně příliš velkorysé. Teď však, pokud dovolíte, bych se rád vrátil do svého stanu—“ Jasnovidce čekal, dokud mu Sharbaraz pokývnutím nedal svolení k odchodu, pak se znovu uklonil a vyklouzl do noci.

Když byl pryč, Sharbaraz přestal předstírat, že už se vzpamatoval a roztrásl se. Špičkou nohy šťouchl do mrtvoly vraha a řekl: „Buď tak laskav, švagre, a přines mi trochu vína. Musím se vzpamatovat z toho, jak blízko jsem byl smrti.“

„Jistě, Veličenstvo.“ Láhev s vínem a několik pohárů stálo na skládacím stolku, který nějakým zázrakem unikl v boji zkáze. Abivard naplnil dva poháry a jeden z nich podal právoplatnému Velekráli. Druhý pozdvihl do výše. „Na vaše zdraví.“

„Na to si s chutí přijiju.“ Sharbaraz pozdvihl pohár ke rtům. Když polkl, zamrkal. „Bolí mě každý pohyb. Ten prokletý vrah —“ znovu znechuceně kopl do těla, „— byl neuvěřitelně silný, skoro bych řekl, že stejně silný jako kovář Ganzak.“

O tom měl Abivard své pochybnosti, z nichž si však většinu nechal pro sebe a spokojil se jen s odpovědí: „Myslím, že Ganzakovy ocelové paže jsou silnější než váš krk.“

„O tom se nemohu pít.“ Sharbaraz se napil znovu, tentokrát mnohem opatrněji, ale přesto opět zamrkal. Ztěžka vydechl a pravil: „Toto je třetí příležitost, kdy jsi mi zachránil život. Nebýt tebe, Smerdis by se stále ještě pohodlně rozvaloval na trůnu a já — já bych asi pomalu propadal šílenství v pevnosti Nalgis Crag.“

„Sloužit Velekráli je pro mne čest,“ řekl Abivard.

„Není pochyb o tom, že jsi získal tolik cti, že by to stačilo deseti mužům.“ Sharbaraz vyprázdnil pohár a napřáhl jej k Abivardovi. „Nalej mi ještě a sám dopij a nalij si také. Bůh je mi svědkem, že mám chuť se dnes v noci zpít do němoty a k tomu potřebuji společníka.“

„Dovolte mi nejprve odtáhnout tu mršinu.“ Abivard popadl vraha za nohy a vytáhl jej z Velekrálova stanu. Nad táborem se neslo noční ticho, mrtvoly venku si nikdo nevšiml. „Necháme ho tam, ať si na něm pochutnají psi a vrány,“ řekl Abivard, když se vrátil.

„Skvělý nápad. A teď mi prosím nalej to víno.“ Oba dva už měli za sebou čtvrtý nebo pátý pohár — protože Abivardovi se už motala hlava a nedokázal to přesně spočítat — když tu do tábora vpadli jezdcí. „Veličenstvo! Veličenstvo!“ jejich křik přehlušil dunění kopyt a nejspíš vzbudil značné množství vojáků, kteří již usnuli.

Sharbaraz se natáhl po meči. „Budu se — muset bránit — jestli se ukáže, že to nejsou moji vracející se zvědové.“ Jeho řeč byla značně trhaná. Podle jeho kymácivých pohybů Abivard usoudil, že bude s mečem mnohem nebezpečnější sám sobě než nepřátelům. I on sáhl po meči. Už dnes v noci zabil jednoho vraha, tak proč ne dalšího? Víno mu však zahalilo smysly a jeho pohyby byly pomalé a nejisté.

Bok po boku vyšli Abivard a Velekrál ze stanu, aby se setkali s příjezdějícími jezdci. Abivard v měsíčním světle rozeznal tvář důstojníka, který přivezl zprávu o příjezdu Směrdisových vyslanců. Muž spatřil Sharbaraze. „Veličenstvo,“ prohlásil, „zbavili jsme vás toho hnízda zrádných škorpionů.“

Sharbaraz a Abivard si vyměnili pohledy. „To je — škytl — báječné,“ řekl právoplatný Velekrál. „Okamžitě mi řekněte, co se stalo.“ Naklonil se k Abivardovi a zašeptal. „Doufám, že si s tím pospíš. Mám pocit, že mi praskne močový měchýř.“

Zvěd to naštěstí nezasechl. „Jeli jsme tak dlouho, dokud jsme nenalezli místo, kde se Ishushinak, ať je jejich Bůh uvrhne do propasti, utábořil se svými průvodci na noc,“ řekl. „Před táborem ve vzdálenosti, kde mohli celé místo pozorovat a přitom nebýt spatřeni, jsme také narazili na ty dva muže, které jste za nimi poslal.“

„Proč mi o tom jeden z nich nepodal zprávu, tak jak jsem rozkázal?“ otázal se Sharbaraz.

Zvěd se otrásl. „Veličenstvo, byli úplně ztuhlí.“

„Opravdu,“ souhlasil důstojník. „Byli teplí a dýchali, ale jinak vypadali, jako by se proměnili v kámen. Mezi Ishushinakovými průvodci musel být nějaký čaroděj.“

„Po pravdě řečeno, to už jsme zjistili sami,“ poznamenal Sharbaraz suše. „Ale zpět k vašemu příběhu — prosím, pospěšte si s tím.“

„Ano, Veličenstvo,“ odpověděl vůdce zvědů s údivem v hlase. „Takže, když jsme se pořádně podívali, co ten hadí syn udělal s ubohým Tyardutem a Andeganem, propadli jsme zuřivosti. Vyskočili jsme na koně a zaútočili přímo na tábor. Někteří z nás se určitě báli, že ten čaroděj s námi udělá to samé, co udělal s našimi přáteli, ale musím říct, že nikdo z nás nezaváhal.“

„Sice to asi nevíte, ale to, že jste zaútočili s hněvem v srdcích, bylo pravděpodobně to nejlepší, co jste mohli udělat,“ řekl Abivard. „Cáry nemohou zasáhnout muže, který je ovládán vášněmi. To je také důvod, proč mají kouzla lásky a bojová magie vždy tak nejistý výsledek.“ Věděl, že teď pouze opakuje Tansharova slova, ale kdo jiný než Tanshar by měl vědět, jak funguje magie?

„To je možné, můj pane,“ řekl zvěd. „V každém případě jsme se na tábor vrhli jako vlci, kteří pronásledují antilopí stádo. Nikoho z nich jsme nenechali naživu. Máme několik raněných, ale nikoho těžce. Poslechněte si tohle — když jsme se vraceli nazpět, zjistili jsme, že ztuhlí zvědové se probrali zpátky k životu. Zabití toho čaroděje muselo zlomit kouzlo, jež je drželo.“

Sharbaraz si povzdychl. „Teď mě Smerdis prokleje za to, že jsem zabil jeho vyslance. A víš co, švagre? Ani za mák mi na tom nezáleží, protože se mne pod rouškou vyjednávání pokusil zabit.“

„Veličenstvo, znepokojuje mne jediná věc. Přestože vy znáte pravdu, zbytek říše ji nezná,“ řekl Abivard.

Sharbaraz mávl znechuceně rukou, aby ukázal, jak málo mu záleží na tom, co ví nebo neví zbytek říše. „Brzy mi bude patřit celý Makuran. Pak bude říše vědět to, co si přeju, aby věděla.“

Poté, co se Sharbarazova armáda po několik dalších dní Plahočila na jih, změnily se vrcholky Dilbatských hor v nízké oblé kopce. Překročení hor pak přestalo být náročnou záležitostí, představující pochod po úzké, těžce bráněné cestě a změnilo se v poměrně příjemnou cestu na východ a pak na sever.

Abivardovi ta změna připadala prvního dne nepříjemná. „Jsem zvyklý dívat se na to, jak slunce vychází nad horami, ne jak za nimi zapadá,“ řekl.

„Já už jsem viděl oboje,“ řekl Sharbaraz. „Oba dva ty pohledy mi, co se mně týká, připadaly stejné. Co chci vidět já, je Mashiz.“ V hlase mu byla cítit hladová dychtivost.

„Jak dlouho bude trvat, než se tam dostaneme?“ zeptal se Abivard. I on chtěl vidět Mashiz, a nejen proto, že vstup do hlavního města by mohl znamenat vítězství, ale i proto, že byl zvědavý, jak město vlastně vypadá. Některá města, která spatřil na jihu Makuranu, byla o notný kus větší a rušnější než město pod jeho vlastní pevností, ale byla to města toho samého typu. Chtěl zjistit, jak se od nich liší Mashiz.

„Deset nebo dvanáct dní cesty,“ odpověděl Sharbaraz. „To ovšem za předpokladu, že pojedeme bez přestávky. Obávám se však, že nás ještě čeká nějaký boj. Pokud proti mně teď Smerdis nevrhne všechny síly, které má, prohraje.“ „Doufám, že prohraje i pokud tak učiní,“ řekl Abivard a Velekrál přikývl. Nikdo z nich už příliš nemluvil o tom, že Smerdisovi muži sběhnou a připojí se ke Sharbarazovi, jak o tom mluvili na počátku tažení, když byli ještě plni nadšení. Abivard dospěl k závěru, že většina mužů, kteří následují Smerdisa, zůstane na jeho straně. Chce-li Sharbaraz vyhrát, bude muset dosáhnout vítězství se silami, se kterými začínal na počátku boje. Nebylo to nic nemožného, ale také nešlo o nic jednoduchého.

„Dokud budeme vyhrávat, bude vše v pořádku,“ řekl Sharbaraz. Možná, že i on se snažil nemyslet na dezerci, ke kterým nedošlo. Když byla jeho armáda ještě na severozápadě, hrnul se k němu přívál čerstvých rekrutů. Porazili-li Smerdisa se silami, které má k dispozici, Abivard předpokládal, že jej celá říše uzná jako svého vládce. Pokud ne... Abivard se na to raději pokoušel nemyslet.

Tři dny poté, co se Sharbarazovy voje obrátily na sever, se setkaly s další Smerdisovou armádou. Tentokrát se zvědové, kteří o tom přivázeli zprávy Sharbarazovi, smáli nahlas. „Smerdisovi musí docházet koně, Veličenstvo,“ řekl jeden z nich. „Přinejmenším polovina jeho mužů jsou pěší vojáci.“

„Muži tisíce měst,“ řekl Abivard.

Sharbaraz přikývl. „Ano, o tom není pochyb. Rozdrtíme je čelním útokem a oni si po této lekci pořádně rozmyslí, zda budou ještě někdy bojovat na uzurpátorově straně.“

Skutečný Perozův syn, pomyslel si Abivard. Nahlas však řekl: „Nebylo by moudřejší pokusit se je obejít z boku? Dokážeme se pohybovat rychleji než oni a pokud na ně udeříme, dokud se budou snažit reagovat na náš manévr, máme větší šanci, že se nám povede zdrcující manévr, který plánujete.“

Ale pravý Velekrál zavrtěl hlavou, mávl rukou k východu a řekl: „Za námi je poušť, ještě jsme nedosáhli údolí Tutubu a Tibu. Začíná nám docházet píce pro koně a zásoby vody. Kromě toho nechci, abych vypadal, že kličkuji stejně jako Smerdis. Chci celé říši ukázat, že mí muži jsou statečnější a ostřejší než jeho.“

„V to doufám. Veličenstvo,“ řekl Abivard a do hlasu vložil tolik kritiky, kolik se jen odvážil. Sharbaraz na něj pohlédl a pak vykřikl na Žala a ostatní kapitány, kterým začal vydávat rozkazy pro přímý útok. Nikdo z nich se s ním nepřel a nevykazoval žádné pochybnosti.

Nakonec se obrátil k Abivardovi: „Prokážeš nám tu čest a připojíš se k útoku?“

„Rozhodně, Veličenstvo. Nechť vám Bůh zajistí úspěch a Bůh ví, že vám ho ze srdce přeji,“ řekl Abivard. Jakkoli se to snažil ignorovat, Sharbarazova sardonická otázka ho zabořila. Byl přesvědčen, že jeho panovník dělá chybu, ale jak to má Sharbarazovi říci, když ho Velekrál neposlouchá? Nenapadal ho žádný způsob. Jediné, co mu zbývalo, bylo vyrazit s ním do boje a doufat, že má právoplatný Velekrál přece jen pravdu.

Bojová hudba dala mužům signál, aby se seřadili do bojové linie. Zpráva o tom, že čelí pěchotě, se rozšířila po celé armádě. Na všech byla vidět sebejistota, či dokonce opovrhlivost. „Zadupeme je do země, pane,“ řekl jeden z jezdců a všichni vojáci kolem přikývl. Abivardovy obavy se poněkud ztenčily. Sebejistota měla ve válce značnou váhu. Pokud si vojáci myslí, že nemohou být poraženi, možná, že skutečně poraženi nebudou.

Smerdisovi muži se brzy objevili na dohled. Přesně, jak říkal zvěd, armáda byla tvořena pěchotou i jízdou. Jezdci byli na křídlech, pěší uprostřed. Abivard vykřikl Sharbarazovo jméno. Nad celou armádou se vznesl válečný pokřik.

Smerdisovi vojáci odpověděli. K modrému nebi stoupal obrovský hluk.

Rohy zatroubily pokyn k útoku. Abivard sklonil kopí a pobídl koně. Dusot koňských kopyt je naplnil bojovým vzrušením. Nepřátelští jezdci vyrazili ze svého postavení na křídlech, aby čelili Sharbarazovu útoku.

Smerdisova pěchota zůstala na místě. Když se Abivard přiblížil, viděl, že stojí ukryta za barikádou trnitého křoví. Nad duněním kopyt a válečným pokřikem zazněl čistý jasný tón rákosových píšťal. Abivard se pod drátěnou kuklou zamračil. Tohle nebyl žádný signál, který by znal. Pro pěchotu však měl nějaký význam. V tu chvíli se vzduch naplnil šípy. Píšťaly zřejmě dávaly lučištníkům rozkaz k palbě. Mračno šípů se ladně vzneslo k nebi, a pak začalo dopadat na útočící jezdce.

I Sharbaraz měl lučištníky, kteří odpovídali na nepřátelskou palbu. Jejich šípy však na pěchotu nedopadaly} zdaleka tak hustě. Muži a koně padali na zem a přes ně se řítily ti, kteří byli za nimi. Útočná řada se zachvěla.

Do Abivardova zvednutého štítu se s chvěním zarazil šíp. Kdyby dopadl o kousek níž, probodl by mu nohu. Křoví, za kterým se skrývala pěchota, bylo nyní velmi blízko. Jeho kůň se jím začal prodírat. Zvíře na sobě sice mělo zbroj, ale trny křovísek mu přesto rozdíraly kůži na nohou. Kůň zaváhal a zařičel na protest.

Abivard mu zaryl ostruhy do slabin a způsobil mu tak větší bolest, než jakou mu způsobovaly trny a přinutil ho tak, aby se podřídil jeho vůli. „Vpřed, ať tě Bůh prokleje!“ zařval. Kůň se začal tlačit dopředu, ale váhavě. Abivard měl dobrý výhled na pěšáky na druhé straně bariéry: byli to tmaví, podsadití muži v kožených kazajkách, kteří měli dlouhé

černé vlasy svázané do uzlů. Někteří z nich vykřikovali na postupující Makuraňany urážky, jiní na sebe navzájem křičeli něco ve svém hrdelním jazyce. A všichni bez ustání vystřelovali šípy. Kromě toulců na zádech měl každý z nich ještě jeden toulec u nohou.

Kdyby bylo křoví hustší, poskytovalo by jim mnohem lepší úkryt. Takto se však bariéra na mnoha místech prolomila a mezi nepříteli proudili Sharbarazovi muži. Došlo k děsivým jatkám. Kromě luků měli totiž pěší vojáci na obranu jen nože a kyje. Abivard vrhl přes křoví kopí na lučištníka, který na něj v tu samou chvíli vypálil šíp. Oba se navzájem vyděsili a oba minuli. Zírali na sebe přes křoví, obličej lučištníka vyděšený a krvavý, obličej Abivardův zakrytý kroužkovou zbrojí. Oba na sebe kývli, ať už ze vzájemné úcty, nebo alespoň proto, že pochopili, že jsou oba lidé. Jako by spolu uzavřeli nevyčtenou dohodu, každý si vybral jiného nepřítele.

Tlak zezadu přinutil Abivardova koně prodírat se trny, přestože se mu k tomu vůbec nechťelo. Větve se odíraly o opancéřované boky, zvířete i o železné kroužky, které chránily Abivardovy nohy. Pak se konečně prodrál přes barikádu a za ním ho následoval voj Sharbarazových válečníků. V uších mu zazněly výkřiky triumfu od jeho spolubojovníků a ustrašené kletby od Smerdisových pěšáků.

Někteří lučištníci se statečně vrhli proti koním a pokoušeli se strhnout jejich jezdce ze sedel. Většina z nich se stala obětí dlouhých kopí dřív, než se mohli dostat dostatečně blízko. Mezi lučištníky se začala šířit panika. Mnozí z nich zahazovali luky, aby jim nepřekážely v útěku.

Nedokázali však běžet rychleji než koně. Abivard bojoval kopím, dokud se mu nezlomilo. Celý dřevec byl pokryt nepřátelskou krví. Pak vytasil meč a začal jím sekát do procházejících nepřátel.

Na tuto část bitvy později nikdy nevzpomínal s pýchou — připomínala mu spíše vraždění než boj. Díky rozdrčenému středu vydali Smerdisovi generálové příkaz jezcům, aby se stáhli z křídel, neboť jinak by byli obklíčeni a rozsekáni. Pronásledování pokračovalo až do chvíle, kdy je znemožnil příchod noci.

Abivardovi projíždějícímu bojištěm se sevřely vnitřnosti. Jeho kůň si opatrně vybíral cestu, aby nešlapal na těla mrtvých pěšáků. Navzdory vši snaze však vždy po několika yardech na některého šlápl a vy děšené odfrkoval. Pak Abivard projel rozbitou bariérou nazpět a spatřil, jaké ztráty způsobili lučištníci jeho spolubojovníkům. Předtím měl plné ruce práce s bojem za křovinami, který připomínal spíše krvavou řezničinu. Teď si poprvé uvědomil, jak dobře nepřátelští vojáci bojovali. Způsobili Sharbarazovým vojskům větší ztráty, než obě předchozí bitvy se Smerdisovou kavalerií dohromady. Rozhlédl se kolem sebe hledajíc prapor pravého Velekrále. Protože už se stmívalo, bylo to obtížné, ale když jej konečně našel, rozjel se k němu. Sharbaraz stál na zemi vedle svého koně a jednu ruku držel napřaženou, aby mu ji mohl lékař lépe ošetřit.

„Veličenstvo, vy jste zraněn,“ vykřikl Abivard.

„Šíp mi prorazil zbroj a zaryl se do masa,“ odpověděl Sharbaraz. Pokrčil rameny a zašklebil se bolestí. Snažil se své zranění zlehčit. „Není to nic vážného. Tvoje sestra se nemusí bát, že by si za mě musela hledat náhradu.“

Protože Abivard sám se před nedávnem ze všech sil snažil, aby jeho vlastní zranění vypadalo jako lehké, otočil se raději ke Kakiovi a pohledem ho požádal o jeho názor.

„Jeho Veličenstvo mělo štěstí, že šíp čistě prorazil biceps na paži a projel druhou stranou ven, takže jej můžeme snadno vytáhnout a nezpůsobíme mu takovou bolest. Jestli se rána nezanítí, rychle se zahojí.“

„A vy jistě uděláte všechno proto, aby se nezanítla, že ano?“ zeptal se Sharbaraz.

„Mám zde pro tento účel odvar,“ odpověděl Kakia a vytáhl z vaku na opasku flakónek se zátkou. „Je v tom měděnka, klejt, kamenec, smola a pryskyřice smíchané do směsi v roztoku octa a oleje. Bude-li vaše Veličenstvo tak laskavo a vydrží chvíli v klidu—“

Sharbaraz se pokoušel statečně uposlechnout, ale když Kakia nalil kalnou hnědavou tekutinu na jeho zranění, zasyčel, jako by mu lékař na raku přiložil rozžhavené železo. „Proboha, mám pocit, že mám ruku v jednom ohni,“ vykřikl a kousl se do rtu.

„Kdepak, Veličenstvo, a pokud ano, je to jen malý ohýnek, který má zabránit většímu a mnohem smrtelnějšímu ohni nákazy.“

„Ten dryák zabráni určitě všemu,“ prohlásil Sharbaraz procítěně, když mu Kakia zavazoval ruku. „Měď, olovo, kamenec, smola a pryskyřice — kdybych to vypil, místo abys mi to nalil na ránu, určitě bych umřel na otravu.“

„To vskutku ano, vaše Veličenstvo, ale to samé platí pro většinu lektvarů, které se používají na vnější aplikaci a ne na pití,“ odpověděl Kakia se značnou dávkou nevlídnosti v hlase. „Co se toho týče, kaftan, který nosíte, přece také nebudete polykat s okurkou. Všechno má své správné místo a použití.“

Vzhledem k bolesti paže, způsobené nejen zraněním, ale také lékařovým ošetřením, neměl Sharbaraz náladu na filozofické diskuse. Otočil se k Abivardovi a řekl: „Jak se zdá, švagre, prošel jsi touto bitvou, aniž by tě zase někdo uhodil do hlavy, což ti upřímně závidím.“

„Ano, tentokrát jsem měl větší štěstí. Dnešní den patří nám.“ Abivard se rozhlédl kolem sebe a jeho oči ulpěly na připomínkách bitvy. „Je náš, ale draze vykoupený.“

Sharbaraz náhle vypadal vyčerpaně stejně jako zraněně. Kůže se mu pevně napínala na kostech — Abivard si teď dokázal snadno představit, jak bude vypadat, až bude starý — pokud se stárí ovšem dožije, což nebylo až tolik pravděpodobné, zejména pro adepta na makuranský trůn, který vede občanskou válku.

„Každý další boj je tvrdší,“ řekl pravý Velekrál unaveně. „Myslel jsem, že Smerdisovi vojáci se rozutečou po první bitvě, ale oni se nám postavili již třikrát. Nechápu, jak jeho důstojníci udržují kázeň mezi muži — ale daří se jim to. Zřejmě nás čeká přinejmenším ještě jeden boj předtím, než dosáhneme Mashizu, a jestli bude Smerdis silnější než dnes...“ Nepokračoval, zjevně se mu o takové možnosti nechťelo hovořit.

„Nečekal jste, že se nám postaví v bitvě dřív než dorazíme k bránám hlavního města.“ Ještě než domluvil, začal Abivard litovat, že ta slova vůbec vyslovil — nemělo smysl připomínat Sharbarazovi minulé chyby, které teď nešlo napravit.

Ale Sharbaraz se nerozhněval, pouze přikývl. „Můj šedovousý bratranec se ukázal být mužem chytřejším, než jsem čekal, ať Bůh prokleje jeho zlodějskou duši. Nepomůže tomu, ale celý náš úkol proto bude těžší.“

Abivard znovu pocítil závist k Velekrálově schopnosti přenést se v duchu přes všechny obtíže pouhou silou vůle. „Kolik pěších vojáků proti nám podle vás může ještě nasadit?“ zeptal se. „Způsobili nám těžší ztráty, než bych od pěšáků čekal byť i jen ve snu.“

„Ani já jsem něco podobného nečekal,“ souhlasil Sharbaraz. „No, dostali jsme lekci — nemá smysl útočit na lučištníky, kteří se za něčím kryjí, alespoň ne v případě, chci-li v budoucnu zabránit podobným jatškám.“ Sevřel dlaň zraněné ruky v pěst. Abivard byl rád, že vidí, že mu jeho zranění nevadí v pohybu. „Doufám, že nás ta lekce nestála víc, než si můžeme dovolit.“

„Já také,“ řekl Abivard. „Mnohé bude záležet na duchu mužů. Pokud usoudí, že toto je další vítězství na cestě do Mashizu, vše bude v pořádku. Bojím se však, aby na dnešní den nenahlížel jako na porážku.“

„To je vskutku pravda — pokud si myslíš, že jsi poražen, doopravdy jsi,“ Sharbaraz vypadal zachmuřeně. „Doufám, že se za poraženého bude považovat Smerdis.“

„Veličenstvo, pokud ne, musíme ho o tom zkrátka přesvědčit,“ řekl Abivard a doufal, že jeho hlas zní optimisticky. Země Tisíce Měst připadala Abivardovi jako zjevení. Jeho vlastní panství nebylo dost bohaté ani na to, aby uživilo jedno město, natož tisíc. V říčních údolích však stála veliká města na každém malém kopečku vyrůstajícím z rovné, bahnité země.

Když se Abivard zeptal, jak ty malé kopečky vznikly, Sharbaraz se zasmál a řekl: „To je chyba měst.“ Když viděl, že Abivard nechápe, vysvětlil: „Tato města tu stojí už dlouhý, dlouhý čas a stejně tak dlouho jejich obyvatelé vyhazují ven odpadky. Když je ulice výš než tvé dveře, strhneš svůj dům. Městské domy nejsou z kamene, ale z cihel, vypálených z hlíny. Pak si postavíš nový dům na úrovni, na jakou se vyvýšila ulice. Dělej to stovky let a brzy zjistíš, že žiješ na kopci.“

Od té chvíle se Abivard na kopečky díval úplně novým pohledem: připomínaly mu viditelné kousky času. Ta myšlenka ho udivovala. Kopec, na kterém stála pevnost Vek Rud, byl přirozeného původu — stačilo kdekoliv kopat stopu hluboko a narazili jste na skálu. Nikdy ho nenapadlo, že by si lidé mohli vyrábět vlastní kopce.

„Proč by nemohli?“ řekla Roshnani, když se jí v její kóji jednoho večera svěřil. Její hlas zněl kousavě. „Podle toho, co jsem viděla, není tahle země nic jiného než bláto. Když navršíš bláto na hromadu a vysušíš ho, dostaneš kopec.“

„Hmm,“ řekl. Jeho první žena měla pravdu a jeho údiv nad tím, co udělali lidé Země Tisíce Měst, se díky tomu zmenšil. Nebyl si jistý, že chce, aby se jeho údiv zmenšil. Kopce zbudované lidskýma rukama na něj činily mnohem větší dojem než hromady bláta. „Na takovéhle kopce to chce opravdu hodně bláta.“

„Jak jsem řekla, nic jiného než bláto tu není.“ Jeho žena měla sice sladkou povahu, ale byla v hádkách stejně umíněná jako jezevec. Abivard raději změnil předmět hovoru, protože už věděl, že ve slovní šarvátce nad ní zvítězí jen těžko. Spolu s blátem přicházela i hojná vlhkost; zavlažovací kanály odváděly vody z Tutubu a Tibu po pláních mezi nimi a podél nich. Qanaty by vyplývaly méně vody, ale qanat nelze vést skrz bláto.

Díky hojnosti vláhy rostlo na pláních úplně všechno: obilí, datle, cibule, melouny, fazole a tak dále. Farmáři pracující na polích na sobě měli jen kalhoty a široké klobouky, chránící je před sluncem. Abivard, potící se ve zbroji, jim upřímně záviděl. Několik yardů za kanálem však byla země šedivá a prašná a rostlo na ní většinou jen trnité křoví.

Když se Sharbarazova armáda přiblížila, ukrývali se obyvatelé plání za zdi svých měst. „Jak je odtamtud dostaneme?“ zeptal se Abivard na poradě důstojníků.

„Něčím takovým se nebudeme zatěžovat,“ odpověděl Zal. „Kdybychom měli obléhat každé z těch měst, zůstaneme v této zemi navždy a nikdy se nedostaneme k Mashizu. Zkrátka projdeme kolem nich. Na polích si vezmeme sami, co potřebujeme.“

„To nás tedy nebudou zrovna milovat,“ poznamenal Abivard.

„Nemilují nás ani teď,“ poznamenal Zal, což bylo sice cynické, ale byla to nepochybně pravda.

Abivard pohlédl s očekáváním na Sharbaraze. „Zal má pravdu,“ řekl Sharbaraz. „Pokud vyhrájeme válku proti Smerdisovi, spadne nám Země Tisíce Měst do klína tak jako tak. A pokud prohrájeme, bude nám to stejně úplně jedno.“ Hořce se zasmál. „Takže si vezmeme, co budeme potřebovat.“

Deset dní po bitvě se Smerdisovými lučištníky se Sharbarazova armáda obrátila na západ, otočila se zády k údolím Tutub a Tib a zamířila opět k Dilbatským horám. Před nimi ležel Mashiz.

Také před nimi, ale mnohem blíže, ležela armáda, kterou Smerdis shromáždil, aby svému rivalovi zabránil dosáhnout hlavního města. Když se Sharbarazovy síly přiblížily, byl vidět kouř z jejích táborových ohňů.

„Nutí nás, abychom přišli k němu,“ řekl pravý Velekrál, když se jeho armáda utábořila na noc. „Je tu jen jediná cesta, která vede přímo do Mashizu. Karavany mají na výběr více možností, ale ostatní cesty do hlavního města dokáže ubránit hrstka mužů. Vyšlu zvědy, aby je prozkoumali, ale nemyslím, že by je Smerdis pro nás nechal otevřeně.“

„Mohou na nás jeho muži z některé z těch cest vyrazit?“ zeptal se Abivard.

Když Zal odpovídal, nevypadal nijak šťastně: „Mohlo by se to stát, pane. Budeme mít větší potíže držet si ho od těla, než bude mít on. Smerdis však až dosud nedokázal nic jiného než nám do cesty stavět jednu armádu za druhou a nikdy se nepokoušel na nás sám zaútočit. Máme však docela dobrou — ne skvělou, ale dobrou — šanci, že prorazíme.“

„Protože mé šance na to, že se mi kdy podaří uniknout z vězení a bojovat v této válce, byly tak malé, jsem teď s dobrou šancí více než spokojen,“ prohlásil Sharbaraz. „Nejdůležitější otázka, která leží před námi, je však to, jak co nejlépe vyhrát rozhodující bitvu. Obávám se však, že znovu nemáme na výběr nic jiného než zaútočit na nepřítele. Řekl obávám se, protože si stále ještě pamatoval na tvrdý boj, když jeho muži čelně zaútočili na Smerdisovy lučištníky. Ale navzdory jeho slovům na něm byla vidět dychtivost pustit se s nepřítelem co nejrychleji do křížku. Stejně jako jeho otec, i on jako hlavní strategii vyznával vrhnout se na libovolného nepřítele a rozsekat ho na kousky.“

Abivarda to naplňovalo obavami, které si však nechával pro sebe. Neznal terén před Mashizem, a proto nemohl nabídnout žádnou radu, jak zde co nejlépe bojovat. Zal sloužil v hlavním městě. Drsný šedovousý důstojník řekl: „Ano, protože tady stojí a čekají na nás, nezbyvá nám, než se pokusit z jejich postavení vytlačit. Kdybychom se je pokoušeli vyprovokovat k útoku, stala by se z toho hra, v ní armádě se jako první rozšíří nemoci, a protože voda, která přitéká z Dilbatských hor, je čistší než ta, kterou pijeme my, pravděpodobně bychom tuto hru prohráli.“ „Tedy kupředu,“ řekl Sharbaraz rozhodně. „Jakmile do našich rukou padne hlavní město, celá říše pochopí, komu náleží trůn.“

„Kupředu,“ zazněly hlasy kapitánů, Abivardův mezi nimi. Všechny ostatní možnosti se zdály být horší — a ještě jedno vítězství Sharbarazovi získá Mashiz a celý Makuran. Z tohoto pohledu vypadaly jejich šance docela dobře.

Mashiz! V době před Sharbarazovým osvobozením se Abivardovi ani nesnilo, že někdy uvidí hlavní město říše. Narodil se na hranici a samozřejmě předpokládal, že tam prožije celý svůj život, a že tam i zemře. Teď však jeho oči v dálce rozeznávaly šedou masu paláce Velekrále a nedaleko od něj velikou Boží svatyni. Říkalo se, že s její velkolepostí se na celém světě může měřit jen Velký palác ve městě Videssos.

Spatřit zázraky Mashizu však nebylo to samé jako triumfálně vstoupit do města. Mezi těmito zázraky a Abivardem stála Smerdisova armáda v postavení, které si její velitelé zvolili pro obranu. Čím blíž byl Abivard k tomuto postavení, tím víc se mu svíraly vnitřnosti a tím více mu mysl svíraly pochyby. Podle toho, jak to vypadalo, žádná armáda složená z pouhých smrtelníků si nemohla vynutit cestu skrze Smerdisovy voje. Přesto se však o to museli pokusit.

Zazněly rohy. „Lučištníci vpřed!“ křičeli důstojníci. Těžcí váleční koně a jejich jezdci, obvykle výkvět makuranských sil, dnes nemohli hrát svou běžnou roli, neboť Smerdisovi kapitáni se nejspíš poučili ze svého selhání v minulé bitvě na jihu a rozestavili pěší lučištníky za bariéru z kamenů a dříví. Kopiníci by se sem nemohli dostat, a proto nebyli k užítku.

A tak vyjeli dopředu jízdní lučištníci, muži, kteří na sobě měli koženou zbroj, a ne drahou kroužkovou, a pokusili se zahnat Smerdisovu pěchotu od její barikády. Oběma směry létaly šípů. Zasažení muži a koně křičeli. Zásobovači na koních přinesli ze zásobovacích vozů novou zásobu šípů, aby jízdní lučištníci mohli bez ustání střílet. Smerdisova barikáda nepokrývala celou šířku přístupu k Mashizu. Na obou křídlech čekala uzurpátorova těžká kavalerie. Když byli Sharbarazovi lučištníci v plném proudu boje s pěšími vojáky,

Smerdisovi muži vyrazili vpřed. Jízdní lučištníci se na úzkém prostoru nemohli postavit proti útoku jejich v železe zakutých nepřátel. Některé z nich kopí vyhodila ze sedel, většina jich však ve zmatku ustoupila. Ale Sharbaraz právě na to čekal. „Kopiníci vpřed!“ vykřikl a jeho důstojníci a bojová hudba rozkaz roznegli po celé armádě.

Konečně šance na boj, pomyslel si Abivard a jeho pocity se zmítaly mezi dychtivostí a hrůzou. Sklonil kopí a kopl koně do slabin. Nepřítel, na kterého zaútočil, jej neviděl přicházet. Jeho kopí jezdci prošlo těsně pod pravým ramenem. Když Abivard vytrhl hlavici kopí z rány, nešťastný válečník bublavě vykřikl. Krev mu prýštila ze zranění i z nosu a úst, a on přepadl koni přes krk.

Před barikádou se strhla největší vřava. Smerdisovi lučištníci neustále stříleli do vroucího davu válečníků, přestože část bojujících byla na jejich straně. Všichni Smerdisovi jezdci na sobě měli železnou zbroj, zatímco Sharbarazovi vojáci nikoli, takže šípů lučištníků mnohem častěji zraňovaly nepříteli než příteli.

Sám Abivard byl přímo uprostřed největšího boje. „Sharbaraz!“ vykřikoval znovu a znovu. Jezdci na obou stranách vykřikovali jméno Velekrále, kterému sloužili. V takto promíchaném boji to byl jediný způsob, jak odlišit Smerdisovy vojáky od těch, kteří následovali Sharbaraze.

Na Abivarda zaútočil muž, který vykřikoval „Smerdis!“ Abivard ránu zachytil štítem a oplatil ji. Jejich meče o sebe zazvonily. Vyměňovali si údery, dokud je od sebe neodddělila vlna bojujících.

Smerdisova kavalerie kousek po kousku ustupovala směrem k oběma koncům barikády, která chránila lučištníky.

Někteří ze Sharbarazových jezdců ze sebe vyrazili radostný pokřik. I Abivard křičel, dokud se pořádně nepodíval na bojiště. To, že zatlačili jízdu, nic neznamenalo. Dokud barikáda bránila Sharbarazovým mužům prolomit se skrz a začít bojovat na Mashizu, bylo vítězství v nedohlednu.

Sharbarazovi jízdní lučištníci si znovu začali vyměňovat šípů se Smerdisovými pěšáky. Tímto stylem mohla ovšem bitva pokračovat celé týdny. Dokud nepřátelští lučištníci drželi barikádu, nemohli se Sharbarazovi muži dostat dost blízko, aby ji mohli strhnout. Právě to bylo třeba udělat, aby

Sharbaraz dosáhl vítězství, ale Abivarda nenapadal žádný způsob, jak by to bylo možné.

Sharbaraz měl jiný nápad. Ukázal na levé křídlo barikády a vykřikl: „Tudy si vynutíme průchod — máme víc kopiníků, než proti nám může vrhnout Smerdis. Pak na ty prokleté lučištníky zaútočíme z boku, místo abychom si rozbíjeli hlavy o tu jejich zeď.“

Za zvuků rohů a povelů důstojníků se pomalu začala Sharbarazova armáda přesouvat tak, jak se rozhodl. Abivard nevěděl, zda to bude fungovat, ale Sharbarazův plán byl slibnější než cokoliv, co napadalo jeho samotného. Sklonil se až téměř k zemi a zvedl nezlomené kopí, které někomu vypadlo z rukou.

Smerdisovi jezdci se rozestavili tak, aby mohli čelit útoku. Než byl však rozkaz k útoku vydán, zazněly rohy na pravém křídle Sharbarazových rohů ve zmatené disharmonii. S poplašným troubením rohů se ozvaly i výkřiky rozčarování a strachu. „Co se stalo?“ vykřikl Abivard a snažil se přes hlavy ostatních dohlédnout vpravo.

Okamžitě pochopil, proč má Smerdisova armáda tak slabé jízdní jednotky. Bylo to proto, že uzurpátorovi generálové svou jízdu rozdělili a jednu část ukryli v úzkém kaňonu. Tito jezdci teď útočili na Sharbarazovy muže z boku, právě tak jako Abivard zaútočil na Smerdisovy vojáky v jedné z dřívějších bitev občanské války.

I zde byl výsledek stejný. Právě křídlo Sharbarazovy armády se rozpadlo. Ani Žal, který tam velel, tomu nemohl zabránit. A protože se nepřítel ocitl ve zmatku, Smerdisovi muži, kteří byli připraveni čelit útoku, místo toho zaútočili sami. Křičeli s novým odhodláním a hněvem.

Sharbaraz také vykřikl. V jeho hlase byl slyšet hněv, ale ne odhodlání. „Ustoupit!“ rozkázal a znělo to, jako by to slovo

nenáviděl. „Ustupte a přeskupte se. Ústup, proboha ústup! Dnešní den ještě může patřit nám.“

Jeho muži neustupovali v panice ani ve zmatku. Většina z nich byli nevycvičení vojáci, kteří s ním šli od vítězství k vítězství. Abivard se obával, jak budou čelit porážce, pokud k ní někdy dojde. Odpověď byla taková, v jakou doufal, ale jakou se neodvažoval očekávat — neustále odhodlaně bojovali.

Jen samotné odhodlání však nestačilo. Jejich linie byla prolomena na pravém křídle a pod soustředěným útokem z boku a zepředu se začal hroutit i střed. Museli ustupovat a v ústupu pokračovat, a proto přišli o celé skupiny mužů, kteří byli odříznuti a zajati či pobiti. Po nějaké chvíli už ústup pokračoval sám o sobě.

Smerdisovi muži na ně nedotírali tak usilovně, jak by mohli. K čemu také? Dosáhli vítězství, které potřebovali. Sharbaraz rozhodně triumfálně nevstoupí do Mashizu. Sharbaraz se vůbec do Mashizu nedostane, alespoň ne teď. A jakmile se zvěst o jeho porážce rozšíří po celém Makuranu, mnozí z těch, kteří zatím váhali mezi oběma rivalskými Velekráli, se rozhodnou přiklonit na stranu toho, který drží hlavní město.

Tři farsangy východně od bojiště Sharbaraz svým mužům přikázal zastavit na noc. Jádro armády, či to, co z něj zbylo, ho uposlechlo, ale skupina vojáků, méně než přívál, ale více než hrstka, ustupovala dál na východ a na jih.

„První blechy ssekávají z koně, který je až doteď živil,“ řekl Abivard hořce.

„To není dobrá metafora,“ odpověděl Sharbaraz tónem někoho, kdo kritizuje bardovu píseň. „Blechy opouštějí koně až když je mrtvý, ale my jsme stále ještě naživu.“

„Správně, Veličenstvo,“ řekl Abivard. V duchu však přemýšlel, kolik duševního úsilí Sharbaraze stojí udržovat na tváři výraz odhodlanosti. Obával se, že většinu. Rebel musí neustále vyhrávat, dokud nezíská veškerou moc. Teď však musí pravý Velekrál přemýšlet, jak znovu vdechne svým mužům odhodlání, a jak změni právo na trůn v jeho skutečné držení.

„Ráno znovu zaútočíme,“ řekl Sharbaraz. „Tentokrát zajistíme, aby nikdo neunikl.“

„Ano, Veličenstvo,“ zopakoval Abivard poslušně, ale v tu chvíli tomu nevěřil. Ani sám Fraortish, nejodhodlanější ze Čtyř Proroků, i kdyby slíbil, že sám Bůh projde propastí a bude bojovat po boku Sharbarazových mužů, by je nedokázal přesvědčit, aby znovu zaútočili.

Dokonce i Sharbaraz zřejmě pochopil, že jeho slova zní prázdně. „No, zítra ráno se rozhodneme, co bude nejlepší.“ řekl. Abivard unaveně došel zpátky k zásobovací koloně. Vydechl tichou modlitbu díky za to, že Smerdisovi muži nepokračovali v tlaku. Kdyby ano, mohlo by se jim podařit zaútočit na kolonu a zajmout vůz, který vezl Roshnani a Denak.

Když přišel k vozu, vykřikla jeho první žena i sestra úlevou, a pak obě vykřikly znovu, když jim řekl, že Sharbaraz je v pořádku. „Ale co se stane teď?“ zeptala se Roshnani. „Když je teď cesta do Mashizu zablokovaná, co budeme dělat?“

„Jeho Veličenstvo mluvilo o novém útoku zítra ráno,“ řekl Abivard. Roshnani obrátila oči v sloup a pak se snažila tvářit, jako že to neudělala. Dokonce i Denak, která podporovala Sharbaraze stejně automaticky jako dýchala, na to nic neřekla. Jestli ani Denak nevěřila, že má útok smysl, byl tento nápad jistě předurčen ke zkáze.

Roshnani zavolala jednu ze služebn'ch, která Abivardovi přinesla pohár vína. Žízňivě ho vypil, pak si na chvíli lehl na koberec v Roshnaniině kóji, aby se uvolnil, a usnul dřív, než si to uvědomil.

Útok přišel druhého dne zrána, ale neprovedli jej Sharbarazovi muži. Možná povzbuzena svým vítězstvím sledovala Smerdisova kavalerie, část lučištníků a kopiníci svého nepřítele po celou noc, a zaútočili na něj ve chvíli, kdy nad horizontem vyšlo slunce. Sharbarazovi vojáci měli početní převahu. To však nikterak nepomohlo. Byli demoralizováni ze více než porážky a dezorganizovaní, neboť se po skončení nečekaného útupu utábořili tak, jak se jim to hodilo. Někteří z nich bojovali dobře, jiní se zlomili a prchli v okamžiku, kdy se na ně s hvízdáním snesly první šípy. Armáda jako celek se držela až do poledne. Pak však muži začali ustupovat navzdory zoufalým rozkazům od Sharbaraze a ostatních důstojníků. Smerdisovi muži ucítili vítězství a pokračovali v útoku všude, kde vycítili slabost.

Na konci dne se Sharbarazova armáda vrátila do Země Tisíce Měst, úrodné pláně Tutubu a Tibu. Pravý Velekrál vypadal otřeseně, jako kdyby si nikdy nepředstavoval, že jej potká takové neštěstí. Ani Abivard si nic takového nepředstavoval, takže předpokládal, že i on vypadá otřeseně.

„Nemyslím, že by se mi je podařilo znovu nadchnout pro boj,“ řekl Sharbaraz pochmurně. „Možná bude nejlepší vrátit se zpátky do zemí, kde jsou šlechticové i lid celým srdcem na naší straně, tam znovu vybudovat naši sílu a jednoho dne se vrátit.“

Měl na mysli ústup na severozápad — v podstatě to samé, co mu Smerdis nabízel před prvním útokem, a co tenkrát Sharbaraz pohrdavě odmítl. Během tehdejšího průběhu občanské války však vyhrával bitvy a Smerdis je prolírával. Po několika vlastních porážkách však Sharbarazovi nezbývalo než ustoupit a udržet alespoň něco, než aby ztratil všechno. „Ano, Veličenstvo, to bude asi nejlepší,“ řekl Abivard. Sharbaraz měl pravdu. Armáda, kterou vedl, ztratila srdce a Smerdisovi vojáci nepochybně získali nové sebevědomí. Za takových okolností by další bitva mohla předznamenávat katastrofu. A přestože z hlediska pravého Velekrále mohl návrat na severozápad vypadat jako odchod do exilu, pro Abivarda to byl návrat domů. Napadlo ho, jak si vede jeho bratr a jeho panství. Od chvíle, kdy se vydal na toto tažení, o něm neměl žádné zprávy.

Dalšího rána Sharbaraz přikázal svým mužům, aby se vrátili na jih. Měl v úmyslu znovu obejít Dilbatské hory, aby pak mohl zamířit na sever a na západ, do území, které bylo jeho věci nakloněno mnohem více než Země Tisíce Měst. Po celou cestu je sledovali Smerdisovi zvědové, ne v takovém počtu, aby vyprovokovali nepřátelský útok, ale v dostatečném počtu na to, aby část z nich mohla neustále podávat zprávy svým nadřízeným a přitom neustat ve sledování.

Sharbarazovi vojáci neujeli více než farsang, když zjistili, že kanály byly otevřeny, jejich voda se vylila ven a zalila pláň, čímž jim znemožnila průchod. Na druhé straně sedělo na koních mnoho Smerdisových vojáků, kteří s evidentním potěšením sledovali rozčarování nepřátele.

Abivard na ně zahrozil pěstí. „Kam teď, Veličenstvo?“ zeptal se. „Zablokovali nám cestu domů.“

„Já vím.“ Sharbaraz vypadal stejně zničeně jako Abivard. „Tady v údolích Tutub a Tib jsme jako mouchy snažící se vyprostit z pavoučí sítě. A pavouk nás může zamotat do kterékoli části sítě, která ho napadne, pak se k nám přiblíží zezadu a bez problémů zatne své tesáky do poničeného těla naší armády.“

„To je opravdu potěšující obrázek.“ Abivardovi se sevřel

žaludek. „Máme nějakou možnost začít se pohybovat podle své vlastní vůle a ne podle Smerdisovy?“

„Možná bychom měli zaútočit na sever a pokusit se přejít přes jeden nebo dva hlavní kanály dřív, než nepřítel rozboří hráze a otevře stavidla. Můžeme dělat i další věci, můžeme se přelapit přes nejdůležitější vodní toky na lodích.“

Armáda se o to pokusila. Když však dorazila ke kanálu, který chtěl Sharbaraz přebrodit, ukázalo se, že všechny lodě jsou ukotvené na protějším břehu. Na druhé straně čekalo také velké množství Smerdisových mužů, kteří chtěli zjistit, zda se Sharbaraz pokusí přebrodit kanál silou.

Kanál byl však příliš široký, než aby jej bylo možno přebrodit.

Sharbaraz si povzdechl. „Pokud nařídím násilný přechod řeky, ať už s koňmi nebo bez koní, říkám si o to, abych nechal svou armádu zmasakrovat. Nemůžeme jít na jih, nemůžeme jít na sever, za námi je armáda, která nám brání v pochodu na západ. I kdyby mě moji muži poslechli...“

Zatímco Sharbaraz přemýšlel z hlediska strategie, Abivard měl spíš starosti o to, jak se vede jeho panství. „Ženou nás jako stádo,“ řekl.

„Ano, to ano, a i kdybys mě hodil do propasti, nevím, co s tím dělat,“ řekl Sharbaraz. „Nemohu dosáhnout na Smerdisovy zrádce tamhle—“ ukázal na sever přes kanál, „—ani na jihu a pokud svůj úder namířím proti přeběhlíkům mezi námi a Mashizem, oni vůbec nemusí přijmout bitvu. To už teď vidím. Zkrátka se stáhnou zpět a otevrou více kanálů, aby nás zadrželi. Budou je ničit rychleji, než je my budeme opravovat.“

„Obávám se, že máte pravdu, Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Už jsme přebročili prameny Tibu. Co se stane, jestli nás přinutí přebrodit také Tutub? Co se nachází za Zemí Tisíce Měst?“

„Pustá země, prakticky poušť, a pak Videsos,“ prohlásil Sharbaraz. „Ujišťuji tě, že tam není nic, co bych chtěl navštívit.“

Bez ohledu na Sharbarazova přání se však armáda musela stále pohybovat na východ. Nemohli zůstat na jednom místě více než pár dní. Poté začalo docházet jídlo a píce. Smerdisovi muži a otevřené kanály blokovali cestu do všech ostatních směrů. Lid Země Tisíce Měst se skrýval za hradbami města a nebyl ochoten se Sharbarazem vyjednávat.

„Je to jako bych vedl Videsance,“ povzdechl si jednou. „Zaplatil bych místním dobře, penězi a později úlevami na daních, aby mi pomohli opravit kanály a umožnili nám průchod... ale oni mě nebudou poslouchat.“

Když to říkal, jel zrovna vedle něj Okhos. „Veličenstvo, až budete zase sedět na trůnu, jistě se jim pomstíte tak, že o tom budou bardi zpívat tisíce let a každý se při vzpomínce na váš hněv otřeše hrůzou,“ řekl.

„Ach ano, pár městských guvernérů jistě zjistí, že jsou náhle o hlavu kratší, o tom není pochyb,“ odpověděl Sharbaraz bratrovi Roshnani. „Ale kromě toho, jaký smysl by měla pomsta? Když pobiju všechny sedláky a řemeslníky, kdo mi pak bude platit daně?“

Okhos na něj zíral. Svému panství vládl teprve krátce a s vládnutím celé říši už vůbec neměl žádné zkušenosti. Po chvíli se zeptal: „Mají snad daně větší váhu než čest?“

„Občas,“ odpověděl Sharbaraz a Okhosovy oči se rozšířily údivem. „Kromě toho sedláci a řemeslníci jen poslouchají příkazy svých vládců,“ pokračoval pravý Velekrál. „Jak bych je mohl obviňovat z toho, že pracují proti mně? Vždyť kdyby ti vládci byli moji podřízení, jejich jednání bych schvaloval. Masakr prostých lidí mi připadá jako plýtvání. Ano, pomstím se, ale bude to pomsta v rozumném měřítku.“

Okhos ta slova zvažoval, jako by právě dostal lekci od váženého učitele. „Vaše Veličenstvo je moudré,“ řekl nakonec. „Mé Veličenstvo je k smrti unaveno,“ opáčil Sharbaraz. „A kdybych byl tak moudrý, už bych dávno seděl v Mashizu a netrmácel bych se po Zemi Tisíce Měst.“ Na tváři mu přistál brouk. Pokusil se ho plácnout, ale brouk odletěl dřív, než jeho ruka přistála. „Klidně by tady tomu mohli říkat Země Miliónů Much. Zdá se mi, že hmyzu je tu víc než čehokoli jiného.“

„No, já nevím, Veličenstvo,“ namítl Abivard. „Mohu-li vám poníženě nabídnout svůj názor, pak si myslím, že ještě víc než mouchám se tu daří moskýtům.“ Poškrábal se na krku.

Sharbaraz se uchechtl. Jeho smích zněl unaveně, ale přesto to byl smích, jeden z mála, který od něj Abivard slyšel od doby, kdy se věci před Mashizem obrátily k horšímu. „Milý švagre, vzdávám se: nejspíš máš pravdu.“

Protože vycítil, že se jeho panovníkovi trochu zlepšila nálada, Abivard řekl: „Mohu promluvit, Veličenstvo?“ Na Sharbarazovo přikývnutí pokračoval, „Bylo by od vás moudré, kdybyste se choval umírněněji i v jiných věcech, než je pomsta Zemi Tisíce Měst. Rozhodnutí vrhnout armádu čelním útokem do bitvy stálo vašeho otce všechno, a i vás to velice poškodilo.“

Zamračení, kterého se mu dostalo od pravého Velekrále, jej ani nepostrašilo, ani nepřekvapilo — jak často slychal Sharbaraz kritiku? Po dlouhé odmlce však Sharbaraz pomalu přikývl. „I teď máš zřejmě pravdu. Toužím svému nepříteli ublížit nejvíc, a tak rychle, jak jen dokážu. Tím však občas ublížím i sám sobě — jak bych to mohl popírat?“

Rozmáchlým gestem ukázal na planinu, přes kterou se plahočila jeho nešťastná armáda.

Přestože se Sharbaraz snažil, neměl žádnou možnost uniknout ze sítě zaplavených kanálů, nepřátelských měst a protivníkových armád, které mu šlapaly na paty. Smerdis podle všeho neměl ve zvyku zbytečně útočit, když mohl dosáhnout vítězství bez boje. Aniž by vystřelili jediný šíp, tlačili jeho muži Sharbarazovy jezdce stále dál na jih.

„Brzy dorazíme k Tutubu,“ hněval se Sharbaraz. „A co pak? Copak si myslí, že se jen pro jeho potěšení půjdeme utopit?“

„Jsem si jistý, že by si přál, abychom to udělali. Bylo by to pro něj nejjednodušší,“ odpověděl Abivard. „Vede válku jako šachista, který obětuje část figurek jen proto, aby nakonec vyhrál celou partii, neutrácí však víc než musí. Jeho

vyčkávací strategie ho sice stála zemi západně od Dilbatských hor, ale zde se mu velice osvědčila.“

Sharbaraz hlasitě zaklel a pobídl koně. Abivard přemýšlel, co se stane, až dorazí k Tutubu. Byl přesvědčen, že se ukáže, že řeka je příliš široká, hluboká a prudká na to, aby se dala překročit. Pokud však Smerdisovi muži zatlačí svého nepřítele zády k ní, nezbude Sharbarazovi jiného východiska, než vrhnout svou armádu proti té části Smerdisových sil, která se bude zdát nejslabší. Abivard si nemyslel, že by v takovém případě mohli zvítězit, ale byl připraven bez váhání následovat muže, kterého si zvolil za svého panovníka. Jaké byly šance, že se Sharbarazovi podaří uniknout z pevnosti Nalgis Crag? Pokud se však podařilo to, může se stát cokoliv.

Tato myšlenka Abivarda poněkud uklidnila, ale pak si uvědomil, jak propastný rozdíl je mezi tím, co je a co by mohlo být.

Neustále zatlačování na východ a neschopni se zastavit a klást odpor, protože jejich nejhorším nepřítelem nebyli lučištníci a kopiníci, ale hlad a vypuštěné kanály, dosáhli Sharbarazovi muži po třech dnech Tutubu. Abivard byl připraven na to, že se zde zastaví a připraví k zoufalé bitvě. Rozhodně se mu nechtělo padnout do Smerdisových rukou. Přál si, aby se Roshnani a Denak nepodařilo přesvědčit Sharbaraze i jeho, aby jim dovolili připojit se k tažení. V pevnosti Vek Rud by byly poměrně v bezpečí bez ohledu na to, co potkalo jejich manžely. Tady —

K jeho překvapení však zvědové, kteří jeli napřed prozkoumat říční břeh, přinesli zprávu, že přes řeku stále ještě vede most z lodí. „Přejdeme na druhou stranu,“ řekl Sharbaraz okamžitě. „Na druhém břehu Tutubu se pak budeme moci vydat kam budeme chtít, a nepřítel na nás nebude moci tak tlačit.“

Abivardovu koni se nelíbil způsob, jakým se prkna, položená přes lodi, kývala pod jeho kopyty. Odfrkoval a vzpouzel se a vůbec dělal vše pro to, aby nemusel jít kupředu, dokud jej kopání do slabin nepřinutilo změnit názor.

Druhý břeh Tutubu vypadal stejně jako ten, který opustili. Ale hněd, jakmile Sharbarazova armáda přešla řeku, přijeli Smerdisovi muži a celý most zapálili. Kouř, který se zvedal z požáru, přiměl Abivarda přemýšlet, přestože už bylo pozdě, kolik lodí asi zůstalo na východním břehu řeky, aby se s jejich pomocí Sharbarazova armáda mohla vrátit zpět. Nevěděl to sice jistě, ale měl neodbytný pocit, že odpovědi na jeho otázku bude žádná.

IX.

„Nemůžeme překročit řeku zpátky a nemůžeme tady dlouho zůstat,“ řekl Abivard Roshnani toho večera, když se nešťastná armáda utábořila. „To nám nedává mnoho na výběr.“

„A kdybychom měli na -výběr, co by bylo lepší?“ zeptala se.

„I kdybychom měli na výběr, žádná možnost by nebyla příliš dobrá,“ odpověděl Abivard. „Zpátky na západní straně Tutubu bychom opět čelili všem problémům, díky kterým jsme zůstali uvěznění zde. A i kdybychom měli veškerý dobytek a obilí i ovoce světa, k čemu by to bylo dobré? Být Velekrálem země východně od Tutubu je jako být Mobedhanmobhedem pro Khamorth. Jen málo Khamorthanů uctívá Boha, takže nepotřebují hlavu církve, a tato země je zhruba tak velká, že by tu mohl vládnout dihqan, ale ne panovník.“

„Musel jsi z té země určitě vidět víc než já, protože já jsem zavřená v tomto voze,“ řekla Roshnani. Denak by podobnou poznámku jistě pronesla ostrým hlasem, Roshnani to jen konstatovala jako fakt a nechala Abivarda, aby si z toho důsledky vyvodil sám. „Tvé závěry mi připadají rozumné,“ pokračovala. „Obě možnosti, které jsi jmenoval, mi připadají špatné. A co kdybychom vyrazili na východ?“

Abivard zavrtil hlavou v gestu plném trpělivosti, lásky a snahy být k její naivitě tak shovívavý, jak to jen jde. „Na východ odsud je pustina, která je stejně hrozná, jako země mezi oázami na severozápadě. Není tam místo, kde bychom se mohli zastavit a obnovit naši sílu. A ještě dále na východ — leží Videssos.“

Vyslovil to jméno a otrásl se. Videssos byl a vždycky bude pro každého makuranského válečníka nepřítelem. Roshnani však na něj útočila jako kočka útočí na myši díru: „Proč se tedy nevypravíme do Videssosu? Jejich Autokrat — pamatuju si správně jeho jméno Likinios? — nám stěží může udělat něco horšího než Smerdis Velehlupák.“ Použila titul, který Smerdisovi přikl. Sharbaraz a jeho následovníci a mírně se usmála.

Abivard otevřel ústa, aby její myšlenku automaticky zamítl, ale pak se zarazil. Když nad tím přemýšlel, její vývody se mu zdály správné. „Nevidím žádnou výhodu v tom vydat se Videsáncům na milost a nemilost, když s námi pravděpodobně nebudou jednat o nic lépe než Smerdis.“

Roshnani nepatřila mezi ty, kteří by nějakou myšlenku opouštěli jen tak lehce. „Proč myslíš, že by se Sharbarazem nejednal lépe?“ namítla. „Vždyť Likinios je taky svým způsobem Velekrál. Cožpak by se mu líbilo, kdyby jeho synovi ukradl trůn vzdálený bratranec? Vždyť jednoho dne by se to samé mohlo stát i jemu.“

„To je—“ Abivard se chystal říct, že je to hloupost a nesmysl, ale nebylo tomu tak. Měl-li Smerdis dost odvahy uzurpovat si trůn, proč by nemohli být Videsánci stejní? Podle toho, co věděl, byli Videsánci od přírody zlotřilí a zlodějšti. Pokud by jeden z jejich císařů nechal trůn prázdný, někdo, kdo na něj právoplatně nepatří, by se jej mohl pokusit obsadit. „To... není špatná myšlenka,“ dokončil s údivem.

„Můj nápad je jednoduchý: co můžeme ztratit tím, že půjdeme do Videssosu?“ řekla Roshnani.

Když Abivard přemýšlel nad odpovědí, napadlo jej něco

jiného — třetí část Tansharova proroctví. „Kde jinde bych našel úzký pás moře než ve Videssosu?“ řekl.

Roshnani se rozšířily oči. „O tom jsem nepřemýšlela,“ řekla. „Pokud nás samo proroctví pohání na východ—“

Závěsem, který odděloval Roshnaninu kóji od zbytku vozu, prostrčila hlavu Denak. Pokývla svému bratrovi a řekla:

„Na východ? Jak bychom mohli jít na východ? Nejen, že bychom vlastně utíkali, ale tím směrem není nic než poušť.“

„Za tou pouští je také Videssos,“ odpověděla Roshnani a Denak se rozšířily oči. Ona a Abivard jí začali střídavě vysvětlovat, že by bylo možné najít útočiště v Císařství a požádat o pomoc Autokrata.

Když skončili, dívala se Denak z jednoho na druhého. „Myslela jsem, že jsme v kleci,“ řekla. „To samé si myslel i

Sharbaraz. A nepochybně je o tom přesvědčen i Smerdis —jinak by se nás tak dychtivě nesnažil zatlačit až sem. Jestli však klec nezůstane klecí, jestli se dokážeme dostat ven způsobem, o jakém se nikomu ani nesnilo—“

Abivard varovně zvedl ruku. „Jestli se o to pokusíme, nic nám nezaručuje úspěch,“ připomněl své sestře. „Může se ukázat, že jsou Videsánci tak zrádní, jak vyprávějí naše příběhy, nebo nás mohou považovat za nepřátele a zaútočit na nás bez ohledu na to, co uděláme, abychom jim ukázali, že jsme přátelé. Nebo se může stát, že někteří z našich mužů mohou dát přednost Smerdisovu milosrdenství před tím, co si myslí, že naleznou ve Videssosu. Obávám se, že mnoho našich vojáků dezertuje.“

Roshnani se rozesmála. „My si tu jen tak sedíme, zvažujeme výhody a nevýhody našeho dalšího tahu a přitom ani nemáme tu moc, abychom jej provedli.“

Abivard se zhluboka nadechl. „Říkám vám, že to, že jsme s sebou na toto tažení vzali ženy, se může ukázat jako velké dobro. Zcela upřímně vám říkám, že by mě nikdy nenapadlo využít jako útočiště Videssos, i kdybych žil tisíc let. Jestli tento plán uspěje, bude to jen díky Roshnani.“

„Děkuji ti, můj manželi,“ řekla Roshnani tiše a sklopila oči ke koberci na podlaze vozu, jako by byla jen obyčejnou makuranskou ženou, která nikdy nedoufala, že se dostane z ženských komnat pevnosti.

„Děkuji ti, Abivarde,“ řekla pokorně Denak. „Za to, že jsi natolik otevřený, že jsi vše pochopil, a natolik čestný, že jsi to řekl.“

Pokrčil rameny. „Otec vždycky spoléhal na matčinu moudrost — samozřejmě to nedával příliš otevřeně najevo, ale také to nebylo žádné velké tajemství. A nebyla jsi to ty, kdo říkal, že jsou-li rady žen cenné v pevnosti, mohly by být cenné i během tažení?“

„Ano, to jsem říkala,“ odvětila Denak. „Jestli mě ovšem někdo poslouchal, je jiná věc. Jednou z věcí, kterou jsem zjistila u Pradtaka, je to, že muži ženy často neposlouchají.“

„Soudit všechny muže podle Pradtaka je podle mě stejné jako soudit všechny ženy podle Ardini,“ řekl Abivard, čímž si od Denak vysloužil hněvivý pohled a od Roshnani po chvilkovém váhání přikývnutí. „Myslíš, že tě Sharbaraz dnes v noci navštíví?“ pokračoval.

Denak, pořád ještě zamračená, odpověděla: „Asi ne. Od té doby, co se věci obrátily k horšímu, ke mně moc často nechodí. Je příliš unavený, než aby měl náladu na milostné hrátky.“

„To je škoda,“ řekl Abivard a vstal. Dával si pozor, aby se hlavou neudeřil o strop. „Půjdu tedy za ním a povím mu o tom nápadu sám. Pokud řekne ne a já ho nedokážu přesvědčit, pošlu ho sem. Doufám, že se na mě nebudete zlobit, když řeknu, že ženy mají své způsoby, jak muže přesvědčit. Tyto způsoby však švagři použít nemohou.“

„Zlobit se? Ne,“ řekla Denak. „Přála bych si však, abys mi nepřipomínal věci, které jsem udělala a na které nemohu jen tak zapomenout.“

„Omlouvám se,“ řekl Abivard a spěšně odešel.

Sharbarazův stan byl obklopen strážemi a venku také hlídal jeden z čarodějů. Abivard pochyboval o tom, že je to nutné. Teď, když Smerdis vyhrával válku obvyklým způsobem, přece nepotřebuje na zničení svého protivníka kouzla. Když vstupoval dovnitř, strážce mu zasalutovaly.

Uvnitř viděl Sharbaraze sedícího na polním lůžku, s hlavou v dlaních. „Jaké zvěsti mi přinášíš, švagre?“ zeptal se prázdně. Z jeho chování se dalo usoudit, že mu na odpovědi nezáleží.

Abivard mu však řekl něco, co nečekal: „Videssos.“

„Co je s Videssosem?“ Na Sharbarazově tváři se teď objevil zájem. „Rozhodl se snad Likinios spojit se se Smerdisem a rozdrtit mě? Takový tah by od něj byl moudrý. Smerdis za své vlády rozhodně Videssos znepokojovat nebude.“

„Vy mi nerozumíte, Veličenstvo,“ řekl Abivard a začal mu vysvětlovat Roshnanin nápad. Čím déle hovořil, tím živěji se Sharbaraz tvářil. Když Abivard domluvil, zdál se být pravý Velekrál více ve své kůži než kdykoli předtím.

„To by mohlo fungovat, Bůh je mi svědkem, že by to mohlo fungovat,“ řekl nakonec. „Jak jsi řekl, bude nás to stát muže, kteří nás odmítnou následovat. Bude nás to stát dokonce víc než to. Za jakoukoli pomoc, které se nám od Likinia dostane, budeme bezpochyby muset zaplatit. Ale i tak—“

„Ano, i tak,“ řekl Abivard. „Před tím, než jsme se vydali na toto tažení, jsem stěží znal Autokratovo jméno,“ dodal.

„Pořád ještě o něm nevím téměř nic. Má nějaké syny? Jestli chce zajistit, aby trůn přešel na jednoho z nich, mohl by se tím spíš přiklonit na naši stranu.“

„Má čtyři syny,“ odpověděl Sharbaraz. „Na Videsánci je to docela dost — když uvážíme, že uzavírají výhradně monogamní svazky. Byl ve válce s Kubratem a bojoval s ním severně a východně od města Videssos. Troufám si říct, že to je důvod, proč se proti nám pokusil poštvat Khamorth: aby nám zabránil napadnout jeho západní provincie, když je zaměstnán na jiné frontě.“

„Fungovalo to,“ řekl Abivard smutně.

Pravý Velekrál si odfrkl. „Cožpak to nefunguje až dosud?“ Hluboce se Abivardovi uklonil. „Kdybych řekl paní Roshnani, jak hluboce jsem jí zavázán, porušil bych tradici. Proto tě prosím, abys jí mou vděčnost vyřídil ty sám. Stejnou zprávu také vyřídím tvé sestře.“ Zamířil k východu ze stanu.

„Chceš ji navštívit hned teď?“ zeptal se Abivard.

„Rozhodně ano,“ řekl Sharbaraz a zmizel do noci. Abivard opustil královský stan o chvíli později. Nezamířil zpátky k vozu, ze kterého právě přišel. Pokud teď však šel Sharbaraz za Denak, jak to poslední dobou činil jen zřídka, zdálo se, že v něm stále ještě hoří jiskřička naděje.

Sharbarazova armáda, ze které zbývaly zhruba dvě tře-

tiny, se vrhla do oázy jako smečka vlků na jediné kuře. Díky vode a datlovým palmám bylo toto místo ideální zastávkou pro karavany překračující pouštinu mezi Makuranem a Videssosem. Sharbarazovi muži snědli všechno v dohledu a Velekrál nakonec musel kolem vodní jámy postavit ozbrojené strážné, aby zabránil jejímu znečištění.

Když o dva dny později vyrazili, všichni obcerstveni a s měch} na vodu naplněnými až po okraj, Abivard řekl:

„Myslím, že kdybychom se do Videssosu dokázali dostat snadněji, válčili bychom s nimi více často.“

„Většina armád, naše i jejich, útočí z Vaspurakanu,“ odpověděl Sharbaraz. „Průsmyky v horách jsou nejlepší invazní cestou. Protože se však vše obrátilo proti nám, nemůžeme doufat, že bychom se dostali tam a zpět, a po tom nám ještě zbyla nějaká armáda.“

„Zajímalo by mě, co si Videsánci pomyslí, až se dostaneme na jejich hranici,“ řekl Abivard. „Možná, že jsme začali novou invazi.“

Sharbaraz se usmál, beze stopy veselí. „Jednoho dne ano — ale dnes ještě ne.“

Abivard se rozhlédl kolem sebe. Přestože byla oslabena dezercemi a porážkami, četala Sharbarazova armáda ještě několik tisíc mužů. Kdyby se na Videsánce vrhli a podařilo se jim je překvapit, mohli by jim způsobit těžké ztráty dřív, než by byli sami zničeni. Ale jejich plán byl jiný... prozatím. Pokud mají získat Makuran, potřebují pomoc Videssosu. Sharbaraz se zahleděl na východ. „Jestli mapy nelžou, je dva dny jízdy odsud další oáza, a pak, po pár dnech jízdy pouštinou, leží Serrhes — jiné Císařství a úplně jiný svět.“

„Hovoříte videsánsky, Veličenstvo?“ otázal se Abivard. Dokázal rozumět khamorthskému dialektu, který však byl příbuzný jeho vlastnímu jazyku. O videsánštině nevěděl naprosto nic.

Sharbaraz však řekl několik vět hladkým, čistým jazykem, který Abivardovi připomínal zvuk vína vytékajícího z láhve: glo glo glo. K jeho úlevě se pravý Velekrál vrátil zpátky k makuranštině. „Ano, učil jsem se jejich jazyk. Můj otec to považoval za něco, co by se mi mohlo hodit. Videsánsky také hovoří mnoho našich šlechticů a obchodníků, zvláště na východě a jihu říše. Naopak mnozí Videsánci mluví makuránsky.“

„To je úleva,“ řekl Abivard. „Bál jsem se, že až tam dorazíme, budu si připadat jako němý, protože jim nebudu rozumět.“

„Neboj se,“ řekl mu Sharbaraz. „Videsánštinu není těžké pochopit, přestože některé zvuky jsou pro nás těžko vyslovitelné.“ Zamlaskai a zasyčel, aby ukázal, co myslí, a pak pokračoval. „Videsánci však neumí vyslovovat S, takže je vynechávají. Jejich jazyk a jeho větná skladba umožňují vložit do každé věty mnoho skrytých významů. Nevím, jestli je to proto, že tak často debatují o přesné povaze jejich boha Phose, nebo jestli o něm debatují proto, že jim to videsánština umožňuje. Co bylo první, vejce nebo slepice?“

„Nevím,“ odpověděl Abivard. „Nebyl jsem zrozen k tomu, abych byl moudrým mužem. Vždycky, když začnu přemýšlet o složitých věcech, začne má mysl pracovat tak pomalu, jako vodní mlýn zanesený bahnem.“

Sharbaraz se rozesmál. „Většinou platí, že čím jednodušší, tím lepší,“ souhlasil. „Kdyby byly věci jednoduché, převzal bych trůn po mém otci a zůstal bych na něm sedět. Život však není jednoduchý, a proto musíme čelit složitostem Videssosu.“

Abivard ukázal na mračno prachu před nimi, těsně na hranici viditelnosti. „Možná jim budeme čelit dříve, než jsme očekávali. Co to může být?“

„Nevím,“ řekl Sharbaraz dutým hlasem. „Ale připadá mi to jako armáda.“ Sevřel ruku v pěst. „Jak mohli tak rychle zjistit, že se blížíme? Nemůžeme si dovolit začít bojovat proti nepříteli, který je na nás připraven, ne teď.“

Zvědové už vyrazili dopředu, aby zjistili rozsah nového nebezpečí. Po několika minutách se jeden z nich tryskem vrátil k jádru armády. Abivard byl šokován, neboť zvěd se náhle nahlas rozesmál.

Sharbaraz, když to viděl, ztáloval vztekem. „Cožpak jsi se zbláznil?“ vykřikl na zvěda. „Nepřítel se nám chystá vyprášit kožich, a ty se směješ?“

„Prosím o prominutí, Veličenstvo,“ odpověděl zvěd, ale nepřestal se smát. Slzy smíchu mu stékaly po tvářích a na zaprášených lících mu díky nim vznikaly cestičky. „Před

námi není žádná armáda, Veličenstvo, jen velké stádo divokých oslů. Zvedají prach, takže to vypadá, jako by se blížila jízda.“

Sharbaraz se na něj vytřeštěně podíval a pak se sám rozesmál vysokým, chvějivým smíchem, ve kterém mu zněla obrovská úleva. „Oslové, říkáš? Spíš to vypadá, že oni udělali osly z nás.“

„Pojďme je přinutit zaplatit za jejich drzost,“ prohlásil Abivard. „Už dlouho jsme neměli čerstvé maso. Když je budeme lovit, bude to pro ně dostatečný trest za to, že nás tak vyděsili.“

„Skvělý nápad!“ řekl Sharbaraz. Na zvířata, uhánějící pouštinou, vyjeli lučištníci. Pohled na osly prchající v hrůze, přinutil Abivarda přát si, aby byli všichni nepřátelé tak snadno porazitelní.

Abivard si nebyl jist, kdy armáda vstoupila na videsánské území. Země kolem vypadala pořád stejně. Když však vojáci dorazili do vesnice, všechny jejich pochyby se rozptýlily. Mezi kamennými budovami stála větší stavba s dřevěnou věží tyčící se nad zlateným dómem — chrám Phose, videsánského Boha dobra.

S pochybnostmi zmizeli i vesničané. Prašný závoj v dálce ukazoval směr, kterým uprchli. „Je hezké vědět, že někomu se pořád ještě jevíme jako dobytka armáda,“ poznamenal Abivard.

Zal, který jel blízko něj, si olízl jazykem vyprahlé rty. „Je možné, že něco takového slyším od toho důvěřivého mladého pána, který do své pevnosti vpustil výběrčího daní, aniž by se přesvědčil, jak má ostré tesáky? Díky válce jsi zmužněl, chlapče.“ Usmál se, aby ukázal, že svá slova nemyslel nikterak urážlivě.

„Asi máš pravdu,“ odpověděl Abivard. „Když vidíš, jak se tvé naděje zdánlivě splňují a pak náhle mizí v mlze, už si nikdy nebudeš jistý ničím kromě toho, že jednou zemřeš.“

„To je hluboká pravda,“ řekl Zal. „Je to sice zatracená věc, ale je to tak!“,

Od té doby Sharbaraz přikázal, aby zvědové nesli štítů míru, aby Videsánci co nejrychleji pochopili, že přichází jako prosebník, ne jako útočník. Tento nápad se brzy ukázal

jako cenný. Příštího časného rána přijel zvěd, který tentokrát nepřinášel zprávy o stádu divokých oslů, ale vedl s sebou videsánského důstojníka.

Jako mnoho Sharbarazových mužů i Abivard udiveně zíral na prvního Videsánce, kterého kdy viděl. Voják jel na středně dobrém koni a na sobě měl středně dobrou kroužkovou košili a kožené kalhoty. Hned při ruce měl připravený luk, na zádech měl toulec a u pasu zakřivený meč.

Jeho helma byla napůl něco mezi standardním makuranským kónickým tvarem a kulatou přilbicí. Tvář mu nezakrývaly kovové kroužky, takže si Abivard mohl dobře prohlédnout jeho rysy. Jeho kůže měla o něco bleďší odstín než kůže většiny Makuraňanů, měl úzký nos a téměř trojúhelníkovitý obličej s širokým čelem, který měl téměř žensky jemné rysy. Na bradě a na čelisti měl náznak kníru.

„Hovoříš mým jazykem?“ zeptal se ho Sharbaraz makuransky.

„Ano, trochu,“ odpověděl Videsánc. „Většina pohraničních obyvatel vašim jazykem hovoří.“ Hovořil makuransky poměrně dobře, přestože mu občas díky podivnému přízvuku bylo těžko rozumět. Jedno z jeho obočí — tak tenké a hladce zakřivené, že Abivarda napadlo, zda si je netrhá — se pozvedlo. „Ak já bych měl být ten, kdo tu klade otázky. Pro začátek, kdo jste a proč jste do mé země přivedli celou armádu?“ Pohrdavý pohled, kterým přešel řadu jezdců, jako by dával na vědomí, že vidává lépe vypadající armády každý den v týdnu a občas i dvakrát denně. „Na které straně občanské války bojujete?“ dodal.

„Já jsem Sharbaraz, právoplatný král Makuranu, a bojuji na své straně,“ prohlásil Sharbaraz. Abivard spokojeně sledoval, jak Videsáncovi poklesla brada. „Přišel jsem do Videsossu, abych Autokrata Likinia požádal o pomoc při znovuzískání trůnu, který mi právem náleží. Jsem přesvědčen, že tvůj vládce pochopí důležitost zachování právoplatné linie následnictví.“

Videsánc seděl tiše asi minutu, než odpověděl. Později, když Abivard poznal, že Videsánci jen zřídka kdy mlčí, lépe pochopil hloubku šoku, který videsánský důstojník právě prožíval. Nakonec se cizí voják vzhopil a promluvil: „Ach. Lorde Sarbarazi—“

Jak Sharbaraz říkal, Videsánci nedokáží vyslovit š. Abivarda však rozzlobilo něco jiného než důstojníkův přízvuk.

„Říkej ‚Vaše Veličenstvo‘, stejně jako bys oslovoval svého vlastního císaře,“ zavrčel.

„Vaše Veličenstvo,“ opravil se Videsánc okamžitě. „Vaše Veličenstvo, nejsem muž, který je svými oprávněn jednat. Muž zběhlý ve vládních záležitostech, jako jste vy, to jistě pochopí.“ Hořce se zasmál. „Nejsem ani muž, který by vás byl schopen zastavit. Když do Serrhesu přiběhli vesničané, kteří křičeli, že naším směrem míří všichni vojáci, co jich jen ve světě je, epoptes — vy byste řekli městský guvernér — dospěl k názoru, že máme co dělat jen s nějakou troufalou skupinkou pouštních banditů. Poslal mě, abych si to s nimi vyřídil. Mám s sebou jen padesát mužů, ne víc.“

„Kdo se mnou bude tedy vyjednávat?“ zeptal se Sharbaraz. „Je ten váš epoptes muž dostatečně důležitý, aby byl oprávněn hovořit o státních záležitostech?“

„Ne,“ řekl Videsánc a pak doplnil: „Vaše Veličenstvo. Ale slyšel jsem, že po západních zemích cestuje Likiniův nejstarší syn, který tu dává vše do pořádku, zatímco Autokrat, Phos mu žehnej, vede tažení proti pohanům z Kubratu. Hosios bude schopen s vámi jednat.“

„Výborně.“ Sharbaraz se kněmu mírně naklonil. „Přijede do města Serrhes? A jestli ano, kdy?“

„Upust' mě na led, jestli to vím,“ zjevně použil pořekadlo, které však Abivard neznal. „Jestli však neplánuje naše město navštívit, myslím, že změní názor, až mu starý Kalamos — promiňte, Vaše Veličenstvo, to je městský guvernér — pošle dopis kamkoli, kde se zrovna nachází, ve kterém mu sdělí, že jste navštívil naše císařství.“

„Myslím, že máš asi pravdu,“ řekl Sharbaraz. On i videsánský voják se zasmáli ve vzájemném porozumění.

Serrhes Abivardovi připadal napůl jako pevnost a napůl skutečné město. Celý vnější okruh byl opevněný a hradby byly vyšší a tlustší než hradby pevnosti Vek Rud. Uvnitř na nejvyšším místě stála mohutná citadela, kam mohli obránci ustoupit v případě, že by vnější zeď dobyl nepřítel.

„Pěkně silná pevnost na to, že stojí uprostřed ničeho,“ poznamenal Abivard k Sharbarazovi.

Právoplatný Velekrál se zasmál. „Jediný důvod, proč tady Videsánci postavili pevnost, je strach z naší říše.“ Abivard se nad tím zamyslel a pak přikývl. Byl hrdý na to, že patří k národu, jenž ve svém sousedovi budil takové obavy. Podle hladkosti, s jakou se epoptes zhostil zásobování Sharbarazových mužů, to vypadalo, jako by tu měl makuranské armády na návštěvě každý druhý měsíc. Část obilí pocházela ze sýpek ve městě. Stáda dobytka, která měla sloužit jako zásobárna masa pro Sharbarazovu armádu, pocházela ze vzdálenějšího východu. Samotné městské zásoby by totiž jen stěží stačily pro takový příval. Videsánští strážníci zajišťovali, aby nikdo nedostal víc než spravedlivý podíl. Byli chladní, ale Abivard musel připustit, že spravedliví.

Hosios dorazil asi po dvou týdnech od doby, kdy Sharbarazovy voje dosáhly Serrhesu. Epoptes, boubelatý malý mužik, se proháněl po městě jako vzor nervozity — jestli protokol setkání mezi nejstarším Autokratovým synem a následníkem Velekrále v Makuranu selže, veškerá hanba padne na jeho hlavu, neboť obě dvě strany, které se měly zúčastnit setkání, byly příliš vysoko postavené, než aby se zapojily do příprav. Kdyby byl Abivard v Kalamově kůži, i on by byl nervózní.

Vlastně byl nervózní a to z důvodů podobných důvodům městského guvernéra. Vstoupit do Videsossu byl Roshnanin nápad, který Abivard předestřel Sharbarazovi. Jestli nepřinese očekávané výsledky, Sharbaraz si to bude pamatovat. Pochopitelně nedosáhnou-li zde úspěchu při vyjednávání, nebude Sharbaraz dostatečně mocný na to, aby mu mohl dát najevo svou nelibost.

Obřad, který epoptes připravil, byl přísně formální jako svatba. Hosios vyjel z města doprovázený Kalamem a obřadní stráží dvaceti mužů. V tu samou chvíli vyrazil Sharbaraz ze stanového tábora své armády, doprovázený Abivardem a svými dvaceti muži.

„Aha,“ zamumlal Sharbaraz, když se Autokratův nejstarší syn dostal na dohled, „nosí červené boty. Vidiš, Abivarde?“

„Vidím, že jsou červené,“ odpověděl Abivard. „Znamená to snad něco zvláštního?“

Sharbaraz přikývl. „Videsánci mají své vlastní ceremoni-

ální obřady stejně komplikované jako jsou ty naše. Jen Autokrat může nosit boty, které jsou celé červené, bez černých pruhů nebo něčeho podobného. Hosios je v podstatě mladší císař. To znamená, že alespoň teoreticky budu jednat se sobě rovným.“

Abivard nepotřeboval další vysvětlení. Pochopil, že rozhodování bude tak jako tak náležet Likinioví. „Jsem rád, že Hosios hovoří makuransky,“ řekl nahlas. „Jinak bych byl tak platný, jako páté kolo u vozu.“

Sharbaraz ho mávnutím umlčel, Hosios již dojel na doslech. Byl zhruba v Abivardově věku s typickou videsánskou tváří s úzkou bradou, jizvou od meče na líci a očima, které budily silný dojem, že vidí všechno. Na hlavě měl zlatý kroužek, který však docela nezastíral skutečnost, že už mu začínají řídnout vlasy.

Protože Sharbaraz vstoupil do Videssosu, promluvil jako první. „Já, Sharbaraz, Velekrál, dobrý a mírumilovný, šťastný a zbožný, ten, kterému dal Bůh velikou říši, muž, stvořený podle obrazu božího, tě vítám, Autokrate Hosie, můj bratře.“

Hosios sklonil hlavu. Zjevně znal nejen makuransky jazyk, ale také květnatou rétoriku, kterou bylo zvykem používat ve Sharbarazově říši. „Ve jménu Likinia, Autokrata Videsánců, Phosova zástupce na zemi, tě já, Autokrat Hosios, vítám, Sharbarazi, podle dědičného práva Velekráli, můj bratře.“

Napřáhl ruku. Sharbaraz popohnal svého koně kupředu o jeden či dva kroky a stiskl ji, bez zaváhání, ale také bez radosti. Abivard to chápal. Videsáncova květnatá odpověď byla bezchybná, ale Abivardovi neunikl slovní obrat Velekrál podle dědičného práva. Znělo to hezky, ale nic to neslibovalo. Pokud se Likinios někdy v budoucnu z nějakého důvodu rozhodne pomáhat Smerdisovi, učiní tak bez nejmenšího zaváhání, neboť být Velekrálem podle práva nebylo to samé jako být jím doopravdy.

Sharbaraz pustil Hosiovu ruku a představil mu Abivarda. Abivard se uklonil v sedle a řekl: „Vaše Veličenstvo —“

„Jsem oslovován „mladé Veličenstvo“, aby mě bylo možné odlišit od mého otce,“ přerušil ho Hosios.

„Omlouvám se, mladé Veličenstvo. Chtěl jsem jen říct,

že jsem nikdy nevěděl, že budu mít tu čest a setkám se s videsánským Autokratem, snad s výjimkou setkání na bojišti — a tam by se vzájemné představování odehrávalo za třeskotu mečů, bez zdvořilých slov.“

„Ano — a to setkání by pro jednoho z nás bylo jistě ostřejší, než by si přál, to je jisté.“ Hosios si změřil Abivarda vědoucíma očima, které spolu s jizvou napovídaly, že pár bojišť již v životě navštívil: možná proti Kubratovi, ať už to byl kdokoli. Pro Abivarda to nebylo nic víc než jméno.

Sharbaraz řekl: „Abys rozuměl, Hosie,“ — vzhledem ke své hodnosti byl oprávněn oslovovat mladšího Autokrata jménem — „i já sám bych se s tebou raději setkal na bojišti jako s nepřítelem. Lhal bych, kdybych tvrdil něco jiného. Ale přestože osud mne donutil předstoupit před tebe jako žebrák, nemohu zapřít to, co jsem.“ Sklonil před Hosiem svou hrdou hlavu.

Mladší Autokrat natáhl ruku a položil mu ji na rameno. „Ve Videssosu nedoznáš ani ty ani tví následovníci žádné újmy, ať mě Phos, náš pán, prokleje a uvrhne do věčného ledu, jestli lžu. Ať už se později stane cokoli, slibuji ti zámek ve Videssosu a statky na venkově s ubytováním pro muže, kteří tě následovali sem.“

„Jsi šlechetný,“ řekl Sharbaraz, ale znovu nikoli celým srdcem. Abivard docela dobře chápal proč. Hosios zamýšlel rozpustit makuranskou armádu jako malou lžičku soli ponořenou do velkého množství vody. Po chvilkové odmlce Sharbaraz promluvil: „Nepřišel jsem však do Videssosu, abych zde hledal nový domov pro sebe a své poddané. Přišel jsem, abych vás požádal o pomoc, díky které se budu moci vrátit do Makuranu, který je mým domovem.“

„Já vím,“ odpověděl Hosios klidně. „Kdyby to bylo v mé moci, dostal bys okamžitě vše, oč bys požádal. Ale má moc, přestože je velká, tak daleko nesahá. Proto budeš muset počkat na vůli mého otce.“

Sharbaraz opět sklonil hlavu. „Tvůj otec má v tobě dobrého služebníka. Kéž dá Bůh, aby si to uvědomoval.“

„Navzdory svým útrapám jsi ke mně velmi velkomyslný,“ řekl Hosios s úsměvem. „Člověk by však musel být velmi odvážný, aby se rozhodl postavit vůli mého otce. Mám velkou nejen moc, ale i odvahu, ale tak odvážný zase nejsem.“ Eoptes Kalamos vedle něj křepce přikývl. Zjevně měl před Autokratovou mocí zdravý respekt. Abivard s tím souhlasil. Přál si, aby jistý pokladník v Mashizu prokazoval podobnou úctu k moci Velekrále.

„Mohu položit otázku. Veličenstvo?“ zamumlal k Sharbarazovi. Když jeho panovník přikývl, obrátil se k Hosiovi a řekl:

„Pokud Likinios disponuje takovou mocí a odvahou, mladé Veličenstvo, co by mu bránilo v tom, aby nám pomohl?“

Nevěděl sice, jakou přesně očekává odpověď, ale ta, které se mu dostalo, ho rozhodně zaskočila: „Napadají mne hned dvě věci, vzácný pane,“ řekl Hosios. „Za prvé váš panovník nám nebude moci nabídnout nic, co by pro nás bylo dostatečně cenné, takže pro nás nebude mít smysl pomáhat ho dosadit na trůn. A za druhé válka proti Kubratovi vyplenila naši pokladnici. Videssos zkrátka nemusí mít dostatečné prostředky na to, aby podporoval vaše tažení, jakkoli bychom si to přáli.“

„My v Makuranu hovoříme o Videsáncích jako o národu obchodníků,“ řekl Sharbaraz. „S lítostí musím říct, že zřejmě oprávněně.“

I Hosios měl svou hrdost, sice ne bezohlednou aroganci, kterou se vyznačoval makuranský šlechtic, ale přesto se v něm skrývala pýcha, kterou nebylo možné přehlédnout. „Kdybychom byli jen národem obchodníků, Makuran by nás byl dobyl již před dávnou dobou. Nechci být nezdvořilý a připomínat vám, kdo vyhledal či pomoc, a proto se prosím zdržte podobných poznámek.“

„Samozřejmě,“ řekl Sharbaraz kysele. Hosiova poznámka ho zjevně ranila víc, než kdyby ho mladší Autokrat udeřil do tváře.

„Měli bychom být přátelé nebo alespoň bychom neměli být nepřátelé,“ řekl Hosios. „Zvu vás dnes večer na hostinu, kterou bude pořádát ve své rezidenci šlechetný eoptes. Přiveďte s sebou všechny své velitele nebo tolik hostů, kolik jen chcete. A protože jsem slyšel, že vy i váš švagr s sebou máte své manželky, přiveďte, prosím, i je. Mnoho

významných občanů Serrhesu s sebou přivede své paní. Kdyby má vlastní žena nebyla ve městě Videssos, také bych ji s sebou přivedl.“

„To není našim zvykem,“ Sharbarazův hlas byl napjatý. Abivard přikývl.

Hosios si jich nevšímal. „Máme přísloví,“ řekl. „Když jsi ve Videssosu, jez ryby. Protože jste hosty videsánského císařství, nepřizpůsobíte se našim zvyklům?“

Sharbaraz viditelně zaváhal. V okamžiku, kdy tak učinil, Abivard pochopil, že prohrál další bitvu. Tentokrát se rozhodl právoplatného Velekrále předejít. „Děkujeme vám za pozvání, mladé Veličenstvo,“ řekl Hosiovi. „Pro Roshnani bude ctí se připojit, zvláště když jste to vy, kdo tak přikazuje.“

Hosios zazářil a obrátil se k Sharbarazovi. Právoplatný Velekrál vrhl na Abivarda pohled, který říkal: „Když půjde Abivardova žena, jak by mohla její sestra zůstat pozadu? I Denak se dnes večer podrobí vašim zvyklům.“

„Skvělé!“ Mladý Autokrat se pečlivě snažil, aby mu v hlase nezazněl ani náznak triumfu či radosti z vítězství. „Uvidíme se tedy při slunce západu.“

„Při slunce západu.“ Sharbaraz se pečlivě snažil, aby v jeho hlase nezaznělo nadšení.

„Jsem tak vzrušená!“ vykřikla Roshnani, když procházela ulicemi Serrhesu směrem k rezidenci, kde sídlil epoptes. Zírala na zlatý dóm Phosova chrámu. „Nikdy se mi nesnilo, že navštívím videsánské město.“

„Tak to mně zase ano, ale až poté, co jej dobudeme ve válce,“ řekl Abivard. „Netušil jsem však, že jej navštívím jako host Autokratova syna.“

Pár kroků před nimi kráčela Denak po boku Sharbaraze. Podle občasných pohledů, které vrhala všemi směry, se mohlo zdát, že se v Serrhesu narodila a vrátila se sem po několikaměsíční nepřítomnosti. Vypadala zaujatě, ale rozhodně ne fascinovaně. Na rozdíl od své švagrové brala pozvání na Hosiovu večeři jen jako zajímavost.

Důstojníci, kteří kráčeli za Sharbarazem a Abivardem, Denak v jednom ohledu napodobovali. Stejně jako ona se ze všech sil snažila, aby vypadala, že ji videsánské město nezaujalo, tak se i oni ze všech sil tvářili, že ona a Roshnani nepatří do jejich skupiny. Žili v zajetí představ mužské společnosti a neměli v úmyslu své názory měnit.

Kalamova rezidence a velký Phosův chrám stály naproti sobě přes náměstí s tržištěm, pod vyvýšeninou, na které se tyčila citadela. Chrám byl velkolepý, s mohutným dómem obklopeným zdmi, tlustými dost na to, aby se z něj v čase potřeby stala další pevnost. Na rozdíl od toho byla epoptova rezidence velmi prostá: bílé omítnuté zdi, úzká okna, střecha s červenými taškami. Jestli byl takto prostý dům odznakem hlavního městského úřadu, Abivard se divil, jak se Videsáncům daří někoho na tu práci nalákat.

Jeho názor se však změnil, když vstoupil dovnitř. Vnitřek svých domovů Videsánci zdobili krásou, kterou mohli odhalit jen ti, kteří tam byli pozváni. Na podlaze zářily mozaiky pasteveckých a loveckých scén a tapisérie na zdech budily dojem, že jsou živé. Dům byl postaven kolem nádvoří. Uprostřed upravené zahrady tam prýštila fontána. Množství pochodní vydávalo tolik světla, až se zdálo, že není večer, ale poledne.

Hosios a Kalamos přivítali makuranské vůdce hned při jejich příchodu. Po epoptově boku stála jeho manželka, pomenší, vesele se tvářící žena, která se zdála být potěšena setkáním s Roshnani a Denak a velmi udivena — přestože přátelský výraz její údiv z velké části zakrýval — že zbytek hostů s sebou nemá ženy. Ostatní městští představitelé, jak Hosios řekl, si s sebou rovněž přivedli své ženy, a občas i své syny a mladé dcery. Všichni to považovali za naprosto samozřejmé, což Abivarda, přestože ten se v podobných záležitostech považoval za velkého liberála, nesmírně překvapilo.

„Asi jste na to zvyklí,“ řekl Sharbaraz poté, co se s ním přivítala další vznešená videsánská dáma. „Ale Bůh je mi svědkem, že bude chvíli trvat, než si na to zvyknu i já.“

Ne všichni Videsánci mluvili makuransky a zdaleka ne každý Makuran hovořil videsánsky. Ti, kteří hovořili oběma jazyky, jim překládali. Někteří z obou skupin se drželi zpátky, ať už z toho důvodu, že se ve společnosti styděli, nebo že se nemohli zbavit pocitu nepřátelství proti odvěkým protivníkům.

Nikdo se však nedržel zpátky, když se podávalo víno.

Mezi hosty procházeli služebníci s podnosy naplněných pohárů. Víno mělo silnou příchut' pryskyřice. „Používáme pryskyřici k zapečetění vinných džbánů a k tomu, aby se drahocenný obsah nezměnil v ocet,“ vysvětloval Abivardovi makuransky hovořící Videsánci. „Vubec bych si té příchuti nevšímal, kdybyste mě na to neupozornil.“

„Asi jste tu na to zvyklí,“ řekl Abivard jako ozvěna svého panovníka.

Hlavním chodem banketu byl pár pečených kůzlat. Jako druhý nejvýše postavený Makuraňan seděl Abivard vedle Kalama. Obrátil se k epoptovi a řekl: „Poznávám v té omáčce česnek a hřebíček, ale nic jiného.“

„Olej je z oliv,“ odpověděl Kalamos, „které, jak vím, v Makuranu nejsou právě běžné. A zbytek je garum, přivezený sem až z města Videssos.“

„Garum?“ Toto slovo Abivard neznal. „Z čeho to je? Nechutná to jako nic, co jsem dosud jedl.“ Olízl si rty a nebyl si jist, zda mu to chutná nebo ne.

„Dělá se to z ryb,“ vysvětloval epoptes. Kdyby v tomto bodě s vysvětlováním skončil, bylo by všechno v pořádku, ale on pokračoval. „Vyrábí se z nasolených rybích vnitřností uchovávaných v hrncích, otevřených kvůli přístupu vzduchu. Když vnitřnosti dozrají, vytvoří se nad nimi kapalina, která se sebere a uzavírá v lahvičce. Veliká pochoutka, nemyslíte?“

Abivard potřeboval chvíli na to, aby si uvědomil, že když ochotný Videsánci říkají zralé, myslí tím shnilé. Jeho žaludek mu okamžitě doručil zprávu, co si o takové pochoutce myslí. Abivard se okamžitě důkladně napil vína a doufal, že tím utiší své protestující útroby. Pak odsunul svůj talíř stranou. „Už jsem úplně sytý,“ prohlásil.

„Co to říkal o té omáčce?“ zeptala se Roshnani, která právě jednoduchou makuranštinou hovořila s epoptovou ženou.

„Na tom nesejde,“ odpověděl Abivard. „Věř mi, že to nechceš vědět.“ Díval se na Videsánci, kteří omáčku s gusem

pojídali. Oni si opravdu mysleli, že svým hostům dávají to nejlepší, co mají. A byla pravda, že maso, přestože mělo podivnou chuť, nebylo vůbec špatné — ale poté, co Abivard zjistil, z čeho se skládá garum, se nemohl přinutit, aby ještě snědl byt' i jen kousek.

Ovoce, kandované v medu, a sýr mu připadaly mnohem bezpečnější. Minstrelové hráli na píšťaly a bandury, které zněly jeho uším příjemně, přestože Abivard nerozuměl slovům. Sladkosti a víno mu pomáhaly zapomenout na děsivou rybí omáčku.

Sharbaraz a Hosios strávili banket v dychtivém rozhovoru, který vedli občas v jednom, občas ve druhém jazyku. Zdálo se, že spolu dobře vycházejí, což Abivard považoval za výhodu. Tato výhoda by však byla ještě větší, kdyby měl Hosios tu moc pomoci jim bez Likiniova svolení.

Sharbaraz vstal a pokynul svým společníkům, že je čas odejít. Na toto znamení vstali i Abivard a ostatní Mákuraňané. Když zamířili ven z epoptovy rezidence, vydala ze sebe náhle jakási videsánská žena poděšené zapištění, a pak něco ze sebe vychrlila ve svém vlastním jazyce.

„Ach můj bože!“ Sharbaraz si přitiskl ruku na čelo. „Ona říká, že jí Bardiya strčil ruku mezi — no zkrátka tam, kam by ji strkat neměl. Odved'te toho hlupáka od ní.“

Když makuraňští důstojníci vystrkali Bardiya ven do noci, postižený zavrčel, „Co to ta ženská pořád mlela? Musí to být děvka, protože jinak by se tak nepředváděla ostatním mužům. Ona—“ Někdo mu pevně zakryl ústa dlaní, takže zbytek Bardiyaova proslovu se změnil v naprosto nezřetelné mumlání.

„Drahá paní, snažně vás prosím, odpusťte mi, a vy také, mí vzácní hostitelé,“ řekl Sharbaraz rychle. „Musei vypít příliš mnoho vína, protože jinak si jeho hrubé a hloupé chování neumím vysvětlit.“ K Abivardovi pak tiše pronesl: „Takhle to končí s bankety, které se vedou podle jiných zvyklostí, než jsou ty naše.“

„Možná by bylo moudré, kdyby ten muž již Serrhes podruhé nenavštívil,“ řekl Hosios. „Jeden přestupek lze snadno přehlédnout. Druhý—“

Sharbaraz se uklonil. „Stane se, jak si přejete. Děkuji vám za vaše velkomyslné odpuštění.“

Cestu Makuraňanů zpět do jejich tábora osvětlovali nosiči pochodní. Jakmile se ocitli z doslechu epoptovy rezidence, Abivard řekl: „Ten idiot mohl všechno zničit.“

„Nemysli si, že to nevím,“ odpověděl Sharbaraz. „Naštěstí se ji Bardiya nepokusil zatáhnout někam do křoví. To by byl hezký obrázek, že ano? — Znásilnění na hostině, kterou pro nás uspořádali naši hostitelé.“

„Kdyby to udělal, musel by za to zaplatit vlastní hlavou,“ prohlásila Denak. „V tomto případě však postačí, bude-li odvržen v nemilosti.“ V hlase ji zaznělo nabroušené ostří. Abivard si vzpomněl na to, co musela vytrpět od Sharbarazových strážců v pevnosti Nalgis Crag.

„Co máš na mysli?“ zeptal se Sharbaraz, přestože jeho tón naznačoval, že není jisté, zda se zařídí podle jejího přání.

„Pořádně ho spráskat bičem,“ odpověděla Denak. „To ho naučí, aby si příště dával pozor.“

„Příliš kruté.“ Sharbarazův hlas zněl jako hlas trhovce smlouvajícího o co nejnížší cenu. „Já udělám následující: ráno ho přinutím se té dámě omluvit, jako kdyby to byla Likiniova žena. Donutím ho, aby před ní poklekl a udeřil čelem o podlahu. To ho poníží mnohem víc než bičování a nebudu riskovat, že ztratím náklonnost vojáků.“

„To není dost,“ řekla Denak temně.

„Je to lepší než nic a je to víc, než jsem očekávala,“ prohlásila Roshnani. To, že se její švagrová postavila na Sharbarazovu stranu, přinutilo Denak přikývnout, ovšem v jejím chování něbylo vidět žádné nadšení.

„Myslíme si o Videsáncích, že jsou to lháři a pokrytci,“ řekl Sharbaraz. „Že jsou jako mince, která má dvě strany. Oni na nás zase pohlížejí jako na barbary a krvežíznivce. To je pro nás většinou dobrá reputace. Teď musíme vypadat dostatečně civilizovaní podle jejich měřítek, aby jim stálo za to nám pomoci. Formální omluva tomu napomůže.“

„To nepomůže,“ ozvala se Denak, ale pak to nechala být.

Hosios poslal posla se zprávou ke svému otci, který byl na vzdáleném severovýchodě císařství Videssosu. Nedlouho poté, co tak učinil, i on opustil Serrhes: měl na práci i jiné věci, než se starat o otrhanou bandu Makuraňanů. Poté, co zmizel, město jako by se uzavřelo a Abivard měl pocit, jako by na něj a jeho společníky celý svět zapomněl.

Léto se nachejlo ke svému konci. Místní farmáři sklídili skrovnou úrodu obilí. Bez vozů plných pšenice, které přijížděly do Serrhesu každý den, by jeho makuraňští hosté brzy začali hladovět.

Podzim s sebou přinesl déšť. Pastevci — podobně jako jejich makuraňští kolegové — hnali svá stáda dobytka na pole, na kterých rostlo nejvíce mladé zeleně. Větry ze západu — z Makuranu — však brzy místo deště přinesly sněh. Počasí se začalo podobat tomu, na co byl Abivard zvyklý z panství Vek Rud... A stany byly hůře vybavené pro boj se zimními vichřicemi než hrady.

Déšť naplnil cesty blátivou břečkou. I kdyby se Sharbaraz i jeho voje chtěli pohnout z místa, měli by potíže dostat se příliš daleko. Teprve když první mrazík změnil bláto zase v pevnou zemi, dalo se o cestování uvažovat.

Asi měsíc poté, co uhořely mrazy, přijel do Serrhesu posel se zprávou, že Autokrat Likinios se nachází asi den cesty od města. Epoptes začal s generálním úklidem, podobně jako vesnická žena, která z okna vidí, že se blíží její tchyně s ostrým jazykem. Jakoby kouzlem — a Abivard si nebyl jist, zda se Kalamos skutečně neuchýlil k čarodějnictví — se na ulicích, které vedly od městských bran k citadele, objevily věnce a vlajky. Byly to ulice, kterými bude Likinios s největší pravděpodobností projíždět.

Sharbaraz také dělal vše pro to, aby do svého tábora před městskými zdmi zavedl pořádek a čistotu. Přestože se snažil ze všech sil, tábor stále Abivardovi připadal jako smutné nehostinné místo — jako kdyby byl zničený sen přiveden k životu sotva napůl. Jen Likinios, pokud se tak rozhodne, měl tu moc znovu plně oživit Sharbarazovu naději. Stálo za to zkusit naprosto vše, co by mohlo Autokrata přimět k pomoci.

Ceremoniální setkání s Likiniem bylo uspořádáno podobně jako to s Hosiem. Sharbaraz vyrazil ze svého tábora doprovázený Abivardem a čestnou stráží a jel přivítat Autokrata, který vyjel zpoza městských zdí.

Abivard v Autokratovi viděl starší verzi Hosia, stejně jako byl Peroz vzhledem i chováním starší verzí Sharbaraze. Ale Likinios, přestože jeho tvář bezpochyby nesla rysy nejstaršího syna, zcela evidentně pocházel z odlišného těsta. Jeho jednotlivé rysy byly podobné Hosiovým, ale jako celek v Abivardovi vzbuzovaly dojem, že Autokrat má přesně spočítáno, kolik tento obřad stojí a nestará se o to, jakou částku mu řeknou jeho podřízení. Likinios měl na sobě blyštivou zbroj, kterou však nosil jako kostým a ne jako něco, na co je zvyklý.

„Vítám vás ve Videssosu, Vaše Veličenstvo,“ řekl dobrou makuranštinou. Promluvil pečlivě ovládaným hlasem a Abivard si pomyslel, že to není proto, že hovoří cizím jazykem, ale proto, jakým člověkem Autokrat je. Slovo, které Abivarda napadlo, bylo vypočítavec.

„Děkuji vám za vaši velkomyslnost a za vaši šlechtnost, kterou jste projevil mně a mému lidu, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Sharbaraz.

„S epoptem jste již jednali, takže vám jej nemusím představovat.“ Zdálo se, že Likinios je rád, když nemusí mluvit zbytečně.

„Vaše Veličenstvo, mám tu čest představit vám svého švagra, lorda Abivarda, dihqana panství Vek Rud,“ řekl Sharbaraz. Abivard se Autokratovi v sedle uklonil.

Likinios mu úklonu vrátil. „Jste daleko od domova, pane,“ konstatoval. Abivard na něj zíral. Cožpak Autokrat ví, kde v Makuranu leží panství Vek Rud? Abivard byl docela ochoten tomu věřit.

„Všichni moji muži jsou daleko od domova, Vaše Veličenstvo,“ řekl Sharbaraz. S vaší ušlechtilou pomocí se však všichni jednoho dne vrátíme domů.“

Autokrat si jej před tím, než odpověděl, chvíli pozorně prohlížel. Likiniovy oči se nedívaly jen na povrch. Abivard měl neodbytný pocit, že Autokratův pohled je schopen měřit se stejnou přesností, s jakou obchodník s látkami odměřuje přesnou délku prodávaneho zboží — a že stejnou neosobní přesností určuje cenu. Nakonec Likinios řekl: „Pokud mi dokážete, že se mi vyplatí, když vám pomohu, udělám to. Jinak—“ Nechal to slovo viset ve vzduchu.

„Váš syn byl v tomto ohledu mnohem vstřícnější, Vaše Veličenstvo,“ řekl Sharbaraz. Rozhodl se raději neoslovovat Likinia jménem, jako to činil v případě Hosia.

„Můj syn je ještě mladý. Autokrat si zammul ukazováček a palec pravé ruky. „Nečiní mu potíže, aby se rozhodl, co chce, ale ještě se nenaučil, že všechno má svou cenu.“

„Vděčnost Velekrále v Mashizu, který má na paměti vaši velkomyslnost, je jistě velice cenná,“ opáčil Sharbaraz.

„Vděčnost má cenu své váhy ve zlatě,“ řekl Likinios.

Abivard si myslel, že videsánský vládce souhlasí se Sharbarazem, ale pak si uvědomil, že slova nemají žádnou váhu.

I Sharbaraz potřeboval chvíli, aby mu to došlo. Když se tak stalo, zamračil se a řekl: „Čest a spravedlnost jsou jistě slova, která mají svůj význam pro muže, který sedí na imperiálním trůnu po více než dvacet let.“

„To jistě!“, odvětil Likinios. „Pro mě však mají význam i jiná slova. Mezi jinými například riziko, cena a odměna. Pomoci vám zpět na váš trůn nebude ani jednoduché ani levné. Pokud se rozhodnu, že tak učiním, očekávám, že budu odměněn víc než jen vděčností, Veličenstvo.“ Způsob, jakým vyslovil Sharbarazův titul, dával na vědomí, že podle Likiniova názoru tento titul pravý Velekrál nezíská bez videsánské pomoci.

„Pokud mi teď odmítnete pomoci a já přesto získám svůj trůn—“ začal Sharbaraz.

„S tou možností počítám,“ řekl Likinios suše.

Abivard se naklonil k Sharbarazovi a zašeptal: „Blufování a vytáčky vám při jednání s tímhle člověkem nepomůžou, Veličenstvo. Pro něj má cenu jen to, co může spatřit na vlastní oči, čeho se může dotknout a spočítat to. Jeho syn může být sentimentální — z jeho syna by byl docela dobrý Makuraňan, kdyby na to přišlo — ale tohle je Videssan s chladným srdcem, který jako b)7 vyskočil z našich příběhů.“

„Obávám se, že máš nejspíš pravdu,“ zašeptal Sharbaraz v odpověď. Pak zvýšil hlas, aby opět oslovil Likinia: „Co může být pro Videssos cennější než klid podél vaší západní hranice?“

„Ten máme už teď,“ odvětil Autokrat. „A pravděpodobně jej budeme mít tak dlouho, dokud bude vládnout Směrdis.“

Sharbaraz zachrčel, jako kdyby dostal kopanec do břicha. Potřeboval nějaký čas, aby se dokázal nadechnout k odpovědi. „Nečekal jsem, že Vaše Veličenstvo bude tak... strohé.“

Likinios pokrčil rameny. „Můj otec Hosios mě před tím, než jsem nastoupil na trůn, nechal pracovat v královské pokladnici. Když člověk nějakou dobu pracuje s čísly, přestane mít chuť na slovíčkaření.“

„Smerdis na to má jiný názor,“ řekl Sharbaraz a hořce se

zasmál. Ukázal na Likinia. „Vy jste převzal trůn od svého otce a chcete, aby jej po vás převzal váš syn. Ale co když nějaký pokladník nízkého rodu načerpá odvahu z toho, co udělal Smerdis v Mashizu a uzurpuje si trůn, který právem patří Hosiovi? Pokud nepřímou schválíte jednání uzurpátora v Makuranu, riskujete, že se podobný uzurpátor najde i zde ve Videssosu.“

„To je první smysluplný argument, který jsem od vás vyslechl,“ řekl Likinios. Abivard pocítil záchvěv pobavení. To nebyl Sharbarazův argument, ale Roshnanin. Jak by se smála — jak by se radovala! — kdyby jí řekl, jak na její slova reagoval videsánský Autokrat.

„Jak velkou má váhu?“ otázal se Sharbaraz. „Sám o sobě nedostatečnou,“ odvětil Likinios stroze. „Smerdis mi poskytne mír na západě stejně jako vy. Potřebuji ten mír, abych se mohl vypořádat s Kubratovi jednou provždy. Jejich jezdcí podnikají nájezdy až k předměstí města Videssos. Před jedním a půl stoletím si ti prokletí barbaři proklestili cestu na jih od řeky Istros a založili si své zlodějské hnízdo v zemi, která právem patří Videsáncům. Já ji však dostanu zpátky, i kdyby mě to mělo stát každý zlaťák z mého pokladu.“

„Tomu rozumím, Vaše Veličenstvo,“ řekl Abivard. „My máme své vlastní potíže s nomády, kteří plní jižní břeh řeky Degird.“ Videssos tyto nomády podporoval, ale Abivard se o tom raději nezmínil. Jeho panovník koneckonců potřeboval videsánskou pomoc.

Likiniovy oči se odvrátily od Sharbaraze a ulpěly na Abivardovi. Byly protkány rudými žilkami, pod nimi měl Autokrat váčky, jeho pohled byl plný podezření, ale velmi moudrý — možná nebezpečně moudrý. Kdyby byl jeho otec Godarz plný hořkosti a ne klidu, měl by oči podobné Likiniovým. Autokrat řekl: „Pak také jistě pochopíte, proč říkám, že pomoc Videssosu vás bude něco stát.“

„A jakou cenu si ode mne tedy žádáte?“ zeptal se Sharbaraz. „Můžete si být celkem jist, že ať už mne požádáte o cokoli, řeknu vám ano. Můžete si však být také jist, že si budu pamatovat, co jste ode mne žádal.“

„Ujišťuji vás, Vaše Veličenstvo, že si oba tyto aspekty vašeho vyjednávám plně uvědomuji.“ Likiniovy rty zvlínil široký úsměv, který však nedosáhl až k jeho lhostejným očím. „Zajímavý výpočet, nemyslíte? — Kolik mám žádat, abych měl z toho, že vám pomohu, nějaký zisk a současně, abych vás příliš nepohněval?“ Pokrčil rameny. „Tuto záležitost však nemusíme rozhodovat hned. Koneckonců máme před sebou celou zimu.“

„Smlouváte jako trhovce,“ vyhrkl Abivard. Představovat si videsánského Autokrata, jako vychytralého člověka, bylo snadné. Představovat si jej jako obchodníka na bazaru, bylo něco docela jiného.

Ale Likinios přikývl. „Pochopitelně, že ano.“

Když Sharbaraz a Abivard mířili k epoptově rezidenci, vířil ulicemi sníh. Abivard už pochopil základy videsánštiny. Když on a právoplatný Velekrál projeli kolem několika místních, kteří spolu klevetili, rozesmál se. Sharbaraz mu věnoval udivený pohled. „Co je tu tak směšného?“

„Cožpak jsem jim špatně rozuměl?“ řekl Abivard. „Cožpak si právě nestěžovali na to, jaká je letos tuhá zima?“

„Aha, už chápu.“ Jeho panovník se usmál, ale jen krátce. „Říkal bych to samé, kdybych na vlastní kůži nezažil, co musíte vy na severu vydržet každý rok.“

Před Kalamovým domem převzal uzdy makuranských koní čeledín. Další sloužící je s hlubokou úklonou vyzval, aby vstoupili do rezidence, a pak za nimi co nejrychleji zavřel dveře. Abivard s ním ze srdce souhlasil. Trubky pod podlahou rozváděly žár z centrálního ohně po celém domě, takže i když v epoptově rezidenci nebylo přímo vedro, alespoň tu nebyla zima. Druhý služebník je odvedl do komnaty, kde čekal Likinios. Mohli by tu místnost najít i bez jeho pomoci, byli tu již mnohokrát předtím. Služebník se otočil k Abivardovi. „Mám vám přinést svažené kořeněné víno, vzácný pane?“ zeptal se ve videsánštině — věděl, že Abivard se snaží naučit jeho jazyk.

„Ano, prosím, to by bylo skvělé,“ odpověděl Abivard. Sice by asi ještě nedokázal psát ve videsánštině poezii, ale začínal už mluvit docela dobře.

Likinios se uklonil Sharbarazovi, a pak pokývl Abivardovi. Když měli za sebou všechny formality, řekl Autokrat:

„Můžeme se vrátit zpátky k mapě?“

Mluvil o čtverci pergamenu, a to takovým tónem, jakým by Abivard mluvil o dobrém koni nebo kovář Ganzak o dobrém meči. Pergamen byl jeho vášní a střediskem jeho zájmu. Za jiných okolností by Abivard takovou bezduchou věc nepoctil ani pohledem. Nikoli však nyní. V boji, který Likinios vedl se svými makuranskými hosty, byly mapy válečným nástrojem přinejmenším stejně důležitosti jako koně a meče.

Jako vždy Abivard obdivoval přesnou videsánskou kartografii. Jeho vlastní lid se tolik nestaral o zobrazování každého palce země, možná proto, že značná část země v Makuranu za zobrazování nestála. Likinios však měl podrobné mapy zemí, které Videssos ještě ani nevlastnil — zatím.

„Pamatuji si, že jsme minule skončili handrkováním o údolí ve Vaspurakanu,“ řekl Sharbaraz temně.

„Kdybyste na to zapomněl, nemohl byste být Velekrálem,“ odsekl Autokrat. Opět ukázal na mapu. Horská údolí Vaspurakanu mířila východně a západně mezi Videssosem a Makuranem, severně od Serrhesu. Nabízela nejlepší obchodní cesty — což také znamenalo nejlepší invazní cesty — mezi oběma zeměmi. V současnosti ležela většina těchto cest v makuranských rukou.

„Kromě výhodné pozice této země rodí Vaspurakan i skvělé bojovníky,“ řekl Sharbaraz. „Nenávídím být i jen pomyšlení na to, že bych se jich měl vzdát.“

„Protože jsou chyceni mezi vaši říši a mou, nic jiného než být dobrými bojovníky,“ jim ani nezbyvá,“ řekl Likinios, což na Abivardových rtech vyloudilo úsměv. Nenapadlo by ho, že Autokrat je muž, který je schopen říkat vtípy, byť i jen malé. „Vaspurakánci uctívají Phose stejně jako my,“ pokračoval Likinios. „Videssos je s lítostí vidí trpět pod nadvládou těch, kteří stráví věčnost v ledu za svou falešnou víru.“

„Myslím, že Videssosu je to líto víc než Vaspurakáncům,“ opáčil Sharbaraz. „Myslí si, že vy Boha uctíváte špatným způsobem a bojí se, že se je budete snažit přimět opakovat vaše chyby.“

„Naše zvyky nejsou žádné chyby,“ řekl Likinios ostře, „ale ať už je to jakkoli, vy, Vaše Veličenstvo, nejste v postavení, kdy byste mi mohl cokoli vyčítat.“

Sharbaraz si povzdechl. „Obávám se, že to je pravda.“ Váhavě přešel k mapě. „Ukažte mi znovu, jak velký kus území mi chcete ukrást výměnou za vaši pomoc.“

Likinios prstem nakreslil klikatou linii táhnoucí se ze severu na jih. Nebyl ve svých požadavcích zrovna umírněný. V tuto chvíli držel Makuran zhruba čtyři pětiny Vaspurakanu. Kdyby Sharbaraz akceptoval Likiniovy požadavky, vaspurakánské území, které spadalo pod Makuran, by se zmenšilo zhruba na polovinu.

„Řekněte mu ne, Vaše Veličenstvo,“ radil Abivard. „To, co žádá, je zlodějina, jinak se to ani nedá nazvat.“

„To není pravda,“ řekl Likinios. „Je to cena za požadovanou službu. Pokud tu službu nechcete, Vaše Veličenstvo, nemusíte ani platit cenu.“

„Přesto je ta cena příliš vysoká,“ pravil Sharbaraz. „Jak jsem vás varoval už když jsme se poprvé setkali, budu-li nucen ji zaplatit, budu cítit jako čestný závazek ji získat zpět, hned jak budu dostatečně silný. Říkám vám to znovu, Vaše Veličenstvo, abyste byl varován dopředu.“

„Vy byste začal válku jen pro tohle?“ Likinios se zamračil a začal rázovat sem a tam. „Ve vašem případě bych tomu docela věřil.“

„Věřte tomu,“ odpověděl Sharbaraz. „Dávám vám na to své slovo a slovu makuranského šlechtice — s výjimkou Smerdis — můžete věřit. Pokud na tom budete trvat, vámi požadovanou cenu zaplatím, ale pak se dříve nebo později střetneme ve válce.“

„Nemohu si teď dovolit další válku,“ řekl Likinios rozčileně a slovo dovolit ze sebe vyplivl, jako by to byla nějaká kletba. „Ale přestože bych si velice přál, aby v Mashizu vládl Velekrál, který je nám přátelsky nakloněn, začínám se vážně zabývat myšlenkou, že neutrální vládce, jakým je v tomto případě Smerdis, nám poslouží stejně dobře.“

Abivard si ještě jednou prohlédl mapu. Také si v duchu probral způsob, jakým Likinios hovořil. Ukázal na symbol v jednom z údolí, které chtěl Likinios získat. „Ty zkřížené lopaty představují důl, že ano?“ Likinios přikývl. „A co byste říkal na tento návrh, Vaše Veličenstvo, že by hranice mohla procházet právě tudy?“ pokračoval dihqan. Nakreslil svou vlastní klikatou linii, která zahrnovala několik údolí s doly, ale ne velký kus území, který chtěl Autokrat získat navrch.

„To je pořád ještě příliš mnoho,“ řekl Sharbaraz.

V tu samou chvíli Likinios prohlásil: „To není dost.“

Oba muži královské krve pohlédli jeden na druhého. Abivard využil jejich zaváhání: „Vaše Veličenstva, není snad plán, díky kterému budete oba dva o něco méně šťastní, pořád ještě lepší než ten, který uspokojí Videssos příliš dobře a Makuran vůbec, nebo naopak?“

„Ale když já nebudu spokojen, prostě vám neposkytnu žádnou pomoc a můj život bude pokračovat dál stejně, jako by pokračoval bez těchto řečí,“ pravil Likinios.

„To je sice pravda, Vaše Veličenstvo, ale jestli mi neposkytnete pomoc, ztratíte možnost dosadit na trůn v Mashizu Velekrále, který vám bude zavázán a necháte tam vládnout uzurpátora, který bude sloužit jako vzor každému ambicióznímu muži ve Videssosu,“ řekl Sharbaraz. „A jestli si myslíte, že vám Smerdis bude vděčný za to, že jste mi nepomohl, vzpomeňte si, jak jednal se mnou.“

Likinios se zamračil a znovu pohlédl na mapu. Povzbuzen tím, že Autokrat jeho návrh přímo neodmítl, Abivard pokračoval. „Jestli vás přesná hranice, kterou navrhuji, neuspokojuje, Vaše Veličenstvo, možná byste mohl navrhnout jinou, která povede podobným způsobem. Nebo by snad můj pán Velekrál, necht' jsou jeho roky dlouhé a jeho říše vzroste, mohl přednést svůj vlastní návrh.“

„Jak můžeš jedním dechem hovořit o vzrůstu mé říše a současně mě žádat, abych se vzdal velké části Vaspurakanu?“ otázal se Sharbaraz. K Abivardově úlevě však jeho hlas nezněl rozzlobeně. Místo toho přešel k mapě a dlouze se na ni zahleděl.

Tehdy začaly mezi Velekrálem Makuranu a Autkratem Videssosu konečně vážné rozhovory a skončilo vzájemné hašteření. Když se jim však Abivard pokusil podruhé něco navrhnout, aby se rozhovory pohnuly z místa, oba muži na něj zírali, jako by byl blábolící idiot. Cítil se ponížený, ale ne na dlouho: o dva dny později dosáhli dohody, která se blížila té, již on sám nakreslil prstem na mapu.

Tanshar se Abivardovi hluboce uklonil. „Doufám, že vás potěší, můj pane,“ řekl jasnovidec, „že se o vás mluví — samozřejmě se samými komplimenty, abych se vyjádřil jasně — jak mezi našimi lidmi, tak mezi Videsánci.“ Znovu se uklonil. „Vždy mi bylo ctí vám sloužit a nyní je mi to ctí dvojnásob. Jake je vaše přání?“

„Kdybyste mě musel požádat o to samé, ale přitom se zaměřil na Velekrále a ne na Autokrata, provinil bych se zradou,“ odpověděl Abivard.

Jasnovidec přikývl a nevypadal nijak překvapeně. „Chcete, abych zjistil všechno, co mohu, o videsánském královském domě?“

„Přesně tak,“ řekl Abivard. „Potřebuji, abys zjistil, jestli můžeš, jak dlouho zůstane Likinios na trůnu a jak dlouho po něm bude vládnout Hosios.“

„Mohu to zkusit, pane, ale za výsledky neručím,“ odvětil Tanshar. „Jak jste řekl, kdybyste se chtěl tyto věci dozvědět o královském domu Makuranu, provinil byste se zradou. A nejen to, i kdybyste byl ke zradě odhodlán, přesto by pro vás nebylo snadné se tyto věci dozvědět: Velekrál se neustále obklopuje kouzly, která ztěžují čtení budoucnosti, což je, podle mého názoru, velice smysluplný způsob ochrany. Byl bych však velice překvapen, kdyby se Autokrat nechránil podobně.“

„To mě vůbec nenapadlo,“ řekl Abivard nešťastně. „Ale nejspíš máš pravdu. Přesto však udělej co můžeš. Možná budeš mít větší štěstí než videsánský mág, protože si myslím, že Autokrat se bude nejlépe chránit proti tomu druhu čarodějnictví, které je obvyklé v jeho zemi.“

„O tom není pochyb, pane,“ souhlasil Tanshar, „ale my zjevně představujeme druhé největší magické ohrožení Autokrata, takže jeho budoucnost bude jistě zaštitěna i proti našim kouzlům.“

„Rozumím,“ řekl Abivard. „Pokud se selžeš, nebudeme na tom hůř, než jsme teď. Ale jestli uspěješ, můžeme se dozvědět něco důležitého o tom, jak dalece se na Videsánce můžeme spoléhat. Udělej, co je v tvých silách, to je vše, o čem tě žádám.“

„Dobrá,“ řekl Tanshar. „Oceňuji, že ode mne neočekáváte nemožné. Udělám, co se dá. Kdy chcete, abych se o to pokusil?“

„Čím dříve, tím lépe.“

„Samozřejmě, pane,“ řekl Tanshar. „Myslím však, že vám pohled na má kouzla nebude připadat příliš vzrušující. Zařikání, která použiji, nejsou nijak dramatická a musím se přiznat, že jich nejspíš budu muset vyzkoušet víc, než najdu to, které funguje — pokud ovšem bude fungovat vůbec nějaké. Jak jsem říkal, nemohu v tomto případě zaručit úspěch. Pokud však chcete, začnu s pokusem dnes večer, hned jakmile se vrátíte z rozhovorů mezi Jeho Veličenstvem a Autkratem Likiniem.“

„Výborně,“ řekl Abivard. Když se teď dohodli na tom, čeho se Sharbaraz vzdá výměnou za pomoc, handrkovali se teď

oba vládci o to, kolik pomoci se mu vlastně dostane. Z Likinia by byl skutečně skvělý koňský handlíř. Abivard předpokládal, že Sharbaraz nakonec ve většině bodů ustoupí. Panovník se totiž užíral tím, že má v žilách královskou krev a není schopen vládnout Makuranu.

Když se večer Abivard vrátil do Tansharova stanu, zjistil, že jasnovidce už na něj čeká. „Připravil jsem si množství kouzel, ze kterých stačí jen vybrat to pravé,“ řekl Tanshar. „Dá-li Bůh, jedno z nich nejen že poodhalí závoj skrývajících budoucnost, ale pronikne i vším, čím Videsánci zaštitili svého Autokrata.“

Pokusil se věštít z vody stejně jako tehdy, když mu Abivard přinesl Ardininu prokletou destičku. Protože Abivard jednal s Likiniem a několikrát se ho i dotkl, využil jej Tanshar jako vhodného spojení k videsánskému Autokratovi. Bez ohledu na to, jak klidná byla vodní hladina v misce, se však nikdy jasnovidci a Abivardovi nenaskytl žádný obraz toho, co Likinios dělá či jak dlouho to ještě dělat bude.

„Měl jsem to předvídat,“ řekl Tanshar. „Věštění z vody je nejjednodušší způsob, jak nahlédnout do budoucnosti. Jestli se Videsánci zaštitili proti některým našim věšteckým stylům, tenhle bude určitě na prvním místě.“

Zkusil to znovu, tentokrát s průhledným krystalem s mnoha ploškami. Krystal se zamlžil. Abivard se ani nepotřeboval jasnovidce na nic ptát, aby pochopil, že to znamená, že Tansharova kouzla cosi blokuje. Jasnovidce nahradil průhledný krystal chalcedonem. „Tohle je videsánský způsob věštění,“ řekl. „Možná, že bude mít větší úspěch.“

Ale neměl. Přesně, jak se domníval, Videsánci zaštitili

svého Autokrata i proti jejich vlastním metodám, jak zjistit, jaká je budoucnost. Jako další zkusil Tanshar způsob věštění, který z velké části spočíval ve vzývání Boha. Abivard do tohoto způsobu vkládal velké naděje: Bůh je jistě silnější než falešná božstva dobra a zla, ve která věří Videsánci.

Vzývání však selhalo stejně jako předchozí pokusy. „Jak je to možné?“ ptal se Abivard. „Nedovedu si představit, že by Videsánci uctívali pravého Boha a my ne.“

„Tak tomu skutečně není,“ odpověděl Tanshar. „Pravda je mnohem jednodušší a méně znepokojivá. Přestože náš Bůh má pochopitelně větší moc než Phos a Skotos, mágů, kteří chrání Autokrata, je zřejmě víc, a proto je jejich společná síla větší než moje. Zatím se jim daří blokovat všechny mé snahy. Kdybychom tu měli silnějšího makuranského mága—“

„Jako byl ten, který se pokusil zabít Sharbaraze?“ přerušil ho Abivard. „Díky, ale raději ne. Jsem si jist, že ty využiješ vše, co dokážeš zjistit, ve prospěch pravého Velekrále, ne proti němu.“

Tanshar se uklonil. „Jste milý ke starému muži, který nikdy nečekal, že se zaplete do sporů mocných.“ Úsměv, který vyčaroval na rtech, však vypadal díky jeho zakalenému oku spíš žalostně. „Přál bych si, abych dokázal naplnit vaše očekávání.“

„Naplníješ je. O tom nemám nejmenších pochyb,“ prohlásil Abivard.

„Přál bych si, abych i já nepochyboval.“ Tanshar se začal přehrabovat v koženém váčku, který mu visel na opasku a vytáhl kousek uhlí, které mu na dlaně zanechalo černé stopy. „Možná, že věštění pomocí protikladů dokáže proniknout videsánskou ochranou,“ řekl. „Jen málo věcí je temnějších a neprůhlednějších než uhlí. Likiniová budoucnost je však zřejmě jednou z nich.“

Vylil vodu z věštecké misky a na její místo položil uhlí. Makuranský dialekt, kterým začal mumlat vzývání Boha, byl tak archaický, že mu Abivard jen stěží rozuměl. Byl zvědavý, co se asi stane, jestli kouzlo uspěje. Zprůhlední snad uhlí podobně, jako se průhledný krystal zamlžil?

Ozvalo se prásknutí a rozzářilo se světlo podobné malému blesku. Uhlí vybuchlo plamenem. Tanshar uskočil právě včas, aby mu oheň neožehl knír a obočí. Ke střeše jeho stanu začal stoupat pilíř smolně černého kouře.

„Dozvěděl jsi se z toho něco?“ zeptal se Abivard.

„Jednu věc, a to velice jasně,“ odpověděl Tanshar roztřeseným hlasem. „Nedokážu zjistit, jak dlouho ještě bude Likinios panovat, ne s čarodějnými silami, kterými vládnou.“

Abivard sklonil hlavu a přijal to. Patřil však k tomu druhu lidí, kteří když byli zabržděni v jednom směru, se okamžitě obrátili k dalšímu, aby přece jen dosáhli svého cíle. „Dobrá tedy,“ řekl. „Pojďme se tedy podívat, jak dlouho bude vládnout Hosios, až nastoupí po svém otci.“

Tanshar čekal, dokud uhlí nedohořelo, a pak popel vysypal z věštecké misky. Začal nad miskou mávat malou kadidelnicí plnou hořce páchnoucí myrhy. „Před svým dalším pokusem potřebuji misku očistit,“ vysvětloval. „Nesmí v ní zůstat ani stopa předchozí magie.“

Znovu začal s nejjednodušším věšteckým nástrojem — s čistou vodou v misce. On i Abivard čekali, až se ustálí hladina, pak se dotkli misky a čekali znovu.

Abivard do tohoto pokusu nekládal mnoho důvěry. Vyjekl, když se voda zavlnila a zabublala, a pak vyjekl znovu, neboť místo aby mu ukázala scénu, která by odpověděla na jeho otázku, voda ztmavla a zrudla. „Krev!“ řekl a v hlase mu zazněl úlek.

„Vidíte to také?“ zeptal se Tanshar.

„Ano. Co to znamená?“

„Pokud se opravdu velice nemýlím,“ řekl Tanshar a z hlasu se mu dalo vyčíst, že si je jistý tím, že tomu tak není, „to znamená, že Hosios nebude žít dost dlouho na to, aby si mohl nasadit Autokratovu korunu a obout jeho rudé boty. Díky tomuto vzývání jsem si naprosto jist, že ta krev je jeho.“

X.

„Jaro vstoupilo do Serrhesu o pár týdnů dřív, než by vstoupilo do panství Vek Rud. Sněžení se změnilo v déšť, cesty byly opět plné bláta, ale Likinioví se přesto podařilo přivést do Serrhesu velkou jízdní armádu, která se měla připojit k Sharbarazovým mužům proti Smerdisovi.

V čele jízdních oddílů byl generál, který Abivardovi připomínal tlustší verzi Žala: drsný chlapík, kterému táhlo na

padesátku, a který se nechoval nijak vybraně, ale bylo jisté, že se na něj bude možné na bitevním poli spolehnout. Jmenoval se Maniakos. Navzdor jménu však nevypadal na Videsánce — měl hranatou postavu, hrubé rysy a mohutný, zahnutý nos. Celkový zlověstný dojem ještě doplňoval zčuchaný vous, který mu visel přes kroužkovou košili málem až na břicho.

„Považuji se za Videsánce,“ odpověděl, když se ho Abivard zeptal na jeho původ. „Je ovšem pravda, že všichni čtyři má prarodiče pocházeli z Vaspurakanu.“

„Ale—“ Abivard se poškrábal na hlavě. „Cožpak se vaše uctívání Phose neliší od videsánských způsobů?“

„To ano, ale můj syn již byl vychován ve videsánské víře,“ odpověděl důstojník. „Podle toho, co říkali má prarodiče, je to menší změna, než začít uctívat Boha, kterého se Vaspurakáncům snažíte nacpat do hlavy vy, Makuraňané.“

„Aha.“ Abivarda napadlo, zda se makuraňští vládci Vaspurakanu stále chovají tak, jak se chovali za časů Maniakova dědečka. Doufal, že ne. Jestli ano, přivítají obyvatelé této země Videsoss dychtivěji, než si Sharbaraz myslí.

Spolu s jízdou dorazil i regiment ženistů s vozy plnými pečlivě nařezaného dříví, množstvím tlustých lan a s mnoha nástroji ze železa a bronz. Ti muži vypadali spíš jako mechanici než vojáci. Byli schopni vyrobit obléhací stroje a stavět mosty. Nikdo od nich nečekal, že vyrazí do útoku s lukem a oštěpem. Ve svém loňském tažení proti Smerdisovi Sharbarazovi pomoc ženistů chyběla. To ho při pochodu mezi Tutubem a Tibem stálo mnohé. Tentokrát už se podobné neštěstí nebude opakovat.

„Kdy vyrazíme?“ zeptal se Abivard pravého Velekrále v den, kdy dorazily posily.

„Jsme připraveni. Videsánci jsou také připraveni — stejně jako jejich vaspurakánský generál.“ Sharbaraz se zatvářil zachmuřeně. Zřejmě už o Maniakovi zjistil vše podstatné. „Problém je, že nejsou připravené ani Tutub ani Tib. Teď je zrovna doba záplav. Ženisté nechtějí, aby přišli o veškeré své vybavení, pokud se ukáže, že záplavy jsou letos horší než obvykle — a neexistuje způsob, jak zjistit, zda k tomu nedojde.“

„Vek Rud a Degird by tak brzy z břehů nevystoupily,“ řekl Abivard. „Je ovšem pravda, že u nás sníh netaje tak časně,“ pokračoval hloubavě. Pokrčil rameny a snažil se na to pohlédnout z té lepší stránky. „Alespoň budu mít víc času na Roshnani.“

Sharbaraz se zasmál. „Ta jediná žena, kterou sis s sebou vzal, tě drží pod pantoflem. Co si pomyslí tvé ostatní manželky, až se vrátíš do pevnosti?“

„Věděly, že je mou favoritkou už předtím, než s námi vyrazila na tažení,“ řekl Abivard. „Začínám však už pomalu chápat, proč si Videsánci, a to i šlechtici, berou jen jednu manželku.“

„Má to něco do sebe,“ souhlasil Sharbaraz. „Mít ženu tak chytrou a krásnou jako je tvá sestra mi také plně postačuje.“

„Jste šlechtný, Veličenstvo.“

„Dychtím po návratu do své vlasti,“ řekl Sharbaraz. „Zajímalo by mě, na co teď myslí Smerdis. Ví, že jsme uprchli do Videsossu a myslím, že alespoň částečně ze zpráv obchodníků tuší, k čemu tu došlo. Ale zda očekává, že si s sebou zpátky přivedeme imperiální armádu, to budeme muset teprve zjistit.“

„Jestli ano, využije to proti vám, aby v lidech vzbudil nenávisť,“ řekl Abivard. „Bude o vás říkat, že jste zrádce a odpadlík.“

„On sám není nic jiného než zloděj a uzurpátor,“ odpověděl Sharbaraz. „A navíc mu brzy nezbudou jiné zbraně než slova. Ale máš pravdu — zkus to. Jen ho nechme.“ Pravý Velekrál sevřel ruce v pěsti. „Už se těším, až ho znovu navštívíme.“

Abivard se vždycky jiovažoval za zbožného. Věřil v Boha a Čtveřici Proroků. Často je vzýval a vždy, když podnikal něco důležitějšího, nejprve se pomodlil. To samé platilo pro většinu Makuraňanů.

Ale Videsánci nebyli jen zbožní. Oni byli ostentativně zbožní způsobem, který byl pro něj nový. Když se jejich armáda připravovala na pochod se Sharbarazem, přišel jim požehnat sám nejvyšší prelát Serrhesu, oděný ve zlatě vyšíváné róbě poseté perlami a s modrým sametovým kruhem na srdci. Za ním kráčelo několik mladších mužů oděných téměř stejně velkolepě jako on, kteří nesli zlaté kadidelnice, ze kterých se šířil tak silný pach kadidla, až se z toho Abivardovi málem udělalo špatně. A za nimi přicházel dvojřad kněží v prostých modrých róbách se zlatě vyšíváním kruhem na prsou. Zpívali hymnus na počest Phose. Abivard nerozuměl všem jejím slovům, ale její melodie byla silná a vzrušující jako každý správný bojový nápěv.

Mezi všemi těmi svatými muži se Kalamos téměř ztrácel. Epopetes pronesl na rozloučenou krátkou řeč, které videsánští jezdcí, kteří byli dost blízko na to, aby ji slyšeli, rozpačitě zatleskali. Městský guvernér se pak vrátil do své rezidence k podepisování svitků, k pečeti a nejspíš i ke snaze zapomenout, že tu kdy byli nějací Makuraňané, kteří ho vyrušili z letargie.

Sharbaraz pronesl svou vlastní řeč. Ukázal na zlaté slunce, které zářilo na modrém praporci vlajícím před videsánskými řadami a řekl: „Dnes vyrazí společně makuranský lev a videsánské slunce a započinou svůj spravedlivý boj. Nechť nám Bůh dopřeje brzké vítězství.“

Jeho muži zajásali, což vzbudilo ohlas i mezi Videsánci, kteří se uráčili zatleskat Sharbarazovi o něco silněji než Ka-lamovi. Sharbaraz dobře věděl, jak promlouvat k davu. Mávl rukou, přinutil svého koně vzepnout se na zadní nohy, a pak se obrátil k západu, směrem k Makuranu a k domovu.

Jeho kopiníci ho následovali. Za nimi jely jejich zásobovací vozy čerstvě naplněné videsánskými zásobami. Samotná videsánská armáda nejela přímo za Sharbarazem, ale vedle něj. Nebylo to jen proto, aby vojáci nemuseli polykat prach zvířený jejich novými spojenci — mělo to také Sharbarazovi a jeho následovníkům připomenout, že Videsánci jsou samostatnou silou s vlastním velením.

Netrvalo dlouho a dali to Sharbarazovi znát ještě citelněji. Videsánští průzkumníci vyjeli vpřed navzdory tomu, že Sharbaraz už vyslal své zvědy. To se Abivardovi příliš nelíbilo. Ukázal na ně, když kolem nich zvědové projížděli a řekl:

„Cožpak nám nevěří, že dokážeme sami spolehlivě zjistit, co leží před námi?“

Sharbaraz si povzdechl. Poprvé od doby, kdy zjistil, že mu Likinios pomůže, i když za to bude požadovat cenu, vypadal stejně bezútešně a šířán pochybnostmi jako předchozího léta, když se vše obrátilo k horšímu. „Jednoduchá odpověď zní ne,“ řekl. „Videsánci si mohou dělat co chtějí a nenechají si od nás nic nařizovat.“

„Jsi přece vrchním velitelem celé armády,“ namítl Abivard. „Likinios s tím bez námitek souhlasil, neboť k tomu byl zavázán svou ctí.“

Nyní se Sharbaraz usmál, ale jeho výraz byl spíš plný lítosti než pobavení. „Velmi často mi, švagre, připomínáš, že svět dihqana Vek Rud se liší od světa Mashizu — nebo od města Videssos.“ Zdvihl ruku, než se Abivard stihl rozhněvat.

„Ne, nemyslím to jako urážku. Tvůj život je jistě jedno-dušší a mnohem čestnější. Ale dovol mi, abych ti položil jednu otázku: pokud Maniakes odmítne uposlechnout můj rozkaz, co bych s ním měl, podle tebe, dělat?“

Abivard zkřivil tvář jako člověk, který kousl do masa a narazil na kost. Na západ jelo přinejmenším stejné množství Videsánců jako Makuraňanů. možná i víc. Maniakes mohl snadněji přinutit Sharbaraze, aby konal jeho přání, než tomu bylo naopak. Pokud se videsánský generál rozhodne z boje ustoupit, Sharbarazovi Makuraňané nebudou moci porazit Smerdise jen sami o sobě. To se nade vši pochybnost prokázalo již minulého roku.

„Začínám si myslet, že vládnout říši je ještě hlubší magie, než jakou vládnou mágové,“ prohlásil Abivard nakonec.

„Musíš mít neustále na mysli tolik věcí, které je navíc potřeba správně vyřešit — a abys je mohl vyřešit, musíš si v první řadě uvědomit, že existují. Zrovna tohle mne vůbec nenapadlo. Možná jsem opravdu tak naivní, jak říkáš.“

Sharbaraz se k němu naklonil a položil mu ruku na paži. „Děláš, co je v tvých silách. Je lepší nemuset hledat hada na každém místě, kam se chceš posadit.“

„Jestli tam jsou, je lepší je najít,“ řekl Abivard. „Ach, to rozhodně, ale přál bych si, aby tam nebyli,“ odpověděl Sharbaraz. „Bůh je mi svědkem, že až dobudu Mashiz a získám trůn, zabiju naprosto každého hada, kterého najdu.“

„To by bylo skvělé. Veličenstvo. Kéž ten den nadejde brzy.“ Abivard jel chvíli tiše. Pak promluvil. „Svým způsobem je mi však líto, že opouštíme Videssos tak brzy.“

„Cože? Proč?“ zeptal se Sharbaraz ostře. „Cožpak pro tebe tvůj domov ztratil půvab poté, co jsi strávil půl roku v jiné zemi?“

„Ne, samozřejmě, že ne.“ Abivard odmítavě mávl rukou. „Jde jen o to, že Videssos je z velké části obklopen mořem, a tak jsem si myslel, že by se tu mohla naplnit další část Tansharova proroctví,“ pokračoval. „Dvě předchozí části jeho věštby se už splnily.“

„Jestli je tohle tvůj důvod, pak ti odpouštím,“ řekl Sharbaraz a přikývl. „Ale proroctví jsou nejistá záležitost.“

„To je pravda.“ Abivard si vzpomněl, že svému panovníkovi neřekl, co se on a Tanshar dozvěděli o Hosiově budoucnosti. Popsal mu, jak se voda ve věstecké misce změnila a jak získala barvu krve.

„To je opravdu... zajímavé,“ řekl Sharbaraz pomalu. „Kdyby mi Likinios odmítl pomoc, mohl bych to využít proti němu, a on by stál před hrozbou, že bude poslední ze svého rodu. Ale protože Videsánci jedou po našem boku, nejsem si docela jistý, co bych s tím měl dělat, nebo jak toho využít. Nejlepší asi bude mít to neustále na paměti, dokud nepřijde čas, kdy tato informace prokáže svou cenu.“ Odmlčel se. „Zajímalo by mě, zda Likiniově čarodějové seslali podobná kouzla, aby zjistili mou budoucnost, a jestli ano, co se dozvěděli.“

Tohle byla další věc, která Abivarda nenapadla. Nezbylo mu, než se pravému Velekráli uklonit. „Veličenstvo, od této chvíle již nechám hledání všech hadů a škorpionu vašim ostrým očím.“

„Nejspokojenější budu, až konečně chytím toho hada Směrdise,“ řekl Sharbaraz. Abivard souhlasně pokýval hlavou. Každým krokem, který jejich koně učinili, se blížili na západ.

„Je mi líto, že opouštíme Videssos,“ řekla Roshnani.

„To je zvláštní.“ Abivard se posadil v její malé kóji ve voze, který sdílela s Denak. Tento náhlý pohyb rozvířil vzduch a plamínek lampy se zakomíhal. „To samé jsem dnes říkal Velekráli. Jaké k tomu máš důvody?“

„Cožpak to není jasné?“ zeptala se. „Ženy zde žijí přesně tak, jak bychom chtěly žít já i tvá sestra.“

„Aha.“ Abivard nad tím chvíli přemýšlel, a pak řekl: „Ale jsou taky vystaveny urážkám, k jakým by v Makuranu vůbec nedošlo. Vzpomeň si na tu videsánskou dámu, kterou Bardiya považoval za děvku.“

„Ale Ba'rdiya je z Makuranu,“ řekla Roshnani. „Odvážuji se přinejmenším doufat, že videsánské muži, kteří jsou zvyklí na to, že jejich ženy jsou svobodné a nepovažují to za nic špatného či hříšného, by se takto nikdy nezachovali.“

„Asi máš pravdu,“ připustil Abivard. „Ale protože jsem muž, něco o mužích vím. Pokud se muži pohybují ve společnosti svobodných žen, z velkého množství se jistě stanou uhlazení, zkušené svůdnice takového druhu, jaký v Makuranu neznáme.“

Roshnani se kousla do rtů. „To je zřejmě možné,“ odpověděla. Abivard obdivoval její upřímnost za to, že něco takového připustila. „Na druhou stranu však pochybuji, že se Videsánci střetávají s podobnými problémy, jaké způsobila Ardini v tvých ženských komnatách minulého roku,“ pokračovala.

„To máš jistě pravdu,“ řekl.

Nyní se usmála. Usmál se i on, neboť jí dobře rozuměl. Ani jeden z nich nepatřil k těm, kteří by popírali, že i ten druhý má pravdu. Roshnani snížila hlas k šepotu a řekla: „Na rozdíl od tvé sestry neprohlašuji, že osvobození žen z jejich komnat vyřeší všechny staré problémy a nepůsobí žádné nové. Takto nic na světě nefunguje. Myslím však, že problémy, které nastanou, budou menší než ty, se kterými se potýkáme dosud.“

„Myslíš, že některé ženy, jakmile budou svobodné, jak říkáš, se také změní ve svůdnice?“ zeptal se Abivard.

Denak by taková otázka rozzuřila. Roshnani to zvážila se svou obvyklou pečlivostí. „Některé nepochybně ano,“

odpověděla. „Stejně jako muži i některé ženy jsou ve svém chování uvolněnější a některé se svými manžely nejsou tak šťastné, jak by mohly být.“ Přejela rukou po jeho odhalené hrudi a břichu. „V tomto směru mám velké štěstí.“

„I já.“ Pohládl ji po lici. Přemýšlel o tom, co dnes řekl Sharbarazovi. „Myslím, že díky tobě bych neměl žádné potíže držet se videsánského zvyku a mít jen jednu ženu. Jsem si jistý, že můj otec by se tomu vysmál, ale koneckonců strávili jsme spolu na tomto tažení většinu roku, a já jsem až dosud nepocítil touhu po změně.“ Povzdechl si. „Přesto však pochybuji, že všichni muži mají takové štěstí.“

„Nebo všechny ženy,“ odvětila Roshnani.

Vzal její ruku do své a navedl ji o něco níž. „Tak co s tím tedy uděláme?“

„Znovu? Tak brzy?“ Ale neprotestovala.

Pustina, která ležela mezi západní výspou Videssosu a Zemí Tisíce Měst, se teď na jaře pokryla potrhaným pláštěm zeleně. Včely bzučely mezi květinami, které brzy uschnou a uvadnou a neobjeví se až do následujícího roku. Koně během cesty na západ uždibovali rostlinky rostoucí na písčité zemi a armáda díky tomu ušetřila značné zásoby píce.

Ke Sharbarazovi a Abivardovi přijel Maniakes. S ním přijel mladý muž, stěží víc než chlapec, který byl jeho obrazem až na to, že v jeho vousech nebyla ani stopa šedi a jeho rysy byly hladší a méně zjizvené. „Nejhorší věc, kterou by nám Smerdis mohl udělat, by bylo, kdyby otrávil studny podél cesty,“ řekl. „Dosáhnout Tutubu bez sebemenší možnosti doplnit vodu by bylo v tuto roční dobu horší než čelit samotnému Skotovi, přestože v kanálech možná ještě trochu vody je.“

„To Smerdis neudělá,“ řekl Sharbaraz rozhodně.

Maniakovo hosté obočí se udiveně pozvedlo. „Jak si můžete být tak jistý?“ divil se. Abivard zrovna myslel na to samé, ale neodvažoval se zeptat.

„První věc, na kterou Smerdis myslí, jsou peníze,“ řekl Sharbaraz. „Pokud otráví studny, nebudou moci mezi Videssosem a Makuranem cestovat karavany a on od nich nebude moci vybírat poplatky. Proto se raději pokusí najít jiný způsob, jak se s námi vypořádat.“

„Mohlo by to tak být. Vy znáte Smerdisa lépe než já. Nikdo ve Videssosu o něm vlastně moc neví.“ Maniakes udržoval svůj hlas neutrální. Obrátil se k mladíkovi, který mu byl tak podobný a zeptal se: „Co myslíš ty?“

Mladý muž odpověděl pomalou makuranštinou, „Nevzdal bych se vojenské výhody jen proto, abych získal o něco víc peněz, pane. Někteří lidé však takoví být mohou. A protože Smerdis byl strážcem pokladny, je možné, že pro něj mají peníze největší význam.“

„Dobré zdůvodnění,“ řekl Sharbaraz.

„To rozhodně,“ řekl Abivard. Pro Videsance, kteří milovali logické diskuse, to bylo vyšší ocenění, než jaké by to bylo pro Makuraňana. Abivarda však napadlo, jestli to samé platí i pro Vaspurakance, kteří přejali videsánské zvyky. Pro případ, že by tomu tak nebylo, se mladíkovi uklonil — mladý muž byl ještě o několik let mladší než Abivard — a zeptal se Maniaka: „Váš syn?“

Maniakes se uklonil v sedle — Abivard jej zjevně vskutku potěšil. „Ano, můj nejstarší. Vzácný pane,“ dodal a přeložil ten videsánský titul doslova do makuranštiny. „Vaše

Veličenstvo, dovoluji vám představit Maniaka mladšího.“

„To je smůla,“ poznamenal Sharbaraz. „Makuran a Videssos jsou obvykle nepřáteli a jeden z vás na straně Videssosu pro nás představuje víc než dost potíží. Dva, to už je příliš.“

Starší Maniakes se zasmál. Mladší zamumlal: „Vaše Veličenstvo mi připisuje příliš velkou cenu, když mě srovnává tak brzy s mým otcem.“

Abivard si všiml jeho nehrané skromnosti. „Mohu vám položit otázku?“ zeptal se. Vyčkal, až oba dva přikývli, a pak pokračoval: „Jak to, že máte oba stejné jméno? V Makuranu je proti zvyklostem pojmenovat dítě po žijícím příbuzném. Bojíme se, že by to mohlo zmařit smrt, a ta by si vzala toho špatného.“

„Myslím, že Videsanci s námi tuto zvyklost sdílejí,“ prohlásil Sharbaraz.

Starší Maniakes propukl v smích. „To jasně ukazuje, že přestože můj rod žije podle videsánských zvyklostí, uvnitř jsme zůstali Vaspurakanci. Phos nás stvořil jako první ze všech lidí a my věříme, že nás dokáže rozeznat jednoho od druhého bez ohledu na to, jaké nosíme jméno. Není tomu tak, synu?“

„Je,“ odpověděl mladší Maniakes, ale nic dalšího už neřekl, a i tak vypadal znepokojen z toho, že toho řekl až příliš.

Abivard si domyslel, že mladší Maniakes je mnohem méně Vaspurakancem, než si jeho otec myslí. Když nějaká rodina dlouho žila mezi cizími lidmi, muselo dříve nebo později dojít k tomu, že její členové přijali zvyky svých sousedů.

Pobízen touto myšlenkou zeptal se staršího Maniaka. „Máte nějaké vnuky, vzácný pane?“ Použil stejný nemakuranský čestný titul, kterým generál oslovil i jej.

„Ne, ještě ne,“ odpověděl Maniakes, „přestože pár mých chlapců se už oženilo, stejně jako by učinil tady můj nejstarší, kdyby ovšem otec jeho vyvolené přestal předstírat, že jeho dcera je stvořena ze zlata a perel a ne z masa a krve.“

Přestože jeho otec nevyslovil jméno dámy, se kterou se měl — nebo spíše mohl — oženit, objevil se mladšímu Maniakovi v očích něžný zasněný pohled. Abivard ten pohled

rozpoznal, i on jej měl v očích, kdykoli pomyslel na Roshnani. Proto dospěl k závěru, že mladší Maniakes svou ne tak docela nastávající nejen zná, ale také ji miluje. To byla další věc, ve které se Videsanci lišili od Vaspurakanců, kteří se často ženili, aniž by se před svatbou navzájem spatřili.

Alespoň tak to fungovalo mezi šlechtou. Pravidla pro obyčejné lidi byla volnější, přestože dohodnuté sňatky byly běžné i mezi nimi. Abivarda napadlo, jak je to mezi prostými lidmi ve Videssosu, a jestli ti vůbec nějaká pravidla mají.

Starší Maniakes změnil předmět hovoru zpátky k pracovním záležitostem: „Vaše Veličenstvo, co uděláme, jestli narazíme na otrávené studny?“

„Buď se vrátíme zpátky do Videssosu nebo budeme pokračovat v postupu k Tutubu,“ odvětil Sharbaraz. „To bude záviset na tom, jak daleko se do té doby dostaneme a kolik s sebou budeme mít vody. Jestli se ovšem ptáte na to, zda

vás povedu pustinou, abychom umřeli žízni, tak odpověď zní ne.“

„Kdybyste se o to pokusil, neuposlechl bych vás,“ odpověděl starší Maniakes suše. „Ale ano, vy jste se mnou hovořil přímo a stěží uslyšíte vaspurakánského prince — což abyste rozuměl, znamená každého Vaspurakance — jak si na to stěžuje.“ Odfrkl si. „Občas trvá celé dny, než Videsánce přinutíte k tomu, aby vám upřímně řekl, co si myslí.“

Abivard znovu pohlédl na generálova syna. Mladší Maniakes nic neříkal, ale nevypadalo to, že by plně souhlasil se svým otcem. Abivard se v duchu usmál. Ano, Videsos se mu dostal hlouběji pod kůži než jeho otcí. Tato vědomost by se mohla jednoho dne ukázat jako užitečná, přestože zatím nevěděl, jak ji využít.

Sharbaraz ukázal před sebe. „Pokud mě neklamou oči, tamhle je první oáza. Brzy zjistíme, zda ji před námi navštívil Smerdis.“

Smerdis neotrávil studny. Čarodějové a léčitelé obou armád na každé zastávce během cesty na západ k Makuranu vodu testovali a nechávali několik koní, aby se napili o pár hodin dříve než muži a zbytek koní jen pro případ, že by se čarodějové a léčitelé mylili.

Když minuli poslední oázu, ležel mezi nimi a Tutubem již jen pás pustiny, který se nyní rychle měnil ze zelené na mnohem obvyklejší hnědou barvu. Než však dosáhli řeky, která představovala východní hranici Země Tisíce Měst, dorazil k nim Smerdisův vyslanec, který však nenavštívil Sharbaraze, ale staršího Maniaka.

Toho se Abivard obával. Smerdisova největší naděje spočívala v tom, že se mu podaří odtrhnout Videsánce od právoplatného Velekrále. Měl prostředky jak to zajistit: mohl Likiniovi nabídnout více než Sharbaraz. Videsánci byli zrádní lidé. Podle toho, co o nich Abivard věděl, se mohl Maniakes připojit ke Sharbarazovi přesně z toho důvodu, aby ze Smerdisa vymámil co největší ústupky. Pokud je získá, obrátí se proti Sharbarazovi? Nebo jednoduše rozkáže svým jezdcům, aby se jednoduše obrátili a zamířili domů? I to by samo o sobě představovalo hotovou katastrofu.

Zvědové Sharbaraze zpravili o vyslancově příjezdu. Kdyby Velekrál neseděl na koni, začal by nervózně rázovat sem a tam. Abivard ho chápal. Když Zalovi muži v podstatě obsadili jeho pevnost, aby ho přinutili odevzdat Smerdisovi daně, ani on tehdy nadržel svůj osud ve vlastních rukou. Teď musel Sharbaraz čekat, až za něj o jeho osudu rozhodnou jiní.

„Jestli nás prodá, zabiju ho,“ vyplivl ze sebe Sharbaraz a vyslovoval přitom pomalu jedno slovo za druhým. „Je mi jedno, co se se mnou stane pak. Lepší, když padnu při zabíjení Videsánců, než abych zemřel Smerdisovou rukou.“ „Budu stát po vašem boku, Veličenstvo,“ odpověděl Abivard. Sharbaraz přikývl potěšen jeho věrností, ale jeho obličej zůstával zachmuřený.

Pak k pravému Velekráli přijel starší Maniakes doprovázený svým synem. Za oběma videsánskými důstojníky' jela hrstka nešťastně vyhlížejících Makuraňanů. Starší Maniakes na ně ukázal palcem. „Nabízeli nám odměnu, když změníme strany,“ poznamenal.

„Vážně?“ Sharbaraz na Smerdisova vyslance pohlédl s úsměvem, který by se dobře vyjímal na tváři vlka. „Ať ti Bůh dopřeje dobrý den, Paktye. Takže ty teď sloužíš zrádci?“

Jeden z vyslanců — pravděpodobně Paktyes — vypadal ještě znepokojeněji než předtím. „S—synu Perozův, sloužím autoritám v Mashizu,“ řekl.

„To znamená, že líbá každý zadek, který je mu zrovna nejbližší,“ řekl Abivard hlasem plným jedu. „Nikdy jsem si nemyslel, že uvidím něco horšího než je zrádce, ale teď se tak stalo: je to člověk, kterému na ničem nezáleží.“

„Je nechtutný, že ano?“ poznamenal Sharbaraz. To, že mluvili o Paktyovi, jako by tam vůbec nebyl, bylo přesně vypočítáno na to, aby se vyslanec cítil ještě hůř. Pravý Velekrál si ho stále nevšímal, obrátil se ke staršímu Maniakovi a zeptal se: „Takže, můj příteli, co nabízí Velehlupák v Mashizu?“

Videsánský generál zamrkal a pak se rozkašlal. Když se ovládl, odpověděl: „Prý nám daruje celý Vaspurakan a k tomu tolik zlata, že pokud by ho člověk nasypal do Dobytčího Brodu, který je mezi západními zeměmi a městem Videsos, mohl by ho přejít suchou nohou.“

Úzké moře, pomyslel si Abivard. Možná, že právě tohle měl Tanshar na mysli. Ale jak by Abivard mohl projít celým západem a dostat se až na dohled slavného hlavního města Videsosu?

Protože myslel na své osobní zájmy, na chvíli se nesoustředil na to, co Sharbaraz říká. Pak se však probral a slyšel Sharbarazův napjatý hlas. „To je dobrá nabídka, a je, ehm, velkorysejší, než co bych mohl nabídnout já,“ řekl Velekrál opatrně. „Jak jste odpověděl?“

„Zatím jsem neodpověděl,“ řekl starší Maniakes. „Chtěl jsem, abyste si ji nejprve vyslechl vy.“

„Proč? Abych ji přebil? Jestli Likinios potřebuje tak zoufale stříbro—“

„Likinios pořád potřebuje stříbro,“ přerušil ho Maniakes. „A i když ho vlastně nepotřebuje, myslí si, že ano. Promiňte, Vaše Veličenstvo, co jste říkal?“

„Jestli chce stříbro, mohu mu nějaké dát, až získám trůn,“ řekl Sharbaraz. „Jestli musí mít celý Vaspurakan—“ pravý Velekrál sklonil hlavu a odkašlal si, „—pak na nás rovnou zaútočte. Já mu jej nedám.“

„No prosím, vidíte!“ vykřikl Paktyes. „Můj vládce vám nabízí lepší podmínky.“

„Ale můj vládce se o to nestará,“ řekl starší Maniakes. „Nelíbí se mu nápad, že by lidé kradli trůny, které jim nepatří.“

Proto bude raději, když bude v Makuranu vládnout čest-

ný muž a ne zloděj. Ten, kdo bude sedět na trůnu v Mashizu, bude totiž Likiniovým sousedem a čestní muži jsou jako sousedé lepší.“

„Jak tedy chcete,“ řekl Paktyes. Ze všech sil se snažil, aby vypadal zlověstně, ale nedokázal zabránit tomu, aby se mu netřásl hlas. „Statečné armády Velekrále, necht' jsou jeho roky dlouhé a jeho říše vzroste, porazily armádu od i padlíka,“ pokračoval. „A jistě se jim to podaří znovu, přestože odpadlík si s sebou zrádně přivedl pomoc od našich dávných nepřátel ve Videsosu.“

On i jeho delegace odjeli zpátky směrem na západ. Starší Maniakes se obrátil k Sharbarazovi a řekl: „Jestli je tenhle to

nejlepší, co k nám váš rival mohl vyslat, bude toto tažení procházkou růžovým sadem. Docela zábavné, nemyslíte?“ „Ano, to ano,“ odpověděl právoplatný Velekrál. „I o tažení minulého jara jsem si však myslel, že to bude procházka růžovým sadem. A také to tak vypadalo — ze začátku. Čím dál jsme však pokračovali, tím tužší byl odpor Smerdisových mužů.“

Maniakes se zasmál. „Vím, jak tomu zabránit: porazit je co nejdřív, aby neměli čas se vzchopit.“ Naznačil pozdrav, pobídl koně a odjel zpátky ke své armádě.

„To je úleva,“ řekl Abivard. „Videsánci nás klidně mohli prodat a oni to neudělali.“

Myslel si, že Sharbaraz bude také potěšen, ale pravý Velekrál odpověděl: „Alespoň pokud víme, tak ne. Paktyes a Maniakes se klidně mohli dohodnout ještě dřív, než přišli za námi. Nevím, jak dobrý herec je Maniakes, ale každý generál musí mít dobré herecké schopnosti pro případ, že by se i tažení obracelo k horšímu. Je možné, že má lstivost v krvi. Podívej se třeba na Paktya, který se otáčí jako korouhvička ve větra.“

„Vaše Veličenstvo, máte pravdu.“ Abivard se přes rameno díval na staršího Maniaka, který už téměř dorazil ke svým mužům. Ještě před chvílí byl přesvědčen, že se jim potvrdila videsánská věrnost. Teď už chápal, že tomu tak není. Svět byl stále plný dvojakosti.

„Jediný způsob, jak se ujistit, že Videsánci jsou na naší straně, je vidět je skutečně bojovat proti Smerdisovi,“ řekl Sharbaraz. „A ani pak nebudeme mít naprostou jistotu, alespoň dokud nevyhrajeme poslední boj. Předtím se mohou Videsánci tvářit jako naši spojenci, upevňovat naši důvěru a o to bude jejich zrada více zničující, až k ní dojde.“

Abivard si povzddechl. Čím dál tím víc byl raději, že Velekrálem je jeho švagr a ne on sám. Sharbaraz nejenže předpokládal zradu tam, kde ji Abivard neviděl, ale on ji dokonce hledal na místech, která by Abivarda vůbec nenapadla, a dokázal se na ni předem připravit. A přesto byl nepozorný vůči svému staršímu bratranci a toto selhání jej navždy mohlo zbavit naděje na trůn. Abivarda napadlo, zda Sharbaraz ještě někdy vůči někomu poleví v pozornosti.

„Jestli nás Videsánci zradí, co s tím uděláme?“ zeptal se.

- Sharbaraz mu věnoval zachmuřený pohled. „Nic.“

Přestože bylo tak časně, v pustině, která ležela mezi Serrhesem a Zemí Tisíce Měst, tančily přeludy. Abivard na ně byl zvyklý od mládí, a proto byl zvyklý je ignorovat. Když před sebou spatřil vodu, pokládal ji jen za další iluzi.

Tentokrát však voda nezůstávala pořád ve stejné vzdálenosti od nich, bez ohledu na to, jak dlouho cestovali. Čím dále na západ se dostávali, tím blíž k nim byla. Zanedlouho před sebou spatřili zeleň. Vojáci si mezi sebou začali mumlat:

„Tutub. Vrátili jsme se zpátky k Tutubu.“

Kolik z nich v době, když za sebou zanechali nejvýhodnější řeku Makuranu a vyrazili přes poušť do Videssosu, doopravdy věřilo, že se vrátí — a navíc s dobrou šancí, že se Sharbarazovi podaří získat trůn? Podle Abivardova odhadu nepříliš mnoho. I on sám o tom pochyboval a cesta do Videssosu byla nápadem jeho ženy. Co si teď asi myslí zocelení veteráni — ti, kteří pravého Velekrále neopustili ani v časech těžkostí?

Mumlání se změnilo v hlasitý řev. „Řeka! Řeka!“ Muži jásali, plakali a plácali jeden druhého po zádech. Před nimi ležel Makuran. Jen málo z nich vůbec doufalo, že se dočkají tohoto dne. Abivard měl oči naplněné slzami. Bez ohledu na to, jak málo Země Tisíce Měst připomínala panství Vek Rud, toto byl jeho domov.

Když přijeli blíž, viděli, že na druhé straně Tutubu čekají jezdci. Ani oni pravděpodobně nečekali, že se Sharbaraz vrátí, a proto museli být jeho návratem velice rozčarováni.

Někteří zůstali na svých místech, jiní vyrazili na západ, bezpochyby se zprávou o Sharbarazově příjezdu.

Na obou březích řeky ležela zeleň. Protože bylo těsně po jarních záplavách, pokrýval zelený trávník značnou část země kolem Tutubu. Kanály odváděly každou kapku vody k rostlinám, které by bez životně důležité vody uschly.

Sharbaraz vyslal podél břehu řeky jezdce, kteří měli za úkol zjistit, zda Smerdisovi muži nechali na některém místě most, po kterém by se dalo přejít. Abivarda nijak nepřekvapilo, že žádný nenašli.

Sledoval ženisty Velekrále Peroze stavějící most přes řeku Degird. Pamatoval si, že jim to zabralo celé dny. Nyní měl příležitost vidět v činnosti videsánské ženisty. Stavba, kterou dávali dohromady, byla mnohem méně mohutná než most, který stavěli Makuraňané, ale byla postavena podstatně rychleji. Ke břehu ukotvili těžké, silně namazané řetězy, ke kterým na druhém konci připojili dřevěné pontony. Když takto postavili první řadu pontonu, připojili na jejich volný konec novou sadu řetězů, k nim připojili další pontony a tak dále.

Aby pontony spojené navzájem řetězy neodnášel proud, zajistili je ještě pomocí dlouhých, silných prken. Přes ně napříč pak položili kratší prkna. A tak v neuvěřitelně krátké době postavili most.

Smerdisovi muži na západním břehu Tutubu si zřejmě vůbec neuvědomili, že videsánští ženisté staví most, po kterém bude moci Sharbarazova armáda přejít a zaútočit na ně. Teprve, když se západní konec motu přiblížil na dostřel luku, vystřelili na pracující ženisty pár šípů. Khamoňané na severním břehu Degirdu znervózňovali Perozovy stavitele mnohem účinněji.

Stejně jako Perezovi muži i Videsánci využívali vojáky s velkými štíty, kteří ženisty kryli. Na prodlužující se most navíc vyslali lučištníky, kteří opětovali palbu nepřítele. Zanedlouho byl most ukotven také na západním břehu řeky. Na druhou stranu se začali přepravovat jezdci — nejprve Videsánci, neboť starší Maniakes nechal své muže, aby vyzkoušeli pevnost mostu před tím, než se na něj vydali Makuraňané, pak přes něj přejeli kopiníci a nakonec vozy videsánských ženistů a zbytek zásobovací kolony.

Jakmile se na západní břeh dovalil poslední vůz, ženisté začali pontonový most rozebírat. Abivard, který je sledoval, si pomyslel, že snad vládnou nějakými kouzly, protože jinak by most nedokázali rozebrat tak rychle. Stejně jako most před tím rostl z východního břehu Tutubu na západní břeh, stejně rychle nyní mizel. Nakonec ženisté smotali těžký, promazaný řetěz, naložili jej na jeden z vozů a vykřikl na Videsánce, že jsou připraveni a že se může vyrazit.

K Abivardovi a Sharbarazovi přijel starší Maniakes. Mírně si odkašlal a řekl: „Pochopte, doufám, že to pořád nebude

tak jednoduché.“

„Toho se nebojte,“ opáčil Sharbaraz. „Podařilo se nám je překvapit. Příště budou připraveni kboji, takže další přechod si budeme muset vynutit silou. Ale to, že jsem zpátky v Makuranu, v mé vlastní říši, mi dává tak dobrý pocit, že se nebudu starat o budoucnost, dokud nenadejde.“

„Země Tisíce Měst příliš nepřipomíná panství Vek Rud,“ řekl Abivard.

„To mě napadlo zrovna před chvílí. Serrhes mi připomínal domov mnohem víc: prach a žár — ano a sníh v zimě — a spousta strachu z nepřátel, kteří překročili hranici.“

„To mluvíš o nás,“ řekl Sharbaraz s úšklebkem.

„Přesně tak.“ I Abivard se usmál. „Napadlo mě, co bych asi dělal, kdyby Degird překročil významný khamorthský náčelník se svým klanem, dojel k mé pevnosti a žádal o makuranskou pomoc při dobývání své země. Co bych v takovém případě udělal? Nejspíš bych se zachoval stejně jako Kalamos: jednal bych s nimi co nejvíce přátelsky a plnou rychlostí bych vyslal posla do hlavního města, abych zjistil, jak se mám zachovat.“

„V tom případě bys rozhodně nepochybil,“ souhlasil Shar—baraz. „Podobné věci se koneckonců dějí zas a znovu. Občas jsme nomádům pomáhali, občas ne, to záleželo na tom, co pro nás bylo výhodné.“

Abivard si vzpomněl na Likinia a jeho milovanou mapu. Ano, Autokrat se nakonec spokojil s menšími nároky, než jaké požadoval zpočátku, ale přesto mu Sharbaraz slíbil velký kus makuranského území. Předpokládejme, že by Sharbaraz odmítl se toho kusu vzdát. Kde by on a jeho následovníci byli teď?

Abivard spatřoval dvě odpovědi. První byla ta, která vycházela z Hosiova slibu. Armáda rozpuštěna, přičemž každý muž by dostal tolik země, aby to odpovídalo jeho hodnotě. V takovém případě by Abivardovi vnuci zřejmě skončili jako převýchovaní Videsánci, podobně jako mladý Maniakes. Nebyl by to ten nejhorší osud, jaký by je mohl potkat, ale ani ne ten nejlepší.

Vzhledem k Likiniovu pohledu na svět se však Abivardovi zdálo, že druhá odpověď, která jej napadla, je mnohem pravděpodobnější. Co lepšího by mohl Autokrat Videsánců udělat s vojskem makuranských odpadlíků, než je poslat na severovýchod do boje proti Kubratům? Každý nomádský jezdec, kterého by zabili, by Videsosovi pomohl a císaře by to nestálo skoro nic.

Takový plán byl vychytralý, nečestný a ekonomický... takže by Likiniovi seděl jako ušitý na míru. Abivard byl rád, že Autokrat neměl možnost na něco takového pomyslet.

„Celá tato říše je moje a Země Tisíce Měst je její součástí,“ řekl Sharbaraz. „Možná, že díky tomu, že jsem vyrůstal v Mashizu, centru celé země, a že jsem některá města na této pláni navštívil, mi nepřipadají tak cizí. Přesto připouštím, že mám raději vysočinu. Jsem koneckonců pravý Makuraňan až do morku kostí.“

„O tom, Veličenstvo, není nejmenších pochyb.“ Abivard mávl rukou směrem k rovné zelené zemi, která se před nimi rozkládala. „Teď mne však znepokojuje to, jakým způsobem budeme postupovat dál, abychom se přitom vyhnuli směrem pochodu, které by nám rád vnutil Smerdis, jako tomu bylo minule. Jsou videsánští ženisté natolik dobří, aby nám to umožnili?“

„Můj otec je vždycky choval v největší úctě,“ řekl Sharbaraz, vzpomínajíc na Peroze stejně, jako Abivard vzpomínal na Godarze. „Protože jsem však proti nim nikdy nebojoval, ani jsem je neviděl v činnosti, nemám znalosti o nich z první ruky. Proto mohu říct jen toto: doufám, že si svou pověst zaslouží.“

Stejně jako předtím se i nyní města Země Tisíce Měst před Sharbarazovou armádou uzavřela. A stejně jako předtím, ani teď se pravý Velekrál nezdržoval jejich dobýváním a obcházel je. Porazí-li Smerdis, spadne mu celá tato země do klína. Pokud prohraje... Abivard neviděl důvod, proč se tím teď zatěžovat.

Zatím se nezdálo, že by mezi údolími Tutubu a Tibu Smerdis shromažďoval nějakou armádu. Jeho zvědové zpovzdálí sledovali Sharbarazovy voje a videsánskou armádu, ale nezdálo se, že by se chystali zaútočit. „Zbabělost,“ odfrkl si Sharbaraz. „Jestli si myslí, že mu nicnedělám zajistí trůn, tak se velice mylí.“

„Strategie,“ nesouhlasil starší Maniakes. „Drží se zpátky, aby, až na nás udeří, nám způsobil co největší ztráty. A zaútočí na nás tehdy, kdy ucítí nejlepší příležitost.“

Oba tito muži, kteří měli v armádě nejvyšší hodnost, měli potíže najít člověka, který by je dokázal rozsoudit, ale před nedávnem se oba dva rozhodli, že tímto rozhodím bude Abivard. Ten řekl: „Pokud Vaše Veličenstvo dovolí, myslím si, že vzácný pán má pravdu. Smerdis není až takový hlupák, jakého z něj děláte. Kdyby byl, nikdy bychom nepotřebovali pomoc Videsosu.“

„Je to zloděj a lhář,“ namítl Sharbaraz.

„Nepochybně ano, Vaše Veličenstvo,“ souhlasil s ním starší Maniakes přátelsky. „Jakkoli jsou však tyto vlastnosti odporné, ve válce se mohou často hodit.“

O dva dny později Smerdisovi muži prolomili východní břeh jednoho z největších kanálů, který křížoval Země Tisíce Měst. Videsánští ženisté hráz rychle opravili a zajistili nápravu, přesto však nedokázali zabránit tomu, aby se velký kus země neproměnil v hustou, černou a blátivou břečku.

„Teď uvidíme, zda si zaslouží svůj plat,“ prohlásil Abivard.

Ženisté nejenže si zasloužili svůj plat, ale jejich výkon si navíc žádal o tučný příplatek. Použili stejná prkna, kterými zpevnili pontonový most přes řeku Tutub, položili je na zem a udělali z nich tak cestu, která armádě umožnila přejít přes zaplavenou zónu. Většinu planěk přitom neztratili, s výjimkou několika málo, které se zabořily příliš hluboko do bahna, takže je mohli použít i v dalších částech tažení.

„Teď už tomu rozumím,“ řekl Sharbaraz pozorující ženisty při práci. „Díky nim může jít videsánská armáda, kamkoli se jí zachce. Nestačí jen udělat základnu nebo postavit

opevnění a myslet si, že jsi před císařskými v bezpečí: dostanou se do tvého stanu dřív než si uvědomíš, že se blíží.“

„Jsou opravdu dobří,“ připustil Abivard neochotně. „Zatím jsem s nimi neměl moc co do činění, jen jsem je viděl, jak si jdou po své práci, viděl jsem je hovořit a hrát kostky večer u táborových ohňů, a proto se mi zdá, že jsou to stejní lidé jako my. V našich příbězích jsou Videsánci vždy buď krutí nebo zrádci nebo nečestní nebo — já nevím, co všechno, ale nikdy nejsou dobří. A přitom jsou to také lidé. Je to velmi zvláštní.“

„Vybereš-li si libovolného člověka odkudkoli, jistě brzy zjistíš, že je to dobrý kumpán,“ řekl Sharbaraz. „Dokonce i Khamorťané budou jistě milovat své děti—“

„Nebo své ovce,“ přerušil ho Abivard.

Pravý Velekrál si odfrkl. „Je kruté přerušovat svého panovníka, který vede filozofické úvahy. Nedělám to příliš často — možná se teď měním díky tomu, že kolem mě je to samý Videsánci a ti jsou zapálenější a lepší diskutéři než kdokoli jiný. Jak jsem říkal, tvůj Khamorťan bude milovat své děti, nebude bít svou ženu víc, než si zaslouží a bude se starat o své koně tak dobře, jako kterýkoli podkoní v Makuranu. Dej mu však společnost několika set kmenových souvěrců, nech ho napadnout makuranskou vesnici a on bude dělat věci, ze kterých budeš mít noční můry ještě několik let potom.“

„Ale my tady máme mnohem víc než jen pár set Videsánců a oni se přesto chovají dobře.“ řekl Abivard. „To je to, co mě překvapuje.“

„Částečně je to, myslím, proto, že jsou to naši spojenci. Kdyby se chovali jako smečka démonů, začali by je i nás místní lidé nenávidět, a to by naši věc poškodilo,“ řekl Sharbaraz. „A oni jsou nám podobnější než Khamorťané. Když se zrovna nezabývají válkou, jsou to farmáři, horníci nebo umělci. Neničí kanály jen pro to, že je baví dívat se, jak ostatní farmáři hladoví.“

Abivard si prohrábl vous. „To dává smysl, Veličenstvo. Možná, že byste měl — jak jste to říkal? — vést filozofické úvahy mnohem častěji.“

„Ne, děkuji,“ odpověděl Sharbaraz. „Je tu ještě jedna věc, kterou jsem ti neřekl: požádal jsem staršího Maniaka, aby zajistil, že se jeho kněží budou starat jen o Videsánci a nebudou se pokoušet přivést mé Makuraňany k uctívání jejich falešného Boha. Ti jejich kněží v modrých róbách, kteří následují Phose, jsou lépe organizováni než naši služebníci boží a pasou po konvertitech jako moucha po medovém koláčku.“

„Až dosud o nich skoro nebylo slyšet,“ řekl Abivard. „Neuvědomil jsem si, že to není způsob, jakým se obvykle chovají.“

„Ne, to není,“ ujistil jej Sharbaraz. „Jsou si jisti svou pravdou o Phosovi stejně, jako jsme si my jisti naším Bohem. A protože oni si myslí, že uctívají jediného pravého Boha, jsou přesvědčeni o tom, že každý, kdo ho neuctívá — nebo kdo ho uctívá špatným způsobem — stráví věčnost v ledu stejně, jako my víme, že nevěřící zmizí v propasti a nezbude po nich ani stopa. Myslí si, že jejich úkolem je přivádět ostatní na pravou cestu. Přimět Maniaka, aby jim přitáhl uzdu, by rozhodně nebylo snadné.“

„Proč ne?“ otázal se Abivard udiveně. „Pokud vydá šlechtic rozkaz, ti, kteří mu slouží, přece musí poslechnout.“ Sharbaraz se chrtivě rozesmál. Abivard vypadal uraženě. Pravý Velekrál řekl: „Švagre můj, je vidět, že nejsi zvyklý jednat s Videsánci. Ze všeho, co jsem viděl a ze všeho, co jsem slyšel, soudím, že ti kněží v modrých róbách jsou tak opilí svým Bohem, že se nestarají o rozkazy od pouhého šlechtice. Dokonce i Autokrat má občas potíže, když je chce přinutit k poslušnosti.“

„U nás v Makuranu nemají kněží takovou drzost,“ řekl Abivard. „Přestože pocházím ze severozápadu, tohle vím jistě. Vždyť kdyby Mobedhan — mobhed jakýmkoli způsobem rozzlobil Velekrále —“

„—během hodiny by místo něj nastoupil nový Mobedhan — mobhed,“ dokončil za něj Sharbaraz. „Koneckonců Velekrál je suverén. Nikdo by si neměl dovolit jej rozzlobit.“ Znovu se rozesmál, tentokrát sám sobě. „Byl jsem opravdu velice rozzloben, neboť mi vzali trůn, který měl být můj. Až jej znovu získám, nic podobného už nikdy nepřipustím.“ V hlase mu zazněla rozhodná určitost. Nejprve to Abivarda potěšilo. Sharbaraz si musel být jistý, že se dokáže znovu chopit vlády. Pak však Abivarda napadlo, zda tím pravý Velekrál jednoduše nechtěl říct, že až bude znovu vládnout v Mashizu, nebude už poslouchat nic, co se mu nebude líbit. To ho znepokojilo. Dokonce i Velekrálové občas potřebují, aby jim někdo připomněl, jak svět doopravdy funguje.

Něco se změnilo. Abivardovi to bylo jasné v okamžiku, kdy naskočil do vozu, který spolu sdílely Roshnani a Denak, a to ještě předtím, než mu oči spočinuly na jeho ženě. Služebná, která se mu uklonila, neřekla nic neobvyklého, ale její hlas měl tak podivné zabarvení, jaké u ní předtím neslyšel.

„Muj manželi,“ řekla Roshnani, když Abivard vstoupil do její malé kóje. I tato slova byla každodenním rituálem, ale tón, jakým byla pronesena, nikoliv. „Zatáhni závěs,“ dodala ještě. „Alespoň sem nenalétá tolik moskytů, kteří sužují tento kraj.“ Taková poznámka jí byla podobná.

Abivard uposlechl. Když zatáhl závěs, pozorně na Roshnani pohlédl. Vypadala — pořád stejně, snad jen trochu unaveněji než obvykle. Poškrábal se na hlavě a přemýšlel, zda se nenechává příliš unášet svou představitostí. „Stalo se něco?“ zeptal se, když mu nabídl tvář k políbení.

„Jestli se něco stalo? Pročpak si to myslíš?“ Usmála se na něj, a pak pokračovala. „Vskutku se něco stalo. Pokud se opravdu velmi nemýlím, myslím, že budu mít dítě.“

„Jsem rád, že je všechno v po—“ řekl Abivard dřív, než si uvědomil význam Roshnaniných slov. Pak naprázdno otevřel ústa. Zaseje zavřel, a když je otevřel podruhé, řekl: „Jak k tomu došlo?“

Roshnani, která se dosud jen usmívala, nyní vybuchla v hlasitý zvonivý smích a po tvářích se jí začaly koulet slzy veselí. Když se jí po chvíli podařilo jakž takž se ovládnout, pokračovala. „Pokud se opravdu velice nemýlím,“ řekla, přičemž se záměrně opakovala, „došlo k tomu obvyklým způsobem. Jsme spolu oddáni již dva roky. Už jsem se začínala bát, jestli nejsem neplodná.“

Abivard zkroutil prsty ve svatém znamení, které mělo zažehnat síly zla. „Ať Bůh dá, aby tomu tak nebylo,“ řekl. Pak zamrkai. „Bůh dal, aby tomu tak nebylo, že ano?“

„Ano, dal,“ řekla Roshnani. Oba se usmáli. Když spolu muž a žena hovořili o Bohu, mohly jednotlivé věty znít poměrně zvláště. „Kéž bych ti dala syna,“ pokračovala Roshnani.

„Ano, kéž by,“ přidal se Abivard. „Přál bych si, aby tu byl můj otec a abych mu mohl do náručí vložit jeho první vnouče. A jestli toto vnouče bude dědicem panství Vek Rud, tím lépe.“ Napadlo ho ještě něco jiného a snížil hlas.

„Dokonce bych si přál, aby to nebylo otcovo první vnouče. Řekla jsi už Denak, že čekáš dítě?“

Roshnani přikývla. „Řekla jsem jí to dnes ráno. Dnes poprvé jsem si byla svým těhotenstvím natolik jistá, abych se o tom s někým odvážila mluvit. Objala mě. Vím však, co máš na mysli: jak báječné by bylo, kdyby první vnouče také bylo dědicem trůnu Velekrále.“

„Samozřejmě, kdyby byl otec ještě naživu, byl by naživu také Velekrál Peroz a Denak by se nikdy nevdala za Velekrále Sharbaraze,“ připustil Abivard. „Čím víc tyto záležitosti zkoumáš, tím víc se ukazuje jejich složitost.“ Znovu tiše promluvil. „Jsem rád, že na tebe nežárlí, neboť jsi počala dítě dřív než ona.“

„Myslím, že trochu žárlí,“ odpověděla Roshnani a téměř šeptala. „Ale také trochu žárlí na to, že mne navštěvuješ mnohem častěji, než ji navštěvuje Velekrál.“

„Vážně? Navštěvuji?“ Abivard věděl, že se nechová právě duchaplně, ale také mu dosud nikdo neřekl, že z něj bude otec. Žádná ze služebných ani příležitostných kurtizán, se kterými sdílel lože, mu nikdy neoznámily, že čekají jeho potomka. A nebylo pochyb, že by tak učinily při sebemenším podezření, že nosí jeho dítě: jako dihqanův syn by byl povinen zajistit, aby bylo o dítě dobře postaráno. Ani žádná z jeho ostatních žen předtím, než odjel se Sharbarazem, neotěhotněla. Možná, by se měl strachovat, zda je jeho sémě dostatečně silné.

„Ano a ano,“ odpověděla Roshnani. Zdálo se, že vše, co dnešního večera dosud řekl, ji pobavilo. Zavolala služebnou a přikázala jí, aby přinesla džbán vína a dva poháry. Služebná přinesla džbán zavalitého tvaru, který pocházel ze Země Tisíce Měst. Když jej Roshnani naklonila nad pohár, víno z něj začalo pomalu vytékat. Zatvářila se znechuceně.

„Nejenže je to víno z datlí, ale zdejší lidé si navíc zřejmě myslí, že nejlepší způsob, jak konzumovat víno, je nabírat ho na nůž jako marmeládu. Proto ho dělají tak husté.“

„Vzhledem k okolnostem je mi to úplně jedno.“ Abivard si od ní vzal pohár, který mu nabídl, a pozdvihl jej k připitku.

„Na naše dítě. Ať Bůh zajistí jemu i tobě mnoho let, zdraví a štěstí.“ Napil se. To samé učinila i Roshnani. Nejenže víno bylo husté jako melasa, ale bylo i téměř stejně sladké. Abivard měl pocit, že než jej polkne, měl by jej požvýkal.

V jiných ohledech to však bylo skutečně víno. Když dopil pohár, začal mu svět připadat jako mnohem veselejší místo. Roshnani mu pohár znovu naplnila. Když z něj usrl, proplula mu myslí ozvěna jeho slov při připitku a on se začal strachovat. Ženy mohly zemřít při porodu, nebo později na horečku omladnic. Toto nebezpečí nebylo tak velké a většinou se ignorovalo, ale představa, že by si Bůh vzal mladou a vitální Roshnani a její život by byl tak krutě ukončen, jej přesto naplnila strachem.

Aby se zbavil podobných myšlenek, spolykal i druhý pohár sladkého datlového vína. Když dopil, řekl: „Kéž by Denak a Sharbaraz co nejdříve poznali stejné štěstí.“ Byl šťastný, navzdory svým obavám. Mohl by se obávat i o svou sestru, ale mohl by také kvůli ní a jejímu manželovi být rád.

Roshnani přikývla. „Bylo by to skvělé nejen pro ně, ale i pro říši, zvláště pokud by měli chlapce. Narození dědice trůnu by jen pomohlo znovu nastolit pořádek.“

„Chceš říct, že by to mohlo pomoci znovu nastolit pořádek,“ řekl Abivard. „Jestli si vzpomínáš, i Velekrál Peroz měl dědice.“

„Vzpomínám si na to velmi dobře,“ odvětila Roshnani. „Kdyby si na to vzpomněl i Smerdis, byli bychom na tom všichni lépe — s výjimkou Smerdis, neboť si troufám říci, že ten myslí jen na sebe.“

„To je pravda.“ Abivard si povzdechl. „Když jsem vyrůstal v pevnosti Vek Rud, snil jsem o tom, že uvidím Zemi Tisíce Měst a Videssos. Myslel jsem však, že půjdu po boku Velekrále do války proti Videssosu, a ne že potáhnu s videsánskými spojenci proti muži, který si říká Velekrál. Občanská válka je zvláštní věc.“

„Když jsem vyrůstala já, nikdy se mi ani nesnilo o tom, že uvidím i jiný kraj než úsek cesty mezi pevností mého otce a tvým domovem,“ odpověděla Roshnani. „Zнала jsem jen pevnost a později jen ženské komnaty v ní. Myslela jsem, že má svatební cesta bude jediný výlet, který až do konce života vykonám.“ Zasmála se. „Nemůžeme nikdy tušit co přijde, že ano?“

„Ne,“ řekl Abivard a vzpomněl si na Tanshara. „A i kdý-bychom věděli, co přijde, nevíme kde, kdy ani jak.“

„Takže jediná věc, která nám zbývá, je žít, jak jen nejlépe umíme,“ prohlásila Roshnani. „Když nad tím tak přemýšlím, myslím, že bychom to dělali stejně, i kdybychom znali význam všech existujících proroctví.“

„Je to tak.“ Abivard na ni vrhl postranní pohled. „Napadá mě, že nejlepší způsob, jak pokračovat po zjištění že nosíš dítě, je—“

Roshnani muselo v tu samou chvíli zřejmě napadnout něco podobného. Abivardovy prsty, které rozepínaly dřevěné knoflíky na zádech jejich šatů, byly sice díky datlovému vínu poněkud neobratné, ale pak už bylo všechno v pořádku. Smerdisovi muži dělali vše, co bylo v jejich silách, aby zadrželi Sharbarazovu armádu a její videsánské spojence a svedli ji z cesty. Otevírali kanály mezi Tibem a Tutubem, ale veškerá jejich snaha nevedla ke kýženému výsledku, neboť videsánská ženistka dokázali opravovat díry v hrázích kanálů a razit pro armádu cestu stejně rychle, jako ji nepřítel ničil.

„Když překročíme Tib, máme je v hrsti,“ řekl Sharbaraz.

„Ano, Veličenstvo,“ odpověděl Abivard, přestože si nemohl pomoci a napadlo ho, že stejnou rozhodnost projevoval Sharbaraz i minulého léta a nakonec se ukázalo, že jeho sebevědomí bylo přehnané.

Ale Smerdis zřejmě došel ke stejnému závěru jako jeho protivník. Když se Sharbarazovi muži přiblížili k Tibu, čekala je armáda nepřítelů stojící na bitevním poli, která byla připravená pokusit se jim zabránit v překročení hlavního kanálu. V jejich řadách byli v hojném počtu zastoupeni pěší lučištníci, kteří minulého roku způsobili Sharbarazovým silám takové ztráty.

Starší Maniakes na lučištník}' vrhl pohrdavý pohled. „Pokud se k nim dostaneme dostatečně blízko, stanou se jejich duše kořistí Skotose,“ řekl.

„To ano,“ odpověděl Sharbaraz. „Mojí kopinici si s nimi poradí během okamžiku. Nemám však v úmyslu promenádovat se na rovině před všemi lučištníky, které jen Smerdis dokázal shromáždit.“

Učí se, pomyslel si Abivard s něčím, co se blížilo k radosti. Předchozího léta by si Sharbaraz zvolil čelní útok, při kterém by překročil kanál a dostal se ke svému nepříteli, a pokud by se vůbec staral o ztráty, staral by se o ně až po boji.

„Vaše Veličenstvo, mohl bych mít návrh?“ zeptal se starší Maniakes.

„Doufal jsem, že nějaký mít budete,“ řekl Sharbaraz. Videsánský velitel hovořil po několik minut. Když skončil, Sharbaraz tiše hvízdal. „Ve vaší mysli se musí ukrývat démon, když jste dokázal přijít s plánem, jako je tenhle. Není divu, že Makuran přicházejí války proti Videsosovi tak drah.“

„Jste příliš šlechetný ke starci, jako jsem já,“ řekl starší Maniakes záměrně přehánějící svou sešlost. „Jistě byste na to brzy přišel i vy sám, kdybyste si povšiml toho malého kopce, na kterém stojí tamhleto město.“

„Chcete tedy, abychom je v noci obklíčili a ráno začali s útokem, je to tak, vzácný pane?“ zeptal se Abivard.

„Takto budeme mít rozhodně větší šanci na úspěch,“ odpověděl videsánský generál. Usmál se na Abivarda. „Vpravdě vidím, že chápete, co je třeba udělat, vzácný pane. Kdybyste se se mnou přeli, ani by mě nenapadlo něco podobného zkoušet.“ Prohrábl si šedý vous. „Hmm, teď, když nad tím tak přemýšlím, mám pocit, že vzácný pán je pro vás asi příliš nízký titul, neboť jste bratr ženy Jeho Veličenstva. Přisahám vám, že to však nemyslím jako urážku.“

„Neberu to jako urážku,“ odvětil Abivard. „A i kdyby ano, nedal bych to na sobě znát, ne poté, co jste přišel s tak nádherným plánem.“

Starší Maniakes se rozzářil. „Jediný důvod, proč mne to napadlo, byl ten, že jsem chtěl dát možnost svému synovi získat slávu. Nechám ho velet během nejzajímavější části.“

Sharbaraz se otočil k Abivardovi. „Když se Videsánci chovají umírněně, lze jim věřit ze všeho nejméně. Samozřejmě tahle poučka není příliš důležitá, neboť ji nebudeš potřebovat moc často.“

„Vaše Veličenstvo, teď jste mě opravdu ranil!“ Starší Maniakes si přitiskl obě ruce na hrud', jako by byl zasažen šípem.

„Dopouštíte se na mě velké nespravedlnosti.“

„Největší nespravedlnosti bych se dopustil, kdybych vás podcenil,“ odpověděl pravý Velekrál. „Prosím o odpuštění, ale když se vám to hodí, tváříte se jako bezmocný stařec. A přitom jste ten nejnebezpečnější muž, jakého jsem kdy poznal, v neposlední řadě proto, že na to nevypadáte.“

„Co bych na to měl říct?“ přemýšlel starší Maniakes nahlas. „Snad jen to, že jestli jste prohlédli můj trik, nebyl tak dobrý, jak by měl být a já na sobě budu muset ještě pracovat.“ Jeho hlas zněl opravdu rozzlobeně.

Ráno dalšího dne bylo jasné a horké, jako téměř každé ráno pozdního jara, léta a časného podzimu v Zemi Tisíce Měst. Videsánci ženisté měli dost pontonu, řetězů a prken, aby přemostili Tutub a Tib — dost na to, aby kanál, který se před nimi rozkládal, přemostili nejméně tucetkrát. Hned, jakmile se rozednilo, začali stavět řadu mostů přes kanál, který je odděloval od Smerdisových mužů.

K. Abivardovu rozčarování byli zvědové Smerdisovy armády v pohotovosti. V okamžiku, kdy se mosty začaly natahovat přes olejovitou vodu, vyběhli z nepřátelského tábora pěší lučištníci, kteří začali střílet na ženisty. Podobně jako při překračování Tutubu nesli někteří Videsánci velké štíty, kterými chránily zbytek mužů před deštěm šípů. Jak stavba mostu postupovala dál a dál, vyjeli na ně videsánci jízdní lučištníci a začali opěťovat palbu Smerdisových mužů.

Nepřítel byl ve veliké převaze, ale utrpěl těžké ztráty: jen málo Smerdisových lučištníků na sobě mělo zbroj. Těžká jízda spolu s pěšími vojáky se shromáždila na břehu před mostem připravena bojovat s každým Sharbarazovým mužem, který by se pokusil přejít na druhou stranu.

Sharbarazovi obrnění kopinici se shromáždili u svého konce mostu u západního břehu kanálu. Abivard seděl na koni v jejich čele a přemýšlel, zda v případě, že zaútočí po mostě na Smerdisovy vojáky}', a nepřítel zaútočí opačným směrem na něj, dokáží ženisté zabránit tomu, aby se neocitli mezi oběma útočícími armádami.

Brzy zjistil, že ano. V okamžiku, kdy ženisté položili poslední prkno na místo, naskákali do kanálu a začali plavat zpátky k východnímu břehu. V okamžiku, kdy se vrhli do vody, Abivard vykřikl: „Sharbaraz!“ a pobídl svého koně kupředu. Most se pod úder kopyt tuctů koní otřásl jako při zemětřesení. Abivard se střetl s prvním nepřítelem zhruba ve dvou třetinách cesty k západnímu břehu kanálu — asi vyrazil o několik úderů srdce dříve než Smerdisův muž, a možná, že měl také lepšího koně.

Uhnul před napřaženým hrotem nepřátelského kopí. V tu samou chvíli také bodl svou vlastní zbraní. Úder zasáhl Smerdisova vojáka do prsou a vyrazil jej ze sedla. Abivardův mohutný trénovaný válečný kůň zadupal okovanými kopyty na padlém nepříteli. Abivard popohnal koně směrem k dalšímu nepříteli.

Most nebyl příliš široký. Ozvala se šplouchání, některá docela hlasitá, neboť někteří muži a koně padali nebo byli vytlačeni do kanálu. Kvůli těžkým železným zbrojím se většina z nich už nevynoří.

„Sharbaraz!“ vykřikl Abivard znovu. On a jeho vojáci pomalu zatlačovali Smerdisovy muže zpátky k jejich konci mostu. Ani jeden ze Sharbarazových následovníků se však ještě nedostal na bahnitý západní břeh kanálu. Smerdisovi vojáci si v křiku nijak nezadali se svým nepřítelem a ze všech sil vykřikovali jméno svého kandidáta na trůn.

Pak se ze severu ozval podél západního břehu kanálu nový pokřik: „Sarbaraz!“ Abivarda zalila radost. I když Videsánci nedokázali vyslovit š, byli nejen dobří vojáci, ale také skvělí plánovači. Starší Maniakes předvídal, že Smerdisovi vojáci budou natolik zaměstnaní bojem s nepřítelem, kterého vidí, že nebudou věnovat pozornost ničemu jinému. Někteří jeho ženisté využili výhody krytu, kterou jim nabízel kopec, o němž se videsánský generál zmiňoval, a postavili přes kanál ještě jeden most. Mohutné síly videsánských jízdních lučištníků přes něj dokázaly přejít, aniž by se střetly se sebedmenším odporem.

Začali odstřelovat Smerdisovy neobrněné pěšáky, a pak

s pokřikem „Sarbaraz!“ na ně zaútočili, sekali šavlemi a vrhali lehké oštěpy. Jejich útok nebyl tak smrtící, jako by byl úder makurských kopiníků, ale stačil na rozprášení pěších lučištníků, kteří byli velmi užiteční, když mohli zasypávat nepřítele šípy, aniž by byli sami přímo ohroženi, ale jejichž kyje a nože neposkytovaly téměř žádnou ochranu při boji zblízka.

Smerdisova těžká jízda musela přerušit boj na mostě, obrátit se proti Videsáncům a zabránit tomu, aby byla obklíčena a naprosto zničena. To však dovolilo Abivardovi a jeho mužům dosáhnout západního břehu kanálu a útěk lučištníků dovolil videsánským ženistům dokončit další mosty, takže se na druhý břeh mohly dostat i Sharbarazovy posily.

Důstojník, který vedl videsánské úderné síly, projevil dobrý cit pro to, co je důležité. Nechal lučištníky utíkat a soustředil se na Smerdisovy jezdce. Jeho vlastní vojáci měli těžší zbroj než neurození makurská válečníci, přestože nebyli zakutí od hlavy k patě v železe, a jejich koně na sobě měli ochrannou zbroj jen v podobě prošíváné látky.

Dokázali Smerdisovým mužům způsobit velké ztráty a po nějakou dobu byli schopni čelit i jejich přímému útoku, takže Smerdisovi kopiníci nemohli prorazit jejich řady a uniknout před Sharbarazovými muži.

Smerdisovi kopiníci si to rychle uvědomili. Začali odhazovat svá dlouhá kopí a meče. Někteří křičeli „Milost!“ Jiní vykřikovali Sharbarazovo jméno. Někteří bojovali dál. Většina z nich byla pobita, ale několika se podařilo probít z obklíčení a utéci.

Videsánský velitel — Abivard si vzpomněl, že jím je mladší Maniakes — zřejmě ještě nebyl spokojen s dosaženým vítězstvím, neboť za prchajícími Smerdisovými kopiníky poslal své jezdce. Ti srazili ještě řadu prchajících nepřátel, a pak se vrátili ke svým kamarádům.

„Sláva Maniakům, otci a synovi!“ vykřikl Abivard. „První vítězství naplánoval, druhý je uskutečnil.“ Makuraňané ze sebe vydali hlasitý pokřik. Ti, kteří byli blízko u Videsánců, plácali své spojence po zádech, velebili je a nabízeli jim víno z měchů, které nosili u opasků. Alespoň pro tuto chvíli se z dávných nepřátel stali blízcí přátelé.

Abivard dojel k mladšímu Maniakovi. „Skvělá práce,“

řekl. „Jste mladší než já — velice obdivuji vaši chladnou hlavu.“

Mladší muž se usmál. Na levé tváři měl malou řeznou ránu a na helmě prasklý nánosník. Nánosník jej uchránil od těžkého zranění. „I vy jste odvedl skvělou práci, vzácný pane,“ řekl. „Kdybyste na ně tak tvrdě nedotíral, mohli by prorazit skrze naše řady a uprchnout.“

„Přesně tomu jsem se snažil zabránit, to je pravda,“ řekl Abivard a přikývl. „Až se zpráva o tomto boji donese k Ve-lehlupákovi Smerdisovi, nastane v Mashizu velký pláč a skřipění zubů.“

„Výborně,“ řekl s úšklebkem mladší Maniakes. „Toto byl přece náš hlavní cíl. A velký pláč a skřipění zubů nastane také v Zemi Tisíce Měst. Ukázali jsme těm pěším lučištníkům zač je toho loket a každému, kdo má oči, musí být jasné, že kdybychom neměli důležitější věci na práci, pobili bychom je do posledního. Zdejší lidé si příště dvakrát rozmyslí, zda budou znova bojovat za Smerdisa proti Sa — Sharbarazovi.“ Radostně zapumpoval pěstí ve vzduchu nad tím, že dokázal správně vyslovit makurskou souhlásku.

„Předtím jsme tyto lučištníky jednou porazili a pak jsme proti nim bojovali znovu, ale to Zemi Tisíce měst nepřinutilo změnit názor,“ řekl Abivard. „Možná, že tentokrát jej však změní, alespoň v to doufám.“

„Tento boj se odehrál uprostřed Země Tisíce Měst a ne v jižní poušti,“ řekl mladší Maniakes. „A Smerdisova armáda je zcela rozdracena. Každý muž, který to přežil, půjde domů, a každý muž, který půjde domů, bude vyprávět příběh o tom, jak jsme rozdrtili Smerdisova generála. Tím si Smerdis rozhodně nijak nepolepší.“

„Zato my ano.“ Abivard pohlédl na syna videsánského velitele s novým respektem. „Nejste jen válečník, co? Rád přemýšlíte o tom, jak věci fungují, vidím to na vás.“

Mladší Maniakes měl na muže svého mládí mohutný a hustý plnovous, což byla, jak Abivard zjistil, známka jeho Vaspuránské krve. Navzdory vousu však Abivardovi neuniklo, že se začervenal. „Jste šlechetný k muži, kterého byste měl spíš považovat za nepřítele než přítele,“ řekl.

„Na to jsem nezapomněl,“ ujistil jej Abivard. „Ale možná, jen možná přinese pomoc, kterou Autokrat Likinios poskytl Sharbarazovi, oběma říším dlouhý mír. Bůh ví, že bychom jej my oba využili.“

„Kéž nám jej Phos skutečně dopřeje,“ řekl mladší Maniakes. Pak z náhlého popudu napřáhl ruku. Abivard se jí chopil. Stiskli si je vší silou.

„Jediné, co bych si skutečně přál, je, abych se mohl vrátit do svého panství na severozápadě a ujistil se, zda Khamorthané nevyplenili mou zemi — a pokud ano, abych je mohl potrestat,“ řekl Abivard. „Mír s Videsosem by mi pomohl to uskutečnit.“

„Mír s Makuranem by Autokratu Likiniovi umožnil vypořádat se s Kubraťany,“ prohlásil mladší Maniakes. „Mír, který se hodí oběma stranám, má mnohem větší šanci na úspěch.“

„Ano.“ Abivard souhlasil, pak si však uvědomil, že to bylo v první řadě videsánské zlato, díky kterému khamorthské kmeny severně od řeky Degird zaútočily na Makuran. Bez této pobídky by Velekrál Peroz nikdy nevytáhl do boje proti nomádům, což znamená, že Smerdis by nikdy Sharbarazovi neukradl trůn a to by mělo za následek, že by se Videsos a Makuran nikdy nespojily proti uzurpátorovi. Abivard zavrtěl hlavou. Čím zpátky do minulosti se některá událost zkoumá, tím složitěji se jeví.

Na mysl mu přišlo ještě něco jiného. Čím pozorněji sledujete nějakou událost, tím více se můžete naučit. Videsos nikdy přímo neohrožil jeho panství — císařství nemělo tak dlouhé prsty. Khamorth však na severozápadě Makuranu způsoboval nekonečné potíže, a to pracovalo ve prospěch Videsosu. Ale pokud Makuran potřeboval podrobit Videsos podobnému tlaku, kdo mohl říci, jak vznikl boj mezi Videsosem a Kubratem?

Abivard tuto myšlenku A[^] pudil z hlavy. Ani jemu ani jinému Makuraňanovi by nyní nebyla ku prospěchu. Makuran si musí nejprve uklidit před vlastním prahem, než se bude starat o to, jak jsou na tom prahy jeho sousedů. Ale jednoho

dne...

Pohlédl na mladšího Maniaka. Navzdory své zjevné chytrosti si videsánský důstojník nevšiml, že Abivard přemýšlí spíš o nepřátelství než přátelství. Dobře, pomyslel si Abivard. Jak předtím řekl, nevydalo by mu kouzlo míru, i kdyby tento mír trval dlouho. Určité dluhy by však stále zůstávaly nezaplaceny bez ohledu na to, jak dlouhý by mír byl.

„Myslíte, že se nás znovu pokusí zastavit na této straně Tibu?“ zeptal se mladší Maniakes.

„Pochybuji o tom,“ odvětil Abivard. „Rozdrtili jsme Smerdisovu jízdu a vy jste přece poznamenal, že pěší lučištníci se teď určitě vrátí domů a už se nedají dohromady. Co by nás tedy ještě mohlo čekat?“

„Už žádné krveprolití, vzácný pane,“ řekl mladší Maniakes rozjařeně. „Alespoň takový je můj názor, ale toto není má říše, a proto mne napadlo, zda jsem něco nepřehlédl.“

„Pokud ano, přehlédl jsem to i já,“ řekl Abivard. „Ale jak to vidím, stačí nám vyhrát už jen jednu bitvu: tu, která se odehraje před branami Mashizu.“ To samé si myslel i předchozího léta, ale tehdy Sharbaraz závěrečný boj nevyhrál. Po vítězství se Sharbarazovy síly a jejich videsánské spojenci hnali směrem na Tib. Smerdisovi muži bořili hráze kanálů, které jim stály v cestě, videsánské ženisté je opravovali a armády byly neustále v pohybu. Smerdisovi vojáci se pokusili zaujmout obranné postavení podél západního břehu kanálu, který byl širší než ten, za kterým se bránili během minulé bitvy. Když Abivard viděl, jak silné je nepřátelské postavení, zmocnily se ho obavy. Stejně obavy se zmocnily i Sharbaraze, který je vyjádřil nahlas.

Starší Maniakes však zůstal klidný. Při západu slunce ostentativně vyslal oddíl ženistů a množství jízdních lučištníků na sever podél východního břehu kanálu. Než urazili čtvrt farsangu, setmělo se a nad celým krajem se rozhostila inkoustově černá tma.

Když přišlo ráno, Smerdisovi vojáci byli pryč.

„Vy jste démon, vzácný pane,“ prohlásil Sharbaraz a poplácal videsánského generála po zádech.

„Tentokrát nám na ten trik skočili,“ odpověděl starší Maniakes. „Příště už nám nedají šanci jej použít.“ Hvízdavě se zasmál. „Takže když jsme teď vypotřebovali tenhle trik, příště vyhrajeme s jiným.“ Armáda bez odporu překročila kanál a obnovila svůj postup.

Po této události se do Sharbarazova tábora začali hrnout měštní guvernérů ze Země Tisíce Měst. Něco podobného se předchozího léta nestalo. Lehali si před ním na zem tváří do prachu a slibovali mu věrnost jako pravému Velekráli. Sharbaraz zatím nebyl v postavení, kdy by se jim mohl pomstít za to, že zůstávali tak dlouho věrni Smerdisovi, a proto přijal jejich sliby věrnosti, jako kdyby nikdy nestránili jeho rivalovi. Abivard však sledoval jeho oči. Bylo jisté, že Sharbaraz na jejich chovám nikdy nezapomene.

Abivarda v současnosti zajímalo, zda se Smerdisovi muži pokusí zabránit jim v překročení Tibu. Přestože období záplav už minulo, řeka byla stále ještě široká s rychlým proudem. Rozhodná obrana by přechod řeky nesmírně ztížila. Když však Sharbaraz a jeho spojenci dosáhli až k řece, nebyli na jejím západním břehu žádní vojáci. Ženisté začali stavět most, ponton po pontonu. Armáda přešla řeku a pokračovala v cestě na západ.

XI.

Abivard sledoval přístupy k Mashizu s podezřením. Minulého roku zde Sharbarazovi vojáci kráčeli vstříc porážce a armáda, které pravý Velekrál velel teď, byla menší než ta, které velel předchozího léta. Ještě jedno vítězství by však ukončilo vládu uzurpátora a skončilo by obdobím Sharbarazova exilu. Makuraňané, kteří pro Sharbarazovu věc tolik vytrpěli, byli pevně odhodláni dosáhnout vítězství.

Videsánci, kteří pochodovali s nimi a díky kterým bylo vítězství možné, neměli v této válce takové osobní zájmy.

Abivard přemýšlel, zda i bez toho dokáže bojovat dostatečně odhodlaně. Zeptal se na to mladšího Maniaka, se kterým se po bitvě v Zemi Tisíce Měst spřátelil.

Videsánský velitel obrátil oči v sloup. „Podle toho, co říkal můj otec, jsi se setkal s Autokratem Likiniem. Jak by se ti líbilo vrátit se domů a -vysvětlovat mu, že jsi neudělal to, co bylo v tvých silách?“

Abivardovi ta představa nepřipadala ze začátku nijak

hrozná. Likinios mu nepřipadal jako člověk, který by bez varování propadal záchvatům vražedného hněvu, jak měli ve zvyku někteří Velekrálové Makuranu, na které se dodnes vzpomínalo. Pak si vzpomněl na chladnou, vypočítavou mysl videsánského císaře. Likinios by nikoho nezabil, protože se hněval. Tiše by přikázal, aby byl dotčený zabit, protože se císař rozhodl, že si to zaslouží. Člověk by však byl mrtvý tak jako tak.

„Vím, kam míříte,“ řekl mladšímu Maniakovi. Styl vlády Videsánců mohl být chladnokrevný a z pohledu Makuraňana podivný, ale skrývala se v něm značná účinnost.

Sharbarazova armáda pochodovala kolem připomínek neúspěšného tažení loňského roku — koster koní a mul, z nichž na některých byly stále ještě zbytky kůže, spálených trosek rozbitých zásobovacích vozů, a kolem také nepohřbených lidských kostí. Pravý Velekrál zkoumal trosky svých loňských nadějí s pochmurným výrazem. „Tentokrát se to už nestane,“ vyhlásil. „Tentokrát už ne.“

Bylo však jasné, že obsazení hlavního města říše nebude jednoduché. Tam, kde Smerdisovi muži postavili loňského roku provizorní barikády zahrazující většinu široké cesty do Mashizu, bylo nyní vybudováno stálé opevnění, které město chránilo před útokem. Pokus o jeho proražení vypadal jako sebevražda.

„Nemějte zbytečné obavy,“ řekl starší Maniakes při rozhovoru s Abivardem. „Zvládneme to, nemusíte mít strach.“

Sliby, i když pocházely od člověka, který už dokázal, že mu lze věřit, nechávaly Abivarda chladným. Když však videsánské ženisté začali z vozů vytahovat dřevo, lana a zvláště upravené kusy bronzů a železa a skládat je do velkých složitých podivností, cítil se jistým způsobem klidnější. To, co ženisté dělali, nebyla magie v pravém smyslu toho slova, ale přesto to Abivardovi připadalo jako cosi zázračného, stejně jako mnoho věcí, které dělali čarodějové.

„Jsou velmi dobří,“ souhlasil s ním Sharbaraz, když se o tom Abivard zmínil nahlas. „Myslím, že ti, kteří šli na sever přes

Degird s mým otcem, by se jim však vyrovnali. Většina ženistů mého otce je ale mrtvá spolu se zbytkem jeho armády a já si nemyslím, že by Smerdisovi zbylo mnoho těch, kteří by dokázali něco podobného. Za jiných okolností by mohl nedostatek ženistů Makuranu hodně ublížit. Budeme si muset vycvičit nový tým těchto vojáků hned, jak to bude možné. Prozatím však to, že my máme ženisty a nepřítel ne, pracuje pro nás.“

Dříví, které Videsánci použili při stavbě pontonových mostů a s jehož pomocí stavěli cesty blátem, které zbylo po zaplavených kanálech, mělo, jak se ukázalo, správnou velikost i pro konstrukci strojů, které ženisté stavěli teď. Abivard to nejprve považoval za úžasnou náhodu. Pak si ale uvědomil, že to určitě není náhoda. Tak sofistikované plánování, které zahrnovalo i podrobnosti, jako je univerzální velikost dřeva, na něj hluboce zapůsobilo.

Stroje byly postaveny před středem nepřátelského severního křídla a napravo od něj. Na tomto místě dosáhli Smerdisovi muži předchozího léta úspěchu. Stroje stály mimo dosah lučištníků chráněných opevněním, jež nechal uzurpátor postavit. „Budou ty stroje stačit k tomu, abychom mohli prorazit skrze jejich opevnění a neutrpěli přitom vážné ztráty?“ zeptal se Sharbaraz.

„Za předpokladu, že dokážeme porazit vojáky, kteří se budou bránit před zdí, udrží naše stroje ty, kteří budou za ní, natolik zaměstnané, že se nám nebudou moci věnovat,“ odpověděl starší Maniakes.

„A co ti, kteří by nás mohli přepadnout na nějaké z úzkých cest do Mashizu?“ otázal se Abivard. „Loni naši porážku způsobil právě útok na křídlech a my nemáme dostatek mužů, abychom všechny přístupové cesty zatarasili, alespoň ne pokud tady chceme zvítězit.“

„Nejvýhodněji se vede válka tak, že se snažíte dostat to, co chcete, za cenu nejmenšího boje — zvláště pak, co se týká zmateného a drahého boje muže proti muži, který máte na mysli,“ odvětil videsánský generál. Ukázal přes řeku na druhý břeh, na vrhače oštěpů, stojící na severním křídle. „Ať Skotos navěky uvrhne mou duši do ledu, jestli tamhleť šašci neunudí každého útočícího jízdního kopiníka k smrti.“

„Souhlasím s vámi,“ řekl Sharbaraz. „Mí muži dychtivě čekají na příkaz k útoku. Takže kdy se na ně vrhneme?“

„Prorazíme dnes večer,“ odpověděl starší Maniakes. „Kdyby se na nás Smerdisovi muži dnes pokusili zaútočit a spálit naše stroje, pěkně by nás zaskočili. Oni to však neudělali. Možná je to vůbec nenapadlo, nebo si mysleli, že by to nefungovalo.“ Zavrtěl hlavou, aby ukázal, jaký na to má názor. „Pořád to musíte zkoušet. Když se pokoušíte o něco nového, překvapí vás, co všechno dokážete.“

„Souhlasím,“ řekl Sharbaraz. „Kdybych nesouhlasil, nikdy bych minulého roku neuprchl do Videssosu.“

Kdyby lo Roshnani nenapadlo, nikdy bys do Videssosu neuprchl, pomyslel si Abivard. Začal pociťovat hrdost na svou ženu. Take si uvědomil, že Denak měla pravdu: rada žen byla během tažení stejně cenná jako v ženských komnatách v pevnosti. Abivard byl zvědavý, zda už to došlo i Sharbarazovi.

Neměl však čas nad tím přemýšlet podrobněji. Starší Maniakes řekl: „To je pravda, Vaše Veličenstvo, ale nyní máme na dosah rozhodující vítězství.“

Přišlo ráno a s ním příslib horkého dne, během kterého se budou muži ve zbrojích doslova péct. Abivard se potil ještě před tím, než si navlékl kůži lemovanou kroužkovou košili, suknici a kalhoty z železných kroužků. Ve chvíli, kdy si nasadil přilbu a upevnil kroužkový chránič spodní části obličeje, měl pocit, že se ocitl v peci, ze které ho vytáhnou dozlatova propečeného.

Možná, navzdory dosavadnímu průběhu událostí, měl Smerdis ve Sharbarazově táboře pořád ještě své špióny, nebo byli jeho důstojníci dostatečně dobří na to, aby dokázali odhadnout, k čemu se nepřítel chystá. V každém případě vyrazili nepřátelští vojáci ze svých táborů a zaujali postavení v mezerách mezi zdmi a téměř neprůchodným terénem po obou stranách. Ne, cesta do Mashizu zřejmě nebude triumfálním pochodem, jak si to Abivard a Sharbaraz představovali, když plánovali své tažení v pevnosti Vek Rud.

Starší Maniakes se ujal organizace příprav na bitvu. Objal Abivarda kolem ramen a řekl: „Chci, abyste vy spolu s vašimi nejlepšími muži zaujali postavení před obléhacími stroji a chránili je.“

„Cože?“ řekl Abivard rozhorleně. „Žádáte mě, abych se já a naši nejlepší kopiníci neúčastnil útoku?“

Jestli si videsánský generál všiml hněvu v jeho hlase, ignoroval to. „To je přesně to, o co vás žádám, alespoň co se týče začátku boje,“ odpověděl. „Je to nutné, pokud chceme tuto bitvu vyhrát. V jejím dalším průběhu si užijete bojování až do sytosti, to vám slibuji.“

Mluvil o tom, jako by čest získaná bojem stála jen za pár měďáků. Vedeš válku jako obchodník a tvůj syn je dvakrát takový muž, jakým se ty kdy staneš, pomyslel si Abivard. Nemohl však urazit spojence tím, že by mu něco takového řekl do tváře. Pokud tuto otázku přednese Sharbarazovi... Zavrtěl hlavou. To nemůže udělat. Kdyby tak učinil, starší Maniakes by ztratil prestiž, nebo by možná ztratil část svého zápalu. V každém případě by jejich aliance utrpěla. To mu ponechalo jen jedinou možnost na výběr. „Dobrá, vzácný pane,“ řekl ledovým tónem. „Spoléhám se na váš slib.“

Starší Maniakes nevěnoval jeho ledovému tónu o nic víc pozornosti, než předtím jeho rozhořčení. „Dobře, dobře,“ řekl, jako by už předem považoval svou žádost za splněnou. „A teď, pokud byste byl tak laskav, sebou pohněte. Nemůžeme začít s představením, dokud nebudete na místě.“

Abivard, stále ještě plný vzteku, shromáždil Zalův regiment kopiníků. Když jim Abivard řekl, že je nečeká slavný útok na nepřítele, ozvaly se mezi jezdci projevy nespokojenosti. Nevrlých poznámek se nezdržel ani Zal. „Později si užijete pořádného boje,“ řekl jim Abivard. „To vám přísahám a Bůh je mi svědkem.“ Musel doufat, že jim nedává falešný slib. Stále ještě nespokojení kopiníci zaujali svá místa před obléhacími stroji, které postavili Videsánci. Stroje, postavené ze zabláceného dřeva, vypadaly jako kostry domů opuštěných po povodni. Do některých z nich ženisté nabili těžké balvany a do jiných velké láhve s hrdly ucpanými prosmolenými hadry.

Abivard se otočil v sedle a díval se, jak se Videsánci těchto hadrů dotýkají zapálenými pochodněmi. Na příkaz svých velitelů ženisté ze svých výtvorů vypálili. Stroje při výstřelu nadskočily, jako by to byli divocí oslové, podobní těm,

kteří Sharbarazovým následovníkům nahnali minulého podzimu takový strach.

Balvany a láhve opsaly ve vzduchu ladnou křivku. Videsánci, pohánění svými veliteli k co nejrychlejší práci, začali točit rumpály a znovu navíjet lana obléhacích strojů, aby je připravili k dalšímu výstřelu. Abivard tomu však jen stěží věnoval pozornost. Díval se, jak střely dopadají na Smerdisovo opevnění. Některé dopadly před něj, jiné se rozbily o zeď, několik jich přeletělo a dopadlo na zem za zdí. Abivard by se rozhodně nechtěl octnout na místě, kam dopadl kámen. Bylo by to stejné, jako by byl broukem, na kterého dopadá kopyto útočícího válečného koně.

Za hořícími láhvemi zůstávala ve vzduchu kouřová stopa. Dokonce i na vzdálenost několika furlongů byl slyšet křik Smerdisových vojáků, v místech, kam láhve dopadly. Z opevnění začaly stoupat kouře mastného černého dýmu.

Abivard se znovu otočil v sedle. „Hovoří někdo z vás mým jazykem?“ otázal se ženistů, kteří stáli za ním. Když jeden z nich přikývl, pokračoval: „Čím ty láhve plníte?“

Videsánci si odkašlal. „Dáváme tam ropu a síru, pane,“ řekl dobrou makuranštinou, „a pár dalších věcí, o kterých vám nechci říkat, co jsou zač. Hoří to dobře, nemyslíte?“

„Ano,“ odpověděl Abivard. Jeden z kouřových pilířů vyrazil s překvapivou prudkostí vzhůru. Pak stroje vypálily znovu, ale tentokrát byla salva mnohem neuspořádanější. Navzdory tomu však proti opevnění vyletěly nové kameny a láhve.

„Bůh je mi svědkem,“ řekl Zal, „že bych nechtěl čelit tomuto druhu deště.“ Ostře pohlédl směrem k nepříteli. „A bude-li tento déšť dopadat na pevnost dostatečně dlouho, ztratí její obránci veškerou vůli bojovat. Budou tak demoralizováni, že budou schopni o boji maximálně hovořit.“

„O to právě jde,“ řekl Abivard, který si navíc právě uvědomil, proč starší Maniakes tvrdil, že obrana obléhacích strojů je pro vývoj bitvy zcela zásadní. Smerdisovi generálové si dříve či později uvědomí, že musí Videsáncům zabránit v devastaci své pevnosti. Lučištníci jim v tom nijak nepomohou — stroje stály mimo dostřel luku. Proto na ně budou muset vyslat útočnou formaci.

Jak se dalo očekávat, útok přišel, ale ne ze strany válečníků shromážděných přímo před Mashizem. Namísto toho vrhli Smerdisovi generálové vpřed zálohy stejného druhu, které způsobily Sharbarazovi porážku při útoku na hlavní město. Nepřátelští jezdci se Smerdisovým jménem na rtech vyrazili z úzké severní cesty, stejné jako loňského roku.

Tentokrát se jim však dostalo zcela jiného uvítání. Obléhací stroje na pravém křídle armády spustily palbu. Některé z nich vrhaly balvany, které drtily muže i koně. Žádná zbroj nedokázala zastavit metr dlouhé oštěpy, které byly vrhány dalšími stroji. Přibíjely vojáky ke koním a srážely je na zem. Přes ně padali jezdci, kteří jeli za nimi.

Smerdisovi muži byli stateční. Neustále se blížili, navzdory smrtonosným střelám, které na ně vrhaly stroje. Pak do útoku vyrazili videsánské jezdci, kteří se snažili nepříteli zabránit, aby se dostal až k obléhacím strojům a k jádru Sharbarazových sil.

Toto však byla jen vedlejší potyčka. Hlavní boj probíhal vepředu. Videsánské stroje bez přestání vrhaly zkázu na pevnost, kterou nechal vystavět Smerdis. Její zdi, které by proti pouhým kopím vydržely celou věčnost, začaly vypadat jako úsměv člověka se zkaženými zuby. Kousek po kousku se začaly rozpadat. Za zdí se do výše vzpínaly plameny. Všude bylo plno kouře. Abivard se musel rozkašlat a pro Smerdisovy vojáky v pevnosti to bylo určitě dvacetkrát, stokrát horší. Alespoň pro ty, kteří měli zatím štěstí a neupekli se v obsahu zápalných lahví.

Videsánské velitelé ženistů vykřikl nově rozkaz} v vlastním jazyce. Stroje se lehce natočily na jednu stranu. Pak znovu začaly vrhat své střely, tentokrát na kopiníky shromážděné u pevnosti.

Na Zalově tváři se objevil zlomyslný úšklebek. „Jsou na tom opravdu blbě. Mohou buď ustoupit mimo dostřel, a tak nám nechat volnou cestu nebo na nás zaútočit. Pokud prohrají, budeme mít volnou cestu tak jako tak.“

Nad Smerdisovou těžce zkoušenou armádou zazněly rohy. Hroty kopí se zablýžely ve slunci a sklonily se směrem k nepříteli. „Tak tedy přicházejí,“ řekl Abivard. „Smerdis je sice zrádný uzurpátor, ale jeho vojáci mají odvahy na rozdávání!“

Abivard sklonil své vlastní kopí a namířil je na blížícího se nepřítele. „Sharbaraz!“ vykřikl a pobídl koně. Zvíře vyrazilo vpřed a zjevně bylo rádo, že se může rozběhnout. Zal zopakoval jeho válečný pokřik, stejně jako zbytek vojáků. Čekali mnohem déle, než se jim líbilo. Teď je očekával boj tváří v tvář, po kterém toužili.

Jeden z kopiníků křičící „Smerdis!“ si vybral za cíl Abivarda. Nad jeho kroužkovým chráničem tváře Abivard spatřil záblesk tvrdých cílevědomých očí. Jeho nepřítel se na boj těšil stejně jako on sám. Ani Smerdisovi muži už nechtěli dále čekat. Dívali se, jak jsou jejich kamarádi v pevnosti vystaveni bombardování, a pak se i oni stali cílem smrtících střel.

Podle způsobu, jakým ovládal koně bylo vidět, že nepřátelský voják ví přesně, co dělá. Namísto toho, aby si vybral větší cíl, který představovalo Abivardovo tělo, pozvedl v poslední chvíli hrot kopí přímo proti jeho tváři.

Abivardovi strachy vyschlo v ústech. Jen tak tak stihl ránu odvrátit štítem. Jeho vlastní rána šla vedle. Bylo mu to jedno. V první řadě byl rád, že zůstal naživu, a že si může vybrat jiného protivníka, který neovládá tolik smrtících triků. Stejně jako většina jízdních bitev, i tato se po prvotním nárazu obou nepřátelských skupin změnila v řadu šarvátek muže proti muži. Jezdci se točili na místě sem a tam a vykřikovali jméno svého suveréna, aby dali svým spolubojovníkům na vědomí, že jsou na jejich straně. Vrhali kopí a máchali meči. Jejich koně, z nichž mnozí byli hřebci, se připojili k boji pomocí zubů a okovaných kopyt, která dokázala roztříštit lebku a vyrazit mozek z hlavy muže ležícího na zemi.

Jeden ze Smerdisových mužů se točil tak dlouho, až se ocitl tváří k hořící pevnosti. Dokud nevykřikl uzurpátorovo jméno, považoval jej Abivard za spojence. Když zjistil, jak se věci mají, probodl mu záda, přičemž kopí vrhl vši silou, aby jeho hrot prorazil válečnickou zbroj.

Nepřátelský voják vykřikl a doširoka rozhodil paže. Meč mu vypadl z bezvládných prstů a dopadl na zem. Voják vykřikl ještě jednou. Zřít se na zem a z rány mezi levou ledvinou a páteří mu prýštila krev. Nevěděl o Abivardovi, dokud jím dihqan neprohnal své kopí. Abivard se cítil víc jako vrah než jako válečník, ale jen do chvíle, než se jej někdo pokusil

udeřit pod pás. Pak si uvědomil, že v bitvě je jen malý rozdíl mezi vrahem a válečníkem.

Sharbarazovi muži zatlačovali nepřítele kousek po kousku zpátky k pevnosti. Videsánští jezdci a lehká makuranská jízda, mnohem pohyblivější než kopiníci obou nepřátelských táborů, se pokoušeli odříznout Smerdisovy jezdce zezadu, aby bylo možno nepřátelskou armádu zničit a vyčistit cestu k pevnosti. Pak by mohli Sharbarazovi kopiníci prorazit a zaútočit na Mashiz.

Pár lučištníků na zničených zdech pevnosti začalo střilet. Celkově jich musely být stovky, ale bombardování obléhacích strojů si mezi nimi vybralo svou daň. Mnozí z nich byli mrtví, ještě víc jich bylo raněných a ostatní se snažili hasit vzniklé požáry.

„Na ně!“ Tento hlas, který zazněl několik metrů vepředu, přinutil Abivarda zvednout hlavu. Patřil Sharbarazovi, který kolem sebe máchal mečem a vedl svého koně k průchodu vedoucímu k Mashizu.

Abivard si nedokázal představit, jak se pravý Velekrál dostal v boji tak daleko dopředu, ale Sharbaraz byl bez ohledu na své postavení nebezpečný válečník. Jediná potíž byla v tom, že kdyby teď padl, byly by všechny oběti na nic. „Na ně!“ vykřikl Abivard a ukázal na svého suveréna. Nezvolal Sharbarazovo jméno, neboť se bál, že by tím na pravého Velekrále přilákal nepřítele. Ukázal však na něj a mávl rukou, aby své podřízené popohnal kupředu. Jeho gestům sice neporozuměli všichni, ale těch, kteří pochopili, bylo dost na to, aby kolem Sharbaraze během několika minut utvořili obrannou hráz.

Sharbaraz však nechtěl ochránce — zdálo se, že chce být prvním, kdo vstoupí do Mashizu. Ještě zesílil svou snahu. Jeho zuřivost nutila Smerdisovy vojáky, aby před ním ustupovali. Jeho následovníci se tlačili za ním, aby se dostali k průchodu a chránili jej před nepřáteli, kteří bojovali všude kolem.

Malá chvilka oddechu uprostřed bitvy Abivardovi umožnila rozhlédnout se kolem sebe na víc než jen na délku meče. S překvapením a rostoucím pocitem triumfu si uvědomil, že Smerdisova pevnost již nestojí před ním, ale že je nyní po jeho pravém boku. Sharbaraz zde loňského léta utrpěl porážku, nyní se však válečné štěstí klonilo na jeho stranu.

„Vpřed!“ vykřikl Abivard a mávl rukou. „Ještě jeden útok a máme je. Jakmile se dostaneme za tyto zdi, budeme mít před sebou otevřenou cestu a ať skončím v propasti, jestli nám pak Smerdisovi kopiníci dokáží zabránit v dobytí Mashizu.“

Smerdisovi vojáci to pochopili také. Vzchopili se k zoufalému boji. Ale Sharbarazovi muži také bojovali se zoufalým odhodláním, neboť věděli, co by znamenala další porážka před branami hlavního města. A jejich videsánští spojenci, přestože na vítězství neměli takový zájem jako Makuraňané, se jim statečností plně vyrovnali. Zasypávali Smerdisovy muže šípami a zblízka s nimi bojovali šavlemi a oštěpy. Sharbaraz kdysi vyslovil obavu, že Videsánci mohou zradit, ale muži z východu nejenže zůstali věrní, ale bojovali až na hranice svých sil.

Protiútok Smerdisových kopiníků selhal. Metr po metru začali znovu ustupovat. Pak se náhle jejich obrana zhroutila a před Sharbarazovými vojáky se otevřel volný průchod.

„Na Mashiz!“ vykřikl Sharbaraz stále ještě v bojovém zápalu.

Před nimi leželo nejen hlavní město, mnohem blíž leželo snad ještě větší pokušení představované stany v táboře Smerdisových mužů.

„Vykastruji každého, kdo byt’ i jen pomyslí na plnění, před tím, než dosáhneme vítězství“, řekl Abivard. „Nejprve vyhrájeme, pak budeme plundrovat.“

Co se jeho týkalo, představa vstupu do Mashizu pro něj byla mnohem cennější než jakákoliv kořist, kterou mohl v táboře získat. Ostatní chudší muži však mohli dát přednost stříbru před vítězstvím.

Smerdisova armáda, poslední armáda, která mohla Sharbarazovi zabránit ve vstupu do hlavního města, se začala rozpadat. Tady i tam zůstávaly skupinky odhodlaných nepřátel, které byly připravené bojovat až do konce, přestože věděly, že naděje na vítězství je již dávno ztracená. Ostatní však uprchli, někteří zpátky směrem k Mashizu a jiní do pustiny, v naději, že jejich nepřítel snad bude příliš zaměstnán, než aby je pronásledoval. Zbytek, ti, kteří byli zatlačeni zpátky k Tibu, odhazoval zbraně a vzdával boj.

Abivard přikázal některým Videsáncům, aby se zajatců ujali. „To bylo správné“, řekl Sharbaraz, který rozpoznal Abivardův hlas.

„Děkuji vám, Veličenstvo“, odpověděl Abivard. „Napadlo mě, že nebudou tak toužit po pomstě jako naši muži.“ Přijel k pravému Velekráli blíž a tiše dodal: „A čím méně jich s námi vstoupí do Mashizu, tím lépe.“

„Ano, to je naprostá pravda“, souhlasil Sharbaraz. „Dali nám vše, co si člověk od spojenců může žádat — Bůh ví, že dokonce víc, než jsem od nich čekal. Ale Mashiz je náš. Dokážeme se ho zmocnit vlastními silami.“ Na obličejích se mu na chvíli objevila hořkost. „Videsánci v minulosti Mashiz vyplenili již několikrát, zatímco Makuraňané se do města Videssos nikdy nedostali. Co bych jen dal za to, kdybych se mohl stát prvním Velekrálem, který změní tohle.“

„Chápu vás“, řekl Abivard stále ještě tiše. „Zítřka to však nepůjde.“

„Ne“, řekl Sharbaraz na to příkřivl. „Věřím však, že se nám v dohledné době podaří Videssos rozdrtit navzdory tomu, jak dobře se nám pracovalo se synem a otcem klanu Maniaků. Ale jak říkáš, všechno má svůj čas.“ Zabořil svému koni ostruhy do slabin v touze vést svou armádu na Mashiz. Hlavní město leželo méně než čtvrt farsangu — čtvrt hodiny jízdy — na západ.

I Abivard pobídl svého koně do rychlého cvalu, aby udržel krok se svým suverénem. „Čeká nás ve městě ještě nějaký boj?“ zeptal se.

„Doufám, že ne“, řekl Sharbaraz. „Budeme-li mít štěstí, jeho armáda se rozpadla na kousky. Královský palác je však dobře opevněný. Budou-li pro něj ještě nějakí vojáci ochotni bojovat, mohou se tam držet po dlouhou dobu.“

„Videsánci a jejich obléhací stroje —“ začal Abivard.

Sharbaraz zavrtěl hlavou. „Proboha ne“, řekl prudce. „Dokud drtí uzurpátorovy muže nebo opevnění, které proti mně postavil, je vše v pořádku. Ale palác nepatří Smerdisovi — je můj, stejně jako Mashiz je náš. Nechci, aby byl zničen,

pokud dokážu najít nějakou jinou cestu. Chci v něm žít až dobudeme Mashiz, stejně jako jsem v něm žil, než mi Smerdis ukradl trůn.“

„Ano, Veličenstvo,“ řekl Abivard a cítil se poníženě. Pro něj byl palác jen další vojenský cíl. Pro Sharbaraze to však byl domov.

Pokračovali v cestě. Čím blíže se dostávali, tím větší se

Abivardovi Mashiz jevil. Serrhes vedle něj vypadal jako trpaslík. Trpaslík, ale vlastně to bylo jediné město, do kterého kdy Abivard vstoupil. I města Země Tisíce Měst proti němu vypadala velice skromně, ale to bylo pochopitelné, protože každé z nich sedělo na malém kopečku, který vytvářely nespočetné generace jeho obyvatel. Mashiz se rozkládal na úpatí Dilbatských hor. Na východním okraji města bylo tržiště, které bylo samo o sobě dost velké na to, aby se do něj vešel celý Serrhes. Ted? to na tržišti vřelo, jako by to bylo mraveniště rozkopané malým chlapcem. Všichni obchodníci, kteří si nikdy nedokázali představit, že by Sharbarazovi vojáci mohli vstoupit do města, se nyní pokoušeli schovat své zboží i sebe někam do bezpečí.

„Na to už je příliš pozdě,“ řekl Sharbaraz a ukázal před sebe. „Uvažuji o tom, že si od nich vyberu odškodnění za to, že v klidu pracovali a strpěli vládu mého zlodějského příbuzného.“ V hlase mu zazněl hladový podtón. „Jak vidím, přesně toho se obávají.“

„O to se můžeme dozajista postarat později, Veličenstvo,“ namítl Abivard. „Nejprve musíme obsadit palác a uvrhnout Velehlupáka Smerdisa do žaláře.“

„Ano,“ souhlasil Sharbaraz, ale v hlase mu stále ještě zněla touha po odplatě.

Znal cestu skrz bludiště uliček Mashizu. Přestože palác byla mohutná stavba z šedého kamene, pohled na ni zakrývaly jiné, menší budovy, které stály všude kolem, takže Abivardovi by mohlo zabrat celé hodiny, než by našel správnou cestu, neboť uličky se kroutily sem a tam jako hadi, jako by se snažily nově přichozím zabránit kamkoli se dostat.

Vnější zeď paláce byla natolik mohutná, že si Abivard znovu vzpomněl na obléhací stroje, ale nebránily ji žádní vojáci. Všechny dřevěné, železem kované brány vypadaly mohutně, ale byly otevřené.

„Vzdává se,“ řekl Sharbaraz tónem, ve kterém se mísil údiv a podezření. Pobídl koně přes otevřené prostranství před zdí. Abivard ho těsně následoval. Stejně tak i vojáci, kteří je doprovázeli cestou městem.

Abivard byl zhruba v půli cesty přes otevřený prostor, když náhle všechno zčernalo.

Neměl pocit, že je zasažen slepotou. Spíše mu to připa-

dalo, jako by se na Mashiz snesla beznadějná noc bez sebemenšího náznaku světla. Jeho kůň si odfrkl a zastavil se.

Svým způsobem ho to uklidnilo: jestli bylo zmatené i zvíře, pak se problém neskrýval v Abivardových očích.

„Veličenstvo!“ zavolal na Sharbaraze, který musel být jen pár stop od něj.

„Abivarde?“ odpověděl právoplatný Velekrál. „Jsi to ty? Slyším tvůj hlas, ale nevidím tě.“

„Já nevidím vůbec nic,“ řekl Abivard. „Vy ano?“

„Teď, když ses o tom zmínil, tak musím říct, že ne.“ Sharbaraz zvýšil hlas a oslovil své vojáky. „Vidí někdo z vás něco?“ Několik lidí mu odpovědělo, že ne. Jiní vykřikovali věci, které nebyly míněny jako odpověď, ale které rovněž znamenaly, že nic nevidí. Abivard se pohledem snažil proniknout temnotou, která mu zakryla oči a bez úspěchu se snažil zahlédnout alespoň záblesk světla. Také napínal uši a snažil se jimi nahradit svůj zrak. S nasloucháním měl větší štěstí. Kletby a výkřiky se neozývaly jen zblízka, ale také z dálky, kam až byl jeho sluch schopen dosáhnout.

„Celé město zčernalo,“ prohlásil.

„Myslím, že máš pravdu,“ řekl Sharbaraz o chvíli později, jako by se nejprve sám zaposlouchal do zvuků kolem. „Zřejmě se jedná o kouzlo Smerdisových dvorních mágů.“

„Bojová magie —“ začal Abivard, ale pak se zarazil — toto zřejmě nebyla bojová magie, neboť se zdálo, že tma zasáhla i ostatní obyvatele Mashizu — dokonce i zvířata — a ne jen bojující. V boji magie jen zřídka kdy někomu ublížila. Vášně válečníků bžly totiž natolik zjitřené, že magie značně ztrácela na účinnosti. Ted? však už měli Sharbarazovi vojáci vítězství v rukou, a proto je opustilo vzrušení ze zabíjení. To znamená...

„Modlím se, aby ta tma zasáhla skutečně celý Mashiz,“ řekl Sharbaraz. „Jestli Smerdisovi muži stále vidí, zatímco naše oči jsou spoutány temnotou —“ Abivard ho obdivoval za to, že se dokázal zasmát, přestože v jeho smích rozhodně nebylo slyšet pobavení. „V tom případě si Velehlupák Smerdis užije mnohem delší vlády, než jsem si myslel.“

To byl nápad, kterého bylo třeba se bát. Abivard přemýšlel, co bude dělat — co by vůbec mohl dělat — jestli náhle zazní rohy a on uslyší klapot koňských kopyt, které se k němu blíží přes dláždění. Má kolem sebe divoce máchat mečem, dokud jej neprobodne kopí, které nespátří? Lepší si sundat helmu a probodnout se vlastním mečem. To by alespoň bylo rychlé.

Zvuk rohů dávající pokyn k útoku se však neozval. Kolem sebe slyšel jen zvuky chaosu. Strach z náhlého útoku se postupně zmenšil. Strach jako takový však zůstával — jen se změnil jeho původ. Kováři a jejich výhně, hostince s pochodněmi, krby v kuchyních a pece v pekárnách... jak dlouho může trvat, než vznikne požár, se kterým nebude možno bojovat?

Kdyby k tomu došlo, nevěděl by, co s tím. Asi by jen bezmocně zůstal na místě a čekal by, až se upeče. Není možné utíkat před ohněm, když člověk nevidí, kterou cestou se dát.

„Co budeme dělat?“ zeptal se Sharbaraz. Podle tónu jeho hlasu ho napadaly ty samé myšlenky jako Abivarda.

„Já nevím, Veličenstvo,“ odvětil Abivard. „Co můžeme dělat? Jediné, na co dokážu přijít, je zůstat tady a doufat, že se světlo vrátí.“

„Věř mi, švagre, že ani mě nenapadá nic lepšího.“ Sharbaraz zvýšil hlas, oznámil okolo stojícím vojákům, kdo k nim právě mluví, sdělil jim Abivardův návrh a dodal: „Řekněte to i těm, kteří jsou ode mě příliš daleko, takže mě neslyší. Řekněte jim také, že naši čarodějové brzy překonají temnotu, kterou na nás seslal Velehlupák Smerdis.“ Směrem k Abivardovi pak zamumlal: „Alespoň doufám.“

„Ano,“ řekl Abivard. „Zajímalo by mě, jak daleko od paláce — nebo od Mashizu — tato tma sahá.“ Hned, jakmile ta slova vyslovil, začal si přát, aby tak neučinil. Začal si totiž představovat nejen spřátelené kouzelník), jak se sami třesou v temnotě, ale celý svět pokrytý příkrovem tmy.

Podle zvuku, který se ozval od Sharbaraze, se pravý Velekrál — viditelný Velekrál, pokud se ovšem světlo vrátí — o nic nestaral. Po chvíli Abivardovi řekl: „Pojedu velmi pomalu dopředu, dokud nenarazím na zeď. Pak budu přesně vědět, kde jsem a budu mít alespoň něco v zádech.“

„Jedu s vámi, Veličenstvo,“ řekl Abivard okamžitě. Mít krytá záda mu náhle začalo připadat tak cenné jako drahokamy. Stále jej sice mohli napadnout nepřátelé, ale už jen z jednoho směru.

Podkovy Sharbarazova koně zvonily o dláždění, jeden opatrný krok za druhým. Abivard nevěděl jak — nebo zda vůbec — jeho vlastní zvíře odpoví, až je pobídne ke kroku. Kůň se však podřídil, jako kdyby byl rád, že člověk na jeho hřbetě se odhodlal k činu. Abivard doufal, že v něj zvíře nevkládá přehnané naděje.

Zepředu uslyšel náraz, následovaný o chvíli později bolestným odfrknutím. „Au — našel jsem zeď,“ řekl Sharbaraz. „Pokud se nemýlím, nalezl jste ji tím tvrdším způsobem,“ poznamenal Abivard, ale Sharbaraz mu neodpověděl. Přitáhl otěže a ještě víc zpomalil svého koně v naději, že nebude muset napodobit svého panovníka. To se mu však nepodařilo; jeho kůň narazil do zdi dřív než zjistil, že tam je. Protože neviděl, žádný smysl ho nevaroval, aby se zastavil včas.

Kůň ze sebe vydal stejné podrážděné odfrknutí jako Sharbarazovo zvíře. Otočil se, dokud nebyl bokem ke zdi a přirazil Abivardovu levou nohu ke kamenům. „Au, už jsem ji našel i já, Veličenstvo,“ řekl Abivard. Kůň si odfrkl ještě jednou, tentokrát spokojeně, jako kdyby měl radost, že se mu podařilo dosáhnout pomsty. Abivard byl rád, že má nohy chráněné kroužkovými nohavicemi.

„Co teď, švagre?“ zeptal se Sharbaraz. „Nevím, Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Zajímalo by mě, jak dlouho budeme muset čekat, než se světlo vrátí.“ Doopravdy však přemýšlel nad tím, zda se světlo vůbec vrátí. To však neřekl nahlas. Až dostane žízeň a bude mít hlad, jak najde cestu z Mashizu, když neuvidí, kam má jít?

„To jsou opravdu fascinující otázky,“ odpověděl Sharbaraz, když Abivard neodolal a vyslovil je nahlas. „Jsem si jistý, že už o nich přemýšlejí i ostatní. Přál bych si, abych mohl popravdě říci, že mě nic podobného dosud nenapadlo, ale tak tomu není.“ Povzdechl si. „Přál bych si také, abych na ně znal odpovědi.“

Čas pomalu ubíhal. Protože Abivard neviděl ani slunce ani měsíc ani hvězdy, nedokázal určit, jak dlouho už čekají. Jen tak z nudy si začal něco pobrukovat. Pomohlo mu to, ale ne příliš. Uši mu oznámily, že ostatní vojáci dělají to samé, a nepochybně i ze stejného důvodu.

Nakonec se mu však začalo chtít na malou. Když sesedl, pořád držel v jedné ruce otěže svého koně ze strachu, že by se otočil a už by své zvíře nikdy nenašel. Znamenalo to, že si musel sundat kalhoty jen jednou rukou, což ještě šlo, ale také to znamenalo, že si je pak musel jen jednou rukou znovu zapnout. „Je úžasné, co dokážete, když se o to pokusíte,“ poznamenal k okolní temnotě.

Odkudsi ze tmy Sharbaraz odpověděl: „To rozhodně ano. Zanedlouho tě budu muset napodobit. Pokud se mi podaří se ztratit, zavolej mé jméno a já se tě pokusím najít podle zvuku tvého hlasu.“

„Jak si přejete, Veličenstvo. Kdybych já pustil otěže, požádal bych vás o to samé.“

„Zajímalo by mě, co se stalo se Smerdisovými muži,“ řekl Sharbaraz. „Je to, jako by nás Bůh uvrhl do propasti.“

Abivard se hned na to krátce, vyděšeně nadechl. To přirovnání bylo příliš přesné — Abivarda napadlo, zda náhodou nejde ne o přirovnání, ale o pravdu. Nedokázal si sice představit, proč by se Bůh rozhodl pro něco takového ve chvíli, kdy se spravedlnost chystala triumfovat — ale Bůh se koneckonců nezpovídal pouhým smrtelníkům.

Nad zmateným a často panikou naplněným mumláním, skrze které se daly zaslechnout útržky zpěvu, který využívali klidnější muži k tomu, aby si udrželi ducha, se ozvalo mnohem organizovanější vzývání, zpívané mnoha muži najednou. Nejprve si Abivard povšiml silné, pokojné hudby, která mu zvedla náladu. Pak si uvědomil, že její slova jsou ve videsánštině.

Zpěváci přicházeli blíž a blíž. Jak se blížili, dokázal Abivard rozeznat stále více slov. Tento hymnus už slyšel dříve, u bran Serrhesu — byla to píseň chvály Phosovi, videsánskému Bohu dobra, a jak si Abivard vzpomněl, i světla. Ať už v Phose věřil nebo ne, právě světlo bylo tím, co on a celý JVlshiz potřebovali nejvíc.

Uši mu napověděly, že Videsánci vstoupili na náměstí kolem paláce. Jejich radostná píseň zněla všude kolem a opěvovala nejen jejich Boha, ale také slunce, Phosův nejvýznamnější symbol, který čněl nad zlatými dómy jejich chrámů, a který měli videsánští kněží vyšitý v podobě zlatých kruhů na modrých šatech na prsou, hněd nad srdcem. Pak Abivard uviděl videsánské kněze. Na chvíli neviděl nic jiného než je. Kněží kráčeli temnotou kolem nich, jako by si ani neuvědomovali její existenci. Poté se mu však zrak projasnil natolik, že spatřil celé náměstí. Když se mu pohled rozmazal, málem jej zachvátila panika, ale pak si uvědomil, že za to mohou slzy úlevy, které se mu koulely po tvářích. Sharbaraz pozdravil Videsánce jejich vlastním pozdravem, s pravou pěstí přitisknutou na srdce. „Přátelé, jsem velmi rád, že vás vidím,“ řekl videsánsky a pak svým vlastním jazykem dodal: „A za to, co jste udělali, vám dám cokoli, oč požádáte.“

Jeden z videsánských kněží opětoval jeho pozdrav úklonou. Jeho holá lebka se blyštěla v paprscích odpoledního slunce. Podle dráhy, kterou mezitím slunce urazilo k vrcholům hor, Abivard poznal, jak dlouho tu čekali ve tmě — mnohem déle, než by si byl pomyslel.

Kněz dobrou makuranštinou odpověděl: „Vaše Veličenstvo, omlouváme se, že jsme vám nepřišli na pomoc dřív. Toto byla silná magie a na její překonání jsme potřebovali veškerou naši sílu. Navíc se makuranské způsoby čarování liší od našich, takže jsme měli potíže nalézt to nejvhodnější protikouzlo.“

„Ať už jste to udělali jakkoliv, jsem rád, že jste to dokázali,“ opáčil Sharbaraz. „Teď můžeme vstoupit do paláce a svrhnout Smerdise jednou provždy.“

„Jsme šťastni, že jsme vám mohli být nápomocni, Vaše Veličenstvo,“ řekl kněz a znovu se uklonil. Když se znovu obnovilo světlo, začali palácoví sloužící vybíhat ven. Někteří z nich Sharbaraze poznali. Padli před pravým Velekrálem na břicha. „Teď jste dosáhl svého cíle, Veličenstvo,“ řekl Abivard jemně. „Ještě ne tak docela,“ odvětil Sharbaraz. „Neskončím, dokud nebudu mít uzurpátora ve svých rukou.“ Ale nikdo z palácových funkcionářů, navzdory jejich hlasitým prohlášením věrnosti Sharbarazovi nepřiznal, že ví, kde je Smerdis. Sharbaraz poslal vojáky prohledat palác. Do ženských komnat, kam vojáci nesměli vstoupit, poslal eunuchy. Po jeho starším bratranci však jako by se slehla země. Zanedlouho však před něj vojáci přivedli tři muže, které poznal. „Ale, královští čarodějové,“ řekl, zatímco Videsanci a jeho vlastní muži se naježili. „Chápu to správně tak, že vy jste zodpovědní za nedávné události?“ Abivard obdivoval jeho chladnokrevnost. Čarodějové se před Velekrálem vrhli na zem. „Odpusťte nám, Veličenstvo!“ zakvílel jeden z nich. „Byli jsme donuceni sloužit vašemu rivalovi. Držel naše rodiny jako rukojmí, aby si zajistil, že uděláme, oč nás požádá. Odpusťte!“ zopakoval a ostatní dva se k němu přidali. „Možná vám odpustím, možná vám neodpustím,“ řekl Sharbaraz. „Řekni mi víc, Khuranzime — prozrad’ mi například účel kouzla, které nám všem zatemnilo pohled.“ „Mělo Smerdisovi umožnit útěk,“ odpověděl čaroděj, který hovořil i předtím — zřejmě Khuranzim. „Nad ním to kouzlo nemělo žádnou moc. Snažil se nás přimět, abychom tuto výhodu rozšířili i na jeho vojáky, ale my jsme mu popravdě odpověděli, že něco takového je nemožné. Kdybychom se toto kouzlo pokusili použít jako bojovou magii, samo by se zničilo, neboť kdyby na velké množství mužů zaútočil neviděný nepřítel, rozbourilo by to jejich vášně natolik, že už by nad nimi kouzlo nemělo žádnou moc.“ Abivard si vedle Sharbaraze dlouze, úlevně povzddechl. Noční můra, které se on i Velekrál obávali, se nemohla naplnit — přestože by zemřelo nemalé množství mužů, než by se zbytek z této noční můry probudil. Napadlo ho něco jiného. „Čaroději, řekl jsi, že Smerdis vás přiměl seslat toto velké a složité kouzlo jen proto, aby mohl utéci?“ „Ano, ehm, pane,“ odpověděl Khuranzim opatrně. Sharbaraze znal. Abivarda však nikdy předtím neviděl, a proto netušil, jak vysoko v přízni Velekrále stojí. V každém případě jistě dost vysoko na to, aby si zasloužil odpověď. „Proboha, proč vás jednoduše nepřinutil, abyste změnili vzhled jeho tváře? Pak by mohl snadno proklouznout ven z Mashizu, a nikdo by ho nepoznal,“ řekl Abivard. „Pane, z vašich slov je zřejmé, že jste muž se zdravým rozumem,“ řekl Khuranzim a uklonil se. Mírně se pousmál. „To samé však nelze říci o Smerdisovi. Pro něj znamenala velkolepost a složitost magie víc než její účinnost. Když jsem mu navrhoval ten samý plán, který jste zmínil, řekl, že mému nejstaršímu synovi prořízne hrdlo, a že mou ženu dá mým strážným... Jsem mocný mág, pane, ale musím mít čas na přípravu svých kouzel. Ostří meče by se na mne sneslo příliš rychle, než abych stihl zasáhnout.“ „Dokážeš ho teď vystopovat a zjistit, kam uprchl?“ zeptal se Sharbaraz. „Možná, Vaše Veličenstvo,“ řekl Khuranzim opět opatrným tónem. „Ale některá ochranná kouzla kolem bývalého Velekrále nevyžadují častou obnovu, takže najít ho podobným způsobem nebude jednoduché.“ Sharbaraz na něj zachmuřeně pohlédl, ale pak se jeho výraz projasnil. „Nevadí. Hledej, jak můžeš, ale ať už ho najdeš nebo ne, mí muži ho najdou určitě.“ Jeho hlas plál pomstychtivostí. „Lorde Abivarde?“ Jedna ze služebných, která doprovázela Roshnani a Denak z pevnosti Vek Rud, čekala, dokud si ji Abivard nevšiml, a pak pokračovala: „Vaše paní sestra by s vámi, pokud máte čas, ráda mluvila.“ „Denak? Samozřejmě, setkám se s ní,“ řekl, přestože byl poněkud překvapen. Občas s ním rozmlouvala, když navštěvoval Roshnani, ale už si ani nevzpomínal, kdy ho naposledy sama požádala, zda by za ní nepřišel. „Doved’ mě za ní.“ Vůz, ve kterém jeho sestra i první žena urazily tak dlouhou cestu, stál spolu se zbytkem zásobovací kolony těsně před Mashizem. Služebná k němu Abivarda dovedla. Pak otevřela vchod a on ji následoval. Denak čekala ve své malé kóji, která byla na druhé straně vozu od Roshnaniny kóje. Obě místnosti si byly podobné jako vejce vejci, což Abivardovi připadalo současně důvěrně známé i znepokojující. Poté, co svou sestru objal, se posadil se zkříženými nohama na koberec a řekl: „O co jde? Mohu ti nějak pomoci?“ „To asi nemůžeš,“ odvětila Denak smutně. I ona se posadila, zády se opřela o zeď vozu a ruce si položila na břicho. „Čekám dítě a zítra odcházím do královských komnat.“ „Ty budeš mít dítě, dokonce možná i dědice trůnu? To je báječné!“ vykřikl Abivard. Pak si uvědomil i to ostatní, co mu Denak řekla. „Kam jinam bys měla jít než do ženských komnat?“ „Jít tam je jedna věc,“ opáčila Denak. „Ale jestli odtamtud ještě někdy vyjdu ven. nebo zda tam budu pohřbená navždy, to už je něco jiného.“ Oči jí tékaly sem a tam jako zvíře chycené v pasti. „Dřív, když jsem nepoznala nic lepšího, bych se s tím smířila. Ale byla jsem svobodná — no vlastně spíš svobodnější — a on mě teď chce znovu zavřít do klece... Nemyslím, že to dokážu.“ „Proč bys měla být? Chci říct uvězněná,“ řekl Abivard. „Velekrál ti přece dovolil, abys s ním cestovala, všichni jsme večereli společně v Serrhesu... Prokázal přece, že drží slib, který dal v naší pevnosti.“ „Sice ho neplní tak, jak by mohl, ale celkem vzato ano, máš pravdu.“ Nic se nezměnilo, Denak k Abivardovi pořád hovořila, jako by byl nějaký hlupák. „Zítra odcházím do ženských komnat,“ pokračovala tónem, jako by učila malého chlapce číst a psát. „Zítra také můj manžel odjíždí chytit Smerdise. Dokud se nevrátí, myslíš, že budu moci vystrčit z ženských komnat byt’ i jen špičku nosu?“ „Aha,“ řekl Abivard a cítil prázdnotu své odpovědi. Ze všech sil se snažil ukázat jí tu lepší stránku věci: „Už předem poslal za uzurpátorem své muže. Dá-li Bůh, vrátí se do Mashizu velmi brzy.“ „Dá-li Bůh, tak ano, ale co když bude pryč celé měsíce? I když jsem připravena na to, že nějaký čas v ženských

komnatách strávím, bude si, až se vrátí, pamatovat svůj slib a bude ho ctít?“

„To nevím,“ připustil Abivard. „Musím však říct, že mi připadá jako člověk, který je velmi opatrný v záležitostech, jež se dotýkají jeho cti. Jeho otec, Velekrál Peroz, byl v tomhle úplně stejný.“

„Kéž bys měl pravdu,“ řekla Denak. „Další věc, které se bojím, je to, co se se mnou stane v ženských komnatách. Budu tam jako bílá vrána, nejen proto, že jsem dcerou pohraničního dihqana a ne princeznou jednoho ze Sedmi Klanů, ale také proto, že jsem byla ve světě, kde jsem viděla a vykonala mnohé věci. Co si o mně ostatní ženy mohou myslet?“

„Mají-li zdravý rozum, budou na tebe žárlit,“ řekl Abivard. „A až se Sharbaraz vrátí, mohla by ses přece pokusit přesvědčit ho, aby poskytl ostatním ženám stejná privilegia,

jaká dal tobě. Pokud se ti to podaří, budou ti ostatní nesmírně vděčné.“

„Já na rozdíl od tebe vím, jak to v ženských komnatách chodí, takže si myslím, že jejich vděčnost nebude mít dlouhého trvání,“ řekla Denak. Naklonila se však dopředu a políbila Abivarda na tvář. „Děkuji ti za ten nápad. Zkusím to. To nejhorší, co mi může říct, je ne.“ Pak zdánlivě změnila předmět hovora. „Pojedeš se Sharbarazem, že ano?“ „Ano, samozřejmě,“ odvětil Abivard. Denak si povzddechla a pak snížila hlas. „A pochopitelně s sebou vezmeš i Roshnani — i kdyby Smerdis uprchl na jih, daleko od panství Vek Rud, přesto je to cesta, která vede kolem hor, a po které se nakonec vydáš domů.“ Znovu si povzddechla. „Jak jen budu vzpomínat na ty nádherné týdny svobody“

„To bude v pořádku, Denak.“ Pak Abivard sebral všechnu svou odvalu, která se však lišila od té, již potřeboval tváří v tvář nepříteli na bojišti a řekl: „Určitě to bude lepší než vše, čeho by se ti dostalo na panství Nalgis Crag, kdyby se tam nikdy neobjevil Sharbaraz.“

Denak na něj zírala. Od doby, kdy ona a Sharbaraz uprchli z pevnosti Nalgis Crag, se o tom Abivard jen stěží zmínil. To, že se o tom záměrně zmínil teď, ji přimělo se zarazit a zamyslet se. „Ano, bude to lepší než tam,“ připustila, ale její hlas zněl neochotně. „Lepší však neznamená dobré.“ „To jsem také neřekl,“ odpověděl Abivard okamžitě. „Ale nic se také nestane okamžitě, i když bychom si to třeba přáli. A pokud půjdeš bez přestání za svým cílem, tvá dcera — nebo její dcera — si možná pomyslí, že její život je... dobrý.“

„Možná.“ Denak se zprvu nezdála být přesvědčena, ale po chvíli pomalu přikývla.

Jak Denak předvíдалa, zamířili Smerdisovi pronásledovatelé na jih. Každý den Abivard předpokládal, že zvědové jedoucí v čele Sharbarazovy smečky zrádného bratrance uštvou jako antilopu. Každého dne však lov pokračoval dál. Dilbatské hory se zmenšily v pouštní kopce. Bude-li Smerdis chtít, podaří se mu brzy uhnout na sever nebo na západ.

„Zajímalo by mne, co udělá Likimos, jestli Smerdis uprch-

ne do Videssosu,“ poznamenal Abivard, když se utábořili východně od kopců.

Sharbaraz ho obdařil pohledem, jakým by se díval na mouchu, která mu spadla do polévky. „No, to je... zajímavá myšlenka,“ prohlásil po chvilkové odmlce, během které zjevně zvažoval, že použije mnohem širavější komentář.

„Nemyslím, že by ho Likinios postavil do čela další videsánské armády — to by bylo příliš hrubé. Nejspíš by mu poskytl přepychové obydlí v hlavním městě a držel by si ho tam až do konce jeho života — jen aby mi připomněl, že se mám chovat způsobně, chci-li se vyvarovat ohrožení z východu. Alespoň tak bych to udělal já, kdybych byl v jeho kůži.“

Abivard přikývl. „Přesně na to jsem myslel, Vaše Veličenstvo. Proto doufám, že se nám podaří se Smerdisem vypořádat.“

„V to doufám také,“ opáčil Sharbaraz. „Pokud se nám dobrovolně vzdá, budu natolik velkorysý, že mu jen nechám srazit hlavu z ramenou. Dokonce se ani nebudu namáhat s jeho odvláčením do Mashizu, kde by pro něj kati vymysleli mnohem důmyslnější zábavu.“

„To je od vás vskutku šlechtetné,“ souhlasil Abivard, a pak frustrovaně kopl do prachu na zemi. „Ale kam ksakru zmizel?“

„Hod' mě do propasti, jestli to vím,“ odvětil Velekrál. „Když jsem se vydal na jeho lov, předpokládal jsem, že bude brzy po všem. Ted' —“ I on kopl do prachu. Abivard si vzpomněl, co říkala Denak. Než však stihl cokoliv říci, Velekrál pokračoval: „Nakonec jsem rád, že jsme s sebou vzali videsánské ženisty. Jestli se mu podaří ukrýt v nějaké pevnosti, bude pro nás snazší ho odtamtud dostat.“

„Ale jejich vozy nás velice zpomalují,“ prohlásil Abivard ve zjevném nesouhlasu. „Ani naši zvědové se nemohou příliš vzdálit od jádra naší družiny, protože Smerdis má pořád ještě dostatek následovníků na to, aby se dokázali vypořádat s malou skupinkou našich mužů.“

„To mne nikterak neznepokojuje. Ať se stane cokoliv, stejně ho brzy uštveme k smrti,“ řekl Sharbaraz. „Je to koneckonců jen stařec a bývalý pokladník, ne jezdec. V sedle brzy uvadne jako tráva pod žhavým pouštním sluncem.“

Stál vzpřímeně jako vzor mládí, hrdosti a rozhodnosti, každým coulem pravý Velekrál Makuranu. Při pohledu na tu aroganci — i když bezpochyby oprávněnou — si Abivard připomněl, že Sharbaraz již Smerdisa jednou podcenil.

„Tomu nevěřím,“ řekl Sharbaraz znechuceně.

„Tomu nevěřím,“ prohlásil Abivard souhlasně.

„Tomu nevěřím,“ prohlásil velitel videsánských ženistů ohromeně. Ypsilantes byl nahrbený muž s tváří opálenou od slunce. Hovořil stručně, dokonce i na Makuraňana. Na Videsánce byl neuvěřitelně zamlklý. Z jeho tváře se však dalo vyčíst, že v něm pohled na pevnost Nalgis Crag vzbudil veliký dojem.

Sharbaraz s ním jednal s úctou, možná větší, než kdyby jednal s Makuraňanem stejného postavení, jaké zastával Ypsilantes. „Protože jsem byl svědkem toho, co vaši muži dokázali mezi Tutubem a Tibem, nevěřím, že by existoval úkol, který by byl nad vaše síly,“ řekl. „Bezpochyby brzy přijdete na nějaký důmyslný způsob, jak Smerdisa přinutíme

vzdát se.“

„Ať navěky skončím v ledu, jestli mne něco napadá, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Ypsilantes. Jeho stručnost neměla původ v tom, že by měl nedostatky ve znalosti makuranštiny. Mluvil touto řečí celkem plynně. Byl zkrátka jedním z těch vzácných lidí, kteří říkají, co je potřeba, ale ani o slovo více.

Velekrál se zamračil. „Kdybychom se pokusili pevnost Nalgis Crag vyhladovět, mohlo by to trvat celé roky.“

Ypsilantes souhlasně přikývl, což Sharbarazovu náladu nikterak nezlepšilo. Sevřel ruce v pěsti. Abivard věděl, že by ze všeho nejraději rozebral pevnost kámen po kameni. Ale dostat se do pevnosti, nemluvě už o jejím rozboření, hraničilo s nemožností.

„Veličenstvo, napadá mne, že ta pevnost má přeci jen jedno slabé místo,“ řekl Abivard.

Ypsilantes zavrčel a zavrtěl hlavou. Kupodivu tím řekl mnohem víc, než co by většina lidí dokázala vyjádřit dlouhým proslovem. Sharbaraz se obrátil k Abivardovi a hlasem, který přetékal jízlivostí řekl: „Osviť nás, ó mistře vojenského umění. Zkušený ženista tu vidí dokonalé opevnění. Ani já sám na něm nenalézám ani tu nejmenší chybičku. Je potěšující, že alespoň ty jsi našel něco, co nám uniklo. Budeš tedy tak laskav a podělíš se s námi o svůj poznatek? O jaké slabé místo jde?“

„O Pradtaka, syna Urashtova,“ odpověděl Abivard okamžitě. „Samotná pevnost může být nedobytná jak chce, ale protože jejím pánem je právě Pradtak, věřím, že brzy padne. I vy ho znáte, Veličenstvo. Mám pravdu, nebo se mýlím?“ Sharbaraz neodpověděl hned. V očích se mu objevil nepřítomný pohled, který neměl nic společného s obrazem kopce Nalgis Crag, korunovaného pevností. Až dosud přemýšlel jen o pevnosti jako takové a nebral v úvahu muže uvnitř. Zatímco přemýšlel, tiše pomlaskával jazykem. Nakonec řekl: „Švagre, myslím, že máš pravdu.“

„Znalost muže, se kterým bojuješ, je lepší než znalost pevnosti, kterou brání,“ řekl Ypsilantes — což byla typická videsánská poznámka. Obrátil se k Abivardovi. „Jaký je ten Pradtak, vzácný pane?“

Abivard na chvíli zaváhal. Jak by svého bývalého švagra nejlépe charakterizoval? „Je... slabý,“ řekl po chvíli. „Není to zbabělec, to rozhodně ne, ale je obklopený hněvivou slupkou, jestli chápete, jak to myslím. Rozbijte slupku a zjistíte, že je uvnitř měkký.“

„Jako ústřice,“ poznamenal Ypsilantes. Abivard toto slovo znal, přestože ústřice nikdy v životě nejdil. Přikývl. Ženista se poškrábal na bradě. „Jak tedy rozlouskneme jeho skořápku?“

„Řekneme mu, co se stane, až pevnost Nalgis Crag padne — ak tomu dříve či později dojde,“ řekl Sharbaraz a v hlase mu zazněla dychtivost. „Dlužím mu nejen za to, že poskytl útočiště Smerdisovi, ale i za pěkné ubytování, kterým mne obdařil předminulý rok. Naplním ho takovým strachem, že udělá, cokoliv si budu přát. Určitě ví, jak jsou popravčí v Mashizu zruční a jak nechávají člověka dlouho před smrtí trpět.“

Abivard však zavrtěl hlavou. „Odpusťte mi mou troufalost, Veličenstvo, ale nemyslím, že byste mu dokázal nahnat takový strach, alespoň ne tímto způsobem. I kdybychom dobyli pevnost Nalgis Crag —“ Abivard se snažil, aby jeho řeč nevyzněla tak, že svému vládci odporuje, ale pochyboval o tom, že by pevnost dokázali dobýt, „— pokládám za málo

pravděpodobné, že bychom chytili samotného Pradtaka. Stačí mu vylézt na zeď, udělat krok do prázdna a unikne popravčím.“ Lehce se otřásl. Ze zdí pevnosti Nalgis Crag vedla dlouhá cesta dolů. O čem asi člověk přemýšlí, když se řítí dolů, v uších mu kvílí vítr a pod ním rozpřahuje svou náruč věčné zapomnění?

„Sharbaraz se na něj zamračil. Ypsilantes však řekl „dobrý postřeh“, tónem, díky kterému by Sharbaraz, pokud by nesouhlasil, vypadal jako člověk, který není ochoten přijmout názor někoho jiného.

„Tak co budeme dělat?“ vyštěkl Velekrál. „Když Pradtaka nechytíme, jak mu naženeme tolik strachu, aby nám vydal Smerdisa?“ Myslel to jako řečnickou otázku, což bylo dobře, protože Abivard neměl po ruce žádnou odpověď. Sharbaraz zatřásl hlavou a pokračoval. „Pomyšlení, že jediný dihqan dokáže vzdorovat celé říši, mne naplňuje vztekem.“ Kdyby se Abivard rozhodl nevzdorovat celé říši, byl by to Sharbaraz a ne Smerdis, kdo by teď seděl v pevnosti Nalgis Crag. Abivard však nepokládal za taktické se o tom zmiňovat. Velekrálova stížnost v něm však probudila nový nápad. „Veličenstvo, máte pravdu. Vám patří celá říše, zatímco Pradtak má jen jedno jediné panství. Pokud jej začneme metodicky, kousek po kousku ničit a vzbudíme v něm představu, že z jeho majetku kromě pevnosti brzy zbude jen popel.“

Praktický Ypsilantes k tomu poznamenal: „Sedí pěkně vysoko. Z té výšky má výborný rozhled. Každá spalená vesnice ...“

Sharbaraz neodpověděl hned. Abivard jej znal příliš dobře, než aby na něj jakkoliv tlačil, zvláště teď, kdy si Velekrál pomalu začínal uvědomovat, jak obrovskou má moc. Čekal na to, až se panovník vyjádří. „Zkusíme to,“ prohlásil Sharbaraz nakonec. „Nejprve bychom však měli Pradtaka varovat, co přesně máme v úmyslu. Jestli se i pak rozhodne pro Smerdisa obětovat celé své panství, padne veškerá vina na jeho hlavu.“

„Stane se, jak říkáte, Veličenstvo,“ přikývl Abivard. „Dá-li Bůh, vzdá se a nebude nás nutit, abychom za jeho provinění trestali poddané.“

„Jestli mu na jeho panství alespoň trochu záleží, vzdá

se,“ řekl Sharbaraz. „A já vím, kdo z nás bude ten nejlepší posel, který mu doručí naši nabídku.“

„Kdo je to, Veličenstvo?“ Poté, co byl jeho nápad přijat, se již Abivard nezatežoval dalším přemýšlením.

Sharbaraz mlaskl jazykem o patro, jako kdyby chtěl naznačit, že jej Abivard zklamal. Ukázal na něj prstem. „Ty.“

Abivard jel úzkou, větrnou stezkou vedoucí k pevnosti Nalgis Crag a v ruce držel štít míru. Přál si, aby měl pod sebou místo svého koně osla nebo mulu s pevným krokem. Prestiž pochopitelně něco takového zakazovala. Jestli jeho kůň uklouzne a zřítí se, zemře Abivard se ctí. Rozhodně by to nebyla běžná smrt, na druhou stranu by ale nebyla ani příliš neobvyklá.

Cítil se velice osamělý. Pokud ho Pradtak bude chtít zajmout a uvěznit ho jako svého nepřítele, či ho využít jako rukojmí

při vyjednávání se Sharbarazem, udělá to. Abivard si nemyslel, že by jeho zajetí jakkoliv ovlivnilo Velekrálovo rozhodování, a co se stane s ním samotným ho v tuto chvíli příliš nezajímalo.

Minul několik vojenských posádek v nižších méně nepřístupných částech kopce Nalgis Crag. Sharbarazova armáda by je případně dokázala vytlačit z jejich postavení, i když jen za cenu velkých ztrát. Když pohlédl na hradbu před sebou a na válečníky, kteří ji bránili...

Jeden z nich na něj přes hradbu pohlédl. „Co bys rád?“

Abivard zamával štítem příměří. „Přináším poselství od Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá. Jde o varování, co se stane s panstvím Nalgis Crag, pokud dihqan Pradtak odmítne vydat vzbouřence Smerdisa. Mám rozkaz předat toto varování Pradtakovi osobně.“

„Počkej tady,“ opáčil muž. „Řekni mi své jméno, abych je mohl sdělit svému pánu dihqanovi.“

„Jsem Abivard, syn Godarzův, Pradtakův dřívější švagr,“ odpověděl Abivard.

Pradtakův muž ztuhl, jako by ho píchla vosa. I Abivard se napjal. Této otázky se celkem děsil. Pradtak tu klidně mohl zanechat rozkaz, aby ho rovnou zabili. Zjevně to však neučinil.

„Předám dihqanovi tvůj vzkaz. Počkej tu,“ řekl válečník.

Slezl z balvanů navršených na zdi, které bylo možno vrhat na hlavy nepřátel a odspěchal k pevnosti.

Abivard sesedl, dal svému koni pár datlí a vytřel ho do sucha. Ze všech sil se snažil ignorovat muže, kteří ho pozorovali zpoza navršených balvanů — i ty, kolem kterých již projel, a kteří mu snadno mohli zablokovat cestu zpátky, cestu do bezpečí k přátelům. Nebylo to jednoduché, a s plynoucím časem to bylo čím dál tím těžší.

Sledoval příkrý sráz, nad kterým se zvedala pevnost. Jeho trpělivost byla nakonec odměněna, neboť spatřil dva muže, pomalu jedoucí k němu. Po pár minutách dokázal rozeznat důstojníka, který do pevnosti donesl jeho vzkaz. Po další chvíli zjistil, že druhým mužem je Pradtak.

Jeho dřívější švagr se vyšplhal na kamennou bariéru, která je oddělovala. Za ním čekali jeho vojáci s napjatými luky.

Kdyby se Abivard o něco pokusil, prošpikovali by ho dřív, než by se zmohl na jediný pohyb. Abivard však neměl v úmyslu se o cokoliv pokoušet, a tak se jen uklonil Pradtakovi a řekl: „Nechť ti Bůh dopřeje hezký den. Chodíš už velmi dobře. Jsem rád, že se ti ten kotník pořádně zahojil.“

„Už mi to zranění vůbec nevádí, s výjimkou hodně rychlého pohybu. A když se blíží špatné počasí, vím o tom vždycky den dopředu,“ odpověděl Pradtak. Upřel na Abivarda podezřívavý pohled. „Jistě jsi sem nevážil cestu jen proto, aby ses přeptal na mé zdraví.“

„To je pravda,“ odvětil Abivard. „Jsem tu, abych ve jménu Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá, a který je skrze mou sestru Denak, již si bezpochyby pamatuješ, mým švagrem, požadoval vydání osoby uzurpátora Smerdisa.“

„Za Sharbarazovy požadavky bych nedal ani shnilou datlí,“ řekl Pradtak a opovrživě luskl prsty. „Je to odpadlík a pravým Velekrálem je Smerdis. A nedal bych shnilou datlí ani za tebe. Čím dříve budeš uvržen do propasti, tím budu raději. Zapomněl jsi na nepřátelství, které mezi námi panuje? Jen štít příměří a má velkorysost mi brání v tom, abych zařídil tvou smrt.“

Vypjal hrud' bezpochyby přesvědčen, že Abivarda vyděsil. Abivard ho však viděl vyhrožovat již dříve, takže to na něho velký dojem neudělalo. „Pokud vydáš uzurpátora, Velekrál Sharbaraz tě ušetří i přesto, že jsi ho tu držel v zajetí,“ řekl. „Pokud ne, tvé panství za to zaplatí, a ty se staneš pánem spálené země.“

Pradtak znovu luskl prsty. „Tolik si dělám ze Sharbaraze a jeho hrozeb. Vyříd' mu to. Pokud se chce pokusit dobýt mou pevnost, přeji mu příjemnou zábavu.“

„Neřekl jsem přeci nic o dobývání pevnosti,“ opáčil Abivard. „Mluvil jsem o tvém panství.“ Popsal Pradtakovi plán, který se Sharbarazem vymysleli a dodal: „Až s tvou zemí skončíme, budou mít zdejší vrány přecpaná břicha. Varuji tě, važ dobře má slova.“

Pradtakova tvář potměla hněvem. Nyní Abivard pocítil bodnutí strachu. Báł se, že Pradtak zapomene na štít příměří a na velkorysost, kterou se před chvílí vychloubal.

„Nevydám Smerdisa,“ prohlásil Pradtak zastřeně. „Má můj slib věrnosti a já své sliby dodržuji.“

„Svůj slib jsi složil proto, že ti Smerdis lhal,“ namítl Abivard. „Vždyť Velekrál Sharbaraz se nevzdal trůnu dobrovolně. Proto jsi svého závazku zproštěn.“

„Mluvíš jako Videsánek, jeden z těch, kterým Sharbaraz zaprodal duši, aby mohl ukrást Smerdisovu říši,“ odpověděl Pradtak. „Nezajímají mne tvé lži — Smerdisa nevydám.“

Tvé panství i ty sám zaplatíte za tvou zatvřelost. Dříve či později se vzdáš.“ varoval ho Abivard. „Pořádně si promysli, co tě čeká, pokud odmítneš, Pradtaku.“

Nechtěl na svého bývalého švagra příliš tlačit v obavě, aby ho nerozsuřil natolik, že by se přestal ovládat. Proto v mezích, jaké určil Sharbaraz, mluvil tak měkce, jak jen dokázal. Přesto to nestačilo. Pradtak zuřivě vykřikl: „Vrať se ke svému pánu a vyříd' mu, že nikdy nebudu nosit jeho livrej.“

Abivard nedokázal odolat pokušení a odvětil: „Proč by ti měl vadit livrej, když jsi pár dní nosil jeho podobu?“ Pobídl koně a vyrazil pryč od pevnosti Nalgis Crag a od nadávek, které za ním pokřikoval Pradtak.

Když se Abivard vrátil s prázdnou, Sharbaraz se zamračil. „Jestli si ten pompézní hlupák myslí, že blufuji, budu ho muset přesvědčit, jak velice se mýlí,“ řekl. „Nechce se mi do toho — jeho poddaní jsou především moji poddaní — ale musím získat Smerdisa děj se co děj.“

Abivard vyrazil s družinou, která měla za úkol vypálit vesnici na úpatí kopce Nalgis Crag. Její obyvatelé bjdi před nebezpečím varování. Když vojáci dorazili do vesnice, byla už většina z nich na cestě pryč, s tolika cennostmi a potřebnými věcmi, kolik jen mohli pobrat. Pár opozdílů však zůstalo ve vesnici. Jeden z nich, stará žena, zahrozila na

ozbrojené jezdce pěstí. „Ať Bůh a Čtveřice ztrestají vás, kteří ubližujete těm, kteří vám nikdy neublížili,“ vykřikla šiřlavým hlasem, neboť už neměla téměř žádné zuby.

„Běžte odsud, paní,“ přikázal Abivard a levou rukou udělal znamení na odvrácení kletby. „Za to, co se stane, dávejte vinu svému pánu, který Velekráli Sharbarazovi odmítá vydat zločince.“

„Vedete-li spor s lordem Pradtakem, vypalte jeho obydlí,“ odsekla žena. To však Sharbarazova armáda nemohla dokázat, ne, když byl Pradtak neprodyšně opevněný ve své pevnosti. A tak namísto něj museli trpět jeho poddaní. S neustálými kletbami a lkaním na svůj osud si žena přehodila přes rozřezaná ramena pokrývku, sebrala ranec, který ukrýval její skrovný majetek, a vydala se na cestu za ostatními vesničany.

„Nezávidím těm lidem,“ řekl Abivard. „Jestli Pradtak neustoupí, budeme vypalovat další a další vesnice.“

Jeden z jezdců začal házet planoucí pochodně na střechy domů. Další založil požár uprostřed tržiště. Když zapraskaly plameny, zapálil si od nich Abivard svou pochodeň, a pak s ní několikrát zamával sem a tam, aby se rozhořela. Pak přiložil hořící konec na střechu nejbližšího domu. Suchá sláma chytla téměř okamžitě. Plameny zachvátily celou střechu. Oheň pak prohořel do domu, kde plameny strávily vše, co hořelo.

Na náměstí, nedaleko od ohně, který založil Sharbarazův voják, sedělo několik psů. Sklíčeně vyli, a když z plamenů začal stoupat hustý černý dým, začali kňučet. Abivard sledoval vojáky podpalující vesnici. Někteří tak činili se skutečným potěšením, vbíhali do domů, kde hledali džbány vína, nebo tretky, které by jim koupily noc s táborovou děvkou. Pak s jásotem podpalovali místa, která vyloupili. Jiní jen zakládali požáry a ihned se přesouvali k dalším domům. Abivard měl pocit, že na tom vlastně nezáleží. Vesnice hořela.

S kašlem a očima slzícíma od kouře se se svou skupinou vracel zpátky do tábora. Sloup černého kouře nad pohřební hranicí vesnice stoupal nad vrcholek kopce Nalgis Crag. Vítr jej rozháněl, ale pach spáleniny musel jistě dosáhnout až do pevnosti.

Pradtak však neučinil žádné gesto, kterým by dal najevo, že je připraven vydat Smerdise.

Když nastalo ráno, vyslal Sharbaraz Abivarda s novým oddílem jezdců vypálit další vesnici, která ležela nejbližší u Nalgis Crag. Byla asi farsang daleko na sever. Když k ní dorazili, přivítala je sprška šípů. Několik mužů a koní bylo zraněno. „Kupředu!“ vykřikl Abivard. Vojáci, plní zachmuřeného odhodlání, vyrazili. Dopadaly na ně další šípy, působící nová zranění. V tomto druhu boje neměly koně velkou cenu. Ozbrojení muži ano. Jakmile vyrazili několikery dveře a pobili obránce uvnitř, ostatní vesničané se rychle vzdali.

Abivard měl co dělat, aby svým vojákům zabránil v jejich povraždění. „Měli právo bojovat,“ prohlásil. „Nikdo je nevaroval, že pokud se nevzdají, budou zmasakrováni. Ale příště —“

Nechal všechny vesničany vyhnat jen v šatech, které měli na sobě, a každému z nich dovolil vzít si jen kus chleba na cestu a džbán vína. Po jejich odchodu se do vzduchu opět zvedl sloup černého dýmu, temnější a hustší než kouř včerejšího požáru. Vojáci se zhostili svého úkolu mnohem pečlivěji než včera. Po boji přestali vypalování považovat za zábavu.

Když Abivard Sharbarazovi sdělil, k čemu došlo, Velekrál přikývl. „To bylo správné, švagre. Zítra, pokud budeme muset vyrazit i zítra, vesničanům oznámíme, že pokud nebudou klást odpor, mohou odejít s tím, co unesou. Jinak s nimi budeme jednat jako s nepřítelem.“ Vzhledl k pevnosti Nalgis Crag. „Budeme-li mít štěstí, Pradtak pochopí, že pokud bude dál chránit uzurpátora, nezbude mu brzy ani kousek panství, který by měl nějakou cenu.“

Dalšího dne však vzplála vesnice na jihu. Její obyvatelé ji opustili jen neochotně, ale neodhodlali se k boji s Velekrálovými kopiníky, kteří byli ve velké přesile. Den nato došlo k boji při vypalování čtvrté vesnice. Boj skončil naprostým vítězstvím Sharbarazových mužů.

Spolu s domy shořely i vinice a pistáciové stromy. Sharbaraz myslel svá slova vážně. Pradtak může udržet pevnost Nalgis Crag po velmi dlouhou dobu, ale až Sharbarazovi vojáci skončí s jeho panstvím, zanechají za sebou jen bezcennou spálenou pouštinu.

Pátého dne padla za obětí plamenům vesnice Gayy, ta,

o které Sharbaraz mluvil během útěku z pevnosti. S povzdechem poznamenal: „Mnohé, co jsem se o tomto panství naučil, už neplatí.“

Jeho vojáci se chystali vyrazit na ničivou pouť i šestého dne, ale než vyrazili, přijel z pevnosti Nalgis Crag muž se štítem příměří a vrhl se před Velekrálem na zem. Po obřadném pozdravu ten muž řekl: „Veličenstvo, nechť vládnete mnoho let a vaše říše vzkvétá. Pokud vám lord Pradtak vydá osobu vašeho bratrance Smerdise, odpustíte mému pánu veškeré přestupky, kterých se podle vás dopustil, přestanete pustošit jeho panství a zaručíte mu nejen beztrčnost, ale

1 to, že mu ponecháte úřad zdejšího dihqanaT

„To by z toho vyvázl až příliš lacino,“ opáčil Sharbaraz. Pak ale pohlédl na Abivarda, a ten přikývl. Sharbaraz se zamračil a byla na něm vidět nerozhodnost, ale nakonec prohlásil: „Dobrá tedy. V zájmu skončení této občanské války souhlasím. Přiveďte mi uzurpátora dnes před polednem a já vyhovím Pradtakovým požadavkům.“ Dihqanův posel se tryskem vrátil do pevnosti. Sharbaraz se obrátil zpátky k Abivardovi a řekl: „Mohu mu odpustit, ale ať jsem navěky uvržen do Propasti, jestli kdy zapomenu.“

Abivard pochopil, že Pradtak udělá dobře, jestli až do konce svého života nevystrčí ze své pevnosti ani nos. Jinak by se mu mohlo stát, že bude jeho životní pouť předčasně ukončena. Téměř okamžitě však tuto myšlenku pustil z hlavy, neboť její místo zaujala úleva, že válka, která rozdělovala Makuran, už brzy skončí.

Navíc ho šízala zvědavost a Abivard se nemohl dočkat, až konečně na vlastní oči spatří muže, který Sharbarazovi ukradl trůn. Dlouho předtím, než slunce dosáhlo vrcholu své dráhy, vyjeli z pevnosti Nalgis Crag tři muži: Dva válečníci, vedoucí šedovousého muže, připoutaného k mule. Hned, jakmile Smerdise předali Sharbarazovi, napodobili předchozího Pradtakova vyslance a tryskem vyrazili do bezpečí pev-

nosti. Zjevně se obávali odměny, kterou by jim mohl Sharbaraz uchystat.

Přestože byl Smerdis neupravený a na sobě měl jen špinavý kaftan, na první pohled byla vidět rodinná podoba mezi ním, Perozem a Sharbarazem. Ze všech sil se snažil skrýt strach, který musel pociťovat.

„No, bratrance, jaká budou tvá poslední slova?“ otázal se ho Sharbaraz.

„Mohu říci jen to, že spolu s trůnem jsem tě měl připravit i o hlavu,“ odpověděl Smerdis. Jeho hlas byl stejně šišlavý jako hlas stařeny v první vypálené vesnici; i on už přišel o většinu zubů.

„To byla z tvé strany chyba, kterou já rozhodně nenapodobím,“ opáčil Sharbaraz. „Prokázal jsi však většího ducha, než jsem u tebe čekal. Proto tě jen zkrátím o hlavu.“

Smerdis přikývl. Sharbarazovi důstojníci se shromáždili kolem, aby byli svědky poprav}. Jeden z vojáků Smerdisovi přetl pouta a pomohl mu dolů z muly. Smerdis padl na všechny čtyři a natáhl krk, aby představoval snadný cíl pro popravčí meč. Čepel zasvištěla. Tělo falešného Velekrále se několikrát otřáslo v křeči, a pak ztuhlo. Kdyby Smerdis žil stejně dobře jako zemřel, býval by dobrým Velekrálem.

„Je po všem,“ řekl Sharbaraz.

XII.

Abivard mířil domů, doprovázený vozem, ve kterém jela Roshnani, přeživšími vojáky z panství Vek Rud, jasnovidcem Tansharem a rotou vojáků z armády, která obléhala pevnost Nalgis Crag.

„Můžeš je považovat za můj dar na rozloučenou,“ řekl mu Sharbaraz těsně předtím, než ho Abivard opustil. „Alespoň se budeš moci vypořádávat s loupeživými nomády rovnou na cestě domů.“

„To je pravda.“ Abivard stiskl Velekráli ruku. I zbytek Sharbarazovy armády rušil tábor. Část se chystala vrátit do svých domovů na severozápadě, část mířila se Sharbarazem na jih do Mashizu a Ypsilantovi ženisté se chystali na dlouhou cestu do Videssosu. „Veličenstvo, budete mi chybět víc, než dokážu vyjádřit slovy,“ pokračoval Abivard.

„Strávil jsem po vašem boku tak dlouhou dobu —“

Sharbaraz si odfrkl. „Řekl jsem, že tyto vojáci jsou dar na rozloučenou, švagre, ale neřekl jsem, že se loučíme navždy. Musíš se ujistit, že doma je vše v pořádku, to chápu. Ale nebude to dlouho trvat a já tě opět vyzvu, abys stanul po mém boku. Víš přece, jaké mám plány.“

Abivard nenápadně pohlédl směrem k Videsáncům. Nikdo z nich nebyl v doslechu. Přesto však snížil hlas: „Máme vůči nim dluh. Veličenstvo.“ Důrazněji se svému panovníkovi odporovat neodvážil.

„Já vím,“ odvětil Sharbaraz nevzrušeně. „Je to stejný dluh, jako kdybych dlužil bankéři tisíc arketů. Splatím jej co nejrychleji. Ale až ho splatím, budeme vyrovnaní. Opravdu si myslíš, že takový puntíkář, jakým je Likinios, mi neposkytne žádnou záminku, abych získal zpět to, co patří Makuranu?“

„Pokud se na to díváte takhle, pak máte pravdu,“ řekl Abivard. Likinios byl velmi schopný vládce, o tom se mohl přesvědčit na vlastní oči. Ale Sharbaraz měl pravdu. Ve snaze spočítat si vše předem, nevěnoval Likinios mnoho pozornosti ničemu jinému než svým kalkulacím. A žádný člověk, jakkoliv moudrý, není moudrý natolik, aby dokázal předvídat všechno. To dokáže jen Bůh.

Sharbaraz jej poplácal po zádech. „Kéž dá Bůh, aby s tvým panstvím a tvou rodinou bylo vše v pořádku.“

„Děkuji vám, Veličenstvo.“ Abivard zaváhal, a pak řekl, „Veličenstvo, pokud se rozhodnete dát Denak větší díl svobody než dosud, bude to pro ni znamenat velmi mnoho.“

„Já vím,“ odvětil Sharbaraz. „V tomto směru se o ni nemusíš obávat. Dlužím Denak mnohem víc, než dlužím Likiniově. A na své dluhy nezapomínám.“ Rozesmál se. „Mohl bych dokonce zařídít, že bude v módě, aby se muži ukazovali se svými ženami. Pro šedobradé starce, lpící na tradicích, to bude hotový skandál!“ Zdálo se, že se na to docela těší.

„Děkuji vám, Veličenstvo,“ řekl Abivard.

„Vrať se domů, věnuj se svým záležitostem, a zanedlouho nadejde čas, kdy tě vyzvu, aby ses začal znovu věnovat mým záležitostem,“ prohlásil Sharbaraz.

Naposledy, když Abivard mířil z panství Nalgis Crag domů, jel maximální možnou rychlostí, kterou byli koně schopni vydržet. Bylo to proto, že se obával Pradtakových válečníků, kteří mohli jeho Tanshara, Denak a Sharbaraze pronásledovat, aby se znovu pokusili zmocnit urozeného zajatce.

Nyní mohl cestovat pomalejším tempem. Nejen že už se neobával nepřátel v zádech, ale navíc měl s sebou dostatek mužů na to aby se vypořádal i se silným protivníkem. Jeho armáda byla silnější i než ta nejpočetnější skupina Khamorthských nájezdníků. Obrátil se k Tansharovi, který jel vedle něj a řekl: „Nomádi promarnili velkou příležitost ukousnout si velkou část severozápadu a připojit ji k Pardrayánské stePi“

„Máte pravdu,“ řekl přikyvující jasnovidec. „Když Velekrál Peroz překročil se svou armádou Degird, nomádi se spojili. Nepředstavují však jednotný národ, neboť žijí v klanech. Zřejmě se po dosaženém vítězství začali hádat mezi sebou, takže nedokázali provést invazi. To samozřejmě nevím jistě, jen hádám.“

Abivard se zasmál. „Je zvláštní slyšet jasnovidce říkat, že neví, co se stalo. Vědět takové věci je přece tvé povolání.“

„Pane, až ponesete břemeno tolika let jako já, pochopíte, že jediné, co víte jistě, je to, kolik toho vlastně nevíte.“

odpověděl Tanshar. „Samozřejmě kdybych dostal za úkol překonat magii kmenových šamanů, dokázal bych zjistit přesně, proč nomádi nezaútočili přes Degird. Ale v podstatě na tom přece nezáleží. Není důležitý důvod, ale výsledek.“

„Hmm“ Abivard se nad tím důkladně zamyslel. Zjistil, že s Tansharovým prohlášením plně souhlasí. „Chápu, co chceš naznačit. Ale nepředváděj se jako nevědomec. Dokázal jsi na tomto tažení víc než — než —“ Zarazil se a nebyl si jist, jak má pokračovat, aby Tanshara neurazil, což byla ta poslední věc, kterou by si přál.

„Víc než byste očekával od vesnického jasnovidce jste chtěl říct, že ano?“ otázal se Tanshar nevzrušeně. Abivard cítil, jak mu hoří uši, ale přikývl. Tanshar s úsměvem pokračoval. „Po celý svůj život jsem žil ve vesnici pod pevností Vek Rud a veškeré starosti, které jsem měl, byly starostmi vesničana. Pochopte, nestěžuji si. Byl jsem spokojený, jak jen

může být spokojený muž bez dobré ženy. Lidí jaké já, rozličného stáří, musí být v Makuranu spousta. Většina z nich za celý svůj život neopustí vesnici a nikde nedostanou

možnost ukázat, co v nich doopravdy je. Já jsem díky vám takovou šanci dostal a využil jsem ji.“

Jasnovidecova klidná slova poskytla Abivardovi mnoho důvodů k přemýšlení. Je to, co Tanshar říká, pravda? Dokáže jakýkoli člověk, dostane-li možnost, vykonat věci, o jakých se mu ani nesnilo? Pokud ano, kolik obyčejných lidí proplytvá svůj talent a stráví život farmařením ve vesnicích po celé říši? Jestli má Tanshar pravdu, vyplatilo by se Velekráli vyhledat podobné lidi? A jak by je mohl najít, aniž by nutně muselo dojít k nějaké krizi, ve které by Tito lidé ukázali svůj talent? Abivard sice neznal správné odpovědi, ale dospěl k závěru, že i samotné otázky by Sharbaraze mohly zajímat.

Napadla ho také další otázka, kterou položil Tansharovi: „Když na Mashiz padla tma, byli to videsánští kněží, kdo ji zvedl. Co se dělo s tebou a s ostatními makuranskými čaroději, kteří doprovázeli Velekrále Sharbaraze?“

„Co se s námi stalo, pane?“ Jasnovidecův smích byl plný sebeodsouzení. „To, co se stalo, dokazuje existenci omezení, o kterých jsem předtím hovořil, neboť proti té magii jsme byli bezmocní jako děti. Neměli jsme ani dostatečný výcvik ani schopnosti na to, abychom tu tmu mohli rozehnat. Až do minulého roku jsem o Videssosu neslyšel nic dobrého, ale děkuji Bohu za to, že s námi tehdy Videsánci byli. Bez nich by byla tma v Mashizu ještě teď.“

„To je velice odporná představa,“ řekl Abivard. Představa toho, že bloudí ztemnělými ulicemi, snaží se uniknout kouzlu a nic nevidí, ho naplnila strachem.

Celá skupina se pomalu blížila k panství Vek Rud. Celou zemi těžce svíralo letní vedro, které spalovalo jarní zeleň. Bez píce a džbánu s vodou v nákladních vozech by Abivarda ani nenapadlo cestovat během tohoto období pouští.

Nad obnaženou zemí tančily větrné víry, které zvedaly mračna prachu. Abivard byl na podobný pohled zvyklý. Někteří vojáci z rot, kterou mu daroval Sharbaraz, však malé víry považovali za projev odporných démonů. Jeden z mužů vystřelil do víru šíp a vír se okamžitě zhroutil. Triumfálně se otočil k Abivardovi. „Vidíte, pane?“

„Hmm,“ bylo vše, co Abivard řekl, přestože ho napadlo, že voják má možná pravdu.

Dalšího dne se zvedl silný vítr, který poutníky od úsvitu do soumraku zasypával mračny prachu. Nebyla to jedna z těch strašlivých písečných bouří, které dokázaly změnit profil krajiny a pohrbit v písku celé karavany, ale i tak to bylo docela zlé. Když se k večeru vítr nakonec uklidnil, vyhlásil Abivard nesmlouvavý rozkaz: „Nikdo už nebude střílet na větrné víry.“ Nevěděl, zda má šíp něco společného s bouří, ale nechtěl ten experiment opakovat.

Toho večera, když vstoupil do vozu, aby navštívil Roshnani, zjistil, že má v tváři nazelenalou barvu. „Ranní nevolnost,“ sdělila mu služebná. „Škoda, že v létě nejsou citróny. Toto ovoce na nevolnosti pomáhá.“

„Než abych kousl do citrónu, dal bych, myslím, přednost ranní nevolnosti,“ opáčil Abivard.

Roshnani mdle zavrtěla hlavou. „Nevíš, o čem mluvíš,“ řekla. Protože to byla pravda, rozhodil ruce a sklonil hlavu na znamení toho, že přijímá porážku. „V pevnosti mého otce byly některé ženy nemocné po celou dobu svého těhotenství, zatímco jiné neměly ani ten nejmenší problém,“ řekla. „Já jsem asi tak někde uprostřed. Někdy je mi celé dny dobře, ale jindy —“ Smutně si povzddechla. „Dnes to bylo opravdu hrozné.“

„Doufám, že zítra ti bude zase lépe.“ Abivard ji pohlídl po ruce. „Ještě pár dní a budeme konečně zase doma.“

Služebná stojící před Roshnaninou kójí se zeptala: „Má paní, nechcete trochu hovězího vývaru s chlebem? To by vám udělalo dobře na žaludek.“

„Možná později,“ odvětila Roshnani a ztěžka polkla.

„Měla bys jíst,“ řekl Abivard káravě.

„Vím, že bych měla,“ opáčila. „Ale jestli teď cokoliv sním, hned se to zase stejnou cestou vrátí zpátky a mně bude ještě hůř.“ Otrásla se. „Můj žaludek je jako sopka, která čeká na to, až bude zase moci vybuchnout.“

„Co se dá dělat,“ řekl Abivard. Protože o průběhu těhotenství nevěděl téměř nic — ne, že by o tom kdy muži dokázali zjistit něco podstatného — byl ochoten věřit své ženě v tom, že ona sama dokáže nejlépe posoudit, co je pro ni dobré. Ze svých zkušeností s Roshnani věděl, že její soudy stojí vždy přinejmenším za úvahu.

Mírně se pousmála. Tázavě pozdvihl obočí. „Promiň, ale

pořád mám ještě potíže myslet na pevnost Vek Rud jako na domov,“ řekla. „Strávila jsem víc času v tomto voze než v tvých ženských komnatách, a protože jsme strávili na cestách více než rok, připadá mi můj pobyt v pevnosti jako sen.“

„To celkem chápu,“ řekl Abivard. „Během tažení jsem spatřil větší část světa, než jsem doufal, že uvidím.“

„Ty!“ vyhlásila Roshnani. „A co já? Sice nemám takový strach jako Denak, že budu navěky uvězněná v kleci, ale představa, že odted' už budu muset pořád zůstat na jednom místě a dívat se na tytéž pokoje a zdi, a že jediný svět venku, který spatřím, bude ten, který uvidím z okny, mi připadá velmi zvláštní.“

Zarazila se a vrhla na Abivarda nervózní pohled. Věděl, jak to myslí: teď. Když se vracel domů v triumfu, nezapomene na svůj slib, který jí dal, že ji navždy zbaví nutnosti pobytu v ženských komnatách? „Neměj strach,“ řekl. „Budeš smět volně vycházet z pevnosti a dívat se na svět ze všech stran.“

„Děkuji ti,“ řekla tiše. „Po tak dlouhé cestě mi i to připadá docela málo, ale přesto ti děkuji.“

Abivard si vzpomněl na rozhovor s Tansharem. Jestli mnoho mužů nikdy nedostane šanci dokázat, co v nich je, protože stráví celý život na farmách nebo ve vesnicích a nikdy nedostanou příležitost vyrazit do světa, co ženy, které jsou po celý život zavřené v jim vyhrazených komnatách? Pokud ho ostatní dihqani neodsoudí za jeho skandální benevolenci k Roshnani, může se klidně stát, že pro říši vykoná mnohem víc tím, že jim půjde za příklad, než kolik toho vykonal během občanské války.

Když tento svůj nápad přednesl Roshnani, ta naklonila hlavu na stranu, chvíli ho mlčky pozorovala, a pak řekla: „No samozřejmě.“

Cesta k panství Vek Rud byla pomalá, protože Abivard vedl početnou skupinu lidí včetně zásobovacích povozů. Na druhou stranu to Abivardovi poskytlo luxus předvoje a zadní stráže, a navíc mohl vysílat výzvědné skupiny po obou

stranách cesty, která vedla pustinou. Tohoto luxusu si velice vážil. Kdyby se Velekrál Peroz během své výpravy choval stej.

ně opatrně, byl by Sharbaraz stále ještě princem v Mashizu, a Smerdis by byl na tomtéž místě pokladníkem. Ten první byl nyní Velekrálem a ten druhý bude bezpochyby sloužit jako výstražný příklad, který se bude po celé generace objevovat v písních minstrelů a v zápiscích kronikářů.

Několik dní před tím, než vstoupili na Abivardovo území, přijel tryskem k jádru armády jeden z průzkumníků.

„Pane, před námi jsou nomádi,“ řekl. „Neznám přesně jejich počet, ale je jich dost na to, aby za sebou zvířili prach.“

Abivard si přejel rukou po předku svého kaftanu. Protože byl letní žár a neočekával se žádný boj, ani on ani jeho kůň na sobě neměli zbroj. To samé platilo i pro zbytek jeho družiny. S tím už se teď nedá nic dělat, pomyslel si. On a jeho následovníci si alespoň stihnou nasadit prilby a vzít štíty. To by jim mělo stačit na to, aby se vypořádali s libovolným počtem Khamort'anů.

Než však stihl vydat rozkaz, zarazil se a zamyslel. Přestože od nešťastné bitvy v Pardrayánské stepi uplynuly již dva roky, stále ještě měl v živé paměti slova svého otce Godarze: „Tvůj mozek je chytřejší než tvá ústa, synu, pokud mu ovšem dáš možnost, aby se uplatnil.“

V rychlém sledu vydal několik rozkazů. Vyslal jezdce, kteří měli přivolat zpět průzkumné oddíly na obou křídlech.

Dalšího muže vyslal zpátky po cestě, aby přivedl zpátky zadní stráž, která dostala za úkol chránit povozy. Mezitím si on i vojáci hlavního jádra armády nasazovali prilby, zkoušeli, zda jsou jejich tětiny v pořádku a zda mají plné toulce šípů.

Když se všichni připravili, mávl Abivard rukou a vykřikl: „Vpřed!“

Jeho muži začali provolávat jeho jméno i jméno Velekrále a vyrazili kupředu. Několik furlongů před jádrem armády však Abivard udržoval širokou linii zvědů. Neměl důvod předpokládat, že by na něj Khamort'ané připravili past. Podle toho, co věděl, šlo zřejmě o náhodné setkání. Neměl A'sak v úmyslu zopakovat zde Perozovu tragedii v menším měřítku.

Muž jedoucí blízko něj ukázal před sebe. I Abivard už teď dokázal rozeznat nejen prach zvířený nomády a jejich zvířaty, ale také to, že nomádi ženou stádo ovcí. Udiveně se nad tím pozastavil. Možná, že ovce dokáží v pustině během léta najít dostatek jídla, ale on by je rozhodně nezkoušel hnát touto cestou. Ovce už musely být značně vyhladovělé.

Nomádi však rozhodně neměli v úmyslu postavit se mu v boji, který tak důkladně připravil, a místo toho začali v divokém nepořádku prchat. Bylo jich něco kolem dvaceti. Když viděli, jak se na ně řítí více než stovka Makuraňanů, udělali jedinou věc, která jim mohla zachránit životy. Abivard by se v jejich situaci zachoval úplně stejně.

Někteří z jeho mužů Khamort'any pronásledovali a pár jich srazil šípem ze sedel. Nomádi během svého útěku stříleli přes ramena na své pronásledovatele a zasáhli jednoho či dva vojáky z roty, kterou Abivardovi věnoval Sharbaraz.

Khamorthští stepní poníci byli malí a podsadití, ale byli to vytrvalí běžci. Po chvíli pronásledování to Makuraňané vzdali a vrátili se zpět, aby oslavili vítězství.

Abivard vyslal několik mužů, aby shromáždili ovce, které se rozprchly na všechny strany. „Dnes v noci budeme mít čerstvé skopové!“ vykřikl a odpovědí mu byl radostný jásot — všem už se znechutilo uzené maso, sušený chléb a ostatní cestovní potraviny. „Ovce, které neporazíme, odvedeme domů na mé panství,“ dodal. „Tak bude z tohoto boje proti nomádům alespoň nějaký zisk.“

Vojáci mu znovu odpověděli jásotem. Hned, jakmile vykřikl svá slova, si uvědomil, že teď promluvil víc jako Videsánek než jako správný makuranský šlechtic. Asi jsem se od nich během tažení nakazil jejich ziskuchtivostí, pomyslel si.

Vyhrát boj je však vždy lepší než ho prohrát a příliš nezáleží na slovech, která jsou vyřčena po jeho skončení.

Khamort'ané nechávali svůj dobytek pást se v širokém rozestupu na poušti, takže ovce měly možnost nalézt každé stéblo suché trávy a každou sebenepatrnější kaluž vody, na kterou narazily. Nomádi nechávali zvířata, aby si šla, kam chtějí a oni je následovali. Abivard však na rozdíl od nich mířil určitým směrem a hnál ovce v hustém stádu. Pokud by se ukázalo, že podél cesty je nedostatek píce, raději by obětoval pár zvířat, která by pouť nevydržela, než aby je nechal se do široka rozeběhnout.

Když se on a jeho vojáci objevili u vesnice, která ležela v jihovýchodním výběžku jeho panství, začali vesničané při spatření stáda ovcí prchat, neboť se domnívali, že ovce signalizují příjezd skupiny nomádů. Když zjistili, že se mýlí, vrátili se s radostným pláčem zpět a přivítali Abivarda stejně vřele, jako by je navštívil samotný Velekrál.

Čerstvé zprávy se na severozápad říše dostávaly jen velice pomalu. Až teď se vesničané dozvěděli, že Sharbaraz porazil Smerdisa. Tato zpráva v nich vyvolala vlnu úlevy, přestože Abivardovi nebylo příliš jasné, jak by se odrazilo v jejich životech, kdyby válka skončila obráceně.

Svým způsobem pokusně vyvedl Roshnani z vozu, na kterém cestovala, a všem oznámil, že jeho žena čeká dědice panství. Někteří z vesničanů — převážně ti starší a pár dobře situovaných obchodníků, kteří své ženy zřejmě drželi zavřené po vzoru šlechty — vypadali udiveně, zeji vidí na veřejnosti, ale většina ostatních na jeho oznámení odpověděla radostným jásotem.

Roshnani dodal jejich jásot odvahy, a proto se naklonila k Abivardovi a políbila jej na tvář. To zaskočilo dokonce i Abivarda, ale divoký souhlasný jásot, který se zvedl z davu vesničanů, ukázal, že prosté lidi to nijak nešokovalo.

„Tady to vidíš, nikomu nevádí, když se ukáže, že i žena šlechtice je pouhý člověk, jako každý druhý,“ řekla zářící Roshnani.

„Je to tak,“ připustil. „Musím říct, že jsem očekával, že s tím budou větší potíže. Přesto však znám přinejmenším jednu osobu, které to bude velice vadit: svou matku.“

Roshnani povadl obličej. Pohybovala se více než rok mimo vliv Burzoe a během té doby rozkvetla jako kvítek přesazený ze tmy do světla. Chvilí trvalo, než sebrala své myšlenky — a zřejmě také než ovládla své obavy — a pak řekla: „Pokud jí život v ženských komnatách vyhovuje, já rozhodně nebudu ten, kdo se ji bude pokoušet přesvědčit, aby změnila své zvyky. Proč by se ona ke mně nemohla chovat stejně?“

„Protože její způsob života představuje dlouhou tradici a ona si myslí, že tento řád na světě nastolil Bůh,“ opáčil

Abivard a myslel to žertem jen napůl. „Ty však máš v nadcházejícím bóji s ní jednu zbraň, které, myslím si, nebude schopna odolat.“

„Jakou?“ Roshnani se náhle zahihňala. „Aha.“ Rukama si pohladila břicho, ve kterém nosila Abivardovo dítě.

„Přesně tak,“ Abivard přikývl. „Z toho, co jsem slyšel, jen málo matek dokáže odolat představě, že se z nich stanou babičky.“ Zamyšleně se odmlčel. „Je ovšem pravda, že jsme byli velmi dlouho na cestách, a že o vnuka se jí už mohl postarat Frada. Můj bratr je koneckonců docela švihák. Je docela možné, že touhle dobou už zplodil jednoho či dva levobočky. To ovšem není to samé jako být otcem — či matkou — dědice panství... samozřejmě pokud naše dítě bude chlapec.“

„Pokud to bude chlapec,“ odpověděla mu jako ozvěna Roshnani. „Až dosud mne nenapadlo, jak moc záleží na tom, jakého pohlaví bude naše dítě.“ S obavami pohlédla na Abivarda. „Budeš se hodně zlobit, když se ukáže, že je to holčička?“

„Já? Samozřejmě, že ne. Budeme-li mít holčičku, zkusíme to zkrátka znovu hned, jak to bude možné. Myslím, že nakonec se nám podaří mít i syna. Ale matka by mohla být rozčarovaná. Slyšel jsem, že se omlouvala mému otci, když se narodila Denak, protože to byla dcera a ne syn.“

„Už se Denak vůbec nedivím, že se chce tolik osvobodit od ženských komnat,“ prohlásila Roshnani.

„Takto jsem o tom ještě nepřemýšlel, ale nejspíš máš pravdu,“ řekl Abivard.

„Pochopitelně, že jsi o tom tímto způsobem ještě nepřemýšlel — vždyť jsi přece muž,“ opáčila Roshnani. „Muži se takovými věcmi nezatežují. Ženy ano.“

Abivard jen rozhodil ruce, neboť ho nenapadala žádná vhodná odpověď. Když o podobných věcech mluvila Denak, zněl její hlas rozzlobeně. Roshnani je zkrátka konstatovala, jako kdyby řikala, že skopové, které má k obědu, není dovařené. Bylo zvláštní, že díky tomu se na její poznámky nacházely odpovědi mnohem hůře.

Abivard raději změnil předmět hovoru. „Jestli je to chlapec, měli bychom to zjistit, abychom mou matku zbavili nejistoty.“ Luskal prsty. „Tanshar by nám to mohl říct.“

„Jsi opravdu tak zvědavý?“ zeptala se. Když přikývl, rozzářila se. „Dobře. Já jsem také zvědavá. Pojdme ho najít.“

Ve vesnici stály dvě hospody, ale jasnovidce nebyl ani v jedné z nich. Ani nehodoval venku s vojáky a vesničany. Nakonec ho našli, jak hřebelcuje svého koně. Když mu Abi-

vard vysvětlil, co po něm chtějí, usmál se. „Ano, myslím, že bych to mohl dokázat. Vesnické ženy mne o podobnou službu žádají často. Jenomže —“

„Tak vidíš?“ řekl Abivard triumfálně. Pak si uvědomil, že jasnovidce přerušil. „Jenomže co?“

Tanshar si rozpačitě odkašlal. „Toto kouzlo vyžaduje jeden chlup, vytržený z... soukromého místa ženy, která nosí dítě. Když se kouzlo dokončí, chlup se spálí, ale pokud vaše urozená paní odmítne to podstoupit, pak to samozřejmě chápou.“ Zdálo se, že se v Roshnanině přítomnosti cítí velice nejistě.

Znovu, tentokrát ovšem z úplně jiného důvodu, Abivard nevěděl, jak odpovědět. S obličejem zrudlým až ke kořínkům vlasů pohlédl na Roshnani. „Jestli to mohou podstoupit vesnické ženy, pak mohu i já,“ řekla. „Vidím, že táhle máš sedlové brašny, Tanshare. Máš v nich vše, co pro to kouzlo potřebuješ?“

„Nechte mne chvíli přemýšlet, paní,“ odvětil jasnovidce. Po několika vteřinách přikývl. „Ano, jsem si jistý, že ano. Víte určitě, že...?“

Než mohl svou otázku dokončit, Roshnani se od něj odvrátila a odešla do svého vozu. Když se vrátila, držela něco mezi palcem a ukazováčkem — pravděpodobně onen chlup. Ušklibla se na něj. „Docela to štípalo,“ řekla.

„Ehm — ano.“ Tanshar zjevně nečekal tak ochotnou spolupráci z její strany. „Pokud budete tak laskavá a chvíli jej ještě podržíte, dokud nedokončím kouzlo —“

Začal se přehrabovat v jedné ze sedlových brašen, dokud nenalezl svou věšteckou misku. Nenaplnil ji však vodou, ale dál se přehraboval v brašně, dokud nenašel malou skleněnou lahvičku s korkovou zátkou. Se spokojeným zabručněním ji zvedl.

„To vypadá jako videsánská práce,“ poznamenal Abivard.

„Je to tak,“ odvětil Tanshar. „Je plná olivového oleje. Někteří čarodějové toto kouzlo sesílají s pomocí rozpuštěného živočišného tuku. Pak se ovšem může stát, pokud není čaroděj dostatečně opatrný, že pohlaví zvířete, ze kterého tuk pochází, ovlivní celé kouzlo. Použití rostlinného oleje toto nebezpečí snižuje.“

„Pak by byla ještě lepší ropa,“ namítla Roshnani.

„Svým způsobem ano, ale ta má i řadu nevýhod. Protože pochází ze země a ne z živého stvoření, není to vhodné médium na zjištění nového života,“ vysvětloval jasnovidce.

„Jsem si jistá, že vy víte nejlíp, co máte dělat,“ řekla mu Roshnani.

„Ano,“ souhlasil Tanshar nepřítomně. Nalil olej do misky, a pak misku pozdvihl směrem k ní. „Kdybyste byla tak laskavá a hodila tamten chlup, má paní...“ Když tak učinila, obrátil se Tanshar k Abivardovi a řekl: „Jak vidíte, můj pane, sám jsem se toho chlupu ani nedotkl.“

„To je pravda,“ souhlasil Abivard. Z rozpaků, které se jasnovidci zračily na obličej, se dalo vyčíst, že Tanshar jako by Abivarda ujišťoval ne o tom, že se dotkl či nedotkl chlupu, ale že by se nikdy neopovážil dotknout místa, odkud pochází. Pak však Abivard vystřízlivěl. V magii byly podobné slovní hrátky běžné. Možná, že to ujištění mělo hlubší důvod než jen zdvořilost.

Tanshar položil misku na zem, a pak si dřep l u ní. „Můj pane, má paní, troufám si tvrdit, že byste se na to asi nejraději podívali sami,“ poznamenal a na jeho nevyslovenou výzvu si k misce dřep l i Abivard a Roshnani. Tanshar začal vyslovovat pomalé zývání, ve kterém se často objevovala jména Fraortishe starého a paní Shivini, dvou členů Čtveřice Proroků, zástupců obou pohlaví. Tanshar je žádal, aby se Boha zeptali na informaci, kterou chtěl.

Krátký zakroucený černý chlup se v misce s olivovým olejem zachvěl, a pak se najednou dokonale narovnal. „Co to

znamená?“ zeptala se Roshnani.

„Má paní, to znamená, že v sobě nosíte mužského potomka,“ odvětil Tanshar. „Kéž je stejně tak statečný, chytrý a pohledný jako jeho otec.“

Roshnani a Abivard vyskočili na nohy a objali se. „To je radostná novina,“ řekl Abivard. Sáhł do váčku na opasku a vytáhl hrst stříbrných arketů, které podal Tansharovi. Když se jasnovidce pokoušel protestovat, ignoroval ho. Pak ho přemohla zvědavost a on se zeptal. „Co by se stalo, kdyby Roshnani čekala holčičku?“

„Chlup by se nenarovnal, ale zkroutil by se do kruhu,“ odvětil Tanshar. Vytáhl ze sedlové brašny křesadlo a ocílku, a pak vzal lampu, do které nalil olivový olej z lahvičky.

Vytáhl také malé kožené pouzdro plné drcených malých lístků, suché trávy a větviček. Vytvořil z nich malou hraničku, kterou zapálil pomocí křesadla a ocílky. Když rozdělal oheň, vzal jednu z hořících větviček a s její pomocí zapálil lampu. Pak ukázal na věsteckou misku a řekl Roshnani. „Vezměte, prosím, ten chlup a spalte jej v ohni lampy. Protože byl už jednou použit pro magické účely, mohl by tak být velice snadno použit znovu, a proto je vhodné jej spálit.“

Učinila, jak jí přikázal. Když chlup vložila do plamene, vzplála na chvílička lampa o něco jasněji. Roshnani si namočila prsty do oleje, a proto rychle ucukla, aby se nespálila.

„Chlapec,“ řekl Abivard měkce, když se on a Roshnani rozloučili s Tansharem. „Budeš mít chlapce.“ Poprvé mu to začalo připadat jako skutečnost a ne jako sen. Ženy přesně vědí, jaké to je, čekat dítě. Muži to zpravidla nedokáží pochopit, dokud jejich ženám nenaroste břicho nebo dokud nedrží novorozeně v náručí.

„Tvá matka bude mít radost,“ řekla Roshnani.

„Na to jsem teď vůbec nemyslel,“ odvětil. Usmáli se jeden na druhého a pak odhodili stranou staletí tradic a kráčeli zpátky k vozu ruku v ruce.

Po pohledu na strmý sráz, nad kterým se tyčila pevnost Nalgis Crag, vypadal skalnatý kopec, na kterém stála pevnost Vek Rud, jen jako malá boule na tváři země. Důvěrně známý tvar téměř trojúhelníkovité pevnosti mu však málem vehnal slzy do očí. Během více než roku, kdy byl pryč, se toho pro něj tolik změnilo, ale pevnost, jeho domov, zůstávala pořád stejná. Tak to má být, pomyslel si.

Ve skutečnosti to nebyla tak úplně pravda. Nad zdmi vlály praporce. Když přijel blíž, viděl, že na vlajkách je vyobrazen rudý lev Makuranu. Vzhledem k tomu, proč vyrazil na tažení, cítil, že tak je to správné.

I vesnice pod pevností byla vyšňořená do slavnostního hávu. Všude vlály veselé praporce a girlandy a její obyvatelé byli oblečeni ve slavnostních šatech. Abivard se obrátil k veliteli rot, kterou s ním poslal Sharbaraz. „Jste tu vítáni, jak dlouho jen budete chtít, ale kdykoli si to budete přát, můžete se vrátit domů.“

„Děkuji vám, pane,“ řekl kapitán s úsměvem. „Pokud dovolíte, využiji obou částí vaší nabídky.“

K Abivardovi dojel Tanshar. „Pane, s vaším laskavým dovolením bych se rád vrátil domů a začal s úklidem. Zdejší ženy se o můj dům bezpochyby staraly, ale cizí ruka není tak šikovná jako vaše vlastní.“

Abivard ukázal na pevnost. „Víš přece, že jsi u mne vítán, a že bych byl nejraději, kdyby ses přestěhoval do pevnosti.

Nejsi už prostě vesnický jasnovidce. Jak jsi sám řekl, prokázal jsi, že tvůj talent je mnohem větší.“

„To je možné, ale mé místo je zde,“ odvětil Tanshar. Zněl tak rozhodně, že se ho Abivard nepokoušel přesvědčovat. Jasnovidce zamířil ke svému malému domku vedle tržiště.

Brány pevnosti byly otevřené. Frada stál přímo ve vchodu a čekal na Abivarda. Oba bratři si zamávali, jeden na hřbetu koně, druhý na zemi. „Bůh je mi svědkem, že jsem rád, že tě zase vidím,“ zavolal Frada.

„Bůh je mi svědkem, že jsem rád, že vidím všechny a všechno zde,“ odvětil Abivard a ti, kteří stáli dostatečně blízko, aby jej slyšeli, radostně zajásali. „Roshnani je támhle,“ pokračoval a ukázal na vůz, „a je těhotná. Tanshar říká, že je to chlapec. A Denak je v Mashizu a čeká potomka Ve-lekrále.“

I tato novinka vyvolala jásot, přestože ne tak veliký, jak očekával. Vyjel vedle Frady do nádvoří a pohlédł směrem ke dveřím vedoucím do obytných částí. Byl zvědav, jestli jeho bratr připravil uvítací procesí jeho matky, žen a nevlastních sester. Tato příležitost by k tomu byla jistě vhodná. Z železem pobitých dveří však nevyšla ani jedna žena. Dospěl k závěru, že se Frada neodvážil osobovat si právo rozkazovat ženám, neboť toto právo patřilo Abivardovi, jako prvorozenému. Abivard musel uznat, že Frada je mnohem vychovanější, než si myslel.

Když seskočil z koně a spočinul nohama na dlaždicích nádvoří pevnosti Vek Rud, dostalo se mu dalšího, velmi hlasitého jásotu. Branou do pevnosti se Prokodreal Roshnanin vůz. Abivard k němu došel a zavolal na svou ženu, aby vyšla ven. Když se objevila, zvedl se opět radostný pokřik. To, že se ukázala před lidmi, nikdo nepovažoval za porušení tradice, ne teď, když se spolu s Abivardem vracela z triumfálního tažení.

„Než vrátím vládu nad tímto panstvím zpět do rukou svého bratra Abivarda, vydám svůj poslední příkaz,“ vykřikl Frada. „Ať se všichni najedí a napijí dosyta, veselí se a jsou šťastní!“ Jásot, který zazněł pojeno slovech, byl tak ohlušující, že se proti němu ztrácel pokřik, kterého se dostalo Abivardovi, ale jemu na tom nezáleželo. Kdyby tento příkaz nevydal Frada, učinil by tak on sám.

Objal svého bratra. „Je opravdu skvělé být zase doma,“ řekl.

„To je docela možné, ale já na tebe už zase žárlím,“ řekl Frada. „Ty jsi získal veškerou slávu, a já jsem musel stát v pozadí.“

„Už před dvěma lety jsem ti řekl, že ve válce se skrývá méně slávy, než si myslíš,“ odvětil Abivard. „Přesto však i ty budeš mít možnost získat si svůj díl slávy. Se Sharbarazem na trůnu, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá, se o to nemusíš strachovat.“

„Kéž bys měl pravdu,“ řekl Frada. „I já jsem rád, že jsi doma.“ Obličej se mu zachmuřil. Jako kdyby pořád pokračoval v jedné větě, řekl: „Matka by tě chtěla vidět hned, jakmile si na to vyšetříš chvíli volna.“

„I já ji chci pochopitelně vidět co nejdřív,“ řekl Abivard.

„Opravdu si myslím, že bys za ní měl zajít hned, jak to půjde,“ řekl Frada a jeho hlas zněl nešťastně. „Možná hned teď — díky oslavám si nejspíš nikdo nevšimne, že budeš na chvilku pryč.“

Roshnani pochopila to, co Abivardovi unikalo. „V ženských komnatách není všechno tak, jak má být, že ano?“ Zdálo se, že Frada se cítí nepohodlně při představě, že by měl hovořit k ženě svého bratra, a tak jen přikývl. Abivard si přitiskl ruku na čelo. Bitva byla jasná a jednoduchá. Na první pohled se dalo rozeznat, kdo vyhrál a kdo byl poražen, a často bylo i celkem jasné, proč. Nic z toho však neplatilo pro rozmíšky v ženských komnatách. Protože měl s sebou po celý rok jen jedinou ženu, byl podobných záležitostí ušetřen, což byla výhoda monogamie, která mu došla až teď.

„Dobrá, hned za ní tedy zajdu,“ řekl s povzdechem.

Na Fradově tváři se zračila úleva. „Pojď tedy se mnou.“

Pokynul i Roshnani, aby šla s nimi, ale stále ještě se neodhodlal ji přímo oslovit.

Když Abivard kráčet ke dveřím do obytných částí pevnosti, sledovaly ho z oken ženských komnat mnohé oči. O čem asi jeho ženy a nevlastní sestry právě teď přemýšlí? Co se stalo, že na to nestačila moc jeho matky ani jeho bratra?

Za dveřmi ho přivítala sladká vůně čerstvého chleba, pečeného skopového a lahodného vína. Jeho žaludek se okamžitě přihlásil o svá práva. Abivard zrovna teď netoužil po ničem jiném než hodovat a radovat se spolu s ostatními ze svého návratu. Násilím odvrátil své myšlenky od jídla a spolu s Fradou a Roshnani kráčet chodbou, která vedla k dihqanově ložnici. Frada se ve dveřích zastavil. „Vstoupil jsem do této místnosti, bratře, abych se tu setkal s naší matkou. Ale přísahám při Bohu, že od chvíle, kdy jsi se Sharbarazem vyrazil na tažení proti Smerdisovi, jsem nevstoupil do ženských komnat.“

„To jsi mi ani nemusel říkat, neboť ti věřím,“ řekl Abivard. „Nemusíš se tvářit tak úpěnlivě. Kdybych ti nevěřil, copak bych ti světil velení nad pevností?“

Frada neodpověděl, ale zdálo se, že nikterak nedychtí vstoupit do ložnice teď, když se Abivard vrátil do pevnosti Vek Rud. Zdálo se, že má až přehnané skrupule, ale Abivard pokrčil rameny a vešel do komnaty jen s Roshnani. Když zavřel dveře a zamkl, uslyšel Fradovy kroky, které se rychle vzdalovaly pryč. Abivard znovu pokrčil rameny.

Po ceíou cestu do Videsosu a zpátky měl s sebou klíč od dveří ženských komnat. Teď jej použil k jejich otevření.

Nebyl nikterak překvapen, když zjistil, že hned za nimi už na něj čeká jeho matka. Vzal ji do náručí a políbil ji na tvář.

„Jsem rád, že jsem doma,“ řekl jí stejně jako předtím Fradovi.

Burzoe přijala jeho přivítání, ale s Roshnani se pozdravila mnohem formálněji. „Pokud si myslíš, že schvaluji tvé porušení starodávných tradic, mylíš se,“ řekla jí. „Pokud si však myslíš, že nemám radost z toho, že čekáš syna a dědice panství, mylíš se ještě víc. Vítám tě zpátky doma a na místě, které ti náleží, první ženo mého syna.“

„Nehodlám navždy zůstat na místě, o kterém si myslíš,

že mi náleží, matko mého manžela,“ odpověděla Roshnani. Abivard by od ní nikdy nečekal tak ostrou odpověď, ale bylo mu jasné, že Roshnani se nehodlá vzdát toho pracně nabytého kousku svobody, který získala.

„Ještě si o tom promluvíme,“ řekla Burzoe, která zjevně neustoupila ani o píď ze svých pozic. „Teď k tomu však není vhodná doba.“ Obrátila se k Abivardovi. „Pojď se mnou do mé komnaty — vlastně můžete jít klidně oba dva.

Rozhodnutí, které musíš učinit, je však jen na tobě, můj synu.“

„O čem to vůbec mluvíš, matko?“ zeptal se Abivard, když kráčeli chodbou. „Frada mi řekl, že se něco stalo, ale jinak jsem z něj nedostal ani slovo.“

„Jednal správně,“ opáčila Burzoe. Ustoupila stranou, aby Abivardovi umožnila vstoupit do komnaty jako prvním, a pak tam vešla před Roshnani. Jako kouzlem se před ní objevila služebná. Burzoe na ni vrhla zlověstný pohled. „Přiveď sem Kishmar a Onnophre. Ony budou vědět, co si mají vzít s sebou.“

„Ano, paní.“ Žena odspěchala pryč. Obličej měla bledý a vyděšený.

Takže jde o mé ženy, ne nevlastní sestry, pomyslel si Abivard. Svým způsobem to pro něj byla úleva. S oběma jmenovanými ženami strávil několikrát noc, ale spíše jen z formálních důvodů. Obě byly velmi hezké, ale nedokázaly v něm zažehnout tu jiskru, jakou v něm probouzela Roshnani.

Služebná se vrátila. Za ní přišly Kishmar a Onnophre. Jejich vzhled Abivarda udivil: obě byly tlustší a kypřejší než si je pamatoval, a obě měly pod očima tmavé kruhy únavy. Příčina jejich současného vzhledu mu však byla okamžitě jasná — každá z nich nesla v náruči dítě zabalené v měkké vlněné pokrývce. Abivard toho o dětech moc nevěděl, ale i člověk, který by o nich věděl ještě méně než on, by pochopil, že obě děti byly příliš malé na to, aby mohly bít počaty v době jeho přítomnosti Vek Rud.

Zíral na svou matku. Ta zamračeně přikývla.

„A kurva,“ řekl.

„Správně,“ přikývla Burzoe a ostrým hlasem se obrátila na obě mladé ženy. „Dihqan se vrátil do svého panství. Co můžete říct na svou obhajobu, děvky?“

Onnophre i Kishmar začaly kvílet. Jejich prosby byly tak hlasité, že zraňovaly Abivardovy uši. „Odpusť nám!“ vykřikla Onnophre vteřinku před tím, než ze sebe Kishmar vyrazila to samé. Začaly mu vyprávět své příběhy jedna přes druhou, takže měl docela potíže domyslet si, co mu vlastně vyprávějí. Vcelku však na tom nezáleželo. Obě historky byly zhruba stejné. Obě ženy se nudily, cítily se osamělé, bály se, že se Abivard nikdy nevrátí, ať už byl kdekoli — v tomto směru se ani jedna z žen nevyjádřila příliš jasně — a tak se rozhodly najít si samy nějakou zábavu... A za tuto zábavu zaplatily běžnou cenu.

Pohlédl na ně, a pak na jejich děti. „Jak to tak vypadá, ani jste moc dlouho nečekaly, než jste se rozhodly najít si přitele.“ To u obou žen vyvolalo další vlnu kvílení. Ignoroval jejich pláč a obrátil se zpátky k Burzoe. „Doufám, že další přírůstky jsme tu nezaznamenali.“

Zavrtěla hlavou. „Tohle se nemělo stát. Vína padá na mou hlavu. Špatně jsem dohlížela na chování tvých žen. Ale osud těchto dvou nevěrníc a jejich bezcenných spratků leží v tvých rukou.“ \

„No nazdar,“ řekl Abivard. Kdyby se mu zachtělo obě ženy i jejich děti zabít, jednal by v souladu se svým právem. Mnozí in%am iyjkanžité vytasili irieč, aniž by o tom přemýšlel. Mnozí dihqanL^y ani nečekali na obhajobu svých žerksabili by je hned, jak By spatřili děti v jejich náručí.

„Co uděláš s těmi hady, které sis hrál na prsou?“ dožadovala se Burzoe jeho rozhodnutí. Z jejího výrazu se dalo vyčíst, že dychtí po krvi.

Roshnani byla zticha. Tato volba patřila Abivardovi, ne jí. On na ni však přesto pohlédl. Na tváři měla nečitelný výraz. Abivard si povzdechl. „Byl jsem dobrý voják,“ řekl unaveně, „ale nemám ani tu nejmenší chuť stát se fezníkem. Asi bych měl najít černé oblázky, rozvést se s nimi a poslat je co nejdál odsud. Během minulého roku zemřelo příliš mnoho Makuraňanů. Nevím, proč bych měl k jejich počtu přidávat další čtyři.“

„To nestačí!“ vykřikla Burzoe a Abivardovi to silně připomnělo rozčarování, které Denak projevovala nad každým rozhodnutím, jež jí připadalo polovičatě. Otec a syn, matka a dcera, pomyslel si.

Kishmar a Onnophre začaly koktat slova díky a požehnání. Onnophre učinila krok dopředu, jako by ho chtěla obejmout, ale pak si to rozmyslela, což bylo jedno z jejích nejmoudřejších rozhodnutí. „Když jsem neztrestal mečem Ardini, jak bych mohl zabít tyhle dvě?“ řekl Abivard. „Jsou to jen hlupačky, které za svůj skutek už zaplatily. Jsou to falešnice a nejspíš skončí jako žebráčky. Ony samy si určily svůj další osud.“

„Pak je tedy vyžeň hned.“ řekla Burzoe. „Každý další den, který stráví v ženských komnatách, jim přináší jen větší díl hanby — a přináší jí hanbu i mně.“

Abivardovi bylo jasné, že jeho matce leží na srdci víc její vlastní hanba, než hanba celých ženských komnat. „Protože ten skandál už trvá celé měsíce, den navíc už to nijak nespraví,“ řekl. „Byl jsem pryč déle než rok. Dnes mám v úmyslu oslavit svůj návrat.“

Burzoe pozdvihla obočí, což jasně hovořilo o jejím nesouhlasu, ale jediné co řekla, bylo: „Ty jsi dihqan panství Vek Rud a vládce ženských komnat. Stane se, jak přikazuješ.“

Obě provinilé ženy zahrnovaly Abivarda díky. Unikly popravě mečem, jaké se dostalo Smerdisovi, a jejich děti mohly být pohozeny v pustině jako potrava pro psy a havrany. Obě ženy to moc dobře věděly. Zatímco byl na výpravě, tento trest jim bezpochyby připadal neskutečný a vzdálený. Koneckonců se z války nemusel vrátit, a v tom případě by ony i jejich potomci unikli bez trestu. To, že však náhle stály před ním, postavilo tuto záležitost do úplně jiného světla.

„Uklidněte se,“ řekl tónem, který používal, když dával svým kopiníkům rozkaz k útoku. Onnophre a Kishmar okamžitě zmlkly a zíraly na něj. Takto k nim evidentně ještě nikdo nemluvil. Možná, že kdyby na ně tento tón někdo použil už dřív, nedostaly by se do své současné situace. „Neodpustil jsem vám,“ pokračoval. „Jen jsem vás ušetřil. Pokud vás Bůh ve své milosti obdaří novými manžely, chovejte se k nim lépe než ke mně.“ Ženy chtěly něco říct. Abivard jim však k tomu nedal příležitost: „Už jste toho řekly dost a udělaly jste toho ještě víc. Odneste si ty své bastardy a kliděte se mi z očí. Zítřka přinesu černé oblázky a vyženu vás.“

Obě rychle uprchly z komnaty. Burzoe na něj pohlédla

a v očích se jí zračilo jisté uspokojení. „To jsi udělal dobře,“ řekla.

„Opravdu?“ Abivard se uvnitř cítil slabý a nemocný, podobně jako tehdy v bitvě, kdy utrpěl zranění hlavy. „Zítřka to ukončím. Budou moci jít pryč a chovat se hloupě na útraty někoho jiného.“

„Rozhodně to pro ně nebude jednoduché,“ řekla Roshnani. „Ano, možná si vydělají na chleba, ale čeká je krušný život, než se naučí žít ve světě venku, mimo ženské komnaty. Jak jednat s řezníky a obchodníky, jak hovořit s muži —“

„To poslední už vědí,“ řekla Burzoe krutě.

„A co jsem měl podle tebe dělat?“ zeptal se Abivard Roshnani.

Povzdechla si. „Udělal jsi, co jsi mohl. Jak jsi řekl, dnešek by měl být dnem radosti. Jsem ráda, že ses nerozhodl potřísnit si ruce krví.“

Burzoe zavrtěla hlavou. „Byl měkký. Milosrdenství jen dodá odvalu ostatním, aby třeba jednaly stejně jako tyhle dvě děvky.“

„V tomto se asi neshodneme, matko mého manžela,“ řekla Roshnani klidně. Nepustila se s Burzoe do hádky, ale ani neustoupila od svého názoru.

Zdálo se, že Burzoe neví, co by s tím měla dělat. Roshnani se k ní chovala uctivě, přesně tak, jak by se snacha měla chovat, ale neustupovala před svou tchyní, jako to činila většina snach. Tato kombinace ji znervózňovala. Uchýlila se k obvyklé stížnosti: „Mladí lidé nemají žádnou úctu ke způsobu, jakým by se mělo vše dělat. Kdybych se já tloukla až na druhý konec světa jako ty a Denak, nevím — a raději o tom ani nechci přemýšlet — co by to udělalo s mou pověstí.“

„S pověstí Denak se nic nestalo,“ opáčila Roshnani klidně a v hlase jí znělo stejné nezvratné rozhodnutí jako i v předchozí větě. „Navíc čeká dítě, které se možná stane Velekrálem. Toto dítě porodí mnohem dřív, než by se stalo, kdyby během války zůstala zde.“

„Kdyby s námi nebyla Roshnani, zřejmě bychom tuto válku prohráli,“ řekl Abivard své matce a vysvětlil jí, že to byla právě jeho žena, kdo přišel s myšlenkou vyhledat útočiště ve Videssosu. „Kdyby zůstaly tady, zřejmě bys nikdy neměla vnuka, který má šanci stát se Velekrálem,“ dodal ještě.

„Tradice —“ začala Burzoe, ale pak to nechala být. Představa Velekrále nebo královské princezny jako vnoučete šiji zřejmě zcela získala.

„Svět se nezboří ani tehdy, když Roshnani, která s námi koneckonců už cestovala tak daleko, občas opustí ženské komnaty, aby si mohla prohlédnout zbytek pevnosti,“ řekl Abivard. „Velekrál Sharbaraz slíbil Denak stejný díl svobody v paláci v Mashizu, a jak bys mohla říct, že to, co dělá Velekrál, je špatné?“

„Na to neznám odpověď — musel by ses zeptat Smerdis,“ odpověděla jeho matka jedovatě. Abivard cítil, jak mu hoří uši. Roshnani ostře nasála vzduch — Burzoe byla velice silný protivník. Matka však pokračovala: „Budeš si stejně

dělat, co budeš chtít a nebudeš brát ohled na mě. Takový už je život, jakkoli se to staří snaží změnit. Pokud si však myslíš, že mě přiměješ milovat změny, na kterých pracuješ, rozmysli si to ještě jednou.“

Abivard odvážně přešel k ní a položil jí ruku na rameno. Kromě této věci mu byla vždycky oporou. „Přisahám při Bohu, matko, že nedopustím, aby pevnost Vek Rud nebo ti, kteří ji obývají, upadli do hanby,“ prohlásil.

„To doufám,“ opáčila Burzoe. „A s obavami čekám, co tvá rozhodnutí přinesou.“

„Vše bude v pořádku,“ řekl Abivard s rozhodností mládí. Roshnani křepce přikývla.

Nyní to byla Burzoe, kdo nesouhlasil, ale vyhýbal se hádce. „Prostě to tak bude a uvidíme, co z toho vyplyne,“ řekla.

„Vím však, synu, že by ses nejraději vrátil na oslavu a odpočinul si od únavných záležitostí ženských komnat — a také ode mne. Jdi tedy. Ale možná, že tvá žena bude ochotná zde strávit chvilku času, aby nám povyprávěla příběhy z dalekých zemí, které navštívila.“

„S radostí,“ řekla Roshnani okamžitě. Abivard téměř dokázal číst její myšlenky — čím více žen se seznámí s novinkami o světě venku, tím méně budou spokojené s tím, že jsou od něj odděleny.

Možná to pochopila i Burzoe, možná, že ne. V každém případě už svou žádost nemohla vzít zpět. Abivard je obě opustil. Zamkl za sebou dveře do ženských komnat — ne, že by to pro Onnophre a Kishmar představovalo nějakou překážku. Zajímalo by ho, kdo je otcem jejich dětí. Pokud to někdy zjistí, budou muset pevnost Vek Rud opustit další lidé.

Frada na něj čekal v chodbě nedaleko od dihqanovy ložnice. „Už to víš?“ zeptal se. Abivard přikývl. „Jak se zachováš?“ pokračoval jeho bratr.

„S oběma se zítra rozvedu a vyženu je odsud,“ odpověděl Abivard. „To bude stačit. Během minulého roku jsem viděl tolik prolité krve, že nechci, aby mi na rukou ulpěla ještě nějaká další.“

Jeho bratrovi poklesla rameny úlevou. „Říkal jsem matce, že tvá odpověď bude podobná. Ona byla odhodlána jim nechat srazit hlavu v okamžiku, kdy jim začala růst břicha.“ Obrátil oči v sloup. „Chodili jsme kolem toho jako kolem horké kaše. Nakonec jsem ji přiměl, aby počkala na tvé rozhodnutí.“

„Co by na to asi řekl otec? „Je snazší něco udělat teď, než to později odčinit, pokud se ukáže, že je to špatné.“ Rozhodně něco takového. Velice by mě rozzlobilo, kdybych se vrátil domů a zjistil bych, že jste mé dvě ženy rozsekali na kousky jako párek kuřat.“

„Přesně to jsem si myslel,“ odpověděl Frada. „Ty jsi mnohem jemnější, než byl náš otec, alespoň to tak vypadá. Ženy, které se svobodně proměňují sem a tam—“ Odfrknul si, aby ukázal, co si o tom myslí. „Ale ty jsi dihqcm a celé panství se řídí podle tebe.“

„Opravdu jsem?“ zeptal se Abivard. „Myslím jemnější než otec?“ Přemýšlel nad tím, co by udělal Godarz, kdyby zjistil, že jeho žena má dítě s někým jiným. Bezpochyby něco zajímavého, co by si všichni dlouho pamatovali. „No, možná, že jsem. Ale svět se přece pořád mění.“

„To je možné.“ Podobně jako Roshnani i Frada občas přijímal jeho názory, aniž by s nimi nutně souhlasil. Pak svého bratra poplácal po zádech. „Ať už je to jakkoli, dole na nás čeká hostina. Kdybych na tebe musel čekat ještě o minutku déle, dal bych na protesty svého žaludku a odešel bych tam bez tebe.“

„Myslím, že bych ti odpustil,“ řekl Abivard. „Pojďme.“

Nějakým záhadným způsobem se zpráva o tom, jak rozhodl v ženských komnatách, rozšířila po celé pevnosti. Někteří lidé chválili jeho milosrdenství, jiní si mysleli, že měl být tvrdší. Ale každý už věděl, jaký vynesl rozsudek. Abivard rychle vypil dva poháry vína, kterými se pokusil otupit hrany svého rozčarování.

V kuchyni mu kuchařka dala táč plný kořeněné jehněčí pečeně, kuřecí plátky a jehněčí vývar spolu s řádným kusem právě upečeného chleba. Abivard se stříbrou lžící pustil do jídla. „Je to vynikající,“ řekl nadšeně. „Teď konečně opravdu vím, že jsem doma.“

„Cožpak v Mashizu tohle jídlo neznají?“ zeptal se Frada.

„Ale ano, ale dávají tam jiné koření — podle mého názoru příliš mnoho česneku a málo máty,“ odvětil Abivard.

„Chutnat to má ale přesně takhle, neboť takhle mi to chutnalo již od doby, kdy jsem byl chlapec.“

„Tuhle chuť to má od chvíle, kdy se vedení v kuchyni ujala Abalish,“ řekl Frada a Abivard přikývl. „A co jedí ve Videssosu?“ pokračoval jeho bratr. „To mě velice zajímá.“

„Pečou chleba spíš v bochnících, ne jako placky,“ řekl Abivard, který vzpomínal. „Jedí jehněčí, kůzlata a hovězí stejně jako my. Dávají do jídel dokonce ještě víc česneku než lidé v okolí Mashizu. A —“ náhle se odmlčel, neboť si vzpomněl na strašlivou rybi omáčku.

„A co?“ zeptal se Frada dychtivě. Abivard mu to řekl. Frada vypadal zděšeně, přestože ne tak zděšeně, jako byl Abivard. „No jen si to představ,“ Abivard zavrtěl hlavou. „Doufám, že jsi tu hroznou věc nejedl,“ řekl Frada soucitně. „To tedy jedl, dokud mi neřekl, z čeho to je.“ Abivard si rychle nabral lžící bujónu, aby tu vzpomínku odehnal z paměti. Když to nefungovalo, napil se vína.

„Jak... to chutnalo?“ zeptal se Frada jako malý kluk, který se ptá jiného chlapce, jak mu chutnal brouk, kterého právě spolkl.

Abivard měl potíže si na tu chuť vzpomenout. Poté co zjistil, že omáčka je vyrobená ze shnilých ryb, přemohla ho hrůza natolik, že úplně zapomněl na její chuť. Nakonec řekl, „Nebylo to tak hrozné, jak by se mohlo zdát — chutnalo to tak trochu jako sýr.“

„Jsem rád, že jsi to byl ty a ne já, bratře, pokud se k to-

mu .mohu vyjádřit.“ Frada mávl rukou, aby zastavil ženu nesoucí táč vařených skopových jazyků, brzlíku a očí. Znovu si naplnil talíř, který už vyjedl. „Tohle je prosím pořádné jídlo.“

„Samozřejmě máš pravdu,“ řekl Abivard. „Počkej, Mandane, já si dám také.“ Když si i on naplnil talíř, vzal nůž a s gustem zaútočil na novou porci jídla.

Pak, když se najedl až k prasknutí a napil tak dosyta, že měl pocit, že se každou chvíli rozteče po kamenné podlaze, se vydal na cestu zpátky do ložnice. V tu chvíli ho napadlo, že by měl do svého lože přivolat některou z žen, a že by to měla být jiná žena než Roshnani. Ta ho měla pro sebe po více než rok, což mohlo v ženských komnatách vzbudit hroznou žárlivost. Doufal, že se tato žárlivost neprojeví tak, jak se to stalo v případě Ardini.

Ale kterou by si měl vybrat? Žena, kterou si jako první povolá k sobě po svém návratu, se také stane předmětem žárlivosti. Další možnost spočívala vtom, že si nezavolá žádnou ženu, neboť se nechtěl dopustit nespravedlnosti. Tento nápad ho uspokojil, a tak za sebou zamkl dveře a sedl si na postel.

Sundal si boty. Měl potíže s tím, rozepnout si přezku na opasku. Nakonec se mu to podařilo. S povzdechem úlevy si lehl na postel a přemýšlel, zda by přece jen neměl přivolat některou ze svých žen. Další věci, kterou si pamatoval, bylo až ráno.

Poprvé za celou dobu do chvíle, kdy se stal dihqanem, měl Abivard možnost vést panství v něčem, co připomínalo mír. Čas od času sice malé skupinky Khamor'anů překračovaly Degird a táhly jeho zemi na jih, občas s dobytkem, občas jen jako nájezdníci, ale on a jeho jezdci je vždycky dokázali zahnat. K velkému vpádu nomádů do Makuranu, kterého se po neštěstí v Pardrayánské stepi každý obával, nedošlo.

„Vůbec se mi to nechce vyslovovat, ale je možné, že daň, kterou Smerdis nomádům zaplatil, přece jen přinesla nějaké dobro,“ poznamenal Abivard.

Frada si odplivl dolů ze zdi, po jejímž ochozu kráčet spolu s Abivardem. „Smerdis a jeho daň nemá cenu ani toho plivance. Odporný uzurpátor. Jak vůbec můžeš tak lichotivě hovořit o muži, proti kterému jsi téměř dva roky válčil? Kdyby nebylo tebe, zřejmě by byl stále ještě Velekrálem. Cožpak nejsi rád, že už je po něm?“

„To tedy jsem. Jak jsi řekl, bojoval jsem proti němu příliš dlouho, než abych si mohl přát, aby tu stále ještě byl.“ Slabý hlásek v Abivardově nitru se však zeptal, jaký by byl z dlouhodobého hlediska rozdíl, jestli teď na trůnu sedí Sharbaraz nebo Smerdis. Stála výměna vládců za všechnu tu krev a peníze, které byly během války utraceny?

Ostře tomu hlásku poručil, aby zmkl. V každém případě, ať už občanská válka jakkoli poškodila Makuran, jemu určitě přinesla štěstí — i celému jeho klanu. Bez války by se nikdy nestal švagrem Velekrále a zřejmě tedy ani strýcem Sharbarazova následníka. Zůstal by obyčejným pohraničním dihqanem, který by se nezajímal o to, co se děje za hranicemi jeho panství.

A bylo by to tak špatné? zeptal se ten slabý hlas. Ignoroval ho.

Ze dveří obytných částí vyšla Roshnani a vydala se přes nádvoří. Všimla si ho, jak stojí na ochozu a zamávala mu. I on jí zamával. Podkoní, kovářovi pomocníci a služebníci na nádvoří jí nevěnovali žádnou zvláštní pozornost, což Abivard považoval za pokrok. Při několika prvních příležitostech, kdy Roshnani opustila ženské komnaty, na ni lidé v úžasu zírali nebo se k ní obraceli zády a tvářili se, jako by tam vůbec nebyla, což Abivardovi připadalo ještě mnohem horší. Z ženských komnat Roshnani sledovaly dychtivé oči. Kvůli tomu, co udělaly Kishmar a Onnophre, Abivard váhal dát svým ženám a nevlastním sestrám stejný díl svobody, jakému se těšila Roshnani. Ochotně by tuto svobodu poskytl své matce, ale Burzoe ji nechtěla. Pokud jeden z obličejů za úzkými okny patřil jí, byl si Abivard jistý, že Burzoe má ústa sevřená do tenké nesouhlasné linky.

Frada se Roshnani na dálku uklonil a řekl: „Nevyvrbilo se to tak špatně, jak jsem se obával.“

„To je zatím ta největší pochvala, jakou jsem od tebe v této věci dostal,“ poznamenal Abivard.

„Nemyslel jsem to jako pochvalu,“ odpověděl Frada. „Jen

jsem tím chtěl dát najevo, že už se k celé té věci nestavím s takovým odporem jako na začátku.“

„Cokoli menšího než naprostý odpor od tebe беру jako pochvalu,“ ujistil ho Abivard.

Frada se na něj hrozivě zamračil a naznačil jeho směrem úder pěstí. Pak váhavě řekl: „Doufám, že ti nevadí, když se přiznám, že jsem s paní Roshnani párkrát mluvil.“

Abivard rozuměl jeho váhání. Podle makuranských tradic na svou ženu směl pohlédnout pouze její manžel, a ten byl také tím jediným mužem, který na ni směl promluvit.

„Tím se nezatežuju,“ řekl Abivard. „Věděl jsem, že když jí poskytnu svobodu, aby mohla vycházet z ženských komnat, bude k podobným věcem docházet. Nenalézám způsob, jak se tomu vyhnout: kdyby směla vycházet ven, ale nikdo by s ní nemluvil, bylo by to pro ni zřejmě ještě horší, než kdyby zůstávala zavřená v pevnosti.“

„A tobě to nevadí?“ zeptal se Frada. „Postavil jsi na hlavu tolik tradic —“

„Nejsem jediný,“ připomněl mu Abivard. „Velekrál Sharbaraz se k naší sestře chová úplně stejně jako já ke své ženě. A mnoho dalších tradic padlo minulého léta díky válce. Snažím se dělat všechny změny co nejpomaleji, aby je všichni přijali. Opravdu si nemyslím, že by otec nesouhlasil.“

Frada se nad tím zamyslel. Nakonec neochotně přikývl. „Asi máš pravdu. Otec... nemohu říct, že by tradice porušoval často, ale nikdy je nebral tak vážně, jako, řekněme, naše matka.“

„Dobrý postřeh,“ souhlasil s ním Abivard. „Snažil se dodržovat tradice, když to bylo možné, ale nemyslím, že by se jimi nechával spoutávat, když potřeboval vykonat něco, v čem mu tradice bránily.“

„Aha, když už se o tom bavíme, bratře, co ty chceš dokázat tím, že necháváš Roshnani vycházet z ženských komnat?“

Frada vypadal pobaveně, jako by si byl jist, že přišel s otázkou, na kterou Abivard nedokáže odpovědět.

Ale Abivard na to odpověď měl: „Díky tomu, že mám Roshnani pořád po ruce, mám i prospěch z jejích cenných rad, což mně i Makuranu posloužilo během tažení. A její rady jsou mnohem lepší, když má možnost přesvědčit se o problémech na vlastní oči, než aby o nich jen slyšela z úst někoho jiného. A především je díky tomu šťastná, což je, jak i ty zjistíš, až se oženíš, pro muže jedna z nejdůležitějších věcí.“ Upřel na Fradu vyzývavý pohled.

„Pokud je to tak důležité, proč jsi to mezi svými argumenty vyjmenoval až na posledním místě, a ne na prvním?“ opáčil Frada. „Ne, nemusíš mi odpovídat. Vím proč: aby ty ostatní argumenty vypadaly důležitější, než ve skutečnosti jsou.“

„No a co kdyby ano?“ odpověděl Abivard se smíchem. Položil svému bratrovi ruku na rameno. „Během posledního

roku jsi pořádně vyrostl. Když jsem odcházel do války, nikdy by sis mé slabiny nevšiml.“

„Nic jiného než vyrůst mi ani nezbylo, protože když jsi byl pryč, musel jsem zastávat tvé místo.“ Frada obrátil oči v sloup. „Bůh je mi svědkem, že jsem od lidí vyslechl tolik lží, že se mi o tom ani nesnilo. Někteří lidé jako by při lhaní vůbec necítili hanbu. Budou ti tvrdit cokoliv, bude-li se jim zdát, že z toho něco vytlučou.“

„Nemohu říct, že se mylíš, protože s tebou souhlasím. Proč by Smerdis udělal to, co udělal, kdyby si nemyslel, že z toho dokáže něco vytlučit?“

„Mohl získat mnohem víc než obyčejný člověk, který lže,“ řekl Frada.

„To jistě,“ opáčil Abivard. „Ale podstata jeho lakoty i lakoty obyčejných lidí je úplně stejná.“ Vrhla na Fradu postranní pohled. „A kolika lžím jsi uvěřil?“

„Hod' me do propasti, jestli to vím — snažil jsem se jich rozluštit co nejvíc, ale kdo ví?“ odpověděl Frada. Na chvíli se odmlčel, a pak pokračoval. „Doufám, že jak plynuly měsíce, bylo jich čím dál tím méně.“

„Ano, o tom nepochybuji,“ souhlasil Abivard. Přes opevnění pohlédl k řece Vek Rud na severu. Díky dozrávajícím obilím zavodňovanému qanaty vypadala země u řeky, jako by byla pokryta kobercem zelené a zlaté barvy. O něco dál se pásla stáda dobytka. Abivard si dlouze povzdechl.

„Co se děje?“ zeptal se Frada.

„Před dvěma lety jsem tu taky takhle stál, díval jsem se k řece a tehdy přišel Godarz a řekl mi, že Videsánci rozhazují mezi Khamort'any plné hrsti zlata, aby je přiměli vrhnout se na nás,“ řekl Abivard. „A tehdy to všechno vlastně začalo.“

„Teď žijeme v úplně jiném světě,“ poznamenal Frada.

„To rozhodně. Nečekal jsem, že se stanu dihqanem během nejbližších dvaceti let a myslím, že ve stejné situaci byli i Okhos a Pradtak,“ řekl Abivard. „Sharbaraz neočekával, že by se v tak krátké době stal Velekrálem, a Smerdis, troufám si říct, neočekával, že by se stal Velekrálem vůbec někdy.“

I Frada se rozhlédl po zemi. „Vládcové přicházejí a odcházejí,“ řekl. „Země je však věčná.“

„I to je pravda,“ řekl Abivard. „Vzdávám Bohu díky za to, že se nomádi spokojili s tím, že nám plenili naše stáda a dobytek, a že se ve skutečnosti nepokusili ničit naši úrodnou zemi. Oprava poničených qanatů není chvilková záležitost. Zabralo by to celé roky.“

„Vybojovali jsme s nimi na hranicích naší úrodné země během posledního roku pár potyček. Chtěli pást svá stáda v naší pšenici a fazolích,“ řekl Frada. „Ale když zjistili, že tady zůstalo dost válečníků na to, abychom to pěkně zneprjemnili, nakonec se vzdali — Bohu a Čtveřici budiž vzdána chvála.“ Přetřel si čelo. „Lhal bych, kdybych tvrdil, že jsem se nebál; na chvíli jsem měl strach, že až se vrátíš domů, nezůstane ti žádné panství.“

„To je v pořádku,“ řekl Abivard. „Já jsem měl na chvíli strach, že se domů nevrátím už nikdy. Smerdis nás držel pod krkem — zahnal nás přes Tutub, pryč od Země Tisíce Měst, za zády jsme měli poušť... Kdyby nebylo Roshnani, myslím, že bychom tam zemřeli.“

Frada mrkl na Roshnani, která byla zabrána do rozhovoru s kožešníkem. Stále ještě se neopovažoval na ní spočinout pohledem déle než na chvíli, ale jeho oči přelétly tam a zase zpátky. „Když zvážíme, co všechno pro nás udělala, tak si svůj díl svobody nejspíš zaslouží,“ řekl potom.

Protože tohle byl maximální souhlas, jaký' od svého bratra mohl získat, poplácal Abivard Fradu po zádech. „Děkuji ti,“ řekl. „Nezapomeň, že i pro mě je tohle nové. Doufám, že Časem to pro nás pro všechny bude čím dál tím jednodušší.“

Videsánské ženy jsou naprosto svobodné, stejně jako ženy našich prostých lidí. Pochybuji, že budeme-li i my šlechtici s našimi ženami jednat stejně, odsoudíme se kvůli tomu k pádu do propasti.“

„Všiml jsem si, že svým ostatním ženám jsi větší svobodu nedopřál,“ poznamenal Frada.

„Udělal bych to, kdyby Kishmar a Onnophre neroztahovaly nohy před každým, kdo se jim naskytl, zatímco jsem byl pryč,“ odpověděl Abivard podrážděně. „Měly být zamčeny v ženských komnatách a ony mě místo toho obě přivítaly s dítětem. Stěží by dokázaly víc, než kdyby se prodávaly dole na tržišti ve vesnici. Proto se mi vůbec nechce dávat svým ostatním ženám příležitost k podobnému chování.“ „A co naše nevlastní sestry?“ zeptal se Frada. „Dnes máš plno nemožných otázek, že ano?“ povzdechl si Abivard. Zamyslel se, a pak si znovu povzdechl. „Ale ani je teď nejspíš nepustím ven, protože na to není vhodná doba. Kdyby vešlo ve známost, že si chodí po venku, mohlo by to zmenšit jejich šance na uzavření dobrého sňatku.“

„To dává smysl,“ připustil Frada. „Musím přiznat, že na cestě, po které jdeš, dokážeš najít všechny výmoly a nerovnosti.“

„Jsem rád, že to říkáš,“ odpověděl Abivard. „Občas mám pocit, že ty nevidíš výmoly a nerovnosti na cestě, po které kráčíš.“ Oba bratři se zasmáli. „Bůh je mi svědkem, že jsi mi chyběl,“ řekl Abivard. „Velekrál Sharbaraz je skvělý muž a dobrý přítel, ale není to ten správný kumpán, z kterého by si člověk mohl dělat legraci.“

„Jsem rád, že jsem dobrý aspoň na něco,“ řekl Frada. „Jestli už tady nemáš nic na práci, co kdybychom šli dolů a podívali se, jak je na tom Ganzak s novou zbrojí? Jestli bude pořád udržovat takové pracovní tempo, brzy budeme moci vyzbrojit velkou skupinu kopiníků.“ Na tváři se mu objevil vlčí úšklebek. „Všichni sousední dihqani se nás budou bát.“

„Jsou i horší věci,“ souhlasil Abivard. „Dobrá, pojďme.“ Společně sestoupili ze zdi a vydali se přes nádvoří ke Ganzakově kovárně. V zimě byla kovárna vitaným útočištěm před chladem. Protože však bylo léto a podzim byl ještě daleko, začal se Abivard potit hned, jakmile vstoupili do místnosti, kde plála kovářská výheň.

Ganzak pracoval svlečený do půli těla. Čelo a široká chlupatá hrud' se mu leskly potem. Pach potu, kouře a horkého železa zaplňoval kovářnu. Když Abivard a Frada vstoupili dovnitř, nepracoval Ganzak zrovna na zbroji, ale na čepeli meče. Svaly se mu napínaly, jak zvedal a spouštěl kladivo na železný prut, který přidržoval na kovadlině párem kleští. Kov zvonil o kov, všude kolem létaly jiskry.

Kovář vložil budoucí čepel do barelu s vodou vedle kovadliny. Ozval se syčivý zvuk, který jako by pocházel z hrdla velkého jedovatého hada. Ganzak vytáhl čepel z vody, prozkoumal ji kritickým pohledem, a pak ji odložil stranou. Kleště s cinknutím odložil na kovadlinu. „Nechť ti Bůh popřeje dobrý den, pane,“ řekl a uklonil se Abivardovi. „Tobe také,“ odpověděl Abivard. „Jak tu v tom žáru můžeš vydržet?“ zažertoval.

Ganzak si odhrnul vlasy z čela a hlasitě, upřímně se zasmál. „Pane, tato místnost je můj domov. Když vyjdu ven, občas se úplně roztřesu, i když je venku teplo. Jsem zkrátka zvyklý pobývat v tomto žáru.“

Abivard a Frada si vyměnili pohledy. „Myslím, že bys měl jít do vesnice a požádat Tanshara nebo jednu z kořenářek, aby ti připravili léčivý lektvar, neboť je zcela jasné, že v tom případě musíš být nemocný,“ řekl Frada.

Kovář se znovu zasmál. Měl neustále dobrou náladu, což bylo vzhledem k jeho velikosti a síle docela štěstí. Teď se protáhl a po celém těle se mu pod potem pokrytou kůží převálily mohutné svaly. „Připadám vám snad neduživý?“ zeptal se.

„Ne, ne,“ řekl Frada rychle. Ať už měl Ganzak dobrou náladu nebo ne, jen hlupák by se s ním hádal.

„Přišli jsme se podívat, jak si vedeš při výrobě zbrojí, které naše panství potřebuje,“ řekl Abivard.

„Osmou zbroj bych měl dokončit do konce měsíce,“ odvětil kovář. „Jde o zbroj pro muže i koně a až bude hotová, budeme mít o dva komplety víc, než jsme měli v době, kdy Velekrál Peroz vedl armádu do Pardraye. Máme teď také víc helmic a štítů a někteří muži mě požádali i o výrobu kroužkových košil. Nepopírám, že se nevyrovnej plně zbroji, ale jsou lepší než kůže zpevněná vroucím voskem.“

„Pokud se opravdu velice nemýlím, vím, kde na ten ná-

pad přišli,“ řekl Abivard. „Nejsou to muži, kteří byli na výpravě s Velekrálem Sharbarazem?“

Ganzak nakrčil obočí. „Teď, když jste se o tom zmínil, pane, je to tak. Jak jste to věděl?“ Než mohl Abivard odpovědět, kovář luskl prsty. „Počkejte! Už to mám. Vy si myslíte, že tento nápad převzali od Videsánců, že ano?“

„Jsem o tom přesvědčen,“ souhlasil Abivard. „Videsánci na sobě měli dostatečnou zbroj, aby dokázali překonat naše lehce ozbrojené jízdní lučištníky a dokonce i aby se dokázali postavit i našim kopiníkům, ale byli mnohem pohyblivější než těžká jízda. Jejich způsob boje je velmi účinný a z toho, co říkáš, to vypadá, že nejsem jediný, kdo si toho všiml.“

„Hmm — nebudu se s vámi přít,“ řekl Ganzak. „Zřejmě se ukázalo, že Videsánci jsou lepší lidé, než by člověk čekal. Jako všichni ostatní, i já jsem si myslel, že jsou to ziskuchtiví, zrádní lumpové a ono to tak není.“ Začal pohybovat čelistmi, jako by přežvykoval něco, co se mu moc nelíbí. „Nejsem si sice jistý, ale asi by se mi víc líbilo, kdyby se Videsánci více podobali našim příběhům, které si o nich vyprávíme. Myslím, že by pak byli méně nebezpeční.“

„Myslím, že máš pravdu,“ souhlasil Abivard. Ganzak prokázal, že má dobrý postřeh. Navíc to byl skvělý kovář, o tom nebylo pochyb. Abivarda by zajímalo, jaký by z něj byl dihqan, kdyby se narodil jako šlechtic. Dospěl k závěru, že by si vedl dobře. Říše potřebovala kováře, ano, ale také potřebovala dobré vůdce. Jakou ztrátu mohlo pro říši znamenat, že mnoho mužů nikdy nedostane příležitost ukázat, čeho všeho jsou schopní?

Frada vypadal smutně, jako by měl něco na srdci.

„Každý pořad kvetelí, jací Videsánci jsou a jací nejsou,“ vykřikl, „a já jsem se přitom k jedinému z nich nepřiblížil ani na tisíc farsangů.“

„Tím se nezatežuj, bratře,“ konejšil ho Abivard. „Budeš mít možnost se s nimi střetnout.“

„Kdy?“ zeptal se Frada. „Až budu starý a šedivý jako Smerdis? Pak vůbec nebude mít cenu, abych proti nim vytáhl do boje. A navíc se zdá, že Velekrál Sharbaraz má s Autokratem Likiniem dobré vztahy, takže nás zřejmě čeká dlouhý mír.“

Mluvil, jako by to byla ta nejhorší věc, která by mohla nastat, a z toho bylo jasné vidět, že nikdy nebyl ve válce.

„Nemyslím, že bys musel čekat příliš dlouho,“ řekl Abivard. „Velekrál Sharbaraz je čestný muž. Nebude s Likiniem bojovat bez dobrého důvodu, ale nepochybuji o tom, že Likinios mu nějaký důvod poskytne. Nezapomeň, že jako odměnu za svou pomoc si od nás vyžádal část Vaspurakanu. A on je typ člověka, který se neustále snaží získat pro sebe nějakou výhodu. Jednoho dne to nejspíš přežene, a pak se ti splní tvé přání.“

Frada nedočkavě poskočil, jako by si představoval, že sedí na koni, drží kopí a útočí na nepřítele. „Kéž by to bylo co nejdřív.“

Abivard se na něj usmál. „Řekl jsem jednoho dne, bratře, ne zítra a možná ani ne příští rok.“

„Slyšel jsem, co jsi říkal,“ odpověděl Frada. „Jen jsem tě neposlouchal.“

XIII.

Předchozí zimu strávil Abivard v mrazivém exilu v Serrhesu, v císařství Videssos. Zima ještě před tím byla plná vzrušení a spěšných příprav na revoluci. Tehdy byl Sharbaraz pouhý uprchlík a Smerdis držel v rukou většinu Makuranu.

Tato zima byla úplně jiná. Rozhodně to nebylo období strávené v nečinnosti, jak si to Abivard pamatoval, když byl ještě mnohem mladší. Nyní byl dihqanem místo Godarze a na jeho ramenou ležela zodpovědnost za řešení rozmišek v jeho panství a za zajištění přísunu zásob, které vydrží až do jara. Letošní sklizeň však byla dobrá — lepší než očekával — a v sýpkách bylo dost pšenice, ořechů a ovoce na to, aby bylo zajištěno, že panství nebude po dobu zimy hladovět. Měl možnost si trochu odpočinout, první možnost, která se mu naskytla za posledních dva a půl roku. Tuto možnost využil beze zbytku, během dlouhých zimních nocí klidně

spal, popíjel horké svařené víno, aby zahnal mráz sněhových bouří a ledových větrů, jedl dosyta s vědomím, že zásob je dostatek a nakonec si musel povolit opasek o jednu díрку.

Některá semena však rostla navzdory odpornému počasí. Roshnani se zakulatilo břicho, což jeho žena kvitovala se směsí pýchy a pobavení. Jak její těhotenství pokračovalo, nemohla už vykonávat dlouhé procházky, neboť jí otékaly kotníky. K její nespokojenosti to omezilo její cesty mimo ženské komnaty.

Abivard ji povolával na své lože i tehdy, když už se začala zakulacovat. To popudilo jeho ostatní ženy, jedna z nich si na to stěžovala. „Proč mě k sobě nevoláš častěji? Cožpak nejsem hezčí než je ona?“

„Když mi kladeš takovou otázku, tak odpověď zní vždycky ne,“ odvětil Abivard. „To, že vůbec něco takového řekneš, z tebe dělá ošklivou.“

Žena na něj zírala v údivu. „Tomu nerozumím,“ řekla.

„Já vím,“ odpověděl s povzdechem. „To je součást problému.“

Kousek po kousku začal svým ostatním ženám dovolovat, aby i ony začaly vycházet ze svých ženských komnat. Pořád ještě nebyl přesvědčen o tom, že je to dobrý nápad, ale nevěděl, jak se tomu vyhnout. Než však dal tuto svobodu svým ženám, nabídl možnost svobodně se procházet po pevnosti nejprve své matce. Burzoe to stejně jako předtím odmítla. Abivard to sice očekával, ale přesto ho to naplňovalo smutkem. Ostatní ženy začaly kráčet po nových cestách, ale matčina stezka životem zůstávala stejná.

„Co s ní budeme dělat?“ zeptal se Roshnani jedné mrazivé noci, když se oni dva objímali v posteli v dihqanově ložnici, stejným dilem z lásky, i proto, aby se zahřáli. „Když teď ostatní ženy vycházejí ven a vidí a dělají věci, které ona ne, jak by si Burzoe mohla udržet vedoucí postavení v ženských komnatách?“

„Nejspíš si ho neudrží,“ odpověděla Roshnani. „Toto postavení získá nějaká jiná.“ Protože první ženou současného dihqana byla právě ona, když řikala „nějaká jiná“, myslela tím nepochybně sebe, ale bylo od ní typické, že se nijak netlačila do popředí.

Koneckonců měla na toto postavem právo. Abivard si

uvědomil, že k této změně by stejně dříve či později došlo: Burzoe byla přece jen vdovou po předchozím dihqanovi.

Byla však nepochybnitelnou vládkyní ženského osazenstva v pevnosti už v době, než se Abivard narodil. Představa, že jí moc prokluzuje mezi prsty, byla děsivá jako zemětřesení. Udiveně potřásl hlavou.

Roshnani ucítila jeho pohyb a zeptala se: „Co se děje?“ Vysvětlil jí to a pak dodal: „Očekával jsem mnohé změny, ke kterým musí nevyhnutelně dojít, ale tato změna mě překvapila. Možná proto jsem tak zaskočený.“

„Jak jsi řekl, je to změna, ke které dochází, protože Burzoe sama se změnit odmítá,“ připomněla mu Roshnani. „A přijdou i další změny.“ Uchopila jeho ruku a položila si ji na břicho. Kůži v těch místech měla napjatou.

Cítil, jak se dítě uvnitř ní pohybuje a kope, a pak Abivard v dlani ucítil něco tvrdého a kulatého. „To je hlavička,“ vydechl v úžasu. „To musí být jeho hlavička.“

Její ruka se připojila k jeho. „Myslím, že máš pravdu,“ řekla těsně před tím, než jim hlavička zmizela z dosahu jako kouzelný ostrov, který se znenadání zvedne z vody a pak najednou zmizí.

Abivard k sobě Roshnani přitiskl. Když tak učinil, dítě začalo kopat mnohem víc. Oba se zasmáli. „Ze všech sil se snaží, aby se dostalo mezi nás,“ řekl.

Roshnani zvažněla. „Už to nebude dlouho trvat, víš?“ řekla. „Až se dítě narodí, budu potřebovat nějaký čas na zotavení. Ani dítě se beze mne nějakou dobu neobejde, přestože se o něj budou starat služebné a kojné.“

„Já vím,“ souhlasil Abivard. „Myslím, že všechno bude v pořádku. Jen jsem zvědavý, komu z nás bude podobnější.“

Jestli bude vypadat jako tvůj bratr Okhps, budou pro něj vzdychat všechny panny z dalekého okolí.“

„Nestěžovala bych si, ani kdyby měl podobu tvé rodiny,“ řekla Roshnani a Abivard ji znovu objal. Dítě se začalo opět pohybovat. Ale možná, že by se pohybovalo i tak. „A až se narodí, jak ho pojmenujeme?“ pokračovala Roshnani.

„Rád bych mu dal jméno Varaz po mém bratrovi, který padl na Pardrayánské pláni,“ odpověděl Abivard. „Nevadí ti to? I ty jsi ve stepi ztratila svého otce a bratry.“

„On bude dědicem panství Vek Rud, takže by měl nést

jméno, které je s ním spojeno,“ řekla Roshnani po chvilkovém zamyšlení. „Budeme mít i další děti, které můžeme pojmenovat na památku mých příbuzných — a také tvého otce. Vlastně jsem si myslela, že budeš chtít chlapci dát jméno Godarz. Proč jsi se rozhodl jinak?“

„Protože vzpomínka na mého otce bude v srdcích a myslích těch, kteří ho znali, živá ještě po dlouhá léta,“ řekl Abivard. Dlouze o tom přemýšlel. „Byl skvělým dihqanem, ovlivnil životy mnoha lidí. To pro jeho památku dělá víc, než kdybych po něm pojmenoval naše dítě. Varaz však padl dřív, než měl možnost ukázat, co v něm je. Zaslouží si, aby si na něj lidé pamatovali, a proto bych naše dítě chtěl pojmenovat po něm.“

„Aha,“ Roshnani přikývla a opřela mu hlavu o hrud. „Příliš často mě obviňuješ z toho, že jsem citlivá. Ale jak vidím, můj manžel, tento nedostatek nemám jen já.“

„Obviňuji? Nedostatek?“ Abivard si odfrkl. „Říkáš to, jako by to bylo něco špatného. Jediná věc, která je na tom špatná, a která mě napadá, spočívá v tom, že většina lidí cit spíše postrádá... Napadají mě například některé mé bývalé ženy,“ doplnil a ucítil píchnutí bolesti.

Roshnani se však nenechala vyvést z míry. „Někdy se to, co se zdá špatné, nakonec ukáže být ku prospěchu,“ řekla a Abivard jako mnohdy předtím nenalezl žádnou vhodnou odpověď.

Brzy nastal zimní slunovrat. Rok předtím jej Videsánci v Serrhesu velmi divoce slavili. Zde však den slunovratu minul téměř nepovšimnut. Svým způsobem to bylo uklidňující. Na druhou stranu Abivard postrádal vzrušení provázející videsánský festival.

Jedna za druhou se ze severu valily sněhové bouře. Byly stejně nebezpečné jako Khamort'ané, ale na rozdíl od nomádů se s nimi bohužel nedalo bojovat. Bouře zabíjely zvířata a občas i pastevce. Jako každý se i Abivard obával, že palivo shromažďované během teplých období nevystačí po celou zimu. Jeho obavy vzrůstaly s každým ledovým poryvem větru, který zatřásl okenicemi jeho ložnice.

Pak, jednoho dne, v době, kdy se blížila rovnodennost, ale sněhem pokrytá země jako by dávala najevo, že zima už bude trvat navěky, mu myšlenky na dřevo a podobné věci úplně vymizely z hlavy. Z ženských komnat totiž vyběhla služebná zahalená v tlusté ovčí kožešině a odpěchala do vesnice. Brzy se vrátila s porodní bábou, šedovlasou ženou jménem Farigis.

Abivard se s porodní bábou střetl na nádvoří hned v hlavní bráně. Uctivě se mu uklonila a pak řekla: „Omlouvám se,

pane, ale budeme muset přeskočit všechny formality a zdvořilosti, protože vaše žena mě potřebuje víc než vy.“ „Samozřejmě,“ řekl Abivard a ustoupil stranou, aby mohla projít. Protáhla se kolem něj, aniž by mu věnovala jediný další pohled, a svůj dlouhý plášť táhla za sebou ve sněhu. Abivard rozhodně nebyl uražen, naopak se mu ulevilo. Podle jeho názoru, každý, kdo dával přednost své práci před konverzací, svou práci zřejmě dobře znal. Nenásledoval Farigis do ženských komnat. Měl pocit, že by ho Farigis bez okolků vyhodila, a v těchto záležitostech bylo její slovo zákonem. Navíc bylo narození dítěte ženským tajemstvím, které ho děsilo víc než kterýkoli obrněný kopiník, kterému čelil během občanské války. Toto bylo bojiště, na kterém se necítil dobře. Když rázoval sem a tam chodbou před svou ložnicí, mumlal si. „Paní Shivini, vyslechněš-li modlitby obyčejného člověka, pomoz, prosím, mé milované ženě, ať tuto zkoušku úspěšně zvládne.“ Dokončil modlitbu a znovu začal přecházet sem a tam. Chtěl modlitbu opakovat znovu a znovu, ale nakonec od tohoto úmyslu upustil, neboť se obával, že by Bůh mohl nabýt dojmu, že se jej Abivard pokouší ovlivnit. Po chvíli za ním přišel Frada, vzal ho za paži, odvedl jej do kuchyně, posadil a před něj postavil pohár vína. Abivard jej mechanicky vypil, stěží si vědom toho, co dělá. „Už to trvá dost dlouho,“ řekl s obavami. „Na tom není nic neobvyklého,“ odpověděl Frada, přestože o těchto záležitostech věděl ještě méně než Abivard. což ovšem vzhledem k úrovni Abivardovy nevědomosti nebylo jednoduché. Vzal Abivardův prázdný pohár, odnesl jej pryč a o chvíli později, když se vrátil, jej přinesl plný a v druhé ruce držel další pohár pro sebe. Pokaždé, když do kuchyně vstoupila služebná, Abivard vyskočil v domnění, že je to buď Farigis, nebo že služebná přináší od porodní báby čerstvé zprávy. Avšak teprve když slunce zapadlo za obzor a nad pevností rozprostřela svou náruč tma, přišla sama Farigis. Abivard vyskočil na nohy. Úsměv na tváři porodní báby mu řekl vše, co potřeboval vědět, ale jemu se nějak nepodařilo vykoktat vhodnou otázku. „Je Roshnani... ? Je dítě... ?“ „Oběma se daří dobře a máte syna, což, jak vím, vám předpověděl už Tanshar,“ odpověděla Farigis. „Je to pořádný chlapák a křičí tak hlasitě jako jen málokteré dítě. To je dobré znamení, i když vaše paní si to brzy jistě přestane myslet, neboť budit se pláčem dítěte každou hodinu není nic příjemného. Řekla mi, že mu dáte jméno po svém bratrovi. Nechť mu Bůh zaručí dlouhý a zdravý život.“ „Mohu ji vidět?“ zeptal se Abivard a pak se opravil, „mohu je vidět?“ „Ano, ale vaše paní je velmi unavená,“ řekla porodní bába. „Nevím, jak dlouho bude ochotná s vámi hovořit, a v tomto případě, pane, byste měl dovolit, aby přání vaší ženy převážilo nad vašimi.“ „Přání mé ženy převažují nad mými častěji, než si myslíte,“ řekl jí Abivard. Nevypadala, že by to na ni udělalo nějaký dojem. Abivard získal pocit, že Farigis je velmi těžké něčím ohromit. Sladký cinkot stříbrných arketů, kterými jí zaplatil za její služby, mu však nakonec získal její naprostou soustředěnou a radostnou pozornost. „Blahopřejeme, pane!“ Toto volání následovalo Abivarda po celou cestu pevností až ke dveřím jeho ložnice, a pak se zvedlo znovu, tentokrát ve vyšší tónině, v ženských komnatách. Když vstoupil do její místnosti, Roshnani vzhledla. Farigis Abivarda varovala, zeje unavená, ale vyčerpání, které se zračilo Roshnani ve tváři, ho šokovalo. Pod přirozenou snědou barvou její kůže byla smrtelně bílá. V pokoji se vznášel zápach zatuchlého potu, jako by za sebou jeho žena měla těžkou práci na poli a ne porod dítěte. „Jsi v pořádku?“ zeptal se vyplašeně. Koutky jejích úst se zvedly nahoru v něčem, co mohlo vypadat jako úsměv, pokud by to ovšem z její strany vyžadovalo méně zjevného úsilí. „Pokud budu moci celý příští týden nepřetržitě spát, bude mi, myslím, dobře, ale pochybuji, že mi k tomu Varaz dá příležitost,“ řekla. Posunula pokrývkou zakrytý uzlíček, který držela v ohbí levého loktu. „Dovol mi, ať se na něj podívám,“ žadonil Abivard a Roshnani odhrnula měkkou pokrývku z jehněčí vlny z tváře jeho syna. Znovu byl šokován a znovu se ze všech sil snažil, aby to ' na sobě nedal znát. Varaz ze všeho nejvíc připomínal scvrklou malou opici s absurdním věchýtkem vlasů, podobných vlasům plešatého starce. Oči měl zavřené tak pevně, až to vypadalo, jako že křiví celou tvář. Když dýchal, tiše přitom vměl a občas se zjevně bezdůvodně zakroutil. „Je to hezký chlapec,“ prohlásil Abivard, což byla z jeho strany ta největší lež, jakou kdy řekl. „Ze ano?“ řekla Roshnani pyšně. Ať už to byla lež i z její strany, či se na dítě dívala závojem mateřské lásky — nebo možná závojem porodních bolestí — nechal ji v její zaslepenosti. Abivard by si byl vsadil na to poslední — ale musel připustit, že čím déle se na Varaze dívá, tím hezčí mu připadá. „Mohu si ho pochovat?“ zeptal se a ztěžka polkl. Věděl, jak se správně drží novorozená štěňata, ale děti — zvláště toto dítě, jeho vlastní dítě — bylo něco úplně jiného. „Prosím.“ Roshnani mu podala zabalený uzlíček. „Nezapomeň, že mu jednu ruku musíš držet pod hlavou — on hlavičku zvednutou sám ještě neudrží.“ „Neboj se, nic mu neudělám,“ odpověděl Abivard. „Stejně je hlavička to největší, co na něm je.“ Když Varaz přešel z ruky do ruky, zavrněl a rozpráhl ručičky i nožičky, aniž by se vzbudil. Abivard ho opatrně držel pod hlavou. „Kdysi jsem i já byl takhle malý a můj otec mě choval v náručí. Je to vůbec možné?“ „Kdyby ses narodil v té velikosti, jakou máš teď, tvá ubohá matka by byla... rozčilená je slabé slovo,“ odsekla Roshnani. „Porod i takhle malého dítěte je těžký až až.“ Abivard překvapeně zamrkal a pak se zasmál. „Jestli to měl být vtip, tak se z toho dostaneš dřív, než si myslíš.“ „Kéž bys měl pravdu.“ Roshnani zívla a řekla: „Polož ho, prosím, do kolébky, ano? Ráda bych se prospala tak dlouho, jak dlouho mi to Varaz dovolí.“ Abivard jej položil tak opatrně, jako by byl Varaz vyroben z pergamenově tenkého skla. Když se koutek dětských úst otřel o pokrývku, která lemovala kolébku, začalo ji dítě cucat. Abivard Roshnani políbil a řekl: „Odpočiň si. Doufám, že ti k tomu dá dostatek příležitostí.“

„V to doufám i já,“ odvětila Roshnani. „Ale záleží to na něm, ne na mně.“ Znovu zívla. „Využiji sebemenší příležitost, kterou mi dá.“

Když Abivard v noci po svém návratu do pevnosti Vek Rud krácel ke své ložnici, díky příliš velkému množství vypitého vína měl pocit, že se mu nohy vznášejí nad zemí. I během nervózního čekání na výsledek porodu vypil něco vína, ale v tomto případě mnohem střídměji. Přesto se A'shak nyní vznášel mnohem výš než tehdy.

Zima se jako obvykle nakonec neochotně dala na ústup a uvolnila místo jaru. Varaz rostl jako z vody. Každý ho chválil, jak už je veliký, jak hezky vypadá a jak pěkně papá. Rychle se naučil smát. Už předtím si získal Abivardovo srdce, ale teď si svého otce úplně podmanil.

Když začaly rašit první klíčky obilí, dorazil k bránám pevnosti Vek Rud zaprášený jezdec, který se ptal po Abivardovi. Strážníci od brány dihqana rychle přivedli, neboť jezdec přinášel zprávy od Velekrále Sharbaraze.

Když k němu Abivard došel, jezdec se uklonil a řekl: „Pane, mám za úkol doručit vám dvě zprávy. První je ta, že ještě předtím, než jsem odjel na vaše panství, porodila vaše sestra paní Denak dceru, princeznu Jarireh. Jí i malé se v době, kdy jsem opouštěl Mashiz, dařilo dobře.“

„Tohle je za tvé dobré zprávy,“ řekl Abivard a dal mu několik arketů. Doufal, že se Denak Sharbarazovi neomlouvala za to, že porodila dívku. Pokládal by tu zprávu za ještě lepší, kdyby Denak porodila chlapce, ale protože porod ve zdraví přežila, bude k tomu mít ještě další příležitosti. „A jaká je ta druhá zpráva?“ zeptal se jezdcе.

„Pane, asi vás to nepotěší.“ Jezdec si nervózně olízl rty. Velekrál Sharbaraz vám přikazuje, abyste se dostavil do Mashizu, jak nejrychleji můžete.“

„Cože?“ zeptal se Abivard. „Řekl ti proč?“

„To ne,“ odvětil posel. „Jen jsem vám doručil ten rozkaz. Snad nechcete neuposlechnout Velekrálova příkazu?“

„Samozřejmě, že ne,“ odpověděl Abivard okamžitě. Náhle si uvědomil, že být Sharbarazovým švagrem s sebou přináší nejen privilegia, ale i nebezpečí. Kdyby Velekrále neuposlechl, byť i jen v nějaké maličkosti, vystavoval by se riziku, že se ocitne v podezření ze zrady nebo postranních ambicí — ne, že by se tyto dvě věci ze Sharbarazova pohledu nějak lišily. Pokud po trůnu mohl zatoužit bratranec, proč by po něm nemohl zatoužit i švagr?

Abivard neměl o nic větší touhu stát se Velekrálem než touhu po tom, vyšplhat se na zeď pevnosti a skočit dolů. Měl však také pocit, že čím více by se o tom snažil Sharbaraze přesvědčit, tím méně by mu Sharbaraz věřil. „Chce po mně tedy Jeho Veličenstvo, abych do Mashizu odjel ještě dnes?“ zeptal se posla.

„Rozhodně ano, pane,“ odpověděl jezdec. „Já vás mám na cestě doprovázet a máme jet tak rychle, jak jen to půjde.“ Z pouzdra na opasku vytáhl dva pergameny. „Zde je psaný rozkaz, o kterém jsem právě hovořil. A zde je příkaz, který nám umožní vzít si ze stájí v kterémkoli panství čerstvé koně, aby byla naše cesta do hlavního města co nejrychlejší.“

„To po mně tedy musí dychtit,“ řekl Abivard a přikývl. „Mám tvé povolení rozloučit se před odjezdem se svými blízkými?“ dodal napůl v žertu.

„Pane, jsem tvůj ponížený služebník,“ odvětil posel. „Ale my oba sloužíme Velekráli Sharbarazovi, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá.“

„Dobře řečeno,“ prohlásil Abivard. „Pojď, odvedu tě do kuchyně, kde se budeš moci najíst a napít. Připojím se k tobě co nejrychleji.“ Zavolal na jednoho ze svých mužů, aby jezdcе odvedl do obytných částí pevnosti, a pak se vydal najít Fradu.

Když Abivard svému bratrovi sdělil čerstvé zprávy, Fradovy oči zajiskřily vzrušením. „Co myslíš, že to znamená?“ zeptal se Abivarda. „Myslíš, že jsme vstoupili do války s Videssosem?“

„To nepokládám za pravděpodobné,“ odvětil Abivard. „Sharbaraz by na Likinia nezaútočil bez dobrého důvodu a Likinios příliš nedávno čelil mnoha obtížím, aby Sharbarazovi pomohl na trůn, takže si nemyslím, že by mu tak brzy dobrý důvod poskytl.“

Frada nesouhlasně zamlaskal. „Rád bych se s tebou přel, ale tvá argumentace nemá chybu. Nicméně je to tu zas. Ty odjíždíš a mě tu necháš, abych dohlížel na pevnost. To není spravedlivé.“ Když uviděl Abivardův výraz, zasmál se. „No tak, netvař se takhle. Jen se tě snažím škádlit. Ať už chce Sharbaraz cokoli, myslím, že brzy zjistím, zda je v jeho plánech místo i pro mě. Možná, že to má co dělat s Denak.“

„To je dobrý nápad,“ souhlasil Abivard. „Možná, že máš pravdu — tím by se vysvětlovalo, proč poslovi neřekl nic bližšího.“ Věděl, že se tváří ustaraně. „Doufám, že nejde o nic špatného. Ale ne, tak to nebude, vzhledem k té druhé zprávě, kterou posel přivezl.“

„Docela brzy se to dozvíš,“ řekl Frada. „Mashiz je daleko odtud, ale tentokrát na cestě tam nebudeš muset bojovat.“

„To opravdu doufám,“ prohlásil Abivard se smíchem. Pak rychle zvažněl. „Takže tě znovu ponechávám v čele mého panství, bratře. Víš, že jsi velice schopný — až dosud jsi měl více šancí to dokázat než já. Jediné místo, ke kterému ti něco řeknu, je —“

„Předpokládám, že ženské komnaty,“ řekl Frada. „Proč si myslíš, že jsem chtěl mluvit zrovna o nich?“ zeptal se Abivard nervózně. „Ale v zásadě máš pravdu. Ponechej mým ženám privilegia, která jsem jim dal, ale neposkytuj jim nová. Budeš-li potřebovat radu, nikterak ti neuškodí, zajdeš-li za matkou nebo za Roshnani nebo za oběma. Budou-li s tebou souhlasit, můžeš si být téměř jistý, že máš pravdu. Pokud ne, budeš muset použít svůj vlastní úsudek. Co se mě týče, já nejraději vyhledávám rady u Roshnani.“

Frada přikývl. „Budu si to pamatovat. Ale to není to, čeho se doopravdy bojím. Jde o tohle: co mám dělat, jestli některá z tvých žen zase otěhotní?“

„O to se hned postarám, Bůh je mi svědkem,“ řekl Abivard zachmuřeně. Hledal na špinavé zemi nádvoří, dokud nenalezl tři černé oblázky, a pak shromáždil tři svědky. Vybral si muže nezpochybnitelně čestné, mezi nimi kováře Ganzaka, o kterých nikdo nemohl ani na okamžik zapochybovat. Zatímco svědkové přihlíželi, Abivard předal Fradovi oblázky a řekl: „Předávám svému bratrovi právo rozvést mě s jakoukoliv ženou, která počne dítě, zatímco budu pryč.“

„Budu tyto obálky pečlivě uchovávat pro den, který jak doufám, nikdy nenastane,“ odpověděl Frada.
„Viděli jsme, co jste učinil, pane, a bude-li to potřeba, dosvědčíme to,“ řekl Ganzak. „I já doufám, že tento den nenastane.“ Hlavy ostatních dvou svědků se rovněž sklonily.
„V to doufám i já,“ řekl Abivard. „Ale v co doufám a co se skutečně stane...“ Nechal ta slova viset ve vzduchu. Jeho bratr i svědkové věděli, o čem mluví.
V době, kdy vešel do ženských komnat, dostala se tam už i poslova zpráva. Nevaroval své ženy, že přenechal Fradovi obálky. Pochyboval, že by jim hrozba tohoto druhu zabránila v nevěře. A pokud si jeho ženy nedokáží domyslet, že může udělat něco takového, byly příliš hloupé na to, aby mělo cenu je žít.
„Předpokládám, že jsi mne nepřišel přemlouvat, abych s tebou vyrazila i tentokrát, manželi. Varaz je ještě příliš malý,“ řekla Roshnani. „Modlím se k Bohu, aby tě co nejrychleji přivedl zase domů.“
„Já se k němu modlím o to samé,“ odvětil Abivard. Roshnani se chystala něco říct, ale pak zavřela ústa. Nakonec s obavami promluvila: „Zatímco budeš pryč, budou tvé ostatní ženy a já zavřené v ženských komnatách?“
„Ne,“ odpověděl Abivard. „Řekl jsem Fradovi, že vaše privilegia zůstanou stejná.“
To mu vyneslo mohutné objetí, které mu málem vyrazilo dech, a které ho přimělo si přát, aby Sharbarazův posel nečekal netrpělivě v kuchyni. „Bůh mě vpravdě obdařil tím nejvelkorysejším a nejhodnějším manželem na celém světě,“ řekla Roshnani. „A já proto svému manželovi žehnám a miluji ho zato.“
Abivard měl v úmyslu na to odpovědět něco zběžného a zdvořilého, něco v tom smyslu, že nehodlá popírat práva, která už dal. Namísto toho se zarazil a zíral na ni. On a Roshnani byli svoji už téměř tři roky. Za celou dobu si nevzpomínal, že by se on či ona někdy zmínili o lásce. Manželství byla uzavírána, aby se upevnily svazky mezi jednotlivými rodinami. Pokud měl člověk štěstí, vycházel se svou ženou dobře, mohl se na ni spolehnout a ona mu dávala dobré rady — a časem také dědice. Všechny tyto věci už od Roshnani dostal. Cokoli dalšího...
Dívala se na něj vřelým pohledem a možná přemýšlela o tom, zda toho neřekla příliš mnoho. Po chvíli Abivard zamyšleně řekl: „Víš, dokud jsi to slovo nevyřkla, měl náš vztah vše, co to slovo popisuje. To je magie hodná samotného Tanshara. A víš, co ještě? Teď se na tebe zlobím.“
„Vážně? Proč?“ zeptala se Roshnani udiveně.
„Protože teď budu ještě smutnější, že od tebe musím pryč a každý den, kdy budu od tebe daleko, mi bude připadat jako věčnost. Objal ji stejně silně jako ona předtím objala jeho.
„Tyto dny budou i pro mne prázdné a šedivé,“ řekla Roshnani. Ale pak, protože byla praktický člověk, se nad svým poetickým prohlášením zasmála a řekla: „No, nebudou tak docela prázdné, protože je bude zaplňovat Varaz. Budeš mi však chybět víc, než vůbec dokážu slovy vyjádřit.“
„Rozumím, protože já to cítím úplně stejně,“ řekl a pak ještě dodal: „I já tě miluji.“ Znovu ji objal. „A teď musím odejít.“ Políbil ji a rychle vyrazil ven ze dveří ženských komnat. Každý krok mu připadal nesmírně těžký, a tak musel spěchat, neboť se obával, že kdyby jen chvíličku otálel, zjistil by, že to nedokáže. Sharbarazův muž právě dopíjel víno, když do kuchyně vstoupil Abivard. Vyskočil z lavice, na které seděl. „Vyražte, můj pane,“ řekl. „Budete-li tak laskav a ukážete mi cestu ke stájím—“
„Samozřejmě, ale vezmeme si s sebou také nákladního koně,“ odpověděl Abivard. „Tady na severozápadě jsou mezi pevnostmi a vesnicemi veliké vzdálenosti a země je nehostinná. Pokud se na cestě něco stane, před čímž nás Bůh ochraňuje, nerad bych zůstal na poušti bez zásob. V takovém případě bychom se stali potravou pro mrchožrouty.“
Posel si pro sebe něco zamumlal, ale nezbylo mu než přikývnout. Služebníci přinesli vak) plné chleba, uzeného masa a měchy plné rudého vína. Vše bylo pečlivě zabaleno, aby to vydrželo dlouhou pouť.
Pár hodin před západem slunce se Sharbarazův muž s viditelnou úlevou vyhoupl na koně. I Abivard vyskočil do sedla, do jedné raky vzal otěže a do druhé uzdu nákladního koně. Spolu s poslem vyrazili z pevnosti Vek Rud a sjeli dolů z kopce, na kterém stála. Vydali se směrem na jihovýchod.
Jak Abivard předpokládal, cesta do Mashizu proběhla mnohem snazším způsobem, než jak tomu bylo před dvěma lety. Nejenže jim v cestě nestála žádná armáda, ale nižší šlechtici jim vycházeli všemožně vstříc a nabízeli jim maximální pohostinnost. Být švagrem Velekrále mělo své výhody.
Stejnou výhodu jim přinášel Velekrálův rozkaz, který Sharbarazův muž ukazoval, kdykoliv k tomu byla příležitost. Nejen, že jemu a Abivardovi zaručoval, že na zastávkách získávali čerstvé koně, ale na požádání dostávali také jídlo a pití. Chléb, maso a víno, které s sebou Abivard vezl z pevnosti Vek Rud, zůstávalo nedotčeno.
„To nevádí,“ řekl, když se o tom posel zmínil. „Kdo ví, co by se mohlo stát, kdybychom je s sebou neměli?“
„To má něco do sebe,“ připustil muž. „Pokud se připravíte na nejhorší, většinou k tomu nedojde. Ale věci, které neočekáváte, vám zpravidla přinášejí potíže.“
Sharbarazova vzbouřená armáda pochodovala na jih kolem Dilbatských hor a pak skrz poušť směrem k Mashizu. Protože teď v říši vládli mír a blížilo se léto, Abivard a Sharbarazův muž se rozhodli projít horskými průsmyky.
Abivard si myslel, že je zvyklý na hornatou krajinu. Koneckonců se narodil a vyrostl na kopci a navštívil také Nalgis Crag, což byl impozantní kus kamene sám o sobě. Když však shlížel ze srázů příkrých hor, připomněl si svou vlastní nepatrnost v celém obrovském zázraku stvoření mnohem víc než kdysi v nekonečné prázdnotě Pardrayánské pláně. Pevnosti v průsmycích by se proti nepříteli dokázaly udržet téměř neomezeně dlouhou dobu, jednak proto, že byly silné, a také proto, že na hlavy nepřátelských vojáků bylo možno shazovat laviny. Když se Abivard díval na hromady šedých balvanů připravených k tomuto účelu, pochopil proč Sharbaraze nikdy ani nenapadlo, že by se vydal touto kratší cestou. Nikdy by se k Mashizu nedostal.
Za současného stavu věcí však důstojníci, kteří pevnostem veleli, dělali co mohli, aby uctili Velekrálova švagra. Tito velitelé mu připomínali víc dvořany než vojáky, ale jejich podřízení Abivardovi připadali jako dobří vojáci.
A pak, jednoho časného rána, když on a posel vyjeli z po-

sledního zákrutu na cestě, se před nimi vynořil Mashiz jakoby načrtnutý rukou malíře, s říčními údolími Země Tisíce Měst sloužícími jako vzdálené pozadí. Abivard si tu scénu prohlížel po dlouhou dobu. Předtím měl možnost prohlédnout si Mashiz z východu, ale z tohoto směru vypadal pohled na hlavní město říše úplně jinak.

„Tento pohled se musel otevřít i našim předkům před kdovíkolika lety, když poprvé sestoupili z makuranské náhorní planiny a spatřili zemi, kterou si nakonec přivlastnili,“ řekl.

Posel pokrčil rameny. „O tom nic nevím, pane. Jsem rád, že znovu vidím Mashiz, protože se vracím domů ke své ženě a synovi.“

„A přitom jsi mě odvedl od mé ženy a mého syna,“ řekl Abivard, ale v jeho hlase nebyl hněv: ten muž pouze poslouchal příkazy Velekrále Sharbaraze. „Odved' mne tedy do paláce, abych mohl zjistit, jaká jsou Velekrálova přání, a vrátit se domů.“

Svým způsobem byl toto první pořádný pohled, který se mu na Mashiz naskytl. Když do něj vstoupil se Sharbarazem, byl příliš zaměstnán bojem o život, než aby věnoval více pozornosti svému okolí, a pak, když se dostali k paláci, spolkla celé město čarodějná tma. Teď si všechno pořádně prohlížel: obchodníky a děvky, služebníky boží a koňské handlíře, pijany a krčmáře, farmáře prodávající zeli, farmáře nakupující měděné tretky, zpěváky, tanečnice, žebrák}', dva muže stavějící zeď z cihel vypálených z hlíny, ženy prodávající zpěvné ptáky' v klecích a tisíc dalších věcí. Hluk, který ve městě panoval, byl ohlušující jak svou hlasitostí, tak svou různorodostí.

Bez posla, který jej provázel, by se brzy beznadějně ztratil. Ulice se křížily, kroutily a oklikou se vracely zpátky, ale Sharbarazův muž si tímto bludištěm neomylně razil cestu přímo k paláci. U bran Abivarda odevzdal kyprému bezvousému lokajovi a odjel pryč.

Nejprve si Abivard myslel, že dotyčný je muž, přestože nikdy neviděl muže bez vousů. Pak si pomyslel, že dotyčný je žena, neboť hlas, kterým ho oslovil, byl příliš vysoký a něžný, než aby mohl patřit muži. Nedokázal si však představit, že by na dvoře Velekrále mohla nějaké významnější postavení zaujmout žena.

Pak si uvědomil, že jedná seunuchem. Cítil se jako nevzdělaný buran, neohrabaný v civilizovaných zvycích hlavního města. Když ho však dvořan vedl do trůnního sálu, napadlo, jak se asi na své postavení dívá samotný eunuch.

Civilizovanost má svou cenu.

„Veliký a mocný pane,“ řekl eunuch. „Budu stát vedle vás. až budete povolán k Velekráli Sharbarazovi, necht' vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá. Na můj signál—“ dotkl se jeho paže, „— si před ním lehnete na zem.“

„Dobrá,“ souhlasil Abivard. To, že je Velekrálovým švagrem, ještě neznamenalo, že se nemusí podřítit dvorním obřadům. Když už nic jiného, alespoň se mu teď vyplatí jeho přehnané puntickářství, se kterým tyto zvyky' studoval. Jeho kroky tlumil tlustý, nádherně vyšíváný vlněný koberec. Byl příliš krásný, než aby se po něm dalo kráčet kdekoli v s výjimkou paláce Velekrále. Pochodně osvětlující chodby byly ze santalového dřeva. Jejich sladký kouř naplňoval vzduch. Na vstup do paláce si oblékl svůj nejlepší kaftan, ale teď se cítil oblečen velice prostě.

„Vstoupíme do trůnního sálu,“ zamumlal eunuch svým podivným hlasem. „Kráčejte vedle mne, jak jsem vám říkal, a buďte připraven na můj signál.“

Trůnní sál zaplňovali dvořané, ministři, generálové a vysocí šlechtici ze Sedmi Klanů. Abivard cítil, jak na něm spočinuly jejich pohledy, a dělal co mohl, aby jejich podrobné zkoumání vydržel. Díval se přímo před sebe a snažil se nevšímat si pohledů šlechticů, kteří na něj zírali, zkoumali ho a snažili se udělat si o něm úsudek. Co je tenhle provinční šlechtic zač? museli teď přemýšlet.

To, že upíral oči k trůnu, mu pomáhalo udržet si klid. Všiml si, že na místě trůnu byla dvě křesla a ne jedno. Na jednom z nich seděl nepochybně Sharbaraz ve své oslnivé róbě a s korunou na hlavě, ale kdo to seděl vedle něho? Trůnní sál byl velmi dlouhý. Abivard se dostal asi napůl cesty k trůnu, když se mu náhle na tváři objevil široký úsměv a veškerá jeho nervozita byla tatam— vedle Sharbaraze seděla Denak.

Teď se Abivard rozhlédl po tvářích, které naplňovaly trůnní sál, aby zjistil, jak se srovnávají s představou, že ve společnosti Velekrále je na veřejnosti žena. A ne ledajaká

žena—jeho sestra! Pokud se to někomu nelíbilo, nedával to tma sobě znát. Přesně to Abivard očekával.

Na vzdálenost pěti kroků od Sharbarazova trůnu nestál nikdo kromě jeho stráží. Právě tam se eunuch zastavil. Abivard, jako dobře vycvičený válečný kůň, se tam zastavil také. Eunuch se nevtíravě dotkl jeho paže. Abivard si před vládcem Makuranu lehl na zem.

V této vzdálenosti od trůnu již nebyl koberec. Kámen, na který Abivard přitiskl čelo, byl hladký a vyleštěný. Napadlo ho, kolik mužů si tu během staletí lehalo před Velekráli. Všiml si také tenké, nepatrné mezery, která oddělovala kámen, na němž měl hlavu, od kamene přímo před ním. Bez úspěchu se snažil přijít na to, co to může znamenat.

„Povstaň, můj švagre, a přístup blíž, abych ti mohl dát najevo svou přízeň,“ řekl Sharbaraz.

Abivard se postavil a přistoupil k trůnu. Stráže ho nechaly projít, ale bez přestání ho sledovaly. Sharbaraz také povstal, udělal dva kroky směrem k němu, objal ho a nabídl mu tvář k políbení, čímž dával najevo, že oni dva se v hodnotě liší jen nepatrně. Trůnním sálem se rozlehl tichý šepot, neboť dvořané, zvyklí rozeznávat podobné jemné náznaky, z toho začali vyvozovat své závěry. Denak zářila hrdostí.

„Na váš příkaz jsem přispěchal do Mashizu, Veličenstvo,“ řekl Abivard v naději, že mu Sharbaraz poskytne nějaké vodítko, proč ho sem povolal.

Ale Velekrál pouze řekl: „Tak to má být. Ty a já toho spolu musíme mnoho probrat. Jde o záležitosti, které mají pro říši nesmírnou důležitost.“ Abivardovy uši znovu zachytily onen tichý šepot, ve kterém se tentokrát ukrýval podtón vzrušení. Abivard sice dosud nevěděl, o čem Velekrál mluví, ale shromáždění šlechtici ano. S hrdostí si však pomyslel, že Velekrál bude tyto záležitosti probírat s ním, ne s nimi.

Po formálním přivítání ho Sharbaraz opět odevzdal do péče eunucha, který jej odvedl do malé místnosti, která byla vybavena s takovou přepychovou elegancí, že si Abivard domyslel, že toto je audienční místnost Velekrále. Sluha

přinesl pražené pistácie, malé pikantní koláčky s mandlovou polevou a víno sladké jako med, jemné jako hedvábí a hřejivé jako slunce za krásného jarního dne.

Abivard se občerstvil, pak nakupil na hromadu několik polštářů a opřel se o ně, aby takto vyčkal příchodu svého panovníka. Sharbaraz zanedlouho přišel a v patách mu kráčela Denak. Když Abivard povstal a chystal si před Velekrálem znovu lehnout na zem, Sharbaraz jej zarazil. „Dost bylo obřadnosti. Teď se věnujme práci,“ řekl.

„Mohl bych se nejprve podívat na svou neteř, Veličenstvo?“ zeptal se Abivard.

„Přinesu ji,“ řekla Denak a odpěchala pryč. „Je tu ještě někdo, s kým se musíš setkat, ale toho ti představím později,“ řekl Sharbaraz. Vzal si pistáciový ořech, rozlouskl jeho slupku mezi palcem a ukazováčkem a vložil si jej do úst.

Zanedlouho se vrátila Denak. Vtiskla Abivardovi do rukou malý uzlíček a když viděla, že Abivard automaticky chytil dítě tak, aby mu podpíral hlavičku, usmála se. „Pravda, vždyť ty už máš přece syna,“ řekla, jako by si připomněla, že ona sama má dceru. Zazněla snad v jejím hlase žárlivost? Možná trochu ano, usoudil nakonec. „Úplně jsem zapomněla, že jsem vlastně teta.“

„Je to krásná holčička,“ řekl Abivard, hledící na dítě. Nejen že byla krásná, v tuto chvíli byla také zticha. To, jak zjistil, bylo u dětí vždycky velmi vzácné. „Nedokážu se rozhodnout, koho z vás připomíná víc.“

„Vypadá jako dítě,“ prohlásila Denak, jako by to vysvětlovalo vše.

Sharbaraz netrpělivě přešlápl z nohy na nohu. „Myslel jsem, že si budeš chtít co nejrychleji poslechnout, proč jsem tě dal zavolat z takové dálky.“

„To chci, Veličenstvo. Jen —“ Abivard Jarireh zvedl. „Mohu jako omluvu uvést vaši dceru?“

„Těžko bys přišel na lepší,“ prohlásil Sharbaraz se smíchem. „Teď mne však pozorně poslouvej: Autokrat Likinios je mrtev.“

Abivardovi přejel po zádech ledový záchvěv. „Jak se to stalo?“ zašeptal. „Vycházíš s Hosiem dobře, nebo už začala válka?“

„I Hosios je mrtev, přesně jak předpověděl Tanshar,“ odvětil Sharbaraz. Abivard dokázal při jeho slovech jen ztěžka polknout a Velekrál pokračoval: „Poslechni si ten příběh, tak, jak jsem se ho začátkem jara dozvěděl i já. Jistě si pamatuješ, jaký byl Likinios držgrešle. Na vlastní oči jsme se o tom přesvědčili v Serrhesu. A víš také, že Videssos byl ve válce s kubratskými nomády, kteří vpadli na území severně a východně od města Videssos.“

Abivard svou neteř podal Velekráli, aby ukázal, jak ho tyto novinky šokovaly. „To, co říkáte, je pravda, Veličenstvo, ale co to má co dělat s Likiniovou a Hosiovou smrtí?“

„V podstatě všechno,“ odvětil Sharbaraz. „Likinios dosáhl minulého roku v boji s Kubraty řadu vítězství a doufal, že se mu podaří zničit je jednou provždy a možná dokonce

i dobýt jejich zemi. Rozhodl se, že na zimu svou armádu nestáhne zpět do teplých krajů, aby na jaře znovu vypochoďovala, a přikázal, že vojáci mají zůstat na dobytém území severně od řeky Istros, na okraji stepi, a živit se sběrem plodů. Tímto způsobem by v zimě ušetřil za potraviny. Také byl pozadu s vyplácením stříbra... promiň, беру zpět, Videsanci platí — nebo v jeho případě neplatí — ve zlatě.“

„Proboha,“ řekl Abivard tiše. Snažil se představit si, jak by se zachovala makuranská armáda, kdyby dostala rozkaz přezimovat severně od Degirdu. Vojáci by z toho, mírně řečeno, nebyli nikterak šťastní. Položil tedy další otázku: „Co se stalo?“

„Přesně to, co už tušíš,“ odpověděl Sharbaraz. „Vidím ti to na očích. Vzbouřili se, zabili pár generálů —“

„Doufám, že ne Maniaky,“ přerušil ho Abivard, a pak si uvědomil, že se zachoval nezdvořile. „Odpusťte, Veličenstvo.“

„To je v pořádku,“ řekl Velekrál. „Tyto zprávy jsou natolik překvapující, že jen málokdo by se při jejich vyslechnutí udržel na uzdě. Ne, otec a syn Maniakové s tím nemají nic společného. Když se vrátili zpátky do Videssosu, Likinios jmenoval staršího z nich guvernérem nějakého ostrova uprostřed ničeho a mladšího tam poslal také, aby převzal velení nad místní posádkou. Předpokládalo se, že je to odměna za dobře vykonanou práci, ale já si myslím, že Autokrat tímto způsobem odstranil někoho, kdo by se mohl stát jeho rivalem, z cesty. Ale kde jsem to vlastně skončil s jádrem příběhu?“

„Vzpouza,“ řekli Abivard a Denak současně.

„Aha, správně. Jak jsem řekl, Likiniova armáda se vzbouřila, pobila několik vysokých důstojníků a jmenovala Autkratem chlapíka jménem Genesios. Jen Bůh ví, proč zrovna jeho. Byl to pouhý kapitán jízdy, velitel setniny.“

„Člověk by si mýsl, že proti někomu takovému Likinios snadno zvítězí,“ řekl Abivard.

„Kdyby se války bojovaly na papíře, měl bys pravdu,“ řekl Sharbaraz. „Ale jakmile Likinioví vyrostl konkurent, jakýkoliv konkurent, všichni ho přestali poslouchat. Nebylo to poprvé, co se opozdil s vyplácením žoldu, a všichni už ho měli plné zuby. Vyslál proti Genesiovi armádu. Jeho vojáci opustili Videssos, a pak se přidali k povstání. Město samotné by, podle mého názoru, vydrželo dlouhé obléhání, ale obránci sami otevřeli Genesiovi brány.“

„Likinios přece mohl utéct,“ poznamenal Abivard. „Musel vědět, že vy byste ho tu dobře přijali, už jen proto, co pro nás udělal.“

„Žádný námořník nebyl ochoten ho i se syny převést na západ,“ konstatoval Sharbaraz. Jeho slova duněla komnatou jako předzvěst zkázy. Abivard si vzal pistáciový ořech, ale pak jej vrátil do stříbrné misky — úplně ztratil chuť. Velekrál pokračoval. „Nakonec se se svými syny pokusil uniknout na lodi, kterou řídili sami. Příliš pozdě — Genesiovi muži už byli ve městě. Chytili ho.“

„A zabili jeho i Hosia, jak jste říkal na začátku,“ pravil Abivard.

„Zachovali se mnohem hůř,“ prohlásila Denak, která už tento hrůzný příběh znala. „Nejprve mu před očima povraždili všechny syny, Hosia jako nejstaršího nakonec. Nakonec umučili k smrti i Likinia.“ Otrásla se. „Jak odporné.“ Možná proto, že měla sama dítě, ji představa, že někomu před očima vraždí jeho děti, připadala obzvláště děsivá.

„A tak na trůn Videssosu usedl Autokrat Genesios,“ pokračoval Sharbaraz. „Část toho, co se stalo, jsem si dal dohromady z útržků zpráv, které jsem obdržel od přicházejících poutníků a obchodníků, a to ostatní jsem vyslechl z úst vyslance, který mi přijel oznámit Genesiův nástup na trůn. Jakmile si provraždil cestu do paláce, začal se, jak vidíš, chovat jako spřátelený vladař.“

„Co jsi řekl tomu vyslanci?“ otázal se Abivard.

„Řekl jsem mu, aby opustil mou říši a byl rád, že jsem ho okamžitě neuvrhl do žaláře,“ odpověděl Sharbaraz. „Řekl jsem mu, že nebudu jednat s někým, kdo slouží vládci, jenž zavraždil mého dobrodince.“ V očích se mu zablesklo. Pomyšlení na Likiniův osud jej rozzuřilo. Pak však zavrtěl hlavou a pokračoval: „Svým účelům bych posloužil lépe, kdybych udržel svůj vztek na uzdě a jednal s ním mnohem mírněji. Za těchto okolností Genesios ví, že jsem jeho nepřítel a může se na to patřičně připravit.“

„Uznávají ho jako Autokrata všichni Videsánci?“

Sharbaraz znovu zavrtěl hlavou. „Videssos se zmitá sem a tam jako had se zlomenou páteří, vše jako polévka, která byla příliš dlouho ponechána na ohni. Někteří v císařství uzurpátora podporují, jiní prohlašují, že zůstávají věrní Likiniově domu, přestože tento dům byl zničen do základů, a také jsem slyšel pověsti, že jiný generál nebo možná víc generálů se sami prohlásili Autokratem a stojí proti Genesiovi.“ Zammul si ruce. „Je to rozhodně překrásný zmatek.“

„Ano, to je,“ vydechl Abivard. „Naše občanská válka je za námi. Teď je řada na Videsáncích a z toho, co říkáte, se zdá, že ta jejich je mnohem horší. Co budete dělat, Veličenstvo?“

„Myslím, že tento rok je nechám dusit se ve vlastní šťávě, dokud se nerozpadnou na kousky,“ odpověděl Sharbaraz.

„Vezmu si však zpátky všechny části Vaspurakanu, jež jsem musel dát Likiniovi, a udělám to ve jménu pomsty za zavražděného Autokrata.“ Znovu si zammul ruce a zjevně si vychutnával ironii, která se skrývala v jeho slovech. Do hlasu se mu vkradl zasněný podtón. „Ale chci víc než to, mnohem víc. A mám klíč, který otevře videsánský zámek. Ukážu ti ho.“ Odpěchal z komnaty.

„Co tím myslel?“ zeptal se Abivard Denak.

Usmála se. „Já to vím, ale neřeknu ti to, neboť za chvíli to uvidíš sám. Určitě to pro tebe bude překvapení.“

Velekrál se po chvíli vrátil ve společnosti mladého muže, oděného do velkolepé videsánské císařské róby a s šarlatovými botami na nohou. V obličeji měl také videsánské rysy, užší a mnohem jemnější, než měla většina Makuraňanů. „Rád vás zase vidím, vzácný pane,“ řekl Abivardovi. Mluvil se silným videsánským přízvukem.

„Odpusťte, pane, ale nemyslím, že bychom se někdy setkali,“ řekl mu Abivard. Pak se obrátil k Velekráli. „Veličenstvo, kdo je ten člověk? Nikdy v životě jsem ho neviděl.“

„Cože?“ Sharbaraz hrál svůj údiv příliš melodramaticky, než aby byl přesvědčivý. „Cožpak jsi tak rychle zapomněl na tvář Hosia, syna Likiniova a právoplatného Autokrata Videsánců?“

„Tohle přece není Hosios,“ vyrazil ze sebe Abivard. „Hosia jsem viděl a mluvil jsem s ním. Vím, jak vypadá, ale tenhle...“ Jeho hlas se vytratil. Několikrát přelétl pohledem ze Sharbaraze na muže, který se vydával za Hosia. „Já vím, jak Hosios vypadá a vy, Veličenstvo, vy také víte, jak Hosios vypadá, ale kolik Videsánců doopravdy zná jeho tvář?“, „Perfektně jsi pochopil můj nápad,“ řekl Sharbaraz tónem, který napovídal, že cokoliv jiného by ho zklamalo. „Až naše armády vstoupí do Videssosu, jakou lepší záminku můžeme mít než prohlášení, že jdeme posadit na trůn syna a skutečného dědice zavražděného Autokrata? Dá-li Bůh a nám se podaří vstoupit do města Videssos a vrátit Hosiovi trůn —“ toto jméno pronesl s dokonale nehybnou tváří.

„Žádná lepší záminka neexistuje,“ řekl Abivard. Pak pohlédl na člověka ve videsánských císařských šatech. „Kdo doopravdy jste?“

Muž nervózně pohlédl na Sharbaraze. „Vzácný pane, vždycky jsem byl Hosiem, synem Likiniovým. Pokud já nejsem on, kdo jiný na tomto světě by jím mohl být?“

Abivard se nad tím zamyslel a pak pomalu přikývl. „Když to postavíte takhle, tak myslím, že nikdo na ten národ nemá větší právo než vy.“

„Přesně tak.“ Ze Sharbarazova hlasu se dalo poznat, jak je Velekrál hrdý na svou chytrost. „Takže Velekrál a Autokrat znovu uzavřeli spojení proti odpornému uzurpátorovi, stejně jako jsme se spojili proti Smerdisovi. Jak by mohl kdokoli doufat, že se proti nám může postavit?“

„V to nikdo doufat nemůže,“ řekl Abivard loajálně. Přesto však věděl, že i když on nevidí žádnou možnost, jak by se jim někdo mohl postavit na odpor, taková možnost může existovat. Navíc nemusí být jen jedna. Právě proto se lidé vydávali do války: aby zjistili, jak si jejich plány vedou, když se střetnou se skutečným světem.

Ještě jednou přešel očima po „Hosiovi“. Ať už to byl kdokoliv — nejspíš obchodník, který byl náhodou v Mashizu zrovna v době, kdy se Sharbaraz dozvěděl o Likiniově vraždě nebo možná zběhlý videsánský voják — musel být nervózní, přestože to docela dobře skrýval. Byl postradatelný a jestli to sám nevěděl, byl naprostý hlupák. V okamžiku, kdy s ním Sharbaraz nebude spokojený, stane se mu nejspíš nějaká tragická nehoda... Nebo jen tak zničehonic zmizí a namísto něj jako „Hosios“ nastoupí někdo jiný.

„Já a Hosios si navzájem velmi dobře rozumíme,“ řekl Sharbaraz.

„To je jediné dobře, Veličenstvo,“ řekl Abivard. Pohlédl na muže, který byl nyní jediným existujícím Hosiem. Dobýt hlavní město Videssosu by bylo skvělé. Žádný Velekrál to dosud navzdory dlouhým letům války mezi Makuranem a císařstvím Videssosu nedokázal. Ale pokud Sharbaraz uspěje, vstoupí do císařského hlavního města a dosadí „Hosia“ na trůn, jak dlouho bude trvat, než ten člověk zapomene, že je pouhou loutkou a vzpomene si, že je Videsánc? Dlouho asi ne, byl Abivardův názor.

„S potěšením jsem obnovil svou známost se vzácným panem Abivardem, Veličenstvo. Ale teď —“ „Hosios“ se odmlčel.

„Vím, čekají vás naléhavé záležitosti,“ řekl Sharbaraz a v jeho hlase zazněla výrazná ironie. „Nebudu vás již déle

zdržovat.“

„Hosios“ se mu uklonil jako rovný rovnému, přestože v jeho úkloně i ve Velekrálově ostentativním přátelském chování se skrývala zřejmá faleš. „Hosios“ se pak kývnutím rozloučil s Abivardem, jako se suverén loučí s blízkým přítelem jiného panovníka, a pak opustil malou soukromou komnatu. Sharbaraz si nalil pohár vína a tázvavě pohlédl na Abivarda, který přikývl. Sharbaraz nalil pohár i jemu a Denak.

Abivard zvedl svůj pohár — nebyl vyroben z obyčejné hlíny jako poháry v pevnosti Vek Rud. ale z mléčně bílého alabastru který byl tak tenký, že skrze něj bylo vidět vino uvnitř. „Blahopřeji, Veličenstvo,“ prohlásil. „Sam bych nedokázal vymyslet lepší způsob, jak skutečně pomstu Videsosu.“ Napil se.

Napili se i Sharbaraz a Denak. Velekrál řekl: „A víš, co je na tom nejlepší, švagre? Nejenže proti tomu Genesiovi bojují sami Videsánci, ale ze zpráv, které se k nám dostávají přes pustinu z Vaspurakanu, se zdá, že vedle Genesia vypadá neoplakávaný Smerdis jako vzor státnických schopností.“

„Vy mne ničíte, Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Teď jsem se málem zadusil vínem. Jak by mohl Smerdis vedle někoho vypadat jako státník?“

„Vedle Genesia určitě, alespoň se to říká,“ odvětil Sharbaraz. „Smerdis měl svůj způsob, jak si držet nepřátele od těla. Například ta daň, kterou zaplatil Khamort'anům. Ale jak se zdá, jediná věc, kterou umí Genesios, je vraždit. Zabití Likinia a jeho synů by ještě dávalo smysl —“

„Ne tak, jak. to udělal,“ přerušila ho Denak. „To bylo brutální a kruté.“

„Podle všeho, co vím, Genesios je brutální a krutý,“ řekl Sharbaraz. „A hrůza je jediný nástroj moci, kterým vládne. Vyživá se v mučení, oslepování a mrzačení všech Likiniových přátel a spolupracovníků, které dokázal chytit, a každý nový příběh, který se sem dostane, je mnohem hrůznější než ten předchozí. Ty povídačky jsou možná zčásti přibarvené, ale když cítíte, jak něco smrdí, asi jste do něčeho šlápli.“

„Řadu lidí svými činy vyděsí tak, že ho budou následovat, ale většina jeho věrných budou muži, kteří by ho následovali tak jako tak,“ řekl Abivard zamýšleně. „Nepodaří se mu však získat ty, které by chtěl vyděsit ze všeho nejvíce, ty, kteří mají skutečného ducha. Ti ho jen budou nenávidět ještě víc než předtím.“

„Přesně tak,“ souhlasil Sharbaraz. „Čím více se bude pokoušet jejich ducha zlomit, tím víc proti němu budou bojovat. Ale Genesios drží město Videssos, a to je taková pevnost Nalgis Crag ve videsánském měřítku. Toto město je nemožné dobýt jinak než zradou.“ Široce se usmál. „Nejlepší asi bude, když vejde ve známost, že zde hostíme Hosia. Pak počkáme, až se Videssos propadne ještě hlouběji do chaosu — ak tomu podle všech náznaků musí dojít — a pak vyrazíme. Jestli je Genesios opravdu tak hrozný, jak se říká ve všech těch povídačkách, myslím, že nás Videsánci ve skutečnosti přivítají jako osvoboditele.“

„Není to překrásná představa?“ řekl Abivard zasněně. „Říkal jste, že Likinios odeslal oba Maniaky na nějaký vzdálený ostrov?“

„Ano,“ odvětil Sharbaraz.

„To je rozhodně dobře. Na kraji světa budou docela v bezpečí, neboť Genesios si na ně nevzpomene. Jsou to dobří muži, otec i syn, a udělali toho pro nás hodně. Nerad bych viděl, kdyby jim ublížil.“

„Ne?“ řekl Sharbaraz. „Tak to já, kdybych se doslechl, že Genesios dal jejich hlavy vystavit na městskou bránu města Videssos, bych se dlouze a hlasitě pomodlil a vzdal bych dík Bohu a Čtveřici Proroků. Podle toho, co vím, by tam měli dobrou společnost. Vrány, které žijí v hlavním městě, mají v těchto dnech úplné hody.“

„Veličenstvo!“ řekl Abivard a do svého hlasu přimísil takovou dávku nesouhlasu, jakou se jen odvážil před Velekrálem projevit. Denak přikývla, neboť souhlasila se svým bratrem a ne s manželem.

Sharbaraz se však odmítl vzdát. „To, co jsem řekl, myslím vážně. Švagre, řekl jsi, že oba dva Maniakové jsou dobří muži, a v tom máš pravdu. Ale o to nejde — nebo vlastně jde, ale jen z malé části. Pro nás je nebezpečné, že oba, otec a syn, jsou oba schopní muži. Čím více vražd se Genesios dopustí, tím slabší Videssos bude, až na něj zaútočíme.“

Abivard se nad slovy svého panovníka zamyslel. Nakonec se uklonil. „Teď jste promluvil jako Velekrál.“

Sharbaraz se při té pochvalě rozzářil. Ale Abivard to nemyslel jako kompliment. Velekrál musí dělat rozhodnutí ve prospěch státu a na všechno musí pohlížet z hlediska říše a ne ze svého vlastního pohledu. Z tohoto hlediska bylo všechno v pořádku. Když však začnete zapomínat na to, že jste také člověk a začnete ochotně nebo dokonce dychtivě oslavovat smrt věrných přátel, stane se z vás něco, čeho je třeba se bát. To se podle Abivarda lišilo a bylo to mnohem horší než to, když jste věděli, že jejich smrt vám bude ku prospěchu, ale přesto jste nad nimi truchlili.

Otevřel ústa, aby se to Sharbarazovu pokusil vysvětlit, ale pak je zase zavřel a neřekl nic. Jak už dávno zjistil, ani švagr nemohl říct Velekrálovi všechno. Úřad, který Sharbaraz zastával, a oděv, který nosil, potlačovaly kritiku jakéhokoliv druhu. Abivard věděl, že Sharbaraz by se na něj za kritiku nehněval. Dokonce by ho přátelsky vyslechl — tolik Abivardovi dlužil a nepovažoval by ho za potenciálního nepřítele... Alespoň Abivard v každém případě doufal, že by ho za něj nepovažoval. Ale i když by ho vyslechl, neposlouchal by ho.

„Tvůj bratr nebo někdo, koho určí, teď bude muset po nějakou dobu vést panství Vek Rud, švagre,“ řekl Sharbaraz.

„Chci, abys ty zůstal tady po mé pravé ruce a připravil naše síly na útok proti Videssosu. Předpokládám, že začneme příštího roku a nebude to žádný nájezd. To, co získám, mám v úmyslu si podržet.“

„Jak si přejete, Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Myslím, že budu muset Fradovi napsat dopis, ve kterém mu sdělím, že i on, až jmenuje svého zástupce, může přijet sem a připojit se k tažení. Jinak si myslím, že by nějakého jmenoval i bez mého souhlasu a přijel tak jako tak. Už mu unikly dvě možnosti, jak získat slávu. Nemyslím, že by i potřeby zůstal sedět doma. Člověk občas musí vědět, kdy ustoupit.1“

„To je pravda,“ řekl Sharbaraz, přestože podle toho, co si Abivard pamatoval, se Velekrál vzdal pouze tehdy, když mu Smerdisovi pohůnci drželi nůž na krku. Abivard zavrtěl hlavou. Ne, Velekrál se vzdal i tehdy, když po něm Likinios jako odměnu za svou pomoc požadoval kus území. Tváří v tvář nezbytnosti věděl, kdy ustoupit.

„Věrná pravda,“ potvrdila Denak a Abivard si vzpomněl, že Sharbaraz při mnoha příležitostech ustoupil i jí, počínaje tím, že jí dovolil připojit se k tažení a konče tím, že jí dovolil ukazovat se zde v paláci na veřejnosti. Ne, nebylo to tak, že by to jen dovolil: udělal z toho úplný dvorní obřad, aby si na to lidé zvykli. Abivard musel svůj původní názor přehodnotit — Sharbaraz přece jen dokáže dělat ústupky.

Obrátil se ke své sestře a zeptal se jí: „Jaké to je žít zde v paláci v hlavním městě? Nevzpomínáš na naše panství?“ „Zvažovala jeho otázku téměř se stejnou péčí jako Roshnani. „Jsou zde některé dobré věci, které bych v pevnosti nikdy neměla.“ Pohlédla na spící Jarireh — Abivard, který si vzpomněl na Kishmar a Onnophre, věděl, že Denak by měla dítě nechávat v ženských komnatách, ale nic neřikal — a pak se její pohled přenesl na Sharbaraze. Když se jejich oči setkaly, Velekrál se usmál; zdálo se, že jsou spolu oba více než spokojeni.

„Ale občas je to tu těžké,“ pokračovala Denak. „Občas se tu cítím jako cizinec, což by se mi pochopitelně doma nikdy nestalo. Některé ženy mi dávají zcela otevřeně najevo svůj vztek, neboť jsem první ženou, navzdory mé krvi, která není nejurozenější v říši.“

„Před tím jsem je přece varoval,“ řekl Sharbaraz ostře. „Kdyby pro mne udělaly setinu toho, co jsi udělala ty, pak by si mohly začít stěžovat.“

„Ach, já se o ně nijak nestarám,“ řekla Denak. „Kdybych byla v jejich kůži, také bych na sebe možná měla vztek. Děsí mne však ti, kteří se tváří přátelsky a šíří kolem sebe lichotky, ti, kteří se ke mně slétají jako mouchy na kravinec, ale v jejichž očích vidím, že by si přáli, aby mě uškla zraje. Tento druh lidí v pevnosti Vek Rud nepotkáš.“

„Ne?“ řekl Abivard. „Sice už jsi byla v pevnosti Nalgis Crag, když se mě Ardini pokoušela okouzlit, ale když ses znovu vrátila domů, musela jsi o tom určitě slyšet.“

„To je skutečně pravda, slyšela jsem o tom,“ řekla Denak tiše. „Úplně jsem na to zapomněla.“ Zasmála se, možná z nervozity, možná z rozpaků. „Ve vzpomínkách to vždycky vypadá, že věci vypadají lépe, než jak doopravdy jsou, že ano?“

„Občas to tak skutečně je,“ souhlasil Sharbaraz. „To je požehnání, které nám dává Bůh.“

„A jindy, když jen tak sedím...“ Denak nepokračovala. Zavrtěla hlavou a hněvala se sama na sebe. „Snažím se zapomenout, opravdu se snažím. Občas se mi mé hřejivé zážitky vynořují z paměti. Ale už se mi to nestává to často jako předtím.“

„Výborně,“ řekl Sharbaraz. „Bude-li k nám Bul milostiv, máme před sebou na tomto světě ještě mnoho lei ^ez ^e tvůj život nachýlí ke konci, má první žena, doufám že keré nepříjemné zážitky už dávno zapomeneš.“ „^“

„Kéž by to tak bylo?“ řekla Denak. Abivard Přisv^ roč

Sharbaraz se k němu obrátil. „Teď už zčásti V^ P jsem tě sem povolal. Jak jsem řekl, chci, abys zůstal v viashizu Během bitev, kterými jsme spolu prošli, JSJ uJtazai, že jsi vhodný na funkci velitele. Myslím, že v tomto směru te čeká mnoho slávy. Doufal jsi, že budeš moci vést armádu proti Videssosu. Teď se tvé naděje splnily.“

Abivard se uklonil. „Veličenstvo, nemohl jste mi prokázat větší čest.“

Sharbaraz se zasmál. „To není čest, švagre, já tě potřebuji. Dalším důvodem, proč jsem ti přikázal, abys dorazil do Mashizu, je ale vskutku má touha prokázat ti čest. Dnes v noci na tvou počest uspořádám velikou oslavu, které se budou moci účastnit všichni dvořané i vojáci, aby poznali muže, jehož sestra je první ženou Velekrále.“

Abivard se nervózně zasmál. „Uvidí někoho se severozápadním přízvukem a nevychovanými způsoby, někoho z nižší šlechty a ne ze Sedmi Klanů —“

„Někoho, kdo se až příliš podceňuje,“ přerušil ho Sharbaraz. „Nezapomeň, že ta oslava je pořádána na tvou počest, neboť já rád působím svým přátelům radost. Každý, kdo tam bude, bez ohledu na to, jak urozené je krve, bude doufat, že mu nabídneš tvář k políbení. A bude jen na tobě, zda někoho takto potěšíš.“

„Ta představa je... znervózňující, Veličenstvo,“ řekl Abivard. „Všichni ti šlechtici z celého Makuranu budou sledovat každý můj pohyb, budou naslouchat každému mému slovu... Skoro by mi nevdalo vrátit se zpátky do ústraní, jen abych tomu unikl.“

„Kdybys neřekl to slůvko skoro, hněval bych se na tebe,“ odpověděl Sharbaraz. „Vím, že jsi cestoval rychle, jsi unavený a vím, že se na hostinu budeš chtít pořádně obléct. Šaty jsou vlastně svým způsobem zbroj. Jestli chceš, trochu se prosí. Až se probudíš nebo až tě probudíme, dohlédneme na to, abys byl pořádně vykoupán a oblečen.“

Sharbaraz a Denak opustili místnost. Abivard se natáhl na hromadu polštářů na podlaze a okamžitě usnul. Zanedlouho jej vzbudil eunuch, který ho odvedl do místnosti plné páry, kde se Abivard vykoupal v nádherně teplé vodě, pak se potřel vzácným aromatickým olejem, a pak se po videsánském stylu vydrbal škrabkou. Kadeřník mu nakadeřil vlasy a vousy horkými železy, a pak mu konečky kníru navoskoval tak, že držely bez pohnutí. Musel obdivovat svůj obraz ve vyleštěném bronzovém zrcadle, které mu kadeřník podal.

Kaftan, který mu přinesl eunuch, byl z šafránově žlutého hedvábí, vyšívaný stříbrnými vlákny. Věděl, že musí pocházet z šatníku Velekrále a chtěl protestovat, ale eunuch byl naprosto neoblomný. Spolu s kaftanem dostal džberovitý pilos, rovněž pokrytý šafránovým hedvábím a pár sandálů s těžkými stříbrnými přezkami. Sandály mu dokonale padly, což na něj udělalo dojem, neboť měl nohy menší než Sharbaraz.

Když byl patřičně vyfintěn, odvedl ho eunuch do jídelního sálu. Doufal, že ho služebník po skončení hostiny odvede zase zpátky. Pochyboval totiž, že by si cestu obrovským palácem dokázal najít sám.

Když vstoupil do sálu, muž s mohutným hlubokým hlasem vyvolal jeho jméno. Okamžitě se ocitl v obležení dvořanů a generálů Makuranu, kteří ho obklopili, aby se mu představili, aby ho seznámili se svými plány a aby mohli být viděni v jeho společnosti.

Podle toho, co mu říkali, bylo každé slovo, které Abivardovi splynulo ze rtů, dokonalou perlou moudrosti. Až do dnešního večera si myslel, že ví, co znamená slovo lichotka. Poslouchat takové množství líceměrné chvály bylo velice svádivé, podobně jako dívat se na nádhernou tanečnici, která by tančila jen pro něj za vášnivých tónů píšťal. Ale

stejně jako by si ho tanečnice odvedla do postele v touze po zlatém náramku a ne po něm samotném, byla i slova dvořanů pronášena zjevně ze sobeckých důvodů.

Nakonec Abivard řekl: „Pánové, kdybych byl tak moudrý, jak v}’ tvrdíte, což je ovšem pro smrtelného muže, který nepatří do Čtveřice, zcela nemožné, cožpak bych si nevšiml, že se o mne zajímáte jen proto, že jsem švagr Velekrále Sharbaraze, nechť vládne mnoho let a jeho říše vzkvétá, a ne proto, že jsem Abivard, syn Godarze, a za jiných okolností bych vám nestál ani za povšimnutí?“

Po jeho prohlášení se kolem rozhostilo zamyšlené ticho. Kruh obdivovatelů kolem něj se poněkud uvolnil. Doufal, že nejvýznamnější šlechtice Makuranu neurazil — ale byl si jistý, že jestli ano, nějak se přes to přenesou.

V tu chvíli vstoupil Sharbaraz, do kterého byla zavěšena Denak. Příchod Velekrále uvrhl všechny menší hvězdy včetně Abivarda do stínu. Hned poté začali eunuchové uvádět

hosty na jejich místa u stolu. Abivard si s překvapením všiml, že několik mužů, podobně jako Sharbaraz, přivedli na oslavu své manželky. I zde jako v jiných záležitostech mělo královské chování obrovskou váhu.

Abivard zaujal své místo po Sharbarazově pravici. Služebníci nalévali víno, roznášeli krém s kdoulemi a citrónovou šťávou, jiní přinášeli rebarboru slazenou medem. Na zahajovací připitek si každý naplnil pohár vínem.

„Připijme Abivardovi, kterému chce Velekrál s radostí prokázat poctu!“ prohlásil Sharbaraz.

Abivard povstal a na oplátku řekl: „Připijme Velekráli, připijme na Makuran, kterému vládne, a na pomstu za Autokrata Likinia!“

Přelila se přes něj vlna potlesku. „Hosios“, který seděl u stejného stolu, tleskal dlouze a hlasitě. Abivarda napadlo, zda jeho ambice míří ku prospěchu Sharbaraze a Makuranu, či jen pro něj samotného. Číšníci pak začali roznášet misky polévky a Abivard se přestal starat o vše ostatní kromě svého apetitu. Polévka byla jednoduchá — jogurt ředěný vodou s jemně naloupanou kukuřicí a cibulí. Jediné koření, které Abivard dokázal rozeznat, byla sůl. U stolu vesničana by se mu mohlo dostat podobného pohoštění. Tato polévka však byla připravena tak mistrně, že lepší Abivard už dlouho nejedl.

Po polévce přišly na řadu misky plné rýže na másle s plátky skopového kořeněného hřebíčkem, skořicí, kardamomem a zdobené růžovými poupaty. Spolu s tím se podávaly další misky jogurtu a syrových vajec. Abivard si nabral do svého talíře jogurt a do rýže si rozklepl dvě syrová vejce.

Nevzpomínal si, že by syrová vejce jedl i ve Videssosu a mrkl na „Hosia“. Muž, který se vydával za Likiniova zavražděného syna, si také v rýži rozmíchal vejce. Abivard zachytil jeho pohled a řekl: „Jak vidím, makuranské jídlo vám chutná.“

„To ano, vzácný pane,“ odpověděl „Hosios“. „Jedl jsem je už mnohokrát a velice mi zachutnalo.“ Možná to byl původně skutečně obchodník, který díky tomu, že často cestoval mezi oběma zeměmi, byl zvyklý na kuchyně obou národů.

Když hodovníci vyprázdnili misky, služebníci nádobí od-

nesli. Pak před šlechtice začali stavět tácy: zářící měď ke stolům, které byly od Velekrále nejdále, stříbro pro ty, které byly blíž a pro vlastní Velekrálovu tabuli zlato. Abivard na svůj tác zíral v úžasu. Navzdory takovému bohatství se Smerdis rozhodl odřít kůži ze svých šlechticů, aby získal peníze na zaplacení Khamorťanům! Ten muž byl skutečně hlupák.

Na tácech, které služebníci přinesli, byla dušená kachna vařená v hořkosladké omáčce z cibulí pražených v sezamovém oleji, politá citrónovou šťávou a medem, posypaná pepřem a moučkou z pistáciových ořechů. Kachna byla navíc posypana ještě dalšími pistáciovými ořechy, tentokrát vcelku. Abivard odtrhoval maso od kostí pomocí nože a prstů, pak si oplachoval ruce v míse vody, ve které plavaly plátky růží a otíral šije do čtverce sněhobílého plátna.

K jídlu se podávalo víno a kolem se nesl tlumený hovor. Když Abivard spolkl poslední sousto tučné kachny, byl přesvědčen, stejně jako v den, kdy se vrátil do pevnosti Vek Rud, že už nikdy nebude muset jíst. Tehdy se mýlil. Byl toho názoru, že se mýlí i dnes.

Brzy zjistil, že je to tak. Z kuchyně dorazily misky plné kompotu z plátků melounu a broskví zalité medovou polevou, citronádou a růžovou vodou. Při této zvláštní příležitosti byly všechny misky posypané sněhem, který sem byl přinesen až z vrcholů Dilbatských hor.

Abivard vyskočil na nohy. „Pohledte na moc Velekrále, který i v létě dokázal přivolat do Mashizu sníh!“ zvolal.

Šlechtici znovu zajásali — tentokrát, jak si uvědomil, na jeho i Sharbarazovu počest. Sharbaraz zářil. Abivard se rychle posadil, aby si užil toho zázraku. Ani samotná moc Velekrále nedokázala zabránit tomu, že sníh v takovém horku rychle tál.

Jeho vločky se ve světle lamp a pochodní leskly. Tato záře mu připomněla Tansharovo poslední proroctví: stříbrný štít zářící nad mořskou úžinou. Abivard si byl náhle jist, že tím mořem bude pruh slané vody, který odděluje západní část Videssosu od hlavního města. Kdy tam však bude štít zářit a proč?

Abivard zabořil lžici do kompotu. Až Sharbaraz vytáhne proti Videssosu, dozví se to.